kayseri

2.
BASKI

KAYSERİ BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ
KÜLTÜR YAYINLARI

kayseri

Kayseri Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları No: 188
KAYSERİ

Bu kitap KAYSERİ BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ'nin bir kültür hizmetidir.
This book is a public service of KAYSERI METROPOLITAN MUNICIPALITY

Eserin tüm hakları saklıdır. Yazılar ve görsel malzemeler izin alınmadan kullanılamaz.
No photos, drawings or documents may be reproduced without the written permissions of the author.

Yayın Koordinatörü / *Editorial Coordinator* — Salih ÖZGÖNCÜ - Erkan KÜP

Yayın Yürütme Kurulu / *Broadcast Executive Board* — Mustafa ERDOĞDU
Maide OLGUN

Gözden Geçirenler / *The Reviewers*
Gülsema YURTTAŞ
Rumeysa ERSÖZLÜ
Muhammed KARADURMUŞ
Tuğba KAYGISIZ
Sena BABUR TOK
Mustafa ERGÜL

ISBN: 978–605–9117–72-2
Baskı: 2. baskı /Haziran 2024

Editör / Editor: Ahmet Deniz DOĞAN
Metin / Writer: Mesude DOĞAN
Çeviri / Translate: Ceren ŞANLIDAĞ
Fotoğraflar / Photos: www.bilgegrafik.com
Tasarım / Design: Ahmet Deniz DOĞAN
Kapak Fotoğrafı / Cover Image: Abdullah Koç
Kapak / Cover design: Ali SARAÇOĞLU

Baskı / Print: Or-kay Matbaacılık, İnecik Mah.
Çırağan Sk. No: 4 Melikgazi / KAYSERİ
info@orkamatbaa.com / T.: +90 352 322 17 00

kayseri

TAKDİM

Sevgili kitapseverler!

Hayal etmenin ve özgürlüğün kaynağı, başarının sırrı, geçmiş deneyimlerin bilgisi ve hakikat arayışı okumaktan geçmektedir. Okumak ve kitap gönülden gönüle yoldur. Okumakla aralanır perdeler, açılır ufuklar, aydınlanır karanlıklar, çözülür sırlar, anlaşılır insanlar. Okumak, bizi cehaletin karanlığından bilgeliğin felahına çıkarır. Yepyeni ufukları bize açan kitaplarla kültürel mirasımızı ve başka dünyaları okuruz. Her bir kitap yolculuğu ile zamanımızı ve dilimizi en doğru şekilde kullanıp hayattan ve zamandan kazanmış oluruz. Kitap, tarihi bağlamda bir hafıza, kültürel anlamda bir geleneğin tevarüsü, sanatsal bakımdan insanlığa bırakılan mirasın geleceğe taşınması, medeniyet açısından ise zamanı ve mekânı belirleme unsurudur. Kitabı ve eseri olanlar insanlık tarihini yazarlar. İlk çağlarda dahi taşlara, mağaralara yazan insanın amacı kendini ifade etmek ve iz bırakmaktır. Gerek tahtalara, ağaçlara, derilere yazılı olsun gerekse iki kapak arasında sahifelere yazılsın kitap, kültürel bir mirastır, toplumun hafızasıdır. İlk emre muhatap olan insan, okur Yaratan Rabbi'nin adı ile kâinatı, kendini, Rabbini ve kitabı. Bu yönüyle kitap vahiydir, hakikattir, dünya ve ahiret mutluluğunun rehberidir. ''Eğitimi önemsiyoruz çünkü cehaletin düşmanıyız.'' sloganıyla hareket ettiğimiz güzel şehrimizde ulaşım, yol, su gibi ihtiyaçları şehircilik anlayışıyla görüp giderdiğimiz gibi, sosyal ve kültürel ihtiyaçları da dikkate almaktayız. Kitapları ve kitap yuvaları olan kütüphanelerimizi hemşehrilerimize sunma gayreti göstermekteyiz. Kayseri Büyükşehir Belediyesi olarak, siz kitapseverleri kitaplarla buluşturmak için elimizden geleni yapıyoruz. Gerek basılı, gerek e-kitaplar ile hayal etmeniz ve hayallerinizi gerçekleştirmeniz için kütüphanelerimize bekliyoruz.

Tarihsel ve coğrafi anlamda medeniyetlerin beşiği olan Kayseri'de tarihimizi, geleneğimizi, kültürümüzü ve sanatımızı yansıtan eserleri yayımlayarak halkımıza ulaştırma kaygısı taşıyoruz. Biliyoruz ki yayımladığımız eserler geleceğe bıraktığımız mirasımız, hoş bir sedamızdır. Açtığımız her bir kütüphane ve kültür merkezi, yayımladığımız her dergi ve kitap, memleketimize olan saygı ve sevgimizin somut bir göstergesidir. Akif'in dediği gibi: ''Okuyorsa ahali, yapılamayacak ne var''... Hayal eden, merak eden, araştıran ve okuyan neslimiz gelecek adına ümit vaat etmektedir. Kütüphanelerimizin raflarında okurlarıyla buluşmayı bekleyen her bir kitap bu anlayışla hareket eden hemşehrilerimizi beklemektedir. Unutmayalım ki bir insanın hayatta kendisine yapabileceği en büyük iyilik; iyi bir okur olmaktır. Bir kütüphanenin rafında, bir kitabın sayfalarında, bir yazının satırlarında gönüllerimizin buluşması dileğiyle...

Dr. Memduh Büyükkılıç
Kayseri Büyükşehir Belediye Başkanı

PRESENTATION

Dear booklovers!

The wellspring of dreaming and freedom, the key to success, the knowledge of past experiences, and the pursuit of truth arises through reading. Reading and a book is a path to move from hearth to hearth. Through reading, veils lifted, horizons opening up, darkness enlightened, mysteries unraveled and people understood. Reading leads us from ignorance's gloom to the victory of wisdom. With books that open up totally new horizons for us, we read about our cultural heritage and other worlds. With each book journey, we make the most efficient use of our time and language and so, we save life and time. The book is an element for a memory within a historical context, the reflection of a tradition within a cultural meaning, the transmission of a legacy that is left to humanity to future in recognition of art, and determining the period and location from the viewpoint of civilization. Those who own books and works of art write about the history of humanity. Even in the early eras, the purpose of the man who inscribed on stones and in caves is to express himself and leave a trace. Whether it be written on wood, trees, leather, or the pages between two covers, the book is a cultural bequest and a memory of the community. The man who heeded the first command, reads the universe, himself, his Lord, and the book with the name of his Creator Lord. From this aspect, the book is the revelation, the truth, and the mentor to both the world's and the Hereafter's happiness. In our magnificent city, where we live by the motto, "We pay attention to education because we are enemies of ignorance.", as we see and meet the needs for transportation, road, and water with the understanding of urbanism, we also take into consideration the social and cultural needs. We are putting our effort into presenting our libraries which have books and are the nests of books to our fellow people. As Kayseri Metropolitan Municipality, we do our utmost effort to bring you, booklovers, together with books. We await you to dream and to make your dreams come true with both printed and e-books in our libraries.

We have anxiety about communicating the works that reflect our history, tradition, culture, and art by publishing them with our people in Kayseri, which is the cradle of civilizations in historical and geographical meaning. We know that the works we publish are our legacy for the future and our pleasant sound. Every library and cultural center we open up and every journal and book we publish is a tangible manifestation of our respect and love for our motherland. As Akif said: "If folks read, what cannot be done"... The current generation of ours, who dreams, wonders, researches, and reads, makes a promise of hope for the future. Each book on the shelves of our libraries that awaits meeting its readers waits for our fellow people who act with this mentality. Let's not forget the fact that the greatest favor that one can do himself in life is to be a good reader. With wishing that our hearts would convene together on the shelf of a library, on a book's pages, or on the lines of a script...

Dr. Memduh Büyükkılıç
Mayor of Kayseri Metropolitan Municipality

Kitabımızı yayına hazırlarken değerli görüşlerini bizimle paylaşan Sayın ***Halit Erkiletlioğlu****'na, Sayın* ***Mehmet Çayırdağ****'a ve Sayın* ***Dursun Çiçek****'e katkılarından dolayı şükranlarımızı sunuyoruz.*

Ayrıca aşağıda isimleri bulunan sanatçılarımız fotoğraflarıyla kitaba önemli katkıda bulundular. Kendilerine teşekkürü borç biliriz.

Abdullah Koç 12, 14, 16, 60, 94, 136, 164, 168, 171, 175, 183, 196, 221, 234, 239, 240, 244, 256, 264, 278, 282, 325, 328, 330, 334, 336, 337, 340, 352, 363, 375
Ahmet Burak Güralp 346
Ahmet Şahinbaş 442
Alüze Dökmeci 434
Caner Başer 249, 402
Demet Dökmeci 456
Derya Yazar 437
Dursun Çiçek 358
Elanur Karadağ 192, 204, 251, 423
Erdal Ayhan 430
Eser Paşa 351
İbrahim Aysündü 100
İsmail Develioğlu 348
Leyla Emektar 344
Mehmet Ali Ercan 94
Mehmet Özçelik 443
Osman Gezginci 92
Resul Çelik 351
Serkan Daldal 352
Sultan Koç 354
Suna Erdoğan Çolak 308
Şaban Ok 436
Uğur Aydın 440
Ümmü Kandilcioğlu 403
Veli Dölek 445

İçindekiler

GENEL BİLGİLER

Nüfus•13; Coğrafi Konum•13; İklim•13; Bitki Örtüsü–Orman•17; Doğal Coğrafya•17; Tarım ve Hayvansal Üretim•18; Yeraltı Zenginlikleri•18

KAYSERİ TARİHİ

TARİH ÖNCESİ ÇAĞLARDA KAYSERİ **25**

Taş Devri ve Kalkolitik Çağ•25; Eski Tunç (Bronz) Çağı Kültürü•25

TARİH ÇAĞLARI VE KÜLTEPE **26**

Eski Hitit Krallığı ve Hitit İmparatorluğu•30; Tabal Krallığının Jeopolitik Konumu ve Kayseri•36; Frigler Çağında Kayseri•39; Tarihi Mazaka Şehri•40; Kayseri'nin Unvanları•47; Med ve Pers Hâkimiyetinde Kayseri•49; İskender ve Diadokhlar Devrinde Kayseri•49; Bağımsız Kapadokya Krallığı'nın Merkezi Kayseri•51; Roma Eyaleti Kapadokya'nın Merkezi Kayseri•51; Bizans Devrinde Kayseri•52; Kayseri'nin Persler Tarafından Ele Geçirilmesi•52

TÜRK İSLAM DÖNEMİ **54**

Türklerin Kayseri ve Çevresine İlk Gelişleri•54; Kayseri'nin Türkler Tarafından Fethi•56; Danişmendliler Devri•57; Anadolu Selçuklu Devrinde Kayseri•62; İlhanlı, Eretna, Kadı Burhaneddin Dönemlerinde Kayseri•63; Osmanlı Döneminde Kayseri•68; Kayseri Sancağı•74; Kurtuluş Savaşı'nda Kayseri•76; Cumhuriyet Döneminde Kayseri İli•77

EFSANELERDE KAYSERİ

Ciş Hatun Sandukası•85; Sarıgöl Efsanesi•86; Sultan Sazlığı Efsanesi•86; Kayseri Üzerine Bir Efsane•87; Hasan Baba–Ali Baba Efsanesi•87; Kerem ile Aslı•88

ERCİYES DAĞI

Erciyes Dağı'nın Anlamı•95; Erciyes Dağı'nın Florası ve Faunası•97; Erciyes Dağı'nın Coğrafi ve Jeolojik Yapısı•99; Erciyes Dağı Buzulu•102

GENERAL INFORMATION

Population • 13; Geographical Location • 13; Climate • 13; Flora – Forest • 13; Natural Geography • 17; Agriculture And Animal Production • 18; Underground Wealth • 18

HISTORY OF KAYSERI

KAYSERI IN PREHISTORIC AGE 25

Stone And Chalcolitic Age • 25; Old Bronze Age Culture • 25

HISTORICAL AGES AND KÜLTEPE 26

Ancient Hittite Kingdom And Hittite Empire • 31; Geopolitical Location Of Tabal Kingdom And Kayseri • 37; Kayseri During The Phrygian Period • 39; Historical Mazaka City • 40; Kayseri's Titles • 47; Kayseri In Med And Persian Dominance • 48; Kayseri In Alexander And Diadohs Period • 49; The Center Of Independent Cappadocia Kingdom, Kayseri • 49; Kayseri As The Center Of Roman Province Cappadocia • 51; Kayseri In Byzantine Age • 51; Conquest Of Kayseri By Persians • 52

TURKISH ISLAMIC PERIOD 54

First Arrival Of Turks To Kayseri And Around • 54; Conquest Of Kayseri By Turks • 56; Danishmends Period • 57; Kayseri In Anatolian Seljuks Period • 62; Kayseri in Ilkhanids, Eretna And Kadi Burhaneddin Periods • 63; Kayseri During The Ottoman Period • 68; Kayseri City • 74; Kayseri in the War of Independence • 75; Kayseri During The Republican Period • 77

KAYSERI LEGENDS

Cis hatun chest • 85; Sarigöl Legend • 86; Sultan Marshes Legend • 86; A Legend On Kayseri • 87; Hasan Baba–Ali Baba Legend • 87; Kerem And Aslı • 88

MOUNT ERCIYES

The Meaning Of Mount Erciyes • 95; Plant And Animal Structure Of Erciyes • 95; Geography And Geologic Structure Of Erciyes • 98; Mount Erciyes Glacier • 101

Contents

SEYYAHLARIN GÖZÜNDEN KAYSERİ

Evliya Çelebi'ye Göre Kayseri•107; Amasyalı Strabon•110; Prokopius•110; Ebul Hasan El–Herevî•111; Kadı İbni Abdüzzâhir•111; William Rubruck•112; İbni Batuta•113; Polonyalı Simeon•113; Paul Lucas•114; John Macdonald Kinneir•115; William John Hamilton•115; Charles Texier•116; Helmuth Von Moltke•118; William Francis Ainsworth•119; Pierre de (Von) Çihaçov•119; Henry Franshawe Tozer•121; Edmund Naumann•122; Le Comte de Cholet•123; Henry Charles Barkley•124; Gertrude Margaret Lowthian Bell•125

TARİHİ ESERLER

Kültepe – Kaniş•131; Develi Gereme Harabeleri•137; Develi Fraktin Kaya Kabartması•141; İmamkulu Hitit Hiyeroglif Kitabesi•142; Roma Mezarı•144; Yeşilhisar Soğanlı Köyü Yılanlı Kilise•147; Soğanlı Geyikli Kilisesi•147; Soğanlı Karabaş Kilisesi•148; Soğanlı Tahtalı Kilise•148; Soğanlı Kubbeli Kilise•150; Başköy Meryem Ana Manastırı•152; Felahiye Kepiç Roma Mezarı•157; Tomarza Mezar Anıtlar•158; Kurubel Kitabesi•158; Erdemli Kaya Kiliseleri•161; Kayseri Kalesi•165; Kayseri Kalesi'nin Restorasyonu•170; Talas Kuruköprü Su Kemeri•172; Gevher Nesibe Şifahanesi•174; Selçuklu Uygarlığı Müzesi•182; Hunat Külliyesi•185; Cami–i Kebir•197; Kapalı Çarşı•203; Vezir Hanı•207; Bedesten•209; Vezir Hanı- Bedesten-Pamuk Hanı Yenileme Çalışmaları•211; Pamuk Hanı•213; Kurşunlu Camii•215; Döner Kümbet•219; Emir (Melik) Gazi Türbesi•220; Zamantı Kalesi•224; Karatay Kervansarayı•226; Karatay Sultan Zaviyesi•229; Sultan Hanı Kervansarayı•231; İncesu Merzifonlu Kara Mustafa Paşa Külliyesi•234; Seyyid Burhaneddin Türbesi•238; Sahabiye Medresesi•243; Raşid Efendi Kütüphanesi•245; Şahruh Köprüsü•247; Tekgöz Köprüsü•249; Zeynel Abidin Türbesi•250; Şeyh Camii•252; Kayseri Saat Kulesi•257; Talas Panaya Rum Kilisesi•261; Develi Ulu Camii•263; Kayseri Lisesi•265; Hacı Kılıç Camii ve Medresesi•269; Kölük Camii ve Medresesi•273; Köşk Medrese Kümbeti•276; Tarihi Kayseri Mahallesi•279; Ağırnas Mimar Sinan Evi•281; Lâla Paşa Camii•283; Hatıroğlu Camii•284; Hatuniye Medresesi•285; Han Camii•287; Çifte Kümbet•289; Avgunlu Medresesi•290; Kayseri Atatürk Müzesi•293; Emir Sultan Mescidi ve Türbesi•295; Battal Gazi Camii ve Kırkkızlar Türbesi•296; Kale Camii•298; Cıncıklı Camii•299; Ahi Evran Zaviyesi•301; Ahi Evran Esnaf ve Sanatkârlar Müzesi•302; Esma Hatun Türbesi•304; Sırçalı Kümbet•305; Alaca Kümbet•306; Memleket Hastanesi•307; Surp Krikor Lusavoriç Ermeni Kilisesi•308; Meryem Ana Kilisesi•309; Setenönü Hamamı•310; Kadı Hamamı•311; Sultan Hamamı•313; Talas Amerikan Koleji•315; İncesu Mozaikleri•316; Güpgüpoğlu Konağı-Etnografya Müzesi•318; Kayseri Paleontoloji Müzesi ve Millet Kıraathanesi•320; Taşhan Fosilleri•321; Kızılköşk Kazıları•322; Keykubadiye Sarayı•324

KAYSERI IN THE EYES OF TRAVELERS

Kayseri According To Evliya Çelebi • 107; Strabon From Amasya • 110; Prokopios • 110; Ebul Hasan El–Herevî • 110; Kadi ibn Abdüzzâhir • 111; William Rubruck • 112; ibn Batuta • 112; Simeon From Poland • 113; Paul Lucas • 114; John Macdonald Kinneir • 114; William John Hamilton • 115; Charles Texier • 116; Helmuth Von Moltke • 116; William Francis Ainsworth • 118; Pierre De (Von) Tchihatcheff • 118; Henry Franshawe Tozer • 119; Edmund Naumann • 121; Le Comte de Cholet • 122; Henry Charles O. Barkley • 122; Gertrude Margaret Lowthian Bell • 125

HISTORICAL ARTIFACTS

Kültepe – Kanesh • 131; Develi Gereme Ruins • 137; Develi Fraktin Rock Reliefs • 141; İmamkulu Hittite Hieroglyphic Inscription • 142; Roman Grave • 144; Yeşilhisar Soğanlı Village And Yılanlı Church • 147; Soğanli Geyikli Church • 147; Soğanlı Karabaş Church • 148; Soğanli Tahtali Church • 148; Soğanlı Kubbeli Church • 150; Başköy Virgin Mary Monastery • 152; Felahiye Kepiç Roman Grave • 157; Tomarza Graves • 158; Kurubel Inscriptions • 158; Erdemli Rock Churches • 161; Kayseri Fortress • 165; Restoration Of Kayseri Castle • 170; Talas Kuruköprü Water Belt • 173; Gevher Nesibe Şifahanesi • 174; Seljuk Civilization Museum • 182; Hunat Kulliye • 185; Cami–i Kebir • 197; Kapalı Çarşı • 203; Vezir Inn • 207; Bedestan • 209; Vezir Inn- Bedestan-Pamuk Inn Renovation Works • 211; Pamuk Inn • 213; Kurşunlu Mosque • 215; Döner Tomb • 219; Emir (Melik) Ghazi Tomb • 220; Zamantı Castle • 225; Karatay Caravanserai • 227; Karatay Sultan Zawiya • 229; Sultan Inn Caravanserai • 231; İncesu Merzifonlu Kara Mustafa Pasha Kulliye • 234; Seyyid Burhaneddin Tomb • 238; Sahabiye Madrasah • 243; Raşid Effendi Library • 245; Şahruh Bridge • 247; Tekgöz Bridge • 249; Zeynel Abidin Tomb • 250; Sheik Mosque • 252; Kayseri Clock Tower • 257; Talas Panaya Greek Church • 261; Develi Ulu Mosque • 263; Kayseri High School • 265; Hacı Kiliç Mosque And Madrasah • 269; Kölük Mosque And Madrasah • 273; Köşk Madrasah Tomb • 276; Kayseri Historical Neighborhood • 279; Ağirnas Mimar sinan House • 281; Lâla Pasha Mosque • 283; Hatıroğlu Mosque • 284; Hatuniye Madrasah • 285; Han Mosque • 287; Çifte Tomb • 289; Avgunlu Madrasah • 291; Kayseri Atatürk Museum • 293; Emir Sultan Mosque And Tomb • 295; Battal Ghazi Mosque and Kirkkizlar Tomb • 297; Kale Mosque • 298; Cincikli Mosque • 299; Ahi Evran Zawiya • 301; Ahi Evran Artisans And Craftsmen Museum • 302; Esma Hatun Tomb • 304; Sırçalı Tomb • 305; Alaca Tomb • 306; Country Hospital • 307; Surp Krikor Lusavorich Armenian Church • 308; Mary Church • 309; Setenönü Hammam • 310; Kadi Hammam • 311; Sultan Hammam • 313; Talas American College • 315; İncesu Mosaics • 317; Güpgüpoğlu Mansion-Ethnography Museum • 318; Kayseri Paleontology Museum and National Coffeehouse • 320; Taşhan Fossils • 321; Kızılköşk Excavatıons • 322; Keykubadiye Palace • 324

KAYSERİ'NİN DOĞA TURİZMİ DEĞERLERİ

Erciyes Dağı Master Planı ve Kış Sporları • 329; Spor Merkezi Erciyes • 334; Yamaç Paraşütü • 339; Su Sporları • 341; Erciyes Yüksek İrtifa Kamp Merkezi • 342; Koramaz Vadisi • 345; Sultan Sazlığı Milli Parkı ve Ramsar Alanı • 347; Aladağlar Milli Parkı • 353; Kapuzbaşı Şelalesi • 357; Yedigöller • 358; Palas Tuzla Gölü • 360; Zamantı Irmağı • 362; Derebağ Şelalesi • 364; Yeşilköy Şelaleleri • 365; Hacer Ormanı • 367; Güvercinlikler • 369; Dokuzpınar-Hürmetçi Sazlığı • 370; Kayseri Yeraltı Yerleşimleri • 373; Kayseri Yürüyüş Rotaları • 374; Kaplıcalar • 379; Balon Turizmi • 380

KAYSERİ EKONOMİSİ

Kayseri'de Ekonominin Gelişimi • 385; Kayseri Sanayisi • 391; Teknopark • 395; ASPİLSAN Enerji • 396; Kayseri Yenilenebilir Enerji Potansiyeli • 398; Kayseri Havaalanı Yeni Terminal Binası • 400; Sosyo–Ekonomik Sıralama • 402; Yahyalı Halısı • 403; Bünyan Halısı • 404; Kayseri'de Dokumacılık • 404

EĞİTİM VE SAĞLIK

Eğitim • 409; Üniversiteler • 409; Sağlık • 413; Şehir Hastanesi • 414; Kayseri'ye İkinci Tıp Fakültesi • 417; Recep Tayyip Erdoğan Millet Bahçesi • 418; Şehir Kütüphanesi • 420; Engelsiz Yaşam Merkezi • 422; Geleneksel Sporlar Binicilik ve Okçuluk Tesisi • 424

GELENEKSEL KAYSERİ EVİ, BAĞ KÜLTÜRÜ VE KIŞ HAZIRLIKLARI

Geleneksel Kayseri Evi • 429; Mutfak (Tokana) • 430; Bağ Kültürü • 431; Kış Hazırlıkları • 435

KAYSERİ YEMEK KÜLTÜRÜ

Kayseri Yemekleri • 441; Sucuk • 446; Pastırma • 449; Mantı • 452; Gilaburu • 457; Kayseri Unesco Türkiye Milli Komisyonu Yaratıcı Şehirler Ağı Ulusal Listesine Girdi • 458; Gacer Ekmeği • 459

KAYNAKLAR VE DİZİN

Kaynaklar • 462; Dizin • 475

NATURAL TOURISM VALUES OF KAYSERI

Mount Erciyes Master Plan And Winter Sports • 329; Sports Center Erciyes • 334; Paragliding • 339; Water Sports • 341; Erciyes High Altitude Camping Center • 342; Koramaz Valley • 345; Sultan Marshes National Park and Ramsar Area • 347; Aladağlar National Park • 353; Kapuzbaşi Waterfalls • 357; Yedigöller (Seven Lakes) • 358; Tuzla Palas Lake Watery Area • 360; Zamanti River • 362; Derebağ Waterfall • 364; Yeşilköy Waterfalls • 365; Hacer Forest • 367; Pigeon Lofts • 369; Dokuzpınar-Hürmetçi Reeds • 370; Kayseri Underground Settlements • 372; Kayseri Walking Tracks • 374; Hot Springs • 379; Air Balloon Tourism • 380

KAYSERI ECONOMY

Economy In Kayseri • 385; Kayseri's Industry • 391; Technopark • 395; ASPILSAN Enerji • 396; Kayseri's Renewable Energy Potential • 398; Kayseri Airport New Terminal Building • 401; Socio–Economic Rankings • 402; Yahyali Carpet • 403; Carpets Of Bünyan • 404; Weaving In Kayseri • 404

EDUCATION AND HEALTH

Education • 409; Universities • 409; Health • 413; City Hospital • 415; Second Faculty Of Medicine • 417; Recep Tayyip Erdoğan National Garden • 418; City Library • 420; Accessible Living Center • 422; Traditional Sports Horseriding And Archery Facility • 424

TRADITIONAL KAYSERI HOUSE, VINEYARD CULTURE AND WINTER PREPARATIONS

Traditional Kayseri House • 429; Kitchen (Tokana) • 431; Vineyard Culture • 431; Winter Preparations • 435

KAYSERI FOOD CULTURE

Kayseri Foods • 441; Sujuk • 446; Pastrami • 449; Ravioli • 452; Highbush Cranberry • 457; Kayseri's Entrance To The National List Of The Unesco Turkish National Commission Creative Cities Network • 458; Gacer Bread • 459

BIBLIOGRAPHY & INDEX

Bibliography • 462; Index • 475

Genel Bilgiler

General Information

• F.: Abdullah Koç / Kayseri Kalesi

Antikçağlardan beri ticari faaliyetleriyle bilinen Kayseri şehri, Erciyes Dağı eteğinde, doğu–batı/ güney–kuzey istikametinde ticaret yollarının buluşma noktasında, civardaki yerleşme yerleriyle rahat ulaşım imkânı olan, yer altı su zenginliği, düz ovası ve halkının atasözlerine bile konu olan ticarî yeteneğiyle üstün konumunu her zaman korudu.

Özellikle Selçuklu ve Osmanlı Dönemi'ndeki ayrıcalıklı yerini, bugün de korumaktadır. Anadolu'nun merkezinde ve önemli kavşak noktasında bulunmanın avantajını kullanarak ekonomik, sosyal, kültürel alanlardaki gelişimini sürdürmektedir.

Geçmiş dönemlerde "Makar–ı ulema/bilginler şehri" olarak bilinen Kayseri, tarihten devraldığı geleneksel değerleriyle, modern bilimin imkanlarını bütünleştirerek, aynı zamanda bir bilim ve kültür merkezi hâline gelmiştir.

M.Ö. 3500–M.S. 2000 yılları olmak üzere 5,500 yıllık uzun bir geçmişe sahip olan; tarihi seyir içinde Asurlular, Hititler, Frigyalılar, Medler, Kilikya, Persler, Makedonlar, Kapadokya Krallığı, Romalılar, Bizanslılar, Araplar ve Türkler gibi birçok kavme yurt ve değişik medeniyetlere beşiklik etmiş olan Kayseri ve bölgesi, bugün 16,917 km²'lik yüz ölçümü, bir milyonun üzerinde nüfusu, km² başına 79 kişinin üzerindeki nüfus yoğunluğu ile Türkiye'nin en önemli şehirlerinden biridir.

NÜFUS

Kayseri ili nüfusu 2000 yılında 1,060,432 iken 2023 itibariyle 1,445,683 olmuştur. Nüfus yoğunluğu 85 kişi/km²'dir. Son nüfus sayımına göre ülkemizin 14. büyük ilidir.

COĞRAFİ KONUM

Kayseri, İç Anadolu'nun güneydoğusunda Orta Kızılırmak bölümünde yer alır. 38° 18' ile 37° 45' kuzey enlemleri, 36° 58' ile 34° 56' doğu boylamları arasında bulunmaktadır. Kuzeyden Yozgat, kuzeydoğudan Sivas, güneyden Adana, güneydoğudan Kahramanmaraş, batıdan Nevşehir, güneybatıdan Niğde illeri ile çevrilidir.

Kayseri, güneyden ve kuzeyden dağların ve tepelerin sınırladığı topoğrafik bir çanak içerisinde yer alır. Şehir ana eksen Ankara– Sivas karayolu boyunca doğu–batı istikametinde daha az yerleşmiş olan ikinci eksen Erkilet–Talas olmak üzere kuzey–güney yönünde olmuştur. İlk yerleşim bölgesi, güneydeki dağların yamaçlarına doğru olmuş, yakın geçmişte ise kuzeye, düzlüklere doğru kaymıştır.

İKLİM

Kayseri'de step iklimi görülür. Yazlar sıcak ve kurak, kışlar soğuk ve kar yağışlıdır. İklim çukurda kalan bölgelerde daha yumuşakken yaylalara ve dağlık kesimlere çıkıldıkça sertleşir. Merkezin denizden yüksekliği 1,093 m'dir. Hakim rüzgâr kuzeybatı yönünden, en şiddetli rüzgârlar ise güney ve güneydoğu yönünden eser.

Kayseri city, known for its commercial activities since antiquity, settled along Mount Erciyes, has a superior position with its commercial ability which is a subject of even proverbs, underground water richness, flat plains, access to the nearby settlement places and situated in the east–west / south–north direction of trade routes.

The city still preserves the privileged place that it had especially during the reign of the Seljuk and Ottoman periods. It continues to develop in economic, social and cultural areas by using the advantage of being located at the center of Anatolia and at the important crossroads point.

In the past, known as "the city of the scholars", Kayseri has become a center of science and culture at the same time, integrating the possibilities of modern science with the traditional values it inherited from history.

Kayseri, which is one of the oldest cities in the world, has a long history of 5,500 years covering 3500 B.C. – 2000 A.D., with a population of over one million, and a density of over 79 people per km² and situated on an area of 16,917 km².

Throughout the history, Kayseri hosted many communities and different civilizations like Assyrians, Hittites, Phrygians, Meds, Cilicia, Persians, Macedonians, Cappadocia Kingdom, Romans, Byzantines, Arabs and Turks.

POPULATION

The population of Kayseri is 1,445,683 as of 2023 while it was 1,060,432 in 2000. The population density is 85 people / km². According to the last statistics, our city is the 14th largest city in the country.

GEOGRAPHICAL LOCATION

Kayseri is located in the Middle Kızılırmak section in the south east of Central Anatolia. 38° 18' to 37° 45' north latitudes, 36° 58' to 34° 56' east longitudes. It is surrounded by Yozgat to the north, Sivas to the north, Adana to the south, Kahramanmaraş to the south, Nevşehir to the west, and Niğde to the southwest.

Kayseri is located in a topographic bowl limited by mountains and peaks from the south and north. The main axis of the city was in the north–south direction, being the second axis Erkilet–Talas, which was less settled in the east–west direction along the Ankara–Sivas highway. The first settlement area was towards the slopes of the mountains in the south, and in the recent past it shifted northward to the flatlands.

CLIMATE

Steppe climate is seen in Kayseri. Summers are hot and dry, winters are cold and snowy. The climate is softer in the pit areas and becomes harder as one goes up to the higher areas and mountainous parts. The height of the center from the sea is 1,093 m. The dominant wind is the north–west, the strongest winds and storms are the south and southeast winds.

FLORA – FOREST

Kayseri is poor in forest potential and the weakness of forest structure limits the production of forest products. 0.6% of Turkey's forests are in Kayseri. Like

◆ **Cumhuriyet Meydanı** | F.: Abdullah Koç

◆ **Aladağlar** | F.: Abdullah Koç

BİTKİ ÖRTÜSÜ–ORMAN

Kayseri, orman potansiyeli bakımından fakirdir ve orman yapısının zayıflığı orman ürünleri üretimini de sınırlamaktadır. Türkiye ormanlarının %0,6'sı Kayseri'dedir.

Ovalar olduğu gibi dağ ve tepelik alanlarda da bozkır bitki örtüsü hâkimdir. İlin yüksek kesimlerinde yer yer iyi orman örtüsüne rastlansa da ormanlık alanlar genellikle bozkır bitki örtüsü ve çamlıklar ile kaplıdır. İlin güney kesiminde Toros Dağları'nın yer aldığı bölümde karaçam, kızılçam, köknar, ladin, meşe türleri bulunmaktadır. İyi sayılabilecek ormanlar Yahyalı, Develi ve Sarız ilçelerinde yer alır.

DOĞAL COĞRAFYA

Dağlar

İl alanını engebelendiren dağlar üç sıra halindedir. En kuzeyde olanı Koramaz ve Hınzır Dağları'dır. Erciyes ile başlayıp Koramaz Dağı ile süren bu dağ sırası son kabartmasını il sınırının kuzeyinde Hınzır Dağı'nda gösterir. Koramaz–Hınzır Dağ sırası üzerinde il ulaşımı açısından önem taşıyan Beştepeler ve Lalebeli geçitleri vardır. Erciyes, il merkezinin güneyinde 3,916 m yüksekliği ile İç Anadolu Bölgesi'nin en yüksek dağı olup tarihini jeologlar 20 milyon yıl öncesine kadar götürürler. Eski çağlarda volkanik dağ olan Erciyes şimdi tamamen sönmüş bir yanardağdır.

İlin güneyinde Süvegen ile başlayan dağlar, Aygörmez, Köşkerli ile devam edip Kepekli Dağı ve Uzun Yayla'ya kadar sürer.

Orta Toroslar'ın uzantıları olan, ilin içindeki kuzeydoğu–güneybatı uzantılı üç dağ sırasının en güneyindeki grup; Tahtalı Dağı, Bakır Dağı, Soğanlı Dağı ve Gövdeli Dağı'dır. Bu sıradağların yükseklikleri birçok noktada 2,500 m.'nin üzerindedir.

Platolar, Yaylalar, Ovalar

Kayseri'nin %49,1 gibi önemli bir bölümü plato biçimindeki yüksek düzlüklerle kaplıdır. Bunlar kimi yerde akarsularla yarılmış yüksek plato düzlükleri kimi yerde de dağlar arasında uzanan ve yine derin vadilerde parçalanmış havzalar durumundadır. Bu tür düzlüklerin bir bölümü Kayseri ve Develi ovalarının çevresinde yer almıştır. Bunların dışında Kızılırmak'ın kuzeyinde ve güneyinde yer alan 16 km uzunluğunda ve 1,550 m yüksekliğindeki Sultansekisi ve Amarat düzlükleri bulunmaktadır.

Pınarbaşı ilçesi hudutlarında dağlarla çevrili ve yüksekliği 1,500–1,600 m arasında değişen çok geniş bir havza olan Uzun Yayla, sularını Zamantı Irmağı yoluyla Seyhan Nehri'ne, Tohma Çayı ile Fırat'a, kuzeydeki küçük derelerle de Kızılırmak'a gönderir.

Kayseri Ovası 890 km²'lik yüz ölçümü ile Yukarı Kızılırmak Bölgesi'nin en geniş ovasını oluştururken Develi Ovası 1,000 km²'lik yüz ölçümü ile ilin en geniş ovalarından biridir. Develi–Yeşilhisar ilçeleri arasında uzanan ovada, çevredeki dağlardan inen akarsular ve kar sularının oluşturduğu taşkınlar sonucu ortaya çıkan Sultan Sazlığı, Kurbağa, Deve ve Yay gölleri gibi bataklık ve gölcükler de vardır.

the plains, mountain and hilly areas are dominated by steppe vegetation. Forest areas are generally covered by steppe vegetation and pine trees in the high parts of the province, although sometimes in good forest cover. In the southern part of the province, the Taurus Mountains have black spruce, red fir, fir, spruce, oak species. The forests that can be counted as dense are located in the territories of Yahyalı, Develi and Sarız.

NATURAL GEOGRAPHY

Mountains

The mountains that are surrounding the city area are in three rows. The most northerly one is the Koramaz and the Hınzır Mountains. This mountain line, beginning with Erciyes and continuing with Mount Koramaz, shows the last relief on Mount Hınzır to the north of the provincial border. Erciyes is the highest mountain of the Central Anatolian Region with an altitude of 3,916 m on the south of the province center and its history is taken by geologists until 20 million years ago. Erciyes, a volcanic mountain in ancient times, is now completely extinguished.

The mountains that started with Süvegen in the south of the province, continue with Aygörmez, Köşkerli and extend to Kepekli Mountain and Uzun Yayla.

The southernmost group of the three mountain ranges with the northeast–southwest extension within the province, which are extensions of the Central Taurus; Tahtalı Mountain, Bakır Mountain, Soğanlı Mountain and Gövdeli Mountain. The height of this mountain range is over 2,500 m at many points.

Plateaus, Tablelands And Plains

An important part of Kayseri, like 49.1%, is covered with high plateaus. These are high plateau plains, sometimes split with rivers, in some places extending into the mountains, and again in deep valleys. Some of these plains are located around the plains of Kayseri and Develi. There are also Sultansekisi and Amarat plains in the north and south of Kızılırmak, 16 km in length and 1,550 m in height.

Uzun Yayla, a very wide basin, surrounded by mountains in the boundaries of Pınarbaşı district and having a height of 1,500–1,600 m, sends its waters to the Seyhan River via the Zamantı River, to the Euphrates with the Tohma River and the Kızılırmak to the north.

Kayseri plain is the largest ovale of the Upper Kızılırmak Region with an area of 890 km². The Develi Plain is one of the largest ovals of the province with an area of 1,000 km². There are swamps and ponds such as Sultan Sazlığı, Kurbağa, Deve and Yay Lake, which emerge from the ovate stretching between the Develi–Yeşilhisar counties, the streams descending from the surrounding mountains and floods created by snow waters.

Other than these plains, there are Gölova (Palas) and Sarıoğlan plains in the north of the province, as well as Akdölen Plain, Zamantı Plain and Mandal Plain.

Bu ovalardan başka ilin kuzeyinde yer alan Gölova (Palas) ve Sarıoğlan ovaları, ayrıca Akdölen Ovası, Zamantı Ovası, Mandal Ovası vardır.

Göl ve Akarsular

İlin önemli gölleri; Camız Gölü, Çöl Gölü, Sarıgöl, Yay Gölü, Tuz Gölü, Ağcaşar Barajı, Akköy, Kovalı, Sarımsaklı, Şelkapanı barajları ile Karakuyu, Şıhlı, Tekir, Zincidere, Efkere göletleridir.

Kızılırmak Nehri'nin 128 km'lik bölümü, Kayseri il sınırları içerisinde yer almaktadır. Kızılırmak'ın kolları olarak Sarımsaklı Suyu (55 km), Kestuvan Suyu (48 km), Değirmendere Suyu (324 km) bulunmaktadır. Zamantı (250 km) ve Sarız Çayı (60 km), Seyhan Nehri'nin kolu durumundadır.

TARIM VE HAYVANSAL ÜRETİM

Kayseri ekonomisinde tarım; sanayi, ticaret ve ulaştırma sektörlerinden sonra gelip genellikle kurak alanda yapılmaktadır. Bitkisel sahada buğday ağırlıklı hububat, endüstriyel bitkiler, yağlı tohumlar, yumru bitkiler ekilmekte ayrıca sebze ve meyvecilik yapılmaktadır.

Tarımsal üretimden elde edilen gelirin yetersizliği, yöre çiftçisini tarımın yanı sıra diğer ekonomik uğraşlara itmiştir. Et kombineleri, süt işleyen fabrikalar, sucuk–pastırma imalathanelerinin çokluğu hayvancılığın–besiciliğin önemini arttırmaktadır. Büyük ve modern tavuk çiftliklerinin sayısı artış göstermektedir. Hayvancılıkta en çok koyun yetiştirilmektedir.

Kayseri'de üretilen hayvansal ürünler içerisinde parasal değer olarak; et, süt, yumurta ve beyaz et ilk 4 sıraya yerleşir. Tatlı su balıkçılığı da sürekli gelişmekte olan bir sektördür.

YERALTI ZENGİNLİKLERİ

İl ve yakın çevresinde yapılan çalışmalar sonucunda çok sayıda endüstriyel hammadde ve metalik maden yatağı zuhuru ortaya çıkarılmıştır. Bunların en önemlileri; ponza, demir ve kurşun–çinko yataklarıdır. Yörede hakim olan volkanizmanın etkisi ile yaygın olarak ponza oluşumları gözlenmektedir. Bunun yanında diatomit, fosfat, jips, kaolen, mermer, tuğla–kiremit hammadde zuhurları belirlenmiştir.

Kayseri–Yahyalı yöresinde demir yatakları *(Divriği'den sonra Türkiye'nin en önemli demir yatağı)*, Tomarza ve merkez ilçelerde ponza rezervi, Bünyan–Tacin, Pınarbaşı–Viranşehir, Karamadoz Bölgesi, Develi–Zile, Yahyalı–Kuzoluk, Yahyalı–Karaçat ve Kovalı grubu diğer demir yataklarıdır.

Pınarbaşı ve Tomarza bölgesinde krom zuhur ve yatakları, İncesu ilçesinde tuğla–kiremit hammaddeleri, yine çeşitli ilçelerde kum–çakıl ve diatomit oluşumları da bulunmaktadır.

Sözü edilen yer altı kaynakları dışında, ilde enerji hammaddelerinden jeotermal kaynaklar da bulunmaktadır. Himmetdede, Bayramhacılı, Kuşçu ve Erciyes jeotermal alanları olup buralardaki sıcak su kaynaklarının sıcaklıkları 25°–45° C arasında değişmektedir.

Sayılarla Kayseri

Kayseri'de 1 büyükşehir, 16 ilçe belediyesi, 710 mahalle bulunmaktadır.

2022 yılı itibariyle 1,157 dernek faaliyet göstermektedir. Meslek kuruluşlarının başında; Kayseri Sanayi Odası, Kayseri Ticaret Odası, Kayseri

Lakes And Streams

Important lakes of the province; Lake of Camız, Lake of Çöl, Sarıgöl, Yay Lake, Salt Lake, Ağcaşar Dam, Akköy, Kovalı, Sarımsaklı, Şelkapanı dams and Karakuyu, Şıhlı, Tekir, Zincidere and Efkere ponds.

The 128 km section of the Kızılırmak River is located within the provincial borders of Kayseri. Sarımsaklı Water (55 km), Kestuvan Water (48 km) and Değirmendere Water (324 km) are the arms of Kızılırmak. Zamantı (250 km) and Sarız Stream (60 km) are the other branches of the Seyhan River.

AGRICULTURE AND ANIMAL PRODUCTION

Agriculture in Kayseri economy comes after industry, commerce and transportation sectors and is usually built in the arid area. Mainly grains of cereals, industrial plants, oil seeds, tubers are grown and vegetables and fruits are also planted.

The inadequacy of income from agricultural production has driven local farmers to agriculture as well as other economic activities. Meat combinations, dairy factories, sausage–bacon manufactures increase the importance of breeding livestock. The number of large and modern poultry farms continues to increase. The most sheep are raised in animal husbandry.

Among the animal products produced in Kayseri, as monetary value; meat, milk, eggs and white meat are placed in the first 4 rows. Freshwater fisheries are also a continuously developing industry.

UNDERGROUND WEALTH

As a result of the work carried out in the province and its vicinity, a large number of industrial raw materials and metallic mineral deposits have been revealed. The most important of these are; pumice, iron and lead–zinc deposits. Pumice formations are commonly observed with the influence of volcanism dominating the region. Besides these, the occurrences of diatomite, phosphate, gypsum, kaloen, marble, brick–tile raw materials were determined.

The iron deposits in Kayseri–Yahyalı region (the most important iron deposit of Turkey after Divriği), pumice reserve in Tomarza and central districts, Bunyan–Tacin, Pınarbaşı–Viransehir, Karamadoz Region, Develi–Zile, Yahyalı–Kuzoluk, Yahyalı–Karaçat and Kovalı group is other iron beds. There are chromium occurrences and deposits in Pınarbaşı and Tomarza regions, brick–tile raw materials in İncesu county, sand–gravel and diatomite occurrences in various districts.

In addition to the mentioned underground resources, there are also geothermal resources from the raw energy sources. There are Himmetdede, Bayramhacılı, Kuşçu and Erciyes geothermal areas, where the temperatures of hot water sources vary between 25 and 45 C degrees.

Management–Administration

There are 1 greater city, 16 district municipalities, 710 neighborhoods in Kayseri.

By 2022, 1,157 associations have been operating. As for the professional organizations; there are Kayseri Chamber of Industry, Kayseri Chamber of Commerce, The Union of Kayseri Craftsmen and Artisans Chambers, Kayseri

◆ Kapuzbaşı-Yahyalı

Esnaf ve Sanatkarlar Odaları Birliği, Kayseri Ticaret Borsası yer almakta olup çok sayıda meslek dalının da odaları vardır. Bu odaların çeşitliliği, aynı zamanda Kayseri'de ticaret yaşamının canlılığını ve hareketliliğini yansıtmaktadır.

Kayseri'de 71 yeni vakıf, 17 adet sosyal yardımlaşma ve dayanışma vakfı, 6 adet mülhak vakıf, 1 adet kilise vakfı olmak üzere toplam 95 adet vakıf faaliyet göstermektedir.

İlde 1,410 cami, 14 yatılı–434 gündüzlü Kur'an kursu faaliyet göstermektedir.

Kayseri'de 6 adet sinema salonu ve Kayseri Park, Kasseria, Kayseri Forum, İpeksaray, İldem Park, Tuna Life Center, Mix AVM ve Kumsmall olmak üzere 8 adet AVM vardır. Kayseri Devlet Tiyatrosu, Kayseri İl Kültür Merkezi'nde bulunan tiyatro ve salonlar ile Kadir Has Kongre Merkezi aynı zamanda sergi ve çeşitli etkinlikler için de kullanılmaktadır.

Commodity Exchange and many other occupational branches. The diversity of these chambers also reflects the vitality and mobility of business life in Kayseri.

Kayseri has 71 new foundations, 17 social assistance and solidarity foundations, 6 affiliated foundations and 1 church foundation. Total number of foundations is 95.

There are 1,410 mosques and 14 all day 434 daytime Quran courses in the city.

There are 6 cinema halls and 7 mall as Kayseri Park, Kasseria, Kayseri Forum, İpeksaray, İldem Park, Tuna Life Center, Mix AVM and Kumsmall. Kayseri State Theater, theater and halls in Kayseri Provincial Cultural Center and Kadir Has Congress Center are also used for exhibitions and various activities.

◆ Kapuzbaşı-Yahyalı

kayseri tarihi

history of Kayseri

◆ Kültepe–Karum

TARİH ÖNCESİ ÇAĞLARDA KAYSERİ

(M.Ö.?– M.Ö.3000)

TAŞ DEVRİ VE KALKOLİTİK ÇAĞ

Kayseri'nin Taş Devri ve Kalkolitik Çağ kültürleri hakkında, arkeolojik kazı ve bulgulara dayanan bilgilere henüz sahip değiliz. Ancak Tomarza ve Sarıoğlan'ın Çiftlik Beldesi'nden Kayseri Müzesi'ne getirilen mermerden şişman vücutlu idoller bölgede Neolitik (Yenitaş Devri) dönemin varlığını göstermektedir.

ESKİ TUNÇ (BRONZ) ÇAĞI KÜLTÜRÜ

(M.Ö.3000–2000)

Kayseri'de Eski Bronz Devri'nde yerleşme, Pınarbaşı bölgesinden Hörgücük ve Cinniyurt köylerinde yaygındır. Kayseri'nin 22 km kuzey-doğusunda yer alan Kültepe, erken çağlarda Kayseri Ovası'nın en büyük şehri ve Anadolu'nun en büyük höyüklerinden biridir. Kültepe, M.Ö. 4. binyıldan yani Geç Kalkolitik Çağ'dan başlayarak, Selçuklu Dönemi'ne kadar yerleşme görmüştür. Geniş binalar, tek vücutlu çok başlı idoller (Sümer mermerinden) giyimli veya çıplak heykeller, özellikle boyalı keramiği ile Kültepe Anadolu'nun en önemli şehirlerinden biridir.

KAYSERI IN PREHISTORIC AGE

(B.C.?– A.C.3000)

STONE AND CHALCOLITIC AGE

We do not have enough archaeological excavation knowledge on stone age and chalcolitic cultures of Kayseri. However, idols brought from Tomarza and Çiftlik region of Sarıoğlan to the Kayseri Museum points out the Neolithic Age.

OLD BRONZE AGE CULTURE

(B.C.3000–2000)

Settlements in the Old Bronze Age in Kayseri is common in the Hörgücük and Cinniyurt villages of the Pınarbaşı region. Situated 22 km north–east of Kayseri, Kültepe is one of the largest cities in Anatolia and the largest city of the Kayseri plain in the early ages. In Kültepe, starting from the 4th millennium B.C., that is, from the Late Chalcolithic Age, the settlement was seen until the Seljuk era. With large buildings, single–body multi–headed idols (from Sumerian marble), dressed or naked sculptures and especially with the colored potteries Kültepe is one of the most important cities of Anatolia.

TARİH ÇAĞLARI VE KÜLTEPE

Anadolu, Mısır ve Mezopotamya'ya nazaran bin yıllık bir gecikme ile ancak II. binyılın başlarında yazıya erişmiştir. Hint–Avrupalı kavimler olan Hititler, M.Ö. 2000 civarında Anadolu'ya gelerek buradaki Hatti medeniyetinin siyasi hayatına son vermişlerdir. Bölgedeki Hitit medeniyeti aşağıdaki safhalarda incelenir:

Erken Hitit Devri–Asur Ticaret Kolonileri Dönemi

(M.Ö.2000–1750)

Kültepe'nin tarihteki asıl önemi, Anadolu'da ilk yazılı vesikaların burada bulunmuş olmasındandır. Bunlar "tablet" adı verilen, eski Asur dilinde çivi yazısı ile yazılmış, pişmiş topraktan kontratlar, iş mektupları ve özel mektuplardır.

Asur Ticaret Kolonileri Devri adını Asurlular'ın M.Ö. II. binyılın başlarında –koloniler kurmak üzere– ticaret faaliyetlerini Asur'a yakın bölgelerden Anadolu içlerine kadar yayarak, gelişmiş bir ticaret kolonisi kurmuş olmalarından almaktadır. Bu kolonilerin merkezinin Kaniş Karumu (Asurlular Pazar yerlerine Karum ve Wabartum demişlerdir) olduğu ve merkezin direkt olarak Asur devletine bağlı olduğu anlaşılmaktadır. Tüccarların Anadolu'ya getirdikleri kalay, süs eşyaları, çeşitli kumaş ve dokuma ürünleri gibi maddeler, bu ticaret kolonilerinin temel malzemeleriydi. Asurlu tüccarlarla bir kısım yerliler Karum'da yaşarken, yerli halk ve saray mensupları krallığın başkenti Kaniş'te (Kültepe höyüğü) oturuyorlardı.

Bütün Anadolu'da eşsiz bir yer olan Karum bu dönemde şehir medeniyeti için esas olan bütün koşullara sahiptir. Karum siyasi değil, ticari bir hüviyete sahiptir. Kültepe kazılarında elde edilen tabletlerden edinilen bilgiye göre; Anadolu'da Asurlu tüccarlar altın, gümüş, simli kurşun gibi maden cevherinden başka, keçi kılı ve yapağı toplayarak Asur'a göndermişlerdir. Oradan da kumaş ve tunç getirmişlerdir. Tüccarlar Anadolu'ya mal getirdikleri gibi Anadolu'dan da mal götürerek ve ticarete malzeme olan ürünlerin karşılıklı nakliyesini yaparak –bir nevi komisyoncu anlayışıyla– bu ticaretten kazanç sağlamışlardır. Tabletlerden anlaşıldığına göre; kalayın Asur kaynaklı olmadığı, Asur'un dışından bir yerden, muhtemelen Afganistan bölgesinden geldiği tahmin edilmektedir. Aynı şekilde, ticarette önemli bir yeri olan kumaş ve dokuma ürünlerinin, üretildiği ya da ait olduğu şehrin adı ile –Subar kumaşı, Subatu cinsi Akad kumaşı gibi– anılması, bu ürünlerin Mezopotamya, Kuzey Suriye ve diğer komşu bölgelerden toplanarak, Anadolu'ya pazarlandığına işaret etmektedir.

Kültepe'de M.Ö. 2500–1650 yılları arasında oluşmuş olan dört yapı katı mevcuttur. Bunlardan IV.'sü en eskisidir ve ana toprak üzerinde kurulmuştur. En yenisi de iki aşama gösteren Ia ve Ib katlarıdır. IV. ve VII. katlar uzun ömürlü şehirlere ait değillerdir. Özellikle yazılı vesikaların bulunduğu II. kat (M.Ö. 950–850), tam teşekküllü bir ticaret şehri için tipiktir.

Şehir daha geniş bir alanı kaplamaktadır. Şehrin evleri daha büyük ve iç teşkilatları da daha geniştir. Ev temelleri taştan, duvarlar kerpiçtendir ve damları düzdür. Evler çoğunlukla 3–4 odalıdır ve geniş salonları vardır.

HISTORICAL AGES AND KÜLTEPE

Anatolia, compared to Egypt and Mesopotamia, reached writing with a thousand–year delay, in the beginning of the second millennium. Hittites that are Indo–European tribes, coming to Anatolia around 2000 B.C. put an end to the political life of Hatti civilization there. The Hittite civilization in the region is examined at the following stages:

Early Hittite Age – Assyrian Trade Colonies Period

(2000–1750 B.C.)

Kültepe's main importance in history is that the first written documents in Anatolian were found here. These are "tablets" including terracotta contracts, business and private letters written in ancient Assyrian nail writings.

The name of the Assyrian Trade Colonies period comes from the fact that Assyrians established trade colonies in the first quarter of the fourth millennium B.C., spreading trade activities from the region close to Assyria to Anatolia. It is understood that the center of these columns is Kanesh Karum (Assyrian named their market places as Karum and Wabartum) and the center is directly connected to the Assyrian state. The tin, ornaments, various fabrics and woven products that merchants brought to Anatolia were the basic materials of these trade colonies. Assyrian merchants and some locals sat in Karum, while locals and members of the palace lived in the kingdom of Kanesh, Kültepe mound.

Karum (market – city), a unique place in Anatolia, has all the essential conditions for a city civilization. Karum is not a political structure, but a commercial one. According to the information obtained from the tablets achieved in Kültepe excavations; Assyrian merchants in Anatolia collected gold and silver, silver ore, goat hair and wool and sent them to Assyria. From there they also brought cloth and bronze. Merchants have also benefited from this trade by taking goods from Anatolia as well as carrying goods to Anatolia and creating a reciprocal transportation of products which are commercial materials, with a kind of broker mentality. According to the tablets, It is estimated that the tin is not from the Assyrian origin, but it was coming from a place other than Assyria, probably from the Afghanistan region. Likewise, fabric and textile products that have an important place in trade were called by the names of the cities in which products are produced or belonged to – like subar fabric, subatu kind and Akad fabric – means that these products are collected from Mesopotamia, North Syria and other neighboring regions and marketed to Anatolia.

In Kültepe, there four floors of structure existed between 2500–1650 B.C. Fourth floor is the oldest and founded on the main land while 1a and 1b are the newest showing two different phases. Second and third floors do not belong to the long lasting cities. Especially second floor where the written samples were found (950 –850 B.C.) is typical of a well structured commercial city.

The city covers a larger area. The houses of the city are bigger and the internal organizations are more detailed. The houses are made of stone, the walls are made of mud–brick and the roofs are flat. The majority of them have 3–4 rooms and include a large hall.

◆ Kültepe

Anitta, M.Ö. 19. yüzyılın sonundan M.Ö. 18. yüzyılın ilk yarısına kadar Orta Anadolu'yu yöneten güçlü bir hükümdardır. Hitit kraliyet yazıtlarının en eskisi kabul edilen Anitta Metni'nde, Asur Ticaret Kolonileri Çağı'nın önemli askeri ve siyasi olaylarını diğer bir deyişle Kullara şehrinden gelen bir hanedanın üyeleri olan Pithana ve Anitta'nın Orta Anadolu'daki fetihlerini kronolojik bir şekilde anlatmaktadır. Hikâye, bu iki hükümdara rakip krallıklar olan ve Pithana ve Anitta tarafından yenilgiye uğratılan Neşa, Zalpuura, Puruşhattum, Şalatiwarane Hatti'ye karşı zorlu mücadelelerine odaklanmıştır. Koloni Çağı'nın sonundaki dönemde Anadolu'daki siyasi duruma ışık tutmanın yanı sıra, bu olaylar Hitit Krallığı'nın kurulmasını açıklayan gelişmelere de dikkat çektiği için önemlidir."

"Anitta is a powerful ruler of Central Anatolia from the end of the 19th century until the first half of the 18th century B.C. Anitta text, the oldest of the Hittite royal inscriptions, chronologically describes the important military and political events of the Assyrian Trade Colonies, in other words the conquests of Pithana and Anitta, members of a dynasty from Kullara, in Central Anatolia. The story is focused on the tough struggles of Nise, Zalpuura, Pu–Rushhatum, Shalatiwarane Hatti, which were defeated by Pithana and Anitta, two ruling rival kingdoms. In addition to shedding light on the political situation in Anatolia at the end of the Colonial Age, it is also important that these events draw attention to developments that explain the establishment of the Hittite Kingdom."

Asurlu tüccarların Anadolu'da yaşadıkları süre içinde yerlilerle olan davalarına oturdukları şehrin kralı, birbirleriyle olan anlaşmazlıklarına da kurmuş oldukları Karum daireleri bakıyordu. Eğer, kolonilerdeki mahkemeler bu davaları sonuçlandıramazsa, Kaniş Karumu'na gönderilir. Kaniş Karumu da meseleyi çözemezse Asur'a gönderilirdi. Asur'da şehir meclisi "Kutsal Hamrum" odasında toplanarak karara varırlardı. Meclisin kararı bir belge olarak Kaniş Karumu'na gönderilirdi. "Hamrum" adı verilen kutsal odanın, Anadolu'daki kolonilerde varlığına delil teşkil eden metinler vardır. Bunlardan birinde: "*Karum Hamrumu'nda kılıcın önünde kararını verdi.*" denilmektedir. Asurlu tüccarların Hamrumda kaçakçılık yapmayacaklarına dair yemin ettikleri de ifade edilmektedir. Kültepe metinlerinde avukatlık müessesesinin varlığı dikkat çeker.

Tüccarların tüm sorunlarıyla uğraşan Karum Dairesi'nin bir türlü ticaret mahkemesi, aynı zamanda noter gibi çalıştığı görülmektedir. Tüccarlar, aralarındaki problemi çözünce Karum'a onaylatıyorlardı. Tüccarlar arasında bu problemler, genellikle alım–satım, borç, alacak–verecek ve faiz meseleleriydi. Yıllık faiz oranı %30'u geçerse, Karum'a onaylatmak gerekiyordu.

Kaniş Karumu'na M.Ö. 1650'den sonra yerleşme olmamıştır, ancak höyüğün Roma Çağı'nda nekropol (mezarlık) olarak kullanıldığı görülür.

Kültepe'nin antik Kaniş şehri olduğu 19.yüzyılın sonlarında anlaşılmıştır.* Bu durum Kültepe'yi, Anadolu'daki eski Asur çalışmalarının merkezine yerleştirmiştir. Eski Asur ticaret ağının merkezi olan ve M.Ö. II. binyılın başlarında Anadolu'nun günlük yaşamını ve ekonomisini aydınlatan 23,500'e yakın tabletin bulunduğu Kültepe/Kaniş/Neşa, bu dönemi araştıranlar için bir çekim merkezi olmaya devam etmektedir.

* Osmanlı Şeriyye Sicilleri'nde de burasının ismi "Karye-i Kınış" (Kaniş Köyü) olarak geçmektedir.

Within the period that Assyrians lived in Anatolia, their cases with the locals were carried out by the king of the city and the disagreements between themselves (Assyrian merchants) were taken care by the karum centres. If the courts in the colonies failed in concluding the cases, the case was sent to the Kanesh Karum and if that failed as well, the case was sent to Assyria. City assembly in the Assyria used to come together in the rooms of "Sacred Hamrum" and take a decision. The decision of the assembly was sent to Kanesh Karum in the form of a document. The proof to the existence of the "Hamrum" rooms can be found in some texts. In one of these it says: "The decision was made in front of the sword in the Karum Hamrum." It is indicated that Assyrian merchants swore that they would not get involved in smuggling. The existence of lawyers is apparent in Kültepe texts.

It is seen that Karum Center that dealt with all the problems of the merchants worked like a commercial court and a notary at the same time. When the traders sorted out the problem between them, that got Karum approve it. Among merchants, these problems were usually trading, debt, credit–related and interest matters. If the annual interest rate exceeded 30%, Karum had to be approve this.

After 1650 B.C. settlement is not seen in Kanesh Karum but it is seen that the mound was used as a necropolis (cemetery) in the Roman Age.

It was understood in the late 19th century that Kültepe was the ancient Kanesh city. This situation has placed Kültepe at the center of ancient Assyrian studies in Anatolia. The center of the ancient Assyrian trade network, Kültepe / Kanesh / Nesa, which has close to 23,500 tablets illuminating Anatolia's daily life and economy at the beginning of the second millennium B.C., continues to be a center of attraction for researchers of this period. Besides this, tablet fragments apparently forming the Anitta Text that reveal the importance of Kültepe in Hittite history and archeology were found in the Hittite capital Hattusa / Boğazköy.

◆ **Kültepe'den çıkarılan çivi yazılı tabletleri Kayseri Arkeoloji Müzesi'nde görmek mümkün**

Bununla beraber, Kültepe'nin Hitit tarihi ve arkeolojisi alanında önemini ortaya koyan Anitta Metni'ni oluşturdukları anlaşılan tablet parçaları Hitit başkenti Hattuşaş/Boğazköy'de bulunmuştur.

Hem yazılı, hem de arkeolojik kaynaklar sayesinde, Anitta'nın başkenti Neşa olduğu anlaşılan Kültepe'nin yıldızı bir kez daha ama bu kez Hitit kültürünün ve tarihinin doğum yeri olarak parlamıştır. Uzun süre önce kabul görmüş olan ve Asur Ticaret Kolonileri Çağı'nın sonuyla, Hitit Devleti'nin I. Hattuşili tarafından kurulması arasında yüzyıla yakın bir zaman dilimi öngören varsayımın aksine, hem yazılı kaynaklar hem de arkeolojik veriler artık bu iki dönem arasında "neredeyse hiçbir kültürel ya da tarihsel kopukluk olmadığını" göstermektedir. Bu nedenle, Kültepe'nin gerçekten Hitit kültürünün doğduğu yer olduğu açıktır.

Hititler, Hitit Krallığı'nın kurulmasından çok önce Anadolu'nun yerli halkı arasında yer almış ve kendilerini her zaman atalarının geldiği yer olarak kabul ettikleri Neşa kentiyle özdeşleştirerek, kendilerine "Neşalı" demişlerdir.

Kültepe's star, once understood to be the capital of Anitta by virtue of both written and archaeological sources, has once again flashed as the birthplace of Hittite culture and history. Contrary to the assumption, which had been adopted long ago and presupposes the close of the century by the end of the Age of Assyrian Trade Colonies and the establishment of the Hittite State by I. Hattushili, both the written sources and the archaeological accounts now have "almost no cultural or historical disconnect ". For this reason, it is obvious that Kültepe was the place where the Hittite culture was born.

Long before the establishment of the Hittite Kingdom, the Hittites were among the local people of Anatolia, and they identified themselves with the city of Nesa, where they always regarded themselves as the place where their ancestors came from, and they said "people from Nesa" to themselves.

In the excavations in Kanesh, the centre of the kingdom; large palaces, big stone gardens of these palaces, large halls, long corridors and places used by the rulers were completely revealed.

Krallığın merkezi Kaniş'te yapılan kazılarda; büyük saraylar, bu sarayların taş kaplamalı geniş avluları, büyük salonları, uzun koridorları ve yöneticilerin kullandıkları müştemilat gün yüzüne çıkarılmıştır.

Arkeologların "Hitit Sanatı" adını verdiği eski Mezopotamya üslûbu, Asur Ticaret Kolonileri Çağı'nda doğmuştur. Kültepe, Erken Hitit Çağı'nın başkentidir ve bu kültürün doğuşu Kaniş'te olmuştur.

ESKİ HİTİT KRALLIĞI VE HİTİT İMPARATORLUĞU

(M.Ö.1750–1450) /(M.Ö.1450–1200)

Anadolu'nun ilk büyük devletini kuran ve bin seneye yakın varlığını koruyan Hititler, Asur Ticaret Kolonileri Çağı'nda Orta Anadolu'ya yerleşmişlerdir. Kökenleri konusunda:

- Batıdan Boğazlar üzerinden Anadolu'ya geldikleri.
- Kafkaslar üzerinden Kızılırmak kavisine geldikleri.
- Kuzey Mezopotamya'dan geldikleri şeklinde üç teori vardır.

Hitit tarihi üç bölümde incelenmektedir.

Eski Hitit Devleti

(M.Ö.1800–1400)

Hititler'in Anadolu'ya M.Ö. II. binyılın başlarında geldikleri sanılıyor. Bu devirde 19 kral hüküm sürmüştür. Kurucusu I. Tuthalya'dır. Onun oğlu Pusarumma'dan sonra gelen I. Labarna, devlet teşkilatını güçlendirmiş, sınırlarını genişleterek Orta Anadolu'da siyasi birliği yeniden kurmuştur. Labarna'nın idare merkezinin Hattuşaş (Boğazköy) olduğu anlaşılmaktadır. Hitit kralları I. Hattuşili ve I. Murşili zamanlarında Halep'te Hurriler'e karşı ve Babil'e seferler düzenlemiştir. Bu seferlerin Hitit sanatı, dini ve edebiyatı üzerinde büyük etkileri olmuştur.

I. Murşili'den sonra, Hitit sarayında entrikalar başlamıştır. M.Ö. 1550–1450 seneleri arasında Asya'dan Hind–Arî kabilelerinden meydana gelen grupların güçleri Mısır, Mezopotamya ve Anadolu'daki medeniyet ve kültür hareketlerini felce uğratmıştır. Habur bölgesinde büyük bir krallık kurmaları, Hitit hakimiyetini oldukça daraltmıştır. Buhranlı, karanlık devre ait vesikalar yok denecek kadar azdır.

Yeni Hitit Devleti

(M.Ö.1450–1200)

Kral Şuppiluliuma zamanında canlanan Hitit Devleti (M.Ö. 1450'ye doğru) "Hitit İmparatorluğu Devri" denilen bir devir yaşamıştır. "Beynelmilellik" kavramının ortaya çıktığı bu devirde, milletlerarası "Akadça" kullanılıyordu. Devrin önemli büyük devletleri; Mısır, Babil, Asur, Mitanni ve Hitit İmparatorlukları idi. Devrin iki büyük devletinden Hititler ve Mısır arasında, çıkarların çatışması sonucunda Halep ve Şam arasında yer alan Kadeş şehrinde "Kadeş Savaşı" yapıldı.

Kadeş Savaşı uzun ve zorlu bir savaş olmuştur (M.Ö. 1296–1280). (1286–1274 yılları arası gösteren kaynaklar da vardır.) Çoğunluk M.Ö.1274 yılında Kadeş Anlaşması yapılmış gösterirler. Kadeş Savaşı, Mısır ve Hitit

"Bu sözleri kapımdaki tabletlerden kopyaladım. Bundan sonra sonsuza kadar kimse bu tablete zarar vermesin. Ama her kim ona zarar verirse, Fırtına Tanrısı'nın düşmanı olsun."

Neşa'nın Büyük Kralı Anitta.

"I copied these words from the tablets at my door. From now on, nobody will harm this tablet forever. But whoever harms it, he becomes the enemy of the God of Storm."

The Great King of Nesa, Anitta

◆ **Kayseri Arkeoloji Müzesi'nde sergilenen bir idol**

◆ **Hitit Kralı IV. Tuthalya'nın hiyeroglif harflerle ismi yazılı arması** | Kayseri Arkeoloji Müzesi

kaynaklarında farklı sonuçlarla yer almıştır. Her bir devlet kendisini "kazanan" olarak ilan eder.

Hitit kralı Hattuşili (M.Ö.1287–1244) iç ve dış siyasette parlak başarılar kazanmış büyük bir devlet adamıdır. Hitit tarihi, bu kral zamanında altın çağını yaşamıştır. İmar faaliyetleri artmış, refah yükselmiştir.

Bu devrin sonunda Mazaka Kaneş'in yerini almaya başlamıştır. Kayseri'nin kuzeydoğusundaki Fraktin Abidesi, Kral Hattuşili zamanında yapılmıştır. Yine Develi kazası İmamkulu köyü Şimşekkaya bölgesindeki İmamkulu Abidesi'nin tarihi tam tespit edilemese de, Büyük Hitit Devleti zamanına ait olduğu tahmin edilmektedir.

Geç–Hitit–Demir Devrinde Kayseri ve Tabal Ülkesi

Hitit Devleti, yaklaşık olarak M.Ö. 1200 yıllarında Ege Göçleri ile son bulmuştur.

"Geç Tunç Çağı sonlarına denk gelen M.Ö.1200'lerde, Deniz Kavimler Göçü ve Ege Göçleri adıyla anılan bir göç dalgası yaşanmıştır. Bugün hâlâ bu toplulukların neden bu denli büyük bir göç hareketine giriştikleri tartışma konusudur. Ancak genel olarak Doğu Avrupa ve Balkanlardan kaynaklanan bu göçlerin sebebi, ekonomik siyasi zorunluluklarla birlikte gelen nüfus artışına bağlanmaktadır.

The ancient Mesopotamian style, which archaeologists call "Hittite art", was born in the Assyrian Trade Colonies. Kültepe is the capital of the Early Hittite Age and the birth of this culture was in Kanesh.

ANCIENT HITTITE KINGDOM AND HITTITE EMPIRE

(1750–1450 B.C.) / (1450–1200 B.C.)

Hittites who established the first great state of Anatolia and preserved their existence close to a thousand years, settled in Central Anatolia in the Age of Assyrian Trade Colonies. On their origin there are three theories:

- *They came to Anatolia from the West through the straits,*
- *They came to the Kızılırmak valley from the Caucasus,*
- *They came from North Mesopotamia.*

Hittite history is examined in three parts.

Ancient Hittite State

(1800–1400 B.C.)

Hittites are thought to arrive to Anatolia at the beginning of the second millennium B.C. 19 kings have reigned in this age. The founder is I. Tuthalya. After his son Pusarumma, I. Labarna strengthened the state organization and enlarged its borders and rebuilt political unity in Central Anatolia.

◆ **Kayseri Arkeoloji Müzesi'nde sergilenen bir idol**

Deniz göçleriyle ilgili Alaşya (Kıbrıs) kralı Pagan'ın Ugarit kralı Ammupapi'ye göndermiş olduğu mektup:
"Kral, Ugarit kralı Ammurapi'ye şöyle söyler: Sana selam olsun. Tanrılar sağlığını korusunlar. Sen bana şöyle yazdın: "Denizde düşman gemileri göründü." Eğer gemilerin göründüğü doğru ise, çok dikkatli ol. Sana gelince; senin orduların, harp arabaların nerede duruyor? Onlar senin yanında değiller mi? Hiç biri yok mu? Seni iten düşman arkada mı? Şehirlerinin etrafını tahkim et. Askerlerini ve harp arabalarını oraya koy. Gayet dikkatli ve sıkı bir şekilde düşman piyadesini orada bekle."

Letter of the King of Alaşya (Cyprus) to King of Ugarit Ammupapi related to related to the sea migrations:
"King says to Ammurapi, King of Ugarit,: I greet you. Gods protect your health. You wrote to me: "Ships of the enemy were seen in the sea." If that is true, be very careful. Regarding you, where are your armies and your carriages?" Are not they with you? None of them? Is the enemy behind you? Arrange your cities. Put your soldiers and war carriages to there. Wait for the enemy soldiers there carefully and awake"

Traklar, Antik Çağ'da bugünkü Trakya, Bulgaristan ve Kuzey Yunanistan'da yaşamış, ancak sonraki dönemlerde asimile olmuş bir kavimdir. Heredot'a göre, dünya yüzünde Hindular'dan sonraki en kalabalık halk idi. Genel anlamda savaşçı özelliği taşıyan Traklar birlik olamamışlardır. Neden oldukları Ege Göçleri süreci içerisinde, Dor Göçleri de muhtemelen İllyr (Arnavutluk) ve Trak baskısıyla gerçekleşmiştir. Dorlar'ın Yunanistan'ı istilası Akalar'ı yerinden oynatmıştır. Böylece uygarlıkların yıkılmasından kısa bir süre önce, Anadolu'ya büyük kitleler halinde göçler olmuştur. Anadolu'ya ilk gelenler İonlar ve daha sonra Aioller olmuştur. Diğer taraftan Balkanlar üzerinden Anadolu'ya gelen kavimler arasında olan Frigler, Hitit Devleti'nin yıkılmasında etkili olmuştur. Bu göçler, birden bire olmamış, yavaş yavaş, istila şeklinde gerçekleşmiştir.

Bu göçlerle gelen kavimler, Eski Anadolu şehirlerini yakıp yıkmış, yağma etmiş ve Suriye'ye doğru yollarına devam etmişlerdir.

Birçok kaynakta Ege Göçleri olarak ifade edilen olaylar dizisi hakkında yeteri kadar arkeolojik ve yazılı kaynak bulunmamaktadır. Anadolu'nun siyasi ve demografik yapısının büyük değişime uğradığı bu döneme "Karanlık Çağ" adı verilmektedir.

Hitit Devleti'nin Ege Göçleri'yle yıkılmasından sonra (M.Ö. 1200 yılları) Anadolu'nun siyasi tablosu değişmiş, özellikle Güneydoğu Anadolu'da Geç–Hitit Krallıkları denen devletçikler ortaya çıkmıştır. Kaynaklara göre; Ege göçlerinden en az etkilenen bölge Asur olmuştur. Ege göçleri ile birlikte, Mezopotamya'da Arami Göçleri'de meydana gelmiş ve Orta Asur Dönemi'nden, Yeni Asur'a geçiş döneminde sıkıntılı bir süreç yaşanmıştır. Ancak, bu sıkıntılı sürece rağmen, Asur kültürü kesintiye uğramamıştır. Bu dönemde; bazı yerleşmeler terk edilmiş, bazıları ise daha küçük yerlere taşınmıştır.

Asur Devleti büyük kentlerde hâkim kültür olarak yaşamaya devam etmiştir. Bölgenin coğrafi olarak uzak olması, Egeli kavimlerin çok fazla ilerlemeyerek, geri dönmelerine sebep olmuştur.

It is told that the administrative center of Labarna is Hattusa (Boğazköy). The Hittite kings organized war campaigns against Hurris and Babylon in Aleppo during the Hattushili I and Mursilis I periods. These journeys had great effects on Hittite art, religion and literature.

After Mursilis I, intrigues began in the Hittite palace. Between 1550 and 1450 B.C., the forces of the tribes of Hind–Arî have caused the civilization and cultural movements in Egypt, Mesopotamia and Anatolia to fail. The establishment of a great kingdom in the Habur region has greatly narrowed the Hittite reign. There is not enough evidence from this dark and struggling period unfortunately.

New Hittite State
(1450–1200 B.C.)

The Hittite State (towards 1450 B.C.) revived during the reign of King Suppiluliuma, a period called the "Hittite Empire Period". In this age when the concept of "internationalism" emerged, international "Akkadian" was used as language. Major great states of the period are; Egypt, Babylonian, Assyrian, Mitanni and Hittite Empires. Between the two great states of the period Hittites and Egyptians, as a result of the clash of interests, "Kadesh Battle–1296" was made in the city of Kadesh situated around Aleppo and Damascus.

Kadesh Battle was a long and tough one. Resources Show different dates. There are resources showing 1296–1280 B.C. and 1286–1274. The majority shows 1274 B.C. as the year of Kadesh Agreement. Kadesh Battle takes place in Egypt and Hittite resources with different results. Each state indicate itself as the real "winner".

Hittite king Hattushili (1287–1244 B.C.) is a great statesman who has gained brilliant achievements both in domestic and foreign politics. The Hittite history, lived its golden age during the time of this king. Construction activities and prosperity has increased.

"Asur Devleti, M.Ö. 2000–612 yılına kadar devam eden, ilk önce Asur şehri ve çevresinde küçük bir devlet iken, M.Ö. I. binyılın ilk yarısında Mezopotamya, Elam, Suriye, bir süre Mısır'ı da içine alan büyük bir imparatorluk olmuştur. Çivi yazılı belgelere göre Asur, uzun süre Akadların, Subarıkut ve III. Ur Hanedanları'nın politik ve kültürel egemenliği altında kalmıştır. Adı geçen bölgede, bu eski halkla kaynaşan Samiler, yüzyıllarca süren Asur Devleti'ni kurmuşlardır. Asur kelimesi hem kent, hem de baş tanrının adıdır. Asur'un çekirdeğini oluşturan Asur kenti, Musul'un güneyinde Dicle'nin batı kıyısında uzanır."

"Assyrian State, continuing until 2000–612 B.C., first a small state around Assyrian city, became a large empire in the first half of the first millennium B.C., including Mesopotamia, Elam, Syria and even Egypt for a while. According to the inscripted documents Assyria was under the political and cultural dominance of III. Ur Families, Akads and Subarıkut.
In this region, Sami people who had good relations with old local people founded the Assyrian State that lasted for centuries. The Word "Assyrian" both is the name of the main God and of the city. Assyrian city which form the core of the Assyria, lies on the western bank of the Dicle south of Mosul. "

Geleneksel olarak, Yakın Doğu'nun M.Ö. 1200 yıllarında Demir Çağı'na girdiği kabul edilir. Söz konusu dönemin bu adla anılmasında, demirin yaygın olarak kullanılmaya başlaması etkili olmuştur. Demir Çağı olarak nitelendirilen dönemde, göçlerin etkisi yıkıcı olsa da, demirin kullanılmaya başlanması, toplumlar arası ilişkileri farklı bir yöne kaydırmıştır. Demirin eritilerek silah yapımında kullanılması, bakır ve tunçtan yapılan aletlerin yerini demirin alması, kültürel anlamda olduğu kadar, askeri anlamda da büyük değişimlere yol açmıştır. Bu sayede, güçlü ordulara sahip devletler birbirleriyle üstünlük mücadelesine girişmişlerdir.

Demir Çağı'nda (*Demir Çağı; Erken Demir [M.Ö. 1200-850], Orta Demir [M.Ö.850–650], Geç Demir [M.Ö.650–330] çağları olarak tasnif edilir*.) Anadolu ve Mezopotamya'da* bulunan devletler arasında yapılan mücadelelere bakıldığında, özellikle Anadolu'daki küçük devletlerin bu mücadelelerde büyük rol oynadığı görülür. Hitit Devleti'nin yıkılması sonrası Güneydoğu Anadolu'da kurulan küçük şehir devletleri şunlardır:

Adı M.Ö. XV. yüzyıla ait belgelerden anlaşılacağı üzere, Maldiya, Malitiya, Melid ya da Milida biçimleriyle Malatya, Başkenti Margas (Maraş) olan Gurgum, İslahiye dolaylarını yöneten Sam'al (Zincirli), Hitit İmparatorluk Çağı'ndan beri kuzey Suriye'nin en önemli merkezleri arasında yer alan Gaziantep yöresindeki Kargamış, Çukurova'da Que ve bunu biraz batısındaki yörede Hilakku, Adana–Kadirli yöresinde Asitavanda (Karatepe) –Adıyaman'da Samosata başkentli (sonradan Kommagene adını alan)

* Mezopotamya; Güneydoğu Anadolu bölgesinin, Basra Körfezine kadar uzanan, Fırat ve Dicle nehirleri arasında kalan bölgeye verilen addır. Kelime anlamı; "iki nehir arası" demektir. İlk Çağ'da "ırmaklar arasındaki ülke" olarak bilinirdi. Mezopotamya kültürü, doğduğu toprakların dışında özellikle Doğu Akdeniz, Suriye, Filistin, Arabistan yarımadası, İran ve Anadolu'yu etkilemiş ve bölge haklı olarak "uygarlığın beşiği" olarak adlandırılmıştır.

Until the end of this period, Mazaka developed as an important center of Anatolia. Fraktin Monument in the northern part of Kayseri was built during the reign of King Hattushili. Develi region is also estimated to belong to the time of the Great Hittite State, although the exact date of the Şimşekkaya district of Imamkulu village monument can not be determined.

Kayseri In Late Hittite Iron Age And Country Of Tabal

The Hittite State ended with the Aegean immigrations in about 1200 B.C..

"In the 12th century B.C., which corresponds to the end of the Late Bronze Age, there was a migration wave called "Migration of Sea Communities and Aegean Region". It is still a matter of debate today why these communities are entering such a large migration hub. However, the migration from Eastern Europe and the Balkans in general are thought to have resulted by the population growth accompanying the economic political imperatives.

Thracian's lived in Antiquity today in Thrace, Bulgaria and Northern Greece, but they were later assimilated. According to Herodotus, they were the most crowded people after Hindu. In general, the Thracian's, who have fighter characteristics, have not been able to unite. Besides the Aegean Migrations process that they caused, the Doric Migrations took place because of Illyr (Albania) and Trak pressure. The Dora's invasion of Greece (Hellas) has displaced Akhas. So, shortly before the destruction of civilizations, mass migrations to Anatolia occurred. The first people to Anatolia, Ions and later Aiols. On the other hand, the Phrygians who were among the peoples coming to Anatolia through the Balkans became effective in the destruction of the Hittite State. Migrations called Aegean migrations are not sudden migrations. Slowly there have been migrations in the form of invasions.

The tribes who came with these immigrants burned down the ancient Anatolian cities, plundered them and continued their eastern routes to Syria.

◆ Kayseri Arkeoloji Müzesi'nde sergilenen aslan şeklinde sunu kabı

Kummuh, Antakya, özellikle Amik Ovası'nı kapsayan ve başkenti Kunula olan Pattın, Kayseri, Nevşehir, Niğde civarında Tabal.

Demir Çağı'nda küçük devletçiklerle Mezopotamya'daki Asur Devleti arasında önce yakınlık kurulmuş, bir süre sonra bu yakınlık vassallığa* dönüşmüş, son olarak da Asur Devleti bu krallıkların hepsini tek tek ele geçirmiştir.

TABAL KRALLIĞININ JEOPOLİTİK KONUMU VE KAYSERİ

Orta Anadolu'dan Malatya ve Suriye'ye uzanan bir alanda yayılmış görünen Geç Hitit Krallıkları; Anadolu'da ilk kez geniş kapsamlı siyasal birliği sağlayan ve bu topraklarda yüzyıllarca hâkimiyet kurduktan sonra, M.Ö. 1200'lerde yıkılan Hitit Devleti'nin kültürel ve siyasal açıdan mirasçısıdırlar. Bunların içinde, en batıda olan Tabal'dır.

Tabal bölgesinin Asur için tehlike taşımayan bir coğrafyada olması, Mezopotamya ile Anadolu arasında bir köprü vazifesi görmesi, Tabal bölgesini daha bu dönemlerde Asur için cazip bir yer haline getirmiştir.

Tabal Krallığının sınırları; kuzeyde Kızılırmak, güneyde Aladağlar ve Bolkar Dağları'na, batıda Tuz Gölü'nden, doğuda Gürün'e kadar uzanır. Batı kaynaklarından Kızılırmak'ın (Halys) batısındaki kısım Frigya, doğusu ise Kapadokya olarak bilinen Orta Anadolu Bölgesi'nin, Asur kaynaklarında; orta kesimi Tabal, Kızılırmak kavisinin kuzey bölümü Kasku, Kızılırmak kesiminin güneybatı kesimi Kemerhisar (Tuvana/Niğde), doğu ucu Malatya (Melid, Melitene) adıyla anılmaktaydı. Bugünkü Kayseri ili, bu tarihi coğrafyada Tabal ülkesinin bir bölümünü kapsamaktaydı.

Tabal ülkesi içinde bir çok yazıt saptanmıştır. Bunların bir çoğu Kayseri ili sınırları içinde; Sultanhanı, Kululu, Kültepe, Hisarcık ve Erkilet'te bulunmuştur. Hitit–Luwi hiyeroglifi ile yazılmış olan bu yazılar, içerdikleri kısa bilgilerle Tabal tarihine fazla ışık tutmazlar. Ancak çoğu bugün Kayseri Arkeoloji Müzesi'nde olan bu yazıtların buluntu yerlerinden, Tabal Krallığı'nın yayılım alanı ve sınırları hakkında önemli bilgiler edinilmektedir. Özellikle Asur yazılı belgelerinden öğrenildiğine göre, Tabal ülkesinin sınırları sürekli değişmiştir.

Kayseri ilinde Demir Çağı'na tarihlenen kaya anıtları saptanmıştır. Bunların içinde, kabartma olarak yapılmış olan Hisarcık ile kazı tekniğiyle resmedilmiş bulunan Karapınar Anıtları çok önemlidir.

"Asur kaynaklarında Orta Anadolu'nun orta kesimi için kullanıldığı anlaşılan Tabal Ülkesi; Tevrat'ta "Tubal" (Hezekiel 38), Heredot'ta "Tıbaren" (III, 94, VII, 98) olarak anılmaktadır. Ayrıca M.T. Cicero'nun mektuplarında (ad. Fom. XI/4, 10) yüksek dağlarda yaşadıkları ve Eleutherokilikiesler'e (Özgür Kilikyalılar'a) komşu oldukları belirtilen "Tebara Halkı"nın, M.Ö. I. binyıla ait Asur kaynaklarındaki Tabal olduğu kabul edilmektedir.

Tabal bölgesi, zengin doğal kaynaklarının yanı sıra, aynı zamanda ticaret yollarının da birleştiği bir konumda bulunmaktadır. Orta Anadolu'nun

* Vassallık; feodal sistemde toprak sahiplerinin yurtluk karşılığında silahlı adımlarıyla askeri gücünü, kendilerinden daha büyük ve güçlü toprak sahiplerinin hizmetine verdiği zamanla babadan oğla geçerek bir türlü tımara dönüşen düzene denir.

In many sources the events referred to as Aegean migrations have occurred in a period called the "dark age" because there is not as much archaeological and written resources available about the sequence. With this period, Anatolia's political and demographic structure has changed.

After the demolition of the Hittite State by Aegean Migrations (1200 B.C.), the political chart of Anatolia changed, especially in Southeastern Anatolia, smaller states called Late–Hittite Kingdoms emerged. According to sources; The least affected area of Aegean immigration was Assyria. Along with the Aegean immigrations, Mesopotamia had a struggling process in the Arami Migrations, and during the transition from the Middle Assyrian Period to the New Assyrian Period. However, despite this distressing process, the culture of Assyria has not been interrupted. In this period; some settlements have been abandoned, others have been moved to smaller places.

The Assyrian State continued to live as the dominant culture in big cities. Being geographically distant, Aegean tribes returned from there, not being able to move too much.

Traditionally, it is considered that Near East entered the Iron Age in 1200 B.C. Regarding the name, the use of iron has been effective. In the iron period, although the impact of migrations is destructive, the use of iron has shifted communication between societies to a different direction. The use of iron in the production of weapons and the anchoring of tools made of copper and bronze have led to great changes in the military sense as well as cultural sense. At this point, states with strong armies have struggled for superiority with each other.

Iron Age is classified as Middle Iron (850–650 B.C.) and Late Iron (650–330 B.C.) When we look at the struggles between the states in Anatolia and Mesopotamia, it is seen that especially the small states in Anatolia play a big role in these struggles. Here are the small city states established in Southeastern Anatolia after the collapse of the Hittite State:*

Malatya, called as Maldiya, Malitiya, Melit or Milida in the documents dating back to 15. Century B.C., Margas (Maraş) capital of Gurgum, Ruling around Islahiye, Sam'al (Zincirli), Kargamış situated in the Gaziantep region an done of the important centers of the North Syria since Hittite Empire time, Que in Çukurova and Hilakku which is at a little western side, Asitavanda (Karatepe) in Adana–Kadirli region, Kummuh in Adıyaman with the capital Samosata (later called as Kommagene), Antakya, especially covering Amik Plain and Pattın whose capital is Kunula, Tabal in Kayseri, Nevşehir, Niğde region.

*There was such kind of a vassalage** between these kingdoms in the Iron Age and Assyrian State in Mesopotamia and later Assyrian State took control of these state one by one.*

* *Mesopotamia is the name given to the region between the Euphrates and Dicle rivers, extending to the Gulf of Basra, of the Southeastern Anatolia region. Meaning of the word; "Between two rivers". In the first age it was known as "the country between rivers". Mesopotamian culture influenced the Eastern Mediterranean, Syria, Palestine, Arabian peninsula, Iran and Anatolia, and the region was rightly called "the cradle of civilization".*

** *Vassalage; in the feudal system is a system in which the landowners, give their military men and land to landlords and these are transferred from father to the son.*

"Kapadokya bölgesi, etnik anlam ifade etmeyen, Anadolu'daki birkaç bölge isminden birisidir. M.Ö. VI. yüzyıldan başlayarak Persler tarafından "Katpatuka" olarak isimlendirilen bölge, eski Persçe'de "Güzel Atlar Ülkesi" anlamına gelmektedir. Asur Krallıkları bu bölgeden haraç olarak çoğunlukla at ve katır almıştır. Kapadokya bölgesinin Perslere haraç olarak at, katır, koyun verdiği, Roma İmparatorluğu'nun bir eyaleti olduğu dönemlerde de vergisinin büyük bir kısmını at olarak ödediği kaynaklarda geçer."

"The Cappadocia region is one of the few regional names in Anatolia that do not have ethnic significance. Starting from B.C. VI. the region was named "Katpatuka" by the Persians meaning "Country of Beautiful Horses" in the ancient Persian. The Assyrian Kingdoms mostly bought horses and cattle as tribute to this region. The Cappadocia region takes place in the sources and it is stated that the Persians paid horses, mules, sheep, and a large portion of the tax as horse during periods when the region was a province of Roman Empire."

hayat damarı olan ve önemini tarihin her döneminde koruyan doğu–batı/kuzey–güney doğrultusunda uzanan ticaret yolları, M.Ö. I. binyılın ilk yarısında Tabal krallıkları içerisinden geçmekteydi.

"Asur Kralı III. Salmanassar (M.Ö.828–824)'a ait Siyah Obelisk'te 24 Tabal krallığından bahsedilmesi, bölgenin konfederasyon şeklinde yönetildiğini akla getirmektedir. Konfederasyona ait şehirlerin hepsi bilinmiyorsa da, Nahita (Niğde) kralı Saruvanas'ın bu gruba dahil olduğuna şüphe yoktur. Yine eski isimleri bilinmeyen Erkilet, Suasa Bahçe, Topada, Andavol ve Bulgarmaden'de bulunan Hitit hiyeroglif yazılı kitabelerde var oldukları anlaşılan, bu döneme ait birçok şehrin Tabal konferadasyonunu oluşturduğu anlaşılmaktadır.

Ekonomik, askeri ve stratejik bakımdan vazgeçilmez bir konumda olan Tabal krallıkları, kendisiyle çağdaş olan Frig ve Urartu devletleri ile ekonomik açıdan boy ölçüşebilecek bir durumdaydı. Avantajlarına rağmen Akdeniz'e ulaşamama ve burada bir limandan yoksun olma, Tabal'ın en büyük kaybı olmuştur.

M.Ö.I. binyılın süper gücü olan Asur'un yayılmacı politikasına Anadolu'da geçit vermeyen krallıklar arasında yer alan Tabal, bu konuda kendisi ile müttefik olmak isteyen Urartu, ve Frig devletlerine de tam destek vermiştir. Bununla birlikte; Anadolu'daki bu devletler, Asur için problem oluşturmadıkları ve vergilerini ödedikleri sürece, Asur krallıkları tarafından dokunulmamışlardır.

Bu tarihsel bilgilerden sonra, Kayseri ilini arkeolojik açıdan irdelediğimizde, Demir Çağı (M.Ö. 1190–330) yerleşmelerinden en önemlileri, Kültepe, Kululu, Sultanhanı ve Yassıdağ olduğu görülmektedir. Ayrıca yüzey araştırmalarıyla saptanmış önemli merkezler de vardır. En önemlileri; Eğriköy Höyüğü, Dikilitaş ve Tilki Höyük'tür. Bu merkezler içinde en uzun süreli ve en ayrıntılı olarak kazılmış olan Kültepe'nin Tabal ülkesinin en önemli kentlerinden biri olduğu, yüzyılın başından bugüne değin yapılan araştırmalar sonucu ortaya çıkmıştır.

GEOPOLITICAL LOCATION OF TABAL KINGDOM AND KAYSERI

The Late Hittite Kingdoms appear to have spread from Central Anatolia to Malatya and Syria; and for the first time in Anatolia they provided a comprehensive political union and dominated these lands for centuries. They are the cultural and political heir of the Hittite State, which collapsed in 1200s B.C. Among them is Tabal, which is in the west.

The fact that the Tabal region is a geographical area that does not endanger the Assyria, and the fact that it was a bridge between Mesopotamia and Anatolia made the Tabal region an attractive region for Assyrians during these periods.

Boundaries of the kingdom of Tabal reaches Kızılırmak in the North; Ala and Bolkar Mountains in South, salt Lake in West and Gürün in east. In western sources, western side of Kızılırmak was named as Frigia, eastern side is Cappadocia and in Assyrian sources the middle was named as Tabal, North of Kızılırmak was Kasku, South side was Kemerhisar (Tuvana), eastern side was Malatya (Melid, Melitene) Today's Kayseri was covering some parts of this Tabal country.

There are many inscriptions in the Tabal country. Most of them are located within the boundaries of Kayseri province; Sultan–inn, Kayseri, Kululu, Kültepe, Hisarcık and Erkilet. These writings, written in Hittite–Luwi hieroglyphics, do not shed much light on Tabal history with their brief information. However, important information is obtained about the extent of the Tabal Kingdom from the places of these inscriptions. Especially since it was learned from written documents of Assyria, the borders of Tabal country were constantly changing.

In Kayseri province, rock monuments dated to the Iron Age were identified. Among these, the Karapınar and Hisarcık Monuments depicted with embossment technique are really important.

The Tabal region is situated at the same time with its rich natural resources as well as trade routes. The trade routes extending in the east–west / north–south direction, which is the life–line of Central Anatolia and preserved its

"Turgut Yiğit'e göre Tabal ülkesi Tabal bölgesi kuzey ve kuzeydoğu yönünde Kayseri'den Sivas'a doğru Kızılırmak boyunca Sultanhanı ve Kululu'ya, doğuda Gürün'e, kuzeybatıda yine Kızılırmak boyunca Acıgöl (Tapoda) ve Gökçe Toprak (Suvasa) dahil olmak üzere, batıda Aksaray, Tuz Gölü, güneybatıda Ereğli, güneyde Bolkar Dağları, Aladağlar ve bunlardan kuzeydoğuya doğru devam eden Toroslar'a dahil sıradağlarla sınırlanmıştır.
Tabal bölgesi, maden yatakları açısından zengindir. Anadolu topraklarından çıkan gümüş madenlerinden bir kısmı Tabal toprakları içinde olduğundan, Asur krallıklarının yıllıklarında "Tunni Dağı–Gümüş Dağları–günümüzde Toros Dağları" olarak geçen bu bölgeler, Asur Devleti'nin ilgi alanındaydı.

"According to Turgut Yiğit, Tabal country Tabal region has boundaries with north and northeast sides from Kayseri to Sivas along Kızılırmak, Sultanhanı and Kululu, east side with Gürün, northwest side again along Kızılırmak including with Acıgöl (Tapoda) and Gökçe Toprak (Suvasa), wset side with Aksaray, Salt lake, southwest side with Ereğli, south side with Bolkar and Ala Mountains and to the northeast with Toros Mountains.
Tabal region is rich in mineral deposits. Since a part of the silver sources from the Anatolian lands was in the territory of Tabal, Assyrian Kingdom were interested in the place which were called "Tunni Mountain–Silver Mountains–today Taurus Mountains"

Demir Çağı'nda Kayseri ilinin önemli şehirlere, stratejik değerleri yüksek ve tahkim edilmiş, kilit merkezlere sahip bulunduğu görülmektedir. Bu çağlarda kentlerin bir kısmı, önceki dönemlerde olduğu gibi aralara ya da doğal tepeler üzerine kurulmuştur. Bunun tipik örneği olarak; Kültepe, Sultanhanı ve Yassıdağ'ı gösterebiliriz. Bu kentlerin savunma açısından ihmal edilmemiş oldukları, Kültepe'deki sur sisteminin varlığından anlaşılmaktadır.

Diğer bir grup yerleşme ise, ulaşılması oldukça güç olan yüksek dağlar üzerine kuruludur. Bu tip yerleşmelere en güzel örnek, Kululu'dur. Yüksek bir arazide, yüksek kayalıklar üzerine kurulmuş olan bu dağ kentinde, hiyeroglif yazıtlarla birlikte, taştan çok sayıda insan, arslan, boğa, sfenks heykel ve kabartmaları ele geçmiştir. Bunlar içindeki insan heykellerinden bazılarının Tabal krallıklarına ait olduğu düşünülmektedir.

Eldeki belgelerle kanıtlanması henüz kesin olmamakla birlikte Kültepe, Tabal ülkesinin en önemli kısmını oluşturan, Kayseri bölgesinin başşehri olmalıdır. Tahsin Özgüç; "*Eğer Tabal ülkesinin siyasi yönetim merkezi Kültepe değilse, bu merkez Kayseri, Nevşehir, Yeşilhisar arasında olmalıdır.*" şeklinde görüş belirtmiştir.

Asurlular'ın Anadolu'daki üstünlüğü, M.Ö.7.yüzyıl başlarında Kimmer (*Kimmerlerin Türk asıllı oldukları hakkında görüşler bulunmaktadır.*) akınları ile sarsılmıştır. Kimmer akınları karşısında Asurlular, M.Ö. 680–670 yıllarında bir ara Kayseri yöresinden çekilmek zorunda kalınca, Tabal Prenslikleri de özgürlüklerini kazanmışlardır. Ancak kısa bir süre sonra Asur kralı Asurbanipal (M.Ö.668–626), bu yörede yeniden üstünlük sağlamıştır. Yine de Asurlular'ın hakimiyeti fazla uzun sürmemiştir. Çünkü M.Ö.620'lerde Anadolu'yu baştan başa kasıp–kavuran Kimmer saldırıları sonucu, burada Asur hakimiyeti sona ermiştir.

significance in every period of history, in the first half of the first millennium they were passing through the kingdoms of Tabal.

The black obelisk of Salmanassar (828–824 B.C.) King of Assyria III. Mentions 24 Tabal Kingdom and this suggests that the region was ruled as a confederation. Although all the confederacy towns are unknown, there is no doubt that Saruvanas, king of Nahita (Niğde), included this group. It is understood that many cities belonging to this period, which are understood to have existed in the Hittite hieroglyphic inscriptions in Erkilet, Suasa Garden, Topada, Andavol and Bulgarmaden, whose names are unknown, have formed Tabal provinces.

The Tabal Kingdoms, which are in an indispensable position in economic, military and strategic terms, are economically comparable with the Phrygian and Urartu states which are contemporary to themselves. Despite its advantages, the inability to reach the Mediterranean and the lack of a port here has been Tabal's greatest loss.

Tabal, which was among the kingdoms that did not give way to the spreading politics of Assyria, the super power of the first millennium B.C., gave full support to Urartu who wanted to be allied with it, and Phrygian states. However, These states in Anatolia were untouched by the Assyrian Kingdoms, as long as they did not pose a problem for Assyrians and paid their taxes.

After this historical information, it is seen that the most important settlements of the Iron Age (1190–330 B.C.) were Kültepe, Kululu, Sultanhan and Yassıdağ. There are also important centers identified by surface surveys. The most important ones are; Eğriköy Höyük, Dikilitaş and Tilki Höyük. Among these centers, the longest and most thoroughly excavated one was Kültepe was confirmed to be the one of the most important cities of the Tabal country.

In the Iron Age it is seen that Kayseri city has important provinces, have high strategic values and arranged key centers. Some of the cities in these times

FRİGLER ÇAĞINDA KAYSERİ

Anadolu'nun ortası ve batısı arasındaki geniş bir bölüme Frigya adı verilmektedir. Frigya ülkesinin asıl çekirdeğini oluşturan alan ise; Sakarya (Sangarius) Nehri ile Menderes (Maiandrus) Nehri'nin yukarı kaynakları arasındaki platodur.

Genel olarak kabul edilen görüşe göre; M.Ö.1200 yıllarına doğru başlayan ve dalgalar halinde 400 yıl kadar süren Trak göçleri, Hitit İmparatorluğu'nun yıkılışını izleyen dönemde yoğunlaşmıştır.

İlkel bir aşiret düzeyinde yaşamlarını sürdüren Friglerin, Anadolu'daki ilk zamanları karanlıktır. Heredot: "*Makedonyalılara göre Frigler, Avrupa'da oturdukları zaman Brig adını taşıyorlardı ve onların komşularıydı. Asya'ya geçtikten sonra yurtları ile birlikte adları da değişmiştir.*" der.

M.Ö.7. yüzyıl ortalarında Eski Doğu ve Eski Batı kültür bölgelerinde kendini gösteren yeni tarihsel olaylar, bu zamanda demir madeni ve teknolojisinin doğusu ve gelişimiyle doğrudan bağlantılıdır. Demir teknolojisinin ortaya çıkışı ile, M.Ö. II. binyılın bronz teknolojisine dayalı Eskidoğu (Hitit–Mısır–Babil–Mitanni) ve Eskibatı (Mykenai–Ahai) devletlerinin merkezi–bürokratik yapılarının sarsılmasına ve yıkılmasına neden olurken, Ege havzasının doğusunda ve batısındaki kuvvetler dengesini de bozarak yeni siyasal, sosyal, ekonomik ve kültürel değişikliklerin ortaya çıkmasına neden olmuştur. Bu şartların hüküm sürdüğü bir dönemde, Eskibatı topraklarından çıkıp, Eskidoğu dünyası ve Anadolu'da kendilerine yurt arayan Hint–Avrupa dil ailesine mensup Frigler, Eski Anadolu Kültürü'nün oluşumunda önemli bir rol oynamışlardır. Frig Devleti'nin iki önemli merkezi vardı. Bunlardan birincisi, siyasal yönetimin merkezi Gordion'dur. Gordion şehri, Sakarya Nehri ile Porsuk Çayı'nın birleştiği noktanın tam yukarısı, bugün Ankara'ya 94 km uzaklıkta, Polatlı'nın 24 km kuzeybatısında bulunan, günümüzde Gordion Antik Kenti ve Tümülüsleri olarak koruma altına alınan antik şehirdir. İkincisi ise; dinsel merkez olan yazlık Midas (Yazılıkaya)'dır.

◆ **Sfenks** | Kayseri Arkeoloji Müzesi

M.Ö. 8. yüzyıl ortalarına ait Asur belgelerinde güçlü bir merkezî devlet olarak ortaya çıkan Friglerin, en önemli kralı Midas'tır. Midas döneminde Frig Krallığı güneybatıda Elmalı'ya, doğuda Amasya'ya, kuzeyde Samsun'a, güneyde Konya ve Niğde'ye kadar uzanmıştır. Friglerin boya işlemeli vazolarında Yunan tesiri görülmekle beraber, esas kültür gelişmelerini Kızılırmak çevresinde tamamlayarak sergilemişlerdir. Zamanın en stratejik madeni olan demiri en mükemmel şekilde işlemişler ve bu avantajla bölgenin tek hakimi olmuşlardır. Çiftçilik ve hayvancılıkla uğraşıyor, dokumacılık yapıyorlardı. Anadolu'ya değişik bir din ve musiki anlayışı getirmişlerdir. Gordion'un büyük merkez olduğu zamanda, Mazaka en ön saftadır. Mazaka'da ekonomi, tarım ve bilhassa hayvancılıktaki gelişmelerde Frig etkisi yüksektir.

Kimmer tehlikesi ortaya çıkınca Kral Midas, Asurlularla dostluk anlaşması yapmıştır. Ancak Asur kralı Sargon'un bir savaş esnasında ölmesi, Kral

were built on in–between roads or natural hills, as in the previous periods. Typical example; Kültepe, Sultanhan and Yassıdağ. The fact that these cities are not neglected in terms of defense is understood from the existence of the wall system in Kültepe.

Another group of settlements is built on high mountains, which are difficult to reach. The best example of this type of settlement is Kululu. In this mountainous city built on high rocks on a high ground, a large number of people, lions, bulls, sphinx sculptures and depictions have been revealed with hieroglyphic inscriptions. It is thought that some of the human sculptures belong to Tabal Kingdoms.

With not enough evidence, Kültepe must be the headquarters of the Kayseri region, which constitutes the most important part of the Tabal country. Tahsin Özgüç said: "If the political center of Tabal is not Kültepe, this center should be between Kayseri, Nevşehir and Yeşilhisar."

The superiority of the Assyrians in Anatolia was shaken by the Cimmerians attacks in the beginning of the 7th century B.C.. The Assyrians, against the Cimmerians attacks, had to withdraw from the Kayseri region for a while and this led to the freedom of the Tabal princes in the years of 680–670. Shortly thereafter, the Assyrian king Asurbanipal (668–626 B.C.) reigned supreme in this region. The Assyrians did not last much longer. Because in the 620s B.C. the attacks of Anatolia were completely overcome by Cimmerians attacks, where Assyrian domination ended.

KAYSERI DURING THE PHRYGIAN PERIOD

The large part in Anatolia between the middle and the west is named as Phrygia. The area that constitutes the main core of the Phrygian country is the plateau between the Sakarya (Sangarius) River and the upper sources of the Menderes (Maiandrus) River.

According to the generally accepted view, The Trak migrations, which started towards 1200 B.C. and continued for about 400 years in waves, concentrated in the period following the collapse of the Hittite Empire.

The Phrygians who survived their lives at a primitive tribal level are unknown in their first periods in Anatolia. Herodotus: "According to the Macedonians, the Phrygians were called Brig when they lived in Europe and were their neighbors. After they came to Asia, they changed their names together with their homeland."

In the middle of the 7th century B.C., the new historical events in the Oldeast and Oldwest cultural regions are directly related to the birth and development of the iron mine and its technology. With the emergence of iron technology, there caused social, economic and cultural changes by destroying the balance of forces at east and west of the Aegean basin, while causing the central–bureaucratic structures of the Oldeast (Hittite–Egyptian–Babylonian–Mitanni) and Oldwest (Mykenai–Akha) states based on second millennium B.C. bronze technology to be shaken and destroyed. In a period when these

Midas'ı Kimmerler'e karşı karşıya bırakmıştır. Kimmerlere karşı tek başına mücadele eden Midas, ağır bir yenilgiye uğramıştır. (M.Ö.696) Yenilgiyi hazmedemeyen Midas intihar etmiş ve batıya kaçan Frigler bir süre sonra Lidyalılar'ın egemenliği altına girmişlerdir. Kimmerler M.Ö.676 tarihinde, etrafı altı metre kalınlıktaki bir duvarla çevrili Kaniş ve Mazaka'yı tahrip etmişlerdir.

TARİHİ MAZAKA ŞEHRİ

Kayseri şehrinin kuruluşu ve ilk adı konusundaki bilgilerin dayandığı kaynaklardan, henüz yeterli bilgiye sahip değiliz. Ermeni tarihçisi Choreneli Moses, Ermeni kralı Aram'ın Asur'da kazandığı başarıdan sonra 40 bin piyade ve 2 bin süvari ile Kapadokya'da "Mazaka" denilen yere gittiğini ve kendi soyundan "Meschak" adlı kişiyi 10 bin askerle birlikte orada bırakıp, kendisinin Ermenistan'a döndüğünü, Meschak'ın burada kendi adına bir şehir kurup, küçük bir duvarla çevirdiğini yazarak, yerlilerin bu ismi doğru söylemeyip şehre "Meschak" dediklerini söyler. Bölgedeki çok mühim bir yerleşim yeri olan Kaniş'in önemini kaybetmesinden sonra, buranın merkezi olarak devrin kutsal dağı Argaios'un (Erciyes) kuzey eteğindeki Mazaka ön plana çıkmaya başlamıştır. Muskilerin bu bölgeye Taballar'la birlikte M.Ö. XII. yüzyıl ile IX. yüzyıl arasında (M.Ö.1100–800 yılları) gelip yerleştikleri ve merkezlerinin Mazaka olduğu bilinir.

Tabal devletinin önemli bir başşehri olan "Mazaka" isminin nereden geldiği konusunda –yukarıdaki görüşten başka– çeşitli görüşler vardır:

En yaygın olarak Frig dilindeki "büyük" anlamına gelen "Mazaloszeus" deyiminden kaynaklandığı söylenmektedir. Şehirde Tanrı Zeus kültünün yaygın olduğu, antik yazılarla birlikte sikke tasvirlerinden de anlaşılmaktadır. Araştırmacılardan Nezahat Baydur; sikkeler ve küçük buluntulardan yola çıkarak, Zeus ile Argaios (Erciyes) kültü arasında ilişki gördüğünden bahseder, şehirde Zeus kültürünün çok eskiye dayandığını ve şehrin adının Zeus ile ilişkili olabileceğini söyler. Dolayısıyla Frig dilindeki Zeus anlamına gelen "Mazcus"tan gelebileceğini öne sürer.

Bu kelimeyi Persler "Mazaka" olarak telaffuz etmişlerdir. Konstantin Porphyrogenitus ve Philostorgius gibi antik yazarlar, Mazaka'nın Kapadokyalıların ceddi olan "Mechus ya da Mosoch"dan geldiğini, çağdaş yazarlar ise "Tanrıça Ma"dan gelmiş olabileceğini ifade ederler. Fakat "Mosoch" adı daha önce sözü edilen Ermeni "Meschak" ya da "Muski" adına da bağlanabilir. Ayrıca Mazaka'nın eski Türkçe bir kelime olan "başak"tan geldiği de söylenir. Ermenice Mazak kelimesinin Grekçe'ye geçerken, "Mazaka" şeklini aldığı iddia edilir.

Mazaka adının Pers dilinde şahıs adı olan "Mazes, Mazdeş"den ortaya çıktığı başka bir iddiadır. Bizanslı Etienne'in bildirdiğine göre; Yunanlılar Mazaka'ya "Edes–Laportien" diyorlardı. Emilion O Ferrer ise Pers öncesi isminin "Hilakku" olabileceğini söyler.

Kırşehir'in Kaman ilçesinin 3 km doğusunda bulunan Kalehöyük'te incelemelerde bulunan Arkeolog Nimet Özgüç "*Kayseri ve Aksaray'ın gerçek isminin Sinuhtuyu olduğunu*" ileri sürer. Araştırmacı; Kayseri, Aksaray, Kırşehir'de yapılan kazılarda önemli medeniyetlerin ortaya çıktığını belirterek,

conditions prevailed, Phrygians from the Oldwest lands and belonging to the Indo–European language family who were looking for a homeland in the Oldeast world and Anatolia played an important role in the formation of Ancient Anatolian Culture. The Phrygian State had two major centers. The first of these is Gordion, the head of political administration. Gordion city, the point where the Sakarya river and Porsuk river meet, is today an ancient city which is protected as Gordion Antique City and Tumulus, located at 94 km away from Ankara and 24 km northwest of Polatlı. The second is; Midas (Yazılıkaya), the religious center.

The Phrygians emerged as a powerful central state in the Assyrian documents of the 8th century B.C., the most important king of which is Midas. During the Midas period, the Phrygian Kingdom extended to Elmalı in the southwest, Amasya in the east, Samsun in the north, and Konya and Niğde in the south. Phrygian painted vases had Greek influence and they exhibited their main culture developments around Kızılırmak. The most strategic mine of the time, the iron, was worked in the most perfect way and with this advantage they became the sole ruler of the region. They were dealing with farming and livestock, doing weaving. They brought a different understanding of religion and music to Anatolia. When Gordion is the great center, Mazaka is at the forefront. Economy, agriculture and especially animal husbandry developments in Mazaka have a Phrygian effect.

When Cimmerian danger emerged, King Midas made a friendship agreement with the Assyrians. However, the death of the Assyrian king Sargon during a war left King Midas against the Cimmerians. Midas, who struggled against Cimmeria alone, suffered a severe defeat. (696 B.C) Midas suicides in the defeat–despair and the Phrygians fleeing to the west cane under the rule of the Lydians after a while. The Cimmerians destroyed the Kanesh and Mazaka, surrounded by a wall of six meters thick in 676 B.C.

HISTORICAL MAZAKA CITY

We do not yet have enough knowledge on the sources of the foundation of the city of Kayseri and the information on the first name. Armenian historian Moses from Chorene said that after the success of the Armenian king Aram in Assur, he went to a place called "Kaisareia" in Cappadocia with 40 thousand infantry and 2 thousand cavalrymen, and left his "Meschak" with 10 thousand soldiers there, He wrote that Meschak set up a city here in his own name and turned it around with a small wall, saying that the locals called this city "Meschak". After the loss of importance of Kanesh, a very important settlement in the region, Mazaka on the northern fringe of the sacred mountain of Argaios (Erciyes), as the center of this place, has begun to come to the forefront. Muskis with the Tabals are known to settle in the region between B.C. XII. Century and IX. Century B.C. (1100–1800 B.C.) and their centers are known to be the Mazak.

There are many views on where the name "Mazaka" which is one of the important centers of Tabal state comes from:

It is said that it originated from the phrase "Mazaloszeus" which means "big" in the Phrygian language most commonly. It is understood from the depictions of coins with ancient writings that the city has a widespread God Zeus culture. One of the researchers Nezahat Baydur says that the connection

"Persler tarafından yapılan Kral Yolu, Frig topraklarından geçiyordu. Bu yol; Batı Anadolu'da Sardes'ten başlayarak Orta Anadolu'ya, oradan Kilikya Kapısı'ndan (Külek Boğazı) aşarak Susa'ya uzanıyordu. Bu yola paralel başka bir yol da; Smyrna'dan (İzmir) başlayarak Orta Frigya'ya, Gordion, Doryleion (Eskişehir) ve Ankyra'dan geçerek bir köprü ile Kızılırmak'ı aşıp, doğuya doğru uzanıyordu."

"The King's Way, built by the Persians, passed through the Phrygian lands. This way; in Western Anatolia, starting from Sardes, it reached Central Anatolia, then over Cilicia Gate (Külek Boğazı) and extended to Susa. There is no parallel to this path; starting from Smyrna (Izmir), passing through Gordion, Doryleion (Eskişehir) and Ankyra in Middle Phrygia, it crossed Kızılırmak with a bridge and extended to the east.

Kızılırmak vadisinin en batı ucu olarak bilinen Kayseri, Aksaray, Kırşehir ile birlikte Hitit kültürünün doğduğu yerin Kızılırmak çevresi olduğunu ifade eder. Bu ülkenin yerli halkının Hattiler olduğunu söyleyip, Karahıdır beldesindeki Yassıhöyük'te Hatti kültürüne ait bulguları belgeler. Özgüç, Kaman Kalehöyük'te yapılan kazılarla, burada Hatti şehri varlığını bildirerek, Asur krallarından II. Sargon'un M.Ö.705'te Aksaray ve Kayseri bölgesini zaptettiğini söyler.

Kültepe tabletlerinde "Sinahitu" diye bir şehir ismi geçmektedir. Tahsin Özgüç, burada "Kiyaki" isimli kralın memleketi olan "Sinuhtuyu"yu bulduğunu vurgulayarak böylelikle bu bölgelerin isimlerinin "Sinuhtuyu" olduğu ortaya çıkar.

Kayseri bir ara "Eusebeia" adını almıştır. Şehrin Mazaka adını bırakıp, "Eusebeia" adını almasının hangi tarihte olduğu konusunda araştırmalar yeterli değildir. Kaynaklar Mazaka adının "Eusebeia" adının yanı sıra "Kaisareia" adını aldıktan sonra bile süre kullanıldığını gösterir.

Stephanus Byzantius şehirden "Kapadokya'nın başkenti Kaisareia, eski Eusebeia" ve Strabon* (M.Ö. 64–M.S.24) ise "Mazaka" olarak bahseder.

Bir başka kaynakta ise; "I. Kapadokya Krallığı'nın başkenti olan bu şehir, Melas (Karasu) Nehri'nden uzak değildir. Erciyes Dağı'nın eteğinde bulunmaktadır. Buna Yunanca Eusebeia deniyor." Tiberius Augustus zamanından önce ise, "Mazaka deniyordu" şeklinde belirtilir. Dolayısıyla, bu adla I. Kapadokya Krallığı'nın başkenti olduğu da kaynaklarda ifade edilmiştir. V. Ariarathes'in (M.Ö.160–130) Eusebeia isimli iki ve Nyssia ve Anisa isimli birkaç şehir kurmuş olduğu bilinmektedir.

Eusebeia'lardan birisi Mazaka "Erciyes'in yanındaki Eusebeia", diğeri ise Tyana olup, "Toroslar yanındaki Eusebeia" olarak anılmıştır. Eusebeia, Mazaka'nın çok yakınında bir Helen şehri olarak kurulmuş ve sonra iki şehrin birleştiğini ileri sürenler olmuştur.

Strabon, "Geographika"da Kayseri ile ilgili şu bilgileri verir:

* Strabon, Yunan tarihçi, coğrafyacı ve filozof yaşadığı dönemde bilinen yerlere yapılan göçlere ve hangi milletlerin yerleşmeler yaptığı ile ilgili çalışmalar ile ün kazanmıştır. Dünyanın ilk coğrafyacısıdır ve antik dünya hakkındaki coğrafya kitabı ile tanınmıştır.

between coins, small findings, Zeus, and the Argaios (Erciyes) shrub, city's Zeus culture dates back to the ancient times and that the city's name might be related to Zeus. Therefore, she claims that it may come from "Mazcus" which means Zeus in Phrygian language.

This word was pronunciated by Persians as "Mazaka". Antique writers such as Constantine Parphyrogenetus and Philostargius say that Mazaka comes from the "Mechus or Mosoch", the ancestors of the Cappadocian, and contemporary writers sat it may have come from "Goddess Ma". However, the name "Mosuch" can also be attributed to the previously mentioned Armenian "Meschak" or "Muski". It is also said that Mazaka comes from an old Turkish word "Başak". It is claimed that the Armenian Mazak word became "Mazaka" when passing to Greek language.

Mazaka is also a Persian name "Mazes, Mazdes", which is another claim. According to the Byzantine Etienne; the Greeks called Mazaka "Edes–Laportien". Emilion O Ferrer says that the pre–Persian name might be "Hilakku".

Archaeologist Nimet Özgüç, carried out examinations in Kalehöyük 3 km east of the Kaman district of Kırşehir, claims that "Kayseri and Aksaray's real name is Sinuhtuyu". Researcher indicates excavations made in Kayseri, Aksaray and Kırşehir, which are known as the most western parts of the Kızılırmak valley reveal that the Hittite culture was born in the area around Kızılırmak. Saying that the local people of this country are Hattis, shows the documents and the findings of Hatti culture in Yassıhöyük in the Karahıdır district. Özgüç, with Kaman Kalehöyük excavations, states there appears a presence of Hatti city, Assyrian king of Sargon II captured the Aksaray and Kayseri regions in 705 B.C..

Kültepe tablets have a city name "Sinahitu". Tahsin Özgüç emphasizes that he finds the "Sinuhtuyu", the hometown of the king named "Kiyaki", thus revealing that the names of these regions are "Sinuhtuyu".

Kayseri was called "Eusebeia" for a while. It is not enough to investigate the date of the city's departure for Mazaka and the date it took the name "Eusebeia". Sources indicate that the name Mazaka is used even after the name "Eusebeia" as well as "Kaisareia".

◆ **Kilise kalıntısı** | Caferbey Mahallesi

"Yalnız iki valiliğin kentleri vardır. Kilikia'yla Syria'ya en kolay geçit veren ve en çok kullanılan Tarosların altındaki Kilikia Kapıları'nda bulunan Tyanitis'te Tyana kenti, Buna "Tauros yakınındaki Eusebeia" da denir.

Toprakları genellikle düz ve verimlidir. Tyana iyi bir şekilde tahkim edilmiş bulunan Semiramis Tepeleri'nden birinde kurulmuştur.

Kappadokia'da on valilikten biri olan Tyana bulunur. (Ben onların arasında sonradan burulmuş olan Kastabala ve Kybistra valiliklerini ve Kilikia Trakheia'daki çok verimli bir ada olan ve çoğu zamanını burada geçiren Arkhelaos tarafından önem verilerek iskân edilen Elaiussa'yı saymıyorum) kabilenin (Kappadokialıların) metropolisi olan Mazaka ise Kilikia eyaleti olarak adlandırılan yerdeydi. Bu kente aynı zamanda "Eusebeia" ve ilave olarak da "Argaios yanında" denir. Çünkü burası tepesinde hiçbir zaman kar eksik olmayan dağların en yükseği, Argaios'un eteklerinde kurulmuştur ve buna tırmananlar –ki çok azdır– berrak havada hem Pontos (Karadeniz) hem de Issikos Denizinin (Akdeniz) görülebileceği söylemektedirler. Genellikle Mazaka bir kentin kurulması için uygun bir yer değildir. Çünkü burada ne su vardır, ne de doğal bir şekilde tahkim edilmiştir; ve valilerin ihmali yüzünden surları da yoktur.

Bir ok atımlık mesafede bulunan ve yararlı tepelerin önünde yaşayan halk, surlara çok güvenerek yağmacılık yapmasınlar diye, belki de tahkimat yapılmamıştır. Ayrıca bütün çevredeki toprak düz olduğu halde çok kıraçtır ve çift sürmeye elverişli değildir, kurumlu ve altı kayalıktır. Biraz daha ilerleyince içinde ateş çukurları bulunan bir çok station* uzunluğundaki volkanik araziye gelinir. Ayrıca elverişli gibi gözüken bir şey de aslında tehlikelidir. Çünkü bütün Kappadokia'da hiç kereste olmadığı halde, Argaios'un bütün çevresi ormanlarla kaplıdır ve böylece kolaylıkla kerestecilik yapılabilir. Fakat ormanlık bölgesinin hemen altında bir çok yerlerde ateşler ve aynı zamanda yeraltında soğuk sular vardır. Fakat ateş ve su yüzeye çıkmaz. Bazı yerlerde de arazi bataklıktır ve geceleri işleyebilirler. Çünkü onlar tehlikeye karşı dikkatlidir; fakat burası çoğu kimseler ve özellikle sığırlar için tehlikelidir, çünkü görünmeyen ateş çukurlarına düşebilirler.

Ayrıca kentin önünde, ovada bir de ırmak vardır, ismi Melas'tır. (Yunanca Karaırmak demektir.) Kentten yaklaşık kırk station uzaklıktadır ve kaynakları kentin seviyesinden daha aşağıda bir yerde bulunur. Bu nedenle yerli halk bunu kullanmaz. Çünkü yukarı doğru düzenli bir şekilde akmaz; fakat yayılarak bataklık ve göller meydana getirir ve yazın kentin etrafındaki havayı bozar, başka zamanlarda olan taş çıkarma işini zorlaştırır; burada Mazakalıların yapıları için bol miktarda çıkardıkları düz taşlar vardır. Fakat bu sal taşları örtüldükleri zaman kolay çıkartılamazlar.

Bu bataklıklar her yerde volkaniktir. Melas dar bir geçitten Euphrates'e (Fırat Nehri)** bağlandığından, Kral Ariarathes buraya (Boğazköprü yakınına) bir baraj yaparak, komşu ovayı denize benzer bir göl haline sokmuş ve bazı adaların (Kyklad'lar gibi– Ege Adaları) dış dünyayla ilgisini keserek, burada çocukça zevklerle vakit geçirmiştir. Fakat birden baraj çökmüş, sular

* Station: 600 ayak adımıdır. Eski Yunan kültüründe 180–200 metreye denk gelen bu uzunluk ölçüsü birimidir

** Kızılırmak yerine yanlışlıkla Fırat denilmiştir.

Stephanus Byzantius refers to the city as "the capital city of Cappadocia, Kaisareia, the former Eusebeia" and Strabon (B.C. 64–A.D..24) as "Mazaka".*

In another source; "The capital city of I. Cappadocia is not far from the Melas (Karasu) river. It is on the edge of Mount Erciyes. It is called the Eusebeia in Greek. It was mentioned "as Mazaka" before the time of Tiberius Augus-

* *"Strabon, Greek historian, geographer and philosopher has earned a reputation for studies of migrations made to which places, and which nations have settled. He is the world's first geographer and is known for his geography book about the ancient world."*

◆ **Çift aslan heykeli** | Kayseri Arkeoloji Müzesi

tus. Therefore, it is expressed in the sources that this name is the capital of Cappadocia I. Kingdom. It is known that V. Ariarathes (160–130 B.C.) founded cities named Eusebeia, Nyssia and Anisa.

It has been Mazaka since Eusebeia and Tyana the other, and it is known as "Eusebeia by the Toros".

Eusebeia was established as a Helen city very close to Mazaka, and then the two cities were united.

Strabon's "Geographika" also gives the following information about Kayseri:

"Only two governors have cities. Tyana city in Tyanitis, which is located in the Cilicia Doors under the most used Tauros, giving the easiest passage to Cilicia and Syria, is also called "Eusebeia near Tauros".

Soils are usually flat and fertile. Tyana was built in one of the well–preserved Semiramis Hills.

Cappadocia has ten cities and Tyana is one of them. (I do not count Kastabala and Kybistra that are founded later nad Elaiussa which is a very fertile island and situated in Erakheia. The capital of Cappadocia, Mazaka is situated in Cilicia region. This city is also called "Eusebeia" and "next to Argaios".) Because the mountains above which are never without snow, the city is located on the skirts of Argaios and the climbers – very few – say that both Pontos (Black Sea) and Issikos Sea (Mediterranean) can be seen in clear air. Generally, Mazaka is not a suitable place to establish a city. Because there is no water here, nor is it naturally sanctified and the governors have neglected the city walls.

*In order not to trigger plundering for the people who live very close and next to the fertile lands, maybe the city was left without strong security. In addition, the whole land is infertile although it is flat, and is not suitable for double riding, it is dry and rocky. A little further, there are many stations** with fire pits. It is also dangerous no matter how it seems to be convenient. Because, even though there is no lumber in the entire Cappadocia, the whole of Argaios is surrounded by forests so that lumbering can be done easily. But just below the woodland there are fires in many places and cold water is underground at the same time. But fire and water do not come to surface. In some places the land is swampy and can be handled at nights. They are cautious against danger; But this is dangerous for most people, especially cattle, because they can fall into unseen fire pits.*

In addition, there is a river in the plain in front of the city, the name Melas (it means Black river in Greek) is about forty stations from the city and its resources are found below the city level. For this reason, the locals do not use it. Because it does not flow upward regularly but spreads swamps and lakes to the field, and in the summer, it spoils the air around the city, making it difficult for people to do mining; where the people of Mazaka has plenty of flat stones that they use for their buildings. However they can not be easily removed when they are covered with these stones.

These marshes are volcanic everywhere. Since Melas is connected to Euphrates (Euphrates River) through a narrow passage, King Ariarathos made a dam here and turned the neighboring plain into a sea–like lake, and set up some islands (like the Kyklads – Aegean Islands) cut off from the

** *Station: 600 foot steps, the length unit of the ancient Greek is 180–200 meters long.*

yayılmış ve bu şekilde dolan Euprates, Kappadokia toprağının bir çoğunu silip süpürmüş, bir çok iskanı ve ekilmiş araziyi bozmuş, ayrıca Phrygar'ı ellerinde tutan Galatialılar'ın ülkelerine de oldukça zarar vermiştir.

"Her ne kadar Mazakalılar'ın bölgesi bir çok bakımdan yaşamaya elverişli değilse de, kralların burayı yeğledikleri görülüyor, çünkü ülkedeki bütün yerlerin içinde, yapılar için gerekli taş ve kereste bulunan, merkeze en yakın yer burasıdır. Bunlar sığır yetiştirdiklerinden hayvan yemine de çok miktarda gereksinimleri vardır. Kent onlar için bir kamptı ve genellikle hem kendilerinin, hem de tutsaklarının güvenliğini, bazıları krala, bazıları da dostlarına ait olan çok sayıda müstahkem mevkileri savunmalarıyla sağlıyorlardı. Mazaka, Pontus'un yaklaşık sekiz yüz station güneyindedir. Euphrates'e olan uzaklığı bunun iki katından biraz azdır. Buraya Kilikia kapılarından ve Kyros'un (M.Ö. VI. yüzyılda yaşamış büyük Pers Kralı) kampından, Tyana (bugünkü Bor–Kemerhisar, Hititler Dönemi'nde Tuvana–Tuvanuva, Persler ve Büyük İskender zamanında Dana, Romalılar Dönemi'nde Tyana) yolculuğunun ortasından ve Kybistra'dan (Ereğli) üç yüz station uzaklıktadır. Kharondas'ın Kanunlarını (Kharondas, Grek düşünürü, manzum olarak yazdığı yasaları değerli düşünceleri kapsıyordu) kullanırlar.

V. Ariathes tahta çıktığında hem Eusebes (saygılı) hem de PhiloPatoros (babasını seven) lakaplarını kullanırdı." Fakat Armenia kralı Tigranes, Kappadokia'yı aldığı zaman halkı çok kötü duruma soktu. Çünkü her birini Mezopotamya'ya göç etmeye zorladı. Tigranokerta (Diyarbakır'ın Silvan ilçesinin doğusunda bulunan, eski Ermeni başkentlerinden birisidir. Kral Tigranes tarafından kurulup, şehrin nüfusunu artırmak için çok sayıda insan göçe tabi tutulmuştur. Bu durum şehre dünyanın her yeriyle iş yapan tüccarları çekip, şehir bir ticaret ve kültür şehrine dönüşmüştür) kentini kurdu; fakat Tigranorkerta'nın zaptından sonra, gelebilenler geri geldi…"

Kapadokya'nın son kralı Archelaus (M.Ö.36–M.S.17), Eusebeia'nın adını değiştirerek, gönülden bağlı olduğu Roma İmparatoru Augustus'un unvanına izafen "Kaisareia" adını koymuştur. (M.Ö.12–9) Ayrıca Kaisareia isminin, Sezar'ın, Farnekes Savaşı'na giderken buraya uğraması ve onun şerefine veya şehri tamir ettiren Claudius'un unvanına izafeten verildiği iddiaları vardır. Bu isim değişikliği, Kayseri'de basılmış olan bronz paralarda da gözlenir.

Archelaus adını taşıyan en son sikke, M.Ö.13–12 senelerine aittir. Kaisareia adı ile basılmış, bilinen en eski sikke M.Ö.10–9 senelerine aittir. Şehir bu tarihten sonra bu adla ün bulmuş ve gelişmiştir.

- Marcus Aurelius Dönemi'nde (M.S.161–180) sikkelerde şehrin adı "Metropol Kaisareia" olarak geçer.
- "Neokoros" ünvanı ise Septimus Severus ve Severus Alexander ile Gordion sikkelerinde de zikredilmektedir.
- Bir dönem Julianus Apostata (M.S.361–363) zamanında şehre ceza olması amacıyla bu isim kaldırılmış, yeniden "Mazaka" kullanılmaya başlanmıştır. Ancak Anadolu'da Mazaka adlı başka şehirler de bulunduğu için, Kayseri'yi ayırmak amacıyla "Erciyes'in kenarındaki Kaisareia, Kapadokya'nın başkenti Kaisareia, Anadolu'nun öncü şehri Kaisareia" gibi unvanlar verilmiştir.

outside world and enjoyed himself like a child. But suddenly the dam collapsed, the waters spread and the Euphrates, which swept away most of the land of Cappadocia, wiped out a lot of land and also damaged the countries of Galatians holding Phrygar in their hands.

"Although the region of the Mazakals is not suitable for living, the kings seem to prefer it, because this is the closest place to the center, with all the stones and timbers needed for constructions in all the places in the country. Since they breed cattle, they also need a lot of animal feed. The city was a camp for them and with their youngsters they were assured of the safety of both themselves and their prisoners, defending a number of fortified places, some of them belonging to the king and others to their friends. Mazaka is located in the south of Pontos, about eight hundred stations. The distance to Euphrates is a little less than twice that. From here we can see from the gate of Cilicia and from the camp of Kyros (the great Persian King who lived in the sixth century B.C.), Tyana (present Bor–Kemerhisar, Tuvana–Tuvanuva during the Hittites, Dana during the Persians and Alexander the Great, Tyana during the Romans) and Kybistra (Ereğli) is three hundred stations away. They use Kharondas's laws (Kharondas, the Greek thinker, the laws he wrote included his valuable thoughts).

V. Arirathes used both Eusebes (respectful) and PhiloPatoros (loving his father) nicknames when he inherited the throne. But when Tigranes, King of Armenia took Cappadocia, he put the people in a very bad situation. Because it forced each to migrate to Mesopotamia and founded Tigranokerta (to the east of Silvan Province of Diyarbakır, Founded by King Tigranes, many people were forced to migrate there in order to increase the population of the city. The city became a center of trade and culture attracting traders who do business all over the world); but after the capture of Tigranorkerta, the ones who were able to return came back… "The last king of Cappadocia, Pontoslei Archelaus (36 B.C.–17 A.D.), changed the name of Eusebeia and named it "Kaisareis", dedicating it to the title of the Roman Emperor Augustus, whom he was deeply attached to. (BC12–9) There is also the assertion that the Kaisareia name is given when Caesar is on the way to the Battle of Farnekes and to be attributed to Cladius, who honored him or repaired the city. This name change is also observed in the bronze coins printed in Kayser.

The last coin bearing the name of Archelaos belongs to the 13th–12th centuries B.C.. The oldest known coin, printed with the name Kaisareria, belongs to the 10th–9th centuries B.C.. After this date, the city became famous with this name and developed.

- *In the period of Marcus Aurelius (AC 161–180), the city is called "Metropol Kaisarea" on the coins.*
- *The name "Neocoros" is also quoted in Septimus Severus and Severus Alexander and Gordion coins.*
- *In the period of Julianus Apustata (AC 361–363), this name was abolished for the purpose of being punishment to the city, again Mazaka was started to be used. However, since there are other cities in Anatolia with the name Mazaka, titles such as "Kaisareia on the side of Erciyes, Kaisareia, the capital of Cappadocia, Kaisareia, the leading city of Anatolia" were given to distinguish Kayseri.*

"Kappadokia Kralı V. Ariarathes (M.Ö.163–160), M.Ö.163'te Kral IV. Ariarathes'in ölümüyle kral oldu. Kral V. Ariarathes, Yunan kültürü ile yetişmiş, iyi eğitimli bir kişidir. Aynı zamanda filozof Kameades'in öğrencisi olan Ariarathes ve Hellenistik kurumların kendi ülkesinde kök salması için çalışmıştır. Onun zamanında Khrondas Yasaları'nın Mazaka'da uygulanması için bir anayasa heyeti oluşturmuştur. Bu yasalar, Kappadokialı çocukların eğitimi, öksüzlerin bakımı ve ailenin korunmasıyla ilgilidir. Ancak tüm çabalarına rağmen Kappadokia "Hellenize" olamamış, yerel âdetler ve köy ekonomisi var olmaya devam etmiştir. Yunan dili yerel dil ve lehçeler karşısında zayıf kalmıştır.

"King of Cappadocia V. Ariarathes (163–160 B.C.), became kind with the dead of King IV of 163 B.C.. King V. Ariarathes is a well–educated person, trained with Greek culture. At the same time, Ariadathes, a student of the philosopher Kameades, worked for Hellenistic institutions to be rooted in his own country. In his time he created a constitutional delegation for the implementation of Khrondas Laws in Mazaka. These laws are concerned with the education of Cappadocian children, the care of orphans and the protection of the family. Despite all efforts, however, Cappadocia could not be "Hellenized" and local customs and village economy continued to exist. The Greek language has remained weak against local languages and dialects.

- Şehir "Kapadokya, Galatya, Pontus ve Ermenistan'ın büyük şehri Kayseri unvanıyla da anılmıştır. Bir Romalı yazar "Mater Urbium / Şehirlerin Annesi" unvanıyla bahseder.

Müslüman Araplar, "Kaisareia" adını "Kayseriyye, Kayserî, Kayseri" şeklinde kullanmışlardır. Osmanlı Dönemi kaynaklarında da "Kayseriyye" olarak geçer. Şehir o tarihten bu yana "Kayseriyye", Kayseri, Kayserî" şeklinde anılmış, Cumhuriyet Dönemi'nde halkın kullandığı Kayseri ismi resmen kabul edilmiştir.

KAYSERİ'NİN UNVANLARI

Dünyanın her yanında olduğu gibi, Anadolu'da da bazı şehirlerin unvanları vardır. Kayseri, Anadolu'nun unvanlı şehirleri arasındadır. Türklerden önce şehre verilen unvanları yukarıda zikretmiştik.

Orta Çağda'da İslam dünyasında da önemli şehirlere, özelliğiyle ilgili unvanlar verilmesi bir gelenekti. Kayseri, Selçuklular'ın önemli kültür,

- *The city was also referred as "The great city of Kayseri of Cappadocia, Galatia, Pontus and Armenia" A Roman writer mentions the city as "Mater Urbium – the mother of cities".*

Muslim Arabs pronunciation of "Kaisareia" in the form of "Kayseriye, Kayseri". It is also referred to as "Kayseriyye" in Ottoman period sources. Since then, the city has been known as "Kayseriyye", "Kayseri, Kayserî".

KAYSERI'S TITLES

Just like everywhere in the world, Anatolia also has titles for some cities. Kayseri is among these cities of Anatolia.

In the Middle Ages it is a tradition to give titles to the important cities of the Islamic world with respect to their characteristics. Kayseri was one of the important centers of culture, trade and civilization of the Seljuks. After the establishment of the Seljuk State of Turkey, it has been used for a long time as the center of the eastern provinces, as well as the ruling center together with Konya. Due to this features of the city, it has the titles of "Darü'l–Feth "and" Darü'l–Mülk ". Because of the capital city feature, "Darü'l–Mülk" and "Darü'l Feth" because of the feature where the army was built when it was needed. Kayseri has internalized advance culture and civilization and has joining these with Islam; was reborn as a developed Turk–Islamic city.

Turkish people have used the words "Payitaht, makarr, darü's–saltanat, darü'l–mülk, darü'l–hilâfet, âsitâne, makarr–ı mîr–î mîrân" for "capital". Irani Seljukians used Nişabur, Rey, İsfahan, Merv; Anatolian Seljukians İznik, Konya, Kayseri, Sivas; Ottomans Bursa, Edirne and İstanbul a the capital for their state. At the time of the National Struggle in the Sakarya Square Battle, it is not a coincidence to suggest that the government center to be moved to Kayseri in case Ankara is in jeopardy. Kayseri has always been a city deserving "darü'l–mülk" title.

Another title of Kayseri is "menşe–i ulemâ, makarr–ı ulemâ". It is stated in Ankara city information brief that "Kayseriyye şehri menşe–i ulemâ olmakla müştehir olup, el yevm mevcud ve ma'mur olan 39 medresesinden her biri birer darü'l ulûm olduğu".

Again in "Hülâsa–i Ahvâli–i Buldan fi Memâlik–i Devlet–i Âl–i Osman" work, Kayseri is named as the second İzmir and it is cradle of goods and merchants.

Today, Kayseri continues to be the peace and university city of Turkey, which accumulates its own capital without needing the center, loves saving, produces, creates value, values in the past, looks forward to the future.

"Kayser or Kaysar" is the form used in the Islamic countries of Caesar title given to Roman and Eastern Roman (Byzantine) emperors. The Ottoman Sultans started from Mehmed II (Fatih Sultan Mehmed) and used the title of "Kayser–i Rûm" among their official titles.

Caesar (Caesar–Kayzer) is the nickname of the Roman statesman Caius Julius Caesar (B.C. 100–44). The first Roman Emperor Octavianus Augustus, Caesar's spiritual son, accepted the nickname "Caesar" as an honorary title. Later Roman emperors used "Caesar and Augustus" titles together.

Russian rulers adopted the title of "Caesar" in Russian in the form of "tsar–Turkish tsar" in 1453 shortly after the conquest of Istanbul by the Turkish. Purpose of naming is to oppose the claim of the Ottoman sultans

◆ **Kapadokya Krallığı dönemine ait sikkeler** (Halit Erkiletlioğlu Arşivi)

ticaret, medeniyet merkezlerinden biriydi. Türkiye Selçuklu Devleti kurulduktan sonra, doğu eyaletlerinin merkezi, hatta Konya ile birlikte hükmet merkezi olarak uzun süre kullanılmıştır. Şehir bu özelliğinden dolayı; "Darü'l–Feth", "Darü'l–Mülk" unvanlarına sahiptir. Başkent özelliğinden dolayı "Darü'l–Mülk", sefere çıkılacağı zaman ordunun toplandığı, ikmalinin yapıldığı ordugâh şehir özelliğinden dolayı da "Darü'l Feth" denmiştir. Kayseri ileri kültür ve medeniyetini içselleştirip, İslamla birleşerek özgün bir Türk–İslâm şehri olarak yeniden dünyaya gelmiştir.

Türkler başkent karşılığı "Payitaht, makarr, darü's–saltanat, darü'l–mülk, darü'l–hilâfet, âsitâne, makarr–ı mîr–î mîrân" gibi isim ve unvan kullanmışlardır. İran Selçukluları; Nişabur, Rey, İsfahan, Merv, Anadolu Selçukluları; İznik, Konya, Kayseri, Sivas'ı, Osmanlılar; Bursa, Edirne ve İstanbul'u başkent–devlet merkezi olarak kullandılar. Milli Mücadelede Sakarya Meydan Muharebesi'nin devam ettiği sırada, Ankara'nın tehlike altında bulunması durumunda, hükümet merkezinin Kayseri'ye taşınması fikri tesadüfi değildir. Kayseri şehri, "Darü'l–mülk" unvanını hakkıyla almış ve her zaman bu unvana layık bir Türk şehri olmuştur.

Kayseri şehrinin bir diğer unvanı; "*Menşe–i ulemâ, Makarr–ı ulemâ"dır. Ankara vilayeti Salnamesi'nde "Kayseriyye şehri, Menşe–i ulemâ olmakla müştehir olup, el yevm mevcud ve ma'mur olan 39 medresesinden her biri birer darü'l ulûm olduğu*" yazılıdır.

Yine "Hülâsa–i Ahvâli–i Buldan fi Memâlik–i Devlet–i Âl–i Osman" adlı eserde, "*Kayseri'nin İzmir–i Sânî (İkinci İzmir) unvanına sahip "bir şehr–i azîm ve ma'mur bir bende–i kadîm, mal ve tüccar yatağı iskele–mânendi*" olduğu belirtilir.

Kayseri bugün de merkeze muhtaç olmadan kendi öz sermayesini biriktiren, tasarrufu seven, üreten, değer yaratan, geçmişe değer veren,

to become heirs to the Greek Archbishop and to claim the inheritance of the Byzantine throne.

The Holy Roman–German Empire (A.D..961–1804), the Austrian Empire (1806–1918) and the German Empire (A.D.. 1871–1918) used the Latin "Caesar" and German "Kaiser" titles. Especially the last German Emperor Wilhelm II (M.S.1888–1918) used the title of "Kaiser" frequently.

"Kayser" in Turkish is written in small letters whereas "Kayser" for the nicknames of the former Greek and Ottoman rulers is written with a capital.

KAYSERI IN MED AND PERSIAN DOMINANCE

(6th–5th centuries B.C.)

Mazaka, At the beginning of the sixth century B.C., the Meds ruled for a while when the King of Med Kyaxares stayed within the borders of Cappadocia, which he had seized from the Lydian War. However, Med domination did not last long. At the end of the battle between Persian King Kyros and King of Lydia Kroisos, the Persians took control of Cappadocia along with all Anatolia, taking Kyros Sardes. Mazaka was one of the central cities of Cappadocia, ruled by Persians and tax–paying satrapples While in the Persian administration, the influence of the Iranian nobility that migrated here brought with it the Iranian culture that lasted for centuries in the region.*

"The place of Mazaka is now known as 'Eskişehir' in Kayseri. When the city was here at, the monastery of Saint Basile (Saint Basileios) and his church was built to the north of this old city, namely the plain where the present city is. Within the centuries it developed around the monastery and landed on the plain. Later the Islamic city took place of the Byzantine city."

* *The name given to the provinces where the country's territories were separated in the civilization of Iran and the so–called satrap.*

geleceğe ümitle bakan, sürekli gelişen, hayırseveri bol, Türkiye'nin huzur ve üniversite kenti olmaya devam etmektedir.

"Kayser veya Kaysar" Roma ve Doğu Roma (Bizans) imparatorlarına verilen "Caeser" unvanının İslam ülkelerinde kullanılan biçimidir. Osmanlı Sultanları, II. Mehmed'den (Fatih Sultan Mehmed) başlayarak resmi sıfatları arasında "Kayser–i Rûm" ünvanını da kullanmışlardır.

Caeser (Sezar–Kayzer) asıl oarak Romalı devlet adamı Caius Julius Caesar'ın (M.Ö.100–44) lakâbıdır. Caesar'ın manevi oğlu olan ilk Roma İmparatoru Octavianus Augustus, onursal bir unvan olarak "Caesar" lakabını benimsemiştir. Daha sonraki Roma imparatorları da "Caesar ve Augustus" unvanlarını bir arada kullanmışlardır.

Rus hükümdarları, Caesar adının Rusça biçimi olan "Tsar /Türkçe Çar" unvanını, 1453'te İstanbul'un Türkler tarafından fethinden kısa bir süre sonra benimsemişlerdir. Adlandırmanın amacı; Osmanlı sultanlarının Rum kayzerliğine varis olma iddiasına karşı koymak ve Bizans tahtının mirasında hak iddia etmektir.

Kutsal Roma–German İmparatorluğu (M.S.961–1804), Avusturya İmparatorluğu (1806–1918) ve Alman İmparatorluğu (M.S.1871–1918) da Latince "Caesar" ve Almanca "Kaiser" unvanlarını kullanmışlardır. Özellikle son Alman İmparatoru II. Wilhelm (M.S.1888–1918) "Kaiser" unvanını ön plana çıkarmıştır.

MED VE PERS HÂKİMİYETİNDE KAYSERİ

(M.Ö. 6.–5. yüzyıllar)

Mazaka, M.Ö.VI. yüzyılın başında Med Kralı Kyaxares'in Lidya Savaşı sırasından ele geçirdiği Kapadokya sınırları içerisinde kalınca bir süre Medler hüküm sürdü. Ancak, Med hakimiyeti kısa ömürlü olmuştur. Pers Kralı Kyros ile Lidya Kralı Kroisos arasında geçen savaş sonunda, Kyros Sardes'i alınca bütün Anadolu ile birlikte Kapadokya'da Perslerin hakimiyetine girdi.

Kapadokya, Perslere bağımlı, vergi ödeyen satraplıklardan* birisi de, merkez şehir Mazaka idi. Pers yönetiminde iken, buraya göçle gelen İranlı soyluların etkisi, bölgede yüzyıllarca süren İran kültürünü de beraberinde getirmiştir.

Mazaka'nın yeri bugün Kayseri'de "Eskişehir" olarak geçmektedir. Kaynaklarda şehir burada iken, Saint Basile (Aziz Basileus), manastırını ve kilisesini bu eski şehrin kuzeyine, yani şimdiki şehrin bulunduğu ovaya kurmuş, böylece şehir IV. asırda bu manastırın çevresinde gelişerek, düzlüğe inmiştir. Daha sonra İslam şehri, bu Bizans şehrinin yerini almıştır."

İSKENDER VE DİADOKHLAR DEVRİNDE KAYSERİ

(M.Ö.330–301)

Kapadokya; Makedonya hâkimiyetine girene kadar, burada tam bir Pers hâkimiyeti sürmüştür. İskender 333 yılı ilkbaharında Gordion'dan hareketle Halys'in (Kızılırmak) iki yakasındaki bütün ülkeleri ele geçirince,

* İran Medeniyeti'nde ülke topraklarının ayrıldığı eyaletlere verilen ad ve Satrap adı verilen yöneticisi.

◆ **Kayseri Arkeoloji Müzesi'nde sergilenen bir altar (sunak)**

KAYSERI IN ALEXANDER AND DIADOHS PERIOD

(B.C..330–301)

Cappadocia; until Macedonian domination, had a complete Persian domination in the region. When Alexander moved from Gordion in the spring of 333 and took all the countries on both sides of Halys (Kızılırmak) he appointed Sabihtas in place of the Persian satrap I. Ariarathes. However, after the death of Alexander, Anatolia was divided among Diadohs and Cappadocia fell to Perdikkas' share. Perdikkas also gave the administration of Cappadocia to Euymenes of Diadohs. Cappadocia once again entered to the Macedonian administration. However, in the Macedonian administration, Cappadocia was very oppressed and suffered. People were killed at the end of the long struggles, the villagers and cities were looted and the products were destroyed.

THE CENTER OF INDEPENDENT CAPPADOCIA KINGDOM, KAYSERI

(B.C.. 280–17)

The Persian State founded by Great Kyrus, the Persian king in 550 B.C., is also known as the Ahaminish Dynasty. The Ahaminish Empire has been the largest empire ever established in the Middle East. It is a real empire that stretches its borders to the Aegean and India. The Cappadocians who have been accustomed to peace and tranquility in the time of the Ahaminish Dynasty have never accepted Macedonian satraps and rebelled. II. Ariarathes captured

◆ **Herakles'in 12 görevinin betimlendiği lahit** | Kayseri Arkeoloji Müzesi

Pers Satrabı I. Ariarathes'in yerine, Sabihtas'ı atadı. Ancak İskender'in ölümünden sonra, Anadolu Diadokhlar arasında bölüşülürken, Kapadokya Perdikkas'ın payına düşmüştür. Perdikkas da Kapadokya'nın idaresini, Diadokhlardan Eumenes'e verdi. Kapadokya tekrar Makedon idaresine girmiş oldu. Ancak Makedon idaresinde Kapadokya çok zulüm gördü, acı çekti. Amansız mücadeleler sonunda birçok yerli halk öldürülmüş, köyler ve şehirler yağma edilmiş, ürünler yok edilmiştir.

BAĞIMSIZ KAPADOKYA KRALLIĞI'NIN MERKEZİ KAYSERİ

(M.Ö. 332–17)

M.Ö.550'de Pers kralı Büyük Kyros'un kurduğu Pers Devleti, aynı zamanda Ahameniş Hanedanı olarak da tanınır. Ahameniş İmparatorluğu, bugüne kadar Ortadoğuda kurulmuş en geniş imparatorluk olmuştur. Sınırları Ege ve Hindistan'a kadar uzanan, gerçek anlamda bir imparatorluktur. Ahameniş Hanedanı zamanında sulh ve huzura alışmış olan Kapadokyalılar, Makedonyalı satrapları asla kabullenemediler ve isyan ettiler. II. Ariarathes Kapadokya'yı ele geçirdi. Kapadokya halkı, düzen, huzur ve refah sembolü olarak gördükleri Pers egemenliğine kavuştular.

Suriye'de hakimiyet kuran I. Seleukos yeniden Kapadokya'ya hücum etmiş, ancak Güney Kapadokya'yı ele geçirebilmiştir. I. Seleukos, M.Ö.280 yılında rakibi tarafından öldürülünce, Makedonyalılar artık Kapadokya'yı düşünmez oldular. Böylece, II. Ariarathes'in halefi Ariaramnes zamanında Aşağı ve Yukarı Kapadokyalılar bir defa daha huzura kavuştular. Kapadokya'da bağımsız bir krallık, ancak III. Ariarathes (M.Ö.255–220) zamanında kurulmuştur.

ROMA EYALETİ KAPADOKYA'NIN MERKEZİ KAYSERİ

(M.S.17–395)

Kapadokya Krallığı'na Roma müdahalesi, M.Ö. I. yüzyılın ilk yarısında başlamış, ikinci yarısında ise krallık Roma tarafından yönetilir hale gelmiştir. Son kral Archelaus'un (M.Ö.36–17) ölümü üzerine, M.S.17 tarihinde resmen Roma eyaleti haline gelmiş, yönetim için Roma'dan valiler gönderilmiştir. Bu yeni eyaletin başkenti, Kaisareia'dır. (Eski Mazaka) M.S. 241 yılında Roma İmparatoru III. Gordianus zamanında şehir bir surla çevrilmiştir. M.S.395 yılında Roma İmparatorluğu ikiye ayrılınca, Doğu Roma (Bizans) İmparatorluğu içinde kalarak, günümüze kadar artık politik olmasa da ticari alanda önemini korumuştur.

Cappadocia. The people of Cappadocia saw Persian rule as a symbol of order, peace and prosperity.

I Seleukos, who established dominance in Syria, attacked Cappadocia again, but could only capture South Cappadocia when I. Seleukos was killed by his opponent in 280 B.C., the Macedonians gave up considering Cappadocia. Thus, in the time of Ariaramnes the successor of II. Ariarathes, the Lower and Above Cappadocians once again received a peace Cappadocia became independent kingdom in the time of III. Ariarathes (255–220 B.C.).

KAYSERI AS THE CENTER OF ROMAN PROVINCE CAPPADOCIA

(AD. 17–395)

Roman intervention in the Kingdom of Cappadocia began in the first half of the first century B.C. and in the second half the kingdom became ruled by Rome. Upon the death of the last king Archelaus (36–17 B.C.), it became officially a Roman province on 17 A.D, and governors from Rome were sent for administration. The capital of this new province is Kaisareia (Old Mazaka). When the Roman Empire was divided into two by A.D. 955, it remained in the Eastern Roman (Byzantine) Empire and maintained commercial significance even though it is no longer as important as it was politically.

KAYSERI IN BYZANTINE AGE

It is not known exactly what date the Turks abandoned Mazaka, where the Armenians gave the name "Zorgot" and Turks "Eskişehir". The traces of the Byzantine building at the entrance of the old city are also seen by the ancient travelers.

Asdisad consortium (a religious institution, in particular makes important rules concerning health and made people comply with the rules.) came together in A.C 376 and after the decisions taken, it is states in the sources that a hospital was built in Kayseri in A.C.369–370. (These decisions include the taking cost of treatment of leprosy patients from farm owners and livestock farmers around the banning of eating of dead animal meat, the prohibition of sexual violence against women, etc. There were specialized judges on surgical and infectious diseases.) According to the so–called canons, this hospital was not taxed and even taxes were collected for the hospital from other people.

At that time, St. Basileios was traditionally the archbishop of Kaisarera, who had the privilege of appointing the Armenian patriarchs. When the Armenian king Bab came out of this tradition and objected to appoint Sahag as a patriarch, the first break between the Armenian church and the Greek

BİZANS DEVRİNDE KAYSERİ

Türklerin "Eskişehir", Ermenilerin "Zorgot" adını verdiği Mazaka'nın hangi tarihte terk edildiği tam bilinmiyor. Eski şehrin girişinde bulunan Bizans ile ilgili kıymetli yapı izleri, eski seyyahlar tarafından da tespit edilmiştir.

Aşdişad Konsili, M.S. 376 yılında toplanmış, alınan kararlar sonrası M.S. 369–370 yıllarında Kayseri'ye bir hastane yaptırmıştır. (Konsey; cüzamlı hastaların tedavi edildikleri merkezlerin masrafının civarındaki çiftlik sahibi ve hayvancılık yapanlardan alınması, ölü hayvan eti yenmemesi, kadınlara yönelik cinsel şiddetin yasaklanması gibi kararlar almıştır) Bu hastanede cerrahi ve enfeksiyon hastalıkları konusunda uzmanlaşmış hekimler bulunuyordu. Kanonakir denilen kurallara göre, bu hastaneden vergi alınmadığı gibi, burası için ayrıca vergi toplanıyordu.

Bu tarihlerde Kayseri'de (Kapadokya'da) dinî vali olan Aziz Basileios, geleneksel olarak Ermeni patriklerini takdis etme ayrıcalığına sahip olan Kaisareia Başpiskoposu olarak bulunuyordu. Ermeni Kralı Bab, bu geleneğin dışına çıkarak, Şahag'ı patrik olarak atamasına itiraz edince, Ermeni kilisesi ile Grek kilisesi arasında ilk kopuş başladı. (Bu yıllarda Kayseri'nin nüfusunun oldukça fazla olduğu ifade edilmektedir.)

Kayseri IV. yüzyılda tamamen Hristiyanlaşmış idi. Theodosius'un putperestliğe ait eserleri tahrip ettirmesi yüzünden eski anıtlar büyük zarar görmüştür. VI. yüzyılda İmparator Justinianus zamanında şehir tekrar kalkınmaya başlamıştır. Geniş bir imar faaliyetine girişilmiştir. III. yüzyılda inşa edilen surlar, bakımsızlık nedeniyle yıpranmıştır. Justinianus zamanında şehrin küçülmesine paralel olarak surlar daraltılmış, ayrıca bir iç kale ortaya çıkarılmıştır. Surlardan başka kilise, sağlık yurdu, halk hamamları ve zengin şehirlerin bir göstergesi olan bir çok yapının varlığı, Kayseri'yi, Romalıların "eyalet şehri" diye adlandırdıkları bir metropol haline getirmiştir.

KAYSERİ'NİN PERSLER TARAFINDAN ELE GEÇİRİLMESİ

Kayseri M.S.574 yılından itibaren tekrar sıkıntılı bir döneme girdi. Asıl hedefi; Ermenileri yok etmek ve Bizans'a bir ders vermek olan Şahen, Pers ordularının başında Kaisareia önlerine kadar geldi. Şahen, şehirdeki Ermenilerin beyi olan Vasak Ardzruni'yi esir aldı ve onu çarmıha gererek öldürttü (M.S.611). Persler ise, Bizans ordularının dönmesi üzerine Kaisareia'yı terk etmek zorunda kaldılar.

Küçük Asya'nın hakimiyetini elinde bulunduran Bizanslıları, Perslerin saldırıları rahatsız etmekteydi. Bizans tahtına 610 yılında oturan Herakleios, Pers saldırılarına son vermek için Ermeni hudutları çevresinden bir dizi sefer başlattı ve Persleri arkadan kuşattı. İmparator Konstantinapolis'ten (İstanbul) gemiye bindi ve Akdeniz sahillerinde karaya çıktı. Kaisareia önlerinde Persli Şahrvaraz komutasındaki Pers ordusunu çember içine aldı. Böylece Persler, Kapadokya ve Pontus'dan kesin atılmıştı ki, Avrupa'da başlayan Avar istilası üzerine, İmparator Konstantinopolis'e dönmek zorunda kaldı. Bizanslılar'ın bu dönemde Persler'e üstün gelmesi Kur'an-ı Kerim'de, Rum Suresi'nde de zikredilmiştir.

church began. (It is said that the population of Kayseri was 400 thousand at that time)

Kayseri was completely Christianized in the fourth century. Old monuments have seen great losses because Theodosius destroyed the works of paganism. In the sixth century the Emperor Justinianus began to rebuild the city. A wide development activity has been undertaken. The walls built in the third century were worn out due to lack of care. In Justinianus time, the new city was surrounded by a wall that provides real security. The existence of many buildings which are churches, health residences, public baths and others which are showcase of wealthy cities have made the city a metropolis called "city of the province" by the Romans.

CONQUEST OF KAYSERI BY PERSIANS

After 574, there has been a troubled turn again. Shahen whose main aim was to destroy the Armenian and giving a lecture to Byzantium, came to the front of Kaisareia leading the Persian soldiers. Shahen took Vasak Erdziruni (Armenian official) as captive and killed him by crucifixion (611). The Persians had to leave Kaisareia upon the return of the Byzantine armies.

The Byzantines who held the dominion of Small Asia were disturbed the attacks of the Persians. Taking over the Byzantine throne in 610, Herakleios initiated a series of expeditions around the Armenian borders to put an end to the Persian attacks and captured the Persians from behind. The Emperor took a ship from Constantinople (Istanbul) and landed on the Mediterranean coast. He encircled the Persian army under the command of Persian Shahrvaraz in Kaisareia. When Persians were taken out of Cappadocia and Pontus the emperor was forced to return to the Constantinople upon the Avar invasion that began in Europe.

Kayseri, like other Anatolian cities, were exposed to their invasions as it was on the way of the Muslim Arab armies that had acted to conquer Istanbul since the end of the seventh century. Firstly; Hz. Osman during the Ottoman period, the army under Muaviye came to Kayseri and captured it. (647 A.D.). After that Abdulmelik (729) and Süleyman bin Hişam (732) had organized an invasion here. There were three classic road routes that Arab–Iranian armies followed during these expeditions:

1–Coming from Mezopotamia, Diyarbakır, Malatya, Darende, Gürün, Aziziye, Kayseri–Boğazlıyan, Sarıkaya, Boğazköprü, Ankara, Amorrum (Afyon–Emirdağ), Eskişehir, İzmir and King Road going to Ephesus. Following this path, the Arab armies were curling north–west from Eskişehir and going to Üsküdar via İzmit.

2–Antalya, İslahiye, Maraş, Göksun, Kamer, Kayseri.

3–Sis, Adana, Tarsus, Ulukışla, Tyana (Kemerhisar), Bor, Niğde and Kayseri.

When looking at the road route above, it is obvious that all roads pass through Kayseri and the city is occupied and destroyed every time.

Kayseri diğer Anadolu şehirleri gibi, VII. yüzyılın sonlarından itibaren İstanbul'u fethetmek üzere harekete geçen Müslüman Arap ordularının yolu üzerinde olduğundan, onların akınlarına maruz kaldı. İlk olarak; Hz. Osman zamanında Muaviye idaresindeki ordu, Kayseri'ye gelip burayı ele geçirmiştir. (M.S.647). Battal Gazi, Abdülmelik (729) ve Süleyman bin Hişam (732) buraya birer akın düzenlemişlerdir. Bu sırada ele geçirilen şehre Battal Gazi Mescidi inşa edilmiştir. Arap–İran ordularının bu seferler sırasında takip ettikleri üç klasik yol güzergâhı vardı:

1– Mezopotamya'dan gelip, Diyarbakır, Malatya, Darende, Gürün, Aziziye, Kayseri–Boğazlıyan, Sarıkaya, Boğazköprü, Ankara, Amorrum (Afyon–Emirdağ), Eskişehir, İzmir ve Efes'e giden Kral Yolu. Bu yolu takip eden Arap orduları, Eskişehir'den itibaren kuzey–batıya kıvrılarak İzmit üzerinden Üsküdar'a çıkıyorlardı.

2–Antalya, İslahiye, Maraş, Göksun, Kamer, Kayseri.

3–Sis, Adana, Tarsus, Ulukışla, Tyana (Kemerhisar), Bor, Niğde ve Kayseri.

Yukarıdaki yol güzergâhına bakılınca bütün yolların Kayseri'den geçtiği, şehrin her defasında işgal ve tahrip edildiği aşikârdır.

TÜRK İSLAM DÖNEMİ

TÜRKLERİN KAYSERİ VE ÇEVRESİNE İLK GELİŞLERİ

Kayseri Bizans hakimiyetinde iken önce Perslerin, daha sonra da bir çok kez (668, 690–691, 713, 726, 729–730, 732, 785, 806 yılları) İstanbul'a kadar seferler yapan Araplar'ın eline geçti. Emevi Halifesi Muaviye (VII. yüzyıl) zamanında Kapadokya bölgesine kadar gelen Araplar, Kayseri'yi yağmalamışlardır. Abbasiler Dönemi'nde ise, özellikle Türk komutanların yönetiminde Anadolu'ya çok sayıda akınlar yapılmış; Şebinkarahisar, Sivas, Niksar, Amasya, Çankırı, Ankara, Eskişehir, Zamantı (Tomarza, Pınarbaşı, Sarız, Develi ve havalisi) Ulukışla hatta Bergama'ya kadar olan yerler tahrip edilerek, pek çok ganimet ve tutsaklarla geriye dönülmüştür. Bu seferler sonucunda Bizans vergiye bağlanmış, ancak bir süre sonra İmparator Nikephoros yıllık haracını vermeyince, Abbasi Halifesi Harun Reşid büyük bir ordu ile Anadolu'ya gelip, Kayseri ve çevresini zapt etmiştir. Halife tarafından Abbasilere bağlanan bu topraklar, Bizans İmparatoru Phokas tarafından 968'de yeniden ele geçirilene kadar 160 sene Abbasiler'de kalmıştır.

TURKISH ISLAMIC PERIOD

FIRST ARRIVAL OF TURKS TO KAYSERI AND AROUND

While Kayseri was under Byzantine rule, it was captured first by Persians and later by Arabs going to Istanbul many times (668, 690–691, 713, 726, 729–730, 732, 785, 806 years). The Arabs who came to the region of Cappadocia during the Umayyad Caliphate Muaviye (VII. Century) plundered Kayseri. During the Abbasid period, a large number of invasions were made especially in the leadership of Turkish commanders. The places as far as Ulukışla and even Bergama as well as Şebinkarahisar, Sivas, Niksar, Amasya, Çankırı, Ankara, Eskişehir, Zamantı (Tomarza, Pınarbaşı, Sarız and Develi) were destroyed and armies turned back with many goods and prisoners. As a result of these expeditions, Byzantine was taxed but after a while Emperor Nikephoros did not give his annual

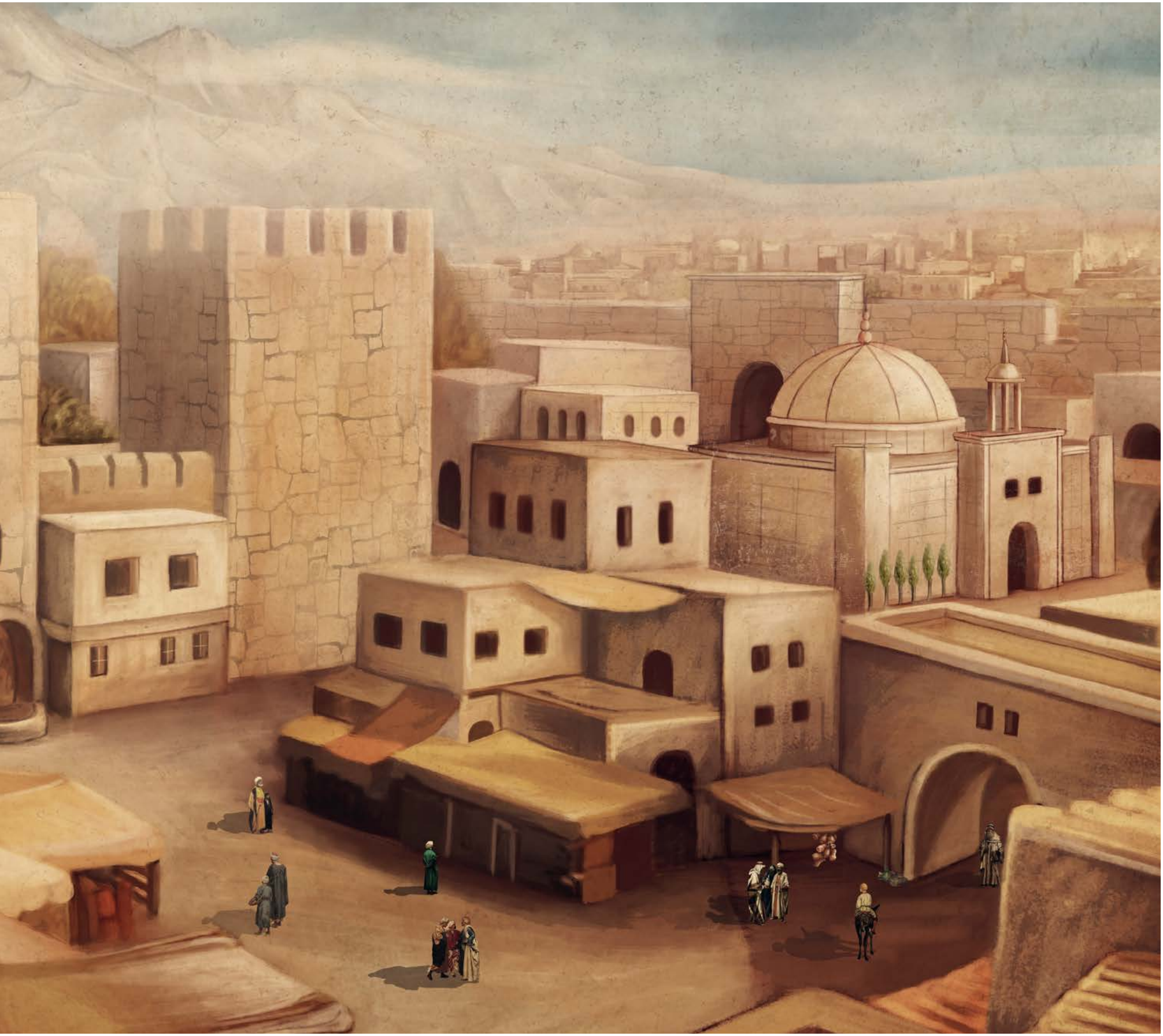

Türklerin fethinden önce Anadolu'yu "Thema"lara bölmüş olan Bizans; Kayseri ve çevresini "Kharsianan Teması" olarak adlandırmıştır.

Kayseri'nin yerli halkı Rumlar iken Bizans, Doğu Anadolu'daki küçük Ermeni krallıklarını XI. yüzyıl başlarında Fırat bölgesi, Sivas, Kayseri havalisine naklederek bölgenin demografik yapısını değiştirmiştir. Kayseri'nin Müslüman Türklerin eline geçmesinden evvel bölgede var olan diğer bir etnik grup da Hristiyan Türkler'di. XVI. Asır Osmanlı Kayseri mahkeme sicillerinde çok az kısmı Müslümanlığa geçmiş oldukları görülen ve hem de içlerinde Karakeçili Boyu'na mensup oldukları açıkça kaydedilmiş olan Hristiyan Türklerin, Bizans zamanında Balkanlar'dan ve güneyden Anadolu'ya nakledilmiş ve Ortodoks veya Ermeni Kilisesi'ne intisap ettiklerinden dolayı Rum ve Ermeni adını almış olan Hristiyan Türkler olduğu kesindir. Karakeçilili Hristiyanların, bu Peçenek kalıntısından olmaları ihtimal dahilindedir.

"İslam ordularıyla savaşmak veya başka çeşitli sebeplerle Kapadokya ve Toros geçitlerine önemli yoğunlukta Hristiyan ve Şamani diye bilinen Türkler yerleştirilmişlerdir. Nitekim 946 senesinde Tarsus'a Müslüman ve Hristiyan esirlerin değişimini yapmak üzere gelen Abbasi halifesinin elçisi, Rum kumandanın yanına gittiğinde onun maiyetini teşkil eden askerler arasında Hazar ve Fergana Türkleri'ni görmüştür. Bunlar daha evvelki yıllarda, Bizans tarafından ücret mukabilinde Bizans ordusuna alınmışlar ve Kapadokya bölgesine yerleştirilmişlerdir. 947 senesinde Seyfüddevle ile Bardos arasında yapılan savaşta, Rum generalinin yanında önemli sayıda ücretli Bulgar Türkleri görülmektedir. 1048 yılında Peçenek Türkleri, Bizanslılar tarafından Anadolu'ya Müslüman Türklerle savaşmak üzere geçirilmişlerdir. Kayseri'de Rum ve Ermeni nüfusun yanında Müslüman olmayıp, Ortodoks ve Ermeni Kilisesi'ne geçen bu Türkler, Rum ve Ermeni isimlerini taşıyarak günümüze kadar gelmişlerdir.

KAYSERİ'NİN TÜRKLER TARAFINDAN FETHİ

Kayseri daha Halife Mu'tasım zamanında Afşin adlı bir Türk komutan tarafından kuşatılmış ancak alınamamıştır. Kayseri'nin Türkler tarafından iskanı, Selçuklular zamanında Türklerin büyük gruplar halinde Anadolu'ya gelmelerinin ilk zamanlarına rastlar.

Selçuklu Devleti'nin kurulmasından sonra Türkmenler, gruplar halinde gelerek Kızılırmak, Yeşilırmak havzası arasında fetih hareketlerine giriştiler. Sultan Alparslan'ın Kars ve Ani'yi fethetmesinden sonra Anadolu'ya gelen Türkmen gruplarının başında bulunan ve Anadolu'da yaptığı fetihlerle meşhur olan Afşin Bey, Gümüştegin'i öldürdükten sonra Alparslan'ın kendisini cezalandırmasından korktuğu için, Anadolu'da harekâta başlamıştır. Afşin Bey, Malatya civarında büyük bir Bizans ordusunu mağlup ettikten sonra, 1067'de Kızılırmak vadisini takiple Kayseri'yi fethetmiştir.

Malazgirt Meydan Muhaberesi'nden sonra Anadolu hızla Türkleşmeye başladı. Sivas, Kayseri, Ankara, Sakarya çevresi ve Çukurova'ya tamamen hakim oldular. Türkler akın akın Anadolu'ya gelmeye, yerleşmeye başladılar. Anadolu'nun etnik yapısı hızla değişti. Alparslan Anadolu'da fetih hareketlerinde bulunan komutalarını, merkezi bir kuvvet etrafında toplamak

tax, Abbasid Caliph Harun Raşid came to Anatolia with a large army and captured the surroundings of Kayseri. These lands, which were connected by the Caliph to the Abbasids, remained in the Abbasids for 160 years until they were seized by the Byzantine Emperor Phokas in 968.

Byzantine, which had divided Anatolia to "Themes" before the conquest of Turks; Kayseri and its surroundings was called as "Kharsianan Theme".

While the locals of Kayseri were Greeks, the Byzantines changed to demographical structure of the region moving the small Armenian Kingdoms in Eastern Anatolia to Sivas and Kayseri at the beginning of the tenth century. Another ethnic group that existed in the region before Kayseri was captured by the Muslim Turks was the Christian Turks. It is a fact that the Christian Turks, who were seen to have been Muslim in 16th century Ottoman Kayseri court records and who were clearly recorded as belonging to the Karakeçili family, were Christian Turks who had been transferred to Anatolia during the Byzantine period and who had taken over the Armenian names because of being members of Orthodox or Armenian church. It is probable that the Karakeçilian Christians are from this Pecheneg remains.

"In order to fight against the Islamic armies or for various other reasons, the Cappadocia and Taurus passages were placed with Turks known as Christian and Shamani in. As a matter of fact, when the embassy of the Abbasid Caliphate, who came to Tarsus to change the Muslim and Christian prisoners in 946, went to the Greek Cypriot side, he saw the Caspian and Fergana Turks among the soldiers who served him. These were taken from the Byzantine army in the previous years by the Byzantines and placed in the Cappadocia area. In the battle between Seyfüddevle and Bardos in 947, a significant number of paid Bulgarian Turks are seen beside the Greek general. In 1048, Pecheneg Turks were passed by Byzantines to fight Anatolian Muslim Turks. In Kayseri, these Turks who were not Muslim besides the Greek and Armenian population, and who went to the Orthodox and Armenian churches, carried the names of the Greeks and Armenians and came up to the present day

CONQUEST OF KAYSERI BY TURKS

Kayseri was besieged by a Turkish commander named Afşin at the time of Caliph Mu'tasim but was not taken. The entry of Kayseri into the Turkish sovereignty ran into the early times of the Turks coming to Anatolia in large groups during the Seljuk period.

After the establishment of the Seljuk State, the Turkmens came in groups to engage in the conquest movements between the Kızılırmak and the Yesilırmak basins. After the conquest of Kars and Ari by Sultan Alparslan, Afşin Bey, who is at the head of the Turkmen groups that came to Anatolia and famous for the conquests he made in Anatolia, started to operate in Anatolia because he was afraid of being punished after he killed Gümüştegin. Afşin Bey defeated a large Byzantine army around Malatya, he conquered Kızılırmak valley and Kayseri.

Anatolia quickly began to Turkized after the Malazgirt Square Battle. The Turks started to settled in Anatolia and took control of Sivas, Kayseri, Ankara, Sakarya and Çukurova. The ethnic structure of Anatolia has begun to change rapidly, the resurrection has begun and people settled in villages and

istiyordu. Selçuklular'ın en meşhur ve mağlubiyet tanımaz komutanlarından Artuk Bey, Yeşilırmak ve Kızılırmak havzalarını Türk iskânına açtı. Bir direniş daha göstermek isteyen yeni Bizans İmparatoru VII. Mikhael Dukas, 1072 yılında İsaak Komnenos'u kardeşi Alexis ve Norman prenslerinden Russel ile birlikte kuvvetli bir ordunun başında, Anadolu'ya gönderdi. Bu ordu Kayseri'ye ulaştığında, şehrin büyük bir zelzele ile harap olduğunu ve burçlarından başka bir yapının kalmamış olduğunu gördüler. Norman prensi Russel, Bizans'ın içinde bulunduğu durumdan istifade ederek, Anadolu'da bir devlet kurmak niyetindeydi. Nitekim kuvvetlerini alarak, Kayseri'den Sivas'a doğru giderken, Artuk Bey ile karşılaştı. İki ordunun karşılaşması ile Bizanslılar mağlup oldu ve Komnenos esir düştü.

Yine bu senelerde Bizans İmparatoru Michael, Anadolu'da bulunan Hristiyanlardan özellikle Kayseri, Sivas, Amasya yöresindeki halkın bir kısmını arabalara bindirerek boğazın ötesine nakletti. Böylece ahalisiz kalan bu bölgelere Türklerin yerleşmesi daha kolay oldu.

Artuk Bey'in zaferinden sonra Sivas, Ankara, Kayseri, Sakarya boyları kesin Türk hakimiyetine girdi. Kutalmışoğlu Süleyman Bey'in İznik'i (1075) fethetmesiyle, Anadolu'nun Türkleşmesi büyük ölçüde artmıştır. Sultan Melikşah, Anadolu'yu ve Kutalmışoğulları'nı itaat altına almak için, Emir Porsuk'u Anadolu'ya göndermiştir. Artuk Bey'de orta Anadolu'dan doğuya çekilerek yerine Danişmend Gümüştekin Ahmed Gazi görevlendirildi.

"Anadolu fatihi" olarak bilinen Süleyman Şah, 1085'te Antakya üzerine sefere çıktığı zaman Ebul Gazi Hasan Bey'i Kayseri'de bıraktı. Bu sırada Gümüştegin Ahmed Gazi de Sivas'tan sonra Yeşilırmak havzasında fetihte bulunarak, "Danişmend ili" olarak adlandırılacak bölgede hakimiyet kurmak üzereydi. Neticede Danişmend Gazi Kayseri dahil bu bölgede kendi adı ile anılan devletini kurmuştur.

Süleyman Şah'ın doğuda şehadetinden sonra yerine geçen oğlu, Türkiye Selçuklu Devleti hükümdarı I. Kılıçarslan, 1097'de başlayan ve Türkleri Anadolu'dan atmaya yönelik Haçlı Seferleri esnasında Danişmendli Beyi Emir Gazi'den yardım istemiştir. Eskişehir Muharebesinden sonra, Türkmenler Anadolu'da toplanmaya başlamıştır. Kılıçarslan Konya'dan ilerleyen Frenk ordusunu durdurmaya teşebbüs etmişse de, başarılı olamamıştır. Haçlılar; Türklerin boşalttığı Kayseri, Göksun, Maraş ve çevresini işgal ettiler. Kayseri Emiri Ebul Gazi Hasan Bey, bütün direnmelere rağmen, bugün kendi adıyla anılan Hasan Dağı'na çekilmek zorunda kalmıştır.

Kayseri, Haçlılar tarafından işgal edilmiş olsa da, Anadolu'daki Haçlı hâkimiyeti uzun sürmemiştir.

Malatya'nın Danişmendliler tarafından fethi, Selçuklular ile Danişmendliler'in arasını açmıştır. Sultan I. Kılıçarslan'dan sonra yerine geçen Sultan Mesud zamanında Selçuklu–Danişmendli mücadelesi devam etmiş, bu mücadele sırasında Kayseri Danişmendliler'in hâkimiyeti altında kalmıştır.

DANİŞMENDLİLER DEVRİ

Danişmendliler; 1071–1178 yılları arasında Sivas, Malatya, Kayseri, Tokat, Amasya ve civarında hüküm süren Türkmen hanedanıdır. Hanedanın kurucusu olan Danişmend Gazi'nin soyu hakkında muhtelif rivayetler vardır.

cities. Alparslan wanted to assemble his commands in Anatolia who involved in conquest movements around a central force. Artuk Bey, who is one of the famous and non defeatable commanders opened Yeşilırmak and Kızılırmak basins to Turkish settlement. The new Byzantine Emperor VII Mikhael Dukas who wanted to show another resistance, sent Isaac Komnenos to Anatolia, along with his brother Alexis and Russel, the Norman prince, leading a mighty army. When this army arrived in Kayseri, they saw that the city was ruined by a great earthquake and that there was no building left. The Norman Prince Russel had the intention of establishing a state in Anatolia benefiting from the situation in which Byzantine was in. As a matter of fact, while taking his forces and going from Kayseri to Sivas, they encountered Artuk Bey. With the encounter of two armies, the Byzantines defeated, Komnenos fell captive.

By the same time, Byzantine Emperor Mishael transferred the remains of the people of Anatolia, especially Kayseri, Sivas and Amasya, to the beyond of the Bosphorus. Thus, it was easier for the Turks to settle in these regions where no residents left anymore.

After the victory of Artuk Bey, Sivas, Ankara, Kayseri and Sakarya entered definite Turkish domination. With the conquest of İznik by Kutalmışoğlu Süleyman Bey (1075), the Turkification of Anatolia has increased greatly. Sultan Melikşah sent Emir Porsuk to Anatolia to suppress Anatolia and the Kutalmış.

"Süleyman Shah, known as the 'Anatolian conqueror', left Ebul Ghazi Hasan Bey in Kayseri when he was on his road to Antakya in 1085. Meanwhile, Ahmed Ghazi of Gümüştegin was about to establish dominion in the area called "Danishmend province" by conquering Yeşilırmak basin after Sivas.

I. Kılıçarslan, the ruler of the Seljuk State of Turkey, sought help from Danishmend Beyi Emir Ghazi during the Crusades, which started in 1097 and aimed to force the Turks leave Anatolia. After the Battle of Eskisehir, the Turkomans began to gather in Anatolia. Kılıçarslan attempted to stop the Frenk army from Konya, but it did not succeed. Crusaders invaded Kayseri, Göksun and Maraş which were emptied by the Turks. emir of Kayseri Ebul Ghazi Hasan Bey, despite all the resistance, had to retreat to the Hasan Mountain, which is called by its name today.

Although Kayseri was occupied by the Crusaders, the Crusader domination in Anatolia did not last long.

The conquest of Malatya by the Danishmends made Seljuks and the Danishmends enemies. Seljuks–Danishmends struggle continued during the reign of Sultan Mesud who followed Sultan I. Kılıçarslan, and during this struggle Kayseri was under the domination of Danishmends.

DANISHMENDS PERIOD

Danishmends is a Turkoman dynasty who ruled between the years of 1071–1178 Sivas, Malatya, Kayseri, Tokat, Amasya. There are various narrations about the sect of Danishmend Ghazi, the founder of the dynasty.

Ibnü'l–Esir, a reliable historian of the Middle Age, states that Danishmend (counselor, knowledgeable person) taught Turkmen and his real name was Taylû, and that he rose up to rule over time. According to the information in the sources; "Melik–i Muazzam Danishmend Ahmed Ghazi bin Ali et–Turkmani" (Gümüştekin) who lived in Azerbeijan and around Arran and a member of a Turkoman family was both served as a teacher for Turks and was fighting

◆ Gülük Cam

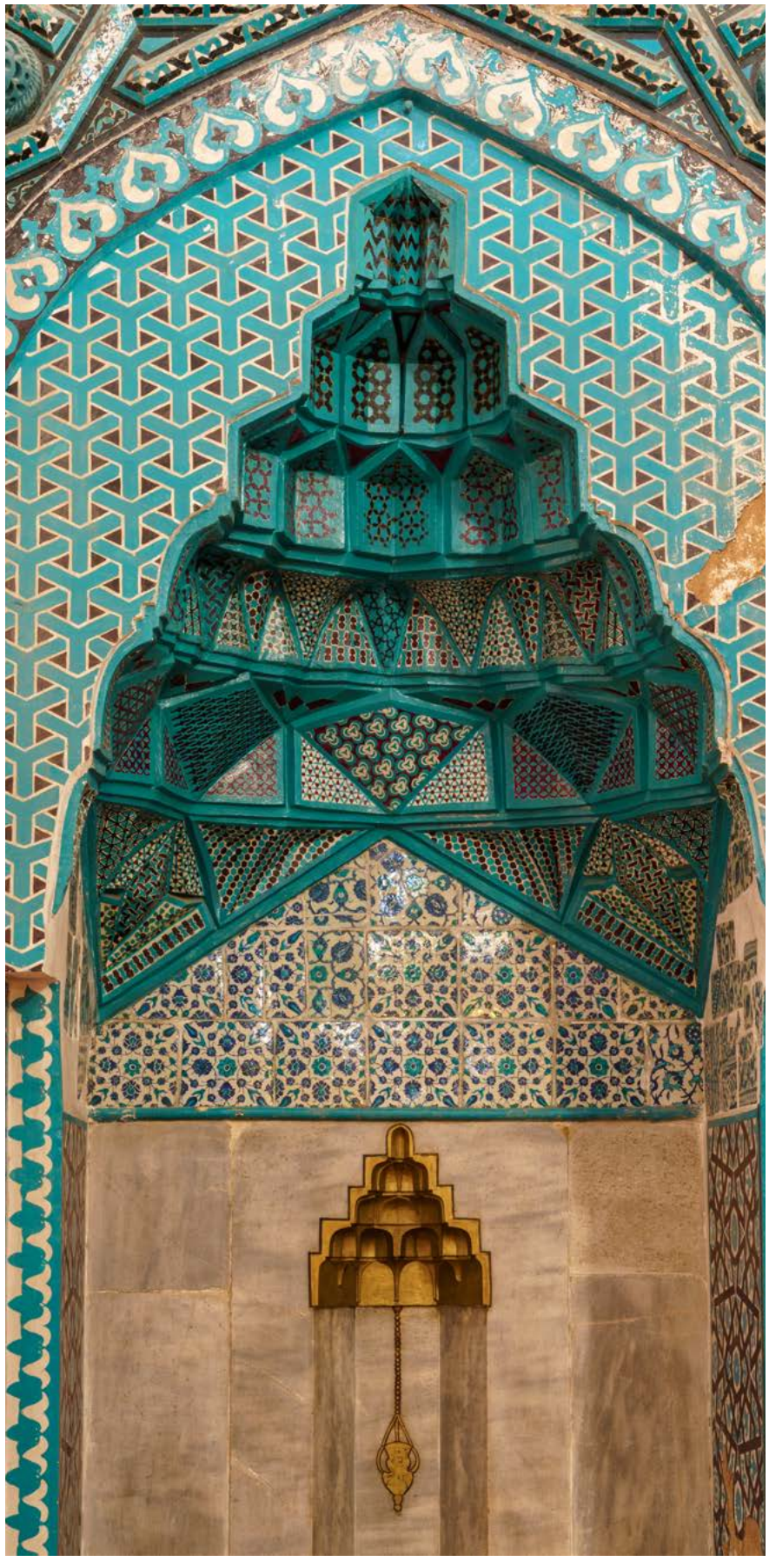

Orta Çağ'ın güvenilir tarihçilerinden İbnü'l–Esir, Danişmed'in (danışman, bilgili kimse) asıl adının Taylû olduğunu, Türkmenlere öğretmenlik yaptığını ve zamanla hükümdarlığa kadar yükseldiğini belirtir. Kaynaklardaki bilgilerden anlaşıldığına göre; Azerbaycan'da Arran ve civarında yaşayan bir Türkmen ailesine mensup olan "Melik–i Muazzam Danişmend Ahmet Gazi bin Ali et–Türkmanî (Türkçe ismi Gümüştekin idi), hem Türklere muallimlik yapıyor, hem de Türkmen emirleriyle beraber kâfirlere karşı cihad ediyordu. Sultan Alparslan'ın 1064 yılında çıktığı Kafkasya seferi sırasında, diğer Türkmen beyleriyle ordugâha giderek Selçuklu ordusuna yol gösterdi. Bu tarihten itibaren, Sultan Alparslan'ın himmetine girdi. Bilgeliği, cesareti, yiğitliğiyle onun dikkatini çekti ve en güvenilir emirleri arasında yer aldı. Malazgirt Savaşı'na da katılarak zaferin kazanılmasında manevi bakımdan önemli rol oynadı.

Sultan Alparslan'ın savaşa katılan emirlerinden Anadolu'da fetihte bulunmalarını istemesi ve fethedecekleri yerlerin kendilerine iktâ edileceğini bildirmesi üzerine, zaferden sonra fetihlere girişen beyler arasında Danişmend Gazi'de vardı. XII. yüzyıl müelliflerinden Zahîrüddîn Nişâbûrî, Malazgirt Zaferi'nin ardından Sultan Alparslan'ın Erzurum ve civarını Saltuk Bey'e; Mardin ve Harput yöresini Artuk Bey'e; Erzincan, Kemah,

against the infidel with Turkoman soldiers. During the Caucasus expedition of Sultan Alparslan in 1064, he led the way with other Turkoman commanders. From this date, he became a soldier of Sultan Alparslan. He took attention with his wisdom, courage, and bravery, and took his place among the most reliable soldiers. He also played an important role in winning the victory by participating in the Battle of Malazgirt in spiritual terms.

Danishmend Ghazi was among the commanders who tried to conquer Anatolia after Sultan Alparslan stated that Anatolia was to be conquered and every commander could claim the land he invaded. XII century authors Zahîrüddîn Nişâbûrî states that after the Malazgirt Victory, Sultan Alparslan gave Erzurum and its vicinity to Saltuk Bey; Mardin and Harput region to Artuk Bey; Erzincan, Kemah, Şebinkarahisar to Mengücek Ghazi; Maraş and its vicinity to Emir Çavuldur; Sivas, Tokat, Amasya and Kayseri to Danishmend Ghazi.

Danishmend Ghazi, benefited from the struggle between Anatolia and the Syrian Seljuks and extended the field of domination. During the wars with the Byzantine and Crusaders, he played an ally role with Anatolian Seljuk

◆ **Melikgazi Türbesi** | F.: Abdullah Koç

Şebinkarahisar'ı Mengücek Gazi'ye; Maraş ve civarını Emir Çavuldur'a; Sivas, Tokat, Amasya ve Kayseri'yi Danişmend Gazi'ye iktâ ettiğini söyler.

Danişmend Gazi Anadolu ve Suriye Selçukluları arasındaki mücadeleden faydalanarak, hâkimiyet sahasını genişletti. Bizans ve Haçlılar ile yapılan savaşlarda, Anadolu Selçuklu Devleti'nin müttefiki olarak rol oynadı. I. Kılıçarslan'ın Kayseri Emiri Hasan ve kendisinin desteklemesiyle Haçlı ordusuyla 30 Haziran 1097 günü karşılaştılar ve geri çekildiler. Danişmend Gazi, Haçlılara karşı yine Türk müttefik ordusuyla Ağustos 1101'de Merzifon'da Haçlılar'ı bozguna uğrattılar. Bu zaferin ardından I. Kılıçarslan, Danişmend Gazi, Karaca ve diğer Türk beyleri, Ereğli yakınlarındaki diğer Haçlı ordusunu da yendiler.

Danişmendliler; Haçlılara karşı kazanılan bu zaferden sonra, Malatya'yı (1097–1100 arası 3 yıl kuşattılar) tekrar almak isteyen Danişmend Gazi'ye Ermeni asıllı Malatya hâkimi Gabriel'in zulmünden bıkan halk ve Süryani askerler kapıyı açtılar ve Malatya'yı teslim ettiler. Haçlılara karşı beraber savaşan I. Kılıçarslan'la Danişmend Gazi'nin arası, Malatya'nın tesliminden sonra açıldı. Kılıçarslan, Ağustos 1103'de Maraş'ta, Danişmend Gazi'nin üzerine yürüdü ve bozguna uğrattı. Bu bozgundan sonra, Danişmend Gazi 1105'de Sivas'ta vefat etti ve Malatya Selçuklular'ın eline geçti. Onun vefatıyla, hanedan taht kavgasına düştü ve Danişmendliler'in durumu sarsıldı. Urfalı Mateos'a göre; oğlu Emir Gazi bütün kardeşlerini öldürterek, tahta geçti. (Eylül 1105)

Emir Gazi (Melik Gazi) başlangıçta Selçuklular'a biat etti. I. Kılıçarslan'ın 1107 yılında ölümüyle, oğulları arasında başlayan taht kavgalarında, aynı zamanda damadı Mesud'u destekledi. Mesud'un tahta geçmesiyle, Danişmendliler tekrar eski siyasi gücünü kazandı ve Anadolu'nun en büyük devleti haline geldi.

Emir Gazi, 1119'da Antakya'ya sefer düzenlendi ve Antakya prensini bozguna uğrattı. Mengücüklerle anlaşmazlığa düşen, Artuklu Belek'i destekledi. Bizans'ın Trabzon dükü ile anlaşan Mengücekli İshak'ı Belek'le yendi ve Mengücekli İshak, Emir Gazi'ye tâbi oldu. Danişmendli Emir Gazi, damadı Mesud'un Selçuklu tahtında olmasından dolayı Anadolu'daki olaylara daha faza karışmaya başladı. Beylerin kendi arasındaki mücadelelerinden istifade ederek, Malatya, Kayseri ve Ankara'yı ele geçirdi. Sultan Mesud tahtını korurken, Emir Gazi'de Malatya'dan Sakarya'ya kadar olan toprakları Danişmendliler'e katmış oldu. Anadolu'nun en güçlü devleti olan Danişmendliler; Ankara, Çankırı, Kastamonu ve Karadeniz sahillerini kontrol altına aldılar.

Danişmendli hâkimiyetini genişletip, ülkenin her tarafında huzur ve asayişi sağlayan, Selçuklu topraklarının bir bölümünü de kendi hâkimiyetine alarak Anadolu'nun en nüfuzlu hükümdarı olan Emir Gazi (Melik Gazi) 1134 yılında vefat etti.

Danişmendli tahtına Emir Gazi'den sonra oğlu Melik Muhammed (Mehmed) geçti. Babası Emir Gazi'ye Abbasi halifesi Müsterşid–Billah ve Büyük Selçuklu Sultanı Sencer tarafından verilen menşur, altın asa ve diğer hediyeler Malatya'da Emir Muhammed'e verilerek hükümdar ilan edildi. Emir Gazi'nin Mehmed, Yağıbasan, Yağan ve Aynüddevle adında

Empire. With the support of Kılıçarslan's Kayseri Commander Hasan, they were confronted with the Crusader army on June 30, 1097 and withdrawn. Against the Crusaders, the Turkish allied army (Kılıçarslan I, Aleppo Seljuk Commander Rıdvan, Havran, Aleppo Khanate) defeated Crusaders in Merzifon in August 1101. Following this victory, I. Kılıçarslan, Danishmend Ghazi, Karaca and other Turkish commanders defeated another army of Crusaders near Ereğli.

Danishmends; after this victory against the crusaders, took Malatya as a result of the people who were tired of the persecution of the Armenian–born Malatya judge Gabriel surrendered to Gümüştegin who wanted to re–take Malatya (three years between 1097–1100). I. Kılıçarslan and Gümüştegin, who fought together against the Crusaders, gave up getting on well after the surrender of Malatya Kılıçarslan attacked August, 1103, on Gümüştegin in Maraş, and he won. After this destruction, Gümüştegin died in 1104 in Sivas and Malatya passed to the Seljuks. Upon the death of Gümüştegin the dynasty was shaken by the throne battles and situation got worse. According to Mateas from Urfa; Emir Ghazi, the son of Gümüştegin, murdered all his brothers and went to the throne (September 1105 or 1106).

Emir Ghazi (Melik Ghazi) originally adhered to the Seljuks. With Kılıçarslan's death in 1107, which began between his sons, he also supported his son–in–law Mesud. With Mesud's coming to the throne, the Danishmends won the old political power again.

Emir Ghazi organized a expedition to Antakya in 1109 and defeated the Antakya prince. Artuklu, who had fallen into disagreement with Mengüceks supported Belek. The Byzantine Empire, who had agreed with the Duke of Trabzon, had devoted Ishak to Belek and was subjected to Ishak Emir Ghazi. Danishmend Emir Ghazi started to be more involved in the events in Anatolia due to the fact that his son–in–law Mesud was in the throne of Seljuks. Benefiting from the battle between commanders, he took control of Malatya, Kayseri and Ankara. While Sultan Mesud protected the throne, Emir Ghazi added the lands from Malatya to Sakarya to Danishmends. The Danishmends, the strongest state in Anatolia, took control of Ankara, Çankırı, Kastamonu and the Black Sea coasts.

Emir Ghazi (Melik Ghazi), the most influential ruler of Anatolia, passed away in 1134 by extending Danishmend dominance and ensuring peace and orderliness throughout the country, taking the Seljuk lands under his own dominion.

Melik Muhammed (Mehmed), Emir Ghazi's son, passed over the Danishmendid sultanate. Gold scepter and other gifts given by the Abbasid Caliphate Müsterşid–Billah and the Great Seljuk Sultan Sencer to Emir Ghazi were given to Emir Muhammad in Malatya and he was declared as ruler. Emir Ghazi had four sons named Mehmed, Yağıbasan, Yağan and Aynüddevle. Melik Muhammad had to deal with the rebellious Yağan and Aynüddevle and the Byzantine attacks.

In the years 1140–1141 the Danishmends took the Black Sea region from the Greeks. Melik Muhammad later headed south and defeated the Crusaders rushed to Elbistan. He died on 6 December 1143. Melik Muhammad, a devout and charitable ruler fought with the Greeks, the Crusaders and with the Armenians. Abdulmecid bin Ismail al–Herevî and many other religions, from

4 oğlu daha vardı. Melik Muhammed hem kendisine isyan eden Yağan ve Aynüddevle ile, hem de Bizans saldırılarıyla uğraşmak zorunda kalmıştır.

Danişmendliler 1140–1141 yıllarında Karadeniz bölgesini Rumlar'dan aldı. Melik Muhammed daha sonra güneye yönelerek, Elbistan'a hücum eden Haçlıları püskürttü. Kendisi 6 Aralık 1143 tarihinde vefat etti. Dindar ve hayırsever bir hükümdar olan Melik Muhammed; Rumlar, Haçlılar ve Ermeniler'le cihat etmiştir. Başta Abdulmecid bin İsmail el–Herevî olmak üzere çok sayıda din âlimini, çeşitli ülkelerden davet ederek, Anadolu'da İslamiyetin yayılması için çalışmıştır. Kayseri Ulu Camii'ni (Cami–i Kebir) o yaptırmıştır.

Bizans tarihçisi Niketas Khoniates, onun büyük bir güce kavuştuğunu, Gürcistan ile Mezopotamya'nın bazı yerlerini hâkimiyeti altına tuttuğunu ve Bizans şehirlerinin en azgın, en cesur, en tehlikeli düşmanı olduğunu söyler. Kayseri Ulu Camii'nin kıble tarafındaki Melik Gazi Medresesi'nde bulunan türbeye Melik Muhammed'in medfun olduğu söylenir. Fakat türbenin kitabesi yoktur. Melik Muhammed, yıllardan beri harap olan Kayseri'yi imar etmiş, şehri bir bakıma yeniden kurarak, burasını merkez yapmıştır. Yaptığı hayır eserlerine büyük vakıflar bağlamıştır.

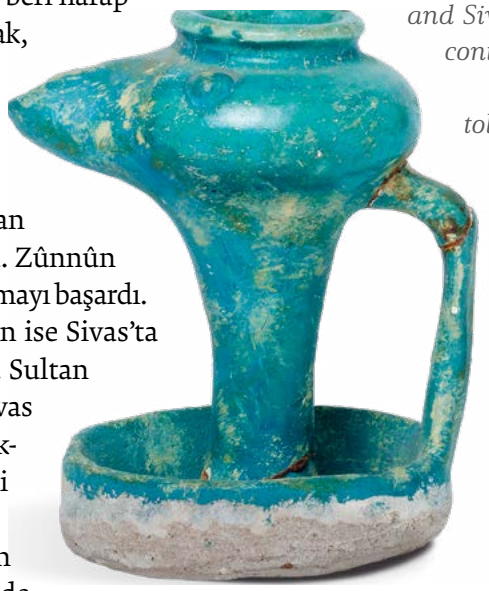

Melik Muhammed'in Zûnnûn, Yunus ve İbrahim adında üç oğlu vardı ve Zûnnûn'u veliaht ilân etmişti. Ancak Sivas Meliki olan kardeşi Nizameddin Yağıbasan yengesiyle evlenerek Kayseri'de yönetime hâkim oldu. Zûnnûn Zamantı'ya kaçtı ama sonra yeniden Kayseri'ye hâkim olmayı başardı. Zûnnûn Kayseri'de, Alaüddevle Malatya'da, Yağıbasan ise Sivas'ta hüküm sürerek, Danişmendlileri üçe bölmüş oldular. Sultan Mesud; damadı Zûnnûn'u destekleyerek; Malatya ve Sivas kollarını hâkimiyet altına aldı. 1262 yılına kadar Selçuklu–Danişmendli–Bizans–Zengiler arasında, Danişmendli toprakları için bir mücadelede devam etti.

Anadolu'da kurulan beyliklerin en büyüklerinden biri olan Danişmendliler, Anadolu'nun Türkleşmesinde ve İslamlaşmasında önemli hizmetler ifa etmişlerdir. Zaman zaman Anadolu'nun en kuvvetli devleti olan Selçukluları bile tahakküm altına almışlardır. Bizans ve Haçlılarla savaşan Danişmend Gümüştegin Gazi, Emir Gazi /Melik Gazi), Melik Muhammed/Mehmed'in adı asırlarca halk arasında saygıyla anılmış ve destanlara konu olmuştur.

Danişmendlilerin hüküm sürdüğü Sivas, Malatya, Kayseri, Tokat, Niksar gibi şehirler önemli iktisadi ve sosyal merkezler olmuşlardır. Türk İslam şehri özelliklerini bu devirde kazanmışlardır.

ANADOLU SELÇUKLU DEVRİNDE KAYSERİ

Sultan II. Kılıçarslan döneminde Selçuklu hâkimiyetine giren Kayseri, sultanın ülkeyi 11 oğlu arasında paylaştırması üzerine, Nureddin Sultan Şah'ın idaresine düştü. Kardeşler arasında saltanat mücadelesi başladı. Sivas'ta hüküm süren Kutbeddin, Kayseri'yi ele geçirerek Nureddin Mahmud Sultan Şah ve onun veziri Hoca Hasan'ı öldürttü.

various countries were invited to Anatolia by him and he has worked for the spread of Islam in Anatolia. He built the Ulu Mosque in Kayseri (Cami–i Kebir).

Byzantine treatise Niketos Khoniates tells us that he has a lot of strength, dominates some parts of Georgia and Mesopotamia, and is the fiery, bravest, and most dangerous enemy of Byzantine cities. It is said that Melik Muhammad, lies in the Melik Ghazi Madrasah on the side of the qibla of Kayseri Ulu Mosque. But the mausoleum does not have a book. Melik Muhammad has reconstructed Kayseri, which has been devastated for years, and made it a center by reestablishing a city look.

Melik Muhammad had three sons, Zünnûn, Yunus, and Ibrahim, and proclaimed Zünnûn as the crown prince. However, his brother Nizameddin Yağıbasan, who was Sivas Melik, got married his sister–in–law and ruled in Kayseri. Zünnûn ran away to Zamantı, but then he managed to become the ruler of Kayseri. Zünnûn ruled in Kayseri, Alauddev and Malatya, and Yağıabasan ruled in Sivas, dividing the Danishmends into three units. Sultan Mesud; supporting the son–in–law Zünnûn; took control of Malatya and Sivas. Until 1262, Seljuks–Danishmends–Byzantine nobles continued to fight for the Danishmend lands.

One of the greatest of the principals established in Anatolia, the Danishmeds have made important services in the Turkification and Islamization of Anatolia. From time to time, even the Seljuks, the strongest forces of Anatolia, were under their domination. The names of Danishmend Gümüştegin Ghazi, Emir Ghazi / Melik Ghazi) and Melik Muhammad (Mehmed) who were fighting Byzantine and Crusaders were respected among the people for centuries and became the subject of their epic.

The cities such as Sivas, Malatya, Kayseri, Tokat and Niksar, where the Danishmendis ruled, have become important economic and social centers. They have gained the characteristics of Turkish Islamic city in this period.

KAYSERI IN ANATOLIAN SELJUKS PERIOD

Kayseri, under the rule of Seljuks during the period of II. Kılıçarslan, after Sultan shared the country between the two sons, Kayseri and the surrounding neighborhood ruled by Nureddin Sultan Shah. The struggle for reign began between brothers. Kutbeddin, who ruled in Sivas, seizes Kayseri and kills Nureddin Mahmud Sultan Shah and his vizier Hoca Hasan.

With the death of II. Kılıçarslan in 1192, I. Gıyaseddin Keyhüsrev came to the Seljuks throne. Keyhüsrev is called to Kayseri by eliminating his brothers and is declared as Sultan in 1204. When the administration of Gıyaseddin Keyhüsrev is taken by him, he brings his son İzzeddin Keykavus to the governorship of Kayseri. With the death of Gıyaseddin Keyhüsrev, while Alaeddin Keykubad will pass by the throne, some of the state's elders allege to İzzeddin Keykavus in Kayseri (1210). As a result of this, Alaeddin Keykubad attacks to Kayseri. He flees on the betrayal of his soldiers and is arrested and imprisoned in Malatya. İzzeddin Keykavus takes the throne of Seljuks in Konya. İzzeddin Keykavus (1220) passes away and the throne is taken by Alaeddin

1192'de II. Kılıçarslan'ın ölümüyle, vasiyeti üzerine Selçuklu tahtına I. Gıyaseddin Keyhüsrev geçti. Ancak ağabeyi olan Tokat Meliki Süleyman Şah onu Konya'dan uzaklaştırarak Selçuklu Sultanlığını ele geçirdi. 1024 yılında Süleyman Şah vefat edince I. Keyhüsrev ikinci defa Selçuklu Sultanı olmuştur. Gıyaseddin Keyhüsrev'in 1211 yılında ölümüyle tahta büyük oğlu Malatya Valisi İzzeddin Keykavus çıktı (1211). Ancak buna itiraz eden Alaeddin Keykubad Kayseri'de bulunan ağabeyini muhasara etti. Ancak Emirlerinin ihanet etmesi üzerine kaçmak zorunda kaldı ve Ankara'da yakalanarak hapse atıldı. İzzeddin Keykavus, Konya'da Selçuklu tahtına oturdu. İzzeddin Keykavus'un (1220) ölümüyle tahta kardeşi Alaeddin Keykubad geçti. Alaeddin Keykubad zamanında Kayseri en müreffeh dönemini yaşamıştır.

Alaeddin Keykubad'ın saltanatı sırasında doğuda beliren Moğol tehlikesi karşısında, Sultan Kayseri'de (1228) ordu topladı ve Doğu Anadolu seferine çıktı. Erzincan'ı alarak Mengücekoğulları'na son verdi. Bu büyük Sultan 1237'de yediği av etinden zehirlenerek Kayseri'de öldü. Oğulları arasında başlayan saltanat mücadelesini, II. Gıyaseddin Keyhüsrev kazandı ve Kayseri'de sultan ilan edildi. Doğuda Moğol tehlikesi tekrar baş gösterdi ve Baycu Noyan, 1243'de Erzurum'u aldı. II. Gıyaseddin Keyhüsrev, ordusunu Kayseri'de toplayarak Moğollar üzerine yürüdü. Ancak 1243 Kösedağ Savaşı'nda Selçuklu ordusu bozguna uğradı. Sultan Tokat'a çekilmişti. Moğollar Selçuklu ordusunun ganimetini ele geçirdi.

Moğollar, Sivas'ı büyük bir direnişle karşılaşmadan alırken, Kayseri'de özellikle Ahilerin direnişi ile karşılaştılar. Kayseri, on beş günlük bir kuşatmadan ve Moğolların ağır kayıplarından sonra, Kale içinden rütbeli bir Ermeni'nin ihaneti sonucu alınabildi. Bu yüzden Moğollar şehre girdikten sonra Ahilere ait ev ve iş yerlerini yakıp–yıktılar, çok sayıda Ahiyi öldürdüler. On binlerce Ahi ve Bacıyı esir alıp, götürdüler. Böylece Selçuklu Devleti Moğollar'a bağımlı hale geldi.

Bütün yaşanan olaylar ve çekişmelere rağmen, Kayseri ve çevresi Orta Çağ tarihinin en parlak yıllarını Selçuklu hakimiyeti altında geçirmiştir.

İLHANLI, ERETNA, KADI BURHANEDDİN DÖNEMLERİNDE KAYSERİ

Kösedağ mağlubiyetinden sonra devlet adamlarının siyasi ihtiras ve entrikaları sonucu Selçuklular, Moğolların hakimiyeti altına girdi. Kudretli hükümdarlar, sağlam devlet adamları ve saadet devri kapanarak, devlette gerileme dönemi başladı. II. İzzeddin Keykavus, IV. Rükneddin Kılıçarslan, II. Alaeddin Keykubad'ın 1249–1254 yılları arasındaki müşterek saltanat dönemlerinin akabinde taht kavgaları başlamıştı. Moğolların desteğiyle IV. Rükneddin Kılıçarslan, devletin başına geçti. Bir müddet sonra, IV. Rükneddin ile II. İzzeddin arasında yapılan savaşta, IV. Rükneddin yenildi, Develi'den Sis'e doğru giderken Türkmenler tarafından yakalanıp Kayseri'ye, buradan da II. İzzeddin tarafından Burgulu Kalesi'ne gönderildi. 1308 yılında ise son hükümdar II. Gıyaseddin Mesud'un ölümü ile Anadolu Selçukluları tamamen çökerken, Anadolu doğrudan İlhanlı hâkimiyeti altına girdi.

Keykubad. During the time of Alaeddin Keykubad, Kayseri had the most prosperous period.

During the reign of Alaeddin Keykubad, the Sultan gathers his army in Kayseri (1228) and the Eastern Anatolia expedition takes place. He takes Erzincan and stops Mengücekoğulları. This great sultan died from poisoning in 1237. The sultanate struggle that started between his sons, son Gıyaseddin Keyhüsrev II wins and is declared a sultan in Kayseri. In the east, the danger of Mongol appears and Baycu Noyan takes Erzurum in 1247. Gıyaseddin Keyhüsrev II gathered the army in Kayseri and walked over the Mongols and Seljukian army is defeated in 1243 Kösedağ War. Sultan withdrew to Konya. The Mongols take over the rich weight of the Seljuk army.

While the Mongols took Tokat and Sivas without encountering great resistance, they encountered with the resistance of Ahi's especially in Kayseri. After 15 days of encirclement and heavy losses of the Mongols, Kayseri was taken as the result of betrayal of a few Armenians from inside the castle. Therefore, after the Mongols entered the city, they burned down the houses and businesses belonging to the Ahi's, and killed many of them. Tens of thousands of Ahi and sisters were taken as prisoners. Thus, Kayseri and its surroundings became parts of Mongol domination. As a result of the Mongol raids in the years 1243–1277, thousands of men were killed and buildings were destroyed.

Despite all the events and controversies, Kayseri and its surroundings have undergone the most brilliant years of medieval history under Seljuk rule.

KAYSERI IN ILKHANIDS, ERETNA AND KADI BURHANEDDIN PERIODS

After Kösedağ defeat, the political ambitions and intrigues of the statesmen The Seljuks were under the domination of the Mongols. Mighty rulers, tough statesmen, and peace period ended and decline of the state has begun. After II. Izzeddin Keykavus, IV. Rükneddin Kılıçarslan and II. Alaeddin Keykubad, between 1249–1266, following the period of common reign, wars for the throne began. With the support of the Mongols IV. Rükneddin Kılıçarslan, became the head of state. After a while, in the war between II. İzzeddin and IV. Rükneddin, IV. Rükneddin was defeated, captured by Turkmen from Develi to Sis, going to Kayseri, and was sent to Castle of Burgulu by II. İzzeddin. In 1308, with the death of II. Gıyaseddin Mesud, the Anatolian Seljuks were completely collapsed, and the Ilkhanid domination began to be felt completely.

◆ Hunat Camii'nden bir detay

İlhanlılar Dönemi'nde Anadolu'nun diğer şehirlerinde olduğu gibi, Kayseri'de de bir çok önemli olay yaşanmıştır. Bunlardan biri, Memlûk Sultanı Baybars'ın Moğollara karşı yaptığı Kayseri seferinin sorumlusu olarak Kayseri kadısı Celâleddin Habib ile Muinüddin Pervane'nin İlhanli Hükümdarı Abaka Han tarafından öldürtülmesidir.

İlhanlılar sonraki yıllarda Anadolu'yu, gönderdikleri genel valilerle yönetmeye başlamışlardır. Bunların en güçlüsü Emir Çoban'ın oğlu Timurtaş'tı. İlhanlı hükümdarı Ebu Said'in yaşının küçük olmasından istifade ederek ayaklanan Timurtaş başarılı olamamıştır. (Timurtaş, Memlûklülere sığınmış ve orada idam edilmiştir.) Timurtaş kayınbiraderi Uygur Türkleri'nden Eretna Bey'i vekil olarak bırakmıştır. İlhanlı hükümdarı Ebu Said'e bağlı olan Emir Eretna, onu vefatıyla 1343 yılında Sivas–Erzincan Ovası'nda Moğolları yenerek, Sivas'ta sultanlığını ilân etmiştir. Orta Anadolu'da kurduğu devletin sınırları, Sivas, Kayseri, Niğde, Ürgüp, Aksaray, Ankara, Amasya, Tokat, Merzifon, Samsun, Erzincan, Şarkikarahisar, Çorum, Develi–i Karahisar'dan ibarettir. Eretna Devleti'nin merkezi Sivas idi. Emir Eretna, "Sultan" unvanını kullanmış, adına sikke kestirmiştir.

Eretna Bey; 1352'de vefat ederek, Kayseri'de Köşk Dağı adı verilen yerde, kendisi tarafından yaptırılan medresedeki türbeye defnedilmiştir. Alaüddin Eretna, emirliği sırasında Anadolu'yu ziyaret eden ve 1333'de Kayseri'ye gelen meşhur seyyah İbni Batuta ile de görüşmüştür. İbni Batuta şehir hakkında bilgi verdikten sonra, Eretna Bey'in hanımından bir çok hediyeler aldığını belirtmektedir.

Eretna'nın vefatından sonra, tahta "Gıyaseddin" unvanıyla oğlu Mehmed Bey geçti. Mehmed Bey'e karşı kardeşi Cafer Bey, saltanat mücadelesine girişmiş, bu dönemde Kayseri Eretna Devleti'nin ikinci merkezi olma özelliğini devam ettirmiştir. Ancak Mehmed Bey ve Alaüddin Ali Bey dönemlerinde saltanat kavgalarından dolayı devlet iyi yönetilememiştir, iktisadi ve siyasi düzen bozulmuştur. Alaüddin Ali Bey'in ölümüyle (1378) yerine 6 yaşındaki oğlu II. Mehmed geçti. Bu süre zarfında devlet işlerinin ümeranın elinde olması, Kayseri halkını Eratnalılardan soğutmuştur.

Kadı Burhaneddin 1378 yılında Eretna Devleti'nin veziri olarak devleti bilfiil idare etmeye başladı. Ülke içindeki karışıklıkları bastırıp, II Mehmed'i bertaraf ederek, Eretna hanedanına son verip, tahta kendisi çıkmıştır. (Kadı Burhaneddin 1346 yılında doğmuş, Oğuzlar'ın Salur boyundan gelmektedir) Böylece 1381 yılında Sivas'ta tahta çıkan Kadı Burhaneddin, kendi adıyla anılan devletini Sivas merkezli olarak kurmuş ve adına hutbe okutup, sikke bastırmıştır. Eretna topraklarının büyük bir kısmı ile birlikte Kayseri de Kadı Burhaneddin'in himayesine girmiş oldu. 1381–1397 yılları arasında Kayseri bölgesi Kadı Burhaneddin tarafından idare edilmiştir.

Kadı Burhaneddin, Kayseri'ye vali olarak kız kardeşinin oğlu Şeyh Müeyyed'i tayin etmiştir. Kadı Burhaneddin ile Sultan I. Murad zamanında başlayan dostane münasebet, I. Bayezid zamanında düşmanca bir şekil almıştır. I. Bayezid, Kadı Burhaneddin'in düşmanca davranışları neticesinde oğlu

◆ **Hunat Camii taç kapısı üzerindeki minare**

Ilkhanids period; as in other cities of Anatolia, there have been many important events in Kayseri. One of them is that the murder of Mamluk Sultan Baybars by Kayseri judge Celâleddin Habib and Muinüddin Pervane as ilhanli kings, Abaka Khan, since he was found responsible for the Kayseri campaign against the Mongols.

In the following years, Ilkhanis began to direct Anatolia with the general governors they sent. The strongest of these are; Emir Coban's son Timurtaş. Timurtaş, who rebelled benefiting from the young age of Abkhaz Said, the ruler of the Ilkhanid, was not successful. (According to the narratives, he was taken or executed by the Memlûks.) Timurtaş left Eretna Bey from his brother–in–law Uighur Turks as deputy. Emir Eretna, who was attached to the Ilkhanid ruler Abu Said, proclaimed his Sultanate in Sivas, defeating the Mongols in Sivas–Erzincan rubble in 1343. The borders of the state established in Central Anatolia are Sivas, Kayseri, Niğde, Ürgüp, Aksaray, Ankara, Amasya, Tokat, Merzifon, Samsun, Erzincan, Şarkikarahisar, Çorum and Develi–i Karahisar. The center of the Eretna State was in Sivas. Emir Eretna used the title "Sultan" and cast a coin in his name.

Eretna Bey; died in 1352 and was buried in a mausoleum built by him in a place called Köşk Mountain in Kayseri. Alaüddin Eretna also met with the famous traveler Ibn Batuta who visited Anatolia during the Emirate and came to Kayseri in 1333. After giving information about the city, Ibn Batuta states meeting with the wife of Eretna Bey and received many gifts.

After Eretna's death, his son Mehmed Bey took over the throne with the title "Gıyaseddin". His brother, Cafer Bey, against Mehmed Bey, initiated the struggle for the reign and Kayseri continued to be the center of the Eretna State in this period. However, Mehmed Bey and Alaüddin Ali Bey did not manage the state well because of the armed conflicts during the period. The economic and political order has deteriorated. Alaüddün Ali Bey 's death (1378) made the 6 – year – old son II. Mehmed sultan for the state. In the meantime, the fact that government affairs are in the hands of the Emir's has detached the people of Kayseri from Eratna.

In 1378, Kadi Burhaneddin began to govern the state as a vizier of the Eretna State. He repressed the turmoil in the country, killed II Mehmed, put an end to the Eretna dynasty, and came out on the throne himself. (Kadi Burhaneddin was born in 1346, comes from the Oguz's Salur branch). Thus, Kadi Burhaneddin, who was in Sivas in 1381, established the state and called Sivas in his own name, and he published a khutba on his name and printed coins. It was in Kayseri, along with a large part of the territory of Eretna, under the auspices of Kadi Burhaneddin. Between 1381–1397, Kayseri region was ruled by Kadi Burhaneddin.

Kadi Burhaneddin, as governor of Kayseri, appointed the son of his sister, Sheik Mueyyed, as a ruler. The friendly relationship started between Kadi Burhaneddin and Sultan Murad I, took a hostile shape in Bayezid I. I. Bayezid sent his son Ertuğrul on him as a result of Kadi Burhaneddin's hostile behavior, but the Ottoman forces were defeated in the Kırkdilim position. Following this war, Kadi Burhaneddin, who allowed looting and plunder, later returned to Kayseri.

Ertuğrul'u onun üzerine göndermiş, ancak Osmanlı kuvvetleri Kırkdilim mevkiinde mağlup olmuşlardır. Bu savaşı müteakip, yağma ve talana izin veren Kadı Burhaneddin, daha sonra Kayseri'ye dönmüştür.

Kayseri Şeyh Müeyyed'in baskı ve zulmünden bıkmıştı. Bu arada; Şeyh Müeyyed dayısına karşı isyan hazırlığında bulunup, Karamanoğlu Alaeddin Bey'e tabi olmuştur. Kayseri'nin ona teslim edileceğini öğrenen Kadı Burhaneddin, Kayseri'yi kuşattı. Arkadaşı Akkoyunlu Karayülük Osman'ın araya girmesiyle Şeyh Müeyyed'i affetmiş, ancak sözünde durmayarak daha sonra idam ettirmiştir. Bu arada Kadı Burhaneddin ile Karamanoğulları arasında Develi bölgesinde bazı mücadeleler yaşanmış, ancak Karamanoğulları yenilmiştir.

Kadı Burhaneddin'in, yeğeni Müeyyed'i, Karayülük Osman Bey'in ricasına rağmen öldürtmesi, iki eski arkadaşın arasının açılmasına sebep oldu. (1396) Karayülük Osman, sürüleri için Kadı Burhaneddin'den bir yaylak istedi. Kadı Burhaneddin ancak sonbahara kadar bir yaylak verebileceğini belirtince, Karayülük Osman çok öfkelendi ve ülkesine dönmeye karar verdi. Kadı Burhaneddin onun bu davranışından rahatsız olup, kendisini takibe koyuldu. Sarp dağlara çekilen Karayülük, ani bir baskınla Kadı Burhaneddin'i yenip esir aldı. Daha sonrada Kadı Burhaneddin'i öldürttü.

Karayülük Osman Bey'e karşı, Kadı Burhaneddin'in hayattaki tek oğlu Alaeddin Ali ve Sivas halkı Moğollardan yardım istediler. Fakat yaklaşan Timur tehlikesinden (*Timur Kadı Burhaneddin'in katlinden ziyadesiyle memnun olmuş ve o sırada Hind seferindeyken, süratle Anadolu'ya yola çıkmıştır.*) dolayı bundan vazgeçerek Osmanlı'dan yardım istemişlerdir. I. Bayezid oğlu Süleyman Çelebi'yi Sivas'a gönderir. Karayülük Osman'ı mağlup eden Osmanlı kuvvetleri şehre hakim olurlar. Tokat, Niksar, Kayseri Osmanlı hakimiyetine geçince Kadı Burhaneddin Devleti de sona ermiş oldu (1398).

Osmanlı kaynaklarında Zeynel Abidin olarak geçen Alaeddin Ali Çelebi, eniştesi Dulkadiroğlu Nasreddin Mehmet Bey'in yanına gitti. Daha sonra Osmanlıların hizmetine girip, II. Murad devrinde Karamanoğulları üzerine yapılan sefere katıldı ve 1442'de vefat etti.

Ancak 1400'lü yıllara gelince; Timur'un Anadolu seferiyle bir çok şehirle birlikte, Kayseri'de Osmanlı idaresinden çıktı. Timur zamanında onun zulmü yüzünden ölen ve göç edenlerden dolayı bölgenin ticari ve demografik yapısında büyük değişimler yaşanmıştır.

OSMANLI DÖNEMİNDE KAYSERİ

Yıldırım Bayezid, Timur tehlikesinin ortaya çıkması üzerine Kayseri ve Aksaray taraflarının hasılatını, Kara Yusuf ve adamlarına dirlik olarak verdi. Timur'un tehdit dolu mektubunu alan Kara Yusuf, Kırşehir ve Kayseri civarını yağma ve talanlarda bulunduktan sonra Hit (İran'da bir kasaba) sahrasına inmiştir. Bu arada Timur, Osmanlılar'a müşkilat çıkarmak için Sivas, Kayseri, Malatya civarında Moğol istilasından kaçan Osmanlılar'a tâbi Tatarlar'ı, Osmanlı'ya karşı kışkırtmaktaydı. Timur ve Yıldırım Bayezid kuvvetleri, Kayseri yakınlarında karşılaştı ve Osmanlı Ordusu ağır bir yenilgiye uğradı. Bu mağlubiyetten sonra, Timur'un ordusu Kayseri şehrinde yağma, talan ve katliam yaptı. Timur kuvvetleri buradan yola

Kayseri was tired of Sheik Mueyyed's oppression and persecution. By the way; Sheik Müeyyed was in rebellion against his father and was subjected to Alaeddin Bey. Kadi Burhaneddin, who learned that Kayseri will surrender, surrounded Kayseri. His friend Akkoyunlu Karayülük forgave Sheikh Müeyyed by the intervention of Osman, but he did not stop and executed afterwards. Meanwhile, there have been some struggles between Kadi Burhaneddin and Karamanids in the Develi region, but the Karamanids have been defeated.

The killing of Kadi Burhaneddin's nephew Müeyyed, despite Karayülük Osman's request, led to the end of two old friends. (1396) Karayülük Osman wanted a springboard from Kadi Burhaneddin for the flocks. When Kadi Burhaneddin noticed that he could give it only till the autumn, Karayülük Osman was very angry and decided to return to his country. Kadi Burhaneddin was uncomfortable with his behavior and followed him. Karayülük, drawn to the steep mountains, defeated Kadi Burhaneddin with a sudden raid and captured him. Then he killed Kadi Burhaneddin.

Against Karayülük Osman Bey, Alaeddin Ali, the only survivor of Burhaneddin's sons and the people of Sivas demand help from the Mongols. But because of the looting of the cities by the Mongols and the approaching Timur danger (Timur was satisfied at the expense of Burhaneddin's assassination, and at that time he headed to Anatolia rapidly while he was on his way to India). I. Bayezid sends his son Sületman Çelebi to Sivas. The Ottoman forces defeating Karayülük Osman will dominate the city. Tokat, Niksar, Kayseri After the Ottoman domination, the Kadi Burhaneddin State came to an end (1398).

Alaeddin Ali Çelebi, who was referred to as Zeynel Abidin in the Ottoman sources, went to Dulkadiroğlu Nasreddin Mehmed Bey. Later, after entering the service of the Ottomans, he joined to the expedition on Karamanids and died in 1442 (In II. Murad's period)

But as for the 1400's years; with Timur 's Anatolian expeditions, Kayseri had come out of Ottoman rule together with many other cities. During the time of Timur, people suffered great changes in the commercial and demographic structure of the region due to those who died and migrated because of his persecution.

KAYSERI DURING THE OTTOMAN PERIOD

Yıldırım Bayezid gave Kayseri and Aksaray income to Kara Yusuf and his men when Timur threat appeared. Kara Yusuf, who took Timur's threatening letter, landed in Hit (a town in Iran) after he plundered Kırşehir and Kayseri. In the meantime, Timur was triggering the Tatars who ran from the Mongolian region around Sivas, Kayseri and Malatya against Ottomans in order to create a problem for the Ottoman people. Timur and Yıldırım Bayezid forces were encountered near Kayseri and the Ottoman Army suffered a heavy defeat. After this defeat, Timur's army plundered, destroyed and massacred in the city of Kayseri. Timur forces came out of this way, fighting in Ankara Çubuk Plain in 1402 with Yıldırım Bayezid in Ankara Battle and defeating Yıldırım Bayezid. Anatolia was no longer ruled by Ottoman Empire and Karamanoğlu, who was captured by Timur in the hands of Ottomans, gave him the II. Mehmed. Thus, by including Kırşehir and Kayseri, Karaman Principality was re–established.

◆ Gevher Nesibe Çeşmesi

◆ Dört Ayak Türbesi

çıkarak, Ankara Çubuk Ovası'nda 1402'de Yıldırım Bayezid ile Ankara Savaşı'nda savaşıp, Yıldırım Bayezid'ı mağlup etti. Anadolu'nun hakimiyeti Osmanlıdan çıktı ve Kayseri bölgesi Timur tarafından Osmanlılar'ın elinde esir olan Karamanoğlu II. Mehmed'e verildi. Böylece, Kırşehir ve Kayseri dahil edilerek, Karaman Beyliği yeniden kurulmuş oldu.

Kayseri'nin Karamanoğulları elinde ne kadar kaldığı belli değildir. Memlûk Sultanı Melik Müeyyed, Karamanlılar'ın kendisine tabi Ramazanoğulları'na saldırması üzerine Dulkadiroğlu Nasreddin Mehmed Bey ile anlaşarak Karamanlılar'a karşı Nasreddin Mehmed Bey'e Kayseri'yi tercih ettiğine dair bir menşur göndermiş, onu yapılacak sefere katılmaya davet etmiştir. (1419) Ülkesini genişletmek isteyen Dulkadiroğlu Nasreddin Mehmed Bey, Sultan Melik Müeyyed'in oğlu İbrahim komutasında Elbis-

It is not clear how long Kayseri has left under Karamanids rule. After the attack of Karamanids to Ramazanoğulları, Memlûk Sultan Melik Müeyyed invited Nasreddin Mehmed Bey to an expedition since he wanted to create a rival for the Karamans having agreed with Nasreddin Mehmed Bey and making him confirm that he preferred Kayseri to Karamans. (1419). Dulkadiroğlu Nasreddin Mehmed Bey who wants to expand the country, joining to the army passing to Elbistan and led by Sultan Melik Müeyyed the son of Ibrahim, occupied Kayseri taking advantage of Governor Sheik Çelebi's leave and after a sermon delivered in his father's behalf, April 16 In 1419, he handed over the city to Nasreddin Mehmed Bey. After the leave Mamluk army from Kayseri, Karamanoğlu Mehmed Bey came to Kayseri and wanted to save the city from Dulkadir Dynasty. However, Nasreddin Mehmed Bey came imme-

tan'dan geçen Memlûk ordusuna katılmış, Kayseri Valisi Şeyh Çelebi'nin şehri terk etmesi üzerine İbrahim, Kayseri'yi işgal edip, babası adına hutbe okutmuş, ardından 16 Nisan 1419'da şehri Nasreddin Mehmed Bey'e teslim etmiştir. Memlûk ordusunun Kayseri'den ayrılması üzerine, Karamanoğlu Mehmed Bey Kayseri'ye gelerek, şehri Dulkadirlilerden kurtarmak ister. Fakat Nasreddin Mehmed Bey, Elbistan'dan hemen gelerek Karaman kuvvetlerine saldırmış ve Karamanoğlu Mehmed Bey esir edilmiştir. Nasreddin Mehmed Bey, Kayseri şehrinin idaresini oğlu Hasan'a bırakır. Bu arada Dulkadirlilerin komşularıyla arasının açılmasını fırsat bilen Karamanoğlu, Memlûk sultanından yardım isteyerek, Kayseri'yi alması halinde sultana yıllık 10 bin dinar vergi vermeyi teklif eder. Bundan haberi olan Dulkadiroğlu Mehmet Bey, Sultan Baybars'a, (Kahire'ye) derhal bir elçi heyeti gönderir. Şehrin anahtarıyla birlikte, yıllık verginin verileceğini taahhüt eder. Sultanın Karamanoğlu tarafını tuttuğu anlaşılmaktadır. Bu durum üzerine; Karamanoğlu İbrahim Bey, Kayseri'yi işgal eder. (1435) Kayseri'nin elden çıkması üzerine Dulkadiroğlu Mehmet Bey, Kayseri'nin kendisine verilmesi şartıyla Osmanlı Padişahı II. Murad'dan yardım ister. Karamanoğullarına karşı bir müttefik bulmanın avantajı içinde, II. Murad teklifi kabul eder. Karamanoğlu İbrahim Bey, Kayseri ve Develi havalisini ele geçirdiği gibi, Sivas'ı da tehdide başlamıştır. Osmanlı Devleti ve Dulkadiroğulları, 1437 baharında doğudan ve batıdan Karaman ülkesine taarruz etti. İçlerinde Kadı Burhaneddin'in oğlu Zeynel Abidin'in de bulunduğu kuvvetler Kayseri'yi aldılar.

Bu olaydan sonra, bir çok defalar Osmanlı topraklarına saldıran Karamanoğullarına karşı II. Murad bir sefer düzenledi ve Karamanoğlu İbrahim Bey bir sulh anlaşması yaptı. Bundan sonra Osmanlılar'a tâbi oldu ve II. Murad'ın kız kardeşi ile de evlenerek, akrabalık tesis edildi. İbrahim Bey ölünceye kadar (1463) anlaşmaya bağlı kaldı ve son günlerinde idareyi oğullarından İshak Bey'e devretti. Kayseri şehrini de amcası Emir Musa'ya verdi. Emir Musa'nın oğullarından biri olan Pir Ahmet'in Konya ileri gelenlerini ikna ederek ve Osmanlı Padişahı II. Mehmed'in de desteği ile 1464 yılında (ona Kayseri ve Seykalan Hisarı'nı vermesi üzerine) hükümdarlığını ilan ettiği görülür. 1466 yılında kardeşi Kasım Bey ile anlaşarak İçel'e gelen Pir Ahmet Bey, karargahını Ermenek Kalesi'ne kurdu ve civarı yağmalamaya başladı. Karaman meselesine son vermek isteyen Fatih Sultan Mehmed, Gedik Ahmet Paşa'yı bölgeye gönderdi. Şehzade Mustafa'nın emrine giren Gedik Ahmed Paşa, Pir Ahmet Bey'i gafil avlayarak Ermenek Kalesi'ni, hazinesini ve ailesini ele geçirdi. Pir Ahmed Bey'de Uzun Hasan'ın yanına kaçtı. Uzun Hasan'ı Osmanlı'ya karşı kışkırttı. Uzun Hasan'ın Tokat'ı yağmaladıktan sonra Kayseri'ye gönderdiği kuvvetler halkın direnişi sayesinde başarılı olamamıştır.

1473 Otlukbeli Savaşı'nda Uzun Hasan'ı mağlup eden Fatih Sultan Mehmed, Gedik Ahmed Paşa'yı Karaman topraklarını zabta memur etti. Oğlu Şehzade Mustafa'yı da valiliğine verdi. Bundan sonra, Kayseri başta olmak üzere, Karaman topraklarında tahrir yapıldı. (1476) Karaman Beyliği'nin ortadan kaldırılmasına rağmen, Karamanoğullarına tâbi bazı komutanlar hâlâ Osmanlı'ya direniyordu. Kayseri ve Niğde arasındaki Develihisar'da (Yeşilhisar) bulunan Karamanoğulları kumandanı Atmaca

diately from Elbistan and attacked the Karaman forces and Karamanoğlu Mehmed Bey was captured. Nasreddin Mehmed Bey leaves the administration of Kayseri city to Hasan. Meanwhile seizing the opportunity of the disagreement between Dulkadirliler and their neighbors, Karamanoğlu asks for help from the Mamluk sultan, and offers to give 10 thousand dinars tax year upon taking control of Kayseri. Dulkadiroğlu Mehmed Bey, who is aware of this, sends a messenger delegation to Sultan Baybars immediately to Cairo. With the key of the city, he promises to give the annual income. It is understood that Sultan is on Karamanoğlu's side. On this situation; Karamanoğlu Ibrahim Bey invaded Kayseri (1435). Losing Kayseri, Dulkadiroğlu Mehmed Bey asks for help from the Ottoman Sultan on condition that Kayseri to be given to him. In the advantage of finding an ally against the Karamanids, II. Murat accepts the offer. Karamanoğlu Ibrahim Bey, as he captured the vicinity of Kayseri and Develi, he has started to threaten Sivas. The Ottoman State and the Dulkadir Dynasty attacked the Karaman country from the east and west in the spring of 1437. The armies included the son of Kadi Burhaneddin, Zeynel Abidin, took Kayseri.

After this event, II. Murad organized an expedition against Karamanids who attacked Ottoman lands many times and Karamanoğlu İbrahim Bey made a peace settlement.

After that, he subjected to the rule of Ottomans and married to II. Murad's sister, build a relative bond. İbrahim Bey adhered to the agreement until his death (1463) and in the last days he handed over the administration to his son İshak bey. He gave the city of Kayseri to his uncle Emir Musa. Convincing the elders of Pir Ahmad's Konya, one of the sons of the Emir Musa, and having the support of the Ottoman Sultan II. Mehmed, declared his sovereignty. In 1466 he made a contract with his brother Kasım Bey, Pir Ahmed Bey came to İçel and set up the headquarters in Ermenek Castle and began to raid the neighborhood. Fatih Sultan Mehmed, who wanted to put an end to the Karaman issue, sent Gedik Ahmed Pasha to the region. Gedik Ahmed Pasha, who entered the dominance of the Prince Mustafa, seizes Pir Ahmed Bey and seizes the Ermenek Castle, treasury and his family. Pir Ahmed Bey flees to Uzun Hasan's side. Uzun Hasan was provoked against the Ottoman Empire. After Uzun Hasan plundered Tokat, the forces he sent to Kayseri did not succeed due to the resistance of the people.

Fatih Sultan Mehmed, who defeated Uzun Hasan in 1473 Battle of Otlukbeli, made Gedik Ahmet Pasha responsible officer for Karaman lands. He appointed his son, Prince Mustafa, as the governor. After that, in Karaman, especially in the land of Kayseri, there was an irrigation (1476). Despite the removal of the Karaman Principality, some of the commanders, subject to the Karamans, still resisted the Ottomans. Atmaca Bey who is the Develihisar commander (Yeşilhisar) between Kayseri and Niğde was also one of these commanders. When he realized that no help would come from the Karamanids, he delivered the castle to the Prince Mustafa. The sick Prince Mustafa died in Bor and his body was sent to Istanbul. In this way, Karamans have ended and Kayseri joined to the Ottoman lands. Prince Cem was appointed to the governorship of Karaman. The last Karaman principal and his three sons were poisoned by orders of Yavuz Sultan Selim later on, and this dynasty

Bey de bunlardan biriydi. Karamanoğullarından yardım gelmeyeceğini anlayınca, kaleyi Şehzade Mustafa'ya teslim etti. Hasta olan Şehzade Mustafa Bor'da öldü ve naaşı İstanbul'a gönderildi. Bu suretle Karaman meselesi sona ermiş, Kayseri'de Osmanlı topraklarına katılmıştır. Karaman valiliğine Şehzade Cem tayin edilmiştir. Son Karamanlı Beyi ve üç oğlu daha sonraki tarihlerde Yavuz Sultan Selim'in emriyle zehirletilerek, bu hanedan son bulmuştur. Cem Sultan'ın iyi meziyetleri, halkın Osmanlıya karşı hoşnut olmasına sebep olmuştur.

Kayseri bu şartlar altında sancağı ve tuğu bulunan bir sancak merkezi olarak; "Vilayet–i Karaman Liva–yı Kayseriyye ve İç–il" ismi ile tahrire tabi tutulmuştur.

Sultan II. Bayezid zamanında meydana gelen Osmanlı–Memlûk Savaşı sırasında, Çukurova Muharebesi için Kayseri'den kafi miktarda asker sevk edilmesiyle, Karaman Beylerbeyi Karagöz Mehmed Paşa kumandası altında Osmanlı ordusu Çukurova yönüne hareket etmiş ve bu kuvvetlerin serdarlığına Kayseri Sancakbeyi "Yularkıstı" lakabıyla bilinen Sinan Bey tayin olmuştur. Osmanlı–Memlûk Savaşı'nda uygunsuz hareketlerde bulunup, firar edenler arasında (Sonra zincire vurulup İstanbul'a gönderilmişlerdir.) Yularkıstı Sinan Bey de vardır.

Osmanlıların desteğiyle Dulkadir Beyliği'ni elde etmiş olan Alaüddevle, Çukurova Muhaberesi'nde Memlûklülere yenilen Osmanlı'ya karşı Memlûklülerle işbirliği yaptı. Alaüddevle'nin ihaneti sırasında Kayseri Sancakbeyliği'ne getirilen Mihaloğlu İskender Bey'e, Osmanlılar tarafından Dulkadir Beyliği'ne atanan Budak Bey'i desteklemesi emredilir. Budak Bey; Karaman Beylerbeyi Mahmud Paşa'nın gelmesini beklemeden harekete geçerek Mihailoğlu İskender Bey'le birlikte, Alaüddevle'nin oğlu Şahruh'u bertaraf etmiştir. Bunun üzerine süratle harekete geçen Alaüddevle, Budak Bey ve İskender Bey'i mağlup, İskender Bey'i esir ederek, Kahire'ye göndermiştir. Alaüddevle'nin teşvikiyle, Anadolu'ya girip, Osmanlı askerinin müşkül durumundan istifade etmek isteyen Emir Özbek, Alaüddevle ile Kayseri'yi muhasara etmiştir. Bunun üzerine II. Bayezid, Hersekzâde Ahmed Paşa'yı Kayseri'ye gönderdi. Kayseri'yi ele geçiremeyen Memlûk–Dulkadirli kuvvetler Kayseri civarından çekilerek, Niğde taraflarını talan ve yağma ettiler.

II. Bayezid devrinde Anadolu'da Şîî tehlikesinin baş göstermesi üzerine bazı tedbirler alındı. Teke bölgesinde Şah İsmail'in halifelerinden Şîî propagandası yapan Şahkulu, Şehzade Korkud'un bulunduğu birliğe saldırarak, onların ağırlıklarını yağmaladı. Şahkulu'nu bertaraf etmek isteyen Veziriazam Hadım Ali Paşa; harekete geçmiş, Şahkulu Kayseri üzeriden kaçmaya çalışmıştır. Kayseri–Sivas arasında Gök Hanı–Bükün Hanı veya Sarımsaklı (Bünyan) denen yerde taraflar mücadeleye girişmişlerdir. (1511).

Bu mücadelede Hadım Ali Paşa mağlub ve maktûl oldu, Osmanlı askeri de dağıldı. Bundan önce de (1509) Şah İsmail, kuvvetlerini göndererek Kayseri ve çevresini yağmalatmıştır.

II. Bayezid'ın oğulları arasında saltanat mücadelesi başladığı sırada Ahmed Amasya'da, Korkut Teke'de, Selim Trabzon'da, Şehzade Sehinşah'da Karaman'da vali olarak bulunmaktaydı. Sehinşah'ın ölümüyle yerine Konya valiliğine oğlu Mehmed getirildi. Şehzade Selim tahtı ele geçirince,

ended. The good virtues of Cem Sultan have caused the people to be pleased with the Ottoman Empire.

As a city center under these conditions, Kayseri have developed under the name of "Vilayet–i Karamamn Liva–yı Kayseriyye ve iç–il".

During the Ottoman–Mamluk war which took place in the time of Sultan II. Bayezid, the Ottoman army under the control of Karaman Grand Seigneur Karagöz Mehmed Pasha moved to Çukurova direction with the help of sufficient troops from Kayseri for the Çukurova Battle and as the leader of these forces Kayseri officer "Yularkıstı" Sinan Bey has been appointed. In the Ottoman–Mamluk war, he made improper movements and amongst those who had escaped – then he chained and sent to İstanbul – Yularkıstı Sinan Bey.

Alaüddevle, who obtained the Dulkadir Emirate with the support of the Ottomans, cooperated with the Mamluks against the Ottomans defeated by the Memlûks in Çukurova Battle. During the betrayal of Alaüddevle, Mihaloğlu Iskender Bey, who was brought to officer of Kayseri, Budak Bey, who was appointed by the Ottomans to Dulkadir Emirate; Karaman governor moved to Mahmud Pasha without waiting for him to arrive and Mihailoğlu and İskender bey removed Sahruh, the son of Alaüddevle. Alaüddevle who acted on this speed, defeated Budak Bey and Iskender Bey, captured Iskender Bey, and sent him to Cairo. With the encouragement of Alaüddevle, Emir Özbek, who wanted to enter Anatolia and to benefit from the difficult situation of the Ottoman troops, encircled Kayseri. Upon this, II. Bayezid sent Hersekzâde Ahmed Pasha to Kayseri. Dulkadirli forces, unable to capture Kayseri, withdraw from Kayseri and plunder the Niğde sides.

Some measures were taken on the occasion of the Shiite danger in Anatolia during the era of Beyazıt II. Şahkulu, who made Shia propaganda from the caliphs of Shah Ismail in the Teke region, attacked the troop of prince Korkud and plundered their army. Grand Vizier Hadim Ali Pasha who wanted to eliminate Şahkulu; acted, tried to escape from Kayseri. Between Kayseri and Sivas, the Arafs were involved in the struggle in the place called Gök Inn Bükün Inn or Sarımsaklı. (1511).

In this fight, the castrated Ali Pasha was defeated and the Ottoman military was dispersed. Before that, / 1509), Shah Ismail sent the forces to plunder Kayseri and its environs.

Ahmed was a governor in Amasya, Korkut in Teke, Selim in Trabzon, Prince Sehinshah in Karaman when the sultanate struggle began between his sons. With Sehinşah's death, his son Mehmed was appointed as the governor of Konya. The prince Selim seizes the throne and begins to dispose of his brothers. The prince Ahmed announces his sultanate in Konya on 19 June 1521.

I. Selim (Yavuz Sultan Selim), who wanted to eliminate the danger of Shi'ite in Anatolia and wanted to lift his siblings out of the way, came to Konya from Safavid State and came to Kayseri from where he stayed for four days. After the annexation of the armies of the Karaman forces, they came to Sivas from Kayseri. Yavuz Sultan Selim; in the letter he sent to Shah Ismail; states that he left a 40 thousand people army between Kayseri and Sivas. During the Çaldıran Expedition, Karaman Grand Seigneur, who expressed the dissatisfaction of the soldiers, killed Hemdem Pasha and replaced him with Zeynel Pasha. After Çaldıran victory, Husrev Pasha became Karaman Grand Seigneur. On the other hand, Şehsuvaroğlu Ali Bey was given Kayseri

◆ Kurşunlu Camii

kardeşlerini bertaraf etmeye başladı. Şehzade Ahmed 19 Haziran 1521'de Konya'da padişahlığını ilan etti.

Anadolu'daki Şîî tehlikesini bertaraf etmek isteyen ve kardeşlerini de ortadan kaldırmak emelinde olan I. Selim (Yavuz Sultan Selim), Safevi Devleti üzerine sefere çıkarak Konya'ya gelmiş, oradan hareketle Kayseri'ye gelerek burada dört gün kalmıştır. Karaman kuvvetlerinin orduya ilhakından sonra, Kayseri'den hareketle Sivas'a gelmiştir. Yavuz Sultan Selim, Şah İsmail'e gönderdiği mektupta, Kayseri–Sivas arasında 40 bin kişilik ordu bıraktığını belirtir. Çaldıran Seferi sırasında askerin hoşnutsuzluğunu ifade eden Karaman Beylerbeyi Hemdem Paşa öldürtülerek, yerine Zeynel Paşa getirilmiştir. Çaldıran Zaferi'nden sonra ise Karaman Beylerbeyi Hüsrev Paşa olmuştur. Diğer taraftan, Şehsuvaroğlu Ali Bey'e Sultan'a yaptığı hizmetten dolayı, Kayseri Sancağı verildi. Dulkadirli toprakları işgal edildiği takdirde, o toprakların da kendisine verileceği vaat edildi. Şehsuvaroğlu Ali Bey Kayseri Sancakbeyi olunca, Bozok Vilayeti Sancakbeyi Süleyman'la arasında, ihtilaf çıktı. Ali Bey onu mağlup edip, hâkimiyeti altında bulunan Bozok Vilayetini de ele geçirmiştir.

Yavuz Sultan Selim'in Memlûklar üzerine yaptığı ilk sefer sırasında, Vezir–i Azam Sinan Paşa, Serdar tayin edilerek, Kayseri taraflarına gönderilmiştir. Zaferden sonra askere ihsanda bulunmuş, askere izin verilmiş ve Kayseri taraflarına otağ kurulmuştur.

Yavuz devrinin sonlarına doğru zuhur eden Celâlî Fetreti sırasında, Karaman Beylerbeyi Hüsrev Paşa, Rum Beylerbeyi Şadi Paşa ve Şehsuvaroğlu Ali Bey, 23 Nisan 1519'da Kayseri'de buluşarak, yapacakları askeri harekatı tartışmışlardır.

Kanuni Sultan Süleyman zamanında da Kayseri siyasi önemini koruyarak doğuya yapılan seferlerde ordunun toplanma yeri durumuna gelmiştir.

Osmanlı hâkimiyeti sırasında Kayseri, hiçbir yabancı devletin istilasına uğramamış, devlet yıkılıncaya kadar bir Osmanlı şehri olma özelliğini korumuştur.

KAYSERİ SANCAĞI

Osmanlı Devleti'ne ilhak edildiğinden (1474) itibaren, Karaman Vilâyeti'ne tabi bir liva merkezi olarak gördüğümüz Kayseri, yukarıda anlatılan siyasi tarihte görüldüğü üzere, her zaman önemli bir merkezdir.

Osmanlı Devleti'nde taşra teşkilatı aşağıdan yukarıya; köy (karye) nahiye, kaza, sancak (liva), eyalet şeklinde yapılandırılmıştır. Köylerin birleşmesiyle nahiye, nahiyelerin birleşmesiyle kaza, kazaların birleşmesiyle sancak, sancakların birleşmesiyle eyaletler ortaya çıkmıştır. Osmanlı Devleti'nin ilk zamanlarında vilayet, liva, kaza, nahiye tabirlerinin birbirinin yerine kullanıldığı görülür.

Kaza; bir kadılık bölgesidir ve adını oradan alır. Kaza, kentleşme tâbi nahiye ve köylerden oluşur. Nahiye, esas itibariyle doğal engellerin sınırladığı birer yöre olarak köy topluluğu mahiyetindedir. Aslında vilayet–sancak kaza şeklindeki ayrım tamamiyle askeri, biraz da asayişler ilgilidir. Sivil hükümet idaresi ise; başşehre bağlı tek bir bölüm olmak üzere, kazalardan ibaret bulunmaktadır.

city because of the service he had done for sultan. If the Dulkadir lands were occupied, it was promised that those lands would be given to him. There is a conflict between Şehsuvaroğlu Ali Bey and Süleyman. Ali Bey defeated him and captured the Bozok province under his rule.

During the first expedition of Yavuz Sultan Selim on the Mamluks, Grand Vizier Sinan Pasha was appointed as leader and sent to the Kayseri sides. After the victory, the military was done a favour and was allowed and a site was stablished in Kayseri.

Karaman Grand Seigneur Hüsrev Pasha, Rum Grand Seigneur Shadi Pasha and Şehsuvaroğlu Ali Bey met in Kayseri on April 23, 1519, during the "Celalî Fetreti", which appeared towards the end of Yavuz period and they discussed the military operations. During the reign of Süleyman the Magnificent, Kayseri maintained its political significance and became a gathering place for the army at the time of the eastern expeditions.

During the Ottoman rule Kayseri had not been subjected to the invasion of any foreign state, continued to be an Ottoman city until the empire was destroyed.

KAYSERI CITY

Since it was annexed to the Ottoman Empire (1474), Kayseri, which is regarded as a city center subject to the Karaman area is always an important town and center, as seen in the above mentioned political history.

The provincial organization in the Ottoman State is from the bottom up; The village (karye) is structured in the form of township, district, city (liva), state. By the union of the villages, the township, the merging of the towns, the district, the merging of the districts, the city and the cities merged as state. In the early days of the Ottoman Empire, provinces, cities, districts, and towns were used instead of each other.

District; is a territory of judge and takes its name from there. The district is made up of villages that are subject to urbanization. Southeastern Anatolia is a village community as a region that is essentially restricted by natural obstacles. In fact, the province–city military, is responsible for security. "Civil government administration is; consisting of a single section connected to the headquarters, consisting of districts".

The Ottoman State has tried to manage the large territories by dividing the country with hundreds of districts and establishing specific administrative organizations for the purpose of conveying the management to the depths of the people's strata.

In the Ottoman central administration system, the most important administrative unit is the city. They are governed by the governor who represents the executive authority of the sultan, wherever they are. Governor has two tasks. The first is military, the second is administrative, and the he fulfills these tasks by working jointly with the judge. Geographical, ethnic, historical conditions played a role in the formation of the cities. The state considers geographical, ethnic, social, religious, economical, etc. differences, and organizes the laws according to the characteristics of the region and the communities. While these are being done, the state has taken great care to ensure that the universal justice is achieved.

Osmanlı Devleti, geniş toprakları idare etmek için, memleketi yüzlerce kazalara bölerek, buralara mahsus belirli idari–kazaî örgütler kurarak, yönetimi halk tabakasının derinlikerine kadar iletmede çareyi bulmuştur.

Osmanlı merkezi idare sisteminde, en önemli idari birim, sancaktır. Sancakları; merkezden gönderilen ve bulundukları yerde, Padişahın icra yetkisini temsil eden Sancakbeyi tarafından yönetilir. Sancakbeyinin iki görevi vardır. Birincisi askeri, ikincisi idari görevidir ki, Sancakbeyi bu görevleri Kadı ile müşterek çalışarak yerine getirir. Sancakların teşekkülünde coğrafi, etnik, tarihi şartlar önemli rol oynamıştır. Devlet, sadece bir eyalete bağlı sancaklar arasında da eskiden beri cari olan örf, âdet, coğrafi, etnik, sosyal, dinî, iktisadi v. b. farklılıkları dikkate alarak, bölge ve toplulukların özelliklerine göre kanunnâmeler tertip etme yoluna gitmiştir. Bunlar yapılırken, devletin genel prensibi olarak şer'i ve örfi hukukla adaletin sağlanmasına özen gösterilmiştir.

Kadı, sancakta bulunan önemli bir idarecidir. İlmiye sınıfına mensup olup, Padişahın yargı yetkisini temsil etmekteydi. Kadı hükümlerinde bağımsız olup, doğrudan Padişahtan emir alır ve ona arzda bulunabilir. Beylerbeyi ya da Sancakbeyi, Kadı'nın hükmü olmadan kimseyi cezalandıramazdı. Kazalardaki en yüksek adli merci, kadılardır. Kadılar şer'i ve hukuki meseleler yanında, bulundukları idari bölgede beledî hizmetleri ve noterlik işlemlerini de yürütürlerdi. Avârız hanelerinin tespiti, bedellerinin toplanması, nüzul ve sürsat zahiresi adı altında, ordunun sefer sırasında iaşe işlemlerinin halledilmesi, Kadı'nın askeri görevleri arasındadır.

Sancaklarda bulunan önemli bir görevli de Subaşıdır. Subaşı, asayişin sağlanmasından sorumlu kimsedir. Kadı'nın hükmünün uygulanmasında önemli rol oynar. Emrindeki kolluk kuvvetleriyle asayişi sağlar, vergileri toplardı.

Kayseri, 1474 yılında Karaman Eyaleti'ne bağlı sancak merkezi oldu. İlk defa 1476 yılında tahrir edilmiş olup, bu defter mevcut değildir. XIX. yüzyılın ortalarına kadar Karaman Eyaleti'ne tabi olarak kaydedilen Kayseri'nin, 1500 tarihli ayrı bir kanunnâmesi vardır.

Osmanlı idarî teşkilatı içinde; kuruluş sırasına göre Rumeli, Anadolu, Rum eyaletlerinden sonra, Karaman dördüncü eyalettir.

1522 yılında Karaman Eyaleti, Konya, Beğşehir, Akşehir, Aksaray, Niğde, Kayseri ve İç–il sancaklarından oluşmaktaydı. Karaman Beylerbeyliği'nin Paşa Sancağı, (Beylerbeyinin oturduğu yer) genellikle Konya Sancağı olmuştur. Bu tarihlerde Kayseri'nin 10 nahiyesi, 68 köy ve 278 mezrası, 121 cemaati kayıtlı bulunmaktadır. Sahra, Koramaz, Cebel–i Ali, Cebel–i Eciyes, Karakaya, Kenar–ı Irmak, Malya, Karataş, Bozatlı nahiyelerinin adıdır.

Kayseri 1568–1574, 1578–1588, 1632–1641 yılları arasından da Karaman vilayetine bağlı sancaklardan birisidir.

Karaman Eyaleti'ne bağlı Kayseri Sancağı, ilk defa 1839 yılında Karaman'dan ayrılıp, Bozok Eyaleti'ne bağlanmıştır. Bu tarihlerde Bozok; 69 kaza, Bozok, Kayseri, Ankara, Kangırı (Çankırı) sancaklarından meydana gelmekteydi.

Kayseri Sancağı; Merkez, Sarıoğlan, Develü, Karahisar–ı Develü (Yeşilhisar), Develü İncesu, Kozanlu, Zamantı ve Kustere (Kustere–Tomarza) olmak üzere 6 nahiyeden ibarettir.

The judge is an important figure in administration. He belonged to the class of the scholars and represented the jurisdiction of the sultan. It is independent in the city and can be ordered directly from the sultan and can communicate with sultan directly. Grand seigneur or sancakbeyi could not punish anyone without the judge's judgment. The highest judicial authority on the districts is the judge. In addition to the sharia and legal affairs of the judges, they also carried out municipal services and notary public services in the administrative districts where they lived. Among the military duties of the judges are the settlement of the purchase orders during the army and the assembly of the soldiers.

Subaşı is another officer in the cities. Subaşı is responsible for ensuring public order. It plays an important role in the implementation of the verdict of the judge. With security forces, he collects taxes and provides security.

Kayseri became the city center of Karaman Province in 1474. This was first recorded in 1476 and record is not available. Till the mid XIX. Century, Kayseri, which is recorded as subject to Karaman State has a separate main law of the year1500.

Within the Ottoman administrative organization; after the provinces of Rumeli, Anatolia, and Greek, according to the order of establishment, Karaman is the fourth state.

In 1522 Karaman province included Konya, Beyşehir, Akşehir, Aksaray, Niğde, Kayseri and İç–il cities. The center of Karaman (where the governor settled) has generally been Konya. In that period Kayseri has 10 township, 68 village, 278 small villages, 121 communities recorded. Sahra, Koramaz, Cebel–i Ali, Cebel–i Eciyes, Karakaya, Kenar–ı Irmak, Malya, Karataş, Bozatlı are the names of the townships.

Kayseri between the years 1568–1574, 1578–1588, 1632–1641 was a part of Karaman.

Kayseri city was first seperate from Karaman between 1856–1857 and merged with Bozok state. Bozok had 69 districts and consisted of cities of Bozok, Kayseri, Ankara and Kangırı (Çankırı).

Kayseri city is made up of 6 townships: Center, Sarıoğlan, Develü, karahisar–ı Develü (Yeşilhisar), Develü İncesu, Kozanlu, Zamantı and Kustere (Kastere–Tomarza).

Kayseri city was joint to Ankara city in 1876. It included Center, İncesu, Develi (3 districts), Kustere and Karahisar (2 Townships), 181 villages.

In 1908 Kayseri had 2 district, 1 township, 181 villages. (As a part of Ankara)

Kayseri has become on 20 April 1914 an independent town and has become a city in 1923. According to the 1922 records, İncesu, Bünyan, Develi were connected to center and Erkilet, Talas, Gesi, Muncusun were other townships.

As an independent city, Kayseri had 5 districts in 1928; Center, İncesu, Bünyan, Develü, Aziziye (Pınarbaşı), 21 townships and 314 villages.

KAYSERI IN THE WAR OF INDEPENDENCE

Although Kayseri was one of the few cities that are not invaded during the First World War, it encountered by ecological social and political troubles with all the other cities in the crisis and severe conditions brought by the war. In Kayseri, the government's sentiment weakened, public order deteriorated, looting and banditry began.

Kayseri Sancağı, 1867 senesinde Ankara vilayetine bağlanmıştır. Merkez, İncesu, Develi olmak üzere 3 kaza, Kustere ve Karahisar adlı 2 nahiye, 181 köyden oluşmaktaydı.

1908 tarihinde Ankara'ya tabi olan Kayseri'nin 2 kaza, 1 nahiye, 181 köyü bulunmaktaydı.

Kayseri 20 Nisan 1914'te bağımsız bir liva (sancak) haline gelmiş, 1924 Vilayetler Nizamnamesi ile de il olmuştur. 1922 tarihli kayıtlara göre; İncesu, Bünyan, Develi kazaları merkeze bağlı Erkilet, Talas, Gesi, Muncusun nahiyeleri vardı.

Müstakil bir il olan Kayseri'nin 1928 yılında; Merkez, İncesu, Bünyan, Develü, Aziziye (Pınarbaşı) olmak üzere 5 kazası, 21 nahiyesi ve 314 köyü vardı.

KURTULUŞ SAVAŞI'NDA KAYSERİ

Kayseri I. Dünya Savaşı ve Mütareke yıllarında her ne kadar işgal edilmeyen birkaç Anadolu şehrinden biri olsa da, savaşın getirdiği bunalımla ve ağır şartlar içinde bütün memleketlerle beraber ekonomik sosyal ve siyasal sıkıntılarla yüz yüze geldi. Kayseri'de hükümet otoritesi zayıfladı, asayiş bozuldu, yağma ve eşkıyalık başladı.

I. Dünya Savaşı sırasında ve sonrasında Kayseri'nin nüfusu arttı. Bunun sebebi, Doğu Anadolu'nun Rus işgaline uğramasıydı. Yine Mondros Ateşkes Antlaşması'ndan sonra, Fransızlar'ın Adana ve Maraş'ı işgal etmesi ve işgal sırasında mağdur olan insanların Kayseri'ye göçmeleridir. Göçler sebebiyle, şehirde pahalılık arttı, un ve ekmek sıkıntısı başladı.

Tehcir sonrası, Mütareke yıllarında Kayseri'ye geri dönen Ermenilerin ortaya çıkardığı ev sorunu, dönemin sorunlarından birisidir. Zira tehcir olan Ermenilerin evleri, Kale içindeki Türk ailelerine verilmiştir. Türk ailelerin evi istimlak edilmiş, yerine boş olan Ermenilerin evleri verilmiştir. Ermeniler geri dönünce evlerine oturmuşlar, bu defa da evleri istimlak edildiği için Türkler açıkta kalmıştı. Güçlü bir hükümetin olmayışı, Ermenilerin sorunlarını öncelikli çözme yanlısı bir hükümetin olması, Türk ailelerin bir kısmını açlık, sefalet, hastalık ve bakımsızlığın yanında, evsiz–yurtsuz da bırakmıştı.

Kayseri'de yaşanan bir diğer sıkıntı; Mondros Mütakeresi'nden sonra iş başına gelen İtilafçı İstanbul Hükümeti'nin daha önce Ermenilerle yürüttükleri mücadelede ön plana çıkmış olanları, İstanbul'a çağırmasıydı. Bu kişiler, İstanbul'da Divan–ı Harpte yargılanmak isteniyordu. Bunların içerisinde mutasarrıf, kaymakam, polis müdürü, nahiye müdürü gibi devlet görevlilerinin yanında esnaf ve tüccarlardan da bir çok insan bulunuyordu. Bütün Türkiye'de olduğu gibi, Kayseri'de de eski ittihatçılardan intikam alma rüzgârları esiyordu. Bu durum, Kayserili bir çok sermaye sahibinin şehirden kaçmasına, dolayısıyla şehrin ekonomisinin daha da kötüleşmesine yol açmıştır.

Kayseri açısından başka bir olumsuz gelişme; Kayseri'nin güneyinde bulunan Haçin'in (şimdiki Saimbeyli) Ermenilerin kalesi haline dönüşmesiydi. Haçin'de Fransız himayesindeki Ermenilerin taşkınlıkları, özellikle Develi'de tepki uyandırmıştır. Cemaat–i İslâmiye adı altında bir teşkilat kuran Develililer, milis kuvvetler meydana getirip, Fransızlar'a karşı

The population of Kayseri increased during and after World War I. The reason for this was the Russian occupation of Eastern Anatolia. After the Mondros Armistice, the occupation of Adana and Maraş by the French and the migration of the victims to the Kayseri during the occupation is another reason. Because of immigration, the cost of the city increased, the flour and bread trouble began.

The housing problem resulting from Armenians returning to Kayseri in the years following the deportation, is one of the problems of the period. Because the Armenian houses were given to the Turkish families in the castle. The houses of the Turkish families were expropriated and houses of the Armenians were given instead. When the Armenians came back to their homes, the Turks remained houseless because their homes were expropriated. The absence of a strong government, the failure of the government to solve the Armenians' problems made some of the Turkish families to be left in hunger, poverty, illness, lack of care as well as homeless.

Another problem experienced in Kayseri is that the government of İstanbul after Mondros Agreement inviting the people to İstanbul who had taken the forefront in the struggle with the Armenians before. These people did not want to be tried in Divan–ı Harp (court) in Istanbul. There were many people from the tradesmen and merchants as well as government officials such as district governor, police director, and head of the township. As in all of Turkey, the winds of revenge from the young Turks were blowing in Kayseri. This situation has led to the fact that many capital owners of Kayseri escaped from the city and therefore the economy of the city got worse.

Another negative development in terms of Kayseri; Haçin (now Saimbeyli) located in the south of Kayseri was transformed into a fortress of Armenians. The behavior of the Armenians in the French patronage in Khachin provoked a reaction especially in Develi. The Develilians, who founded an organization under the name of Jamaat–i Islami, brought the military forces to the square and began to fight against the French. First of all, Rumlu (now Bakırdağ), then Feke area was rescued from the occupation. In Haçin the Armenians were kept under siege for eight months. After the tough struggle, the rescue of Haçin relieved Kayseri. This activity in Develi made a kind of trigger in Kayseri and Kayseri Mayor Rıfat Çalıka contacted İzmir Müdafaa–i Hukuk–ı Osmaniye and Konya Redd–i İlhak society.

The soldiers returning from the war in Kayseri with the spirit of national independence, established the Ihtiyat–ı Zabitan (Teavün) Society. Although it was originally founded as a charity organization, after a while the community in the Kayseri Kiçikapı district became a place where intellectuals and elders of the city came together to talk about the country affairs. Many members of the Society participated in the Kuva–yı Milliye as volunteers. Members of the society have even set up a voluntary regiment to take part in the suppression of the Yozgat Çapanoğlu rebellion. However, the rebellion was suppressed without the need for support. Again, some members of the society joined the war against Armenian in Haçin. It was also contributed by the young members of the society from the publication of the "Towards Adana" newspaper, which was first Sivas Police Chief and then Mazlum Rasim, who was appointed by Atatürk to the Ihtiyât–ı Zabitân Cemiyeti initiated.

mücadeleye başladılar. Önce Rumlu (şimdiki Bakırdağ), sonra Feke kazası işgalden kurtarıldı. Haçin'de Ermeniler sekiz ay kuşatma altında tutuldu. Yapılan çetin mücadelenin ardından, Haçin'in kurtarılması, Kayseri'yi de rahatlatmış oldu. Develi'deki bu girişim, Kayseri içinde bir nevi ateşleme görevi yaptı ve Kayseri Belediye Başkanı Rıfat Çalıka, İzmir Müdafaa–i Hukuk–ı Osmaniye ve Konya Redd–i İlhak Cemiyeti ile temas kurdu.

Millî bağımsızlık ruhuyla Kayseri'de savaştan dönen subaylar, İhtiyât–ı Zabitan (Teavün) Cemiyet kurdular. Başlangıçta bir yardım cemiyeti olarak kurulmasına rağmen, bir süre sonra Kayseri Kiçikapı semtindeki cemiyet, şehrin aydın ve ileri gelenlerinin bir araya gelip, memleket meselelerini görüştükleri bir yer haline geldi. Cemiyet üyelerinin bir çoğu gönüllü olarak Kûva–yı Milliye'ye katıldılar. Hatta cemiyet üyeleri Yozgat Çapanoğlu İsyanı'nın bastırılmasında görev almak için bir gönüllü alayı bile kurmuşlardır. Ancak, bu desteğe ihtiyaç duyulmadan, isyan bastırıldı. Yine, cemiyet üyelerinden bazıları, Haçin'deki Ermeniler'e karşı yapılan savaşa katıldılar. Önce Sivas Polis Müdürü olan, sonra Atatürk tarafından İhtiyât–ı Zabitân Cemiyeti'nin başına getirilen Mazlum Rasim'in çıkardığı "Adana'ya Doğru" gazetesinin çıkartılmasında da Cemiyetin genç üyelerinin katkısı oldu.

İhtiyât–ı Zabitân Cemiyeti; Kayseri'ye okuma–yazma kursları açtığı gibi, yetim çocukların kaldığı "Darü'l–Eytâm"ın idaresini de üstlenmişlerdir.

İzmir'in Yunan tarafından işgali, tüm yurtta olduğu gibi, Kayseri'de de tepkilerle karşılandı. İtilaf devletleri temsilcilerine tepki telgrafları çekildi. Açık hava mitingine izin verilmeyince, İhtiyât–ı Zabitân Cemiyeti "Aynalı Gazino" diye tabir edilen yerde, bir oturum düzenlendi. Bu tepkiler gösterdi ki; Kayseri ve Kayserililer Milli Mücadele'nin yanında yer almaktadır.

Yine Sivas Kongresi'ne üç delege göndererek Mustafa Kemal'e: "*Kayseri bundan böyle sizin safınızdadır ve emrinizde vatanî vazifesini yapacaktır.*" demişlerdir.

Kayseri'den Sivas Kongresi'ne katılan temsilciler (İmamzâde Ömer Bey, Katipzâde Nuh Naci ve Kalaçoğlu Ahmet Hilmi Bey) Sivas'ta beş gün kalıp, Kongre kararları ve beyannamesini, İrade–i Milliye gazetesinin çıkan nüshalarını da alarak, Kayseri'ye geri geldiler. Kayseri'de Sivas Kongresi'nin değerlendirilmesi için Ahmet Paşa İlkokulu binasında bir toplantı tertiplemişlerdir. Kayseri'de "Anadolu ve Rumeli Müdafaa–i Hukuk Cemiyeti'nin bir şubesinin açılmasına karar verilmiştir. Gizli oylamayla da, idare heyeti seçimi yapılmıştır.

CUMHURİYET DÖNEMİNDE KAYSERİ İLİ

- Zübeyr Kars'ın hazırladığı Kayseri Mutasarrıfı Muammer Bey'in tanıtıldığı makalede, Kayseri'nin nüfusu: **222,452**'dir.
- 1924–1925 yıllarında yayınlanan Türk Ticaret Salnamesi'nde; şehrin merkez nüfusu 60 bin, vilayetin kendisine bağlı yerleşim birimleriyle birlikte nüfusu 250 bindir. Şehirde 114 mahalle, 10,223 hane, 3,722 dükkan ve mağaza, 120 fırın, 30 han, 11 hamam, 23 çeşme, 1 petrol deposu, 1 esliha deposu, 150 cami ve mescit, 31 zevaya ve dekaya, 7 kilise, 4 büyük mektep, 1 belediye bahçesi, 11 hastane, 1 kışla mevcuttur. 46 bin lira sermayeli

Ihtiyât–ı Zabitân Cemiyeti opened read–write courses in Kayseri and took over the administration of "Daru'l–Eytam" where the orphan children stayed.

The occupation of İzmir by Greek was met with reaction in Kayseri as it was in the whole country. Telegraphs of reactions to the representatives of the allied states were sent. When an outdoor protect was not allowed, Municipal Police Association organized a session in "Mirror Casino". These reactions showed that; Kayseri and people living here were beside the National Struggle.

Again, sending three delegates to the Sivas Congress (a little late) they said to Mustafa Kemal: "Kayseri is on your side doing its military service".

Representatives who attended the Sivas Congress from Kayseri (Imamzade Omar Bey, Katipzâde Nuh Naci and Kalaçoğlu Ahmet Hilmi) stayed five days in Sivas, taking congress resolutions and declarations and the resulting copies of national newspapers, came back to Kayseri. A meeting was organized in Kayseri Ahmet Pasha Primary School building for considering the Sivas Congress. In Kayseri, "Anatolia and Rumelia Defense of Rights Society has decided to open a branch. By secret voting, the selection of the administrative committee was made.

KAYSERI DURING THE REPUBLICAN PERIOD

- *In the essay prepared by Zübeyr Kars and introducing Kayseri Governor Muammer, the population of Kayseri is:* **222,452**.
- *According to the Turkish Trade Yearbook of 1924–1925 central population of the city is 60 thousand, total population is 250 thousand. There are 114 neighborhood, 10,223 houses, 3,722 stores and shops, 120 bakeries, 30 hotels, 11 public baths, 23 fountains, 1 petroleum storage, 1 wepon storage, 150 mosques, 31 religion centers, 7 churches, 4 big public schools, 1 mayor garden, 11 hospitals and 1 military center in Kayseri. With 46 thousand liras capital, a company named "Kayseri National Company" deals with seeds sales, textile and wholesale.*
- *In 1925–1926 Republic of Turkey yearbook; Center, Develi, Bünyan, İncesu districts, General population; 196,082 Turkish, 1,813 Armenians, 66 Armenian Protestants, 146 Armenian Catholics and in total* **200,225**.
- *1926–1927 yearbook; Kayseri Center, Develi, İncesu, Bünyan, Aziziye districts, 513 villages, 15 neighborhoods (Talas, Mancusun, Efkere (Gesi), Erkilet, Tomarza (Göstere), Bakırdağ (Kisge–Kişge), Karahisar, Akkışla, Sarıoğlan, Zamantı (İlbaşı), Viranşehir, Sarız, Köyyer, Toklar, Yazarviran (Kaynar) General Population; 129,017 male, 129,491 female, in total* **258,508**
- *1927–1928 Republic of Turkey yearbook; Center, Aziziye, Develi (Everek), Bünyan, İncesu districts. Central district: Talas, Efkere (Gesi), Bogosun, Erkilet neighborhoods and 91 villages. Develi, Yahyalı, Bakırdağı, Tomarza neighborhoods and 98 villages. Aziziye: Pazarviran, Toklar, Viranşehir, Sarız (Köyyeri) neighborhoods and 205 villages. Bünyan: Akkışla, Sarıoğlan, Zamantı, neighborhoods and 91 villages. İncesu: Karahisar neighborhood and 25 villages.*

Forests: 32,680 hectares of forests, 32 thousand of this in Aziziye and 6.80 hectars is in Develi.

"Kayseri Millî Anonim Şirketi" namıyla bir şirket, hububat, kitre ve emsali ihracı ve bakkaliye, manifatura gibi eşyanın ithaliyle iştigal eder.

- 1925–1926 Türkiye Cumhuriyeti Devlet Salnâmesinde; Merkez, Develi, Bünyan, İncesu kazaları, Genel Nüfus; 196,082 Türk, 1,813 Ermeni, 66 Ermeni Protestan, 146 Ermeni Katolik olmak üzere **200,225**'dir.

- 1926–1927 Salnamesinde; Kayseri Merkez, Develi, İncesu, Bünyan, Aziziye kazaları, 513 köy, 15 nahiye (Talas, Muncusun, Efkere (Gesi), Erkilet, Tomarza (Göstere), Bakırdağ (Kisge–Kişge), Karahisar, Akkışla, Sarıoğlan, Zamantı (İlbaşı), Viranşehir, Sarız, Köyyeri, Toklar, Yazarviran (Kaynar). Genel Nüfus; 129,017 erkek, 129,491 kadın, toplam **258,508.**

- 1927–1928 Türkiye Cumhuriyeti Devlet Salnâmesi'nde: Merkez, Aziziye, Develi (Everek), Bünyan, İncesu kazaları. Merkez Kaza: Talas, Efkere (Gesi), Bogosun, Erkilet nahiyeleri ve 91 köyü. Develi, Yahyalı, Bakırdağı, Tomarza nahiyesi ve 98 köyü. Aziziye: Pazarviran, Toklar, Viranşehir, Sarız (Köyyeri) nahiyeleri ve 205 köy, Bünyan: Akkışla, Sarıoğlan, Zamantı, nahiyeleri ve 91 köy. İncesu: Karahisar nahiyesi ve 25 köy.

Orman: Kayseri vilâyetinde 32,680 hektar orman, bunun 32 bin hektarı Aziziye'de 680 hektarı ise Develi'de mevcuttur.

Madenler: Aziziye civarında Linyit kömürü ve simli kurşun, Develi kazasının Farasa köyü civarında demir, İncesu kazasının Karahisar nahiyesinin Araplı merkezinde Linyit kömürü madenleri mevcuttur.

Mines: Around Aziziye Brown coal and silver lead, around Develi district Farasa village iron, around İncesu district Karahisar neighborhood Araplı center also Brown coal mines.

◆ Sultan Hanı'ndan detay

◆ Yamula Baraj Gölü

efsanelerde kayseri

kayseri legends

◆ Hunat Medresesi'nden bir detay

Erciyes'in uzun geçmişi, yaşayan kültürlerin kendisiyle ilgili efsaneler üretmesine neden olmuştur.

Ali Rıza Önder 1950'lerde şöyle der. "*…Nuh, Nuh Mehmed adının çokluğu kafama takılmıştı. Bu bizi Hz. Nuh'a, Tufan'a ve yüce dağların tepesine çarparak dolaşan ilk gemiye kadar götürür. Bekir Mısırlıoğlu hemşerimin anlattığına göre, halk arasında Nuh'un Gemisinin Erciyes'e takıldığı, Hz. Nuh'un bu dağa hitaben, 'Başında karın, üstünden dumanın eksik olmasın' diye bedduada bulunduğu söylenirmiş. Bu bizim için önemli ipucudur ama araştırmadan dinlemeden yazmaya elim varmadı*" der.

Erciyes adının "Er" adlı bir yiğit, "Ciş" adlı bir genç kızın sonu hüsranla biten aşklarından meydana geldiğini, iki sevgilinin adının birleşmesinden doğan "Erciş" adının zamanla Erciyes'e dönüştüğünü yöre insanı tarafından anlatılmaktadır.

CİŞ HATUN SANDUKASI

Erciyes eteklerinde yaşayan Ercişler kabilesi beyinin kızı Ciş Hatun, çok güzel bir genç kızmış. Bu genç kıza, bir gün çok uzaklardan gelen Eryiğit adında bir genç aşık olur. Gencin ataları olan Horasan Uluları ve Alpleri, kızı babasından isterler. Bey Eryiğit'i beğenir ama kızını vermek için bir şart koşar. Bulundukları dağın zirvesinde yaşayan ve ateş üfleyen bir ejderha vardır ve kızını vereceği yiğidin onu öldürmesini ister.

Delikanlı Ciş Hatun'u almak için getirdiği hediyeleri bir sanduka ile konağa takdim eder ve şartı kabul ettiğini söyler. Eryiğit'e aşık olan Ciş Hatun, oraya çıkanın geri gelmediğini, "Alev Üfleyen Dağ" tarafından yakıldığını bilmektedir. Eryiğit'e: "*Sakın zirveye çıkma, çıkarsan o ateşte yanarsın.*" diye yalvarır. Eryiğit dinlemez ve onunla evlenebilmek için her şeyi göze aldığını söyler ve yola çıkar. Ciş Hatun, Eryiğit'in getirdiği sandukayı, nalınları alıp,

The long history of Erciyes led the formation of legends about itself. Ali Rıza Önder says in the 1950s: "... Noah, the multitude of Noah Mehmed's name stuck in my mind. This takes us to Hz. Noah and Flood and to the first ship that hits the top of the mighty mountains. According to Bekir Mısırlıoğlu that among the people, it is told that Ship of Noah was attached to Erciyes, Hz. Noah was said to be addressing this mountain, saying, "Snow and smoke over your head be always there." This is important for us, but it is important not to write by listening without researching. Erciyes name is formed by a young man named "Er" and a young girl named "Ciş" and their sad story and turned into "Erciyes", according to some legend.

CIS HATUN CHEST

The daughter of Ercis tribe who lives in the skirts of Erciyes, Ciş Hatun is a very beautiful young girl. A young man named Eryiğit falls in love with this young girl one day. Horasan and the Alps, who are their roots, want their daughter from their father. The father likes Eryiğit but he has a condition to give her daughter. There is a dragon living at the summit of the mountain and blowing fire, asks him to kill him.

He presents the gifts he has brought to get the young Ciş Hatun with a chest and says he accepts the terms. Ciş Hatun, who falls in love with Eryiğit, knows that the people going there are not coming back and that they are burned by "Flaming Blazing Mountain". To Eryiğit: "Do not go summit, the fire burns out," she begs. Eryiğit does not listen and goes out and tells him that he can do everything to marry her. Ciş Hatun picks up the chest, the robes, brought by Eryiğit and follows him. She catches him today's Yanıkdağ place and begs again, but fails again. She leaves the belongings to a cave and wears her wedding dress and they go together. When the summit approaches, the

onun peşine düşer. Bugünkü Yanıkdağ denilen yerde onu yakalar ve tekrar yalvarır ama razı edemez. Ciş Hatun nalınlarını, sandukayı bir mağaraya bırakır, gelinliğini giyer, birlikte yola koyulurlar. Zirveye yaklaştıklarında alevler birdenbire alazlanır ve üzerlerine gelir. Eryiğit, Ciş Hatun'un önüne geçer ve alevler onu yutar. Ciş Hatun arkada duvağı ve gelinliğiyle yiğidini kurtarmaya çalışır ama ayağı dağın alevinin içine doğru kaymaya başlar. Aşağı doğru kaymaya başlarken, gelinliğin duvağı dağın üzerinde kalır ve beyaz bir örtü olur. Ciş Hatun da dağın zirvesinde kaybolur. Alev Dağı onu da yutmuştur. Onların anısına Alev Dağı'na "Erciyes" adı verilir. Derler ki; Erciyes'in zirvesine yakın yerlerde Yanıkdağ'da Ciş Hatun'un hâlâ nalını ve sandukası saklıdır. Yine derler ki; o günden sonra Alev Dağı'nın alevleri söndü ve bir daha alev püskürmedi. Ciş Hatun'un duvağı üzerinde olduğu sürece, Alevli Dağ alazlanmayacak. Bugünkü beyazlık ve ara ara görülen bulutlar onun başındaki tac ve duvağın esmesiyle hareket eder.

Kemalettin Karamete, Erciyes Kayseri'si ve Tarihine Bir Bakış (Kayseri 1934) isimli eserinde şunları söyler:

"Bu dağa Erciyes isminin verilmesine dair muhtelif rivayetler vardır. Kapadokya krallarından birinin oğlu olduğu rivayet edilen nebilerden Cercis Aleysisselam'a nispetle, 'Ercis' lafzından alındığı söylenir. Rumca 'beyaz dağ' manasına gelen Argaios'dan gelmesi de muhtemeldir.

El–Cazip nâmında bir Emirin isminden de alındığı söylenmektedir. Fakat Erciyes kelimesinin öz Türkçe bir kelimeden, bir Türk kahramanına izafaten "Erceğiz" kelimesinden alınma olduğu muhakkaktır."

SARIGÖL EFSANESİ

Sarıgöl, Erciyes'in kuzeybatısında üç dağın ortasındadır. Su ile dolduğu zaman 130 bin m^2 alana sahip olduğu bilinir. Ancak derinliği çok değildir. Fakat, asırların getirdiği birikimlerle gölün tabanı tamamen bataklık haline gelmiştir. Bu haliyle, yaylaların, yılkı atlarının, Yörüklerin hayat kaynağıdır.

Eski zamanlarda Sarıgöl, kışın tamamen buzla kaplı olur ve donarmış. Donmuş gölden, katırlar birer ikişer geçermiş. Efsaneye göre; kervancı katırları gölden geçerken, kervanın en kıymeti katırı, kırmızı lira yüklü sarı katır, buzların çatlaması üzerine gölün ortasında kalır. Sarı katır, yavaş yavaş göle batmaya başlar. Bunun üzerine paniğe kapılan kervancıbaşı, sarı katıra der ki: "*Eğer sağ salim gölden çıkarsan, kırmızı liranın yarısını sana bağışlayacağım*". Katır gölden çıkmayı başarır ama kırmızı liraların bir kısmı göle dökülmüştür. O gün bugündür göle "Sarıgöl" denirmiş.

Bir rivayete göre; Sarıgöl'ün olduğu yerden İpek Yolu geçmektedir. Bu gölün yüzeyi, kışın donmaktadır. Donan göl yüzeyinden imparatora ait altın yüklü kervan geçmektedir. Kervanın ağırlığına dayanamayan göl yüzeyi kırılır ve kervan göle batar. Sarı has altınlar, göle gömülür. Kervan, altın yüklü olduğu için gölün yüzeyine altının rengi yansır. Bundan dolayı, göle "Sarıgöl" denmiş.

SULTAN SAZLIĞI EFSANESİ

Sultan Sazlığı, Develi Ovası'nda 17,200 hektarlık bir alanı kaplamaktadır. Erciyes Dağı'nın güneybatısında olup, Kızılırmak havzasında bulunan

flames suddenly become bigger and come to them. Eryiğit goes in front of the Ciş Hatun and the flames swallow him. Ciş Hatun tries to save the lover by pulling its back and neck, but her foot begins to slip into the flame of the mountain. As she begins to slip down, the wedding dress stands on the mountain and becomes a white cover. Ciş Hatun disappears at the summit of the mountain. Flame Mountain swallows her too. For this reason, their name is given to the Flame Mountain "Erciyes". They say; In the vicinity of the summit of Erciyes, there is still a hidden chest.

They say again; After that day the flames put out and did not fire again. As long as the wedding dress is on the mountain, the Flaming Mountain will not be excluded. Today's whiteness and intermittent clouds move with the blow of the tack and the wall around it.

Kemalettin Karamete, A Look at Erciyes Kayseri and his History – Kayseri 1934, in his famous work, says:

"There are various narrations about giving this mountain the name Erciyes. It is said that the nephews reported to be the son of one of the Cappadocian kings were taken from the letter 'Ercis', relative to Cercis Aleyhsisselam. It is also possible that Argeos came from the Greek meaning 'white mountain'.It is said to have been taken from a melted name meaning 'El–cazip'. However, it is certain that Erciyes was taken from a Turkic word, a Turkish hero, from the word 'Erceğiz'".

SARIGÖL LEGEND

Sarıgöl is in the middle of three mountains on the north–west of Erciyes. When filled with water it is known that it has an area of 130 thousand m^2. But the depth is not much. However, with the accumulation of centuries, the base of the lake has become swampy. In this state it is a source of life with springs, old horses, and nomads.

In ancient times Sarıgöl was completely frozen in winter and frozen. From frozen lakes, cows passed by one by one. According to the legend; As the caravan mules cross the lake, the caravan's most valuable cow, red lira loaded yellow cow, is left in the middle of the lake when the ice cracks. The yellow cow starts sinking slowly. On top of that shepherd, says: "I will give you the half of the red liras, if you can get out of the water alive." The cow succeeds in getting out of the lake but some of the red pounds are poured into the lake. Since that day, it was called "Sarıgöl".

According to a rumor; Silk Road is the place where Sarıgöl is located. The surface of this lake is frosted in winter. From the surface of the frosted lake, the golden caravan of the emperor passes. The surface of the lake, which is not even on the weight of the caravan, is broken and the caravan sinks into the lake. Yellow gold is buried in the lake. The caravan is reflected in the color of the gold on the surface of the lake to be loaded with gold. From this, the lake is called "Sarıgöl". (yellow lake).

SULTAN MARSHES LEGEND

The Sultan Marshes covers an area of 17,200 hectares of Develi plain. It lies to the south–west of the Erciyes mountain and is located in the lowest part of the Develi closed basin in Kızılırmak basin. In Sultan Marshes there

Develi kapalı havzasının en alçak kesimlerinde yer almaktadır. Sultan Sazlığı'nda; tatlı, tuzlu, hafif tuzlu açık su yüzeyleri, geniş sazlık ve bataklık alanları ile bunları çevreleyen sulak çayırlar yer almaktadır.

Adının, Osmanlı Sultanlarının avlak yeri olmasından dolayı aldığı söylenir.

Efsaneye göre; Yavuz Sultan Selim Çaldıran Savaşı'na giderken buradan geçer. Yavuz'un ordusu burada konaklayacaktır. Sultan, orada bulunan Şeyh Şaban Hazretlerine haber göndererek: "*Bugün askerlerinin yemeği size aittir.*" buyurur. Şeyh Şaban: "*Padişahım, emriniz başım üstüne*" der. Şeyh bir koyun keser ve pirinç pilavı ile pişirip, Yavuz'un 400 bin kişilik ordusuna ikram eder. Bir koyun ile koca ordu doymuş, yemeğin sonunu da Şeyh ile Yavuz Sultan Selim yer. Bundan sonra buraya, Yavuz Sultan Selim'den dolayı "Sultan Sazlığı" adı verilir.

KAYSERİ ÜZERİNE BİR EFSANE

Kudret Altun, Ahmet Hilmi Kalaç tarafından yayımlanmış bir efsaneyi şöyle nakleder:

Kayseri Şehri Erciyes eteklerinde, Eskişehir tepelerinde bulunurken, Boğazköprü'den Kızılırmak'a akan Karasu Vadisi kapalı ve bugünkü ova, şimdiki şehri de içine alarak geniş bir göl halinde imiş. Gölün gümüş suları, çepeçevre etrafına dizilen köy ve kasabaların eteklerini yakalayarak dalgalandıkça, sakinlerine içten bir gurur ve bahtiyarlık gelirmiş. Şehrin hâkim bir noktasında ve bütün gölü kucaklayan bir tepesinde hükümdarın sarayı bulunuyormuş. Sarayda oturan zamanın kralı, arkasında beyaz dağı, önünde mavi gölü gördükçe böbürlenir: "*Tanrı'nın verdiği iki nimet bizim oldukça, hiç kimse bize el uzatamaz.*" dermiş. Gel zaman, git zaman uzaktan gelen ve ünü her tarafa yayılan Battal adlı bir kahraman, memleketlerine musallat olmuş, birer–ikişer köy ve kasabaları alıyor, kuleleri düşürüyor, Erciyes'in mağrur şehrine yaklaşıyormuş. Şehirde endişeler başlamış, ama kral telaşlanmıyor, hiç tedbir almıyormuş. Kralın kızı, adını duyduğu Battal'a görmeden aşık olmuş. Bir gün babasına sormuş:

"*Baba, çok şükür halimize, mesuduz, bahtiyarız, yalnız içimde bir korku var. Bu Battal gelirse, şehrimizi elimizden alırsa...*" demiş. Kral ise kızına: "*Bu dağ arkamızda, göl de önümüzde oldukça, kimse bize el uzatamaz.*" demiş ve Boğazköprü'yü işaret ederek eklemiş:

"*Şu arada bir ayağı var, orası yufkadır. Biraz açsalar su çekilir, biz de müttefikimizin birini kaybederiz. İşte o zaman korkarım.*" demiş.

Battal, her yeri almış ama Kayseri'yi bir türlü fethedememiş. Çünkü, dağdan ordu geçmez, gölden şehir kuşatılmazmış. Kaleyi içten fethetmeye karar vererek, tebdil–i kıyafetle saraya sızmış. Kralın kızını kendine aşık edip, zayıflığını öğrenmiş. Kralın dediği yerden kazıp gölün suyunu boşaltmışlar. Su azalınca, ova tozlu yol olmuş ve Battal entrikayla hem kızı, hem de şehri ele geçirmiş.

HASAN BABA–ALİ BABA EFSANESİ

Hasan ve Ali adlı iki veli, iki ayrı dağda münzevi bir hayat yaşamaktadır. İkisi de kerametlerini birbirine göstermek isterler. Yaz mevsiminde Hasan

are Sweet, salty, slightly salty open water surfaces, large reeds and marsh areas, and wetland meadows surrounding them.

His name is said to have been taken because of it is the Ottoman Sultans' hunting grounds.

According to the legend; Yavuz Sultan Selim goes through this place when going for the Çaldıran War. Yavuz's army will stay here. The Sultan sent a message to the Sheik Şaban who was there: "It is up to you that your soldiers will eat today". Sheik Şaban: "My Sultan, your command is on my head". The Sheik cuts a sheep and bows it with rice. He serves for 400 thousand people. With a sheep all the army was full and the remainders are eaten by Sheik and Yavuz Sultan Selim. After that, it is called "Sultan Marshes" because of Yavuz Sultan Selim.

A LEGEND ON KAYSERI

Kudret Altun, tells a legend published by Ahmet Hilmi Kalaç:

The Kayseri city is located on the skirts of Erciyes, on the hills of Eskişehir, while the Karasu valley flowing from Boğazköprü to Kızılırmak is covered and the present plain is taken as a large lake by including the present city. As the silver waters of the lake were caught by the skirts of villages and towns all around, it gave peace to everyone. There was a palace of the rulers at a top point of the city. The king, sitting in the palace, boasted as he saw the white mountain behind him, and the blue sky behind him: he said, "Two blessings of God are ours, no one can attack to us." In time, when a hero named Battal, who comes from far away and spreads his reputation all over the country, gets two or more villages and towns, falls down every place, approaches the proud city of Erciyes. The city started worrying, but the king is not worried, he does not take any measures. The daughter of the king fell in love with Battal, whose name she heard. One day he asked his father:

"Dad, thank goodness we are happy but I have a fear in my heart. If this Battal comes, if he takes away our city?" The king said to his daughter: "This mountain is at our back, the lake is quite near now, no one can attack to us." He pointed to Boğazköprü and added:

"There's a foot in there it is sensitive. If a little opened, water is drawn, we have a loss of our ally. That's when I'm afraid."

Battal has taken everything but has not been able to conquer Kayseri. For the army does not pass from the mountain and the lake. He decided to conquer from the inside, changed his clothes and went inside the city. He fell in love with the king's daughter and learned of her weakness. They dug up the water that the king has mentioned and emptied the water from the lake. As the water decreased, the plains became dusty and Battal conquered both the daughter and the city.

HASAN BABA–ALI BABA LEGEND

Two men named Hasan and Ali live a hermit life on two separate mountains. They both want to show their miracles to each other. In the summer season, Hasan wraps his wig with mountain snow, Ali puts a towel and fire inside. Together, they go to the women bath in the city. Ali's fires do not burn the towel, but the snow in Hasan's wig starts to gain access because he sees

sarığını dağın karı ile doldurur, Ali de bir havluya kızgın korları koyar. Birlikte, şehirdeki kadınlar hamamına giderler. Ali'nin ateşleri havluyu yakmaz ama Hasan'ın sarığındaki karlar, kadınları hamamda çıplak bir vaziyette gördüğü için erimeye başlar. Bunlar öldükten sonra yaşadıkları dağlar, adlarıyla anılır.

Bu efsanenin başka bir varyantı ise şöyledir.

Hasan Dağı'nda yaşayan bir münzevi veli, Kayseri'de kunduracılık yapan veli arkadaşına yaz mevsiminde mendiline doldurduğu karı hediye olarak götürür. Mendili, dükkanın tavanına asar. Kunduracı da kendi mendiline kor koyar, kar dolu mendilin yanına asar. Dükkana gelen kadın müşterilerden birinin açılan bacağını gören dağda yaşayan velinin mendilindeki karlar erimeye başlar. Kunduracı da ona: "*Dağ başında yaşayan insanın kendini muhafaza etmesi, nefsine hakim olmasının kolay olduğunu, zor olanın şehirde kendini muhafaza etmek olduğunu.*" söyler. (*Bu efsanenin değişik varyantları; Niğde Hasan Dağı, Muğla Çiçek Baba, Antep Kurban Baba, Elazığ Şarık–Şivan Efsaneleridir.*)

KEREM İLE ASLI

Anadolu'da XVI. yüzyıl sonrasında hikâyeci aşıklar, halkın sanat, edebiyat ihtiyacını karşılıyorlardı. Köy köy geziyor. Köy odalarında, düğünlerde, kahvehanelerde sazları eşliğinde hikâyeler anlatıyorlardı. Bunlar; bazen önceden hazırlanan, bilinen, yaşanan olaylardan olduğu gibi, anlık anlatılanlardan da oluyordu. Anlatılan hikâyelerden beğenilenler, zamanla destanlaşmıştır.

Halk hikâyeler geleneği, aslında sevgi hikâyeleri ve aşıkların yaşam öyküleriydi. İşte Kerem ile Aslı efsanesi de bunlardan birisidir.

Kerem ve Aslı hikâyesinin farklı anlatımları bilinmektedir. Bunlardan birisi şöyledir:

İsfahan Beyi'nin, oldukça zengin olmasına rağmen bir çocuğu yoktur. Ve bu duruma çok üzülmektedir. Komşusu Ermeni keşişin de çocuğu yoktur. Bir gün beyin ve keşişin hanımları birbirlerine üzüntülerini dile getirirken, yaşlı bir zat yanlarına gelir ve onlara iki fidan verir. Fidanları dikerler ve büyüyen fidanın birinde bir elma meydana gelir. İki komşu kadın elmayı bölüşüp yerler ve adakta bulunurlar. Çocukları olursa, birbirleriyle evlendireceklerdir. Aradan çok geçmeden ikisinin de biri kız biri oğlan çocukları dünyaya gelir. İsfahan Beyi oğluna Mirza Han, keşiş de kızına İsa Gülü adını koyar.

Aradan zaman geçer ve çocuklar büyümeye başlar. Keşiş hanımının verdiği sözden dolayı, beyin kızına talip olacağını düşünür ama kızını vermek istemediği için, gizlice İsfahan'ı terk eder.

Mirza Han'ın yanına arkadaş olarak Sofu adlı bir kişi seçerler ve ikisi her yere birlikte giderler. Mirza Han, rüyasında gördüğü bir kıza aşık olur. Bir gün Sofu ile ava giderler ve bir kuş vurur. Vurduğu kuş bir evin bahçesine düşmüştür. Kuşu almak için girdiği bahçede rüyasında gördüğü kızı görür. Kıza, "*Rüyamda gördüğüm kızın aslısın sen.*" der. Kız da ona: "*Kerem eyle, beni bırak, görürlerse ikimizde rezil rüsva oluruz.*" der. Bundan sonra Mirza Han'ın adı Kerem, İsa Gülü'nün adı Aslı olur ve yıllarca süren bir takip başlar. Keşiş,

the women naked in the bath. After they die, the two mountains were called by their names.

Another narration of this legends is as follows:

A reclusive guardian living in Hasan Mountain takes a gift to his friend who is a shoemaker in Kayseri, filling his handkerchief with snow in summer. The handkerchief hangs on the shop's ceiling. The shoemaker also puts on his own handkerchief, hanging it next to the snow–filled one and fills it with fire. The snow of the man coming from the mountain begins to melt when he sees one of the female customers coming to the store. The shoemaker also tells him; "It is said that the person living on the mountain maintains himself, that it is easy to dominate the soul, and that the hard one is to keep himself in the city." (Different narrations of the legend are; Niğde Hasan Mountain, Muğla Çiçek Baba, Antep Kurban Baba, Elazığ Şarık–Şivan)

KEREM AND ASLI

In Anatolia, after the sixteenth century, storytellers meet the art, literature needs of the people. They visit the villages. In village rooms, at weddings, in coffeehouses, they talk accompanied by instruments. These were sometimes pre–existing, known, live events, as well as instant. The acclaimed stories become legendary over time.

The tradition of the people's stories, in fact, stories of love and life stories of lovers. This is one of them in Kerem and Aslı.

Kerem and Aslı story are told differently, it is included also in books. Here is one of them:

Isfahan beyi, despite being quite rich, does not have a child. And he is very upset about this situation. His neighbor Armenian monk has no children either. One day wives of the monk and the bey express their sadness to each other, an elderly person comes to them and gives them two saplings. They plant the seedlings and one of the growing seedlings comes to an apple tree. Two neighboring women split apples and make a wish. If they have children, they will marry each other. Soon both have children. Isfahan Bey's son is named Mirza Khan, and daughter of the monk is named as İsa Gülü.

Time passes and children start to grow. Because of the promise given by the lady of the monk, she thinks that they will request her daughter for marriage but because she does not want to give her daughter, she secretly leaves Isfahan.

They choose a person named Sofu as a friend to Mirza Khan and they go together everywhere. Mirza Khan falls in love with a girl she sees in her dream One day, Sofu goes to work and hits a bird. The bird he hit fell into a house garden. He sees the girl he sees in his dream when he goes in garden in order to get the bird. "You are the girl I see in my dream". The girl says to her, "If you see me Kerem, let me go, then we both become infamous" After that, the name of Mirza Khan is Kerem, the name of İsa Gülü is Aslı, and a long follow up begins. Since the monk does not want to give her daughter, she constantly steps away and Kerem follows them with Sofu.

This chase that lasts for years ends in Kayseri. Kerem comes to Kayseri in exactly seven years and starts looking for the place where the monk lived in Kayseri. He learns they live in Setenönü. He does not know how to reach Aslı. Then he learns that the monk's wife is doing dentistry. The woman lies

kızını vermek istemediği için sürekli olarak uzaklaşır, Kerem de Sofu ile onları takip eder.

Yıllarca süren bu kovalamaca Kayseri'de son bulur. Kerem, Kayseri'ye tam yedi yılda gelir ve keşişin Kayseri'de yaşadığı yeri aramaya başlar. Keşişin Setenönü'nde yaşadığını öğrenir Aslı'ya nasıl ulaşacağını bilemez. Sonra keşişin karısının dişçilik yaptığını öğrenince eve gelir. Kadın, Kerem'in başını Aslı'nın dizine yaslar ve ağrıyan dişini sorar. Kerem, Aslı'yı daha fazla görebilmek için: "*Hayır o değil, o değil.*" diyerek tüm dişlerini çektirir. Kerem'i tanıyan ve işin aslını öğrenen kadın, kocasını aramaya başlar. Aslı ile Kerem anlaşır ve o gece kaçmaya karar verirler. Ancak, gece dolunay olduğu için görülürler ve hırsızlık yaptıkları zannıyla hapse atılırlar. Kerem hikâyesini şehrin Beyine anlatır ve Bey de Aslı'yı Kerem'e ister. Keşiş, kızını vermek zorunda kalır. Kırk gün kırk gece düğün yapılır. Keşiş kızına gelinlik olarak büyü yaptığı bir elbiseyi giydirir ve düğmeleri Kerem'in açmasını tembih eder. Düğün gecelerinde Kerem, Aslı'nın elbisesini çıkarmak ister ama düğmeleri açtıkça elbise açılmaz, düğmeleri tekrar kapanır. Kerem'in çilesi tekrar başlamıştır. Elbisenin düğmesini açamayan Kerem öyle bir "*ahh*" çeker ki, ahla birlikte alev alır ve yanmaya başlar. Aslı da sevdiğinin üzerine atlar ve ateş ikisini de kül eder. Sevenler, Erciyes'in eteklerindeki tepelerden birine gömülürler. Derler ki, bu tepe Kerem'in yanıp tutuştuğu yerdir ve her yıl ateş kesilip, kor haline gelirmiş.

Kerem's head to Asl's knee and asks about her aching tooth. Kerem takes all his teeth by saying "no, not it" to see Asl. The woman who knows Kerem and learns the truth starts looking for her husband. Kerem and Aslı agree and decide to escape that night. However, they are seen because it is full moon at night and are thrown into prison for the theft. The story of Kerem is told to the governor and the governor wants Aslı for Kerem. The monk has to give his daughter. Forty days and forty nights last the wedding. The monk dresses a wedding dress that he did magic and instructs Kerem to open the buttons. At the wedding night Kerem wants to remove Aslı's dress, but as long as the dress is open, the dress is not opened and the buttons are closed again. Kerem's grief started again. Kerem, who can not open the button of the cloth, pulls such an "ahh" that he burns in flames. Aslı also jumps over her lover and the fire shrinks both of them. The lovers are said to be buried in one of the skirts of Erciyes which is where Kerem is burnt and burnt every year.

Erciyes Dağı

Mount Erciyes

◆ **Erciyes** | F.: Osman Gezginci

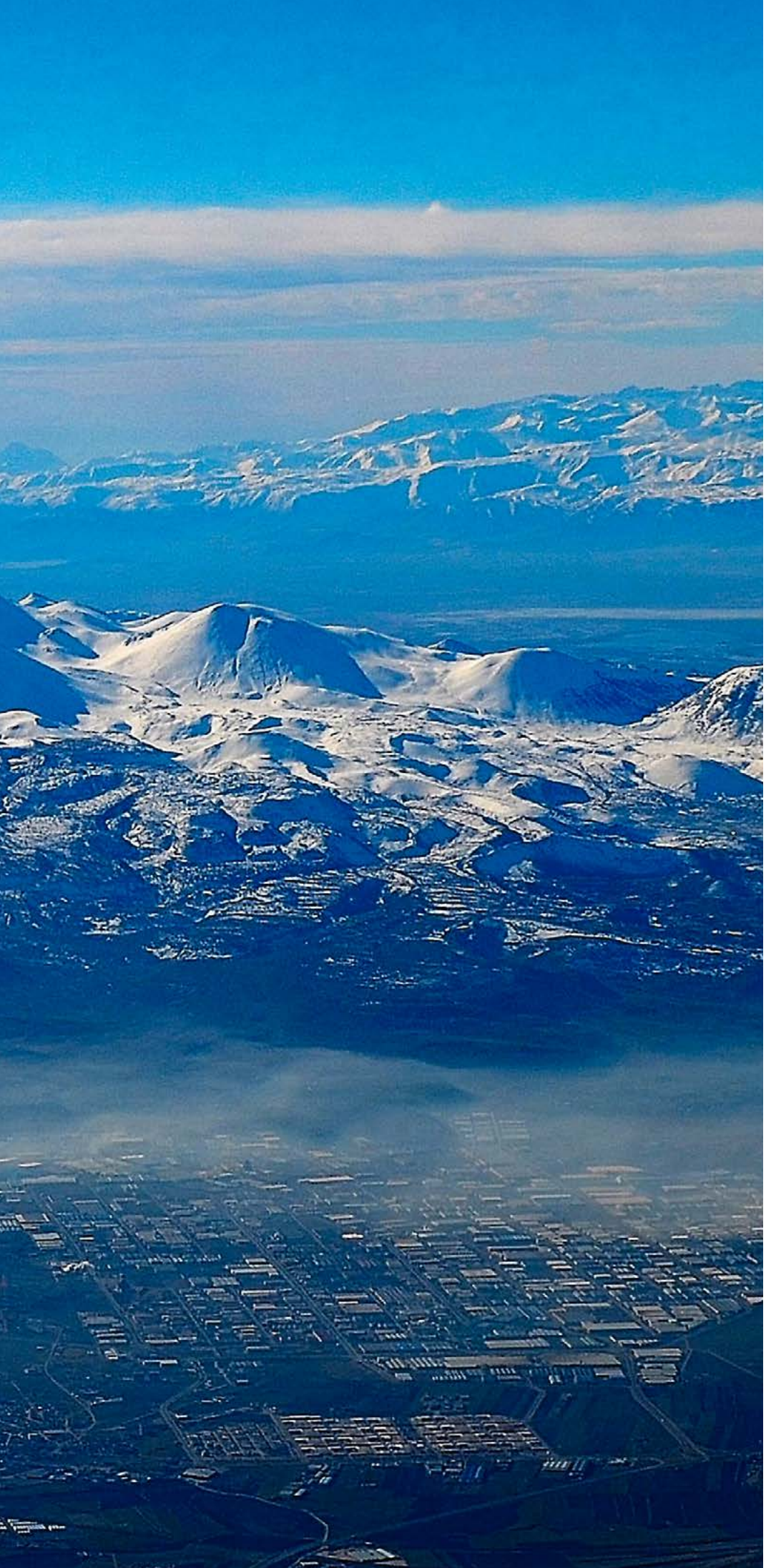

"Erciyes Dağı, Kayseri'nin alâmet–i farikası olmuş, Kayseri'nin sembolü haline gelmiştir. Bugün bir çok kurum ve kuruluşun amblemlerinde Erciyes figürünü kullanmaları, kendilerini Erciyes Dağı'na göre tanımlama ve konumlandırma arzularının göstergeleridir.

Muhteşem bir manzarayı gözler önüne seren, beyazlara bürünmüş bu "kadim dağ" yücelik taşıması ve saygı uyandırmasından dolayı, bazı seyyahlar tarafından "asil, ünlü, soylu" sıfatlarıyla nitelendirilmiştir." [Ramazan Adıbelli]

İlkel dinlere inanan toplumlarda dağlar, Tanrı'ya en yakın yerler olarak kabul edilir. Sümer mitolojisinde; "Tanrı dağı", anlamında "Ziggurat" adını verdikleri, dört köşe planlı, dıştan dolaşan rampa ile kuşatılmış, kotlar halinde yükselen tapınaklar anlatılır ve onlarda dağlar kişiselleştirilmiş ve tanrısallaştırılmıştır. Greklerdeki Olimpos Dağı, Tanrıların oturduğu yer ve Tanrı'nn kudret ve azametinin sembolüdür. Tanrılar'ın kralı Zeus'un meskenidir. Musevilik ve Hristiyanlıkta da kutsal sayılan bazı dağlar vardır. Türklerde dağ kültürü, Gök Tanrı inancıyla ilgilidir. Esasen Türkler, dağları göğe yakınlığı sebebiyle kutsal ve Tanrı makamı bilmişler, Gök Tanrı'ya kurbanlarını hep orada sunmuşlardır.

"Mount Erciyes has been the miracle of Kayseri and became the symbol of Kayseri. Today many institutions and organizations use Erciyes figurines in their emblems is the indication of their desire to locate and position themselves according to Erciyes Mountain. It is described as 'noble' by some travelers because of it gives a magnificent scenery, dressed in white and triggers the feeling of respect." [Ramazan Adıbelli]

In communities that believe in primitive religions, the mountains are regarded as the closest place to God. Sumerian mythology; The temple of God is called "Ziggurat" in the sense of "Mountain of the God", and the four–cornered, outlying ramp, surrounded by elevated temples, are depicted and the mountains are personalized and deified. The Mount Olympus in the Greeks is the place of the gods and the symbol of the might and power of God. It is the abode of Zeus, the king of the gods. In Judaism and Christianity there are some mountains that are considered sacred. In the Turks, mountain culture is related to the belief in the Sky God. In fact, the Turks, considered their

◆ F.: Abdullah Koç

Kültepe'de bulunan bir tabletten anlaşıldığına göre Asurlular bu dağa tanrı dağı anlamında Aşkaşipa ismini vermişlerdir.

Erciyes Dağı, bölge uluslarının mitolojilerinde daima önemli bir yere sahip olmuştur. Nezahat Baydur'un Maximus Tyrius'dan naklettiğine göre; hem Tanrı, hem de Yemin Tanrısı olarak saygınlık kazanmıştır. Protohattiler'den başlayarak, Eski Çağ uluslarının dağ tanrıları olduğu günümüze kadar ulaşan bazı belgelerden anlaşılmaktadır. Yazılıkaya'daki kabartmalar arasında Hazzi ve Nanni Dağları üzerinde Teşup'un gösterilmesi, Hitit ülkesinde iki önemli dağın tanrısallaştığını açıklamaktadır. Aynı dağlardan, Kumarbi destanında da bahsedilmektedir. Yazılıkaya kabartmalarına benzeyen, ancak sayısı üçe çıkarılan dağ tanrılarının benzeri, Şimşekkaya kabartmalarında da görülür.

Erciyes'in ilk adı Hitit dilinde "Harkasos" olarak geçer. Harkasos, "beyaz, gümüş gibi parlak, akdağ" anlamına gelmektedir.

mountains as sacred because of their closeness to the sky, and they always presented their victims to the Sky God on the mountains.

The Mount of Erciyes has always had an important place in the mythology of the region's nations. According to Nezahat Baydur's transfer from Maximus Tyrius; Respect for god witnessed. Starting from Protohatti, it is understood from some documents reaching to the day that ancient nations had mountain gods. Among the reliefs in Yazılıkaya, the demonstration of the Tesub on Hazzi and Namni mountains explains that two important mountains in the Hittite country are becoming divine. The same mountains are mentioned in the epic of Kumarbi. Similar mountain gods are seen in the Şimşekkaya relief but this time they are three in number.

Erciyes' first name is "Harkasos" in Hittite language. Harkasos means "white, silver–brilliant, white–mountain".

Tekir yolu üzerinde bulunan bir yazıtta: "Anadolu'nun en yüksek dağı Harkarus." cümlesinin yer alması, bu görüşü doğrulamaktadır ve Harkarus ile Erciyes'i eşitlemektedir. Bu isim, Grek diline "Argaios, Argaios–Oros" olarak geçmiştir.

Hitit Kumarbi destanından sonra, Grek mitolojisinde de bu dağdan bahsedilmektedir. Büyük Kilikya'nın yüz başlı ejderi Typhus, Zeus'un Olimpos'unu Argaios'un eteklerine yerleşmiştir. Bu olay bize Kilikyalılar arasındaki eşitlemeyi göstermektedir. Zeus sürekli şimşekler fırlatır. Typhus ise ona volkanlar püskürtür. Ancak, sonunda ejder yenik düşerek dağın dibine fırlatılır.

Büyük Kyros zamanında Anadolu'nun fethedilmesi ve Darius zamanından başlayarak İranlaştırılması sırasında da dağın yakınlarına ateşgedelerin kurulduğu ve bu kültün volkanik Erciyes'le ilişkisinin arttırıldığı yine tarihi kaynaklarda ifade edilmektedir.

Nezahat Baydur ve Kurt Bittel, burasının dağ tanrılarına ait olduğu görüşünü ileri sürmektedir. Maximus Tyrius: "*İlk insanlar Zeus'a dağ tepelerinde, Olympos ve İda'da, göğe yakın bütün dağlarda heykeller diktiler.*" demektedir. Heredot, İranlılar'ın yüksek dağ tepelerinde, kurban adadıklarını bildirmektedir.

ERCİYES DAĞI'NIN ANLAMI

Erciyes Dağı'nın anlamı; hep "ululuk, yücelik, burç, erişilmezlik, sütana, doğurgan ana, Tanrı tahtı, Tanrı yüceliği, Tanrı'nın oturduğu yer" anlamına gelen isimlerden oluşmuştur. Hurriler; dağı, tanrıları "Namni"ye benzetip "ana, sütana, doğurgan ana"; Hititler ona "beyaz, muhteşem, parlak dağ" anlamına gelen "Harkaros, Hargaia, Harkasos" Romalılar Erciyes Dağı'nı tanrıları Apollon'a benzeterek "Argais" şeklinde isimlendirmişlerdir. Argos sözünün hangi dile ait olduğu, bugün tam tespit edilememiştir.

Atatürk'ün Erciyes adını, Türkçeye bağlayan bir etimoloji denemesi bulunmaktadır. Adın "Erc" bölümünü, "burç" hakimiyet, ululuk ve kale" anlamlarına gelen "Erk" sözüyle ilişkilendiren Atatürk, "–iyes" bölümüne de nispet anlamı yüklemiş ve kelimenin tamamını "ululuk ve hakimiyet ifade eden bir mefhum" şeklinde açıklamıştır.

Günümüzde çok geniş bir kullanım alanı bulan Erciyes adı, tamamen Türk kültürüne ait bir addır.

Kapadokya krallarından birinin oğlu olduğu rivayet edilen nebilerden "Cercis Aleuyhisselam"a nispetle, "Ercis" lafzından alındığı söylenir. Bu karışıklığa rağmen, 1928 İmlâ Lugâtı'nda yer almamış, daha sonraki dönemlerde basılan Türk Dil Kurumu İmlâ Kılavuzlarında "Erciyeş", daha sonra Kayseri ağzındaki kullanımıyla "Erciyes" olarak yazılmıştır. Çok sayıda isme sahip olan Erciyes'in diğer adları; "Argeos, Argaeus, Argaios, Cebel–i Ercîs, Erceyiz, Erciyas, Erciyaş, Erciyeş,"dir.

In a inscription on the way to Tekir; the presence of the sentence "Harkarus, the highest mountain of Anatolia", confirms this view and equals Harkarus and Erciyes. This name is called "Argaios, Argaios–Oros" in Greek.

After the epic of Hittite Kumarbi, it mentions this mountain in Greek mythology. Typhaus, dragon of the great Kilikya settled on the skirts of Zeus's Olympus of Argaioss. This event shows us the equilibrium between the people of Kilikya. Zeus throws constant lightning. Typhaus sprays him volcanoes. However, eventually the dragon falls to the bottom of the mountain.

It is clearly understood in the historical sources that the conquest of Anatolia during the Great Cyrus and the beginning of Darius and the establishment of fire gates near the mountain during the Iranianization and the increase in relation to this cult volcano Erciyes.

Nezahat Baydur and Kurt Bittel put forward the view that this place belongs to the mountain gods. Maximus Tyrius says that "the first people erected statues on the mountain hills to Zeus, all the mountains near Olympus and Ida". Herodotus, tells that Iranians present victims to their gods on mountains.

THE MEANING OF MOUNT ERCIYES

The maning of Erciyes has always been related with "glory, mighty, fertile mother, throne of the god, glory of the god, the place where god sit". Huris: likened the mountain to their god "Nemni" and called it "mother,-fertile mother"; Etis called it "Arga-Erga" meanning volcano, Hittites called "Harkaros, Hargaia, Harkasos" meaning "White, glorious silver mountain", Romans likened Mount Erciyes to their god Apollon and called it "Argais". The Word "Argos" has not been related to any known language.

There is an etymology experiment of Atatürk for the name Erciyes to Turkic. Atatürk, who is interested in the word "Erk" which means "Erc" part of the name, "horoscope" dominance, holiness and fortress", means" part of the world" and means "a notion expressing holiness and dominance" It discloses.

Today, Erciyes name, which finds a very wide usage area, is a name belonging to Turkish culture.

It is also said that a son of the Cappadocian kings "Prophet Cercis" is called "Ercis". In this chaos, the word has not been included in 1928 dictionay and it is included in later publications as Erciyeş", and then with the local pronunciation "Erciyes". Having too many names, "Argeos, Argaeus, Argaios, Cebel–i Ercîs, Erceyiz, Erciyas, Erciyaş, Erciyesş," are some of them.

PLANT AND ANIMAL STRUCTURE OF ERCIYES

Mount Erciyes and its surroundings have forests, mountain steppes, alpine meadows, birds, rocky slopes, ice fields as well as a rich flora and fauna. It also has an important feature in terms of the existence of endemic species. Researching in Erciyes; Erciyes University Biology Department, Engineering Department, related scientists, TEMA Foundation as civil society explained nine plant species found in Erciyes, 840 plant species from 130 of them in

◆ Erciyes

ERCİYES DAĞI'NIN FLORASI VE FAUNASI

Erciyes Dağı ve çevresi; ormanları, dağ bozkırları, alpin çayırları, kuşları, kayalık yamaçları, buzulu, buzluklarıyla hem habitat, hem de zengin bir flora ve faunaya sahiptir. Endemik türlerin varlığı açısından da önemli bir özelliğe sahiptir. Erciyes'te araştırma yapan; Erciyes Üniversitesi Biyoloji Bölümü, Mühendislik Bölümü'ne bağlı bilim insanları, Tema Vakfı gibi sivil toplum kuruluşları tarafından yapılan flora ve fauna çalışmalarında dünyamızda sadece Erciyes'te bulunan 9 bitki türü olduğunu, 840 bitki cinsinden 130 tanesinin Türkiye'ye, dolayısıyla Erciyes'e ait olduğunu belirtmektedir. Aynı araştırmacılar; Erciyes faunası için kaya kartalı gibi dağ yaşamına uyumlu 28 türü, yılkı atları, kurt, tilki, sansar, tavşan, gelengi, gelincik, sincap, farklı yüksekliklerde bulunan yılanları, değişik türlerde 80 civarında gündüz kelebeğinin bulunduğunu belirtmektedir.

Turkey and thus belongs to Erciyes. The same researchers explained there are 28 species adapted to mountain life as golden eagle, wild horses, wolves, fox, marten, rabbit, spermophilus, weasel, squirrel, snake located at different heights, which indicate that there were around 80 daytime butterflies in different types.

Strabon mentioned, 2,500 m of Erciyes mountain, the frequent forests stretching up to the slopes, common oak, aspen forest, hawthorn, juniper trees widespread distribution showed that, elm, maple, pear, hack berry, locust, hawthorn, mountain ash, pine, acacia, wild pear, perennial plant communities such as mountain plum, comes in clumps. Extending in a height of approximately 3,000 m vicinity–area it is located in wide areas. In addition, there are alpine meadows resistant to cold in a wide area.

Strabon'un bahsettiği, Erciyes Dağı'nın 2,500 m. yamaçlarına kadar uzanan sık ormanlardan geriye sadece; yaygın meşe, titrek kavak ormanı, alıç, ardıç ağaçları yaygın dağılım gösterirken; karaağaç, akçaağaç, ahlat, çitlembik, menengiç, alıç, üvez, karaçam, akasya, dağ armudu, dağ eriği gibi çok yıllık bitki toplulukları öbekler halinde bulunmaktadır. Yaklaşık 3,000 m civarı yüksekliğe kadar uzanan alanlarda geven yaygın olarak yer almaktadır. Ayrıca, geniş bir alanda soğuğa dayanıklı alpin çayırlar bulunmaktadır.

GEOGRAPHY AND GEOLOGIC STRUCTURE OF ERCIYES

Erciyes Mountain, which is the symbol of Kayseri and integrated with the name of "Kayseri", is the highest mountain of the Central Anatolia Region and it is one of the most important mountains of Turkey in terms of its area of elevation and its coverage. Erciyes Mountain, which is 3,917 m above sea level, has spread over an area exceeding 1,000 square meters with lacustrine columns and lava flows.

ERCİYES DAĞI'NIN COĞRAFİ VE JEOLOJİK YAPISI

Kayseri'nin sembolü olmuş ve "Kayseri" ismiyle bütünleşmiş olan Erciyes Dağı, İç Anadolu Bölgesi'nin en yüksek dağı olup, gerek yükseltisi, gerekse kapladığı alan bakımından Türkiye'nin önemli dağları arasında yer almaktadır. Deniz seviyesinden yüksekliği 3,917 m olan Erciyes Dağı, tali koniler ve lav akıntıları ile 1,000 m²'yi geçen bir alana yayılmış durumdadır.

Dağın kuzeyinde ortalama 1,050 m yükseltiye sahip Kayseri Ovası, güneyi ve batısında 1,075 m yükseklikteki Develi Ovası yer almaktadır. Erciyes Dağı'nın en yüksek sivrisi olan Büyük Erciyes (3,917 m) ile bunun batısında alçak ikinci sivrisi Küçük Erciyes (3,703 m) dağın karakteristik görüntüsünde önemli yer tutmaktadır. Bütün bu evrede, yazın da karlı olan dağın duvak bölümü, çok uzaklardan bile görülür.

Erciyes Dağı, jeolojik yaş bakımından yakın geçmişte sönmüş bir "yanardağ"dır. Dağın yamaçlarında ve eteklerinde çok sayıda tali volkan konileri ve lav akıntıları bulunmaktadır. Tali volkan konilerinin bazıları, küçük bir tepe özelliği gösterirken, bazıları orta yükseklikte dağ sınıfına girecek özelliktedir. Bu konilerin başlıcaları:

Yılanlı Dağ (1,643 m), Ali Dağı (1,870 m), Bozdağ (1,772 m), Gökdağ (2,197 m), Karnıyarık Tepesi (2,391 m), Kefeli Dağı (2,417 m), Lifos Tepesi (2,509 m), Yılband Dağı (2,602 m), Kolanlı Dağı (2,680 m), Sütdonduran Tepesi (2,797 m), Eğrikuzey Tepesi (2,926 m).

Bu tali volkan konilerinin dışında, dağın yamaçlarında ve eteklerinde irili ufaklı çok sayıda tali volkan konisi bulunmaktadır. Bu yapısı ile Erciyes bir "küme volkan" özelliğine sahiptir.

Erciyes Dağı'nın oluşumunda rol oynayan volkanik püskürmeler, günümüzden yaklaşık 65 milyon yıl önce (II. Jeolojik Zaman sonu) başlamıştır. Çoğunlukla bazaltik lavların yüzeye çıktığı bu dönemde, kırık (fay) hatlardan çıkan lavlar geniş alana yayılmış ve yayvan, adeta kalkan şeklinde volkanik bir temel oluşturmuşlardır. Bu temelin izlerini oluşturan bazaltları kuzeyde Erkilet civarında bulmak mümkündür. Günümüzde yüksek Erciyes Dağı volkan konisi, bu temel üzerine oturmaktadır.

30 milyon yıl önce (II. Jeolojik Zaman'ın ikinci yarısından itibaren) göllerle kaplı olan bölgede başlayan volkanik etkinlik sonucunda, yerin derinliklerinden yeryüzüne çıkan volkanik katı materyal göllerin içinde geniş bir alanda tortul malzemeyle ara tabakalı olarak yığılmıştır. Bunun kanıtlarını kuzeyde Erkilet'in yamaçlarında görmek mümkündür. Bu geniş havzada yığılan volkanik küllerin suyla ilişkisi bu alanların karalaşması ile geniş alanlarda tüf platoları meydana gelmiştir.

Bir volkan konisi olarak Erciyes Dağı'nın yükselmesini sağlayan volkanik püskürmeler, yaklaşık 5,5 milyon yıl önce andezitik türdeki lavların yer yüzüne çıkmaya başlamasıyla meydana gelmiştir. Bu evrede; volkanik püskürmeler şiddetlenmiş ve yeryüzüne çıkan lavlar ile diğer volkanik taşların üst üste yığılması başlamıştır. Bundan dolayı, Erciyes Dağı bir tabakalı–volkan (strato–volkan) özelliğindedir. Bu evrede yer kabuğu hareketleri ile arazide kırılmalar, çökmeler, yükselmeler olmuştur. Birer

Kayseri Plain with an average elevation of 1,050 m to the north of the mountain, and Develi Plain at 1,075 m in the south and west. Büyük Erciyes (3,91 7m), which is the highest point of Erciyes Mountain, and the second highest point which is low on the west of it, are important in the characteristic appearance of the mountain with small Erciyes (3,703 m). In all this stage, the mountain veil part of the mountain, which is snowy in summer, is seen from far away.

Mount Erciyes is an extinct "volcano" in geopolitical age in the recent past. There are numerous volcanic cones and lava flows on the slopes and skirts of the mountain. While some of the volcano colons show a small hill feature, the prints are capable of entering the mountain class at medium altitude. The main topics are:

Yılanlı Mountain (1,643 m), Ali Mountain (1,870 m), Bozdağ (1,772 m), Gökdağ (2,197 m), Karnıyarık Hill (2,391 m), Kefeli Mountain (2,417 m), Lifos Hill 2,509 m), Yılbanu Mountain (2,602 m), Kolanlı Mountain (2,680 m), Sütdonduran Hill (2,797 m), Eğrikuzey Hill (2,926 m).

Apart from these volcanic groups, there are many volcanic entities on the slopes and skirts of the mountain. With this structure, Erciyes has a "cluster volcano" feature.

Volcanic eruptions, which play a role in the formation of the Erciyes mountain, have begun about 65 million years ago (II. Geologic time end) In this period, where basaltic lavas mostly surfaced, lava emerging from the fault lines spread over a wide area and formed a volcanic basement in the form of a broad, almost flattened form. It is possible to find the basalts forming the traces of this foundation in the north near Erkilet. Mount Erciyes volcano is now sits on this base.

As a result of volcanic activity beginning 30 million years ago (from the second half of II. Geologic time), the volcanic solid material from the depths of the earth was stacked with intercalation layers in a large area of sediment in the lakes. Evidence of this can be seen in the northern slopes of Erkilet. In this vast basin, the volcanic ash deposits are associated with the waters and the tuff platelets have been formed in large areas by the confusion of these areas.

The volcanic eruptions that led to the eruption of Mount Erciyes as a volcano arena have begun to emerge from the surface of the andesitic species of lavas about 5.5 million years ago. In this phase; The volcanic eruptions have intensified and the lava that has emerged on the earth and other volcanic stones have begun to stack up. Therefore, Mount Erciyes is a layered volcano (strato–volcano). At this stage, ground crust movements have caused breakage, collapses, uplifts. The breakdown of the Kayseri and Develi plains date back to these periods.

About 3 million years ago (at the end of the Third Geological Time), volcanic activity stopped at the base of the main volcano, along with the clogging of the volcanic pond, many parasites on the slopes. It is a period 2 million years ago (the beginning of Fourth Geological Time) when volcanoes and berakings happened generally. According to some researchers, Erciyes mountain mass was divided into two in this period and it is said that the fault separated from the eastern Koç mountain from Erciyes and formed the present Tekir Pit. In the volcanic eruptions that took place in the last period of the fourth geological time, basalt lavas emerged from the fractures on the mountain slopes.

◆ **Erciyes** | F.: İbrahim Aysündü

çöküntü ovası olan Kayseri ve Develi ovalarının kırılmalarla (faylanmalarla) oluşumu, bu döneme rastlamaktadır.

Yaklaşık 3 milyon yıl önce (III. Jeolojik Zaman sonu) ana koninin volkan bacasının tıkanmasıyla birlikte, yamaçlardaki bir çok parazit konide de volkanik faaliyet durmuştur. 2 milyon yıl önce (IV. Jeolojik zaman başlangıcı) daha çok yanardağ ve kırılmaların olduğu bir evredir. Bu dönemde Erciyes dağ kütlesinin ikiye ayrıldığı, bazı araştırmacılara göre fayın doğudaki Koç Dağı'nı Erciyes'ten ayırarak bugünkü Tekir Çukuru'nu oluşturduğu söylenir. IV. Jeolojik Zaman'ın son döneminde meydana gelen volkanik püskürmelerde, dağın yamaçlarındaki kırıklardan bazalt lavları çıkmıştır. Bundan sonraki aşamada, küçük çaplı patlamalarla kül ve cüruf püskürmeleri olmuş, Büyük Kızıltepe, Küçük Kızıltepe gibi küçük çaplı kül ve cüruf konileri meydana gelmiştir.

Buzul Devri'nden sonra Erciyes'te yeni volkanik püskürmeler olmuştur. Erciyes Dağı'ndaki volkanik püskürmelerin günümüzden 2 bin yıl önceye kadar devam ettiği, miladın başlarında Kayseri'ye gelen Strabon'un eserinde de yer almaktadır. Strabon, şehir yakınlarındaki ateş çukurlarından geceleyin alevler fışkırdığı bildirmektedir. Bu dönemden sonra, Erciyes'in faaliyetine rastlanmaz.

In the next stage, ash and slag were sprayed with small–scale explosions and formed small ash and slag cones like Büyük Kızıltepe, Küçük Kızıltepe.

After the glacial era, new volcanic eruptions occurred in Erciyes. The volcanic eruptions on the Erciyes mountain range are also included in the work of Strabon, who came to Kayseri early in the millennium, which continued until 2 thousand years ago. Strabon reports flames gushing from the fire pits near the city at night. After this period, Erciyes' activity is not found.

MOUNT ERCIYES GLACIER

Glaciers have formed in the higher parts of the Erciyes mountain as well as in the higher mountains of Turkey at the end of the Fourth Time (Quaternary), also called "Ice Age" which started 2 million years ago. The largest glaciers that grew during this period; Today Aksu valley on the north–west of the mountain, Öksüzdere valley on the northern part, Üçler–Müşker, an iceberg on the eastern part of the mountain. In the mentioned period, the glaciers reached great dimensions and the glaciers reached to 2,200 meters. Due to the increase in temperature, the glaciers have melted away. Glacier traces can be seen today as glacier valleys, ice troughs, moraine deposits,

ERCİYES DAĞI BUZULU

Günümüzden 2 milyon yıl önce başlayan "Buzul Çağı" olarak da adlandırılan IV. Zaman'ın (Kuaterner) sonlarında Türkiye'nin yüksek dağlarında olduğu gibi, Erciyes Dağı'nın yüksek kesimlerinde de buzullar oluşmuştur. Bu dönemde gelişen en büyük buzullar; dağın kuzeybatısındaki bugünkü Aksu Vadisi, kuzeydoğusundaki Öksüzdere Vadisi, doğu bölümündeki bir buzyalağı olan Üçker–Müşker olarak anılan bölgedeki buzullardır. Sözü edilen dönemde buzullar büyük boyutlara erişmiş ve buzul dilleri 2,200 metreye kadar inmiştir. Buzul Çağı'nın sona ermesi ve sıcaklığın artmasına

sandstone cones and rock glaciers in different directions and altitudes in the higher part of the mountain. One of the most important features of Mount Erciyes is the fact that a small slope ice is measured at 380 m in length on the northwest side of the mountain measured in 1983. However, due to the global climate change, the glacier is getting smaller every day due to the fact that the glacier can not feed enough due to the mountain getting less snow than the previous years.

bağlı olarak buzullar eriyerek ortadan kalkmıştır. Buzulların izlerini bugün dağın yüksek kesiminde farklı yönlerde ve yüksekliklerde bulunan buzul vadiler, buz yalakları, moren depoları, sandur konileri ve kaya buzulları olarak görmek mümkündür. Erciyes Dağı'nın en önemli özelliklerinden birisi de günümüzde kuzeybatı yüzünde en son 1983 yılında boyu 380 m olarak ölçülen küçük bir yamaç buzulunun olmasıdır. Ancak, küresel iklim değişikliklerine bağlı olarak, dağın geçmiş yıllara göre daha az kar alması nedeniyle buzul yeterince beslenemediği için her geçen gün küçülmektedir.

Seyyahların Gözünden Kayseri

Kayseri in the Eyes of Travelers

◆ Kayseri Ulu Camii içerisinde yer alan, İslam öncesi dönemden kalma sütunlardan bir detay

İnsanların dünyasına hâkim olan ve gökyüzüne doğru yükselen dağlar, bütün halklarda Tanrı'ya yakınlaşmayı sembolize etmiştir. Dünyanın bir çok yerindeki dağlar, ruhların veya Tanrıların ikâmetgâhı olarak telâkki edilmiş, bundan dolayı da kutsal kabul edilmişlerdir.

Tarih boyunca özellikle yanardağlar doğaüstü aleme gizemli ve etkin geçiş yerleri olarak tahayyül edilmesidir. Karlı tepelerin aşağıda yani yerde bulunan insanların zihninde yükselmeyi dolayısıyla da günlük hayatın monotonluğundan kurtularak aşkın bir boyuta erişmesinin mümkün olacağı duygu ve düşüncesini uyandırmış olması, dinler tarihinde sıkça görülen bir fenomendir.

Bir zamanlar bu coğrafyada yaşayan insanlarda Erciyes Dağı'nın böyle düşünceler uyandırdığını bize tarihi kaynaklar açıklamaktadır. Yani, ilk başta çok büyük ve cansız bir taş kütlesinden meydana geliyor gibi gözüken dağı, insanlar aslından çok daha farklı biçimlerde algılamışlardır.

Özellikle XIX. yüzyıldan itibaren Anadolu'ya gelen yabancı seyyahlar, anılarında hiç görmedikleri ve ilk defa karşılaştıkları bu dağla ilgili duygu ve düşüncelerini bize aktarmışlardır.

Seyyahların özellikle belirttikleri, İç Anadolu'nun en büyük dağı olan Erciyes Dağı'nı, farklı kültürlerden gelen insanların nasıl algıladıkları, iç dünyalarında bıraktığı izleri, fiziki yapısı, halkın gelenek–görenekleri, iktisadi hayat gibi konularda çok önemli bilgiler verirken, anlatılan yerin o tarihte o çağdaki durumunu ortaya koymaları açısından seyahatnâmeler oldukça önemlidir.

EVLİYA ÇELEBİ'YE GÖRE KAYSERİ

Evliya Çelebi'nin Kayseri şehrine tam ne zaman geldiği ve ne kadar kaldığı belli değildir. Seyahatnamesinde belirtilen tarihlendirmelere göre; Evliya Çelebi'nin Murtaza Paşa'nın Şam Valiliği sırasında ve onun himayesinde görev yaparken, Paşa'nın Sivas Eyaleti'ne atanma kararı sonrasında 6 Kasım 1649 (H.1 Zilkade 1059) tarihinde Şam'dan çok kalabalık olduğu anlaşılan bir kafileyle kervan yolları üzerinden dört ayda Sivas'a ulaştığı anlaşılmaktadır.

Evliya Çelebi: "*Halep'ten Urfa, Rakka, Maraş ve Kayseri seyahatlerinden beri dört ay seyahat edip, Sivas'ta sohbetleri şerefiyle şereflendik.*" der. Seyyahın, Kayseri'ye 1650 yılının ilk yarısında geldiği, şehirde birkaç hafta kaldığı anlaşılmaktadır. Evliya Çelebi, Diyarbakır, Konya gibi şehirlere bir çok kez uğrama fırsatı bulmuşken, Kayseri'ye bir kez gelebilmiştir.

Kayseri ve çevresini anlatırken, kendisine has üslup ve kitabın bütününde kullandığı şablon çerçevesinde şehri anlatmıştır:

"Şehrin ilk kurucusu Hz. Zekeriya (A.s) zamanında Kayser (Kral) Ercis'tir. Sonradan nice ellere geçmiştir. Hz. Ömer'in halifelik devrinde, Kayser Heraklüs şehri tamir ettirerek güzelleştirdiğinden, bazen burada otururdu. Heraklüs'ün bir kardeşi Kayser Cimcime Maraş'ı, diğer kardeşi Kayser Sives de Sivas'ı inşa etmişlerdir. O asırda Mısır, Şam, Irak'tan sonra bu üç şehre denk başka şehir (Kayseri, Maraş, Sivas'ı kastediyor) yok idi. O zamanlar Kayseri, Maraş ve Sivas'tan daha çok mamûr ve süslenmiş ve daha gelişmişti.

The mountains, dominating the worlds of men and ascending toward the sky, symbolize the convergence of God with all the people. Mountains, spirits or places of residence of the Gods in many parts of the world are entrenched and therefore considered sacred.

Throughout history, especially the volcanoes have been accepted as mysterious and effective transit places. It is a common phenomenon in the History of Religions that the snowy hills are below, that is, they rise in the minds of the people on the ground, thus raising the feeling and thought that it is possible to get rid of the monotony of daily life and reach a dimension that is higher.

Historical sources tell us that the mount Erciyes arouse such thoughts in people who once lived in this geography. At first, the mountain seemed to come from a very large and lifeless mass of stones but people perceived in much different ways than the original.

Especially the foreign travelers who came to Anatolia from the beginning of the nineteenth century, conveyed their feelings and thoughts about this mountain that they did not see before and encountered for the first time.

Especially mentioned by the travelers is that the Erciyes Mountain, which is the biggest mountain of Central Anatolia, gives very important information about the issues such as how the people from different cultures perceive the physical structure of the traces left in their inner world, the people's traditions–customs, economic life, In terms of putting the situation in that age in history, travel books are very important.

KAYSERI ACCORDING TO EVLIYA ÇELEBI

It is not clear exactly when Evliya Çelebi came to the city of Kayseri and how long he stayed. According to the dates specified in the travel book; It is understood that he reached Sivas in four months during the governorship of Murtaza Pasha in Damascus and under his patronage, November 6, 1649 (H.1 Zilkade 1059).

Evliya Çelebi; "We have traveled from Aleppo for four months to Urfa, Rakka, Maraş and Kayseri and have honored their talks in Sivas." It is understood that the traveler came to Kayseri in the first half of 1650 and stayed for a few weeks in the city. While Evliya Çelebi has visited Diyarbakır, Konya and many other cities many times, he came to Kayseri once.

While describing Kayseri and its surroundings, his style and the template he used on the whole of the book depicted a city with a personal view:

"The first founder of the city in the time of Hz. Zakariya, Kayser (King) is Ercis. Later on, it passed some many other hands. In the time of the Hz. Ömer caliphate, kayser Heraclus made it beautiful by repairing the city, so sometimes he lived there. Kayser Cimcine built Maraş, a brother of Heraclus, and Sivas by Kayser Sives, another brother. There were no other cities comparable with (Kayseri, Maraş, Sivas) Egypt, Damascus and Iraq in those centuries. At that time, Kayseri was more ornamented and embellished than Maraş and Sivas.

Since Kayseri has a large number of soldiers like seas and all of them are Greek Cypriots, this city was one of the Greek cities. Hz. Ömer personally conquered Jerusalem, appointed Khalid bin Velid as the chief commander, conquered Kayseri with eighty thousand soldiers and placed Islamic troops into it. Khalid returned to Medina. The greatest Kayser of the infidels who

Kayseri'nin denizler gibi çok sayıda askeri olup, hepsi de Rum asıllı olduğundan bu şehirde Rum beldesi şehirlerindendir. Hz. Ömer bizzat Kudüs'ü fethedip, Halid bin Velid Hazretlerini başkumandan tayin edip, seksen bin askerle Kayseri'yi fethettirip içine İslam askeri yerleştirdi. Halid, tekrar Medine'ye döndü. Bunu haber alan kâfirin en büyük Kayser'i bütün cenabet askerleriyle gelip, Kayseri Kalesi'ni kuşattı. İçinde bulunan Müslüman gazileri şehid ettirdi. Kaleyi tamamen ele geçirmekte iken, kalenin sırtındaki dağlardan sayısız asker meydana çıkıp, mavi renkli bayrakları ile gelip bütün kafirleri kırdılar. Kâfirlerin murdar leşlerinde silah yarası ve eseri görünmeyip, sadece dudaklarının sağ tarafı yaralanmış olarak öldüler. Bundan sonra Kayseri'yi tamir etmeye kimse cesaret edemeyip, olduğu gibi harap halde bırakmıştır.

Kayseri'yi istilâ ederim diyen kâfirleri, Kayseri önünde yüce dağdan inen ricalü'l–gayb (bilinmeyen âlemin askerler) askerleri kırdığı için, hâlâ Kayseri'ye hâkim olan bu yüce dağı "Er–Ceys–Erenler askeri" dağı sonradan galat–ı meşhur "Ercis Dağı" derler.

Evliya Çelebi burada; şehrin ilk kuruluşunu ve Erciyes adlarının anlamı ve kökeni, İslam orduları tarafından faklı zamanlarda fetihleri, Bizans'ın (onun diliyle Rum keferesinin) Kayseri'yi geri alması, Türklerin Kayseri'yi fethi, Osmanlılar tarafından Kayseri'nin alınışı, Karaman Eyaleti'ne bağlı Paşa Sancağı oluşu, Kayseri'de (has, zeamet, tımar olarak) kaç akçe gelir sağlandığı, kaç askerin bulunduğu, şehirdeki resmî görevliler hakkında bilgi vermiştir.

Seyahatname'de Kayseri bölümünün %85'ini mekanla ilgili veriler ve tasvirler oluşturur. Fiziki yapı ön planda olup, diğer şehirlerin tasvirinde olduğu gibi, Kayseri'ye de mekansal olarak anlatmaya İç Kale ile başlar.

Seyyah, Kayseri için, 1650 yılında oldukça temiz, kamu hizmetlerinin iyi yürütüldüğü, kamu yapılarının bakımlı ve yeni olduğu, kalesinin eski ama oldukça sağlam olduğu vurgusunu yapmıştır.

Dış surları anlatırken, o sırada oldukça yıpranmış olduğuna değinir. Bu alanın içinde bin adet kiremitli ve toprak damlı, bir veya iki katlı, bakımlı büyük saraylar ve konutlar olduğundan bahseder. 1872 tarihli tahrirde, dış sur içinde 19 mahalle ve 741 hane olduğu düşünülürse, Evliya Çelebi sayıyı yuvarlamıştır. Diğer taraftan, XIX. yüzyılın sonunda çekilmiş Kayseri fotoğraflarında bu bölgedeki evlerin bir veya iki katlı oldukları, toprak damlı, bazı konakların kiremit çatılı olması, Evliya Çelebi'yi teyit etmektedir.

Dış surların etrafının içi su dolu hendekle çevrili olduğu, kışın içi su dolu hendeğe baharda bostan ekildiğinden ve burada hoş sebzeler yetiştiğinden bahseder.

Büyükçeşme ve Küçükçeşme, İshak Çelebi, Sayacı, Katırcızâde, Oduncu, Fırıncı, Tekovası Pazarı, Hüseyini, Kürdler, Hacı Kılıç, Hasanlı, Debbağlar, Hacıivazlar olarak mahalle adı verir. 1500 tarihli tahrir defterine göre, Kayseri'nin 35 mahallesi; 1584'de 70 mahalle, 6,374 Müslüman hane; 1,815 gayrimüslüm hane olmak üzere toplam 8,189 hane kaydedilmiştir. Buna göre; Kayseri nüfusu 31,985 olarak hesaplanmıştır.

Evliya Çelebi'nin ziyaretinden sonra, 1652 yılında düzenlenen 52 numaralı Ser'iyye Sicili'ne göre de hemen hemen aynı adlarla toplam 70 mahalle olduğu belirlenmiştir. Seyyah, eserde sadece 14 mahallenin adını vermiş,

heard this news came with all the wickedness, besieged Kayseri fortress. The Muslim veterans in it were martyred. While fortress is in complete possession, innumerable soldiers come out of the right wing of the castle with blue flags and destroyed all the infidels. No weapon scars appeared on their bodies, but only the right side of their lips is wounded. After that, no one dared to repair Kayseri and left it ruined as it was.

Since the non believers were destroyed by soldiers of the unknown land, came form the glorious mountain, this mountain is called "Ercis Mountain."

Evliya Çelebi here tells the story of the conquest of Byzantium (the Greek Cypriot kings), the conquest of the Kayseri by the Turks, the capture of Kayseri by the Ottomans, its being the Pasha sanjak of Karaman Province and has given information about how much money came to Kayseri (has, zeamet, tımar), how many soldiers were there, and officers in the city. In the travel book, 85% of the Kayseri section is related to information on the space and depictions. The physical structure is the on the front, and as it is depicted in other cities, he also begins to describe it with the inner castle area.

Seyyah has emphasized that Kayseri is quite clean in 1650, public services are well executed, public buildings are well–maintained and new, the castle is old but very solid.

When referring to the outer walls, Evliya Çelebi states that they are very worn at that time. In this area, a thousand buildings with tiles and earth drips, one or two storeys, well–kept large palaces and houses are mentioned. If it is thought that there are 19 neighborhoods and 741 houses in 1872, it is understood that Evliya Çelebi gave an average number. On the other hand, in Kayseri photographs taken at the end of the XIX. Century confirm that the houses in this area are one or two storeys, the soil is dripped and some mansions are tiled.

The outside walls are surrounded by a water–filled ditch, inside the winter it is full of water, and it is said that the garden is planted with nice vegetables.

He gives some neighborhood names such as: Büyükçeşme ve Küçükçeşme, İshak Çelebi, Sayacı, Katırcızâde, Oduncu, Fırıncı, Tekovası Pazarı, Hüseyni, Kürdler, Hacı Kılıç, Hasanlı, Debbağlar, Hacıivazlar. According to the records of 1500, Kayseri has 35 neighborhoods; 70 neighborhoods in 1584, 6,374 Muslim families; 1,815 non–Muslim families and in total 8,189 families. Therefore; the population of Kayseri is calculated as 31,985.

After the visit of Evliya Çelebi, a total of 70 neighborhoods, with the same names, were registered according to the records with serial number 52 in 1652. The traveler gave the name of only 14 neighborhoods in the work and left a space to complete it later. The name of the neighborhoods must have been learnt from the people living in the area, not the official document or the authorities.

In the title of "The customs and names of distinguished palaces"; In the Ottoman period called "Devlethane", which is a Seljuk building, ordered by the governor of Karaman province mentioned Georgian (Circassian) Osman Pasha with the mosque near the palace and the palace built by Mimar Sinan. Evliya Çelebi emphasizes that the palace is large, and draws attention to the fountains that give life to willow trees, sofas, and water. He likens the houses of the elders of the city to palaces. He gives te names as Dilâver Pasha

daha sonra tamamlamak üzere boşluk bırakmıştır. Mahalle adlarını resmi belge veya makamlardan değil, halktan öğrenmiş olmalıdır.

"Seçkin sarayların âdetleri ve isimleri" başlığında; Selçuklular'dan kalma "Devlethane" denilen Osmanlı Dönemi'nde de Karaman Eyaleti Valisi Gürcü (Çerkez) Osman Paşa tarafından sarayın yakınındaki cami ile birlikte Mimar Sinan'a yaptırılan saraydan bahseder. Evliya Çelebi, sarayın büyük olduğunu vurgulamış, çevresinde söğüt ağaçları, sofalar, suyundan içenin canına can katan çeşmelere dikkat çeker. Şehrin ileri gelenlerinin evlerini de saraya benzetir. Dilâver Paşa Sarayı, Gevez Paşa Sarayı, Küçük Hasan Paşa Sarayı, Ali Çavuş Sarayı, Çiğdelizâde Sarayı ve… diyerek bu evlerin de adını verir.

Osmanlı coğrafyasını baştan sonra dolaşan Evliya Çelebi, camileri mimari olarak bir uzman gibi inceler ve çok önemli bilgiler verir. Kayseri'de 17 cami adından bahseder:

Ebi Muhammed İbn Talib (Ulu) Camii, Şeyh Emir Sultan Camii, Lala Paşa Camii, Osman Paşa Camii, Hacı (Ahmed) Paşa Camii, Çiğdelizâde Camii, Ahund (Hunat) Hanım Camii, Katırcıoğlu Camii, Kurşunlu (Haci Ahmed Paşa) Camii, Elvan Camii, Hacı İvazlar Camii, Hacı Kılıç Camii, Yeni Camii, Diğer Yeni Camii, Tabaklar (Debbağlar Mescidi) Camii, Gönül Camii, Akkaş Çorbacı Camii

Kayseri'deki medrese isimlerini ise; Sultan Eretna Medresesi, Ahund (Hunat) Hanım Medresesi, Hacı Kılıç Medresesi, Müftü Medresesi olarak verir. Ahund Hanım Medresesi'ni, "*Mübarek bir medresedir ki, burada bir kere Bismillah diyen mahrum kalmayıp elbette müfessir, muhaddis ve müellif olmuştur*" diyerek ayrı bir kefeye koyar.

"Şanlı Derviş tekkelerinin anlatılması" kısmında; Hazreti Celaleddin Rûmî Tekkesi, Seyyid Battal Cafer Gazi Tekkesi, Koyun Baba Tekkesi ve Kalenderler Tekkesi'nin adını verir.

"Çeşmeler" bölümünde de; şehirde yüz civarında çeşme olduğunu, Mevlihâne Çeşmesi, Büyük ve Küçük Çeşme, Siremitli (Şiremenli), Kiçikapı, Kuyumcularbaşı, ve Paşa Sarayı çeşmelerini anlatır. Kığlamaz ve Hundiyye sebillerinin adını vererek, çeşme, sebil ve imaretlere suyun Germir köyü civarındaki Ayn–i Kines Pınarı'ndan getirildiğini yazar.

Kayseri'nin suyunu çok beğenmiş olmalı ki; "*Saf, berrak, duru bir Hallak ve Rezzâk Allah yapısı Kevser suyudur.*"der.

"Ana cadde dükkanlarının anlatılması kısmında çarşı ve pazardan bahseder. Uzun Çarşı, Kapamacılar Çarşısı, Un Kapanı, Attarlar Çarşısı, Berber Dükkanları, Papuççular Çarşısı, Terzi Dükkanları, Karakeçili Dükkanları, Bakkal, Kasap Dükkanları, Börekçi, Aşçı, Başçı, Hoşafçı Dükkanları, Arpacılar Çarşısı, Kazancılar Çarşısı, Semerciler Çarşısı'nın adını verir.

Mevlevihane, Uzun Çarşı, Saraçhane, Haffafhane Pazarı, Debbağlar Pazarı, Odun, Koyun Pazarı olarak bu gün Kapalı Çarşı olarak tanımlanan ticaret bölgesi ve yakın çevresindeki çarşı, pazar, dükkanları mekansal sıralarına göre tek tek tanıtır.

Eserinde bu noktadan sonra, on bir başlık altında toplumsal yapıya ve kültüre ilişkin bilgilere yer vermiştir. Genç ve yaşlıların yüz renkleri, âyan ve eşraf, tabip ve cerrahlar, şeyhler, yazar ve şairler, giyimleri ve konuşma-

Palace, Gevez Pasha Palace, Küçük Hasan Pasha Palace, Ali Çavuş Palace, Çiğdelizade Palace.

Evliya Çelebi, who wandered the Ottoman geography from the beginning, examines the mosques like an architect and gives very important information. In Kayseri he mentions 17 mosques:

Ebi Muhammed İbn Talib (Ulu) Mosque, Sheik Emir Sultan Mosque, Lala Pasha Mosque, Osman Pasha Mosque, Hacı (Ahmed) Pasha Mosque, Çiğdelizâde Mosque, Ahund (Hunat) Hanım Mosque, Katırcıoğlu Mosque, Kurşunlu (Hacı Ahmed Pasha) Mosque, Elvan Mosque, Hacı İvazlar Mosque, Hacı Kılıç Mosque, Yeni Mosque, Other Yeni Mosque, Tabaklar (Debbağlar Masjid) Mosque, Gönül Mosque, Akkaş Çorbacı Mosque

As for the madrasah names in Kayseri he gives; Sultan Eretna Madrasah, Ahund (Hunat) Hanım Madrasah, Hacı Kılıç Madrasah and Müftü Madrasah. He considers Ahund Hanım Madrasah different as being a very sacred an special place for people.

About the dervish lodges he gives the names of places such as: Hazreti Celaleddin Rûmî Dervish Lodge, Seyyid Battal Cafer Ghazi Dervish Lodge, Koyun Baba Dervish Lodge and Kalenderler Dervish Lodge.

In "fountains" part; he states that there are almost a hundred fountains in the city and gives the names of Mevlihâne Fountain, Büyük ve Küçük Fountain, Siremilti (Şiremenli), Kiçikapı, Kuyumcularbaşı, and Pasha Palace Fountain. Kığlamaz and Hundiyye fountains are mentioned and it is stated that water comes from around Germir village Ayn–i Kines Source.

He must have liked the water a lot that he says it is "pure, clear and sacred Kevser water.".

In the section of the main street shops; he mentions the bazaar and the market. Long Market, Kapamacılar Market, Un Kapanı, Attarlar Bazaar, Barber Shops, Papuççular Bazaar, Tailors Branch, Karakeçili Stores, Grocery Store, Butcher Shop, Börekçi, Chef, Başçı, Hoşafçı Stores, Arpacılar Bazaar, Kazancılar Bazaar, Semerciler Bazaar are mentioned.

Mevlevihane, long bazaar, saddlery, Hafhaf main Market, Debbağlar Market, Wood, Cattle Market are parts of the place called today as the Grand Bazaar and close around the marketplace, he introduces shops one by one according to their spatial order.

After this point in his work, he made social and cultural information under eleven headings. Colors of the faces of the young and the old rites and notables, physicians and surgeons, Sheiks, writers and poets, clothing and speech, people's names, food and soup kitchen navigation–entertainment places, baths, information about the products and arts are told in detail.

He mentions the beauty of the city's air. Gives a special importance to Yalnızgöz Bridge in particular. He tells that there are religious places for Armenian, Jewish, orthodox, and catholics. Evliya Celebi, says that the old city of Kayseri has 40 different cooking places for the poor and gives the name of Hunat Hatun in particular.

It informs about thirty–five visitations under the heading "Announcement of the sacred graves of the great saints in the city of Kayseri". He states there are 22 in Kayseri, 13 in the vicinity (like Develi). An important part of these graves belong to the religious leader or legendary people.

ları, halkın adları, yiyecek ve imaret, gezinti–eğlence yerleri, hamamları, ürünleri ve sanatları ile ilgili bilgiler verir.

Şehrin havasının güzelliğini över. Bir Göz–Yalnızgöz Köprüsü'nü özellikle anlatır. Ermeni, Yahudi, Ortodoks, Katalolikler'e ait ibadethanelerden bahseder. Evliya Çelebi, bakımlı şehir Kayseri'de eski dönemlerde kırk yerde aşevinin olduğunu ve yolculara hizmet verdiğinden bahisle, Hunat Hatun imaretinin adını özellikle verir.

"Kayseri şehrinde yatmakta olan büyük ermişlerin nur dolu kabirlerini bildirir" başlığı altında otuz beş ziyaretgâh hakkında bilgi verir. Kayseri'de 22 tane, civarda (Develi gibi) 13 tane bulunduğunu tespit etmiştir. Bu ziyaretgahlardaki kişilerin önemli bir kısmı tarikat lideri veya efsanevî kişilerdir.

Eserde Abdi Dede, Şair İmrü'l–Kays, Şeyh Hazret–i Abdüssamed Efendi, Şeyh Ramazan Mevlâna Sinaneddin Yusuf adlı şahısların hayatları boyunca ziyaretgâhları hakkında ayrıntılı bilgi vermiştir.

Diğer taraftan seyahâtnamede; şehir içinde mezarlıkların büyük camilerin etrafında (Kurşunlu, Hunad, Hacı Kılıç gibi) en işlek caddede, hayatın merkezinde bulunduğunu anlatmaktadır. XX. yüzyılın başına kadar bu şekilde varlığını sürdüren mezarlıklardan önce Hunad Külliyesi sonra Kurşunlu Camii, daha son da Hacı Kılıç Camii çevresindeki mezarlıklar valilik ve belediye tarafından kaldırılmıştır. Kayseri'deki ziyaretgâhların pek çoğu Cumhuriyet öncesi ve sonrasında şehrin imar hareketleri sırasında yok olmuşlardır.

AMASYALI STRABON

Kayseri ve yöresi hakkında en eski detaylı bilgi veren seyyah, yaklaşık M.Ö 64–M.S.21 yılları arasında yaşamış olan Strabon'dur. Aslen Amasyalı olan ve Anadolu'da antik dünyanın pek çok bölgesini dolaşan seyyah, gördüklerini "Geographika" adlı eserinde (17 Cilt) toplamıştır. Eserinin 12. Kitabının 2. Bölümünü Kapadokya'ya tahsis eden Strabon, bölgenin coğrafi ve idarî taksimatı hakkında ayrıntılı bilgi verir.

Kayseri yöresinin antik tarihi hakkında en önemli kaynak, Strabon'un eseridir. Kayseri'ye daha sonra gelen seyyahlar, şehrin tarihi ile ilgili verdikleri bilgilerin hepsini, Strabon'a dayandırmışlardır.

PROKOPİUS

(M.S.550)

Filistin'in Kaiseraia şehrinde, M.S.500 yılında doğmuş Bizanslı tarihçidir. İmparator I. Justinianus döneminde yapılan savaşlarda, General Belisarius'a eşlik etmiş ve IV. yüzyılın en önemli tarihçisi olmuştur. Justinianus'un Savaşları, I. Justinianus'un Binaları, Gizli Tarih isimli kitapları, yazmıştır. Antik dünyanın son büyük tarihçisi olarak anılır. Kayseri Kalesi'ne ait en eski bilgilerden birisini, Bizanslı tarihçi Prokopius'tan öğreniriz. M.S.550'lere ait kenti değerlendiren Prokopius'a göre Kayseri "*Eski dönemlerden itibaren oldukça geniş bir alana yayılmıştır. Güvenlik için oluşturulmuş surlar, tehlikeyi arttıracak şekilde birbirlerinden uzak bir çok tepeyi, bahçe ve otlak gibi açık alanları ve tek tek evleri de içinde alan geniş bir alanı çevrelemektedir. Bu surların askeri anlamda korunması ve bakımı da oldukça zordu. Bu nedenle, Justinian bu savunma*

In the book, detailed information was given on Abdi Dede, the poet Abdüssamet Effendi İmrü'l–Kays Hazrat. Sheik Yusuf Ramadan Mevlana Sinanaeddin Yusuf.

On the other hand, the book tells us that the graveyards in the city are located in the busiest street around the big mosques (Kurşunlu, Hunad, Hacı Kılıç), in the center of life. Until the beginning of the XX. Century, the cemeteries that continued to exist in this way were removed from the Hunad Complex, then Kurşunlu Mosque, and finally the cemeteries around the Hacı Kılıç Mosque by the governorship and the municipality. Many of the graves at Kayseri were destroyed during the reconstruction movements of the city before and after the Republic.

STRABON FROM AMASYA

The traveler who gave the most detailed information about Kayseri and the region is Strabon who lived between B.C. 64 and A.D. 21. The traveler who was originally from Amasya and traveled through many parts of Anatolia's ancient world, collects what he sees in his work "Geopraphika" (17 volumes). Strabon, who allocated the second chapter of his 12th book to Cappadocia, gives detailed information about the geographical and administrative composition of the region. The most important source about the ancient history of the Kayseri region is the work of Strabon. The travelers who came to Kayseri later based on the information they gave about the history of the city, Strabon.

PROKOPIOS

(AC.550)

Byzantine historian born in 500 A.D. in the city of Kaiseraia in Palestine. In the wars during the reign of Emperor I. Justinianus, he accompanied General Beliasarius and Become the most important historian of the fourth century. He wrote books of Justinian's Wars, I. Justiniasnus' Buildings, Hidden History. He is known as the last great historian of the ancient world. We learn from the Byzantine historian Prokopius one of the earliest information belonging to Kayseri Castle. According to Prokopius, who considered the city of A.D..550, Kayseri: "It has spread over a very wide area since ancient times. Walls built for safety. It encompasses a wide range of hills, gardens and meadows, as well as individual houses, which are far from each other to increase danger. These walls were also very difficult to maintain and in military terms. For this reason, Justinian has created a safe and defensible fortification system by cutting off this defensive system in unnecessarily places."

Prokopius states that there are many other buildings which are a demonstration of the rich towns such as public baths and that Kayseri has thus become a metropolis that the Romans call the "city of the province".

EBUL HASAN EL–HEREVÎ

(A.D. 1215)

Visiting the city in 612 (1215), Ebul Hasan el–Herevî, mentions Battal Ghazi Mosque in the first settlement in South and the grave allocated to the son of Hz. Ali. He also stated that poet İmru'l–Kays's grave is also situated in Asip hill in Kayseri.

sistemini gereksiz yerlerde kesintiye uğratarak güvenli ve savunabilir bir sur sistemi oluşturmuştu" der.

Prokopius; surlardan başka kilise, sağlık yurdu, halk hamamları ve zengin şehirlerin bir göstergesi olan bir çok yapının da yapıldığını ifade ederek, bu haliyle Kayseri'nin Romalıların "eyalet şehri" diye adlandırdıkları metropolis haline geldiğini anlatır.

EBUL HASAN EL–HEREVÎ

(M.S.1215)

H.612 (1215)'de şehri gezen Ebul Hasan el–Herevî, güneyde ilk yerleşim bölgesinde olan Battal Gazi Camii'nden ve Hz. Ali'nin oğluna atfedilen mezardan bahsetmiş, Cahiliye Devri şairi İmru'l–Kays'ın mezarının Kayseri'de Asip Tepesi'nde olduğunu yazmıştır.

El–Herevî, genellikle gezip gördüğü yerlerdeki sanat eserlerini ve tabiat harikalarını anlatmıştır. Kayseri ile ilgili şunları yazar:

"*Şehirde Ali bin Ebu Talib'in oğlu Muhammed bin el–Hanefiyye'nin hapsedildiği yer ve Battal Camii vardır. Yine içinde antik kalıntıları bulunan bir hipodrom, Atlar Tablası ve Sezar için inşa edilmiş ve bir lamba ile ısıtılan hamam vardır. Allah doğrusunu bilir. Buranın yakınında Asib Tepesi ve üzerinde ünlü Arap şairi İmru'l–Kays'ın mezarı vardır*" der.

Yazarın adını verdiği Battal Gazi Camii, eski Kayseri'de yer alır. Kayseri'ye gelen hemen hemen her seyyahın dikkatini çeken bu yapı, kentteki ilk İslâmi dönem yapısı olması bakımından önemlidir.

Battal Gazi Camii'nin hemen yakınlarında bulunan ve el–Herevî'nin bahsettiği hamam, 1950'lere kadar ayakta duruyordu ve bu tarihten sonra yıkılmıştır. Bu hamamdan Evliya Çelebi, Schweinitz, Naumann gibi bir çok seyyah da bahsetmiştir.

İmru'l Kays'ın mezarından, İbni Abdüzzâhir'in de bahsetmesi, böyle bir yerin varlığına önemli bir delil teşkil etmektedir.

KADI İBNİ ABDÜZZÂHİR

(1277)

1277 yılında Anadolu'yu Moğollardan kurtarmak üzere bir sefer düzenleyen Memlûk Sultanı Baybars, 20 Nisan 1277 tarihinde Kayseri'ye gelmiş, 22 Nisan Cuma günü şehre girerek Sultanlık Sarayı'nda Selçuklu tahtına oturmuştur. İbni Abdüzzâhir'e göre: "*Bu saray gurur verici bir devlethâne, ona bağlananların meskenleri, eğlenceyi sevenlerin yerleri idi. Etrafını da meyve ağaçları çevirmişti. Duvarları göz alıcı muhtelif şekilde güzel çiniler ile bezenmiş ve en güzel süslemelerle süslenmiştir.*"

Kadı İbni Abdüzzâhir tuttuğu günlükte, Kayseri hakkında önemli gözlemlerde bulunarak, Moğol yağmasının korkunç tahribatına temas etmiş ve Baybars'ın bir haftalık ikâmetini etraflıca anlatmıştır. Sultan Baybars, şehirde şenliklerle karşılanmış, iki gece Keykubâdiye Sarayı'nda kalmış, Cuma namazını Ulu Camii'de kılmıştır. İbni Abdüzzâhir Kayseri'de o sırada yedi camide (Sultan, Hunat, Hacı Kılıç, Lala, Kölük, Hoca Hasan, Nizameddin Müstevfi) Cuma namazı kılındığını belirtmekte, şenlik sıra-

El–Herevî, generally told art works and natural beauties. For Kayseri he says: "There is the place where Ali bin Ebu Talib's son Muhammed bin el–Hanefiyye prisoned and Battal Mosque. Again there is an hippodrome with ancient remanders, Atlar Tablası and a public bath built for Caesar and heated by a lamp. God knows the best; poet İmru'l–Kays's grave is also situated in Asip hill in Kayseri."

The Battal Ghazi Mosque, mentioned by the author, is located in old Kayseri. This structure, which draws attention of almost every traveler coming to Kayseri, is important for being the first Islamic period structure in the city.

The public bath, which is located in the immediate vicinity of Battal Ghazi Mosque and which al–Herevî mentioned, stood up to the 1950's and was destroyed after the date. Evliya Çelebi, Schweinitz, Naumann, and many other travelers mentioned this bath.

The mention of Ibn Abdüzzâhir from the grave of İmru'l Kays, makes people think of the existence of such a place.

KADI IBN ABDÜZZÂHIR

(1277)

The Mamluk Sultan Baybars who came to Kayseri on April 20, 1277 and entered the city on Friday, April 22, sat in the Sultanate of Seljuks at the Sultanate Palace in order to save Anatolia from the Mongols in 1277. According to Ibn Abdüzzâhir; "This palace was a proud building, the dwellings of those bound to it, the place of the lovers of fun. It was surrounded by fruit trees. The walls are decorated with beautiful tiles in various shapes and decorated with the most beautiful ornaments."

Kadi Ibn Abdüzzâhir kept daily observations on Kayseri, making contact with the terrible destruction of the Mongolian destruction and thoroughly describing Baybars weekly residence. Sultan Baybars was welcomed with festivals in the city, stayed in Keykubadiye Palace for two nights and the Friday prayer was made in the Ulu Mosque. Ibn Abdüzzah states at that time the seven Mosque (Sultan Hunat, Hacı Kılıç, Lala, Kölük, Hoca Hasan, Nizameddin Müstevfi) have Friday prayer and he found interesting that reading the Quran during the festivities, speaking of Persian and resding of poems.

Ibn Abdüzzâhir, praises Karatay Caravanserai. The stones used for the construction are almost like marble and the walls made from these stones and the ornaments in front of the door are unique. In the Caravanserai, the traveler who expresses the health related structures such as the hospital (bimaristan), pharmacy (edviye), etc., also shows the way the medieval Anatolian Caravanserai's function.

He refers to the village of Salkuma (Gürpınar) near the city and states that this village is the tomb of the famous poet of the Arabs, İmrü'l–Kays. But he will not give any further information.

sında okunan Kur'an'ın ardından, Farsça konuşulup, şiirler söylenmesini yadırgadığını ifade etmektedir.

İbni Abdüzzâhir, Karatay Kervansarayı'ndan övgüyle bahseder. Yapıda kullanılan taşların adeta mermeri andıran nitelikte olması ve bu taşlardan yapılan duvarlar ile kapının önündeki süslemelerin bir benzerinin daha bulunmadığını anlatır. Kervansarayın içinde Hastane (bimaristan), Eczane (edviye) gibi sağlıkla ilgili yapıların bulunduğunu ifade eden seyyah, verdiği bu bilgilerle Orta Çağ Anadolu kervansaraylarının işleyiş tarzını da göstermektedir.

Şehrin yakınlarında Salkuma (Gürpınar) köyünden bahsederek, bu köyde Arapların ünlü şairi İmrü'l–Kays'ın mezarının olduğunu belirtir. Ama başka bilgi vermez.

Anadolu Selçukluları zamanında şehirde Keykûbadiye* ve Devlethâne** adlı iki saray bulunduğunu, Baybars'ın geleneklere göre Devlethane'yi (Saltanat Sarayı) tercih ettiğini söyler. Şahane bir bina olan sarayı anlatırken, Selçuklular'ın önemli bir kenti konumunda olan Kayseri'de medreseler, tekkeler, ribatlar bulunduğunu, bu yapıların şehrin ileri gelenleri tarafından yaptırıldığını, iç ve dış dekorasyonu ile devrinin çok ilerisinde olduğunu hayranlıkla ifade eder.

İbni Abdüzzâhir: "*Kayseri'de akar sular vardır. Şehrin güzel bahçeleri, arklar ile sulanır. Kayseri Çarşısı da, şehrin etrafını çevirir. Şehrin içinde çarşı, dükkan bulunmaz.*" diyerek şehrin o zamanlarda düzenli bir sulama sistemine sahip olduğunu ortaya koyar. İbni Abdüzzâhir'in şehirle ilgili verdiği bu bilgilerden, şehirde sanılanın aksine Selçuklu Dönemi'nde ticari yapının surların dışında bulunduğunu, sur içinde dükkan bulunmadığını, bugünkü Kapalı Çarşı çevresinde ticari yapının ilk inşasının Selçuklu Dönemi'nde değil, daha sonra oluştuğunu teyit etmiş oluyor. Nitekim, Selçuklu Dönemi vakıf kayıtları bu durumu doğrulayarak, hanların ve ticaret yapılarının surların dışında bulunduğunu belirtir.

Seyyah; şehirdeki yapılardan bahsederken, Sahip Ata Fahreddin Ali'den övgüyle bahseder. Sahabiye (Sahibiye) Medresesi'ndeki otağ ve çadırın büyüklüğü ve zenginliğinin, hükümdarlarda dahi olmadığını belirtir.

WILLIAM RUBRUCK
(1253–1254)

1243 Kösedağ Savaşı'ndan sonra Kayseri on günlük bir direnişin ardından Moğolların eline geçti ve büyük tahribata uğradı. 1253–1254 yıllarında Moğol yağmasının harap ettiği şehri gezen William Rubruck, istila ve

* **Keykubadiye Sarayı**: Sultan I. Alaeddin Keykubad'ın Kayseri'de yaptırmış olduğu bu ikinci yazlık saray, o zamana göre şehrin 10 km batısında, şimdi Ambar Mahallesi'nde kalmış, Ankara_Adana–Konya yolu üzerinde, Keykubad Dağı eteklerindedir. (Bugünkü Şeker Fabrikası içinde)

** **Devlethâne (Saltanat Sarayı):** Selçuklular'ın Konya, Aksaray, Sivas, Erzincan gibi şehirlerde Devlethâne adı ile anılan resmî konak ve sarayları bulunmaktaydı. O devrin önemli şehirlerinden biri olan Kayseri'de de bir devlethâne vardı. Kayseri'nin en eski sarayı olan bu yapıdan, günümüze bir iz kalmamıştır. Kaynaklarda; İç Kale'nin kuzeyinde, şimdiki Cumhuriyet Meydanı'nda İç kale ve Hükümet Konağı arasında olduğunu öğreniyoruz.

That there were two palaces in the city at the time of the Anatolian Seljuks, Keykubadiye and Devlethâne**, Devlethane according to Baybars tradition (The Imperial Palace) says he would prefer. Describing the palace is a marvelous building in Kayseri, which is an important city in Seljuk madrasahs, dervish lodges, ribat had been found, commissioned by the elders of the city, he says with interior and exterior decoration the building is far beyond its age.*

Ibn Abdüzzâhir: "There are rivers in Kayseri. The beautiful gardens of the city are watered. Kayseri bazaar also turns the city around. There is no market or shop in the city", revealing that the city had a regular watering system at that time. This information that Ibn Abdüzzâhir gave about the city confirms that the commercial building in the Seljuk period is outside the city walls and that there is no shop in the city walls, contrary to what is believed in the city, and that commercial building around today's Grand Bazaar is not formed in Seljuk period but later. As a matter of fact, Seljuk period records confirm this situation and indicate that the inns and trade structures are outside the city walls.

Traveler, talking about the buildings in the city, praises Sahip Ata Fahreddin Ali. He states that Sahabiye (Sahibiye) Madrasah has so big that even rulers do no have that wealth.

WILLIAM RUBRUCK
(1253–1254)

1243 After the Kösedağ War, Kayseri passed through the Mongols after a ten–day resistance and suffered great destruction. William Rubruck, who visited the ruined city by Mongolians in 1253–1254, wrote that during the invasion and plunder the churches were destroyed like other works. As the church, he gave only the name of the Great Basilica Church.

IBN BATUTA
(1332–1333)

The famous traveler Ibn Batuta who came to Kayseri in H.732 / A.D..1332 tells about city and administration:

"This is in the hands of the Iraqi ruler and one of the largest cities in Anatolia. As well as some Iraqi soldiers, one of the ladies of Alaeddin Eretna Bey, lives here. This woman is the best and virtuous woman. She has also kinship with the Iraqi Sultan. She is called 'Aga'. The word is meant to be 'big'. Anyone close to the Sultan is given this title. The real name is Taga Hatun. When we went to her place, she ordered to prepare meals, greeted us and

* **Keykubadiye Palace**: This second summer palace, built by Sultan I. Alaeddin Keykubad in Kayseri, is located on the skirts of Keykubad Mountain on Ankara–Adana–Konya road, 10 km west of the city and now in the Ambar district. (It was in today's Sugar Factory)

** **Devlethâne (Imperial Palace)**: There were official mansions and palaces in Seljuk cities such as Konya, Aksaray, Sivas and Erzincan, which are known as devlethâne. There was a devlethane in Kayseri, one of the important cities of that period. This building, which is the oldest palace in Kayseri, does not have a daily trail. In Resources; we learn that the interior of the castle lies between the Interior Square and the Government House in the present Republic Square.

yağma sırasında diğer eserler gibi, kiliselerin de tahrip edildiğini yazar. Kilise olarak, sadece Büyük Basil Kilisesi'nin adını vermiştir.

İBNİ BATUTA

(1332–1333)

H.732/M.S.1332'de Kayseri'ye gelen ünlü seyyah İbni Batuta, kent ve idaresi hakkında şunları söyler:

"*Burası da Irak hükümdarının elinde olup, Anadolu'nun en büyük şehirlerinden birisidir. Irak askerlerinden bir kısmı burada bulunduğu gibi, anılan Alaeddin Eretna Bey'in hanımlarından biri de bu şehirde oturmaktadır. Bu hatun, en iyi ve faziletli kadınlardandır. Irak Sultanı ile de akrabalığı vardır. Kendisine 'Ağa' diye hitap edilir. Ağa 'büyük' manasına gelmektedir. Sultana yakınlığı bulunan herkese bu unvan verilir. Asıl adı Taga Hatun'dur. Huzuruna çıktığımızda, bizi ayakta karşılayarak iyi şeyler söyledi yemek hazırlanmasını emretti, karnımızı doyurduk. Yanından ayrılırken, bize kölelerinden birisinin vasıtasıyla koşumu mükemmel bir at, bir hilat ve bir miktar da para göndererek özür diledi.*"

Taga Hatun'un yanından ayrılan seyyah, bir süre Ahi Emir Ali'nin zaviyesinde ağırlanmıştır. Bu şahıs hakkında tarihi kaynaklarda çok fazla bilgi bulunmamakla beraber, Eratna Beyliği Dönemi'nde önemli bir görevde olduğu bilinmektedir. Emir Ali Türbesi, bugün şehrin güneyinde Erciyes yolu üzerinde bulunmaktadır. İbni Batuta Ahilerden övgüyle bahseder, şehirde etkin olduklarını ifade eder.

POLONYALI SİMEON

(1617)

Polonyalı Ermeni asıllı Simeon, 15 Şubat 1608 tarihinde Polonya'nın Lemberg şehrinden ayrılarak hacı olmak maksadıyla, Kudüs'e gitmek üzere yola çıkar. Hacı olduktan sonra, dönüşte Kayseri'ye gelmiş ve bir ay burada kalmıştır.

İç ve dış olmak üzere iki kat surla çevrili olan şehrin iç kısmında, iki kilisenin olduğunu, 500 hane Ermeni'nin bulunduğunu, bunların içinde zengin tüccarların olduğunu, Ermenilerin genellikle terzi ve kaftancılıkla uğraştıklarını söyler. Şehrin çevresindeki köylerde de Ermenilerin olduğunu anlatan seyyah, Erciyes Dağı'nın öbür yamacında bulunan Develi kasabasında da bir çok Ermeni'nin ikâmet ettiğini, kilise ve papazlarının bulunduğunu kaydeder.

Simeon; şehirdeki evlerin kerpiçten yapıldığını, kapılarının çok küçük olduğunu, içeri eğilerek ancak girildiğini, şehrin genel olarak virane göründüğünü söyler. Bununla beraber; hanlar, bedestenler, dükkanlar, çarşı–pazar, kuyumcu dükkanları olduğunu anlatır. Bu ticari zenginliğe rağmen, çevrede çok az insanın bulunduğunu söyleyen Simeon, Celâlîler yüzünden Kayseri'nin de etkilendiğini ve tahrip edildiğini anlatır.

Diğer bir çok seyyah gibi, Simeon da Erciyes Dağı'ndan övgüyle bahseder. Bursa'daki "Keşiş Dağı"ndan (Uludağ) bile daha yüksek olduğunu ve tepesinde yaz–kış kar bulunduğunu söyler.

said good things. When we were leaving, she apologized to us by sending a perfect horse, a hilate, and some money to the harness of one of his slaves."

The traveler, who left Taga Hatun, was welcomed for a time at the place of Ahi Emir Ali. It is known that this person is in an important position during the era of Eretna Principality, although there is not much information available about historical sources. Emir Ali Tomb is located on Erciyes in the south of the city today. Ibn Batuta speaks of praise from the brothers, expresses that they are active in the city.

SIMEON FROM POLAND

(1617)

Polish Armenian–born Simeon set out to go to Jerusalem on February 15, 1608, in order to become a pilgrim from Poland's Lemberg city. After he became a pilgrim, he came to Kayseri and stayed here for a month.

He tels us surrounded by two layers of walls inside and outside, the interior of the city are two churches, 500 houses of Armenians, rich merchants, and Armenians are usually dealing with tailoring and clothing. The traveler describing that there are Armenians in the vicinity of the city and in the villages also records that many Armenians reside in the town of Develi, which is on the other side of Mount Erciyes, and that there are church and priests.

Simeon says that the houses in the city were made of mud brick, that the doors were too small that people go in only by bending and that the city generally looked like a wreck. Along with that; states there are inns, bazaars, shops, jewelery shops. Despite this wealth, Simeon tells us that there are very few people in the area and that Kayseri is affected and destroyed because of the Celalîs.

Like many other travelers, Simeon also speaks of Erciyes Mountain with praise. It is said that it is higher than the "monk mountain" (Uludağ) in Bursa and that there is snow on top both in summer and winter.

About the people of the city: "The people of this place are hospitable and they take us to a vineyard every day and welcome us with meals and sweet drinks until the evening. These people are sweet–talking, cunning and witty men, and they are painters at the same time."

After Simeon has been in town for a month, he is headed for Ankara. The traveler, who travels on the road route of the Kızılırmak river and the Yalnızgöz (Tekgöz) bridge, likens the bridge to the Rialdo bridge in Venice.

Related to Erciyes, he writes: "In front of the Church of St. Markarius, Erciyes, a famous historical mountain, appears one mile northward. This mountain peak, which is higher than the Keşiş Mountain in Bursa, is covered with snow every summer and winter. These snow, which are said to be thousands of years old, are wormed and poured down. It is reported that there are many columns and domed buildings on the right, but there is still nothing left of the ruins. Every year, on the day of 'Urûc–i Mary', the people came together with sacrifices."

Simeon wanted to go up the mountain of Erciyes, people made him gave up the idea by telling him the height of the mountain, that the roads were not passable, the tumbling of the cliffs would be torn.

Şehir halkı hakkında da: "*Buranın insanları misafirperver olup, bizi her gün akşam bir bağa götürüyorlar ve akşama kadar yemek ve tatlı içeceklerle ağırlıyorlardı. Bu insanlar tatlı dilli, kurnaz ve nüktedan adamlar, aynı zamanda boyacıdırlar.*" der.

Simeon şehirde bir ay kadar kaldıktan sonra, Ankara'ya doğru yola çıkar. Yol güzergahında bulunan Kızılırmak Nehri'ni, Yalnızgöz (Tekgöz) Köprüsü yardımıyla geçen seyyah, köprüyü Venedik'teki Rialdo Köprüsü'ne benzetir.

Erciyesle ilgili ek olarak şunları yazar: "*Aziz Markarius Kilisesi'nin karşısında, kuzeye doğru bir mil uzakta, tarihi ünlü bir dağ olan Erciyes görünür. Bursa'daki Keşiş Dağı'ndan daha yüksek olan bu dağın tepesi, yaz–kış sürekli karla örtülüdür. Binlerce yıllık olduğu söylenen bu karlar, kurtlanıp aşağıya dökülür. Dağın üzerinde bir çok sütunlu ve kubbeli bir bina olduğu ama halen harabeden başka bir şey kalmadığı rivayet ediliyordu. Her yıl 'Urûc–ı Meryem' yortusu günü, halk kurbanlıklarla birlikte oraya çıkarmış.*"

Simeon, Erciyes Dağı'na çıkmak istemiş ama etraftakiler ona dağın yüksekliğini, yolların geçilmez olduğunu, uçurumlardan yuvarlanıp, paramparça olacağını söyleyerek vazgeçirmişlerdir.

PAUL LUCAS

(1705)

Doğu ülkelerinden incelemeler yapmak üzere, Fransa Kralı XIV. Louis tarafından görevlendirilen Paul Lucas, Ağustos 1705'de Ankara'dan Kayseri'ye giderken Avanos ve Ürgüp'ten geçer. Bölgenin adeta bir masal ülkesini andıran jeolojik yapısı, kiliseler, kaya evler onu çok şaşırtır. Memleketine dönünce, gördüklerini iki cilt halinde yayınlar. Özellikle, Kapadokya bölgesinde gördüklerini abartılı bir biçimde tasvir eder.

7 Ekim 1705 tarihinde Kayseri'ye gelmiş; Erciyes Dağı eteklerinden geçerken, bu dağın yüksekliği, yaz–kış erimeyen karları onu çok etkilemiştir.

Fransız asıllı tüccar, doktor, arkeolojik eser avcısı, Kral XIV. Louis'in arkeolojik eser keşfiyle görevlendirdiği özel delege Paul Lucas, doktor da olması sebebiyle, şehir halkı tarafından büyük ilgi görür. Bu ilgiden oldukça memnun kalan Lucas, gittiği her yerde Kayseri'de gördüğü ilgiden bahseder.

Şehrin çevresinde bir takım incelemelerde bulunup, kule dediği bir yerin gravürünü de çizmiştir. Lucas'ın karşılaştığı yapı, Eratnalılar Dönemi'ne ait Sırçalı Kümbet'tir. Üzerindeki Farsça kitabeden dolayı, İranlılar tarafından yapıldığını zanneder ama bu yapıların ölü kabri olduğunu da tespit eder.

Erciyes eteklerinde bulunan antik Mazaka kentinin harabelerinden de bahseder. Bu harabelerin içinde, kırk kız cesedinin bulunduğu mağarayı anlatan Paul Lucas, etrafta çok sayıda insan iskeleti olduğunu, bu iskeletlerin çok uzun zaman öncesine ait olmasına rağmen, derilerinin üzerlerinde bulunduğunu ifade eder. (Cesetlerin mumya olup–olmadığıyla ilgili bilgi vermez.)

Paul Lucas'ın belittiği yer, eski Mazaka kentinin Beştepeler civarındaki mezar odalarıdır. Kayseri Müzesi, 1960'larda burada kazılar yapmış, tümülüsler ortaya çıkarmıştır. Roma Dönemi'ne ait süslü kaya mezarları da bulunmuştur.

"*Şehir halkının çoğu nazik ve terbiyeli insanlardı. Çoğu şişman olmalarına rağmen, boylarının uzun olması, onları bir yerde avantajlı kılıyordu. Kadınlar ise*

PAUL LUCAS

(1705)

Appointed by French King XIV. Louis for researching in Eastern countries, Paul Lucas traveled from Ankara to Kayseri in August 1705, passing through Avanos and Ürgüp. The geological structure of the region like a fairytale land and the rock houses surprise him a lot. When he returns to his hometown, he publishes what he has seen in 2 volumes. In particular, he depicts exaggeratedly what he sees in the Cappadocia region.

He came to Kayseri on October 7, 1705; As he passes by Erciyes skirts, the height of this mountain and the summer–winter non–melting snow have greatly affected him.

Paul Lucas, the French trader, physician, archaeologist, and special delegate to King XIV. Louis' discovery of the archaeological artifact, is of great interest to the city because he is a doctor. Lucas, who was quite satisfied with this interest, mentioned this interest that he received in Kayseri wherever he went.

Around the city he makes a number of examinations and a draws a gravy of a place called the tower. The structure that Lucas finds is the Glazed Kumbet of Eratnal period. Because of the Persian booklet on it, he thinks it is done by the Iranians and also detects that these structures are tombs.

He also refers to the ancient city of Mazaka, located on the skirts of Erciyes. In these ruins, Paul Lucas tells about the cave where forty girl bodies are found, and there are many human skeletons around, even though these skeletons belonged to a long time ago. (He does not tell us whether the corpses are mummy or not.)

The location of Paul Lucas is the grave chambers around the Beştepeler of the old city of Mazaka. The Kayseri Museum excavated here in the 1960's, revealing it with tumulus. Roman ornamental rock tombs were also found.

"Most of the city's people were gentle and decent people. Despite being fat, most of them were tall, making them somewhere advantageous. Women are, compared to many women in Turkey, shy. As long as I stayed in Turkey, I always noticed something that surprised me. The nature of the pleasures had to be more elegant than we were. The shyness of women, which was right, made them more elegant. When we were limited to fewer objects, the emotions remained alive, and for one other, men and women were less likely to wear each other. The love that united them continued for a long time."

Paul Lucas has a tough moment when he leaves Kayseri. He expressed his comfort in Kayseri, experienced in no other place, praising people that he brought food to him every day, and that women offered him cake and fruit.

JOHN MACDONALD KINNEIR

(1814–1815)

John Macdonald Kinneir, soldier, traveler and diplomat, came to Anatolia in 1813–1814.

Kinneir who sees the Erciyes mountain range from Boğazlıyan to Kayseri is no doubt found it tremendous. But it's hard to know if a person comes out at its peak. The information I'm providing tells me it's impossible. Most of this hill is covered with snow. In October, when I was in Kayseri, the snow depth reached eight to ten feet.

Türkiye'deki birçok kadına göre daha çekingendir. Türkiye'de kaldığım sürece, beni her zaman şaşırtan bir şey fark ettim. Doğuluların zevk konusunda, bizden daha zarif olmalarıydı. Kadınların doğru olan bu çekingenlikleri, onları daha zarif kılıyordu. Daha az nesneyle sınırlı olunca, duygular daha canlı kalıyor ve mutlaka biri diğeri için yani kadın ve erkek birbirlerini daha az yıpratıyorlardı. Onları birleştiren aşk da daha uzun süre bu sayede devam ediyordu."

Paul Lucas, Kayseri'den ayrılırken duygulu anlar yaşamıştır. Kayseri'de yaşadığı rahatlığı, hiçbir yerde yaşamadığını, insanların kendisine her gün yiyecek getirdiğini, kadınların kendisine pasta ve meyve ikram ettiğini överek anlatmıştır.

JOHN MACDONALD KINNEIR

(1814–1815)

Asker, seyyah ve diplomat olan John Macdonald Kinneir, Anadolu'ya 1813–1814 yıllarında gelmiştir.

Boğazlıyan'dan Kayseri'ye gelirken Erciyes Dağı'nı gören Kinneir, Strabon'un zirvesinden Akdeniz ve Karadeniz'in görülebileceği rivayetini tekrarlar. "*Bu dağın yüksekliği süphesiz muazzamdır. Fakat, onun zirvesine bir insanın çıkıp–çıkmadığını bilmek zor. Temin ettiğim bilgiler, bana bunun imkansız olduğunu söylüyor. Bu tepenin büyük bölümü, ezeli karla kaplıdır. Kayseri'de bulunduğum Ekim ayında kar kalınlığı sekiz–on fit yüksekliğe ulaşmıştı.*"

Kinneir devamla: Kayseri halkı, Romalıların Erciyes Dağı'nın tepesine Tiberius–Cesar'ın ikâmet ettiği bir şato inşa ettirdiğini iddia etmektedirler. Ancak birkaç kişinin teşebbüsüne rağmen, bu sarp kayaları tırmanmaya muvaffak olunamadığını da itiraf eder.

Şehrin uçsuz–bucaksız diye tamamladığı Erciyes'in eteklerinde kurulduğunu, bu dağın iki kolunun ovada ilerleyerek kendi aralarında küçük bir körfez oluşturduğunu, şehrin bunların arasında yükseldiğini, taştan ve harçtan evlerin bunların içinde güzel bir görünüm sunduğunu belirtmiştir.

Kinneir; şehir nüfusunun 5 bin civarında olduğunu, 1,500 Ermeni, 300 Rum ve 150 Yahudi olduğunu söyler.

"*Kayseri Ovası; batıdan–doğuya doğru kendini Malatya'da Fırat'a boşaltan Karasu ya da Karaırmak isimli ırmak tarafından sulanır. Kızılırmak'ta olduğu gibi ilkbaharda karların erimesi sırasında ovaları sık sık su altında bırakmasına karşın, İran'daki Hamedan yakınındaki Elmend gibi Erciyes Dağı'da (Mount Argich) ovada birdenbire yükselmektedir. Senenin bu mevsimi boyunca, bütün memleket kuraklık ve sıcaklıktan kavrulurken, bu dağ yüksekliğinin yarısına kadar ebedi karlardan oluşan kar bağı ile kuşatılmıştır.*"

Seyyah: "*5 gün kaldım.*" dediği Kayseri'den ayrıldığı tarihi belirtmemiştir. Batıya doğru devam ederek önce İncesu'ya, sonra da antik Kastabala ve Kybistra kentlerini ziyaret eder.

WILLIAM JOHN HAMILTON

(1837)

İngiliz jeolog Hamilton, 1835 yılında Doğu Akdeniz ülkelerini kapsayan bir geziye çıkar. Anadolu'nun bir çok yerine uğrayan Hamilton, gözlemlerini 1842 yılında "Küçük Asya" adıyla bir kitap halinde yayınlamıştır.

Kinneir continued: "The people of Kayseri claim that the Romans built a castle on the top of Mount Erciyes, where Tiberius–Cesar resides. However, despite the smiles of a few people, thay admit that these steep climes have not been able to be climbed."

The city has established itself in the skirts of Erciyes, that the two arms of this mountain have formed a small gulf among themselves, moving up the plains, that the city has risen up among them, and that the stone houses offer a beautiful appearance in them.

Kinneir; The population of the city is around 5 thousand, 1,500 Armenians, 300 Greeks and 150 Jews.

"Kayseri plain; from the west to the east altered by the Malatya to the Euphrates, or by the river named Karaırmak. The Mount of Erciyes (Mount Argich), like Elmend near Hamedan in Iran, suddenly ascends on the ovary, although the oval often falls under water during the snowfall as it is from the Kızılırmak During this season, while the whole country is being devoured from drought and heat, this mountain has been covered with snow till the half of its height."

The traveler did not specify the date he left Kayseri, which he said "I stayed 5 days". Continuing westward, he first visits Incesu, then the ancient cities of Kastabala and Kybistra.

WILLIAM JOHN HAMILTON

(1837)

In 1835, the English geologist Hamilton took a tour covering the Eastern Mediterranean countries. Hamilton, who visited many places of Anatolia, published his observations in 1842 as a book called "Asia Minor".

Hamilton, who came to Kayseri in 1837, came to the city through İncesu and immediately searched for the ways ways to climb Erciyes. Hamilton finds that he can climb the mountain by finding Armenian guides from the village of Everek (Develi), but the Armenians send requesters to the governor not to allow Hamilton to climb. Because, two years ago, an American lost his life because of carelessness during climbing, but Hamilton convinces the governor and gets permission to climb.

He left Kayseri on Friday, July 28th after one week of staying and comes to Develi. In order to climb the Erciyes mountain, Turkish porters and Armenian guides take the road.

Hamilton gives information about the stone types encountered during the climb and the geopolitical structure of the Erciyes mountain. Sunday, July 30, they reached the highest point of Erciyes mountain. Since there is no rope and rock climbing material beside them, they have not reached the summit, which is about 20–25 feet away from where they are standing. With the expression of Charles Texier: Hamilton, who "performed a dysfunction like going to Erciyes mountain", made many measurements with a barometer at the top of Erciyes mountain and determined that the altitude is about 13 thousand feet (3,962 m) from sea level.

Kayseri'ye de gelen Hamilton, 1837 yılında İncesu üzerinden şehre gelir ve hemen Erciyes Dağı'na tırmanmanın yollarını arar. Hamilton, Everek (Develi) köyünden Ermeni rehberler bularak, dağa tırmanabileceğini öğrenir ama Ermeniler Hamilton'un tırmanmasına izin vermemesi için valiye ricacı gönderirler. Çünkü, iki yıl önce bir Amerikalı, dağa tırmanışı esnasında dikkatsizlik yüzünden düşerek hayatını kaybetmiştir ancak, Hamilton valiyi ikna eder ve tırmanış için izin alır.

Bir hafta kaldığı Kayseri'den 28 Temmuz Cuma günü ayrılarak, Develi'ye gelir. Erciyes Dağı'na tırmanmak için Türk hamal ve Ermeni rehberler eşliğinde yola çıkar.

Hamilton, tırmanış esnasında karşılaştığı taş türleri ve Erciyes Dağı'nın jeopolitik yapısı hakkında bilgi verir. Mahiyetiyle 30 Temmuz Pazar günü Erciyes Dağı'nın ulaşılabilecek en yüksek noktasına ulaşırlar. Yanlarında halat ve kaya tırmanışı için gerekli malzeme olmadığı için, üzerinde bulundukları bayırdan yaklaşık 20–25 feet kadar uzaklıkta olan zirveye çıkamamışlardır.

Charles Texier'in ifadesiyle: "*Erciyes Dağı'na çıkmak gibi müşkül bir hareketi icra eden*" Hamilton, Erciyes Dağı'nın tepesinde barometre ile birçok ölçüm yapmış ve rakımın deniz seviyesinden yaklaşık 13 bin feet (3,962 m) olduğunu tespit etmiştir.

CHARLES TEXIER

(1834–1835)

Fransız hükümeti tarafından Anadolu'da araştırma yapmak üzere görevlendirilen mimar Charles Texier, 1834 yılında Yozgat üzerinden Anadolu'ya gelmiştir. Texier, seyahatnamesinin 7. cildini, Kapadokya'ya ayırmıştır. Bu kitabın; "Erciyes Dağı, Volkanik Patlamalar" başlığını taşıyan 28. bölümünde şu bilgileri vermektedir:

"*Erciyes Dağı'nı, eski kavimler Küçük Asya'nın en yüksek dağı olarak kabul ederler. Ayrıca, onun volkanik nitelikli olduğunu belirtirler. Erciyes Dağı'nın tepesi, daima karla örtülüdür. Oraya çıkabilen pek az kişinin iddiasına göre, berrak bir havada bu yükseklikten iki deniz görülebiliyormuş. Bunlar, Karadeniz ve Akdeniz denizleridir.*" diyerek Strabon'un rivayetlerini tekrarlar.

Erciyes Dağı'nın kuzey yamacının eskiden ormanlarla kaplı olmasına rağmen, şimdi bu zenginlik kaynağından mahrum oluşunun nedenini, dağın yüzeyinde toprak olmamasına bağlar. "Küçük Asya'nın her tarafında olduğu gibi, ahalinin tahribatı ve ormanların gayet fena idare edilmesine bağlamaktadır.

Texier, Erciyes Dağı'nın jeolojik yapısı hakkında şu bilgileri vermektedir:

Erciyes Dağı on kilometrekarelik bir alanı kaplar. Buna nazaran mesafesi Ali Dağı'ndan İncesu'ya otuz iki, Kayseri'den Everek'e otuz altı kilometredir. Kayseri tarafından bakıldığında, Erciyes Dağı çift tepeli gibi ve üçte ikisinden yukarı kısmı daima karlı gözükür. Dağın kaidesi tüf ve yumuşak cins lav taşlarından müteşekkildir. Yukarı doğru çıkılmaya başlayınca sel çukurlarında, yukarı kısımların sonradan çıkma taşlardan teşekkül ettiğini gösterir. Bazalt ve porfir kitleleri görülür. Kuzey tarafta Ali Dağı, Erciyes'ten geniş bir vadi ile ayrılmıştır. Yüksekliği zeminden itibaren dört yüz metreyi geçmez. Porfir teşekkülü o kadar sıktır ki, en ufak bir bitki

CHARLES TEXIER

(1834–1835)

Architect Charles Texier, who was assigned to do research in Anatolia by the French government, came to Anatolia through Yozgat in 1834. Texier has dedicated 7th volume into Cappadocia. In this book; "Mount Erciyes, volcanic eruptions" headed chapter 28 gives the following information:

"The Erciyes Mountain is regarded as the highest mountain of the ancient tribes of Asia Minor. They also indicate that it is volcanic. The hill of Erciyes mountain is always covered with snow. According to the claims of few who can get there, two seas can be seen from this height in clear air. These are the Black Sea and the Mediterranean seas", repeating the claims of Strabon.

Although the northern slope of the Erciyes mountain was once covered with forests, it now links the lack of this source to the absence of soil on the surface of the mountain. Just as it is all over Asia Minor, this situation is linked to destruction and the bad management of the forests.

Texier gives the following information about the geological structure of Mount Erciyes:

"Mount Erciyes covers an area of ten square kilometers. On the other hand, the distance from Ali Mountain to Incesu is thirty–two, from Kayseri to Everek is thirty–six kilometer. When viewed from Kayseri, the Mount of Erciyes is like a double hilled and the upper part of the two is always snowy. The mountain is covered with glacial tuffs and mild lava rocks. When you start to ascend to the top, it shows that the upper parts are formed in the flood pits afterwards from the stones. Basalt and porphyry masses are visible. On the north side, Ali Mountain is separated by a wide valley from Erciyes. This height does not exceed four hundred meters from the ground. Porphyry is so dense that the smallest plant can only hold it in early spring. The waters of this slope are collected and the water of the Kayseri flows into the Sarımsak Stream in a dew. An upper arm comes from Surp Garabet and is named as Pasha Deresi.

On August 1, 1835, two hours before the sunrise, there was an earthquake in Kayseri, many houses and minarets were destroyed, and seven hundred people lost their lives. As the earth is in a solid state, the thickness of the shell is only forty–five kilometers and under this there is a fiery material in the form of melt and jelly, the output and accumulation of this mass that has made this mountain have reduced the thickness of the shell part at that point. For this reason, Kayseri city has always been exposed to earthquakes, sometimes it is a place that has suffered great damages and devastation. It is said "The reason for the earthquakes in Kayseri is that Erciyes is a volcano."

Texier wanted to go to the Erciyes mountain, but the reluctance of the Greeks and Armenians in this regard gave up on the ground, but he also envied the climbs of Hamilton and Tchihatcheff that came to the mountain.

He placed the engravings of Erciyes drawn from the castle on the 540th page of the travel book.

HELMUTH VON MOLTKE

Helmuth von Moltke, a German national officer, was a person who loves history and travel. He traveled to Southeastern Europe in 1835, after seeing Northern Italy, and Southern Germany and came to Turkey in the meantime.

"Bu dağın yüksekliği dünyanın bu kısmında o kadar fazla ve olağandışıdır ki, yöre halkı ona hayret ve dehşetle bakıyor ve bir çok efsaneyi de onunla ilişkilendiriyor. Kendi deyimleriyle, ova ortasındaki can sıkıcı boşluğu doldurmak için rehberler bana bu efsanelerden birkaçını anlattılar. Belki de eskilerin ejderhası ile aynı kökene sahip olan büyük bir yılan, bu efsanelerin hepsinde önemli bir yere sahiptir. Bu yılan, kötü bir ruhun faaliyetlerine işaret etmek için ortaya konmuş olabilir. Duyduğum ilk efsane Orta Çağ'da yaşayan, Bizanslılara karşı savaşan ve bütün komşularıyla savaş etmiş olan Battal Gazi nâmında bir Türk cengaveriyle ilgiliydi. O, büyülü bir hayat sürmüş ve hiçbir silah onu yaralayamamış veya imha edememiştir. En sonunda esir alınmış ve Erciyes Dağı'nın tepesine götürülmüştür. Burada derin bir kuyuya atılmış ama bir yılanın yardımıyla, bu kuyudan kurtulmuştur. Başka bir efsane de şu şekildedir: Zamanın birinde Frenk ülkesinden bir seyyah, sadece Erciyes Dağı'nın tepesinde büyüyen, sapının etrafında on yaprak ve ortasında bir çiçek bulunan bir bitkiyi bulmak üzere buraya gelmiştir. Burada bu bitkinin yirmi dört saat içerisinden bir saat uyuyan tetikte bir yılan tarafından korunduğu söylenir. Seyyah yola işaret ederek, kendisine refakat etmeleri için yerli halktan bir kaçını ikna etmeye çalışmışsa da, hiç birisi bu maceraya girmek istemez ve o sonunda tırmanışını tek başına gerçekleştirir. Ancak yılanı gafil avlama teşebbüsünde başarısız olur. Hikâye, efsanenin daha sonra kitap haline dönüştürülmüş bir vaziyette bulunduğunu, Kayseri'ye getirildiğini ve tekrar Frenk ülkesine döndüğünü de ilave etmektedir".

"The height of this mountain is so much and unusual in this part of the world that the locals look at it with amazement and horror and associate many legends with it. In their own words, the guides told me some of these myths to fill the annoying gap in the middle of the plain.
Perhaps a great snake with the same roots as the dragons of the ancients has an important place in all of these myths. This snake may have been put out to point to the activities of a bad soul. The first legend I heard was about a Turkish Cypriot living in the Middle Ages, Battal Ghazi who fought against the Byzantines and fought with all their neighbours. He has lived a magical life, and no weapon has injured or destroyed it. Finally, the prisoner was taken to the top of Erciyes mountain. It is thrown into a deep hole here, but with the help of a snake, it has escaped this well. Another legend is this:
At one time, a traveler from the country of French came here to find a plant that grew on the top of Mount Erciyes, with ten leaves around his stalk and a flower in the middle. It is said here that this plant is guarded by a snake in the twenty-four hour watch that sleeps for an hour. Although the traveller has tried to persuade a couple of local people to accompany him by pointing to the road, no one wants to enter this adventure, and he eventually climbs alone. However, he fails unsuccessfully in attempting to hunt the snake. The story adds that it was later converted into a book, that it was brought to Kayseri and returned to the country of French ".

ancak ilkbahar başlarında biraz tutunabilmektedir. Bu yamacın bütün suları toplanarak, bir derecik halinde Kayseri Ovası'nı sular ve Sarımsak Çayı'na akar. Daha yukarıdaki bir kol, Surp Garabet'den geçerek gelmekte ve Paşa Deresi adını almaktadır.

1 Ağustos 1835 günü, güneşin doğuşundan iki saat önce, Kayseri'de bir deprem olmuş, bir çok ev ve minare yıkılmış, yedi yüz kişi hayatını kaybetmiştir. Yeryüzünün sağlam halde, kabuğunun kalınlığının ancak kırk beş kilometre olması ve bunun altında eriyik ve pelte halinde ateşli maddeler bulunması itibariyle, bu dağı terkip eden büyük kütlenin böyle çıkışı ve toplanışı, yer kabuğunun o noktada kabuk kısmının kalınlığını gereği gibi azaltmıştır. Bu nedenle Kayseri şehri, daima zelzelelere maruz kalmış, bazen büyük zararlara ve tahribata duçar olmuş bir yerdir" diyerek, Kayseri'deki depremlerin nedenini, Erciyes'in bir yanardağ olmasına bağlamaktadır.

Texier, Erciyes Dağı'na çıkmak istemiş ama Rum ve Ermeniler'in bu konudaki isteksizlikleri yüzünden vazgeçmiş ama dağa çıkan Hamilton ve Çihaçov'un tırmanışlarından da imrenerek bahsetmektedir.

Kale üzerinden çizilmiş Erciyes fonlu gravürü seyahatnamesinin 540. sayfasına yerleştirmiştir.

HELMUTH VON MOLTKE

Alman uyruklu bir subay olan Helmuth von Moltke, tarihi araştırmaları ve seyahati seven bir insandı. Güney Almanya ve Kuzey İtalya'yı gördükten sonra 1835 yılında Güneydoğu Avrupa'ya seyahet etti ve bu arada Türkiye'ye geldi. Gezi programına göre İstanbul'da bir hafta kalacakken, İstanbul ve Anadolu'dan ayrılamadı. Orduda yenilik yapmak isteyen Sultan II. Mahmud onu Prusya'dan öğretmen–müşavir olarak istedi ve böylece Moltke Türk Ordusu'nun teşkilatını ve birliklerini düzenlemek için Türkiye'de görevlendirilmiş oldu.

Türkiye'de bulunduğu dört yıl içinde çok seyahat etti ve izlenimlerini kaleme aldı. Yakınlarına gönderdiği mektuplar, sonradan yayınlanmıştır. Eserler sadece askeri bilgiler veren raporlar değil, aynı zamanda tarihi ve coğrafi alanlarda ve toplumsal yaşayışları, tabiat güzellikleri hakkında bilgiler veren akıcı bir ifade ile ele alınmış yazılardır.

Seyyah 7 Kasım 1838'de Kayseri'ye gelmiştir. "*Türkiye'nin en güzel şehirlerinden biri.*" diye nitelendirdiği Kayseri'de bir gün kalmış, havanın açılması ile Erciyes Dağı'nı ilk gördüğünde: "*Muazzam Erciyes devi karşımıza dikildi.*" şeklinde ifade etmiştir. Moltke, Erciyes'e şimdiye kadar hiçbir faninin çıkamadığını, elli saat ötede Konya yakınlarından bile bu devin görülebildiğini ifade eder. Ayrıntılarıyla anlattığı Erciyes Dağı'nı, tepesi çatala ayrılmış muazzam bir piramide benzeten Moltke, seyahatnamesinde şöyle yazar:

"*Ertesi gün sabahleyin bulut perdesi sıyrılınca, muazzam Erciyes devi karşımıza dikildi. Geceleyin yepyeni karbeyaz bir elbise giymişti. Bu elbisesi şimdi henüz ufkun ta aşağılarında olduğu halde, yüzünü gördüğü güneşin erguvan rengini almıştı. Şimdiye kadar hiçbir faniye, onun yazın en sıcak zamanlarında bile çıkamadığı, beyaz külahının sarp tepelerine erişmek nasip olmamıştır. Bu dağın şekli, son derece güzeldir. Sarp tepesi üç çatala ayrılır ve karla örtülüdür. Bu muazzam piramidin çepeçevre etrafı bir sürü, son derece dik yamaçlı, yuvarlak tepeliklerle çevrilidir.*

According to the trip program, he was going to stay one week in Istanbul but he could not leave Istanbul and Anatolia. Sultan II. Mahmud, who wanted to innovate in the army, demanded him from Prusya as a teacher–consultant, and so Moltke was appointed to the Turkish army in Turkey to organize the troops.

During his four years in Turkey, he traveled a lot and got his impressions noted. The letters he sent to his relatives were published later. The works are not only reports that provide military information, but also historical and geographical areas and information on social life and natural beauties.

Traveler; On November 7, 1838 came to Kayseri. "One of the most beautiful cities in Turkey," he stayed in Kayseri for a day. When he first saw the Erciyes mountain with a clear sky, he said, "The great Erciyes giant is before us." Moltke expresses that no person can climed to Erciyes until now and that this giant can be seen even from Konya which is fifty hours away. Moltke, who likened Mount of Erciyes, which he described in detail, to a tremendous pyramid with a fork separated from the hill, writes:

"The next day, in the morning, the crowds of clouds settled, and the great Erciyes giant stood up against me. He was wearing a brand new white dress at night. This dress was now in the low and the sun that she had seen in her face had the color of a myrtle. Until now, no person have been able to reach the steep hills of the white cone, even in the hottest times of summer. This mountain shape is extremely beautiful. The Sarp Hill is divided into three forks, which are covered with snow. This enormous pyramid is surrounded by a lot of round hills with very steep slopes all around. The area around Erciyes Mount is covered with vast vineyards and merges with a plain through which Kayseri ascends with dome and minarets. Kayseri is one of the most beautiful cities in Turkey. Though the roads here are narrow and dirty, but the houses have a cute appearance. These are made of the most beautiful sand. The windows and doors are artistically shaped."

WILLIAM FRANCIS AINSWORTH

Geographical Royal Society member surgeon, geologist William Francis Ainsworth, has come to Kayseri in 1839 through İncesu like the other travelers.

"Very fertile and rich Kayseri valley, has due to the village and the church of the same name in north is surrounded by Hıdır İlyas Hills, Yılanlı Mountain in west and Sarımsaklı Streams south, formerly the Mount Argaeus and so noble that they named Erciyes Mountain has the highest peak of small Asia. This hill, almost always buried in clouds during the residence in Kayseri, we had the opportunity to see it once by accident. This year's season is snowy from the plains up to several hundred feet high, and it becomes impossible to climb it under these conditions."

The English traveler Ainsworth, referring to the interesting claim Texier posts; Erciyes Mountain, the top of a castle built by the Romans referring to the possibility that Tiberrus Caesar's castle–residence considers that the castle should be found in one of the surrounding hills.

PIERRE DE (VON) TCHIHATCHEFF

Tchihatcheff, whose official name is Piyotr Aleksandravich Tchihatcheff, was a nature historian and geologist working in the Russian Embassy of

Erciyes Dağı'nın etrafı uçsuz bucaksız bağlarla kaplıdır ve içinden Yeni Kayseri'nin kubbe ve minarelerle yükseldiği bir ovayla birleşir. Kayseri, Türkiye'nin en güzel şehirlerinden biridir. Gerçi yollar burada da dar ve pistir, fakat evlerin sevimli bir görünümü vardır. Bunlar, en güzel kum taşından yapılmıştır. Pencere ve kapıları sanatlı bir şekilde oymalıdır."

WILLIAM FRANCIS AINSWORTH

Royal Geographical Society (Kraliyet Coğrafya Topluluğu) üyesi cerrah ve jeolog olan William Francis Ainsworth, 1839 tarihinde Kayseri'ye diğer seyyahlar gibi İncesu üzerinden gelmiştir.

"*Çok mümbit ve zengin olan Kayseri Vadisi, kuzeyden aynı ismi taşıyan bir köy ve kiliseden dolayı Hıdır İlyas denilen alçak tepelerle, batıdan Yılanlı Dağ ve bataklıkla, doğudan alçak tepeler ve Sarımsaklı Çayı'yla ve güneyden eski adı Mount Argaeus olan Erciyes Dağı diye isimlendirdikleri asil Argaeus Dağı –ki Küçük Asya'nın en yüksek tepesine sahiptir– ile çevrilidir. Bu tepe, Kayseri'deki ikametgahım esnasında neredeyse her zaman bulutlara gömülüydü. Genellikle güneş doğarken görünen tepeyi, kazara bir kez görme fırsatımız oldu. Senenin bu mevsiminde kar ovadan birkaç yüz feet yükseklere kadar yağmakta ve bu şartlar altında da dağa tırmanma teşebbüsleri imkansız hale gelmektedir.*"

İngiliz seyyah Ainsworth, Texier'in naklettiği ilginç rivayete değinerek; Erciyes Dağı'nın tepesine Romalılar tarafından inşa edilen bir şatoda Tiberius Caesar'ın ikamet ettiği ihtimaline değinerek bu şatonun civardaki tepelerden birinde bulunması gerektiğini düşünmektedir.

PİERRE DE (VON) ÇİHAÇOV

1845–1848 yıllarında İstanbul Rus Elçiliği'nde Türk dilini incelemekle görevli ateşe olarak çalışan ve asıl adı Piyotr Aleksandroviç Çihaçov olan Pierre de (Von) Çihaçov, doğa tarihçisi ve jeolog olup, çeşitli tarihlerde gezi ve incelemeler yapmıştır. 1847–1858 yılları arasında İstanbul Boğazı, Kocaeli Yarımadası da dahil olmak üzere tüm Anadolu'yu adım adım gezerek; jeolojik yapı, hayvan ve bitki örtüsü açısından incelemiş ve gözlemlerini 8 ciltlik "Asie Mineure–Küçük Asya" adlı eserde yayınlamıştır. Bu yapıttan sonra Çihaçov, 1850'de Karadeniz kıyısındaki Şile'den İzmit'in yukarısına kadar Kocaeli yarımadasında bir topografik araştırma yapar ve bu gözlemlerini de 1864–1867 yılları arasında üç baskı yapan "Le Bosphore et Constantinople–İstanbul ve Boğaziçi" adlı eserde toplar.

Çihaçov'un Kayseri'nin fizikî coğrafyasını bilimsel bir yaklaşımla değerlendiren ilk bilim adamı ve Anadolu'yu modern jeolog gözüyle detaylı olarak inceleyen ilk seyyah olması, onu önemli kılmaktadır. Hamilton'dan sonra Erciyes Dağı'na tırmanan Çihaçov, Erciyes'e tırmanmak için en uygun yerin Everek (Develi) köyü olduğunu tespit etmiş ve tırmanışını 15 Ağustos 1848 yılında gerçekleştirmiştir.

Dağın ağzının kenarına kadar gitmiş, güneş doğduğunda karların erimesiyle oluşan doğa olayını orada incelemiştir. Uçurumlara sürüklenen porfir kütlelerinin büyük bir gürültü ile yuvarlandığını ve bunların çığlarının gözleyenler için dahi bir tehlike oluşturduğunu belirtmiştir.

Istanbul in 1845–1848 assigned to study the Turkish language and made excursions and examinations in various dates. Between 1847 and 1885, he traveled all over Anatolia, including the Bosphorus and Kocaeli Peninsula, and examined geological structure, animal and vegetation and published his review and observations in the 8–volume "Asie Mineure–Small Asia" work. After this work, Tchihatcheff conducted a topographical survey on the peninsula of Kocaeli up to the upper reaches of Izmit from Şile on the Black Sea coast in 1850, and he published his observations in "Le Bosphore et Constantinople–Istanbul and Boğaziçi", which produced in three editions between 1864–1847.

Tchihatvheff is the first scientist to evaluate the physical geography of Kayseri with a scientific approach and the first traveler to study Anatolia with a modern geologist in mind. After Hamilton, Tchihatcheff climbed Mount Erciyes and found that the most suitable place to climb Erciyes was the village of Everek (Develi), and climbing took place on 15 August 1848.

He went up to the edge of the mountain and examined the phenomenon of nature that occurred when the sun came up. The porphyry masses, which drift into cliffs, are rolled with a great deal of noise, and he observed that this is also a danger to the spectators.

Tchihatcheff believed that Mount Erciyes was active in ancient times. He quoted based on the Geography of Strabon and found that the fire pits around the city were still active in the first century. Other than Strabon, in the poems of the poet Claudianus who lived in the fourth century, he likewise believed that Erciyes was active till fourth century.

"Finally, on a number of ancient coins found around Kayseri, a mount crowned with a bunch of flames is seen. There is no doubt that this mountain is Erciyes. At this time, Strabon's age, even after Jesus, it is a still active volcano till fourth century. But it is certain that it is not active today. This does not mean that in the future it will not go active again. Because I gathered a lot of information here, I lived in Kayseri for many years and a well–known British consul Suter we did not witness someone who has seen the volcano active."

At the top of Mount Erciyes, Tchihatcheff measures 3,841 m high. This figure is Erciyes' own height. Kayseri plain is 1,084 m high from the sea.

HENRY FRANSHAWE TOZER

He is an English writer, teacher, traveler and owner of the book "Researches in the Highlands of Turkey – 1865".

Coming to the Kayseri at the end of the nineteenth century, he informs on the ancient pools of Elbiz and Köşkpınar in Develi. The traveler who suggests that both pools were built during the Roman period, refers to the fact that the waters from Erciyes Mountain skirts feed the pools and the people use this water. The ancient Elbiz pool and garden, located 14 km from the center in the direction of the west, is a source of snow water from the Erciyes Mountain as spring water. Tozer states that this water is cold in summer and winter and that there is no caustic lime. Another part of Erciyes, which flows more abundantly, is the water that feeds the Sultan Sazlığı and is constantly flowing between the rocks. The Roman and Byzantine eras, the Elbiz Ancient Pool, is being built for the daughter of one of the Byzantine Kings, Elbiz. Elbiz, who is often ill, enters this pool that his father made, while recovering from the illness.

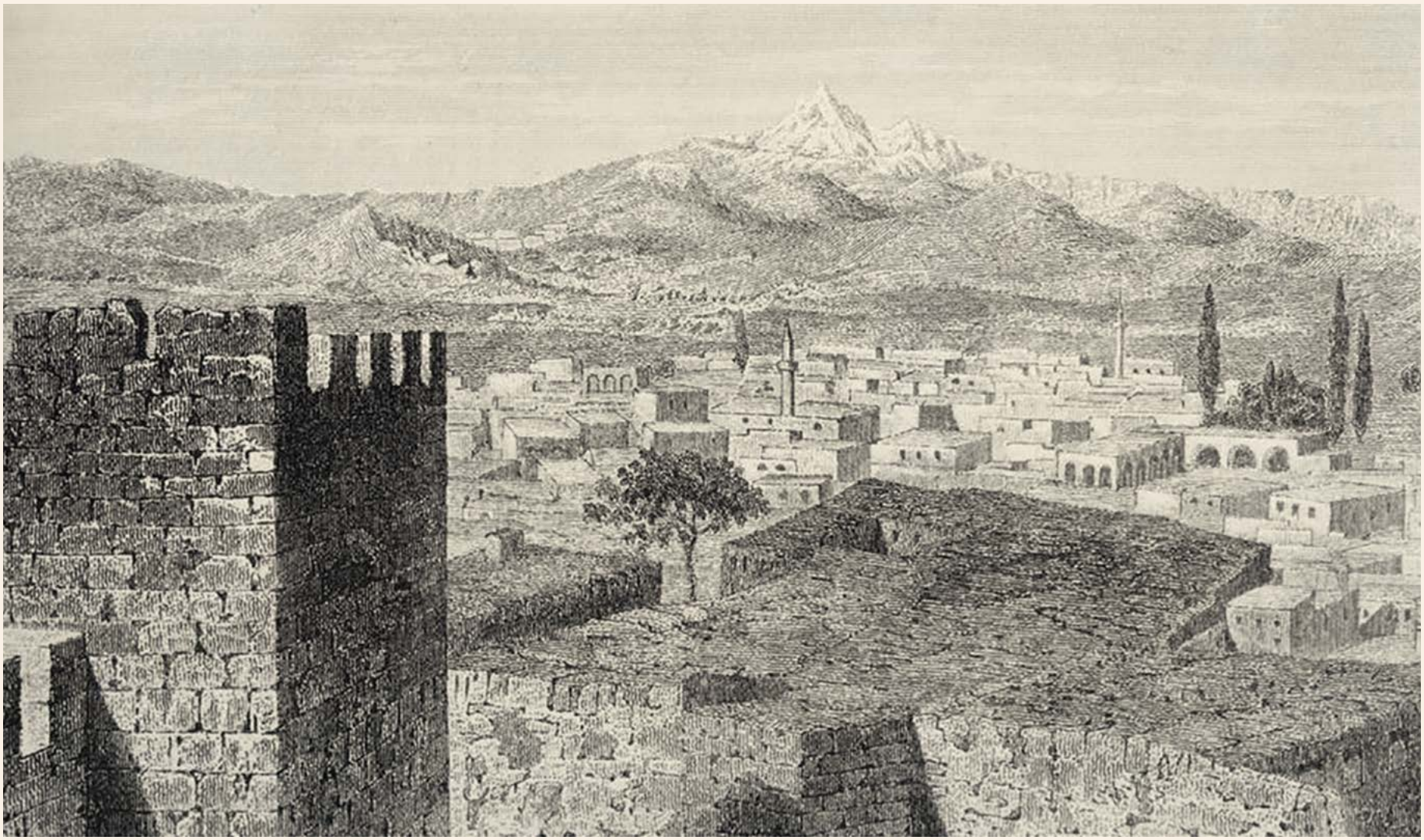

◆ **Gravür** | Charles Texier

Çihaçov, Strabon'un Coğrafyası'na dayanarak Erciyes Dağı'nın antik dönemlerde faal olduğuna inanmıştır. Kent çevresindeki ateş çukurlarının M.S. I. yüzyılda hâlâ aktif olduğunu da vurgulamıştır. Strabon'dan başka M.S. IV. yüzyılda yaşamış olan Şair Claudianus'un şiirlerine de atıfta bulunarak, Erciyes'in IV. yüzyıla kadar aktif olduğuna inanmaktadır.

"*Nihayet, Kayseri dolaylarında bulunmuş pek çok antik sikke üzeride bir demet alevle taçlandırılmış konuk bir dağ görülür. Bu dağın Erciyes olduğundan şüphe edilemez. Şu halde Strabon'un zamanında, hatta İsa'dan sonra IV. yüzyıla kadar henüz faal bir yanardağ olduğu kesindir. Fakat şurası da kesindir ki, günümüzde faal değildir. Bu gelecekte yeniden faaliyete geçmeyeceği anlamına gelmez. Çünkü, burada pek çok bilgi toplayan ben de Kayseri'de uzun yıllar yaşamış ve herkesçe tanınan İngiliz konsolosu Suter de Strabon'un ve Claudianus'un açık açık anlattığı lav püskürmesine tanık olmuş birine rastlamadık.*"

Erciyes Dağı'nın tepesinde Çihaçov'un ölçtüğü yükseklik 3,841 m'dir. Bu rakam, Erciyes'in kendi yüksekliğidir. Kayseri Ovası ise denizden 1,084 m yüksekliktedir.

Henry Tozer, who came to Kayseri over Boğazlıyan, is disappointed when it comes to Kayseri. Tozer: "When I entered the city, I saw many ruins, I saw a general lack of maintenance around this place." In the case of Kayseri, it imust be resulted being near Mount Erciyes. "If it were not for the wind that coming from this mountain, it would be a very hot air in the city."

Kayseri's oldest name is Mazaka. Also called Eusebeia next to Erciyes. Tiber is named after Kayseri (Caesareia) after his Roman imperialism, based on Strabon, and contains the names of Kayseri in history. Tozer puts the title "Mount Erciyes–Mount Arageus" in chapter 6 of his travels and places 25 pages, indicating the importance of this mountain journey for the first time in his life.

Tozer moves to Everek to climb Erciyes on the last day of July. When searching for a guide, he finds a guide that is Armenian named Stephan, who has climbed Mount Erciyes several times before. Tozer notes that there is no more trees in Erciyes, unlike the expression of Strabon, it is impossible to see the Mediterranean Sea and the Black Sea from the top of Erciyes.

HENRY FRANSHAWE TOZER

İngiliz yazarı, öğretmen ve gezgin olup, "Türkiye Topraklarındaki Araştırmalar–1865 Researches in the Highlands of Turkey" adlı eserin sahibidir.

Kayseri'ye XIX. yüzyılın sonralarında gelip, Develi'nin simgesi Elbiz ve Köşkpınar antik havuzları hakkında bilgi verir. Her iki havuzun Roma Dönemi'nde inşa edildiğini öne süren seyyah, Erciyes Dağı eteklerinden çıkan suların havuzları beslediğini, halkın bu suyu kullandığını ifade eder. Batı yönünde ve merkeze 14 km mesafede bulunan antik Elbiz havuz ve mesire bahçesine Erciyes Dağı'ndan gelen kar sularının bir kolu bu havuzda kaynak su olarak ortaya çıkmaktadır. Tozer bu suyun yaz–kış soğuk olduğunu ve kirecin yok denecek kadar az olduğunu belirtiyor. Daha bol akan Erciyes'in diğer bir kolu da, Sultan Sazlığı'nı besleyen ve kayalar arasından sürekli çıkan su olduğunu anlatır. Roma ve Bizans dönemlerine ait olan Elbiz Antik Havuzu'nu Bizans Krallarından birisinin kızı Elbiz için yaptırmış. Sık sık hastalanan Elbiz, babasının yaptırdığı bu havuza girip, kulübede dinlenerek şifa bulmuş.

Boğazlıyan üzerinden şehre gelen Henry Tozer, Kayseri'ye gelince hayal kırıklığına uğrar. Tozer: *"Şehre girince bir çok harabe vaziyette bulunan evin önünden geçtim, bu yerin etrafında genel bir bakımsızlık manzarasıyla karşılaştım."* der. Kayseri'nin böyle olmasını da, Erciyes Dağı yakınında olmasına bağlar. "*Eğer bu dağdan esen rüzgâr olmasaydı, şehirde çok baskın bir hava olurdu.*" diyerek de, şehrin havasını över.

"*Kayseri'nin en eski ismi Mazaka'dır. Erciyes yanındaki Eusebeia da denir. Tiber burayı Roma İmparatorluğu'na kattıktan sonra, Kayseri (Caisareia) adını vermiştir.*" diye Strabon'a dayanarak, Kayseri'nin tarihteki isimlerine yer verir. Tozer, seyahatnamesinin 6. bölümüne, "Erciyes Dağı–Mount Arageus" başlığını koyar ve 25 sayfa yer ayırarak, hayatında ilk kez gördüğü bu dağın seyahatindeki önemine işaret eder.

Tozer; Temmuz'un son günü Erciyes'e tırmanmak üzere Everek'e hareket eder. Bir rehber arayışına girince, daha önce birkaç kere Erciyes Dağı'na tırmanan Stephan adında bir Ermeni'yi rehber olarak tutar. Tozer, Erciyes'te artık ağaç kalmadığını, Strabon'un ifadesinin aksine Erciyes'in tepesinden Akdeniz ve Karadeniz'in görülmesinin imkansız olduğunu dile getirir.

Tırmanış esnasında bir gece dağda yattıktan sonra, Erciyes Dağı'nın tepesine erişirler ve bir buçuk saat kalarak gözlemde bulunur. Aneroid barometreyle Tozer, Erciyes Dağı'nın deniz seviyesinden itibaren yüksekliğini 4,008 m olarak tespit etmiştir. (Hamilton 3,962 m olarak tespit etmiştir)

Erciyes Dağı'nın yüksekliği meselesi Tozer için önemlidir. Tozer'den bir hafta sonra Erciyes Dağı'na tırmanan Captain Cooper ve Dr. Farnwart da yüksekliği 3,993 m olarak bulmuştur.

Tozer, kendisinden önce dağa tırmanan Hamilton ve Çihaçov hakkında da bilgi verir. Yine, Erciyes Dağı'na tırmanış serüvenini naklettikten sonra, tarih boyunca bu dağa tırmananlar hakkında bilgi verir. Strabon'un verdiği bilgiye dayanarak, Eski Çağ'da da insanların bu dağa tırmanmış olabileceklerini ifadeyle, Yunanistan'da olduğu gibi bu işin tapınmayla ilgili olduğunu söyler. Zira başka bir yazara (Solinus) göre, Erciyes Dağı'nın tepesinde bir Tanrı'nın ikametgahı olduğuna inanılıyordu.

After staying one night in the mountain during the climb, he reaches the top of Mount Erciyes and observes for an hour and a half. By aneroid barometer, Tozer determined the altitude of Erciyes Mountain as 4,008 m from sea level. (Hamilton measured it as 3,962 m)

The height issue of Mount Erciyes is important for Tozer. Captain Cooper and Dr. Farnwart who climbed Erciyes a week later, also found a height of 3,993 m.

Tozer also informs about Hamilton and Tchihatchheff who climbed the mountain first. Again, after he conveys the adventure of climbing Mount Erciyes, he gives information about climbers climbing this mountain throughout history. Based on the knowledge given by Strabon, he tells us that in ancient times people could have climbed this mountain, expressing that it was worshiped as it is in Greece. According to another writer (Solinus), he believed that the top of Mount Erciyes was the residence of a God.

Why are people interested in Mount Erciyes? That's what Tozer is trying to answer. According to him; the reason why the Erciyes Mountain is attractive to the people is that it is largest mountain in Asia Minor, more importantly because it is an old volcanic mountain. Indeed, Mount Erciyes is the only volcano active in Central Anatolia during the most distant and historical period of the Mediterranean Region.

EDMUND NAUMANN

In the book "From the Golden Horn to the sources of the Euphrates" the German geographer, who conveys the positive approach and impressions of the Turkish image and culture, traveled to Anatolia for 6 months in 1890. He started from İstanbul and went to Diyarbakır via Izmit, Iznik and Bursa. From here he traveled north to Erzurum and Trabzon, and then to Istanbul by ship. The aim is not to travel. He came to Anatolia for examining the railways the German bank and its investors and to determine the economic possibilities. In his book published in Munich–Leipzig in 1893; he gives economic data, statistical data, and events that occurred in the century. It tells every place that should be seen as usual in the 19th century travels books, based on a historical background.

Dr. Edmund Naumann began his journey for the The Frankfurt Miners' Association, the German bank and the Württenberg Association Bank, to realize the aim and discover the technical land in the formation of the new Anatolian Railway and later that line was connected to the Ergani mine for the same purpose.

Edmund Naumann, who came to Kayseri on August 25, 1890, starts by referring to Erciyes while describing the city:

"A thin fog covers the skirts of a huge mountain and adds bright and deep colors to the vast mounds of this underground volcano Argus Mountain, which the Turks call the Mount Erciyes. A mountain is stacked on another, and as the height increases, the colors become more elegant and soft, and the snow on the sharp peaks shines.

The eyes are stunned by this magnificent city, which is in the middle of the plains and at the bottom of the huge volcano, with its pointed towers, domes, minarets, churches, ruins and trees.

Erciyes Dağı'na neden bu kadar ilgi gösterilmektedir? İşte bu soruya Tozer, cevap vermeye çalışmaktadır. Ona göre; Erciyes Dağı'na bu kadar ilgi gösterilmesinin sebebi Küçük Asya'nın en büyük dağı olmasından, daha da önemlisi eski volkanik bir dağ olmasından kaynaklanmaktadır. Gerçekten de Erciyes Dağı, Akdeniz Bölgesi'nin en yüksek dağı ve tarihi dönemde İç Anadolu'da aktif olan tek volkandır.

EDMUND NAUMANN

"Altın Boynuz'dan Fırat'ın Kaynaklarına Kadar" adlı eserinde, Türk imgesi ve kültürüne yönelik olumlu yaklaşım ve izlenimlerini aktaran Alman coğrafyacı, 1890 yılında 6 ay süren bir Anadolu gezisine çıktı. İstanbul'dan başlayıp, İzmit, İznik ve Bursa üzerinden Diyarbakır'a kadar gitti. Buradan kuzeye yönelerek Erzurum ve Trabzon'a, oradan da gemi ile İstanbul'a gitti. Amacı, gezip–görmek değildir. Alman Bankası ve yatırımcıları için Anadolu demiryollarını incelemek ve ekonomik olanakları belirlemek amacıyla gelmiştir. 1893 yılında Münih–Leipzig'de yayınlanan kitabında; ekonomik verileri, istatistiki verileri ve yaşadığı olayları anlatmakla kalmayıp, XIX. yüzyıl seyahatnamelerinde alışıldığı üzere görülmesi gereken her yeri, her kalıntıyı, tarihi geçmişe dayanarak anlatmaktadır.

Dr. Edmund Naumann; Frankfurt Madenciler Derneği, Alman Bankası ve Württemberg Dernek Bankası'nın şirketler birliğinde, yeni Anadolu Demiryolu'na ve daha sonra aynı amaçla Ergani madenine bağlanan hattan oluşmasındaki amacı ve teknik arazi keşfini gerçekleştirmek için seyahatine başlamıştır.

25 Ağustos 1890 tarihinde Kayseri'ye gelen Edmund Naumann, şehri tasvir ederken, ilk önce Erciyes'ten söz ederek işe başlar:

"İnce bir sis perdesi koskoca dağın eteklerini örtüyor ve Türklerin Erciyes Dağı dedikleri bu koskoca volkanik Argaus Dağı'nın altındaki geniş tümseklere parlak ve derin renkler katıyor. Bir dağ, başka birinin üzerine yığılmış ve yükseklik arttıkça renkler daha zarif ve yumuşak hale geliyor ve sivri tepelerin üzerindeki karlar parıldıyor.

Gözler muhteşem manzarayı doya doya seyrettiklerinde, sivri kuleler, kubbeleri, minareleri, kiliseleri, harabeleri ve ağaçları ile koskoca volkanın dibinde ve ovanın ortasında uzanan bu görkemli şehir karşısında hayretler içerisinde kalıyor."

Kendisinden önce Kayseri'ye gelen Bart ve Tozer'in bu şehri beğenmediğini belirten Naumann, kendi duygularını şu şekilde ifade etmektedir:

"*Geç vakte kadar hanın yüksek terasına (seyyah Somoğlu Han'ında kaldığını belirtmesine karşılık, söz konusu hanın yeri tam olarak bilinmemektedir) oturdum ve ayın ışığı altında taş evlerin, harabelerin, kalelerin, kubbelerin karmaşıklığı üzerinde uzakta yükselen eski Selçuklu kale duvarını, diğer tarafta tepesi kar kuşaklarıyla süslenmiş koskoca Erciyes Dağı'nı görünce, önceki seyyahlara karşı olan kırgınlığım tamamen kayboldu ve her şey unutulunca başka bir düşünce bende zuhur etti.* ***Kayseri güzel şehir!***"

Naumann, seyahatnamesini yazdığı bu cümlelerin sağına tasvir ettiği bu manzarayı bir gravür halinde yerleştirmiştir.

Indicating that Burt and Tozer, who first came to Kayseri, did not like this city, Naumann expresses his own feelings as follows:

"By late time I sat down on the elevated terrace of the inn (the place where the inn was located is not known exactly), and under the light of the moon, the ancient Seljuk fortress wall rising up on the complex of stone houses, ruins, seeing the mountain of huge Erciyes adorned with snow bands, the frustration against previous travelers completely disappeared and everything else was forgotten and another thought came to me: "Kayseri is a beautiful city!"

Naumann settled this landscape as a gravure, which he portrayed on the right hand side of these sentences he wrote to his travel book.

In reality; It can be said that the mud–brick material is a characteristic building material of the houses, which are usually owned by the Muslim population, as seen from the terrace of Naumann's house, which he saw as "box–shaped". Whereas; it is known in the Armenian quarter that the neighborhoods where the Armenian population resides were located in the southwest part of the city and are now known as the Tavukçu neighborhood – in Naumann's gravure, it is seen that stone is preferred as building material.

LE COMTE DE CHOLET

Armand–Pierre de Cholet, nicknamed "Le Comte", who served as a lieutenant in the 76th Division of the French army and was sent to Turkey in 1890–1892 for an inspection tour on behalf of the army, came to Kayseri on 24 December 1890. (Voyage en Turquie d'Asie, Armenia, Kurdistan et Mésopotamie, Paris 1892) Cholet depicts the city as follows.

"Kayseri is built on a land that is a volcanic crater at a height of four thousand meters and is located on top of the volcanic ridges that occur frequently. The land around this mountain consists almost entirely of burnt tuffs and cubes, many open slit long lava flows and spray cones emerging from all sides show how violent the eruptions of Mount Erciyes used to be. The old Kayseri city on his foot is a pile of ruins."

About why in ancient time no one dared to climb Mount Erciyes, Cholet says:

"Erciyes, a volcano, has not been active for a long time but it has so influenced people of this region that a fire culture has been born. Therefore, no one dared to climb this mountain.

Cholet, referring also to the subjects of the people of the city and the Armenians; Like many other westerners he was surprised that so many languages and religions in a country do not mix with each other, or disappear and live together side by side.

HENRY CHARLES O. BARKLEY

Barkley, a railway engineer who traveled to Anatolia through the Balkans, was involved in the railway building in the Balkans. His notes on Ottoman geography, especially about the trips he made to Anatolia and the Balkans, are published in London in 1891. (A Ride Through Asia Minor and Armenia–London 1891) Barkley, a British engineering student, lived in the Balkans for many years. He especially worked on the railway between Bulgaria and Turkey. He was also involved in the construction of the Köstence railway. His brother, John Trevor Berkley, who was also an engineer like himself in Anatolia,

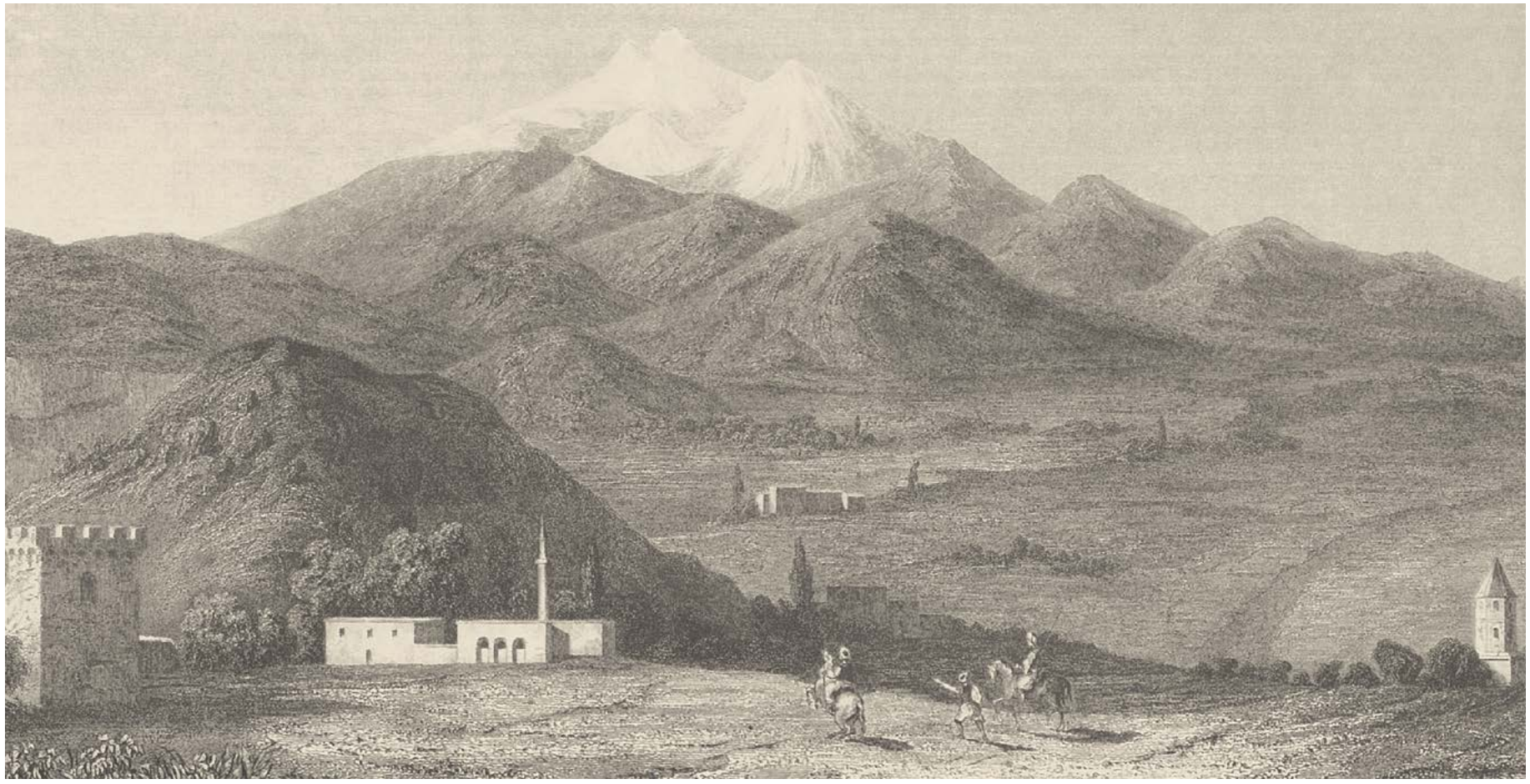

◆ **Gravür** | Charles Texier

Gerçekte; Naumann'ın kaldığı hanın terasından gördüğü ve "kutu şeklinde" diye tanımladığı söz konusu konut tasvirlerine bakarak, kerpiç malzemenin kentin genellikle Müslüman nüfusunun ikâmet ettiği binaların karakteristik bir yapı malzemesi olduğu söylenebilir. Buna karşılık; Ermeni mahallesinde –vaktiyle Ermeni nüfusun ikâmet ettiği mahallenin, kentin güneybatı kesiminde bulunduğu ve günümüzde Tavukçu Mahallesi olarak tanındığı bilinmektedir– yapı malzemesi olarak taşın tercih edilmiş olduğunu, Naumann gravüründe anlatır.

LE COMTE DE CHOLET

Fransız ordusu 76.Piyade Bölüğü'nde teğmen olarak görev yapan ve ordu adına bir inceleme gezisi için 1890–1892 yılında Türkiye'ye gönderilen "Le Comte" lakablı Armand Pierre de Cholet, 24 Aralık 1890'da Kayseri'ye gelir. (Voyage en Turquie d'Asie, Armenie, Kurdistan et Mésopotamie, Paris 1892) Cholet, şehri şu şekilde betimlemektedir:

"*Kayseri, dört bin metre yüksekliğindeki bir volkanik kraterin hakim olduğu ve sık sık vuku bulan volkanik sarsıntılarla alt üst olan bir arazi üzerine kurulmuştur. Bu dağın etrafındaki arazi neredeyse tamamıyla yanmış tüf ve külden oluşmakta, hâlâ açık olan birçok yarık uzun lav akıntıları ve her taraftan ortaya*

served as the manager of the coal mines in the Black Sea Eregli. (He has books named Between The Danube and the Black Sea and Bulgaria Before War.)

When Barkley first saw Kayseri from far away, he told:

"After passing this (bridge), in the middle of our path a rapid motion of the earth followed a narrow course. An hour later, we reached the summit of the little hills. Here, Kayseri plain has been laid out. In the south east of the plain, Erciyes, which was conical and covered with snow and whose right and left sides were the extension of the Taurus, stood in between. Throughout the day, under the sunlight, we have seen the glitter of the shining mountain. But only afterwards we reached its image as an integral whole. Both his (Erciyes) and the mountains around him were untouched and barren, but our souls were revived in the glory of the scenery, and together we said: "Thank God! We are passed the boring plains!"

After living in Talas for some time, Barkley planned to continue his journey through Eastern Anatolia via Elbistan, but when he learned that rebellion movements had taken place there, he decided to continue his journey from the direction of the Taurus Mountains. The traveler, who left Talas on 2 November, expresses his impressions when he crosses the Erciyes mountain.

çıkıveren püskürme konileri, eskiden Erciyes Dağı'nın püskürmelerinin ne kadar şiddetli olduğunu göstermektedir. Onun eteğindeki eski Kayseri şehri, bir harabeler yığınından ibarettir."

Neden eski çağlarda Erciyes Dağı'na kimsenin tırmanmaya cesaret edemediği sorusuna Cholet şöyle verir:

"*Bir yanardağ olan Erciyes, uzun süre faal halde bulunmuş ve bu yörenin halkını o kadar etkilemiş ki, ateş kültünün doğmasına sebep olmuştur. Bundan dolayı da, bu dağa tırmanmaya kimse cesaret edememiştir."*

Şehir halkı, Ermeniler gibi konulara da değinen Cholet; bir ülkede o kadar çok sayıda dilin birbirine karışmadan ve o kadar dinin de kaybolmadan yan yana bir arada yaşamasına, diğer bir çok Batılı gibi şaşırmıştır.

HENRY CHARLES BARKLEY

Balkanlar üzerinden Anadolu'ya seyahat eden demiryolu mühendisi Barkley, Balkanlara demiryolu döşenmesi işinde görev almıştır. Osmanlı coğrafyası, özellikle Anadolu ve Balkanlara yaptığı gezilerle ilgili tuttuğu notları, 1891 yılında Londra'da basılır. (A Ride Through Asia Minor and Armenia / Londra 1891) Mühendislik eğitimi alan bir İngiliz olan Barkley uzun yıllar Balkanlarda yaşadı. Özellikle Bulgaristan ve Türkiye arasındaki demiryollarının inşasında çalıştı. Köstence Demiryolu'nun döşenmesinde de görev almıştır. Anadolu'da beraber gezdiği ve yine kendisi gibi mühendis olan kardeşi John Trevor Berkley, Karadeniz Ereğli'sindeki kömür madenlerinde yönetici olarak görev yapmıştır. (Tuna ve Karadeniz Arasında, Savaştan Önce Bulgaristan adlı kitapları vardır.)

Barkley uzaktan Kayseri'yi ilk gördüğünde şunları anlatmaktadır:

"*Bunu (köprüyü) geçtikten sonra, yolumuz ortasında hızlı bir derenin aktığı dar bir vadiyi takip etti. Bir saat sonra, küçük tepeciklerin zirvesine ulaştık. Burada Kayseri Ovası önümüzde serilmişti. Ovanın güneydoğusunda tepesi konik ve sürekli karla kaplı olan ve sağ ile sol tarafında Torosların uzantısı olan Erciyes arkada duruyordu. Tam gün boyunca güneşin ışığı altında, önümüzde parlayan büyük kadim dağın tepesinin parıltısını gördük; fakat kesintisiz bir bütün olarak görüntüye ancak daha sonra kavuştuk. Hem onun (Erciyes), hem de onun etrafındaki dağların ağaçsız ve kıraç olmasına rağmen manzaranın ihtişamı karşısında ruhlarımız canlandı ve hep beraber şöyle niyazda bulunduk: "Şükür Rabbim! Sıkıcı ovaları aştık!"*

Barkley, Talas'ta bir süre ikamet ettikten sonra Elbistan üzerinden Doğu Anadolu'ya doğru yola devam etmeyi planlamış ama buralarda isyan hareketlerinin vuku bulduğunu öğrenince, yolculuğuna Toros Dağları istikametinden devam etmeye karar vermiştir. 2 Kasım'da Talas'tan ayrılan seyyah, Erciyes Dağı'nın kıyısından geçtiğinde izlenimlerini şu şekilde ifade etmektedir.

"*O (Erciyes) başlangıçta tepesinde kocaman bir kraterin bulunduğu dev bir yanardağ gibi gözükmektedir. Bu kraterin doğu kenarı karların erimesiyle göçmüş ve böylece de dağın tepesini ters duran bir istiridye kabuğu veya bir fincan tabağı şekline sokmuştur."*

Erciyes'i ilk gördüğü andan itibaren onun yüceliği karşısında hayran kalan Barkley: "*Ancak bu tırmanılmamış bir dağ değildir. Yerlilerin şaşkınlığına rağmen, önceki seyyahlar fazla bir zorluk çekmeden zirveye ulaşmışlardır."*

"He (Erciyes) initially looks like a giant volcano with a huge crater on top. This crater has migrated to the eastern fringe of the mountains, so that the top of the mountain is covered with an inverted oyster shell or a plate."

Barkley admired his glory from the first time he saw Erciyes: "But this is not an unclimbed mountain. Despite the astonishment of the locals, previous travelers have reached the summit without much difficulty."

GERTRUDE MARGARET LOWTHIAN BELL

İngiliz tarihçi, arkeolog, yazar ve resmi görevli Gertrude Margaret Lowthian Bell, 1909 yılında Musul üzerinden Güneydoğu Anadolu'ya gelerek Diyarbakır, Mardin ve Malatya bölgelerini gezer. Haziran ayı ortalarında Pınarbaşı tarafından Kayseri bölgesine giriş yapar. Daha sonraki durağı, Tomarza'dır. Tomarza ile Develi civarındaki Ermenilere ait bazı kilise ve manastırları dolaşır. Buradan Erciyes Dağı eteklerini dolaşarak Talas'a gider ve Amerikan Koleji binalarına uğrar. 1880 yılında yapılan bu binalar, Bell'in gezdiği tarihte okul ve hastane olarak kullanılıyordu. Misafirhanede iki gün kalır. Bu arada Kayseri'yi gezer. Kayseri Kalesi'ni, Hunat Camii ve Medresesi'ni, Hacı Kılıç Camii'ni ve Çifte Medrese olarak da anılan Şifahiye ve Gıyasiye medreselerini de gezer ve sonra Niğde tarafına giderek gezisine devam eder.

Bell, Erciyes Dağı ile ilgili olarak;

"Anadolu platosunun engin sathı üzerinde yükselen Erciyes Dağı'nın güçlü payandaları, denizin üzerinde yükselen Etna'nın kolları kadar heybetlidir. Dibinden tepesine kadar 13 bin feet (3,962 m) yükseklikte olan Erciyes, Sicilya volkanından çok az alçaktır.

GERTRUDE MARGARET LOWTHIAN BELL

British historian, archaeologist, writer and official officer Gertrude Margaret Lowthian Bell visited Southeast Anatolia through Mosul in 1909 and traveled to Diyarbakır, Mardin and Malatya. She enters the Kayseri region from Pınarbaşı side in the middle of June. The next stop is Tomarza. She wanders around some churches and monasteries belonging to Armenians around Tomarza. From here, she goes through the skirts of Mount Erciyes and goes to Talas and visits American college buildings. These buildings, built in 1880, were used as schools and hospitals in the time of Bell's visit. Staying in the guest house for 2 days, she visits Kayseri in the meantime. She sees Kayseri Fortress, Hunat Mosque and Madrasah, Hacı Kılıç Mosque Şifahiye and Gıyasiye Madrasahs and also known as Double Madrasah and then travels to Niğde side.

Bell, regarding Mount Erciyes;

"The mighty appearance of Mount Erciyes, rising on the vast surface of the Anatolian plateau, are as majestic as the arms of Etna rising above the sea. Erciyes, which is 13 thousand feet (3962 m) high to the top of the bottom, is a little low compared to Sicily volcano.

◆ Bünyan Ulu Camii'nden bir detay

Tarihi Eserler

Historical Artifacts

KÜLTEPE – KANİŞ

Anadolu tarihinin en önemli merkezlerinden biri olan Kayseri yakınlarındaki Kültepe–Kaniş, Anadolu tarihini başlatan yer olması sıfatı ile özel bir konumu hak etmektedir.

Doğu–Batı kültürleri arasında bir köprü görevi gören Anadolu'nun, Avrupa kültürlerinin oluşmasındaki katkısı ve etkisinin önemli kilometre taşlarından biri olan Kültepe–Kaniş, aynı zamanda Hititlerin ilk başkenti ve en eski uzak mesafeli ticaretin de merkezidir. Günümüzden 4000 yıl önce ticaret amacıyla Mezopotamya'dan Anadolu'ya gelmiş olan Asurlu tüccarlar, merkez olarak Kültepe'yi seçmiştir. Bu tüccarlar, gerçekleştirdikleri her türlü işlemi, özel ve tarihi olayları çivi yazısıyla kil tabletlere kaydederek bunları evlerindeki arşivlerle saklamışlardır.

Eski Yakın Doğu'nun en önemli uluslararası ticaret merkezi olan Kültepe–Kaniş'te 1948 yılında başlayan bilimsel kazılarda keşfedilen on binlerce arkeolojik eserin yanı sıra, sayıları 23 bin civarındaki çivi yazılı tablet, Anadolu'nun ilk tarihi belgeleridir. Böylece Anadolu halkı ilk kez yazıyla karşılaşmıştır.

Asurlu tüccarlar, o zamana kadar henüz merkezi bir otorite etrafında toplanmamış olan Anadolu insanına, devlet kurma geleneğini, hukuk sistemini, sanat ve dini inanç geleneklerini de alıştırarak Anadolu'nun tarihi

KÜLTEPE – KANESH

Kültepe–Kanesh, near Kayseri, one of the most important centers of Anatolian history, deserves a special position as being the place that started Anatolian history.

Kültepe–Kanesh, which is one of the important milestones of Anatolia's contribution and influence in the formation of European cultures, is also the first capital of the Hittites and the oldest long distance trade center. Assyrian merchants who came to Anatolia from Mesopotamia for trade 4000 years ago today chose Kültepe as their center. These traders have recorded all kinds of transactions, special and historical events in clay tablets with nails and kept them in archives in their houses.

In addition to tens of thousands of archaeological works discovered in scientific excavations starting in 1948 in Kültepe–Kanesh, the most important international trade center of the Near East, there are about 23,000 nailed tablets, the first historical documents of Anatolia. Thus, the people of Anatolia first encountered the writing in this place.

Assyrian traders have provided Anatolian people with the opportunity to enter the historical periods by acquainting themselves with the tradition of establishing state, legal system, art and religious belief traditions to Anatolian people, who had not yet been gathered around a central authority until that

Boğa başlı tören kabı | Kayseri Arkeoloji Müzesi

devirlere girmesini sağlamış ve bu kültürel birikim sonrasında Anadolu'da ilk merkezi yönetim olan Hitit Krallığı kurulmuştur.

Kültepe, Yakın Doğu çalışmalarına 1881'de "Kapadokya Tabletleri" olarak da anılan çivi yazılı belgelerin eski eser piyasasında ortaya çıkmasıyla girmiştir. Bununla beraber, Hititler'in başkenti Hattuşa'da "Anitta Metni" olarak anılan belgenin bulunması, Kültepe–Kaniş'in Hitit kültürünün çıkış yeri olarak tanınmasını sağlayarak önemini arttırmıştır. En eski ve en bilinen Hitit belgelerinden biri olan Anitta Metni, Anadolu çalışmalarında hem tarihi hem de filolojik bir kaynak olarak önemli bir yere sahiptir. Hitit kraliyet yazılarının en eskisi olarak kabul edilen Anitta Metni, Asur ticaret kolonileri çağının önemli askeri ve siyasi olaylarını, hanedan üyesi Pithana ve Anitta'nın Orta Anadolu'daki fetihlerini kronolojik bir şekilde anlatmaktadır.

Kültepe iki bölümden oluşur. Hemen hemen bir daire biçimindeki höyüğün çapı yaklaşık 550 m, yüksekliği ise 20 m'dir. Höyüğü; kuzey, doğu ve güneyden bir hilal biçiminde Aşağı Şehir çevirir. Kültepe Kaniş Karumu Höyüğü hakkında gelen ziyaretçilere bilgi vermek amacıyla Kayseri Büyükşehir Belediyesi tarafından yaptırılan Kültepe Ziyaretçi Merkezi, höyük girişinde hizmet vermektedir. Höyükte 1955–2010 yılları arasında yapılan kazılarda Eski Tunç Çağı'nın erken dönemlerine kadar inilmiş ve toplam 18 kültür katı tespit edilmiştir.

Kültepe'de bu katlarda açığa çıkartılan tapınak ve mezarlarda, Eski Tunç Çağı'na özgü su mermerinden idoller ile tanrı ve tanrıça heykelcikleri bulunmuştur. Kültepe'deki plastik sanatın bu çağdaki yerel karakteristik örneklerini, disk biçimli uzun boyunlu su mermerinden idoller ve tahtta oturan çıplak tanrıça heykelleri temsil eder.

◆ **Çizme biçimli sunu kabı** | Kayseri Arkeoloji Müzesi

Aşağı Şehir'de yakın zamana kadar devam eden kazılarda, el yapımı tek renkli ve çok renkli seramiklerle birlikte çark işi Hitit seramiği örnekleri, Alişar Höyüğü'nde ortaya çıkarılan seramik örneğiyle ortak özellik taşıyan seramikler (Alişar seramiği krem rengi, astarlı ve siyah veya kırmızı boyalı olup Kültepe'yi de içine alan Kayseri bölgesine özgüdür.) hala bulunmaya devam etmektedir.

Kültepe'deki kazılarda yaklaşık 23,500 tablet gün ışığına çıkartılmış olup çok büyük bir kısmı Karum bölgesindeki kazılarda bulunmuştur.

Bakır, tunç, gümüş, altın, elektrum ve kurşun kaplar; silahlar, kemer tokaları, makaralar, çalparalar, iğneler, insan ve hayvan biçimli figürinler, çeşitli işlerde kullanılan halkalar önemli bir koleksiyon oluşturur. Kaplara döküm ve dövme teknikleriyle şekil verilmiş, kulp ve diğer ayrıntılar ise perçinleme ve lehimleme yollarıyla birleştirilmiştir.

time. After this cultural accumulation, the kingdom of Hittites which is the first central organization in Anatolia is established.

Kültepe entered into the Near East studies with the emergence of nailed documents, also known as "Cappadocia Tablets" in 1881, in the ancient works. However, the presence of the document called "Anitta Text" in Hattusa, the capital of the Hittites, has increased its importance by making Kültepe–Kanesh known as the place of Hittite culture. Anitta Text, one of the earliest and best known Hittite documents, has an important place both as a historical and philological resource in Anatolian studies. Accepted as the oldest of the Hittite royal writings, Anitta Text describes the important military and political events of the Assyrian trade colonies in chronological order of conquests of the dynasty members Pithana and Anitta in Central Anatolia.

Kültepe consists of two parts. The diameter of the mound in the shape of a circle is approximately 550 m and the height is 20 m. Mound is circled in north, east and south, in the form of a crescent. Kültepe visitor center, which was built by Kayseri Metropolitan Municipality in order to provide information to visitors about Kültepe Kaniş Karumu Mound, serves at the entrance of the mound. During excavations between 1955 and 2010, the excavations were carried out to the early part of the Early Bronze Age and a total of 18 cultural floors were found.

In the temples and tombs excavated on these floors in Kültepe, statues of idols and gods and goddesses were found from the water marbles peculiar to the Early Bronze Age. The plastic arts in Kültepe represent local characteristic examples of this age, idols from disk–shaped long necked water marbles and bare goddess statues sitting on the throne.

Examples of Hittite ceramics with handmade monochromatic and multicolored ceramics in the Lower City are the ceramics (Alişar ceramics cream color, lined and painted in black or red) with common features with the ceramics unearthed in Alişar Mound and is unique to the Kayseri region, including Kültepe).

Approximately 23,500 tablets were unearthed during the excavations at Kültepe and a large part of the finds were unearthed during excavations in the Karum.

Copper, bronze, silver, gold, elektrum and lead vessels; weapons, belt buckles, reels, knobs, needles, human and animal shaped figurines, rings used in various works form an important collection. The vessels are shaped by casting and forging techniques and the handle and other details are joined by riveting and soldering.

Hayvan biçimli kaplar, Hitit metinlerine göre dini törenlerde kullanılan BIBRU olarak anılan kapların ilk örnekleridir. Bunlar aslan, antilop, boğa, manda, tavşan, köpek, yaban domuzu, salyangoz, kartal, keklik gibi türler biçimindedir.

Kültepe'de çıkarılan en önemli arkeolojik buluntular Mezopotamya ve Suriye'den Anadolu'ya ithal edilen silindir mühürler ve mühür baskılarıdır. Anadolu–Kuzey Suriye bölgeleri arasındaki ilişkilere ışık tutan ithal seramikler arasında yer alan ve "Suriye Şişeleri" olarak anılan kaplar Kültepe'de önemli bir grubu oluşturur. Daima yeşilimsi veya deve tüyü rengindeki hamurlar çok iyi işlenmiş ve ince cidarlı olup çok iyi pişirilmiştir. Ağız kenarları dışa dönüktür, dar ve ince boyunları yatay yivlidir. Çok şişkin yuvarlak gövdeli ve yuvarlak diplidir.

İkinci grupta yer alan gövde şeklinin "alabastron"* a benzemesi nedeniyle bu isimle anılan şişelerin, iyi işlenmiş koyu gri–siyah hamurları iyi pişirilmiştir. Yüzeyleri siyahtır. İnce işlenmiş hamurların da mika tanecikleri seçilmektedir. Uzun gövdeli, hafif sivrice diplere doğru genişlemektedir.

Tabletlerin çoğunluğu; ticari içerikli özel mektuplar, borç senetleri, mahkeme tutanakları, çeşitli not ve listelerden ibarettir. Az sayıda evlenme–boşanma, miras, köle ve ev satışı hakkında belgeler bulunmaktadır.

Kayseri Arkeoloji Müzesi'nde yukarıda bahsedilen eserlerin örneklerini bulmak mümkündür. Müzenin birinci salonunun girişinde Kalkolitik ve Eski Tunç Devri'ne ait polikrom ve monokrom seramikler ile alabastron (su mermeri) idoller ve ana tanrıça heykellerine yer verilmiştir. Büyük Salon'da Asur Ticaret Kolonileri'ne ait eserler topolojik olarak sergilenmektedir. Bunlar arasında çivi yazılı tabletler, boyalı ve boyasız pişmiş topraktan yapılmış yuvarlak, yonca ve gaga ağızlı testiler, vazolar, meyvelikler, silindir ve damga mühürler, hayvan biçimli içki kapları, madeni eşyalar ve kalıplar ile İmamkulu Hitit kaya kabartması mulajı önemli yer tutar. Kültepe'de bulunan ve müzede sergilenen kap kacaklarda çömlekçi çarkının kullanıldığı değişik formlarda kapların yapılmış oldukları gözlemlenmiştir. Özellikle gaga, yuvarlak yonca ağızlı testiler, meyve kapları, içki kapları (rython), tek ve çift kulplu vazolar burada sergilenmektedir.

Bunların yanı sıra müzenin Büyük Salon'nunda Asur Ticaret Kolonileri eserleri ile MÖ 2000 yıllarına tarihlenen Hitit eserleri bir araya getirilmiştir. Kültepe, Kululu ve diğer merkezlerden getirilmiş Geç– Hitit Devri'ne (MÖ 1200–700) ait heykellere, kabartmalara ve hiyeroglif stellere yer verilmiştir. Çeşitli madenlerden yapılmış objeler, silahlar, damgalar ve silindir mühürler de onları tamamlamıştır. Küçük buluntulardan ayrı bir bölümde ise Geç Hitit Devrine ait taştan yapılmış Kululu kral heykeli, sfenks başı, yazıtlar ve aslan kabartmaları da dikkat çekmektedir.

İkinci Salon'a geçişi sağlayan koridorda Kültepe'den çıkartılan Frig Devri (MÖ 750–300) boyalı ve boyasız keramikleri görülmektedir.

* Eski Yunan ve Roma'da parfüm vb. değerli sıvıların içine konulduğu, küresel dipli silindirik küçük şişe

Animal shaped vessels are the first examples of vessels called BIBRU which are used in religious ceremonies according to Hittite texts. These are lion, antelope, bull, buffalo, rabbit, dog, wild boar, snail, eagle, partridge.

The most important archaeological finds in Kültepe are cylinder stamps and seal stamps imported from Mesopotamia and Syria to Anatolia. Among the imported ceramics which shed light on the relations between the Anatolian–North Syrian territories, the vessels called "Syrian bottles" constitute an important group in Kültepe. The doughs, which are always greenish or camel hair, are very well worked, thinly scored and very well cooked. The edges of the mouth are turned outwards, the narrow and thin necks are horizontal grooves. It has a very bulged round body and a rounded bottom.

Because of the similarity of the body shape in the second group to the "alabastron" (a small cylindrical bottle with a spherical base placed in precious oils such as perfume etc. in ancient Greece and Rome), well–processed dark gray–black pastries are well cooked. The surfaces are black. Fine grained mica is also selected. It has a long body, slightly sharply extending towards the lower side.

The majority of tablets are commercial letters, debt securities, court minutes, various notes and lists. There are few documents about marriage–divorce, inheritance, slave and house sale.

It is possible to find examples of the works mentioned above at Kayseri Archeology Museum. At the entrance of the first hall of the museum, there are polychrome and monochrome ceramics belonging to the Chalcolithic and Old Bronze Age, and alabastron (water marble) idols and mother goddess sculptures. The works of the Assyrian trade columns in the Great Hall are exhibited topologically. Among them, cuneiform tablets, painted and uncoated terracotta round, alfalfa and beak rim testers, vases, vellas, stamp seals, animal shaped drink vessels, mine equipment and molds and İmamkulu Hitit rock relief moulage play an important role. The vessels exhibited in Kültepe and exhibited in the museum have been observed to have been made in different forms in which pottery was used. Especially beak, round alfalfa test, fruit pots, drink containers (rython), single and double handled vases are exhibited here.

In addition to this, the Great Hall of the museum combines the works of Assyrian trade colonies and Hittite works dating back to 2000 B.C.. The sculptures, reliefs and hieroglyphic stellas of the Late–Hittite period (1200–700 B.C.) brought from Kültepe, Kululu and other centers were included. Objects, weapons, stamps, and cylindrical seals made of various metals complement them. Apart from the small finds, the King's statue, the sphinx head, the inscriptions and the lion reliefs made of stone belonging to the Late Hittite period are also remarkable.

The Phrygian Period (750–300 B.C.) painted and unpainted pottery from Kültepe are found in the corridor that leads to the Second Hall.

◆ **Kültepe'de bulunan çivi yazılı bir tablet** | Kayseri Arkeoloji Müzesi

• F.: Abdullah Koç- Gereme Harabeleri

DEVELİ GEREME HARABELERİ

Gereme (Karama, Gedeme), Erciyes Dağı'nın güney eteğinde yer alır ve eski adı "Spistra" olan Bizans yerleşim yeridir. Gereme'nin Develi'ye yakın olmasından dolayı, ortak bir tarihi geçmişe sahip oldukları düşünülmektedir.

Develi ve çevresinin ilk iskân tarihi tam olarak tespit edilemese de, çevresinde oldukça eski dönemlere ait yerleşim yeri izlerine rastlanmaktadır. Tahsin Özgüç başkanlığındaki Ankara Üniversitesi'nden bir heyet, 1947 yılında bu bölgede kazılar yapmıştır. Fraktin'e 2 km mesafedeki höyüklerde, Develi ve çevresinin Bakır Çağı'nda (2500–2000) önemli bir iskan yeri olduğu belirlenmiştir. Develi'de bulunan Fraktin, Taşçı, Hanyeri, Karadağ abideleri Hitit Kralı III. Hattuşili döneminden günümüze ulaşan eserlerdir. Bu eserler, Develi ve çevresinin Hititler Dönemi'nde önemli bir yerleşim yeri olduğunu göstermektedir.

Hititlerden sonra Frigler, Kimmerler, Persler bölgeye hâkim olmuşlardır. Darius, İç Anadolu Bölgesi'ne "Kapadokya" adını vererek burayı ikiye ayırır. Birine Kapadokya, diğerine Pont–Kapadokya adı verilen bölgede, Develi ve çevresi Büyük Kapadokya Krallığı içinde kalmış, "Gabadonya" adıyla anılagelmiştir. Perslerden sonra Roma'nın bir ili olan Kapadokya, Roma İmparatorluğu'nun ikiye bölünmesiyle, Bizans'ın yedi psikoposluğundan biri olarak mevcudiyetini sürdürür.

Roma Dönemi'nde Develi önemli bir yerleşim yeridir ve Hristiyanlığın yayılmasıyla birlikte, önemi de artar. Bizanslılar Hristiyanlığı yaymak için, Erciyes'in güney eteklerindeki Gereme'yi dini bir merkez haline getirirler. III. Basileos döneminde (1021), Van'ın Vaspuragan bölgesinden sürülen Ermeniler, Develi (Gabadonia) ve çevresine yerleştirilirler. Ermeniler, Develi

DEVELI GEREME RUINS

Gereme (Karama, Gedeme) is located on the southern edge of Mount Erciyes and is a Byzantine settlement, formerly called "Spistra". Due to the close proximity to Develi, they are considered to have a common historical background.

Although the first settlement date of Develi and its environs can not be determined precisely, there are traces of the old settlements around them. The delegation of Ankara University, headed by Tahsin Özgüç, excavated in 1947 in this area. In the mounds 2 km far from Fraktin, it was determined that the Develi and its surroundings occupied an important place in the Copper Age (2500–2000). Fraktin Tasci, Hanyeri, Karadağ monuments, which are in Develi, are works that arrive to our day from the Hattushili period of the Hittite King III. These artifacts indicate that the Develi and its surroundings are important settlements during the Hittite period.

ve çevresini iskan merkezi olarak kullanınca, Gereme iskan özelliğini kaybeder. Gereme'deki mevcut yapıların hepsinin VI. yüzyıla tarihlendirilmesi, buna delildir.

İslam ordularının Anadolu'ya bir çok sefer düzenlemesi ve tüm yolların uğrak noktasında Kayseri'nin olması, tarih boyunca Kayseri şehrinin akın ve istilalara maruz kalmasına sebep olmuştur. Kayseri, Bizans'tan sonra 160 yıl kadar Abbasiler'e bağlı olmuş, 968 tarihinde tekrar Bizans'ın eline geçmiş, 1071 Malazgirt Zaferi'nden sonra ise, Anadolu Türkmenlerin yurdu haline gelirken, bu yeni ülkenin doğu ve orta kısımlarına yayılmaya başlamışlardır. Gereme, Bizans Dönemi'ndeki önemini artık kaybetmiştir.

Jeolog Hamilton, 28 Temmuz 1837'de Kayseri'ye gelir ve Erciyes Dağı'na çıkarak incelemelerde bulunur. Dağdan inerken şimdiki Gereme'nin yanında bulunan tepenin üstünde, Gereme harabelerinin kalıntılarını görür. Burada çeşitli Bizans Dönemi kiliseleri, sütunları ve mezarlardan oluşan harabelerde incelemelerde bulunur. Özellikle; büyük, sade, süssüz ve kasvetli bir şekilde çimento kullanılmaksızın kahverengi trakit taşı ile yapılmış Bizans Dönemi kilisesini inceler. Kilisenin, merkezi kubbeyi destekleyen kemerleri ve yan duvarlarının olduğu gibi bemanın da oldukça mükemmel olduğunu söylüyor. Bütün yapının 40 feet'ten daha uzun olmadığını, birkaç sütun başı süsleme parçalarının harabelerin arasında uzandığını belirtiyor. Bu kilisenin kuzeyindeki yükseklikte ise, başka bir kilisenin kalıntılarının bulunduğunu söylüyorlar. Bu kilisenin geçit kemerlerini destekleyen iç sütun kalıntıları, küçük pencereler, doğusunda yarım daire şeklinde bema* ile uyumlu mükemmel bir salon (meydan) bulunmaktadır.

Bu kilisenin yanında, penceresi olmayan masif bloklarla yapılmış dış cephesi güzel bir diğer yapı daha vardır. Bunun ise, muhtemelen Roma Dönemi'nden kalan bir mezar olduğunu, kapısının dar ve alçak, yukarıda küçük bir delik bulunduğunu ve Hierapolis'te bulunan mezarlara benzediğini düşünüyor. Buradan çok uzakta olmayan mesafede bir çeşme olduğunu, bunun da çeşitli mermer ve trakit sütunlarıyla Bizans stilinde dekore edildiğini söylüyor.

* **Bema**: Bizans kiliselerinde sunağı içeren bölüm. Ana neften ayrılmış ve hafifçe yükseltilmiştir. Kilisenin en kutsal bölümü sayılır.

After the Hittites, Phrygians, Cimmerians and Persians dominated the region. Darius divides the region into two by giving the name of "Kapadokya" to the central Anatolia area. One was Cappadocia, the other was called Pont–Cappadocia, and Develi and its environs remained in the Great Cappadocia Kingdom and were referred to as "Gabadonya". After the Persians, Cappadocia, the Roman province, continues to exist as one of the seven parts of Byzantine after the division of the Roman Empire into two.

In the Roman period Develi is an important settlement, and with the spread of Christianity, the importance also increases. The Byzantines make the Gereme in the southern skirts of Erciyes a religious center to spread Christianity. During the III. Basileos period (1021), the Armenians who were expelled from the Vaspuragan region of Van are placed in the vicinity of Develi (Gabadonia). When Armenians use Develi and its surroundings as the center of the revolt, it loses its retention ability. The fact that existing structures in Develi add date back to VI. Century is for this reason.

The Islamic army has organized many expeditions to Anatolia and all the ways have caused the Kayseri city to be exposed to the influx and invasion throughout history. After Byzantine, Kayseri was bound to Abbasid for 160 years, passed to Byzantium again in 968, and after 1071 Malazgirt Victory, it became the homeland of Anatolian Turcomans, spreading to the eastern and middle parts of this new country. Gereme has lost its importance in the Byzantine period.

The geologist Hamilton comes to Kayseri on July 28, 1837, and ascends to Mount Erciyes. As he descends from the mountain, he sees the remains of the ruins of the remainder of the hill on the hill next to the present Gereme. It is found here in various Byzantine churches, columns and ruins of graves. Especially; large, simple, unadorned and dismal without examining the Byzantine church worn out with brown trachyte stone without the use of cement. He says that the church is quite perfect as well as the central dome–supporting belts and side walls. The whole structure is not longer than 40 feet, indicating that a few columns of ornament pieces extend between the ruins. At the height of this church north, they say that the remains of another church were found. There are interior columns remnants supporting the church arches of this church, small windows, a semicircular building to the east (the Byzantine church is divided into the main halls and slightly raised, the most sacred part of the church).

Besides this church, there is another beautiful building with an outer side made of massive blocks with no windows. He thinks that it is probably a grave from the Roman era, and that its door looks like a narrow and short, small hole in the top and similar to the tombs in Hierapolis. He says that there is a fountain at a distance not too far from here, and that it is decorated in Byzantine style with various marble and trachy columns. There is a perfect hall (square) in harmony with the church.

◆ Gereme Harabeleri

◆ Fraktin Kaya Kabartması

DEVELİ FRAKTİN KAYA KABARTMASI

Kayseri'ye 78 km uzaklıkta, Develi'nin Gümüşören köyü yakınında, bir duvar panosu biçiminde oyulmuş rölyef, M.Ö. XIII. yüzyıl ortalarına tarihlendirilir.

Rölyeften ilk defa 1880 yılında Archibald Henry Sayce bahsetmiştir. Rölyef 1.3 m yüksekliğinde 3.2 m uzunluğundadır.

Sağ tarafdaki sahne; üstündeki hiyeroglif etiketlerden okunduğu gibi, III. Hattuşili'yi Fırtına Tanrısı'na içki akıtırken (libasyon) göstermektedir. Soldaki sahne; başından ayağına kadar uzayan bir rahibe giysisi içinde tasvir ederek, Kraliçe Puduhepa'yı Tanrıça Hepat için içki akıtırken gösterir. Puduhepa'nın bulunduğu soldaki bu sahne daha az detaylıdır ve muhtemelen tamamlanmamıştır. Her iki sahnenin ortasında yer alan altarlar (sunak, adak adanan ve kurban kesilen dini yapı), aynı biçimdedir. Soldaki sahnede, altar üzerinde bir kuş figürü, sağdakinde de muhtemelen bir erkek figürü vardır. Rölyefin en sağ tarafında, yine bitirilmemiş bir yazı yer alır ve Güterbock bu yazıtı: "*Tanrıların sevdiği, Kizzuwatna ülkesinin kızı.*" olarak okumuştur.

DEVELI FRAKTIN ROCK RELIEFS

The relief carved in the form of a wall panel, 78 km away from Kayseri, near Gümüşören Village of Develi, is dated to the mid–century XIII B.C..

In 1880 Archibald Henry Sayce first mentioned the relief. Relief is 1.3 m high and 3.2 m long.

The scene on the right side; as seen hieroglyphs label on, III. Hattushili is seen while dispensing the drink (libation) to Storm God. The scene on the left; extending up to the foot in an nun dress, Queen Puduhepa is shown Hepat while dispensing during to the Goddess Hepat. This scene with Puduhepa is less detailed and probably not complete. The altars (the altar and the sacrificial religious structure) of the two scenes are in the same form. On the left side, there is a bird figure on the horses and probably a male figure on the right. On the right side of relief, still unfinished, is located in a writing. Güterbock read this writing as "the daughter of the kizzuwatna country, loved by the gods".

İMAMKULU HİTİT HİYEROGLİF KİTABESİ

Şimşekkaya

1933 yılında Kayseri'nin ilk Tedrisat Müfettişlerinden Salim Bey tarafından bölgeye yapılan ziyaret sırasında keşfedilmiştir. İlk bilimsel yayını, 1935'de Louis Delaporte tarafından yapılmıştır.

İmamkulu Kabartması'nda kral ve tanrılar resmedilmiştir. Sol tarafta; diz boyu elbisesi ve ucu kıvrık pabuçlarıyla, sol elinde bir mızrak, sağ elinde omzuna asılan yay ile duran bir kral tasviri yer almaktadır. Kral sağ omzuna asılı bir yay ve sol tarafında bir kılıç kuşanmış durumdadır. Sol elinde baş hizasına kadar uzanan bir değnek uzanmaktadır. Kralın adı Hitit hiyeroglifi ile yazılmıştır. Kral oğlu prens işareti, yerel bir kral göstermekte ve "Te–su–pa" şeklinde okunmaktadır. Tasvirlerde yer alan şahısların Kizzuwatna Sarayı'ndaki bir eyalet prensini canlandırdığı iddia edildiği gibi, Teşup ismini Muwatalli'nin prens olarak aldığı ve tasvirin bu krala ait olduğu da belirtilir.

Buradaki tasvirlerin içeriğiyle ilgili olarak, Asertu Efsanesi'nden etkilendiği kabul edilir. Tanrıça Asertu, Fırtına Tanrısı'nı baştan çıkarmak için boşuna çaba harcamaktadır. Sonunda bunu kocası Elkunirsa başarmıştır. Her ikisi arasında bir buluşma gerçekleşmiş ve bu buluşma Tanrıça İştar tarafından gizlice dinlenmiştir. Muhtemelen Elkunirsa ağaca benzer cisimle, Tanrıçanın altında irtibat kurmuştur. Buradaki sahnenin Tevrat'daki Potifar'ın karısının hikâyesine benzediği zikredilir.

İMAMKULU HITTITE HIEROGLYPHIC INSCRIPTION

Şimşekkaya

It was discovered in 1933 during a visit to the region by the Salim from Kayseri's first Education Inspectors. The first scientific publication was made by Louis Delaporte in 1935.

Imamkulu relief depicts kings and gods. On the left side; A knee–length dress and a curved lobe, a spear in his left hand, and a king standing in a bow hanging on his shoulder. The king has a bow hanging on his right shoulder and a sword on his left side. In his left hand is a wand extending to the head. The king's name is written in Hittite hieroglyph. The king's son, Prince Isveti, is shown as a local king and is read as "Te–su–pa". Persons included in the descriptions: As claimed to portray a provincial prince in the court of Kizzuwatna, it is also stated that the Tesup name Muwatalli took as prince and belonged to this king.

As regard to the content of the depictions here, it is considered to have been influenced by the Asertu Legend. The goddess Asertu is making efforts in vain to seduce the God of the Storm. Eventually, her husband Elkunisa succeeded in this. There was a meeting between the two, and this meeting was secretly rested by the Goddess Istar. Probably, Elkunirsa, in a similar way, has made contact under the naked goddess. It is mentioned that the scene here resembles the story of Potiphar's wife in the Torah.

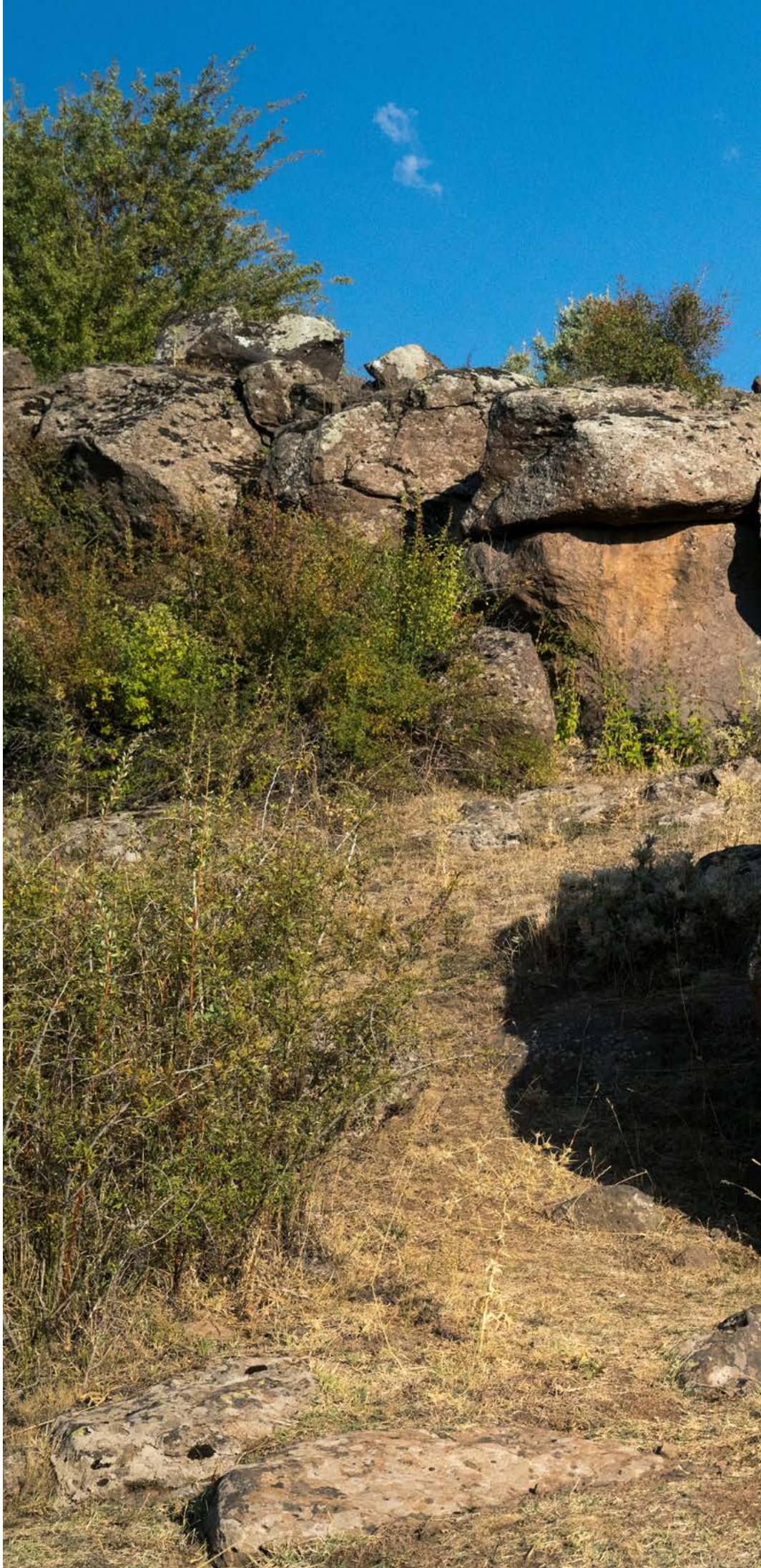

ROMA MEZARI

Kocasinan ilçesi Sahabiye Mahallesi'nde, Sahabiye Medresesi'nin kuzeyinde bulunur. Mezar yapısı doğu–batı doğrultuda, dikdörtgen bir plana sahiptir. Yapı, 1956 yılında ortaya çıkarılarak restore edilmiştir. Yapının içine girilememiş olmakla birlikte, üst örtüsünün sivri tonoz olduğu düşünülmektedir. İçinden İslâmi döneme ait 1317–1328 tarihli mezartaşları çıkarılmıştır. Kitabesi olmayıp, muhtemelen IV. yüzyılda yaptırılmış olduğu söylenebilir.

Doğu Roma Dönemi'nden itibaren İç Kale odaklı bir yerleşimi ortaya koyan Kayseri kent merkezi, düzenli arkeolojik çalışmalar yapılmasına rağmen, elde edilen buluntu ve kalıntılarıyla M.S.400'lere tarihlendirilmektedir*. Özellikle dönemsel istek ve beklentilere göre yeniden defalarca şekillenen Cumhuriyet Meydanı ve yakın çevresi, kent için önemli bir toplanma merkezidir. Meydanın çevresinde yer alan Roma Dönemi mezarları ve İç Kale, alanın gelişimine ilişkin en erken tarihli izlerdir. Uzmanlar M.S. III. yüzyıldan itibaren tapınak tipi anıt mezarlar yapılmış olabileceğini, (Sahabiye'deki Roma mezarı buna kanıt) İç Kale'nin meydan yönündeki kısmının Cumhuriyetin ilk dönemlerine kadar mezarlıklarla çevrili olması, meydanın bu dönemde mezarlıkları da içeren açık ve yeşil alan olarak kullanıldığı şeklinde yorumlanabilir.

* Halit Erkiletlioğlu'na göre: Klasik Roma üslubundaki bu abidevî mezarın MS 238-244 yılları arasında Roma tahtına oturan III. Gordiaunus'un mezarı olma ihtimali yüksektir. Zira bu imparator M.S. 240 yılında Kayseri'de yaşanan büyük depremden sonra Kayseri surlarını daraltarak yeniden yaptırmış ve 244 yılında Anadolu'da ölmüş ya da öldürülmüştür.

ROMAN GRAVE

It is located in the Sahabiye province of Kocasinan District, in the north of the Sahabiye Madrasah. The tomb has a rectangular plan in east–west direction. The building was restored by uncovering in 1956. It is thought that the top covering is a pointed vault, with not being able to enter inside. The tombstones of 1317–1328 belonging to Islamic revolution were removed. It can be said that it was probably built in the 4th century considering there is not inscription.

The Kayseri city center, which dates back to the Eastern Roman period, is a settlement centered on the inner castle part and although it has been undergoing regular archaeological work, remains have been found dated to 400 A.D.. The Republic Square and its immediate surroundings, which are shaped repeatedly according to periodic requests and expectations, are an important meeting place for the city. The Roman period graves surrounding the square and İçkale are the earliest traces of the development of the area. Experts say that the monumental tombs may have been built from the 13th century A.D. (the Roman tomb in the Sahabiye is a clue). The fact that the square part of the İçkale was surrounded by cemeteries until the early days of the Republic was used as the open and green area, including cemeteries.

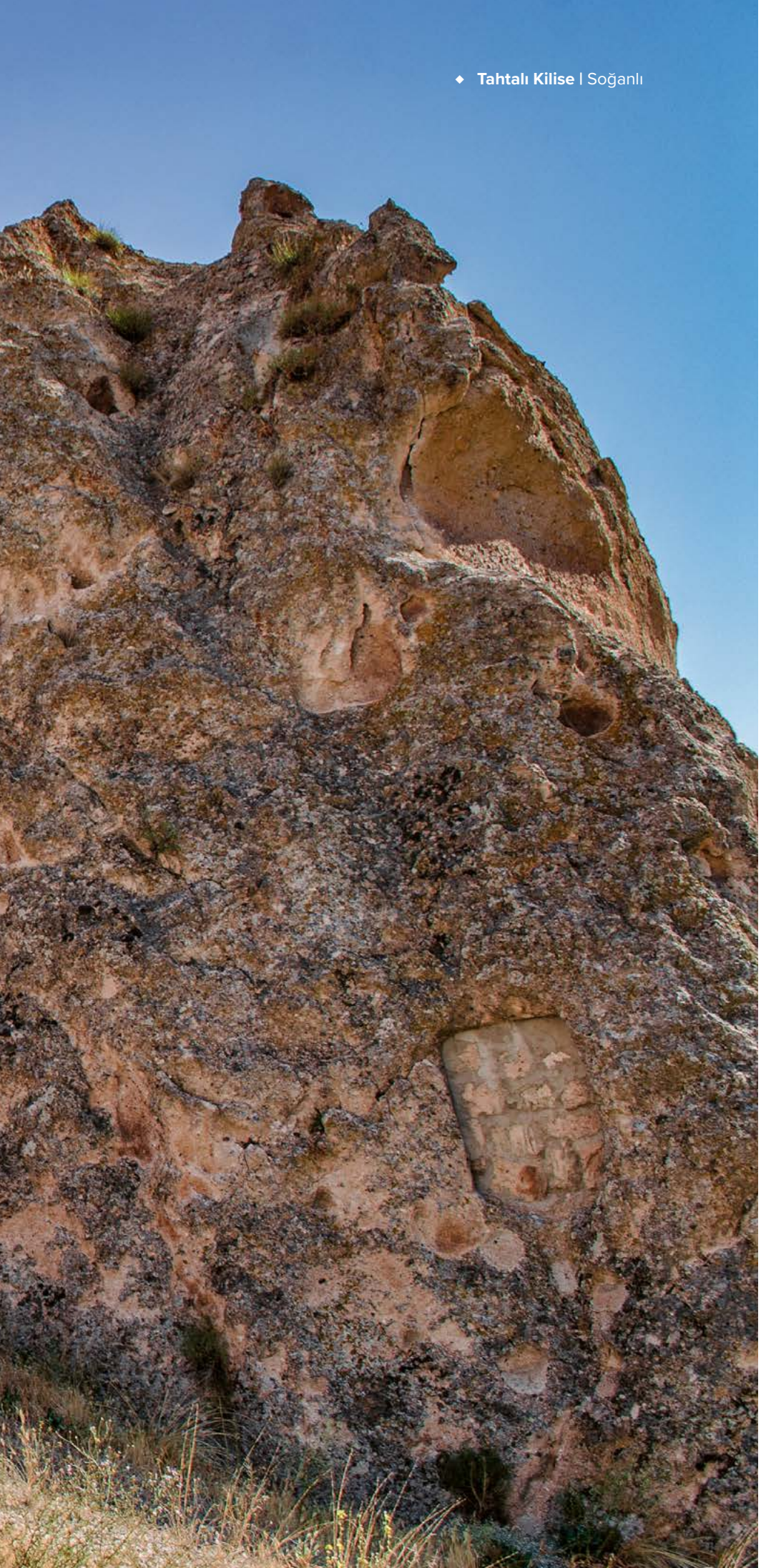

◆ **Tahtalı Kilise** | Soğanlı

YEŞİLHİSAR SOĞANLI KÖYÜ YILANLI KİLİSE

Kayseri–Niğde–Nevşehir üçgeninde yer alan Soğanlı köyü, Yeşilhisar ilçe merkezine 15 km mesafede kaya kiliseleri ve mağaralarının bugünkü evler ile iç içe girdiği bir vadi içerisinde yer almaktadır.

Yılanlı Kilise, üç bölüm halinde bir kompleksi içerir. Kilisenin ilginç bir planı bulunmaktadır. Avluyu çevreleyen mutfaklar, yemek odaları, mezar odaları, çift koridorlu ve iki derin nişli şapeli ile diğerlerinden farklı bir plan düzenine sahiptir. Kilise iki neflidir. Kilisenin içindeki resimler iki yapının evresini göstermektedir. I. evre 1060–1061 yıllarını içermekte ve kuzey nef freskolarını kapsamaktadır. II. evre XIII–XV yüzyıllar arasında yenilenmiş olabileceği düşünülmekte ve güney nef resimlerini kapsamaktadır. Freskle-rinden birçoğu günümüze gelememiştir. Azizlerden Hagios Gregorios'un bir yılanı öldürdüğü sahneden dolayı bu kiliseye "Yılanlı Kilise" denmiştir.

SOĞANLI GEYİKLİ KİLİSESİ

Çevredeki kiliselerden hareketle, yapının XI. yüzyılda yapılmış olduğu kabul edilmektedir. Kilise içerisindeki freskolar neredeyse tamamen tahrip edilmiştir. Yapı kayaya oyularak yapılmış, içi aşı boya freskolarla süslen-miştir ve kitabesi yoktur.

YEŞILHISAR SOĞANLI VILLAGE AND YILANLI CHURCH

Soğanlı village located in Kayseri–Niğde–Nevşehir triangle is located in a valley 15 km to Yeşilhsar district and has rock churches and caves are intertwined with today's houses. The Yılanlı Castle contains a complex in three parts. The church has an interesting plan. The kitchens surrounding the courtyard have a different plan layout than the others, with dining rooms, grave chambers, double corridors and two deep niches. The church is two naves. The paintings inside the church show the appearance of the two build-ings. It includes the years 1060–1061 and covers the northern frescoes. The second stage is thought to have been renovated from the XIII–XV centuries and includes the southern nave paintings. Many of the frescoes did not come to the day. From the saints the hagios Gregorishos called this church "The Snake Church" because of the paintings showing a person who killed a snake.

SOĞANLI GEYIKLI CHURCH

Understood from the surrounding churches, it is considered to have been built in the 11th century. The frescoes in the church are almost completely destroyed. The structure is carved into the rock, the inside is painted with frescoes and there is no inscription.

SOĞANLI KARABAŞ KİLİSESİ

Yapının kitabesinde Konstantin Dukas döneminde Michael Skepides, Protos–patharius, Rahibe Katherine, keşiş Myphon tarafından dekore edildiği ve bu yazıyı okuyanların onlara dua etmelerinin istendiği belirtilmektedir. Kitabeye dayanarak IX.–XI. yüzyılda yapıldığı tahmin edilmektedir. Kilise birbirine bağlı dört bölümden oluşur. Kuzeydeki iki yapı, iki nefli bir kilisedir. Kiliselerin duvar ve tavanlarında "Meryem'e Müjde, İsa'nın Doğumu, İsa'nın Tapınağa Sunumu, Metamorfozsiz, İsa'nın Çarmıha Gerilişi, İsa'nın Göğe Yükselişi" gibi konuların yanı sıra Meryem, Aziz, Azize tasvirlerini içeren resimlerle süslenmiştir.

SOĞANLI TAHTALI KİLİSE

Bu kilise tek nefli, tek apsisli olup, üzeri beşik tonozla örtülmüştür. Vadideki önemli kiliselerden biri olan Hagia Barbara Kilisesi'nin tonozları yapıyı ortadan ikiye bölmüştür. Kilisenin içerisindeki fresklerde çok sayıda Aziz tasvirleri görülmektedir. Burada Hz. İsa'nın doğacağının müjdelenmesi, ziyafet, Hz. Meryem'in bakireliğini kanıtlaması, Hz. Meryem'in Yusuf ile Betlehem'e gidişi ve doğum sahneleri, Yedi Uyurlar, Deisis gibi İncil'den alınma sahneler ve bir çok Aziz'in tasviri resmedilmiştir.

Kilisenin V–VI. yüzyılda yapıldığı ama freskoların IX–XI. yüzyılda yenilenmiş veya eklenmiş olduğu düşünülmektedir.

SOĞANLI KARABAŞ CHURCH

It is stated in the inscription that during the reign of Constantine Dukas the building was decorated by Michael Skepides, Protos–patharius, Sister Katherine, and the monk Myphon and that those who read this script should pray for them. It is estimated to have been built in the IX. XI. Century based on the inscription. The church consists of four interconnected parts. The two buildings in the north are two nave churches. On the walls and ceilings of the churches are decorated with pictures of Mary, Saints, as well as the subjects like "Greetings to Mary, Birth of Jesus, Presentation of Jesus to the Temple, Metamorphosis, Christ's Crucifixion, Jesus Rise to the Chest".

SOĞANLI TAHTALI CHURCH

This church is a single nave, single apse and covered with a barrel vault. One of the important churches in the valley, Hagia Barbara Church divides the vaults into two. Many frescoes of Saint are seen in the church. Here the promise of the birth of Jesus, feast, prove Mary's virginity, the scenes of Mary's departure to Joseph and Betlehem and the scenes of the birth, the seven sleeps, the deisis and the staging of the Bible and the portrayal of many saints are depicted. The church was built in the V–VI. Century, but the frescoes are thought to have been renovated or added in the IX–XI. century.

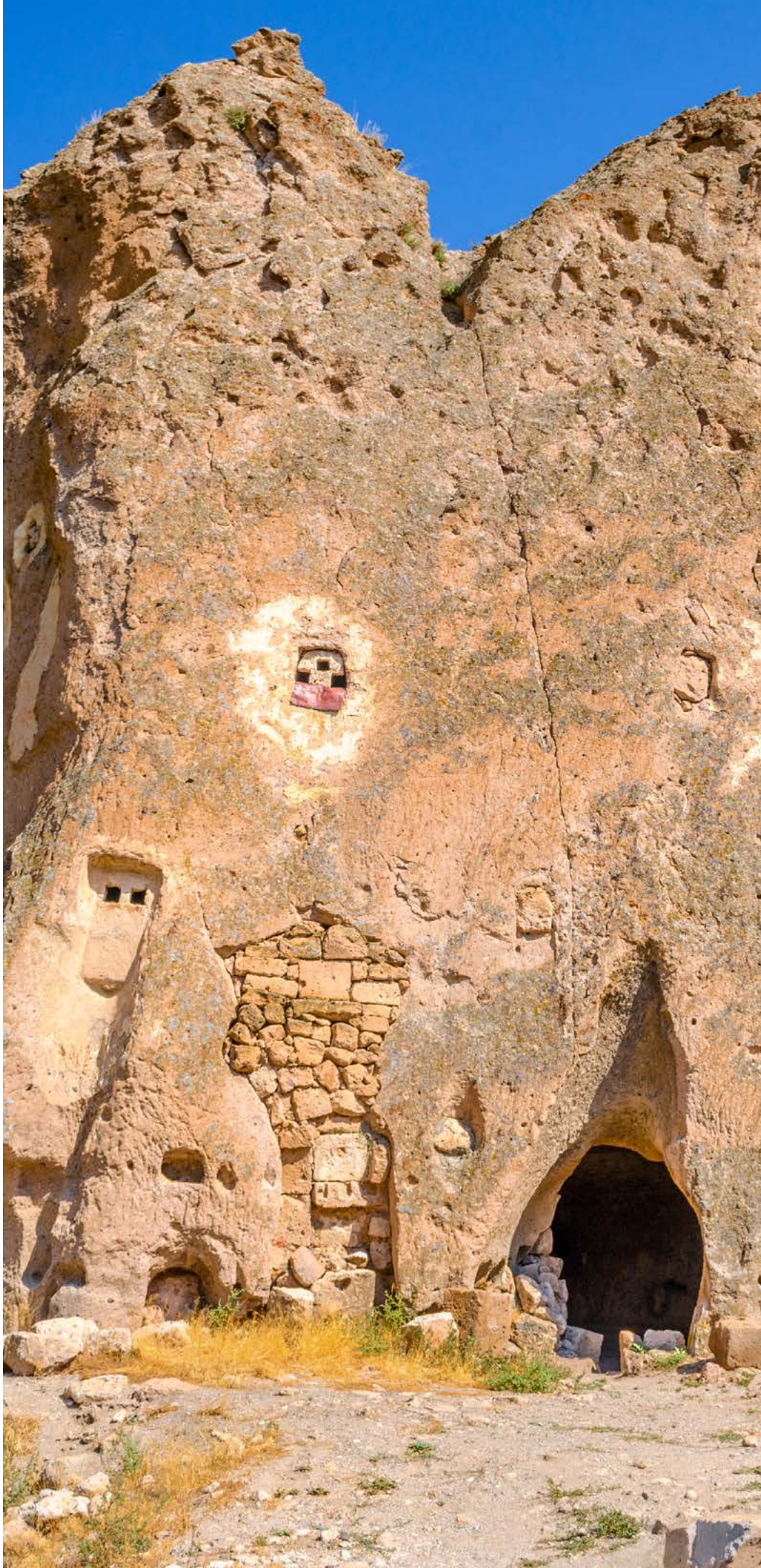

◆ **Tahtalı Kilise** | Soğanlı

SOĞANLI KUBBELİ KİLİSE

Soğanlı kiliseleri arasından en tanınmışı ve en görkemlisi, vadinin kuzey yamacındaki Kubbeli Kilise'dir. Soğanlı vadisine hâkim tüf kayalıklarla oyulmuş, silindirik görünümündeki kilisenin yüksekliği yaklaşık 50 m'yi bulmaktadır. Yedi katlı olduğu sanılan bu kiliseden, depremlerden geriye sadece iki katı kalmıştır.

Yapının kitabesi olmayıp, X. yüzyılın başlarına tarihlendirilmektedir. X–XV. yüzyıllar arasında ilavelerle genişletilmiştir.

Kubbeli Kilise'de ibadet yerini örten kubbeye Pantokrator* İsa betimlemesi yerleştirilmiştir. Bugün oldukça zor seçilen freskte, Hz. İsa taht üzerinde haç motifli bol bir elbise giymiş olarak tasvir edilmiştir.

* Evrenin Efendisi anlamına gelir

SOĞANLI KUBBELI CHURCH

The most recognizable and most spectacular among the Soğanlı churches is the Kubbeli Church on the northern slope of the valley. It is carved with dominant tuff rocks and the height of the church in cylindrical view is about 50 m. This church, which is supposed to have seven floors, has only two floors as a result of the earthquakes.

There is no inscription, it is dated at the beginning of the X. Century. It has been expanded with additions over the centuries. X–XV. Centuries.

In the Domed Church, the domed Pantocrator, which covered the place of worship, were placed. Today, in the fresco seen very hard, Hz. Jesus has been portrayed as wearing a dress with plenty of motifs on the*

* *Meaning the Master of the Universe*

◆ **Karabaş Kilisesi** | Soğanlı

Hz. İsa'nın yüzü oldukça bozulmuştur, bu nedenle kompozisyon tam anlaşılmamaktadır.

Kubbeyi destekleyen kasnakta İncil'den alınmış Yuhannes ile ilgili konulara, şikayet ve vaaz sahnelerine yer verilmiştir. Kilise duvarlarındaki fresklerden çoğu günümüze ulaşamamıştır. Batı duvarındaki bezemelerden bazıları ile doğudaki uzantılarda bir takım figürler dikkati çekmektedir. Burada Hz. Meryem'in Yusuf ile Betlehem'e gidişi resmedilmiştir. Ayrıca kuzey ve güney tonozlarında da Herodes'in verdiği ziyafet, mezar başında kadınlar, tebsir, çobanlar, üç müneccim, Yusuf'un rüyası, Mısır'a gidiş, Hz. İsa'nın doğumu, çocukların öldürülmesi, vaftiz gibi İncil'den alınma konulara yer verilmiştir.

Kayseri Valiliği ve Büyükşehir Belediyesi'nin işbirliği ile Erdemli, Soğanlı Vadisi kiliseleri restorasyon çalışmaları başlatılarak bu tarihi yapıların ilerleyen zamanlarda turizme kazandırılması planlanmaktadır.

cross on the throne. The face of Jesus is very distorted, so the composition is not fully understood.

In the pulpit supporting the dome, there were sweat of complaints and preaching scenes about the John the Bible. Most of the frescoes on the church walls did not reach the daylight. Some of the beauties of the west wall and some of the figures in the extensions of the east are noteworthy. It is portrayed of Mary moving with Joseph to Bethlehem. Also in the northern and southern vaults, there are topics taken from Bible such as the feast of Herodes, the women at the head of the tomb, the shepherds, the shepherds, the three astrologers, the dream of Joseph, going to Egypt, the birth of Jesus, the killing of children, baptism.

With the cooperation of Kayseri Governorship and Metropolitan Municipality, Erdemli, Soğanlı Valley Churches are restored and these historical buildings are planned to be brought to tourism in the future.

BAŞKÖY MERYEM ANA MANASTIRI

Yeşilhisar ilçesi Başköy'de bulunmaktadır. Define arayıcılarının tahribi sebebiyle, büyük oranda harap olmuştur. Kitabesi olmayıp, yapının genelinde kaba yonu moloz ve düzgün kesme taş kullanılmıştır. V.–VI. yüzyıllarda yapıldığı bazı kaynaklarda geçmektedir.

Başköy'ün batısındaki eğimli yamaç üzerine inşa edilmiş olan yapının çevresinde yerleşim yeri ve başka binaların olmaması, burasının bir manastır olabileceğini düşündürmektedir. Manastır, batıdan doğuya doğru eğimlenen bir arazi üzerine inşa edilmiştir. Manastır giriş kapısında akantüs kabartmalı taş bezeme, duvarların iç yüzeylerinde ise Dört İncil ve Hz. İsa, Hz. Meryem'le ilgili freskolar görülmüştür.

Mustafa Kaya "Kapadokya'nın Bağrındaki Küçük Paris Potamya" başlıklı yazısında Başköy'le ilgili şunları söyler:

BAŞKÖY VIRGIN MARY MONASTERY

It is located in Başköy in Yeşilhisar district. Due to the destruction of the treasure seekers, it has been ruined in great detail. There is no inscription and roughly rubbed rubble and regularly cut stone are used throughout the structure. It has passed through some sources that have been made in V–VI. Centuries.

The lack of settlements and other buildings around the structure built on the slope west of Başköy suggests that this may be a monastery. The monastery was built on a land tilted from west to east. The entrance gate of the monastery is decorated with acanthus relief, and on the inside surfaces of the walls are the Four Bibles and Hz. Jesus, the Prophet. Frescoes related to Mary were seen.

Mustafa Kaya tells about Başköy in the article entitled "Little Paris Potamas Under Cappadocia"

“Kapadokya yerleşimlerindeki Rumlar, kentlerini imar ederken, birer de ikinci isim koymayı ihmal etmemişler. Nevşehir Kalesi’nden taa Göre’ye kadar dayanan konakların üçlemeli taşköşk kemerlerinin zarif görünümünden olmalı. Nevşehir Rum mahallerine 'Pera', Ürgüp Senson’a 'Küçük Atina', Ürgüp’ün eski köyü, şimdi Yeşilhisar’ın Başköy’üne 'Küçük Paris' adını koymuşlar.

“Bilinen ilk adı Potamya olan, daha sonra Ortaköy ve şimdi de Başköy olarak konmuş bulunan köy, Roma Dönemi'nde Mavrucan, Potamya ve Kavosos olmak üzere bitişik bir kentmiş. Bu birleşik geçmişini, şimdi de yakınlıklarından kolayca anlayabiliyoruz.

1924 Mübadelesi’nde Potamya’dan Rumlar gidince, Başköy’deki (Kavosos) halk buraya göçmüş ve eski köylerinin adını almışlar. Güzelöz (Mavrucan) vadinin en altında Soğanlı–Yeşilhisar, Derinkuyu, Ürgüp kavşağında yer alıyor. Ünlü Roma İmparatoru “Mavrisian bu köyden olduğu için, köyü Roma topraklarına katmış, köy de adını ondan almış.

Hristiyanlığın büyük azizlerinden Yorgios’un Kapadokyalı olduğu, Ortodoks literatüründe ise Potamyalı olduğu yazmaktadır. Büyük mübadelede Başköy’den (Potamya’dan) göç eden Andonis Çerikoğlu’nun Grekçe olarak yazdığı veya derlediği bir şiir ya da türküde şöyle denir:

“Aziz Yorgi, efendimiz, altın süvarimiz
Ne yapacaksın kılıç ve de altın mızrağı
Aziz Yorgi, tepeden, güzel manastırından,
Koru Potamyamızı, lütfen yap bu iyiliği
Sen de Kapadokyalısın, köyümün çocuğusun
Küsme bize, sen de Potamya’nın evladısın
Biz manastırında kendileri yakardık
Sen de canavarı, şeytanın yılanını boğardın

demekte ve devamınındaki dörtlüklerde de Aziz Yorgi’nin “Hıdır İlyas”la birleştiğini vurgulamaktadır. Şiirde günümüze ulaşan tek Bizans destanı kahramanı Kapadokyalı Digenis Akritas’ın da adı geçmektedir.

Ürgüp’e 3 km, Yeşilhisar yönünde Üzengi Vadisi’nde mezar–güvercinliklerin pek çoğunda Aziz Yorgi’nin atlı resmi bulunmaktadır. Üzengi’nin resimli güvercinlikleri, Sövese Mozaikleri (Sobesos Antik Kenti) Haçlı Kilise ve süslü mezarı, devamındaki Başköy, Aziz Yorgios ilginç coğrafyası ve güzel evleri ile Anadolu’muzun birçok özelliğini barındıran çekici bir kültürel mekan olmayı çoktan hak etmiştir.” der.

“The Greeks in the Cappadocian settlements did not neglect to name the second names while building their cities. It must be the graceful view of the trumpets of the treasures of the mansions dating from Nevşehir to Göre. Nevşehir They put “Pera” in the Greek neighborhoods, “Athene” in Ürgüp, and “Little Paris” in Ürgüp's old village, now Yeşilhisar's Başköy.

“The first known name was Potami, later Ortaköy and now it was an adjoining town, which was named as Başköy, the Bluebird, Potamya and Kavosos. Now we can understand this unified history, now from its closeness.

When the Greeks from Potamy went to 1924 exile, the people in Başköy (Kavasos) migrated here and they took the name of the old villagers. At the bottom of the Güzelöz (Mavrucan) valley is located at Soğanlı–Yeşilhisar, Derinkuyu, Ürgüp junction. Famous Roman Emperor “Mavrisian added the village to Roman top–rails because it was this country, and he took his name from the village.

One of the great saints of Christianity, Yorgios is Cappadocian, and in the Orthodox literature he is Potamy. It is called as a poem or folk song written or compiled by Andonis Çerikoğlu in Greek for the massive exchange from Başköy (from Potamya).

“Saint Yorgi, our master, our golden cavalry
What will you do with the sword and the golden spear
Saint Yorgi, from the hill, from the beautiful monastery,
Protect our Potamy please do this
You, too, are the children of Cappadocia, my village
Do not turn your back to us, and you are Potami's son
We burned themselves in the monastery
You too, the monster, smothered the devil's snake

And in the quadrants in the following, Aziz Yorgi united to “Hıdır İlyas”. The name of Digenis Akritas, the Cappadocian hero of the Byzantine epic, is the name of the only Byzantine epic hero ever reached in poetry.

3 km from Ürgüp, in the direction of Yeşilhisar There are many pictures of Aziz Yorgi on the grave–pigeon in the Üzengi valley. Üzengi's painting house, Sövese Mosaic (Sobesos Ancient Town) Crusader Church and ornate mezzanine, Başköy, Aziz Yorgios, afterwards have deserved to be an attractive cultural place with many features of Anatolia with its interesting geography and beautiful houses.

◆ Soğanlı Vadisi'nden bir görünüm

FELAHİYE KEPİÇ ROMA MEZARI

Felahiye ilçesi Kepiç köyü Kozaklı mevkiinde bulunmaktadır. Kitabesi yoktur. M.S. II.–III. yüzyılda yapılmış olduğu düşünülmektedir. Yapının üst örtüsü kısmen yıkılmıştır. Defineciler tarafından içinde ve çevresinde yer yer kaçak kazılar yapılmıştır.

Vadiye bakan bir tepe üzerinde kuzeydoğu–güneybatı doğrultusunda inşa edilmiştir. Büyük bölümü ayakta olan anıtın bilimsel arkeolojik kazısı henüz gerçekleştirilmemiştir.

Yapı ilk olarak 1907 yılında Kapadokya bölgesini gezen H. Gregoire tarafından genel tanımları yapılarak fotoğraflarıyla birlikte "Roum Digin/ Kepiç Tapınağı" adıyla yayımlanmıştır. Gregoire'un verdiği bilgilere ve fotoğraflara dayanarak, yaklaşık yüzyıl önce toprak altında olup, görülmeyen bir çok yerin kaçakçılarla açığa çıkarıldığı ve yapının bu süreçte çeşitli şekillerde tahrip edildiği, günümüzde de bu tahribatın devam etmekte olduğu görülür.

Serdar Hakan Öztaner'in konuyla ilgili makalesinde: "*Çevreden elde edilen sözlü bilgilere göre; 1990'lı yıllarda yapının arka bölümü içerisinde, canını kaybetme pahasına dinamit dahi patlatıldığı öğrenilir. Geçen yüzyılın başındaki fotoğraflarda, yerinde sağlam görülen alınlık penceresinin artık yerinde olmadığını, düşerek ikiye bölündüğünü, tonoz çatıyı destekleyen kemerin kilit taşı da dahil üç kemer bloğunun parçalandığı, birkaç parça sayesinde kemerin halen yerinde kalabildiği görülür. Herhangi bir sarsıntı veya zaman içerisindeki bozulmalar sonucu kemerin yıkılması an meselesidir. Kemerin çökmesi, yapının tonozundaki yıkılmayı da beraberinde getirecektir*" der.

Öztaner, yapının "tapınak–mezar" olabileceğini, mezar anıtın mimarisi ve mimarî elemanlarının bütünüyle Roma İmparatorluk Dönemi'ne ait özellikler taşıdığı ifade eder.

Anıtsal yapıların önemli kişiler için inşa edilmiş oldukları düşünülürse, Felahiye Mezar Anıtı çağdaş pek çok tapınak–mezarın yapıldığı M.S.II. yüzyılın ikinci yarısındaki tarihsel süreçte yaşanan olaylar da dikkat çekicidir.

Bu dönem, Roma İmparatoru Marcus Aurelius ve Lucius Verus'un Parthlara karşı düzenlediği seferin ardından, M.S.165 yılının sonu 166 yılının başında Mezopotamya'da başlayan veba salgını nedeniyle geri dönen askerlerle birlikte, hastalığın Anadolu'ya yayıldığı, Roma'ya kadar ulaştığı ve M.S. 189'a kadar sürerek 23 yılda milyonlarca kişinin öldüğü bir dönem olmuştur. Felahiye Mezar Anıtı'nın bu dönemde sefere katılan veya veba salgınında ölen önemli bir kişi için yapılmış olduğunu ileri sürmek, mevcut verilerin kısıtlılığı sebebiyle çok güç de olsa, düşünülebilir." der.

FELAHIYE KEPIÇ ROMAN GRAVE

It is located in the Kepic village of Felahiye district. There is no inscription. It is thought to have been built in II.–III. Centuries. The upper part of the structure is partially collapsed. Illegal excavations were carried out in and around the area.

It was built in a northeast–southwest direction on a hill overlooking the valley. The scientific archaeological excavation of the monument, which is still largely in place, has not been realized yet.

The building was first published in 1907 by H. Gregoire, who visited the Cappadocia region, along with his photographs as "Roum Digin / Kepiç Temple". Based on the information and photographs given by Gregoire, it is seen that this destruction is continuing nowadays, as it has been underground since about a hundred years ago and many places not seen have been excavated by smugglers and this structure has been destroyed in various forms in this process.

In the related article of Serdar Hakan Öztaner; "According to the verbal information obtained from the environment; It is learned from the 1990s that the dynamite was detonated in the back part of the structure, even at the expense of losing life. In the photographs of the beginning of the last century, it can be seen that the pedestrian window, which is firmly in place, is no longer in place, that the belt has fallen into two halves, that the three belt beds, including the keystone of the arch supporting the vaulted roof, have been dismantled. Any corruption or degradation in time is the moment of destruction of the resulting belt. The collapse of the arch will bring along the demolition of the vault."

The devotee refers to the fact that the work may be a "burial–grave", that the architectural and architectural elements of the grave monument have all the characteristics of the Roman Empire period.

If monumental constructions are thought to have been built for important people, the Felahiye Tomb Monument is the site of many contemporary temple–tombs, The events that took place in the historical process in the second half of the II. Century are also striking.

This period; the soldiers returning due to the plague epidemic that started in Mesopotamia at the beginning of 166 A.D. after the order of the Roman Emperors Marcus Aurelius and Lucius Verus against the Parths were found to have spread to Anatolia. It has been a period of millions of people died in 23 years, lasting until 189. It is possible to argue that the Felahiye Memorial Monument was made an important person who participated in the chief or who died in the pandemic epidemic in this period, if the current data were too restrictive.

TOMARZA MEZAR ANITLAR

Lahitler, ölü gömme geleneklerine paralel olarak gelişmiş bir mezar tipidir. "Küçük mezar evler" olarak da tanımlanan lahitler, 2– 3 m uzunluğunda "bütün cesedi koruyucu kaplar" olarak adlandırılır. Yunanca'da "et yiyici" anlamına gelmektedir. Lahitin Homeros'da "soros ya da larnaks" olarak geçtiği görülür. Lahit olarak kullanılan başka bir sözcük de, "teke" dir. Lahit "eski çağlarda içine ölü yerleştirilen pişmiş toprak, taş, ağaç ya da mermerden yapılmış özel sandukadır".

Kömür köyü Lahit Atölyesi'nin 100 m uzağında ovalık alanda üç tam, bir kırık toplam dört parça lahit dikkati çeker. Üç tam lahdin uzunluğu 190 cm, tekne genişliği 90 cm, boyları 2 m'dir. Tekne kısımları dikdörtgen, prizma formlu ve sadedir. Kapak kısmı yarım silindir ve kırma çatı şeklinde tasarlanmıştır. Kapak kısmının üzerinde yer alan dikdörtgen formlu açıklığın, ruh deliği olarak tasarlandığı düşünülmektedir.

KURUBEL KİTABESİ

Tormarza'nın Arslantaş köyü yakınlarında bulunan Geç–Hititler zamanına ait hiyeroglif yazıtlı kitabenin 1906 yılında Grothe tarafından ya da 1907 yılında Jerphanion'un gezisinde bulunduğu söylenmektedir. Kayseri Arkeoloji Müzesi'nde olan kitabe, M.Ö. VIII. – IX. yüzyıla tarihlenmiş olup, çevirisi yapılmamıştır.

TOMARZA GRAVES

In Anatolia there are sarcophagi with various features at certain periods. During the Roman period, two sarcophagi of the type "Pamphylia and Sidemer" developed.

After giving general information about the sarcophagi, we would mention sarcophagi and sarcophagi in the Kömür Village. The sarcophagus workshop is located to the west of Kömür Village. The rocks on which the sarcophagi are planted are of a pink color that is peculiar to the material. It is understood that it is slightly lighter and more poroz (porous) than building blocks such as limestone or basalt. It is thought that the sarcophagus, roughly finished or completely finished, is lowered to the oven after being drained and lightened.

A total of four pieces of sarcophagi stand out in the plains on the plains 100 m away from the Kömür Village Sarcophagus Atelier. The length of the three full sarcophagi is 190 cm, the width of the boat is 90 cm, the length is 2 m. Boat sections are rectangular, prismatic and steep. The cover part is designed as a half cylinder and a folding roof. It is conceivable that the rectangular–shaped opening on the cover part is designed as a soul–hole

KURUBEL INSCRIPTIONS

It is said in hieroglyphic inscriptions belonging to the Late–Hittites time, located near Arslantaş village of Tomarza, was visited by Grothe in 1906 or by Jerphabnion in 1907. The inscription is in the Kayseri Archeology Museum, It is dated in 7–9. B.C. century and has not been translated.

ERDEMLİ KAYA KİLİSELERİ

Niğde–Kayseri yolunun batısında bulunan Erdemli, Yeşilhisar'ın 4 km kuzeyinde ve Kayseri'ye 65 km uzaklıktadır. Köyün içindeki vadi, Erciyes volkanik dağının doğusunda yer alan, Kayseri–Niğde Ovası'ndaki platoya, Kızılırmak Vadisi'nden ayıran kuzey platosuna kadar uzanır. Aynı zamanda, Soğanlı Vadisi'nin de kuzeyinde bulunan vadinin ortasından geçen derenin kuzey ve güneyinde kayalık yerleşim vardır.

Erdemli Vadisi, "Manastır, kilise, şarap işliği, fırın, konut, keşiş hücresi ve güvercinlikler" ile X.–XIII. yüzyıllar arasına tarihlenen küçük bir Bizans yerleşimidir. Kaynaklardaki tarihçede; IX.–XIV. yüzyıllar arasında, yerleşimin varlığından söz edilmektedir.

Vadinin merkezindeki Saray Manastırı; yerleşimim idari grubunu içermekle birlikte, etrafındaki şarap işliklerinin kontrolünü elinde bulun-

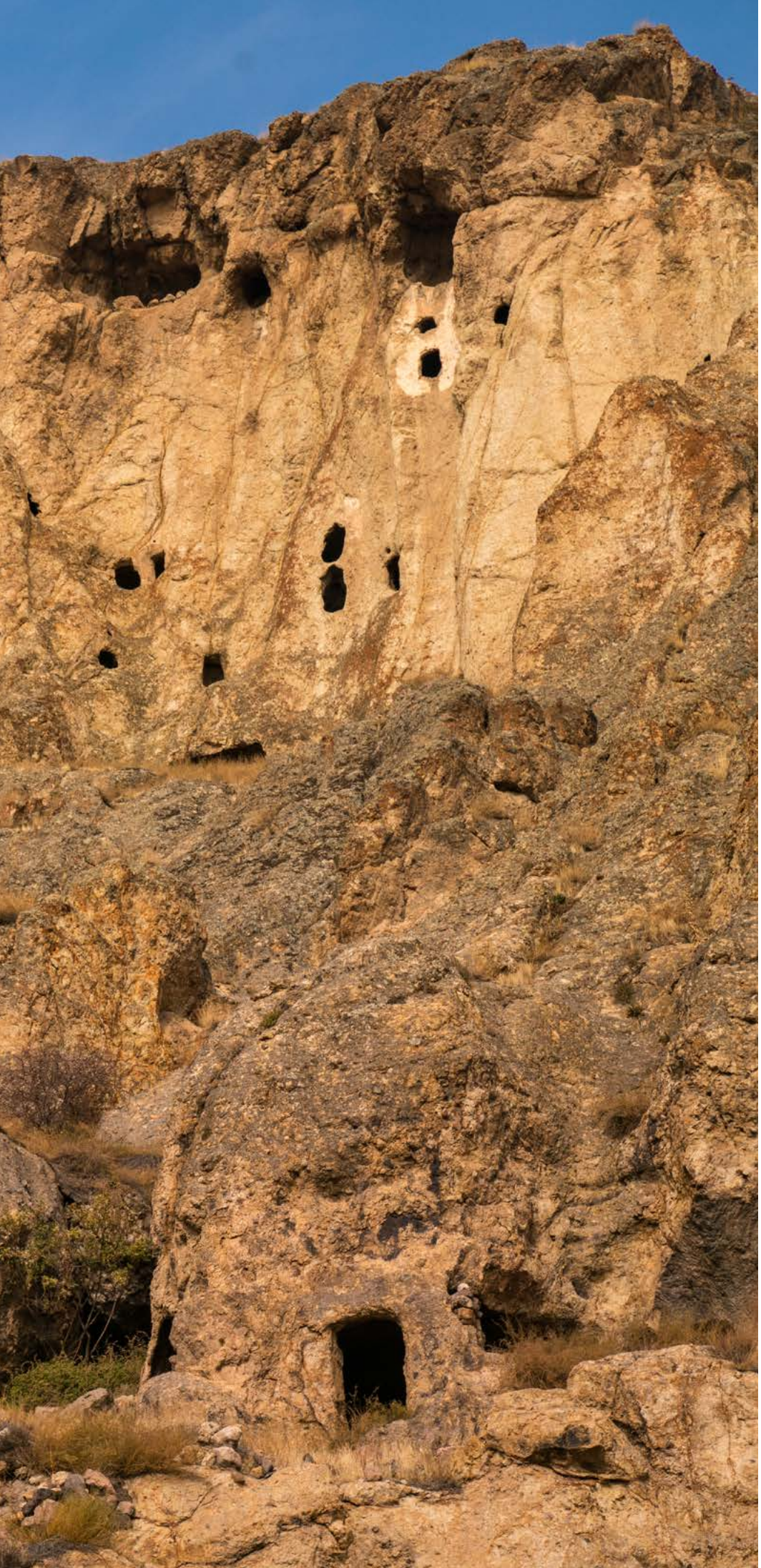

ERDEMLI ROCK CHURCHES

Erdemli, located to the west of Niğde–Kayseri road, is 4 km north of Yesilhisar and 65 km away from Kayseri. The valley in the village extends to the northern plateau, which separates it from the valley of the Kızılırmak, located on the eastern side of Erciyes volcanic mountain, in the plain of Kayseri. At the same time, the valley north of Soğanlı Valley a rocky settlement in the northern and southern parts of the river passing through the middle.

Erdemli Valley is small Byzantine settlement including "Monastery, Church, Wine work, furnace, house, monk cell and pigeon houses" in X. –XIII. Centuries. In the historical sources; the presence of the settlement is mentioned between IX – XIV. Centuries.

The Palace Monastery in the center of the valley; including the administrative group of the settlement, has the control of the wine stalls around it.

durur. Dolayısıyla yerleşimin güneyinde Saray Manastırı ile birlikte cepheleri kuzeye bakan şarap işlikleri vardır. Kuzeyde konutlar, kiliseler, fırın ve ahırlar ile birlikte yüksek kotlarda keşiş hücreleri ile güvercinlikler görülür. Kiliselerden bazılarında bulunan duvar resimleri, X.–XIII. yüzyıllara tarihlenmekle birlikte, kalite, üslup özellikleri dikkat çekmekte, aynı yörede bulunan Soğanlı Vadisi'ndeki duvar resimleri ile benzer özellikler göstermektedir. X.– XIII. yüzyıllar arasında değerlendirilen bu dini ve sivil yapı örnekleri, Bizans kaya mimarisinin orijinalliğini koruyabilmiş ender örneklerden biri olması, açısından önemlidir.

Yerleşimde Saray, Bezirhane ve Haralem olmak üzere üç manastır tespit edilmiştir. Saray manastırı merkezi konumdadır ve yerleşimin tüm şarap işlikleri ve değirmeni de manastır etrafında konumlanır. Vadinin güney yakasında, doğuda Bezirhane Manastırı açık avlulu bir manastırdır ve doğu ucunda bir kilise yer alır. Haralem manastırı, bölgedeki iki manastıra göre küçüktür. Avlulu olan manastırda Haralem Kilisesi ve iki fırın vardır.

Yerleşimden bağımsız inşa edilen kilise ve şapeller ise, toplam 22 adettir. Bu kiliselerden özellikle duvar resimli olan 12 kiliseden en erken tarihlisi, Tek Nefli Kilise'dir. Kilise, duvar resimlerine bakarak, X. yüzyıla

Therefore, in the south of the settlement, there are the Wine Houses facing the north with the palace monastery. In the north are houses, churches, stoves, and barns, and monk cells and dovecotes are seen in high elevations. The wall paintings found in some churches are dated to the X.–XIII centuries, but their quality, stylistic features draw attention and show similar features with the murals in the Soğanlı Valley in the same region. These examples of religious and civic structures, which have been assessed over X. – XIII centuries, are important in that they are one of the rare examples of the originality of Byzantine rock architecture.

Three monasteries were found in the settlement, including palace, Bezirhane and Haralem. The palace is centrally located, all the wine–shops of the settlement and around the mill and the monastery. In the southern bank of the valley, the eastern Bezirhane Monastery is an open courtyard monastery and there is a church on the east end. Haralem monastery is smaller than the two monasteries in the region. In the courtyard there is a Haralem Church and two ovens.

There are 22 chapels and churches built independently from the settlement. The earliest dating of these churches among the 12 ones that have wall

tarihlenebilir XI.–XII. yüzyıla tarihlenen kiliseler yoğundur. Bunlar; Aziz Nikolaos Kilisesi ve Şapeli, Kilise Camii, Mikhael, On iki Havari, Kırk Martin Kiliseleri, Ayı Kilisesi. Bu kiliselerdeki duvar resimleri, aynı yörede bulunan Soğanlı Vadisi Kiliseleri'nin duvar resimlerine çok yakın özellikler gösterir. Dolayısıyla, Erdemli Vadisi'ndeki duvar resimlerinin, aynı yöredeki atölye tarafından yapıldığını düşünmek mümkündür. En geç duvar resimlerine sahip olan Aziz Eustathros Kilisesi ise, duvar resimleri yönünden başkent Konstantinopolis ile yakın üslub özellikleri ile dikkat çeker.

Bölge, 2002–2009 yılları arasında "Kayseri'nin Yeşilhisar ilçesi Erdemli Vadisi'ndeki Bizans Kaya Yerleşimleri" konulu yüzey araştırması olarak, Prof. Dr. Nilay Karakaya tarafından incelenmiştir. Aynı araştırma 01.09.2006–01.09.2008 tarihleri arasında TÜBİTAK tarafından desteklenmiştir.

paintings is the Single nave Church. By looking at the wall paintings, the church is considered to be dating to the X. Century. The churches mainly date back to the XI. – XII centuries. These; St. Nicholas Church and Chapel, Church Mosque, Mikhael, Twelve Apostles, Forty Martin Churches, Bear Church. The wall paintings in these churches are very close to the wall paintings of the Soğanlı Valley Churches in the same region. Therefore, it is possible to imagine that the wall paintings in Erdemli Valley were made by the same workshop. St. Eustathros Church, which has the latest wall paintings, draws attention with the similar features of the city Constantinople and the close style.

With the permission of the Ministry of Culture and Tourism, between 2002–2009, as a surface survey on "Byzantine Rock Settlements in Erdemli Valley of Yeşilhisar District of Kayseri", it was examined by Prof. Dr. Nilay Karakaya. The same research was supported by TÜBİTAK between 01.09.2006–01.09.2008.

◆ F.: Abdullah Koç

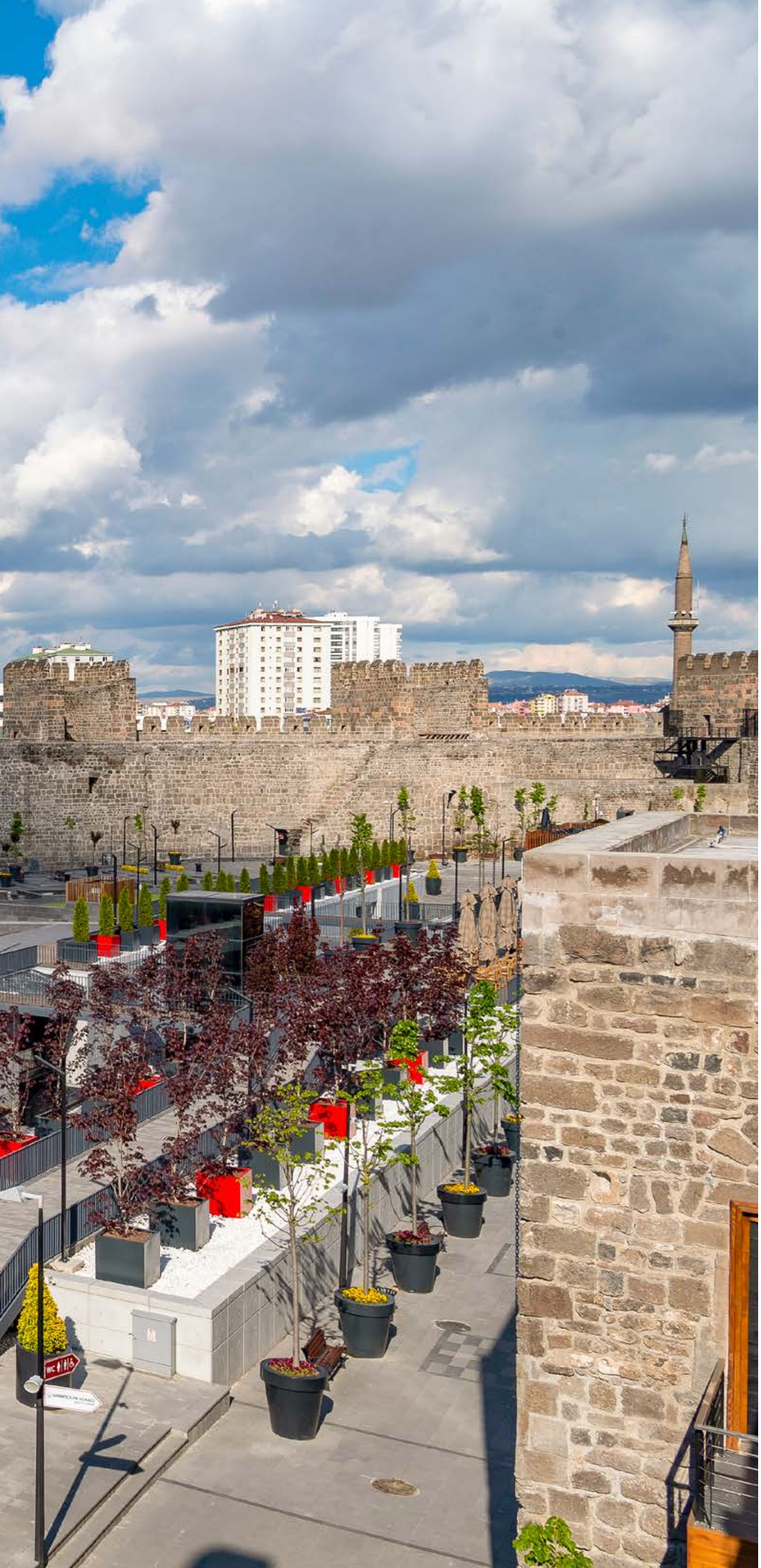

KAYSERİ KALESİ

Kayseri'nin tarihin en erken dönemlerinden itibaren iskan sahası olarak seçilmesinde, verimli ve sulak arazi üzerinde bulunması muhakkak etkili olmuştur. Erciyes Dağı'nın bulunduğu bölge, dağdan püsküren volkanik taşlarla, çevredeki yüksek kesimlerden inen akarsuların getirdiği kil ve çakıl gibi maddelerle dolmuş, bu volkanik unsurlar toprağın verimliliğini arttırarak tarım için elverişli bir ortam sağlamıştır. Ayrıca tarihi yolların kavşak noktasında bulunması da bölgenin yerleşim yeri olarak seçilmesinde ve gelişmesinde etkili olan bir diğer unsurdur.

Bu özelliği ile Kayseri daha ilk çağlardan itibaren nüfuz mücadelelerine sahne olmuştur. Özellikle Anadolu'da Bizans–Sasani mücadelesinden en çok etkilenen yerlerden biri de Kayseri'dir. Bizans Devleti, Sasani akınlarını durdurabilmek için şehre askeri bir garnizon yerleştirmekten başka, kale surlarını da tahkim etti. Kayseri Kalesi'nin dış surlarının bazı kesimleri şehrin güney ve doğudan gelebilecek Sasani akınlarına karşı korunmak amacıyla o dönemde yapılmıştır.

Şehrin Osmanlı hakimiyetine girdiği dönemde, Kayseri şehrinde bulunan askeri–mimari abideler şehrin kalesi, suru ve hisarından ibarettir. Bugün şehir merkezinde münferit parçaları kalan (dış surlar) surlar, ilk olarak Bizans Dönemi'nde inşa edilmiş olsa da bugünkü şekliyle İç Kale, birçok ilave ve tamirlerle daha ziyade, Türk Devri eseri sayılabilir.

KAYSERI FORTRESS

Since the earliest times of history, Kayseri was chosen as a residency place being on fertile and wet land was certainly a factor. The area where Erciyes Mountain is located is filled with volcanic stones from the mountain, clay and gravel brought by the rivers descending from the surrounding high places, these volcanic elements increase the productivity of the soil and provide a suitable environment for agriculture. Moreover, the fact that the historical roads are located at the crossroads is also another factor that making Kayseri a settlement area and this became also effective in its development.

With this feature, Kayseri has been the scene of the struggle for penetration from the first ages. Especially in Anatolia, one of the most affected places of the Byzantine–Sassanid struggle is Kayseri. The Byzantine Empire has also fortified the walls of the castle, besides placing a military garrison in order to stop the Sasanian raids. Some parts of the outer walls of the Kayseri Fortress were built at that time to protect the city from Sasanian influxes that might come from the south and the east.

During the period when the city entered Ottoman rule, the military–architectural monuments in the city of Kayseri is the fortress and walls of the city. Today, the fortifications of the city center, which were left with individual pieces (outer walls), were originally built in the Byzantine period, but today the inner castle can be considered as a Turkish Period production with many additions and repairs.

Mevcut iç kale ve dış kale kalıntılarından başka M.Ö. 1000 yılından itibaren Pers Satraplıkları, Kapadokya Krallığı ve Roma Dönemi'nin ilk yıllarında idari binaların bulunduğu ve şehrin ilk yerleşim yeri olan Eskişehir yöresinde bir başka kale daha yer almaktaydı. Günümüzde bu kaleden şimdiki Beştepeler piknik alanından gecekondu önleme bölgesine kadar tepeler üzerinde devam eden kale kalıntıları kalmıştır. Yine bu bölgenin batısında "Taşlı Burun" denilen yerde, şimdi kalıntıları bulunan bir kale ile bunun batı karşısında Yılanlı Dağ önünde Seykalan Dağı üzerinde kalıntıları kalmış olan Seykalan Kalesi'nin şehre bu yönde giren umumi yolu kontrol eden eski iki kale daha olduğu anlaşılmaktadır.

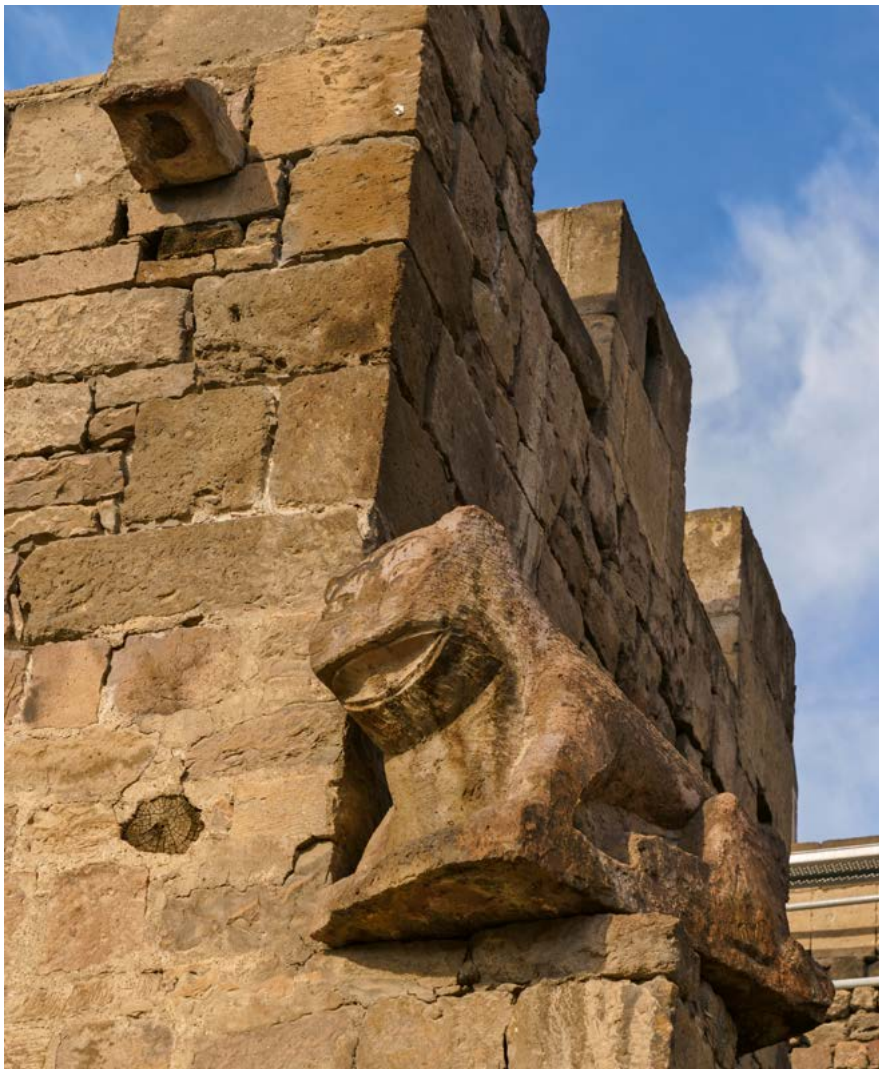

Kayseri şehrinin tarihi kalesi iki kısımdan ibarettir. Biri, dış şehir sur ve burçlarının meydana getirdiği geniş korunma çevresi, diğeri de bugün belli başlı bir kale gibi duran ve tarihi bünyesinden geniş varlıklar taşıyan kısmıdır. Şehrin tarihi dış kalesinden bugün önemli parçalar ayakta olmakla beraber birçok kısmı yıkılmış ancak birkaç sur duvarı kalabilmiştir.

İç Kale kuruluşunda genel düzene göre uzunluğu doğu–batı yönünde olmak üzere dış şehir surlarının kenar ucunu, iki kenarıyla çevresine bağlayacak durumda yer almıştır. Bugün İç Kale, dış şehir surlarından ayrılarak yeniden eklenen sur duvarlarıyla kapalı bir kale durumuna getirilmiştir. Bu haliyle eski Akrapol durumundan çıkarılmıştır.

Tarihi Kayseri Kalesi'nin kurulmuş olduğu geniş alan, düz bir sahadır. Orta Çağ'da geniş bir şehrin müdafaa kuruluşu olarak karşımıza çıkan Kayseri tarihi kaleleri düz bir alanda yer almakla, Orta Anadolu için tek başına bir örnek teşkil etmektedir. Bizans Çağı'nın bu cesur kuruluşu, kendisinden sonra gelen dönemlere de öncülük ederek Anadolu'nun İznik, Ankara, Trabzon ve Konya gibi birçok büyük şehrinin dış kalelerine model olmuştur.

Apart from the existing inner and outer castle ruins, there was another fortress in the Eskişehir region which was the first settlement of the city where the administrative buildings were located in the first years of the Persian Satraps, Cappadocia Kingdom and Roman Period from 1000 B.C.. Today, the castle remains are found on the hill from the present Beştepeler picnic area to the slum prevention area. It is also understood that this castle, which is now called "Stone Nose" in the western part of this region, and Seykalan Castle, which has remained on the Seykalan Mountain in front of Yılanlı Mountain in front of the west, are two old fortresses that control the public road entering the city in this direction.

The historical fortress of Kayseri city consists of two parts. One is the large preservation environment that the city walls and towers of the outer city, and the other is the part that stands like a fortress today and carries large assets from the historical world. Many important parts of the city's historical outskirts have survived today, but many parts have been destroyed, but a few walls have survived.

According to the general plan of the Inner Fortress, the edge of the outer city wall, in the east–west direction, was connected to the periphery by two sides. Today, the inner fortress is separated from the outer city walls and replaced by fortified walls to form a closed castle. It was removed from the state of old Acropolis by this state.

The large area in which the historical Kayseri Fortress is completely established is considered as a flat area. In the Middle Ages, Kayseri's historical monuments, which are confronted as a defense establishment of a large city, are a stand–alone example for Central Anatolia with a flat surface. This brave organization of the Byzantine Age was the model for many of the great cities of Anatolia such as İznik, Ankara, Trabzon and Konya by leading the following periods.

◆ Yoğunburç

◆ **Yoğunburç** | F.: Abdullah Koç

Yoğunburç

Kayseri şehir surları, Roma Dönemi'nde yapılmış olup, bu dönemden Düvenönü–Cumhuriyet Meydanı–(İç Kale'nin kuzeyi ve doğusu) Yoğunburç istikametinde dolaşan L planında bir bölüm kalmıştır. Bunlar üst üste çifte kemerli sur ve burçları ile sonraki ilâvelerden kolayca ayırt edilebilmektedir. Düvenönü ve Yoğunburç'tan devam eden (bu bölümün devamı Han Camii'nin batı duvarını oluşturmaktadır) ve çok geniş alanı içine alan Roma surları, Bizans Dönemi'nde bu iki noktadan Bizans tarzında üçgen burçlu surlarla bir yay çizilerek daraltılmış, yine Cumhuriyet Meydanı köşesi de içten bir yayla çevrilerek İç Kale meydana getirilmiştir. Yoğunburç işte bu semtte, Roma surlarının Bizans surları ile birleştiği köşeye, Selçuklular Dönemi'nde Sultan I. İzzeddin Keykavus tarafından yaptırılmıştır. Binanın bugün mevcut bulunan çok bozulmuş ve kırılmış, 70 x 56 cm ebadındaki mermer kitabesini Mehmet Çayırdağ: "*Keyhüsrev'in oğlu karanın ve iki denizin sultanı muazzam galip Sultan Keykavus'un günlerinde.*" diye tercüme etmiştir.

İki katlı olan bina kuzeyden gelen Roma surlarının, batıdan gelen Bizans surları ile birleştiği noktaya inşa edilmiştir. Alt katta, bu iki surun dışına, yani tarihi şehrin dışına iki yönde açılan bir L tonozdan küçük tonozlu, dıştan yarım elips planlı yapıya girilir. Üç tarafta, içte dekoratif takviye kemerler ile genişletilmiş mazgal pencereler bulunmaktadır. İçten kapının doğusundaki duvar arasından; ikinci kata devir merdivenle çıkılır. İkinci kat geniş bir salon şeklinde, haç planlı, çapraz tonozlu mazgal ve bu kata ve dama çıkış merdivenlerinin yanında bulunan karşılıklı geniş pencereleri ile tam bir köşk görünümündedir. Surlarla birleştiği, bugün harap olan kuzey cephesinde de alt kattaki tonoz açıklığının üzerinde yine geniş bir açıklığın bulunduğu muhakkaktır. Bu katın batı duvarının sura yakın bölümünden yine, çok güzel işçilikli devi merdivenle üçüncü kara, dama çıkılır. Bina kesme taşlarla ve üstün bir işçilikle inşa edilmiştir. Taşların üzerinde, çok miktarda ustalara ait işaretler mevcuttur.

Ahmed Nazif, Kayseri Tarihi'nde Yoğunburç'un kapısının eskiden hükümet dairesine açıldığını, bu civardaki harap saraya da "Eski Saray" dendiğini belirtmiştir. 1950'li yıllarda yapılan restorasyon yarım bırakıldığından, üst örtüde açık kalan tonoz yağmurlarla tahrip olmuş, ara katta ve merdivenler de eksiklikler oluşmuştur. Bir dönem halk âşıkları için toplantı ve gösteri yeri olarak kullanılmıştır. Son zamanlarda Burç'ta Kültür Bakanlığı'nca onarım yapılmıştır.

Ok Burcu

Prizmal planından dolayı Üçkule olarak da isimlendirilen bu yapı, Şehir Sarayı–Devlethane'yi muhafaza altına alan surların bugüne kalmış tek bakiyesidir. Bu surlar, bugünkü Bürüngüz Camii'nin batısında, Kapalı Çarşı arasında bulunan eski Meydan Kapısı önünde, Dışkale surlarından ayrılır, Cumhuriyet Meydanı'nı vilayet konağını dışarıda bırakacak şekilde dolaşıp, Ok Burcu'na gelir, buradan İç Kale'nin Doğu–Fatih Kapısı yanından İç Kale ile birleşirdi. Bu bölüm surlarının tamamı, Sultan I. Alaeddin Keykubad tarafından yaptırılmıştır.

Vilayet Konağı ile Orduevi arasında bulunan ve yıkılarak ortadan kalkmış bulunan bu surun devamına ait parça üzerindeki kitabeyi Mehmet

Yoğunburç

The Kayseri city walls were built during the Roman period, and a part of the L plan remained in the direction of Yoğunburç (north and east of Inner Castle). These can be easily distinguished from the next addition with the walls and bastions with double arches. The Roman walls, which extend from the Düvenönü and the Yoğunburç (this section is the continuation of the Han Mosque's west wall) and cover a very large area, were narrowed by drawing an arc with Byzantine–style triangular bastion walls from these two points during Byzantine period, Turned into an inner plateau and brought to the inner fortress. It was built by the Sultan Izzeddin Keykavus during the Seljuk period, where the mound merged with the Byzantine walls of the Roman walls. Mehmet Çayırdağ translated the inscription as "The days of Keyhüsrev's son, black sea and the two sultans are enormously wise, Sultan Keykavus", the marble inscription of 70 x 56 cm, which is very damaged and broken and is present today.

The two–storey building was built to the point where the Roman walls from the north and the Byzantine walls from the west merged. On the lower floor, outside of these two walls, is outside of the old city, an L–shaped vault opening in two directions enters the vaulted, half–elliptical structure externally. On the three sides, there are interior reinforced arches and expanded loophole windows. From the wall of the eastern doorway; The second cave revolving staircase. The second floor is in the form of a spacious hall, with a cross–planned, cross–vaulted loophole and a complete kiosk with large windows facing each other next to the bow and checker exit stairs. It is certain that there is still a wide open space above the vault opening at the bottom of the northern edge, which is now destroyed by the walls. From this close to the western wall of this floor again, the third land, a very beautiful workmanship staircase, comes to the checkers. The building was built with cutting stones and superior workmanship. On the stones, there are many master markings.

In the "History of Kayseri", Ahmed Nazif stated that the gate of Yoğunburç was once opened to the government circle and that the devastated place in the vicinity was called "Old Palace". Since the restoration made in 1950 was left halfway, the vault that was left open in the upper cover was destroyed by the rains, and there were deficiencies in the intermediate floor and the stairs. The used sections served as a meeting and show place for the people of lovers in Kayseri sometime. Recently, the Ministry of Culture has been carrying out restoration work.

Ok Bastion

This building, also called Üçkule due to the Prismatic plan, is the only sanctuary of the city walls, which have undergone the city palace–Devlethane under the memorial. This walled city, today Bürüngüz Mosque in west in front of old Meydankapi located between the Grand Bazaar, separated from Dışkale walls, during Republic Square, the province mansion to exclude, joined with İçkale. All the walls of this section were built by Sultan Alaeddin Keykubad.

Mehmet Çayırdağ translated the inscription between the New Provincial Mansion and the Army house,

"This holy structures, Cyrus's son glorious Sultan, great Shahinshah, of the realm of the Sultan, believing the orders of (the Caliph) evidence, Con-

Çayırdağ: "*Bu mübarek yapılar, Keyhsrev'in oğlu yüce Sultan, büyükşanhinşah, âlemin Sultanlarının efendisi, müminlerin emirinin (halifenin) delili, Fatih Alaeddin Keykubad'ın (dünya ve dinin yükseği) emriyle altıyüz yirmi bir (M.1225) senesinin aylarında tamamlandı*" şeklinde tercüme etmiştir.

Tamamen kesme taştan ve itina ile yapılmış, üzerinde Keykubad dönemine ait diğer binalarda görülen usta işaretlerinin bulunduğu üç bölümlü prizma bursun birinci katı haç şeklinde olup, yıkılmış olan kale içinden girilen cümle kapısından sonra gelen giriş tonozuna dik ve çapraz birleşen üç tonozun oluşturduğu bir mekandan ibarettir. Tonozlar mazgal pencerelerle nihayetlenmekte olup, bu bölümler üç mazgal pencereye doğru yerden basamaklarla kademelendirilerek yükseltilmiştir. İkinci kata çıkış, Yoğunburç gibi içeriden olmayıp dışarıdandır ve burada olması gereken merdivenler yıkılarak kaybolmuştur. İkinci kat, 1 m kadar yükseklikteki zeminleri hariç, tamamen yıkılıp ortadan kalkmıştır.

Üst kat planı da, alt kata uygun olarak kuzeybatıdan başlayan bir girişle (burada aynı zamanda alt kata iniş merdivenlerinin de olması gerekmektedir) dörtlü ana plana geçilir. Alt kata benzer olarak dıştan prizmatik üç yöne uzanan ve tonozla örtülü olması lazım gelen (buna ait izleri taşıyan yıkıntıdan kalma bazı taşlar bulunmakta) bölümler, ortada üst üste altıgen ve daire işlemeli taş kaidelerin üstündeki 1,25 m civarında mermer sütunların bulunduğu iki kemerli geniş pencerelerle son bulmaktadır. Bugün tamamen kaybolmuş bulunan bu pencerelerden birisinin ortasındaki mermer sütun, yakın zamanlara kadar duruyorken, maalesef hırsızlar tarafından çalınmıştır. Giriş bölümünün güney duvar dolgusu içinden, Yoğunburç gibi dama çıkan merdiven başlangıcı görülmektedir. İşte bütün bu yapı tarzından, burasının savunma amaçlı bir binadan ziyade, böyle süslü ve geniş pencereleri ile bir köşk olarak yapılmış olduğu, aynı zamanda savunmada da kullanılmış olduğu varsayılmaktadır. Mimarlar Odası ve Kayseri Büyükşehir Belediyesi tarafından restorasyonu yapılmıştır.

queror Alaeddin Keykubad. Catching (world and religious high) order of six hundred twenty–one (m.1225) year in the month completed ".

Completely cut made with stone and attention on the three–part prism bushing where the other building and of the roller in the master spinner Keykubad the form of the first solid cross, then the door sentence entered for the pen collapsed to input vault upright and cross–coupled three vault formed. The vineyards are finished with loophole windows and these sections are raised by stepping on three loophole windows from the right side. The second floor output is not from the inside unlike Yoğunburç, but goes out and disappears by destroying the stairs that should be here. The second floor was completely destroyed except for the grounds as high as 1 m.

The upper floor plan is also passed to the quadruple main plan with an entrance starting from the northwest in accordance with the subclauses (here also the lower catapult staircase must be included). Similarly to the lower floor extends externally prismatic three directions and vaults from need to be covered (there are some stones without the debris which has traces thereof) sections, the middle row hexagon and circle where the marble column near m 1.25 above the embroidered stone base two arches with large windows. Today, this window of marble columns in the middle of someone who completely disappeared, until recently standstill, unfortunately it was stolen by thieves secretly reduced. From the south wall fills of the entrance section, the beginning of the stairway leading to the checkers, like the Yoğunburç, is visible. Here's the style of all these structures, rather than a defensive purpose of this building, such as an ornate pavilion with large windows and is made of, it is assumed that the defense also be used. In 1995, the present part of the building was restored by the Ministry of Culture but it has not been preserved and it has been destroyed by rains.

It was restored by the Chamber of Architects and Kayseri Metropolitan Municipality

KAYSERİ KALESİ'NİN RESTORASYONU

Kayseri'nin sembol yapılarından biri olan Kayseri Kalesi, Kayseri Büyükşehir Belediyesi tarafından kapsamlı bir restorasyonla şehrin kültür ve sanat merkezi hâline getirildi. Tarihi yapının içerisinde Arkeoloji Müzesi'nin yanı sıra kütüphane, konferans salonu, sanatçılar sokağı, sanat galerileri, seyir terasları, kafeterya gibi birimler yer almaktadır. Kayseri Arkeoloji Müzesi; Kaniş Karum'da bulunan eserler, Beştepeler-Garipler Tümülüsü'nden çıkarılan mezar hediyeleri, Kayseri Herakles Lahdi ve Hellenistik Çağ ile Roma ve Bizans çağlarından kalan mermer heykeller, mezar stelleri, lahitler ve pişmiş toprak eserlere ev sahipliği yapmaktadır. Kale içinde bulunan Sanatçılar Sokağı'nda Kültepe'den çıkarılan Asur tabletlerinin replikalarını yapan sanatkârlar, deri işleme atölyeleri ve takı tasarımcıları bulunmaktadır. Burada ayrıca müzik icra edenleri de görmek mümkündür.

RESTORATION OF KAYSERI CASTLE

The Kayseri Metropolitan Municipality undertook a thorough restoration of Kayseri Castle, one of the city's most iconic buildings, to transform it into the city's cultural and artistic hub. The historic structure also houses a library, a conference room, an artists' street, and art galleries, Viewing terraces, cafeteria in addition to the Archeology Museum. Artifacts discovered in Kaniş Karum, burial gifts from the Beştepeler-Garipler Tumulus, the Kayseri Heracles Sarcophagus, marble statues from the Hellenistic, Roman, and Byzantine eras, tomb steles, sarcophagi, and terracotta artifacts are all kept in the Kayseri Archaeological Museum. There are jewelers, leather-processing businesses, and artisans who create replicas of the Assyrian tablets discovered in Kultepe on the Artists Street in the castle. Musicians can be seen performing here as well.

◆ **Arkeoloji Müzesi-Kale İçi** | F.: Abdullah Koç

TALAS KURUKÖPRÜ SU KEMERİ

Talas ilçesi Kuruköprü kasabasının girişindeki vadi üzerine doğu–batı doğrultusunda inşa edilmiştir. Düzgün kesme taş, kaba yonu taşı ve yontma taştan inşa edilmiş olan Kuruköprü Kemeri Roma Dönemi'nde Kayseri'nin su ihtiyacını karşılamak amacıyla Gürpınar (Salguma) köyünden çıkan su, kayaların içerisine oyulan su kanallarından geçerek vadiye ulaşmaktadır. Vadinin iki yamacını birbirine bağlayan köprünün (kemerin) üstündeki olukların, vadinin karşı yamacına geçerek bazen kayaların oyulmasıyla yapılmış olan, bazen de kesme taştan yapılmış kanallardan akarak Mazaka'ya ulaştığı düşünülmektedir.

Su kemeri, Gömüderesi olarak adlandırılan vadiyi birbirine bağlayan dere yatağının içine doğru 172 m uzunluğunda, ortalama 16 m yüksekliğinde inşa edilmiştir. Bir adet sivri ve 13 adet yuvarlak kemerden oluşan su kemerinin en büyük kemeri yıkıldığı için ikiye bölünmüştür. Doğu yönünde yer alan üçüncü kemerle, dördüncü kemerin oturduğu ayak tamamen yıkılarak, altından yol geçirilmiştir. Muhtemelen, Selçuklular Dönemi'nde küçük bir su bendinin oluşması sağlamak ve küçük bir baraj oluşturmak amacıyla bütün kemerlerin içleri kesme taşlarla örülerek doldurulmuştur.

Su kemerinin oturduğu ayakların kuzey cephelerinde yer yer sel sularının açmış olduğu yarıklar görülür. Su kemerinin; gerek kullanılan malzeme, gerek mimari kuruluşu ve gerekse de İstanbul ve Anadolu'daki benzer örneklerle kıyaslandığında VII. yüzyılda Bizanslılar tarafından inşa edilmiş olması gerektiği düşüncesi ağırlık kazanmaktadır.

Günümüzde harap bir duruma gelen köprünün, üzerindeki su kanalının yan duvarları yıkılmıştır.

TALAS KURUKÖPRÜ WATER BELT

It was built in the east–west direction on the valley at the entrance of Kuruköprü Town in Talas. Kuruköprü Belt which is constructed of regularly cut stone, coarse stone and chipped stone Roman Period Kayseri 's water from Gürpınar (Salguma) Village passes through water channels cut into the rocks to reach the valley in order to meet the water need. It is thought that the gutters above the bridge connecting the two slopes of the valley reached Mazaka by flowing through the slope of the valley, sometimes by carving the rocks, and sometimes flowing through the channels made of cut stone.

The belt was built 172 m in length, 16 m in height, into the creek bed that connects the so–called Gömüderesi valley. It is divided into two because the largest belt of the aqueduct, which consists of one pointed and 13 pieces of round arches, is destroyed. The third arch on the east side, the foot on which the fourth arch rested, was completely demolished and underpasses. During the Seljuk period, probably it was filled with cut stones to fill all the arches with the aim of creating a small water body and creating a small dam.

On the northern faces where the water belt is sitting, there are clefts where flood waters are open. It is thought that it should not have been built by the Byzantines in the VII century compared to the material used, the architectural institution and similar examples in Istanbul and Anatolia.

Today, the side wall of the water channel on the bridge, which is in ruins, is destroyed.

GEVHER NESİBE ŞİFAHANESİ

Selçuklu Uygarlığı Müzesi

Anadolu'nun uluslararası ticaret yolları üzerinde olması, ticaretin gelişmesine sebep olduğu gibi, yolcuların hastalık gibi çeşitli sıkıntıları da beraberinde getirmelerine neden olmuştur.

XII. yüzyılda ticaret ve yolculuk hareketinin batıdan–doğuya doğru yoğunluğu orduların taşıyıcılığı ile bulaşıcı hastalıkların tahribatı, korkunç boyutlara ulaşmıştır. Anadolu'da halkın "kara ölüm" dediği veba başta olmak üzere salgın hastalıklar, sağlık kurumlarına olan ihtiyacı arttırmıştır. 1221'de Konya, 1224'te Malatya, 1259'da Suriye ve Anadolu'da meydana gelen büyük kıtlık, ardından Moğol Ordusu'nun kuşatmaları, Mardin ve Meyyafarikin'de (Silvan) meydana gelen tabii afet büyük yıkımlara yok açmıştır.

Türkiye Selçukluları sağlık kuruluşları için "Maristan, Bimaristan, Darü'l–Sıhha, Darü'l–Merza, Darü'l–Afiye" veya yaygın kullanışı ile "Darü'ş–Şifa" tabirini kullanmışlardır.

Hastaneler; seyyar, kervansaray, saray, halkın sağlığı ve tıp eğitimi için kurulan genel hastane niteliğindekiler olmak üzere 4 kısımda incelenir. Nizamülmülk'ün Nişabur ve Bağdat'ta yaptırdığı Nizamiye Medreseleri içerisindeki hastaneler, Kayseri Gevher Nesibe Darü'ş–Şifa'sı ve Medresesi,

GEVHER NESIBE ŞIFAHANESI

Museum of Seljuks Civilization

The fact that Anatolia is on international trade routes has led to the development of trade as well as bringing about various problems like diseases.

In the 12th century, the intensity of trade and travel movement from west to east, the destruction of infectious diseases reached terrible degrees with the carriage of armies. In Anatolia, epidemics, especially the plague that people called "black death" increased the need for health institutions. Natural disasters appeared in 1221 in Konya, in 1224 in Malatya, in 1259 in Syria and in Anatolia, following the massive famine, followed by the encirclement of the Mongol Army, the natural disaster in Mardin and Meyyafarikin (Silvan) resulted in massive destruction.

The Seljuks of Turkey have used the term "Maristan, Bimaristan, Darü'l–Sıhha, Darü'l–Merza, Darü'l–Afiye" or "Darüşşifa" with their widespread use for health institutions.

Hospitals are examined in four parts as "Mobile, caravanserai, palace, health of the people and the general hospital of the institution for medical education. Nişabur, Baghdad, Nizamiye Madrasah hospitals built by Nizamülmülk, Kayseri Gevher Nesibe Darüşşifası and Madrasah is classified in the group of the general hospital for health and medical education for the people.

◆ F.: Abdullah Koç

halkın sağlığı ve tıp eğitim için kurulan genel hastane niteliğindeki bimaristan (hastane) grubuna girer.

Kayseri'de zamanımızın eğitim–öğretimine yöntem olarak çok benzeyen, site–üniversite nitelikli ilk yapı, Sultan I. Gıyaseddin Keyhüsrev'in kardeşi (muhtemelen ikiz kız kardeşi) Gevher Nesibe Sultan adına inşa ettirmiş olduğu Çifte Medresedir ve Anadolu'da bir ilktir. Dört eyvanlı*, avlulu ve avlusu revaklı** medrese planına sahip olan bu eğitim–öğretim külliyesinde, bir yandan hastaya hizmet verilirken diğer yandan hekim yetiştirilmekteydi. Kitabedeki bilgiden Darü'ş–Şifa; Sultan II. Kılıçarslan'ın

* **Eyvan**: Binaların ortasında yer alan ve iç avluya açılan, üç tarafı kapalı, üzeri tonoz ile kapalı mekana denir.

** **Revak**: Sırtı bağlı bulunduğu binaya dayalı, ön cephesi açık, üstü örtülü ve örtüsü sütunlarla ya da payelerle taşınan mekana verilen ad. Güneşten ya da yağmurdan korunma amaçlı işlevsel revaklara sundurma adı verilir.

In Kayseri, the first structure of the site–university, which is very similar to the method of education of our time, is the first madrasah built in the name of Gevher Nesibe Sultan, the sister of Sultan I. Gıyaseddin Keyhüsrev (probably twin sister). Four halls and courtyards are situated in the madrasah.

In this education complex, which had a madrasah plan, the physicians were educated while the patients were being served. Darüşşifa was built by the daughter of Sultan II. Kılıçarslan, Gevher Nesibe Sultan during the second reign of I. Gıyaseddin Keyhüsrev (M.1205–1211).

The madrasah, which was mentioned in the Tahrir Book of 1530, consists of two parts, "Gıyasiye and Şifaiye". Turhan Baytop considers these health facilities as full–fledged hospitals with robust residences, adequate physicians, drugstores and health technicians. There is also a mental health hospital in Şifaiye.

kızı Gevher Nesibe Sultan'ın vasiyetiyle abisi I. Gıyaseddin Keyhüsrev'in ikinci saltanatında (M.1205–1211) yaptırıldığı anlaşılmaktadır.

1530 tarihli Tahrir Defteri'nde adı geçen medrese, "Gıyasiye ve Şifaiye" olmak üzere iki medreseden oluşmaktadır. Turhan Baytop, bu sağlık kuruluşlarını sağlam binaları, yeterli hekim, ecza ve sağlık teknisyeni kadrosu olan tam teşekküllü hastaneler olarak görmektedir. Ayrıca Şifaiye'de bimarhane (akıl hastanesi) de vardır.

Gevher Nesibe Sultan*** rivayetlere göre, saray dışından bir komutana gönlünü kaptırır. Abisi veya ikizi I. Gıyaseddin Keyhüsrev bu ilişkiyi Selçuklu töresine ve devlet geleneğine uygun düşmeyeceği için onaylamaz ve ona karşı çıkar.

*** Gevher Nesibe ismi 1993 yılında NASA tarafından modern bilimin öncüsü olarak Venüs gezegeninde yeni keşfedilen bir dağa verilmiştir.

Gevher Nesibe Sultan falls in love with commander from outside the palace. Her brother or twin, I. Gıyaseddin Keyhüsrev, does not approve this relationship because it will not conform to the Seljuk custom and the state tradition.*

The Sultan's lover, commander is sent to war and the commander is killed. This death makes the sultan very sad. When his sister is in a sick bed, Sultan I. Gıyaseddin Keyhüsrev apologizes and asks her if there is a request. Gevher Nesibe Sultan asks that all the goods that will be left to her by his father II. Kılıçarslan to be donated to a foundation for the construction of a medical center for the treatment of people like her and her jewelery to be donated to the girls of the bridal age of the workers who will work in the construction of the Darüşşifa. He took his sister's wish as a will and on his

* *Gevher Nesibe name was given by NASA in 1993 to a newly discovered mountain on the planet Venus as the pioneer of modern science.*

Sultan'ın sevdiği komutanı savaşa gönderir ve komutan şehit düşer. Komutanın şehadeti Sultan'ı çok üzer ve üzüntüden verem olur. Kardeşi hasta yatağında iken Sultan I. Gıyaseddin Keyhüsrev özür diler ve ona bir isteği olup olmadığını sorar. Gevher Nesibe Sultan, kendisi gibi dermansız derde düşenlerin tedavi edilecekleri bir tıp medresesi açılmasını, babası II. Kılıçarslan'dan kendisine kalacak bütün malların bu vakfa, takılarını Darü'ş–Şifa'nın yapımında çalışacak olan ustaların gelinlik çağdaki kızlarına bağışladığını açıklar. Kardeşinin isteğini vasiyet olarak almış, adına Şifaiye ve Gıyasiye, halk arasındaki tabiriyle Çifte Medrese denilen Anadolu'da en erken kurulan şifahaneyi yaptırır.*

* Gevher Nesibe Sultan kardeşi Sultan I. Gıyaseddin Keyhüsrev'e şunları söyler: "Ben devasız bir derde düştüm, kurtulmama imkan yok. Hiçbir hekim derdime çare bulamadı, ben artık ahiret yolcusuyum. Eğer dilersen benim mal varlığımla benim adıma bir şifahane yaptır. Bu şifahanede bir taraftan dertlilere şifa verirken bir yandan da devası olmayan dertlere çare aransın. Bu şifahanede ünlü hekim ve cerrah yetişsin. Hiç kimseden bir kuruş istemem ve benim adıma bir vakıf olsun".

*behalf Şifaiye and Gıyasiye were built the earliest founding in Anatolia which is called Çifte Madrasah.**

Gevher Nesibe Hatun dies before she reaches the age of 39, and in order to fulfill his sister's desire,I. Gıyaseddin Keyhüsrev builds the hospital in two years and opens it to service. Gıyasiye Madrasah gives medical education while the hospital called Şifahane became the practice center of medicine. Among the public it is called Double or Twin Madrasahs, Kayseri Darüşşifası, Şifa Hatun Madrasah, Nesibe Hospital or Darüşşifa Madrasah.

* *Gevher Nesibe Sultan says to his brother Sultan I. Gıyaseddin Keyhüsrev: "My sickness has no treatment, there is no way I can survive. No doctor found a remedy, I am now on the way to my death. If you wish you could build a hospital from my property with my name. While this hospital heals people, it will also search for treatments to the deadly diseases. Famous physicians and surgeons to be educated in this hospital. I do not want a penny from anyone, and my name will live in a foundation."*

Gevher Nesibe Hatun, 39 yaşına gelmeden vefat eder ve kardeşinin isteğini yerine getirmek için I. Gıyaseddin Keyhüsrev iki yıl gibi bir sürede binayı yaptırır ve hizmete açar. Gıyasiye Medresesi'nde tıp eğitimi verilirken Şifahane denilen hastane tıp ilminin uygulama hastanesi olmuştur. Halk arasında Çifte veya İkiz Medreseler, Kayseri Darü'ş–Şifa'sı, Şifa Hatun Medresesi, Nesibe Hastanesi, Darü'ş–Şifa Medresesi gibi isimlerle anılagelmiştir.

Hastane ve Tıp Medresesi; açık avlulu, dört eyvanlı avluları dört yandan revaklı, tek katlı plan tipindedir. Örnekte ayrı avlulu, revaklara, eyvanlara ve diğer birimlere sahip darüşşifa ve medrese, içten avlularının kuzeyindeki bir koridor ile birbirlerine bağlanmıştır. Darü'ş–Şifa'nın batısında bugünkü hastanelerde olduğu gibi, bir koridor çevresinde sıralanmış kareye yakın dikdörtgen planlı, eş büyüklükte dokuz mekan/hasta odası bulunur. Bu bölümün akıl sağlığı ünitesi olarak kullanıldığı düşünülmektedir. Birbirine bitişik eş planlı yapılardan darüşşifa daha büyük tutularak vurgulanmıştır.

Hastanenin ilk kadrosunda biri başhekim olan 2 hekim, 1 cerrah, 1 göz doktoru, 1 eczacı ve 1 idarecinin olduğu, hastanenin yapıldığı yıllarda Konyalı Hekim Ebubekir'in Kayseri'de görev aldığı ve başhekimlik yaptığı bilinmektedir. Bu sırada Konya'da başhekimlik yapan Ekmelüddin Müeyyet ile Kayseri'de çalışan Hekim Ebubekir'in iletişim içinde oldukları bilgisi, sağlık kuruluşunun Konya'dan idare edildiğini göstermektedir.

Hastanenin taç kapısının ortasında bir kitabe, bu kitabenin bulunduğu taç kapının sağ iç kısmındaki aslan motifi, Gevher Nesibe ve Gıyaseddin Keyhüsrev'in babaları Sultan II. Kılıçarslan'ın anısına yaptırılmış olmalıdır. Benzer bir motif Darü'ş–Şifa yakınındaki Sahabiye Medresesi'nde bulunmaktadır.

Bu medresenin önemli bir özelliği, bazı Anadolu Selçuklu darüşşifalarında olduğu gibi, akıl hastaları için ayrı bir bölümün bulunmasıdır. Burada hastaların müzikle tedavi edildiği sanılmaktadır. Aslında müzikle tedavi (müzikoterapi), hem Selçuklu, hem de Osmanlı Dönemi'nde kullanılmıştır. Ünlü Türk bilgini Farabi "Musiki–ul Kebîr" adlı eserinde, müzikteki makamların insan ruhundaki tesirini inceleyerek bir cetvel halinde göstermiştir. Müzikal terapinin ilk uygulamalı örneğine, 1154 yılında Şam'da Nureddin Mahmud Zengi tarafından inşa ettirilen darüşşifada rastlanmaktadır. İspanya Murcia'dan Şam'a gelen Hekim Abdülmecid aynı zamanda müzisyen olup, müziğin hastalıkların tedavisindeki tesirini de incelemiştir. Bu nedenle Nureddin Zengi, onu hem başhekim, hem de özel hekim olarak görevlendirmiştir. Şam'daki bu şifahaneyi ziyaret eden Evliya Çelebi, orada hastaların kederini gidermek için günde üç defa güzel sesli hanendeler ve sazendelerin fasıllar yaptığından ve hastanenin başhekimi Yakubî Hüdaya'nın "Deva–yı Ruh" adında bir kitap yazdığından bahsetmektedir. Benzer bir uygulamanın, Kayseri Şifahanesi'nde de uygulanma olasılığı yüksektir.

1980 yılında yapılan onarım sırasında toprak altından bir çok spiralli künkler ortaya çıkmıştır. Uzmanlara göre; diğer Anadolu Selçuklu eserlerinde olduğu gibi, Darü'ş–Şifa'nın yakınlarında bulunan bir kaplıcadan sıcak suyu yapıya taşıyarak, merkezi ısıtma sistemi kurulmuş olduğu düşünülmektedir. Isınmak için hiç ocak bulunmaması da bu görüşü desteklemektedir.

Hospital and Medical School has open–courtyard, four–eyed halls are four–sided, one–storey plan type. In the example, the Darüşşifa and madrasah with separate courtyards, porches, jewels and other units are connected to each other by a corridor in the north of the inner courtyard. In the western part of the Darüşşifa, there are nine rooms / patient rooms of the same size, with a rectangular plan close to a square lined around a corridor, as it is in today's hospitals. This section is thought to be used as a mental health unit. It was emphasized that the co–planar structures adjacent to each other were kept larger.

It is known that in the first staff of the hospital were 2 physicians, 1 surgeon, 1 eye doctor, 1 pharmacist and 1 administrator, who were chief physicians, and Doctor Ebubekir was in Kayseri and served as chief physician. Meanwhile, Ekmelüddin Müeyyet, who was the chief physician in Konya, and Doctor Ebubekir, who works in Kayseri show that the health institution is managed from Konya.

An inscription in the middle of the crown door of the hospital there is a lion motif and it must be made in memory of Sultan II Kılıçarslan, Gevher Nesibe and Gıyaseddin Keyhüsrev on the right inside of the crown door where this inscription is located. A similar motif is found in the Sahabiye Madrasah near Darüşşifa.

◆ **Bronz Kandil** | Selçuklu Uygarlığı Müzesi

Darü'ş–Şifa'nın küçük odalarında hastanın yatırılarak tedavi edildiği, pratik eğitim yapıldığı, ameliyathanede İbni Sina metodu ile anestezi (afyon, sarı sabır, ademotu, hindistan cevizinden yapılan bir şurup) yapıldıktan sonra büyük ve küçük cerrahi operasyonlar, özellikle bakır tel metodu ile katarakt ameliyatı yapıldığı, buradaki loş ışıklı odaların göz ameliyatlarına uygun olduğu düşünülmektedir.

Yine bu dönemde çeşitli farmosötik şekillere de rastlanmaktadır ki bunlar esasen İbni Sina tarafından kaydedilen ilaç şekilleri olup Osmanlı Dönemi'nde de kullanılmıştır.

Şifaiye Medresesi'nin kapısı, 1942 yılında Milli Eğitim Bakanlığı tarafından onarılmış, 1955–1956 yıllarında bina büyük onarım görmüştür. Mimari ve teknik açıdan restorasyon çalışmalarına ilk kez Yüksek Mimar Ali Saim Ülgen tarafından başlanmış, ancak sonradan Vakıflar Genel Müdürlüğü bu işi üstlenmiştir. 1960 yılında Milli Eğitim Bakanlığı Müzeler ve Eski Eserler Genel Müdürlüğü'ne bağlı olarak Arkeolog Mahmut Akok'un yönetiminde, Selçuklu mimarisi üslubuna uygun şekilde restorasyon çalışmaları başlamıştır. Yapı 1969 yılında Hacettepe Üniversitesi'nin bir koluna bağlı olarak hizmete açılmış, ardından Erciyes Üniversitesi'ne devredilmiştir. 1980 yılında Prof. Dr. Ahmet Hulusi Köker'in uzun uğraşları sonucunda bugünkü halini alan son tamiri yapılmış, 1991'de de bazı ilavelerde bulunulmuş, Tıp Tarihi Enstitüsü olarak Erciyes Üniversitesi Tıp Fakültesi'ne devredilmiştir.

Kayseri Büyükşehir Belediyesi'ne 2012 yılında devredilince Belediye tarafından Selçuklu Müzesi kurma çalışmaları başlatılmıştır. Yapıda başta çatı olmak üzere onarımlar yapılmış, müze koleksiyonunun oluşturulması, içeriğinin hazırlanması için iki yıl boyunca yürütülen bir çalışma sürecinden sonra, 21 Şubat 2014'de Anadolu Selçuklu dünyasını farklı yönleriyle tanıtan Selçuklu Uygarlığı Müzesi adı altında müze olarak hizmete açılmıştır.

An important feature of this center is; as in some Anatolian Seljuk Darüşşifas, is a separate section for mental illness. It is thought that the patients are treated with music here. In fact, music therapy (musical therapy) was used both in the Seljuk and Ottoman periods. Farabi's famous Turkish knowledge about musicotherapy, in his work "Musiki–ul Kebir", examines the influence of music makers in the human psyche and shows them in a study. The first practical example of musical therapy is found in Damascus, built in 1154 by Nureddin Mahmud Zengi in Damascus. Physician Abdulmecid from Spain Murcia to Damascus was also a musician and studied the effect of music on the treatment of diseases. For this reason, Nureddin Zengi appointed him as both a chief physician and a private physician. Evliya Çelebi, who visited this healing facility in Damascus, talked about making chapels of beautiful voices and sages three times a day to relieve the sickness of the patients and writing a book called "Deva–yi Ruh" by the hospital's head physician Yakubi Hüdaya. A similar application is likely to be implemented in Kayseri Şifahane.

During the repairs made in 1980 many spiral bundles emerged from underground. According to experts; As in other Anatolian Seljuk works, a central heating system is installed by carrying hot water to the building from a hot spring near the darüşşifa and there is no stove (to warm up).

After performing the anesthesia (opium, yellow patty, adipose, coconut syrup) with the method of Ibn Sina (Avicenna) in the operating room where the patient was hospitalized and treated in the small rooms of the hospital, large and small surgical operations were carried out especially with the copper wire method. Dimly lit rooms are considered suitable for eye surgery.

Various pharmaceutical forms are also encountered during this period, which are mainly medical forms recorded by Ibn Sina and were also used in the Ottoman period.

The gate of the Şifaiye Madrasah was repaired by the Ministry of National Education in 1942, and the building was under major repair in 1955–1956. The architectural and technical restoration work was initiated by the architect Ali Saim Ülgen for the first time, but later the General Directorate of Foundations undertook this work. In 1960, under the direction of the Archaeologist Mahmut Akok under the supervision of the Ministry of National Education and the

General Directorate of Antiquities, restoration work began in accordance with the Seljuk architectural style.

The building was opened to service in 1969 by a branch of Hacettepe University, and then transferred to Erciyes University. In 1980, Prof. Dr. Ahmet Hulusi Köker's long efforts have resulted in the final repair of the present state and in 1991 some additions were made and the building was transferred to the Medical Faculty of Erciyes University as the Institute of Medical History. When it was transferred to the Kayseri Metropolitan Municipality in 2012, a work on establishing the Seljuk Museum was initiated. The museum was opened as a museum under the name of the Seljuks Civilization Museum, which introduced the Anatolian Seljuks world in different directions, was opened on February 21, 2014, after a period of two years of preparation for the creation of the museum collection and the preparation of the museum collection.

◆ **Keykubadiye Kazısından çıkan bazı eserler** | Selçuklu Uygarlığı Müzesi

SELÇUKLU UYGARLIĞI MÜZESİ

Gevher Nesibe Medresesi ve Şifahanesi 2014 yılından bu yana, Kayseri Büyükşehir Belediyesi'ne ait "Selçuklu Müzesi" olarak hizmet vermektedir. Anadolu Selçukluların önemli yapılarını barındıran bir kentte, alanında günümüze ulaşan tek örnek olan ve yıllarca yok olmaya yüz tutmuş, ancak 750. yılında tekrar hayata döndürülerek tüm bu olumsuzluklara rağmen bugünlere ulaşmış bir yapıya bu işlevin verilmesi, yapının yaşaması ve gelecek nesillere aktarılması açısından çok olumlu ve anlamlı olmuştur. Müze, çağdaş müzecilik anlayışı ile planlanmış olup, Anadolu Selçuklu tarihinden Kayseri'deki Selçuklu eserlerine kadar her şey, çeşitli şemalarla veya elektronik olarak, vitrinler içinde sergilenerek bizlere aktarılmaya çalışılmıştır. Medrese kısmının ana eyvanının yanında bulunan oda ise müzede geçici sergilerin yapıldığı veya konferansların verildiği küçük bir salon olarak düzenlenmiştir. Zaman zaman ana eyvan ve avlularda çeşitli konser, sergi gibi etkinlikler de düzenlenmektedir.

Anadolu Selçuklu Dönemi'nin en önemli saraylarından biri olan Keykubadiye Sarayı'nda 2015 yılından beri sürdürülen kazılarda bulunan çok sayıda sırlı, sırsız ve sıraltı tekniği ile yapılmış seramik eser kalıcı olarak Selçuklu Uygarlığı Müzesi'nde sergilenmeye başlamış ve yine bulunan eserler, o dönemin yaşantısını yansıtmak için sergilenmeye devam etmektedir.

SELJUK CIVILIZATION MUSEUM

Since 2014, the Gevher Nesibe Madrasa and Hospital has served as the Kayseri Metropolitan Municipality's "Seljuk Museum." Giving this function to a structure that is the only example of its kind that has survived to the present day in a city that hosts the important structures of the Anatolian Seljuks, which was on the verge of extinction for years, but was brought back to life in its 750th year and reached today despite all these negativities has been very positive and meaningful in terms of the survival of the building and its transfer to future generations. Everything from the Anatolian Seljuk history to the Seljuk artifacts in Kayseri has been tried to be conveyed to us using various schemes or electronically, displayed in showcases, and the museum has been planned with an understanding of contemporary museology. The madrasah's room next to the main iwan is set up like a small hall in a museum, where conferences and temporary exhibitions are held. Events like concerts and exhibitions are occasionally held in the main iwan and courtyards.

A large number of glazed, unglazed and underglazed ceramic works found in the excavations carried out since 2015 in Keykubadiye Palace, one of the most important palaces of the Anatolian Seljuk Period, have started to be exhibited permanently in the Seljuk Civilization Museum and the artifacts found continue to be exhibited to reflect the life of that period.

◆ F.: Abdullah Koç

HUNAT KÜLLİYESİ

I. Alâeddin Keykubad'ın eşi ve II. Gıyaseddin Keyhüsrev'in annesi Mahperi Huand (Hunad, Hunat, Hunt, Handi, Honat)* tarafından şehir merkezine yaptırılmıştır. Selçuklular'dan bize kalan külliye ve manzûmelerin en mühimlerinden biri olan Hunat Manzûmesi**, surun dışında ve İç

* "**Hunat**: Osman Gürbüz'ün etimolojik olarak gördiğine göre; "Hond, Hüvavend demek olup, "Hüdavendigar" ile aynı anlamı taşımaktadır. Farsça "Tanrı" kelimesine mülkiyet ve benzerlik ifade eden "vend" ile yine benzerlik, nispet, mübalağa ifade eden "gâr" eklerinin getirilmesiyle oluşturulan "Hüdavendigâr" "Tanrı, hakim, hükümdar, amir, efendi, sahip, bey" anlamlarına gelir. Hüdavend de bu anlama gelip, Gazneliler "Hüdavend–i Cihan– Efendi, hükümdar" anlamında kullanmaktadır.
Selçuklu ve Harezmşahlara ait belge ve fermanlarda ise, "hüdaygün, hüdaygûn–ı alem" aynı anlama gelen kelimelerdir. Osmanlılarda Hüdavendigar "padişah" karşılığı kullanılmış olup, I. Murad'la birlikte anıla gelmiştir.
Ayrıca "Hüdavend" ile aynı anlama gelen ve farklı formları olan "Hand, Hond, Hundî, Handî, Havent, Hudivend, Hund" formunun hepsi Hüdavend'in farklı şekillerde kullanımları olup, aynı anlama gelmektedir.
Tarihi seyir içerisinde görülmüştür ki, kedisinden sonra bir isim gelirse unvan, tek başına kullanılırsa da isim olarak geçmektedir.

** **Manzûme**:" Eş zamanlı olmayan ya da uzun bir zaman sürecinde farklı bânîler tarafından inşa ettirilen yapı toplulukları için kullanılır."

HUNAT KULLIYE

Wife of I. Alâeddin Keykubad and the mother of Gıyaseddin Keyhüsrev II, it was built by Mahperi Huand (Hunad, Hunat, Hunt, Handi, Honat) to the city center. The Hunad complex, one of the most important of the complexes left from the Seljuks, is located outside the village and east of İç Kale. This*

* **Hunat**: *According to the etymologically indicated view of Osman Gürbüz; "Hond means Hüdâvend and has the same meaning as "Hüdâvendigar". "Hüdâvendigâr" created by the introduction of the "gâr" suffixes expressing similarity, proportion, exaggeration with the "vend" expressing the property and similarity of Persian "God" comes to the meaning of "God, ruler, master, possessor, gentleman." Hüdâvend also means that the Gaznelians use "Hüdâvend–i Jihan, Efendi, the ruler".*
In the documents and fermans of the Seljuks and Harezmshahs, "hüdaygûn, hüdaygûn–ı alem" are words that come to the same meaning. In the Ottomans, Hüdâvendigar "sultan" was used as a counterpart and came to the memorial with Murad I.
In addition, "Hand, Hond, Hundi, Handi, Havent, Hudivend, Hund" forms, which have the same meaning with "Hüdavend" and have different forms, are all uses of Hüdavend in different forms and have the same meaning.
It is seen that in the historical course, if a name comes after itself, it is used as a title, or as a name if used alone.

Kale'nin doğusunda bulunmaktadır. Bu manzume; uzun mihveri kıble istikâmetinde olmak üzere inşa edilmiş bir cami ile caminin meydana bakan batı cephesinin önünde çapraz vaziyette bulunan bir çifte hamam, caminin kuzey tarafında kısmen camiye bitişik ve doğu batı istikâmetinde uzanan bir medrese ve kapısı medreseye açılmak üzere caminin kuzeybatı köşesinin iç tarafına yerleştirilen bir türbeden oluşmaktadır.

Yapı topluluğunu konu alan en ayrıntılı ve titiz çalışma, Haluk Karamağaralı'ya aittir. Araşıtırmacı, Hunat Külliyesi'ni bir manzûme olarak tanımlar ve binaların farklı tarihlerde yapıldığını başlangıçta bir bütün teşkil etmek üzere düzenlenmediğini, farklı zamanlarda düşünülüp, birbirine eklenen binalarla oluştuğunu, yani her yeni eleman planlanırken hem çevrenin, hem de daha evvel yapılan binaların vaziyetine uyulmak mecburiyetinde kalındığını açıklar.

Yapılarda yalnızca caminin taş kapılarında kitabe yer alır. Cami doğu ve batı taç kapılarında bulunan kitabesine göre H.635/M.1238 yılında I. Alaeddin Keykubad'ın Hristiyan eşi Mahperi Huand Hatun tarafından yaptırılmıştır. Mahperi Hatun'un ne zaman Müslüman olduğu kesin olarak bilinmemekle birlikte, eşi Keykubad'ın öldüğü ve yerine oğlu II. Gıyaseddin Keyhüsrev'in geçtiği 1237 tarihi ya da caminin yapılmasını emrettiği 1238 yılında Müslümanlığı kabul ettiği düşünülmektedir. Uzun süre Hristiyanlığını koruyan Huand Hatun'un* bu zaman aralığında Müslüman olması, oğlu Gıyaseddin Keyhüsrev'in başa geçmesini, sultanlığını kolaylaştırmak ve olası problemleri önlemek amacına yönelik olabilir.

Hunat Camii, çok destekli, kapalı iç avlulu, mihrap önü kubbeli, medrese açık avlulu, avlusu dört yandan revaklı, iki eyvanlı, tek katlı türbe kare kaideli sekizgen gövdeli ve tek katlı, hamam ise dört eyvanlı, dört köşe hücreli plan şemalarını yansıtır. Cami merkezli külliyede cami–türbe ve medrese ile cami–hamam bitişik tasarlanmıştır. Türbenin caminin içinde yer alması, camiyle fiziksel bir bağlantı kurarken, medreseden girişi olması, medrese ile organik bir ilişki sağlar.

Medresenin camiden önce, I. Alaeddin Keykubad döneminde yapıldığı kabul edilir. Selçuklu Siyasi tarihi izlendiğinde, I. Alaeddin Keykubad (1220–1237) dönemleriyle birlikte Kayseri siyasi ve sosyal anlam kazanmıştır. Keykubad Sivas'ta tahta çıktıktan sonra, Kayseri'ye uğrayarak tahta çıkışını/cülûsunu burada büyük şenlikle kutlamıştır. Kayseri bu dönemde; Sultan Alaeddin'in fetihlere hazırlandığı yer olduğu için Darü'l–Feth, Konya'dan sonra Selçuklu'nun başkenti olduğu için Darü'l–Mülk olarak anılır. Yine, Alaeddin Keykubad'ın sur dışında 1224–1226 yıllarında Keykubâdiye Sarayı'nı yaptırdığı, burada kaldığı, fetihlere buradan çıktığı bilinerek, bu sarayın genişleme ve ilerleme siyasetinde önem taşıdığı anlaşılmaktadır. Ayrıca 1227 yılında Keykubad'ın Eyyûbiler ile dostluk ve akrabalık kurmak için Melik Adil'in kızı Gaziye Hatun (Melike–i Adiliyye) ile evlenmesi, tören ve düğünün Kayseri'de yapılması, Kayseri'nin önemi açısından dikkat çekidir.

Özellikle I. Alaeddin Keykubad'ın 1228 Erzincan, 1230 Erzurum'u fethetmesiyle sonuçlanan Doğu Seferi'nde Kayseri üs olarak kullanılmıştır. Keykubad'ın Melikliği, tahta çıkışı, sultanlığı sürecinde "Sultanî" bir şehir kimliği taşıyan Kayseri, Sultanın Keykubâdiye Sarayı'nda bir eğlence sırasında ölümü (zehirlenerek ölmesi?) ile başlayan tartışmalı ölüm hikâyesi de olayın geçtiği yer olarak Kayseri'nin tarihe geçmesine sebep olmuştur.

Bu tarihsel veriler dikkate alındığında, söz konusu medresenin 1237 yılından önce yaptırılmış olduğunu, Keykubad'ın ölümüyle planlanmış olan külliyenin inşaatının yarım kalması, eşinin arzusunu bilen Mahperi Huand Hatun'un da külliyeyi tamamlama görevini üstlenmiş olabileceğini akla getirir.

* "II. Gıyaseddin Keyhüsrev'in eşi Gürcü Kraliçesi Rusudan'ın kızı Tamara olup, 1238 yılında Kayseri'de evlenmiş, adına Gürcü Hatun Tamara denmiş, uzun süre Hristiyanlığını muhafaza etmiştir. Bu Selçuklu sarayında, din bağlamında büyük bir tolerans olduğunu gösterir.
Gürcü Kroniği, Tamara'nın zorla Müslüman olduğunu yazsa da, Ahmed Eflâki Gürcü Hatun'un Mevlânâ'nın müridesi olduğunu, ona hürmetle bağlı olduğunu, zorla Müslüman olmasının dinsel taassup ile kaleme alındığını ifade eder."

complex includes a double mosque built in the direction for the long axis of Qibla and in front of the western front of the mosque facing the waterfall, a madrasah and door located on the north–western part of the mosque, partly in the vicinity of the mosque and extending in the east–west direction, placed inside the northwest corner of the mosque and a tomb.*

The most detailed and meticulous work on the building community belongs to Haluk Karamağaralı. The researcher defines the Hunat Complex as vernacular and says that the buildings are not organized to form a whole at the beginning but that they are formed at the different times and joined together with each other, that is to say, that every new element is planned according to the existing structure.

*On the buildings there is the inscription only on the stone gates of the glass. The mosque was built by Mahperi Huand Hatun, the Christian wife of I. Alaeddin Keykubad in H.635 / M.1238, according to the inscription on the eastern and western crown doors. While it is unclear when Mahperi Hatun was a Muslim, his wife died in Keykubad and it is believed that Gıyaseddin Keyhüsrev ordered the arrival of the camel with the date of 1237, and in 1238 he accepted the Muslims. The fact that Huand Hatun**, who protects her Christianity for a long time, is Muslim at this time may aimed at facilitating his son Gıyaseddin Keyhüsrev, facilitating his sultanate and preventing possible problems.*

Hunat Mosque is built with multi–support, covered inner courtyard, mihrab in front of the dome, Madrasah open courtyard, courtyard four sides from the portico, two halls, single storey tomb square frame with octagonal body and single storey and the bath reflects plan schemes with four eyelets and four corners. The mosque tomb and the madrasah and the mosque–hammock are designed adjacent. The fact that it is located in the glass of the turban, the physical connection with the glass, the entrance from the madrasah, provides an organic relationship with the madrasah.

It is accepted that the Madrasah was first built during the reign of I. Alaeddin Keykubad. When the political history of Seljuk was followed, Kayseri gained political and social meaning with the periods of I. Alaeddin Keykubad (1220–1237). After Keykubad came to the throne in Sivas, he came to Kayseri to celebrate his throne with great festivity here. In this period Kayseri the place where Darü'l–Feth–Sultan Alaeddin prepared for the conquest, Darü'l–Mülk became the Seljuk capital after Konya. Again, Alaeddin Keykubad outside the walls of the palace, which was built in the years 1224–1226 the Keykubadiye, he stayed here, recognizing that conquest to get out of here, this palace is understood that the importance of the enlargement policy and progress. Also in 1227 catching Ayyubid with the aim to establish friendship and kinship,

* **Manzûme**: *It is used for building communities that are not synchronous or built for a long time by different buildings." (Translated as complex).*

** *"The wife of Keyhüsrev II Gıyaseddin is the daughter of the Georgian Queen Ruslan, who was married in Kayseri in 1238, called Georgian Hatun Tamara for a long time, and preserved her Christianity for a long time. This shows that there is a great tolerance in the context of religion in the Seljuk palace.*
Even though Georgian sources wrote that Tamara was a Muslim forcibly, Ahmed Eflâki states that the Georgian Hatun mourned for Mevlana, that he is reverently bound to him, and that being a Muslim by force is a sign for religious persecution.

◆ **Hunat Medresesi'nden bir detay**

Caminin batı taçkapısındaki kitabede bânîsinin Mahperi Hatun olduğu ve 1238 yılında eşinin ölümünden ve oğlu II. Gıyaseddin Keyhüsrev'in hükümdarlığı kesinleştikten sonra yaptırdığı anlaşılmaktadır. Camiyle eş zamanlı olarak Mahperi Hatun'un, var olan hamamın batısına daha küçük ölçekli kadınlar kısmını eklettiği görülür. Cami ve medresenin açıldığı meydanda, çarpık konumlanan ve yapıların yönelimini etkileyen hamamda yapılan kazılar sonucu ortaya çıkan duvar çinileri çok özeldir.

Manzûmenin plan tasarımında, özellikle harimin kuzeybatısında üç sahın genişliğinde ve iki sahın derinliğindeki alan, Mahperi Hatun Türbesi için ayrılmıştır. İnşa kitabesi olmayan türbenin tarihi, tartışmalıdır. Türbenin camiden sonra, 1260 yılı dolaylarında yapıldığı kesin olmakla birlikte, yerinin önceden belirlenmiş olmadığı akla yatkındır. Haluk Karamağralı; Mahperi Hatun Türbesi'ni medreseye bağlayan geçidin iki tarafında

Melik Adil's daughter Gaziye hatun (Melike–i Adiliyye) and he married, ceremonies and weddings in Kayseri indicates the importance of Kayseri.

In particular, Kayseri was used as the base in the Eastern Expedition which resulted in the conquest of Keykubad I. Alaeddin Kaykubad in 1228 of Erzincan, in 1230 of Erzurum. Catching the throne, the sultanate in the process of "Sultani" city Kayseri was remembered during an entertainment at the Palace of the Sultan's Keykubadiye death (by poisoning) Starting with the controversial death story Kayseri is also the place where the incident occurred.

Given this historical data, it is thought that madrasah was built before 1237 With the death of Keykubad, the building process remained incomplete and suggesting that his wife knows the desire and fort his reason Huand Hatun also may have taken on the task complex to complete.

medrese duvarında çıkıntı teşkil eden bir yapı bakiyesinin bulunduğunu, bu bakiyeye ait taşların kuyruklarının medrese duvarına gömülmüş ve medrese duvarı ile bu bakiyenin her iki yanda dilatasyon meydana getirmiş olduğunu, burada medrese yapılırken muhafaza edilmiş eski bir yapının olduğuna işaret eder. Duvar kalınlığı ve örtü sistemi ile bu yapının, gayri–i İslamî olduğuna hükmeder. Karaman'da XVII–XVIII. yüzyıllarda yapıldığı tahmin edilen ve halen hapishane olarak kullanılan Ermeni Kilisesi'nin güneydoğu köşesinde "vaftiz hücresi" olduğu söylenilen aynı tipte bir yapı olduğunu, özellik olarak araştırmalarına ve eldeki bilimsel verilere göre Hunat Medresesi'ne bitişik bu gayr–i İslâmi yapının da bir vaftiz hücresi olmasını muhtemel olarak görür.

Ona göre: "Texier, caminin XIV. yüzyılın ortalarında Hacı Bayram'ın arkadaşı ve tarikatın kurucusu olan Hoven adlı bir dervişin hatırasına yaptırıldığını yazmaktadır. H.E. Tozer'de türbenin mahalli olarak "Hwant" teleffuz edilen "Hoven" adlı dervişe ait olduğunu belirtmiştir. Sanat tarihçileri, Huand Hatun'un hüviyeti kesin olarak bilindiği için, bu seyyahların nakilleri üzerinde durmamıştır. Ancak kendisine göre, rivayetlerin asırlar boyunca değişerek tanınmayacak hale gelmesini, Erzurum'daki Çifte Medrese örneğinde gösterir. Yine başka bir araştırmacı da –Osman Gürbüz– onu teyit edecektir. Medrese ve cami yapılırken, bu gayr–i İslami yapının üzerine Huand Hatun Türbesi yapılarak korunduğunu ve İslami bir hüviyet kazandığını ifade eder. Ancak türbe yıkılıp, yerine Mahperi Huand Hatun Türbesi yapılınca, türbede yatan dervişin lakabıyla, Mahperi Hatun* arasında bir bağ kurulup, halk arasında söylene söylene Mahperi Huand Hatun olmuştur, şeklinde açıklama yapar.

Yine devamla; genel yapıyı dikkate alarak Mahperi Hatun'un Türbesi için civarda yer bulmanın zor olduğunu, avluda ise hasara uğramış belki de yıkılmış türbenin üzerine, yeni türbenin inşa edildiğini, zorlanarak da olsa türbenin Medrese'ye bağlandığını ifade eder. Minarenin 1726 yılında yapıldığını, ezanın daha önce muhtemelen dama çıkılarak okunduğunu belirtir.

Alaeddin Keykubad Şam Seferi'ne çıkmak üzere Kayseri'de bulunduğu sırada büyük oğlu Gıyaseddin Keyhüsrev'i tekrar Erzincan Meliki, ikinci zevcesi Melike–i Adiliyye'den doğan küçük oğlu İzzeddin Kılıçarslan'ı da veliaht tayin etmiş ve bütün devlet büyüklerini ona biat ettirmiştir. Bu tayinlerden sonra sultan zehirlenmiş, bazı emirlerin muhalefetine rağmen, Sadettin Köpek'in entrikaları ile Gıyaseddin Keyhüsrev tahta çıkarılmıştır. Alaeddin Keykubad'la on altı yıl süren evliliği süresince, Hristiyan kalmış olan Mahperi Hatun'un ihtidadı ancak onun ölümünden sonra olmuştur.

* "Alaeddin Keykubad, Kalanaros (Alâiyye) Kalesi'ni 1221'de fethetmiş ve şehrin hâkimi Kyr Vart'ın kızı ile evlenmiş, sultan sonradan Mahperi Hatun adını almıştır. Bir müddet Hristiyan kalan Mahperi Hatun'un ihtida ettiği tarih tespit edilememiştir. II. Gıyaseddin Keyhüsrev, İstanbul Latin İmparatoru Baudouin'e gönderdiği bir mektupta; "Mahperi Hatun'un anesinin Hristiyan olduğunu ve babasının sağlığında dinini muhafaza ettiğini" yazmıştır. Alaeddin Keykubad 4 Şevval 645/31 Mayıs 1237'de ölmüştür Mahperi Hatun Şevval 635/Mayıs–Haziran 1238'de caminin inşasını emretmiştir. Tarihçilere göre, bu aralıkta İslamiyeti kabul ettiği sanılmaktadır.

The inscription on the western portal of the mosque where it is written that the owner is Mahperi Hatun and it was built in 1238 after her husband died and his son Gıyaseddin Keyhüsrev II took the throne. It is seen to have added small–sized women part to the west of the bath. In the square where the mosque and the madrasah are opened, the wall tiles which appear as a result of excavations made in baths which are distorted and affect the orientation of the structures are very special.

In the plan design of the complex, especially in the north of the harim, the area of three faults and the depth of the two factions is reserved for Mahperi Hatun Tomb. The history of the tomb, which does not have a construction inscription, is controversial. It is conceivable that the place had not been predetermined, although it is certain that the tomb was built around 1260 years after the construction of the mosque. Haluk Karamağralı thinks Mahperi Hatun Tomb is connected to the madrasah on the two sides of the wall of the madrasah, the structure of a building that is protruding, the stones of this stone are buried in the wall of the madrasah and the madrasah wall and this gaze have brought to the dilatation square in both directions. Here, there already exists an old structure. With the wall thickness and the covering system, it is understood that this work is non–Islamic. There is a similar structure built in XVII–XVIII centuries in Karaman. It is estimated that building made in the century and is still in the southeast corner of the Armenian Church used as a prison "baptism cell" is rumored same type is a structure, and the research characterized by scientific data Huand Madrasah adjacent to this non– Islamic structure in a baptism cell.

According to him: "Texier writes that the mosque was built in the middle of the XIV century, in the memory of a dervish named Hoven, a friend of Hacı Bayram. H.E Tozer stated that the tomb belongs to the dervish called 'Hoven' which is locally 'Hwant'. Art historians have not stopped on the transplants of these travelers since Huand Hatun's identity is strictly known. According to him, however, it shows that the narratives have become unrecognized for centuries, in the example of the Double Madrasah in Erzurum. Another researcher will confirm it –Osman Gürbüz. While the madrasah and the mosque are being built, this unoccupied Islamic building is said to have been preserved by the Huand Hatun Tomb and earned an Islamic masterpiece. However, the tomb was demolished and replaced by Mahperi Huand Hatun Tomb, and Mahperi Huand Hatun was mentioned as a connection between Mahperi Hatun and the people.*

Taking into account the overall structure of Mahperi Hatun it is difficult to find a place in the vicinity to the tomb in the courtyard damaged, perhaps destroyed shrines on the new tomb was built, which indicates that enforcing

* *"Alaeddin Keykubad conquered Kalanaros (Alaiyye) the fortress city of the 1221's and married the judge's daughter Kyr Vart, the sultan took the Mahperi Hatun name later. The history of Mahperi Hatun, which was a Christian for a while, can not be traced. Gıyaseddin Keyhüsrev II in a letter to Istanbul Emperor Baudouin of Istanbul; "That his mother is a Christian and that his father is oblivious to religion in his righteousness". Alaeddin Keykubad 4 Şevval 645/31 died in May 1237 and Mahperi Hatun ordered the construction of the mosque in Şevval 635 / May–June 1238. According to historians, it is believed that she accepted Islam in this period.*

◆ F.: Elanur Karadağ Hunat Camii içi

Hunat erkekler hamamının önce, kadınlar hamamının sonra inşa edildiği anlaşılmaktadır. Her iki hamamın bânîsi meçhuldür. Tokat Pazar'da Hatun Hanı (1238–1239), Yozgat Karamağara'da Çınçınlı Sultan Hanı (1239–1240) da Mahperi Hatun'un yaptırdığı eserlerdir. Kitabeli olan üç eseri de, oğlu Gıyaseddin Keyhüsrev'in tahta çıkışından ve kendisinin de İslamiyeti kabulünden sonra inşa edilmiştir. Çinilere bakarak, Mahperi Hatun'un kadınlar hamamını cami ile birlikte yaptırdığı düşünülmektedir.

albeit shrine connect to the madrasah. Minaret was made in 1726, indicating that the crest was probably read out of the roof before.

Alaeddin Keykubad while he was in Kayseri to go Damascus appointed eldest son Gıyaseddin Keyhüsrev again as Erzincan Melik, the second wife of Melik–i İzzeddin Adiliyye born the youngest son of Kılıçarslan also has designated as heir and grow the state major of allegiance to him. After these appointments, the Sultan was poisoned, despite the opposition of some orders, the intrigues of Sadettin Köpek and Gıyaseddin Keyhüsrev was taken to the throne. During the marriage of Alaeddin Keykubad for sixteen years, Mahperi Hatun, who had remained a Christian, was in possession but after his death.

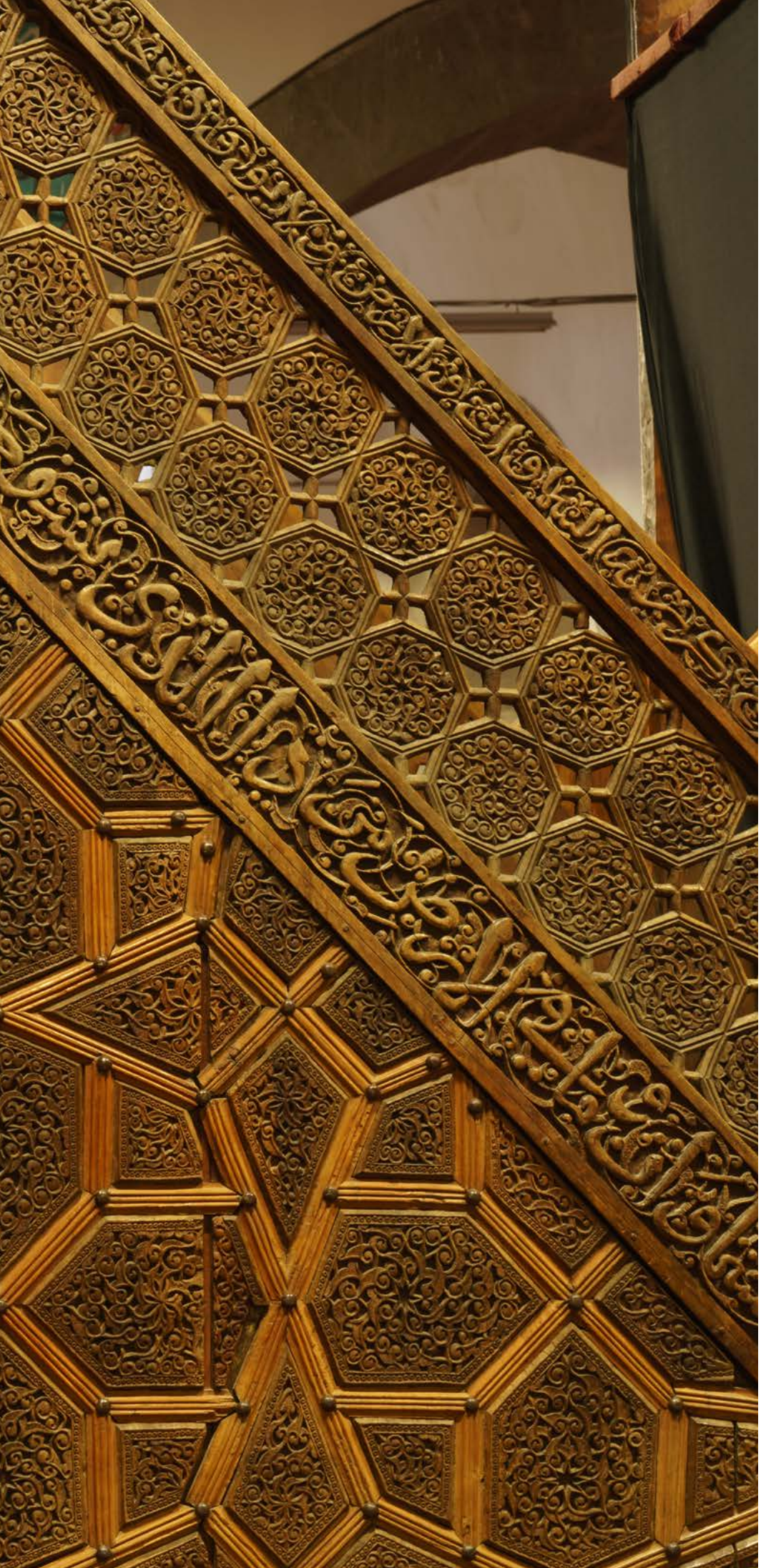

Hunad Medresesi bugün Kayseri Büyükşehir Belediyesi tarafından restore edilip, şair ve yazarlar için bir kültür merkezi olarak düzenlenmiştir. 1929 yılından itibaren, uzun yıllar Arkeoloji Müzesi olarak kullanılmıştır. 1969 yılında Gültepe'de inşa edilen Arkeoloji Müzesi'nin hizmete girmesiyle, 1998 yılına kadar Etnografya Müzesi olarak kullanılmıştır. Müze 1998 yılında Güpgüpoğlu Konağı'na taşınmış, Medrese ise Kayseri Valiliği tarafından Vakıflar Bölge Müdürlüğü'ne, oradan da Büyükşehir Belediyesi'ne devredilmiştir.

Medresede ebru, ney, tespih, kaligrafi, hüsnühat, tezhip, çini sanatlarının icra edilip, eğitim verildiği atölyelerin yanı sıra aile danışma merkezi, hadis, Osmanlıca, Arapça derslerinin de verildiği bölümler bulunmaktadır.

It is understood that the Hunat men's bath was built first, and the women's bath was built after that. Both baths are vacant. Mahperi Hatun, Hatun Inn (1238–1239) in Tokat Pazar and Yozgat Karamağara Çınçınlı Sultan Inn (1239–1240) are his works. The three companions were also built after the conquest of his son, Giyaseddin Keyhusrev, and after his acceptance of Islam. Looking at the works, it is thought that Mahperi Hatun built a women's bath together with a mosque.

The Hunad Madrasah was restored today by the Kayseri Metropolitan Municipality and organized as a cultural center for poets and writers. Since 1929, it has been used as Archaeological Museum for many years. It was used as an Ethnography Museum until 1998, when the Archeology Museum built in 1969 in Gültepe was in service. In 1998 the museum moved to Güpgüpoğlu Mansion, Kayseri Governorship by the Regional Directorate of Foundations, and from there Metropolitan Municipality has taken it over. Ebru, nay, rosary, calligraphy, hüsnühat, illumination, whether enforcement of ceramic art training lessons are given by workshops as well as being a family counseling center, Hadith, Ottoman and Arabic courses.

◆ F.: Abdullah Koç

CAMİ–İ KEBİR

Ulu Camii, Sultan Camii

Kadim çağlardan beri bir çok tarihi hadiselere sahne olmuş olan Kayseri, eski eserler bakımından da önemlidir. XIX. yüzyılda şehre gelen Batılı seyyahlar, şehirdeki eski eserler hakkında bilgi vermişlerdir. Ancak seyyahların eserlerinde, İslâmi döneme ait eserler hakkında eksik veya hatalı bilgiler vardır. Adı geçen eserler, ilk defa Halil Ethem Bey tarafından ele alınarak, kısaca tasvir edilmiş, arkeoloji ve mimarlık bilimi açısından incelenmesi, ancak yakın zamanlarda Albert Gabriel tarafından olmuştur. Kayseri'deki bugün ayakta kalan eserlerin hemen hemen tamamı, Türk hakimiyeti zamanından kalmadır. Türk Devri eserleri özellikle XII.–XII. yüzyıllarda Danişmendliler ve Selçuklular zamanında inşa edilmiş olup, Osmanlı Dönemi'nde ise, bu binalara ilaveler yapılmıştır. Bu tarihi binaların çoğu, tahribat ve bakımsızlıktan dolayı harabe halini almış, bazıları tamamen yok olmuş, bazıları da acemice yapılan tamiratlarla orijinalliğini kaybetmiştir. Süsleme açısından Konya ve Sivas'taki eserler kadar, muhteşem çini ve oyma süsleme içermez ve sade bir özellik taşır. Bu eserlerde süslemeler genellikle cümle kapısı, mihrap, pervaz gibi kısımlarda kullanılmıştır.

Halil Ethem Bey'in tespit ettiği en eski kitabe; H.589/M.1193 tarihini taşımakta ve şimdi tamamıyla harap olmuş Hoca Hasan Medresesi'ne ait

CAMI–I KEBIR

Ulu Mosque, Sultan Mosque

Kayseri, which has been the scene of many historical events since the ages, is also important in terms of ancient artifacts. Western travelers who came to the city in the XIX. Century, gave information about the ancient artifacts in the city. In the works of these travelers, the works belonging to the Islamic revolution are missing or they have written incorrect information about their details. The mentioned works were first described by Halil Ethem Bey, briefly described in terms of archeology and architecture, but recently by Albert Gabriel. Almost all of the works that survive today in Kayseri remain from the time of Turkish domination. It was built in the time of the Danishmends and the Seljuks in the XII –XIII centuries, and in the Ottoman period, these buildings were built. Most of these historic buildings have been ruined due to destruction and lack of care, some have completely disappeared, and some have lost their orginance with reparations. In terms of ornamentation, it does not contain as much tile and carvings as the artifacts in Konya and Sivas, and it has a simple feature. In these works the ornaments are generally used in the sections such as the gate, the altar, the moldings.

bulunmaktadır. Mevcut Türk eserlerinin en eskisi Danişmendliler zamanından kalma Ulu Cami'dir. Sultan Camii, Cami–i Kebir olarak da zikredilen Ulu Cami, 35 x 50 m ebadı ile devrinin en büyük camisi iken, Hunat Camii yapıldıktan sonra bu vasfını kaybetmiştir. 43 kemer ayağına istinad eden damı düz ve döneminde toprak ile örtülüydü.

Ulu Cami'nin kiliseden dönüştürülmüş bir cami olmasıyla ilgili rivayetler; caminin inşasında kullanılan sütunların bir kısmının eski binalardan taşınmış olması ve bir kilisenin yerine inşa edilmiş olmasıyla izah edilebilir. Caminin kıble tarafında Melik Gazi Medresesi, bunun içinde Melik Gazi'ye ait olduğu düşünülen kitabesiz bir türbe bulunur. Danişmendli Melik Muhammed Gazi (1134–1143) zamanında inşa edilmiştir. Sonradan Selçuklu hükümdarı I. Gıyaseddin Keyhüsrev zamanında, 1205 tarihinde Danişmendli emirlerinden Muzafferüddin Mahmud bin Yağıbasan tarafından tamir edildiğine dair bir kitabe vardır.

Kayseri'yi gezen Evliya Çelebi, bu caminin şehrin en eski camisi olduğundan, minaresinin eşsizliğinden bahseder. Cami, yer yer onarım görmüşse de, 1716 yılında meydana gelen zelzelenin etkisiyle kubbe ve kemerleri ile, sütun ve duvarları yıkılmış, beş sene harap halde kaldıktan sonra 1722 tarihinde Matbah–ı Âmire Emini Kayserili Hacı Halil Efendi tarafından eski mimari şekli yenilenerek imar ve inşa edilmiştir.

Günümüzde yıkılmış ve ortadan kalkmış olan medrese ile birlikte külliye halinde yaptırılan cami, dikdörtgen bir plan üzerine kurulmuş ilk İslami cami tipine dahildir. Biri mihrabın önünden, diğeri ortada olan kubbelerden orta kubbe Osmanlı Dönemi'nin sonlarında, XIX. yüzyılda yapılmıştır. Caminin zemini, bugün şehir zemininden üç metre aşağıda kalmıştır. Daha önce dolmuş olduğu halde, 1955 yılında yapılan onarımda hafriyatla şimdiki orijinal zemin bulunmuş ve camiye taş merdivenle inilmeye başlanmıştır. Cami hariçten Osmanlı Devri görünümünü 1716 depremi sonrasında yapılan tamirle almıştır. Batıda kıbleye yakın, sonradan açılmış kapısı ile birlikte dört adet olan kapıları da şekillerini bu tamirle almışlardır. Dam kalın toprak tabakasıyla kaplıyken, son restorasyonda toprak kaldırılmış, taş kaplanmış, üzerine asfalt dökülmüş ve kubbeler de kurşunla kaplanmıştır. Batı duvarı ortasına yerleştirilen kalın tuğla minare, şerefeye kadar orijinal olup, şerefeden sonraki kısmı Osmanlı Dönemin'de yenilenmiştir.

The earliest inscription found by Halil Ethem Bey belongs to the Hoca Hasan Madrasah, which carried the history of H.589 / M.1193 and is now completely devastated. The oldest of the existing Turkish works is the Ulu Mosque from the Danishmends time. The Sultan Mosque, the Ulu Mosque, also referred to as the Cami–i Kebir, is the largest mosque of the period with a size of 35 x 50 m, but lost its qualities after Hunat Mosque was built. The dam was flat in 43 arches and covered with soil during his period.

Rumors about the Ulu Mosque being a converted mosque from the church can be explained by the fact that some of the pillars used in the construction of the mosque have been moved from old buildings and have been built instead of a church. Melik Ghazi Madrasah on the side of the glass, there is a mausoleum which is thought to belong to Melik Ghazi. It was built in the time of Danishmend Melik Muhammad Ghazi (1134–1143). Later on, during the reign of Seljuk I. Gıyaseddin Keyhüsrev, there was a bishop of 1205 orders that he was repaired by Muzafferüddin Mahmud bin Yağıbasan.

Evliya Çelebi, who travels to Kayseri, says that this is the oldest mosque in the city, and that it is unique with its minaret. The facility also has been seen in places repairs, with the domes and arches of the impact of the earthquake that occurred in 1716, columns and walls collapsed, the 1722 date after staying five years disrepair Matbah–i Amire Emiri Hacı Halil zoning renewed old architectural shape by the Lord and was built.

The mosque, built in the form of a complex with the madrasah, which was destroyed today, is the first Islamic mosque built on a rectangular plan. One is from the front of the mihrab, the other is from the middle dome, the middle dome is the end of the Ottoman period, it was built in the XIX. Century. The floor is now three meters below the city floor. If it had already been filled up, in the repair done in 1955, the present original ground was found by excavation and the stone started to go down with stone stairs. Outside the mosque, the appearance of the Ottoman monastery was repaired after 1716 earthquakes. In the west there are four gates, which are close to Qibla with the gate opened later, and they have taken their form with this repair. When the dam was covered with thick soil layer, the soil was removed in the last restoration, the stone was covered, the asphalt was poured on it, and the domes were covered with lead. The thick brick minaret, located in the middle of the western wall, was original until the honor and the next part from honor was renewed in the Ottoman period.

◆ Cami–i Kebir'in minberinden bir detay

Bugün caminin etrafı, Osmanlı Dönemi'nde ticaret alanı olarak kullanılması nedeniyle, ticari yapılarla çevrilidir. Kuzeyinde 1728 yılında Sultan III. Ahmed zamanında Sadrazam Nevşehirli Damat İbrahim Paşa tarafından yaptırılan Vezir Hanı bulunmaktadır. Kuzeydoğu cephesinde cami ile Vezir Hanı arasında dar bir geçit yer almaktadır. Caminin güneydoğu cephesinde, XIX. yüzyılda yapılmış Raşid Efendi Kütüphanesi yer almaktadır. Önceleri kütüphaneye caminin içinde bulunan bir kapıdan geçilerek girilmekteydi. Kütüphanenin

Today it is surrounded by commercial buildings because it was used as a trade area during the Ottoman period. To the north is the Vezir Inn which was built by the Grand Vizier Nevşehirli Damat İbrahim Pasha during the reign of Sultan III. Ahmed in 1728. There is a narrow passage between the mosque and the Vezir Inn on the northeast corner. On the southeastern edge of the mosque, Raşid Effendi Library, which was built in the 20th century. The front was entered by passing through a door in the library window. To the east of the library, there was a building called a

doğusunda ise, mahkeme hanı olarak adlandırılan bir yapı bulunuyordu. Caminin güney cephesine bitişik olan ve camiyle aynı döneme tarihlenen, yine Danişmendli Dönemi'ne ait Melik Gazi Medresesi olarak adlandırılan yapı bulunmaktadır. Medreseden günümüze sadece caminin kıble cephesine bitişik olarak yapılmış türbesi kalmıştır.

court–house. There is a building called Melik Ghazi Madrasah belonging to the period of Danishmends, which is adjacent to the southern ceiling of the glass and dates back to the same date as the glass. The Mediterranean daylight was left only in the tomb, which was built adjacent to the facade of the glass.

◆ Kapalı Çarşı Havadan

KAPALI ÇARŞI

Türkiye'nin en eski çarşılarından olan "Kayseri Kapalı Çarsısı" Kale surlarının içinde yer almış olup, Kayseri'nin Osmanlı hâkimiyetine geçtiği XV. yüzyılın ortalarından itibaren oluşmaya başlamıştır.

Çarşı, Kayserililer'in "İçerişar–İçşehir" olarak adlandırdıkları bölgede XII. yüzyıl Danişmendli idaresinden kalan Ulu Camii ile sonradan temelleri ortaya çıkarılan ve günümüzde Kapalı Çarşı içerisinde yer alan, Selçuklu Pervane Bey Medresesi ve Dış Kale sur kapısından, şimdiki Bürüngüz Camii yerinde bulunan Meydan Kapısı'na kadar olan alanda, XV–XIX. yüzyıl arasındaki bölüm yapılmıştır. Çarşı kompleksindeki ilk yapı, "Bedesten"-dir. Kapalı Çarşı'nin dükkanları ile birlikte oluşmaya başlaması, Osmanlı Sultanı II. Bayezid'in yakın hizmetkârlarından olup, onun zamanında Kayseri Valiliğine atanan Mustafa Bey tarafından Bedesten ve çevresindeki dükkanların yapılandırılması ile başlamıştır.

Kayseri Kapalı Çarşısı, İç Kale'nin güneybatı köşesi ve batı yönünde birbirine paralel ve birbiriyle dik açıyla kesişen beşik tonozla örtülü sokaklar dizisinden oluşmuştur ve ızgara planlıdır. Çarşıya belli dönemlerde ek sokaklar inşa edilmiştir.

Kanuni Sultan Süleyman zamanında Kayseri'de kadılık yapmış olan Kadı Burhaneddin, 1548 yılında ilave dükkanlar yaptırmış ve vakfiyesinden anlaşılacağı üzere; "Uzun Çarşı, Neccarlar, Kazzazlar, Keçeciler, Kuyumcular Çarşıları" o dönemde oluşmuştur. Çarşının üzerinin kapalı olduğuyla ilgili bir bilgi bulunmayıp, dükkanların araları açık yol şeklinde olup, kışın karların atıldığı karlıklar bulunmaktadır.

Çarşı'ya yapıldığı günden itibaren, yangınlarla birlikte yeni binalar eklenmiş, onarım görmüştür. Özellikle 1849 ve 1870 yangınında Kadı Mahmud Vakfı dükkanları yanmış, yerine yenileri yapılmıştır. 1870'deki yangından sonra Maraşlı Osman Paşa'nın gayretiyle Belediye tarafından 1804 dükkanlı ve kapalı olarak inşa edilip, bugünkü şeklini almıştır. Çarşının tonozları 1935 yılında Kayseri Valisi tarafından neredeyse tamamen yıktırılmıştır. 1987–1991 yılları arasında tekrar inşa edilmiştir.

Bürüngüz Camii'nin ön kısmına kadar uzayan bölümleri de meydanı genişletmek amacıyla tamamıyla yıktırılmıştır. Hacı Efendi, Urgancılar ve Katrancılar Çarşıları bu yıkımdan kurtulmuş çarşılardır. Belediye Başkanı

KAPALI ÇARŞI

Kayseri Grand Bazaar

The "Kayseri Grand Bazaar", one of the oldest bazaars in Turkey, is located within the castle fortifications, and it is known that it began to form from the middle of the XV. Century when Kayseri passed to Osmanlı dominance.

Bazaar is situated in "Intrinsic–Inner City" region where is found Ulu Mosque of XII. Century, which is left from the Danishmend era and later found in the basement of the Grand Bazaar, from Seljuks Pervane Bey Madrasah and outer fortress wall gate to the Square Gate which is at the present Bürüngüz Mosque. The first building in the bazaar complex is "Bedestan". The beginning of the establishment of the Grand Bazaar with its shops started with the restructuring of the Bazaar and the shops around it by Mustafa Bey, who was one of the close servants of the Ottoman Sultan II. Bayezid and was appointed to the Kayseri governorship at his time.

The Kayseri covered bazaar consists of a series of streets covered with vaults intersecting each other at right angles and parallel to each other in the southwestern and west directions of the interior and the grid is planned. Additional streets have been built in the bazaars at certain times.

Kadi Burhaneddin, who was a judge in Kayseri during the time of Süleyman the Magnificent, built additional shops in the year 1548 and can be understood from the records; "Long bazaar, Neccarlar, Kazzazlar, Keçeciler, Jewelers' Market" was formed at that time. There is no information about the fact that the bazaar is closed at that time, the shops have roads in between and there are also snowmobiles in which snow is laid in the winter.

From the day when the bazaar was built, new buildings were added with the fires, and repairs were made. Especially in the fires of 1849 and 1870 Kadi Mahmud Foundation shops were burned and replaced with new ones. After the fire in 1870, with the efforts of Maraşlı Osman Pasha by the municipality, built 1804 shops and can took its present shape. The vault of the bazaar was almost destroyed by the Governor of Kayseri in 1935. It was rebuilt between 1987–1991.

In the parts extending to the front part of the Bürüngüz Mosque, it was torn in order to expand the square. Hacı Effendi, Urgancılar and Katrancılar are the bazaars that have survived this destruction. Mayor Osman Kavuncu,

SEV
erkek
ERVAN
AYAKKABI
KARTAL
GİYİM
BOSS
HUGO BOSS

◆ F.: Elanur Karadağ- Kapalı Çarşı

Osman Kavuncu ise Bakırcılar, Kazancılar gibi bazı çarşıları sanayi bölgesine taşımıştır. Bu uygulama, Kapalı Çarşı'da o yıllarda ticaretin durgunlaşmasına sebep olmuştur.

Kapalı Çarşı, Mehmet Çayırdağ ve Hamdi Kodan tarafından "1 Aralık 1975 (Çarşı 1975 yılında Kayseri Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu tarafından tescillenmiştir) tarihinde hazırlanan tescil fişinde şu bilgiler yer almaktadır:

"H.1266/M.1849 tarihinde yapılan Kapalı Çarşı, Geç Osmanlı Dönemi Sivil Mimarî örneklerindedir. Birbirine paralel ve birbirini kesen dar ve uzun sokaklardan meydana gelmiş, sağlı–sollu küçük dükkanların yer aldığı, çeşitli yönlerinde çıkış kapıları bulunan bir yapıdır. Sokakların üstleri tonozla örtülmüştür. Her birinin sokaklarına farklı bir ad verilen on beş çarşısı vardır. Kapalı Çarşı'nın doğusundaki Kazancılar Caddesi, batısında Ulu Camii, Pamuk Han, kuzeyinde İstanbul Caddesi, Cumhuriyet Meydanı, güneyinde Şekerciler Çarsısı yer alır. Hacı Efendi Çarsını'nın çıkış kapısı üzerinde 0,35 x 0,71 m ebadında mermer kitabe bulunmaktadır."

moved some bazaars to the industrial zone. This practice led to a stagnation of trade in the closed–market during those years.

The registration dossier prepared by Mehmet Çayırdağ and Hamdi Kodan for the Grand Bazaar by the Ministry of Culture on the date of 1 December 1975 (Bazaar registered in 1975 by Kayseri Cultural and Natural Assets Protection Board) contains the following information:

"The Grand Bazaar, which was built on H.1266 / M.1849, is an example of Late Ottoman Civil Architecture. It is a structure with various openings and doors, which are located in parallel to each other and intersecting narrow and long streets. The tops of the streets are covered with vaults. There are fifteen bazaars and each of them has a different name. There is Kazancılar Street east of the Grand Bazaar, Ulu Mosque, Pamuk Inn in the west, Istanbul Street, Cumhuriyet Square in the north, Şekerciler Çarsısı in the south. On the exit gate of Hacı Effendi Bazaar there is a marble statue of 0,35 x 0,71 m."

◆ Vezir Hanı Havadan

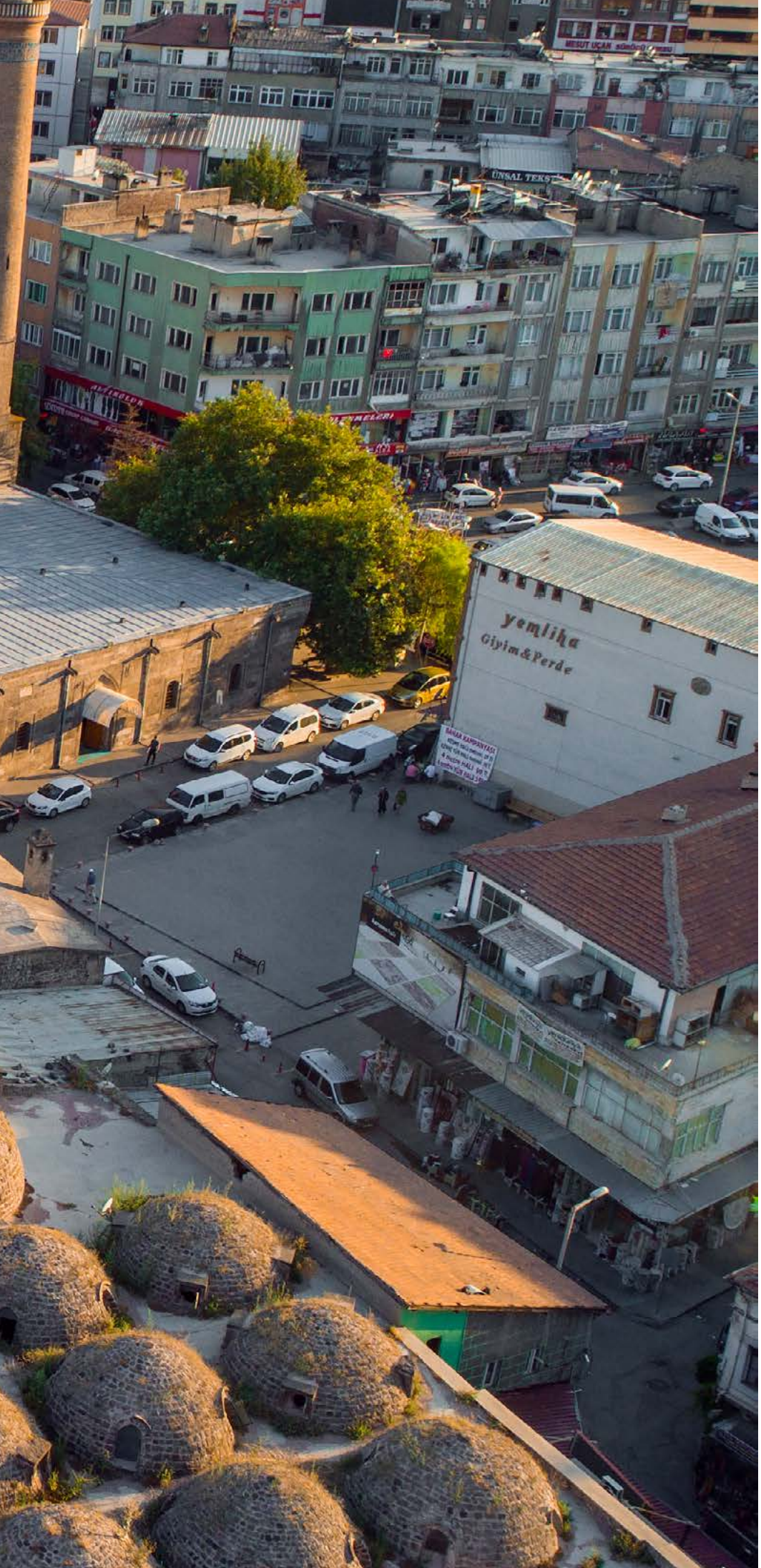

VEZİR HANI

Kayseri Ulu Camii'nin (Cami–i Kebir) kuzeydoğu köşesindedir. Giriş kapısı doğu cephesinden olup, Kapalı Çarşı'nın bir bölümünü oluşturan Urgancılar Çarşısı girişinin yanındadır. Hanın duvarı, yanındaki bedestenin duvarıyla birbirinden bir koridorla ayrılmıştır. Vezir Hanı, kesme taştan yapılmış bir yapıdır. İki katlı ve iki avluludur. Girişteki gayri muntazam küçük avludan sonra, ortasında eskiden bir çeşmenin havuzu bulunduğu bildirilen gayet geniş bir avluya girilir. Revakları altında bulunan iki ayrı merdivenle üst kata çıkılır. Girişteki kitabenin yeri boştur. Günümüzde kullanılmakta olan Vezir Hanı'nda bir de yatır bulunmaktadır.

Vezir Hanı, Sultan III. Ahmed Dönemi'nde Sadrazam Nevşehirli Damat İbrahim Paşa tarafından 1724 yılında yaptırılmıştır. Çarşının kıymetini arttırmak için çarşıda sadece kuyumcu, abacı, kumaşçı, çuhacı gibi o günün itibar gören mesleklerinin faaliyet gösterebileceği bir ferman ile şarta bağlamıştır. Bu uygulama ile handaki dükkanlar çok kıymetlenmiştir. İbrahim Paşa'nın ölümünden sonra, 1731 yılında yayımlanan yeni bir ferman ile esnafın istediği yerde mesleğini yürütebileceği belirtilerek, öne sürülen şart serbest bırakılmıştır.

Kayseri Vakıflar Bölge Müdürlüğüne ait olan handa, bugün orta avlu çevresinde bulunan 20'si şahsa ait 154 iş yerinden 12'si aktif olarak çalışmaktadır. Derici esnafının çalıştığı dönemlerde, ağır koku nedeniyle turistlerin gezemediği Vezir Hanı, 1970'lerde restore edilmiştir.

VEZIR INN

It is located in the northeast corner of Kayseri Ulu Mosque (Cami–i Kebir). The entrance gate is from the east side and is next to the entrance of the Urgancılar Bazaar which forms part of the Grand Bazaar. The Inns wall is separated by a corridor with the wall of the Bedestan next to each other. Vezir Inn is a structure made of cut stone. Two floors and two courtyards. After the informal little hedonist in the entrance, a very large courtyard is entered in the middle of which a pool of a former fountain is reported. Two separate staircases beneath the porches lead to the upper cave. There is also a deposit in the Vezir Inn, which is being used today.

The Vezir Inn was built in 1724 by the Grand Vizier Nevşehirli Damat İbrahim Pasha during the reign of Sultan III. In order to increase the importance of the bazaar and to increase its value, it was concluded with an order that only the jewelery, lapidary, clothes, With this application, shops are highly valued. After the death of Ibrahim Pasha, in 1731, a new edict was issued, stating that the tradesmen who requested could carry out his profession in the place where he wanted.

The building which belongs to the Kayseri Foundations Regional Directorate, is active today in 12 out of 154 work places belonging to 20 persons in the vicinity of the central courtyard today. Vezir Inn, which was not visited by tourists due to heavy smell, was restored in the 1970's when the leather shop owner was working.

BEDESTEN

Öncelikle Osmanlı Dönemi'nde bir yapı türü olarak karşımıza çıkan ve Osmanlı şehirlerinin ticaret dokusunun çekirdeğini oluşturan bedestenler (Arapça "bez satılan yer" demek olan "bezzaziye, bezistan kelimesinden gelmektedir) ilk yapıldıklarında bez ve kumaş satılan yerler olarak tasarlanmış, daha sonra plan tipleri itibariyle güvenli ve korunaklı yerler oldukları için, antikaların, kıymetli ve değerli malların satıldığı yerler olmuşlardır. XIV.–XVII. yüzyıllar arası ticaretin canlı merkezlerini oluşturan mekânlardır.

Vakıf malı olarak yapılan bedestenler; gelişmiş ve ticari faaliyetleri yoğun şehirlerde genellikle bir, büyük şehirlerde iki veya üç adet bulunurlar. Bedestenlerin boyutları da şehrin ticari kapasitesine göre değişmektedir. Çok ender olarak bedestenler, kişisel mülk olarak da yaptırılmıştır.

Selçukluların en önemli ticaret merkezlerinden biri olan Kayseri'de çarşılar şehrin etrafını saracak şekilde sur dışında yer alırken Osmanlı Dönemi'nde ticari yapıların hepsi şehir merkezinde, sur içinde yapılmaya başlanmış ve bu dönemde oluşmaya başlayan geleneksel ticaret dokusu zamanla büyümüştür.

1497'de Kayseri Sancakbeyi Mustafa bin Abdulhay tarafından "Kayseri Hançerli Sultan Vakfı Bedesteni" ve etrafındaki 38 dükkan, Kapalı Çarşı'nın ilk yapısı olarak yaptırılarak, ticari dokunun oluşumu başlamıştır. Bedesten

BEDESTAN

First of all, the bedestans ("bezzaziye", which means "place to sell cloths" in Arabic), made as a place to sell cloths and then as sheltered bodies, places where antiquities, precious and valuable goods are sold, constitute the vital centers of trade between the XIV and XVII centuries.

Bedestans built as foundation areas and there is usually one in one city, but two or three in cities with high developed and commercial activities. The size of the bedestans also varies according to the commercial capacity of the city. Very rarely the bedestans were built as personal property.

In Kayseri, one of the most important trade centers of the Seljuks, bazaars were located outside the city walls to surround the city. During the Ottoman period, commercial structures were all built in the city center, and the traditional trade structure that started to emerge during this period has grown over time.

In 1497, Kayseri Sancakbeyi Mustafa bin Abdulhay built "Kayseri Hançerli Sultan Foundation Bedestan" and 38 shops around it as the first structure of the closed bazaar and initiated the formation of commercial structure. This commercial structure, centered on Bedestan and Ulu Mosque, has begun to be formed in the "Cami Kebir" neighborhood, which has existed since the Seljuks. Other trade buildings on this site; Pamuk Inn, Gön Inn, Vezir Inn,

ve Ulu Camii merkezli oluşan bu ticaret dokusu, Selçuklulardan beri var olan Cami–i Kebir Mahallesi'nde oluşmaya başlamıştır. Bu dokudaki diğer ticaret yapıları; Pamuk Hanı, Gön Hanı, Vezir Hanı, Kapalı Çarşı'dır. Diğer anıtsal yapılar; Ulu Camii, Asmalı Çeşme, Mehmet Melik Gazi Türbesi, Raşid Efendi Kütüphanesi, Kadı Hamamı'dır. Bu doku içinde olup da yok olan yapılar ise; Mahkeme Hanı ve Melikgazi Medresesi'dir.

Bedestenin önceki vaziyetlerini bildiren birçok tarihi kayıt bulunmaktadır. En son 1975 yılında basit onarımı yapılan yapı, günümüze kadar başka hiçbir ciddi onarım görmemiştir.

Mimari olarak sağlam kalın taş duvarlı, kare veya dikdörtgen planlı olan yapıların karakteristik örtü sistemi kubbelerdir. Öncelikle vakıf malı olduklarından sonsuza kadar ayakta kalabilsinler diye; ayrıca banka, kasa gibi vazifeleri de olduğundan sağlam taş malzemeyle yapılmışlardır. Genellikle sayıları yapının büyüklüğüne göre 3 ve 20 arasında değişen, üstü demir kapaklı kubbelerle örtülerek, yaklaşık aynı büyüklükte olan kare şeklindeki hacimlerin yan yana gelmesiyle oluşmaktadır. Bu kubbeleri taşıyan kalın duvarları, kemerleri taşıyan ayakları, ayakları taşıyan pabuçlarıyla; kapıları, pencereleri, bezeme elemanlarıyla yapı bir bütündür.

Tüm bedestenlerin ortak karakteristik özellikleri olduğundan, Kayseri Bedesteni de diğer Osmanlı Dönemi bedestenleriyle de az da olsa ortak

Grand Bazaar. Other monumental constructions; Ulu Mosque, Asmalı Fountain, Mehmet Melik Ghazi Tomb, Raşid Effendi Library, Kadi Hamamı. The destroyed structures on this side are; Mahkeme Inn and Melikgazi Madrasah.

There are many documents and historical records that inform the previous situation of the Bedestan. The structure, which was recently repaired in 1975, has not undergone any serious repair until today.

Bedestans in architectural sense are solid thick–walled, square or rectangular plan is the characteristic covering system of buildings, domes. First of all, they were made of solid stone material since they were the property of the foundation and served as the bank and the safe, so that they could survive forever. Generally, according to the size of the number structure, the sizes ranging from 3 to 20 are formed by overlapping square–shaped volumes of about the same size, covered with iron–covered domes. The thick walls carrying these dome, the feet carrying the arches, the stone carrying the feet, doors, windows, the structure is formed as a whole.

Since all the bedestans have common characteristics, Kayseri Bedestan is common in other places with other Ottoman bedestans. Kayseri Bedestan resembles Tokat Bedestan, which has at most nine domes as its architectural volume and plan, two adjacent sides and four gates.

özellikler göstermektedir. Kayseri Bedesteni, mimari hacim ve plan şeması olarak en çok dokuz kubbesi, iki yanına bitişik arastası ve dört kapısı olan Tokat Bedesteni'ne benzemektedir.

Kayseri Bedesteni'nin diğer bedestenlerden en büyük farkı, kubbelerinde bulunan pencerelerdir. Buna benzer uygulamaya sadece Makedonya'daki "İştip Bedesteni"nde rastlanılmaktadır. Bayburt Bedesteni'nin kubbe pencereleri ise orijinal değildir, sonradan açılmıştır. Ayrıca malzeme kullanımı yönüyle de dışarıda moloz taşı, iç cephelerin bazı bölümlerinde, ayaklarda, pencere kenarlarında, silmelerde ve kemer örgülerinde kesme taş kullanılarak küçük farklılar olsa da İştip Bedesteni'ne benzemektedir.

Kayseri bedesteni; Bursa'daki Mustafa Bey Vakfiyesi'ne bağlı olup, vakıf kayıtlarında "Hançerli Sultan Vakfı" olarak geçmektedir. Hançerli Sultan Bedesteni'ni yaptıran Mustafa Bey'in eşi Fatma Hanım'dır. Fatma Hanım, II. Bayezid'in oğlu Mahmud Bey'in kızıdır. İstanbul ve Bursa'da da yapıları olan Fatma Hanım'ın mezarı İstanbul'dadır. Bedesten'in özgün vakfiyesi, Vakıflar Genel Müdürlüğü Arşiv Dairesinde 584 numaralı defterin 150. Sayfa ve 76. Sırasında kayıtlı olup, H.907/M.1501 Şevval ayı tarihlidir. Vakfiyede Bedesten ve çevresiyle ilgili bilgiler yer almaktadır. Yine Bedesten'le ilgili bir çok tarihi kayıt vardır. Bunlardan birisi de, Kadı Bedreddin Mahmud Vakfiyesi'dir. Kayseri'de XVI. yüzyıl ortalarında kadılık yapmış olan Kadı Bedreddin Mahmud, Bedesten'i yaptıran Mustafa Bey'in dedesidir.

The biggest difference of Kayseri Bedestan from other bedestans is the windows in their domes. A similar practice is found only in the "İştip Bedestan" in Macedonia. The dome windows of the Bayburt Bedestan are not original, they were later opened. In addition to the use of materials; outside the mud stone is similar to İştip Bedestan, although there are small differences in some parts of the interior facades, on the feet, on the edges of the windows, in the stones and in the belt frames using cut stone.

Kayseri Bedestan is affiliated to Mustafa Bey Foundation in Bursa and is referred to as "Hançerli Sultan Foundation" in foundation records. The wife of Mustafa Bey, who has built the Hançerli Sultan Bedestan, is Fatma Hanım. Fatma Hanım is the daughter of Mahmud Bey, the son of Bayezid II. The tomb of Fatma Hanım, who had buildings also in İstanbul and Bursa, is in Istanbul. The original foundation of Bedestan is registered in the Archives Office of the General Directorate of Foundations on the 150th page and the 76th line of the 584 numbered book and is dated H.907 / M.1501 Şavval. Foundation has information about bedestan and its surroundings. Again, there are many historical records about bedestan. One of them is Kadi Bedreddin Mahmud Foundation. Kadi Bedreddin Mahmud, who had been a judge in the mid–16th Century, is the grandfather of Mustafa Bey, who made the Bedestan.

VEZİR HANI- BEDESTEN-PAMUK HANI YENİLEME ÇALIŞMALARI

Kayseri'de her dönem ticaretin gelişimini etkileyen unsurlar olmuştur ve şehir her dönem önemli bir ticaret merkezi olmuştur. Bu nedenle Kayseri köklü bir ticari yapı geleneğine sahiptir. Kayseri'de çarşılar şehrin etrafında (sur dışında) yer alırken, 14. yüzyılın ikinci yarısından itibaren şehir merkezinde de (sur içinde) ticari yapılar yapılmaya başlanmıştır. Kayseri Kapalı Çarşısı, İç Kale ve Ulu Camii arasındaki alanda zamanla gelişmiştir.

Pamuk Hanı, Bedesten, Gön Hanı, Vezir Hanı gibi yapılar sur içindeki ticari hayatın önemli yapılarından bazılarıdır. Günümüze kadar ticari işlevlerini devam ettiren bu yapılar zamanın yıpratıcı etkisini üzerlerinde taşımaktadırlar.

Zamanla yıpranan bu yapıları, Kayseri Büyükşehir Belediyesinin desteğiyle yeniden ayağa kaldırmak ve ticarî hayata entegre etmek için kapsamlı bir restorasyon çalışması yürütülmektedir.

VEZIR INN- BEDESTAN-PAMUK INN RENOVATION WORKS

The growth of trade in Kayseri has always been affected by various factors, and the city has always been a significant trade hub. Because of this, Kayseri has a long-standing tradition of commercial construction. In contrast to Kayseri's bazaars, which were situated outside the city's walls, commercial construction began inside the walls of the city in the latter half of the 14th century. In the space between the Great Mosque and the Citadel, the Kayseri Grand Bazaar grew over time.

Structures such as Pamuk Inn, Bedesten, Gön Inn, Vezir Inn are some of the important structures of commercial life within the wall. These buildings, which have remained in use for commercial purposes up to the present, have a worn-out appearance.

An extensive restoration project is carried out with the assistance of Kayseri Metropolitan Municipality in order to restore these structures, which have deteriorated over time, and integrate them into modern commerce.

KAROĞLU

PAMUK HANI

(Penbe Han, Kapan Hanı)

Cami-i Kebir Mahallesi'nde, Vezir Hanı'nın batısında, Ulu Camii'nin kuzeyinde bulunan Pamuk Hanı veya Kapan Hanı, tarihî kaynaklarda Penbe Han olarak geçmektedir.

Türk Ticaret tarihinde önemli bir yere sahip olan "Kapan hanları", Anadolu Selçuklularından itibaren görülen ticari yapılardır. Bu hanlar tek cins olan ticaret maddesinin toptan satışına hizmet eden kapalı birer pazar yeri hüviyetindedir. Kapan hanları*, Osmanlı Dönemi'nde gerçek bir anıt olarak ortaya çıkmıştır.

Kapan kelimesi, sözlükte "büyük terazi, kantar" anlamında açıklanmaktadır. Latince "campana"dan Farsçaya, buradan "kab–ban – kab tutan, kab ile uğraşan" şekliyle Arapça'ya geçtiği, Türkçe'ye ise "kapan" olarak girdiği düşünülmektedir. Mısır'da kantar kullanan kimseye "kabbanî", alım–satım mukavelelerine nezaret eden kuruma "Divanü'l–Kabbanî" denirdi.

İstanbul'a gelen yiyecek, ihtiyaç maddelerinin ekspertiz, ölçüm, fiyatlandırma ve dağıtım işlemlerinin yapıldığı kapanlar, Haliç girişinde ayrı birer iş ve ticaret merkezi konumundaydı. Bunların en büyükleri; "Yağkapanı, Unkapanı, Balkapanı"dır.

Bunlar, içinde satılan malların adlarıyla anılmaktadır. Böylece büyük tartı aletinin adı olmaktan çıkıp, günümüz toptancı hallerine veya zahire borsalarına benzeyen yerlerin adı olmuştur. Un, yağ, baldan başka tahıl, kahve, tütün, ipek, pamuk, kumaş ve çeşitli dokumalar kapanlara getirilir, görevliler eşliğinde (Kadı naibi, esnaf temsilcisi, muhtesib) tartılır, kalite, ve çeşidine göre vergi ve narha tabi tutulduktan, fiyatları belirlendikten sonra esnaf aracılığıyla tüketiciye arz edilirdi.

Kayseri Pamuk Hanı, kuruluş amacına uygun olarak kullanılmasına rağmen, bugün neredeyse "harabeye dönmüş" haliyle restore edilmeyi bekliyor.

Klasik bir Osmanlı yapısı olan ve kare planlı bir alan üzerine oturtulan Pamuk Hanı, ortası revaklı avlulu olup, iki katlı olarak, inşa edilmiştir. Hana giriş, doğu cephesinden sağlanmıştır. Girişin güneyine, buradaki orijinal mekanlar yıkılıp, iki katlı ilave mekanlar eklenmiştir. Zemin katındaki yerlerde büyük ölçüde tadilat yapılmıştır.

Yapı çeşitli vakıflarda zikredildiği üzere XIV. yüzyılın sonlarında veya XV. yüzyılın ilk yarısında inşa edilmiş olmalıdır. (*Yasemin Demircan, eserin Şah Hatun Vakfı olduğunu ileri sürer*)

* **Kapan**: TDK sözlüğünde kapan: "Pazara satılmak üzere gelen yiyecek maddelerinin tartıldığı resmî büyük kantar ve bu kantarın bulunduğu yere denir.
Kapan hanları: Osmanlı Dönemi'nde başta İstanbul olmak üzere ticaret pazarlarına sahip şehirlerde özellikle zahire türünden, ihtiyaç maddelerinin alınıp–satıldığı toptancı halleri, mal çardakları ve borsalarıydı.

PAMUK INN

Penbe Inn, Kapan Inn

Pamuk Inn or Kapan Inn located in the Cami–i Kebir district, to the west of the Vezir Inn, north of the Grand Mosque, is referred to as Penbe Inn in historical sources.

"Kapan Inn", which has an important place in Turkish trade history, is a commercial structure seen since Anatolian Seljuks. These inns are closed market places serving the wholesale of the single type of trade material. The Kapan Inns became a real monument during the Ottoman period.

The kapan word is explained in the dictionary in the sense of "large scale, weigh bridge". It is thought that it came from Latin word "campa–na" to Persian from here to "Kab–ban–kab, dealing with kab" and to Turkic as "kapan". In Egypt, the person who used a weigh bridge called "kabbanî" and the institution that control the buy–sell forces "Divanü'l–Kabbanî".*

The kapans where the expertise, measurement, pricing and distribution processes of food and necessities came to Istanbul were separate business and trade centers at the entrance of the estuary. The biggest of them is "Yagkapanı, Unkapanı, Balkapanı".

These are referred to by the names of the goods sold therein. Thus, it became the name of the places that came out of the name of the big scale instrument and resembled today's wholesale markets or gourmet stock exchanges. Flour, coffee, tobacco, silk, cotton, fabric and various textile material are brought to this place and weighed in the accompaniment of the officials (kadi naibi, artisan representative, muhtesib) and afterwards the goods are offered to the consumers.

Although Kayseri Pamuk Inn is used for its purpose, it is waiting to be restored as it is almost "ruined" today. Pamuk Inn, which is a classic Ottoman structure and sited on an area with a square plan, was built as a two storey pavilion with a courtyard. The entrance was provided by the eastern face. To the south of the entrance, the original spaces there were demolished and two additional floors were added. The ground floor has undergone large scale modifications. Since the structure is mentioned in various foundations, it must have been built by the end of the XIV. Century or at the beginning of XV. Century. (Yasemin Demircan suggests that the work belongs to Shah Hatun Foundation)

* **Kapan**: In the TDK dictionary: "the official large weigh weighing the food items coming to the bazaar to be sold and this is where the weighbridge is located."
Kapan inn: During the Ottoman period, especially in cities with trade markets such as Istanbul, the wholesale market, goods shelves, and stock markets where goods bought and sold, especially in the form of raw materials.

KURŞUNLU CAMİİ

Hacı Ahmet Paşa Camii, Mimar Sinan Camii

"Doğancı" olarak da bilinen Ahmed Paşa, soyunu Halid bin Velid'e dayandıran Kastamonu'lu İsfendiyar sülâlesinden gelir. Kanuni Sultan Süleyman'ın sarayında eğitim görmüş, ardından Sultanın Doğancıbaşısı olmuştur. Doğancı lakabını bu nedenle almıştır. Yüz yaşını aşan Ahmed Paşa, yine Mimar Sinan'ın yaptığı Üsküdar'daki türbesine gömülmüştür. Kurşunlu Camii'nin Mimar Sinan'ın Kayseri'de yaptığı iki camiden biri olduğu söylenir. Diğer cami de Çerkez Osman Paşa Camii'dir ki, günümüze kalmamıştır.

Kurşunlu Camii, 12,3 m'lik kubbesiyle Sinan'ın Anadolu'da yaptığı en büyük kubbeli yapılardandır. Cami avlusundaki sekiz sütun üzerine oturan şadırvanı, Sultan Aziz'in yüzbaşısı olan Cemaleddin Efendi tarafından İç Kale bölgesi yakınında yaptırılmıştır. 1930'lu yıllarda "Şehzade, Millet Çeşmesi" olarak bilinen bu şadırvanı, Kurşunlu Camii avlusuna taşımışlardır. Caminin hemen karşısında Mimar Sinan Parkı ve heykeli bulunmaktadır.

Ahmed Paşa, Kurşunlu Camii'ni Mimar Sinan'a Konya Valisi iken yaptırmıştır. Kayseri, o tarihlerde, Sancak olarak Konya Vilayeti'ne bağlıydı. Ancak Konya Valileri, bu tarihlerde Kayseri'de ikâmet etmekteydi. Ahmed Paşa, Sultan II. Selim ve III. Murad'ın en yakın hizmetlerini gören kişi olmuştur.

KURŞUNLU MOSQUE

Hacı Ahmet Pasha Mosque, Mimar Sinan Mosque

Ahmed Pasha, also known as the "Falconer", comes from the Kastamonu, which bases his descendant on Khalid bin Valid. He was educated in the court of Sultan Süleyman the Magnificent and later became the Falconer of the Sultan. That's why he took his nickname. Ahmed Pasha, who is over a hundred years old, was buried in the tomb of Üsküdar which Mimar Sinan built. It is said that the Kurşunlu Mosque is one of the two mosques that Mimar Sinan built and the other is Çerkez Osman Pasha mosque which cound not reach our day.

Kurşunlu Mosque is the biggest domed structure of Sinan with 12.3 m dome in Anatolia. The fountain on the eight columns in the courtyard of the mosque was built by Cemaleddin Effendi, the captain of Sultan Aziz, near the İçkale district. In the 1930's, they carried this fountain known as "Prince, Millet Fountain" to the courtyard of Kurşunlu Mosque. Opposite the mosque is the Mimar Sinan Park and the statue.

Ahmed Pasha get Kurşunlu Mosque built by Mimar Sinan when he was Konya Governor. Kayseri was then affiliated to Konya Province as Sanjak. However, the governors of Konya had resided in Kayseri in those days. Ahmed Pasha was the closest servant of Sultan II. Selim and III. Murad.

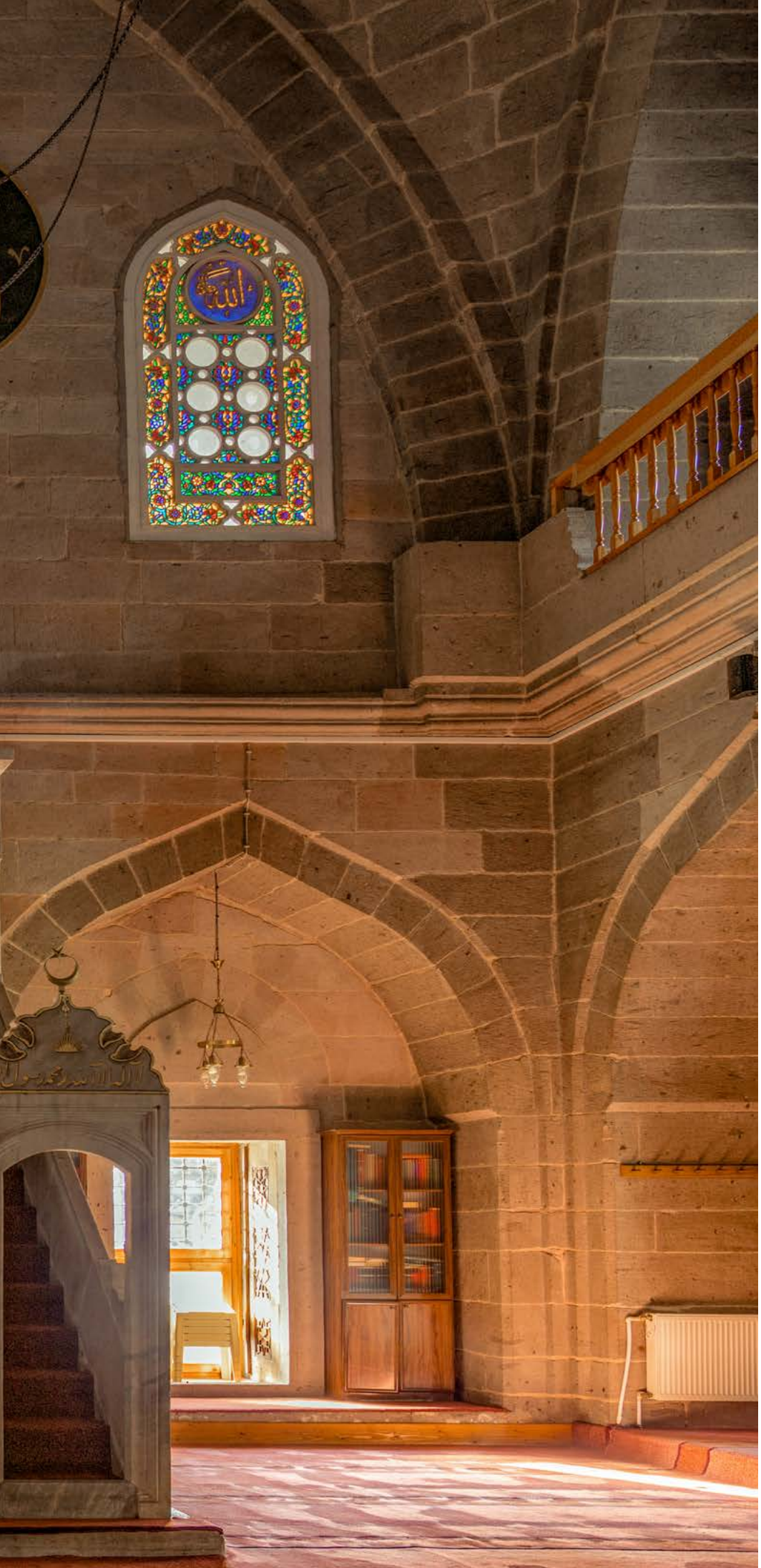

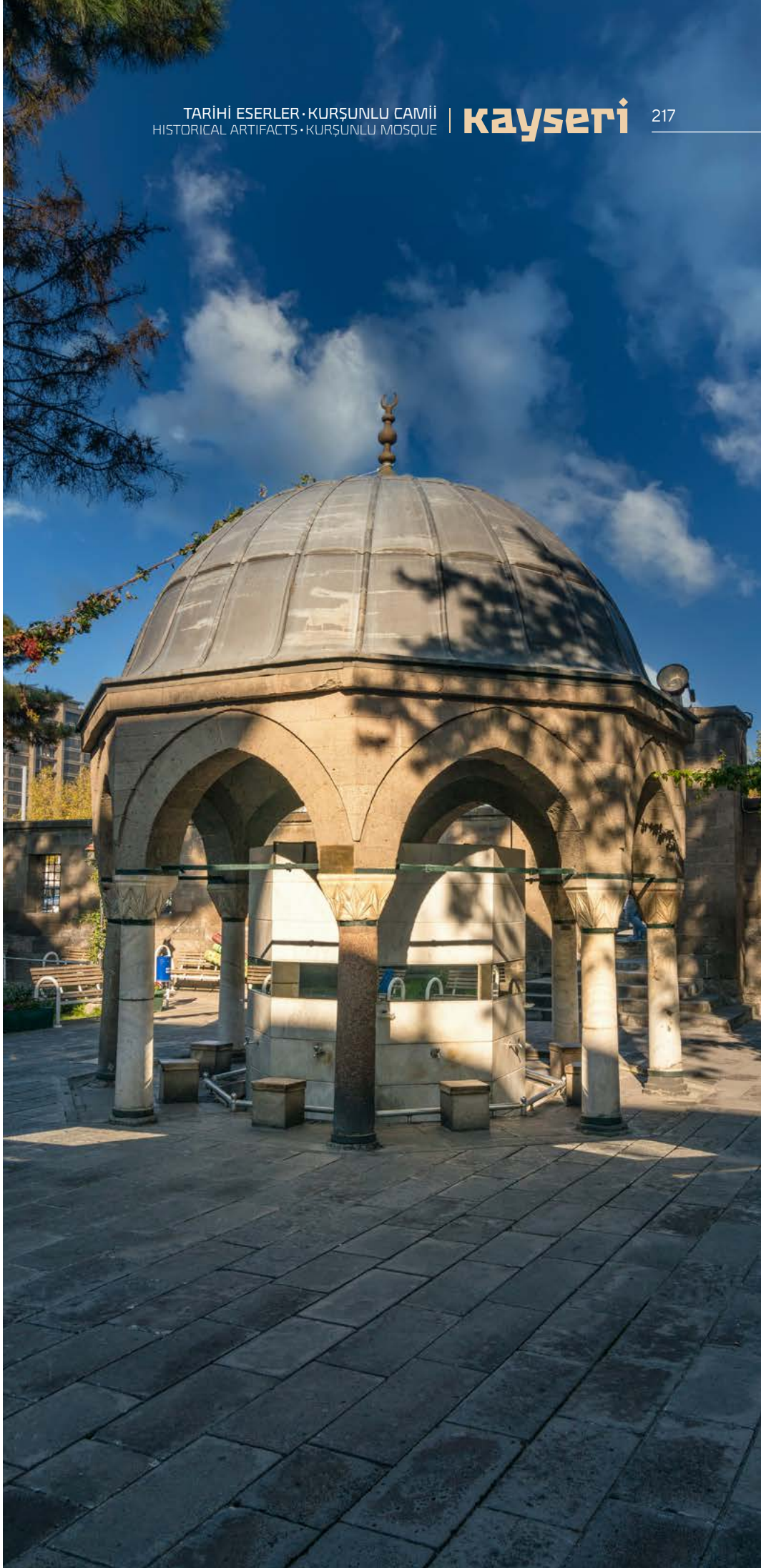

Talas
Erciyes

DÖNER KÜMBET

Şah Cihan Hatun Türbesi

Talas Caddesi üzerinde, Seyyid Burhaneddin Mezarlığı'nın batısında bulunmaktadır. Eserin kitabesinde inşa tarihi belirtilmemektedir.

Şah Cihan Hatun Türbesi, "Döner Kümbet" olarak da bilinir. Yapının Döner Kümbet olarak adlandırılmasının nedeni; çok köşeli ve yuvarlık yüzlü olmasından dolayıdır.

Ziyaretgâhın kapısı üzerindeki iki satırlık kitabenin Türkçesi şöyledir:
"*Bu türbe saadetli Şah Cihan Hatun'un Türbesidir. Allah onu rızasına eriştirsin.*"

Bu ifadelerden kümbetin Şah Cihan Hatun adına yaptırıldığı anlaşılmaktadır. Ancak Şah Cihan Hatun'un kim olduğu bilinmemektedir. Bazı uzmanlar, Sultan I. Alaeddin Keykubad'ın kızı olduğu söylerler. Yapılış tarihiyle ilgili de çeşitli görüşler vardır. 1276–1279 tarihleri arasında yapılmış olduğunu söyleyenlerin yanında, Albert Gabriel 1276, Halil Ethem XIII. yüzyılın son yarısı, Hakkı Önkal ve Haluk Karamaağralı 1285, Cezmi Tuncer 1295–1300 yıllarını yapılış tarihi olarak verirler.

DÖNER TOMB

Şah Cihan Hatun Tomb

It is located on Talas Street, west of Seyyid Burhaneddin Cemetery. The date of construction is not mentioned in the monument.

Shah Cihan Hatun Tomb is also known as "Döner Tomb it ". The reason why it is called the revolving tomb is its polygonal and rounded face.

The Turkish version of the two–line booklet on the door of the villa is like this:

"This tomb is a tomb of Shah Cihan Hatun. God will take care of her."

It is understood from these statements that the building was made in the name of Shah Cihan Hatun. However, it is not known who Shah Cihan Hatun is. Some experts say she is the daughter of Sultan I. Alaeddin Keybubad. There are various opinions about the date of the construction. Along with those who said that it was built between 1276–1279, Albert Gabriel says 1276, Halil Ethem says the last half of the thirteenth century, Hakkı Önkal and Haluk Karamağaralı say 1285 and Cezmi Tuncer says between 1295–1300 as the date of construction.

EMİR (MELİK) GAZİ TÜRBESİ

Anadolu'da kurulan ilk Türk beyliklerinden birisi olan Danişmendliler, Orta Anadolu'nun Türkleşmesi ve İslamlaşması'nda büyük pay sahibi olmuşlardır. Beyliğin kurucusu kabul edilen Danişmend Gümüştegin Ahmet Gazi'nin 1104 yılında ölümü üzerine, yerine oğullarından Emir Gazi (1104–1134) geçti. Danişmedoğulları Beyliği'nin en parlak dönemi, Emir Gazi devrinde olmuştur. Damadı, Selçuklu Sultan I. Mesud üzerinde kurduğu otoriteyle Türkiye Selçuklu Devleti'ni kendisine tabi hale getirmiştir. Bizans İmparatorluğu'na karşı başarılı seferler düzenleyerek, ülkesinin topraklarını Sakarya Nehri'ne kadar genişletti. Öte yandan Ermeniler ve Haçlılar üzerine seferler düzenlemek suretiyle ülkesinin güneyini güvenlik altında tutmaya çalıştı. Onun zamanında Danişmendliler beylikten, devlet konumuna yükseldi. Elde ettiği başarılardan dolayı Büyük Selçuklu Sultanı Sencer ve Abbasi Halifesi Müstersid tarafından kendisine "Melik" unvanı verildi.

Melik Gazi Türbesi, Kayseri'nin Pınarbaşı ilçesinin Melikgazi köyünde bulunup, yüksek bir tepenin yamacındadır. Yapı üzerinde herhangi bir kitabe yoktur. Oktay Aslanapa, yapının kesin olarak Melik Gazi'ye atfedilemeyeceğini, benzerlerine bakarak türbe mimarisinin XII. yüzyılın son çeyreğinde yapılmış olabileceğini, halbuki Melik Gazi'nin 1134 yılında öldüğünü ifade etmektedir

EMIR (MELIK) GHAZI TOMB

Danishmends, one of the first Turkish principals established in Anatolia, had a large share in Turkism and İslamization of Central Anatolia. After the death of Danishmend Gümüştegin Ahmed Ghazi, who was accepted as the founder of the principal, died in 1104, Emir Ghazi (1104–1134) and his sons served afterwards. The most brilliant period of the Danişmedoğulları Emirate, Emir Ghazi was in the process of overthrow. His son in law Seljuk Sultan Mehmed I established on the authority of the Seljuk State of Turkey has made it subject to himself. By organizing successful campaigns against the Byzantine Empire, he expanded the land of his country to the Sakarya River. On the other hand, Armenians and the Crusaders tried to keep the south of the country safe by arranging expeditions. At that time, the Danishmends rose to the status of the state. Due to the successes he achieved, the title of "Melik" was given to him by the Great Seljuk Sultan Sencer and Abbasi Caliphate Müstersid.

Melik Ghazi Tomb is located at the Melikgazi Village of the Pınarbaşı district of Kayseri and is on the slope of a high hill. There is no inscription on the structure. Oktay Aslanapa stated that the construction would definitely not be attributed to Melik Ghazi. May have been made in the last quarter of the XII. Century, whereas Melik Ghazi died in 1134.

However, spreading by mouth, and it came to the present day that this type belonged to Melik Ghazi. Orhan Cezmi Tuncer states that the village

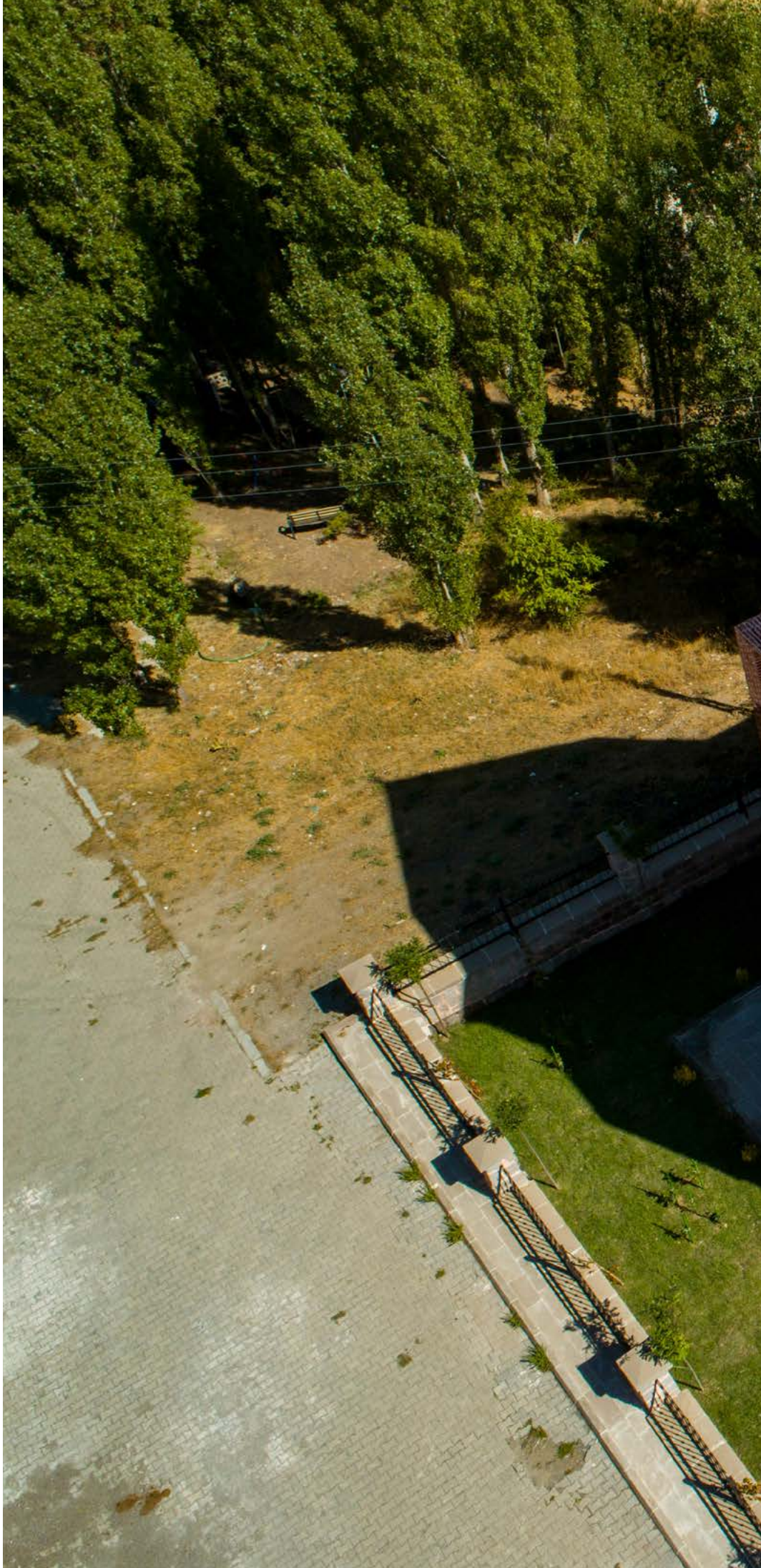

◆ F.: Abdullah Koç

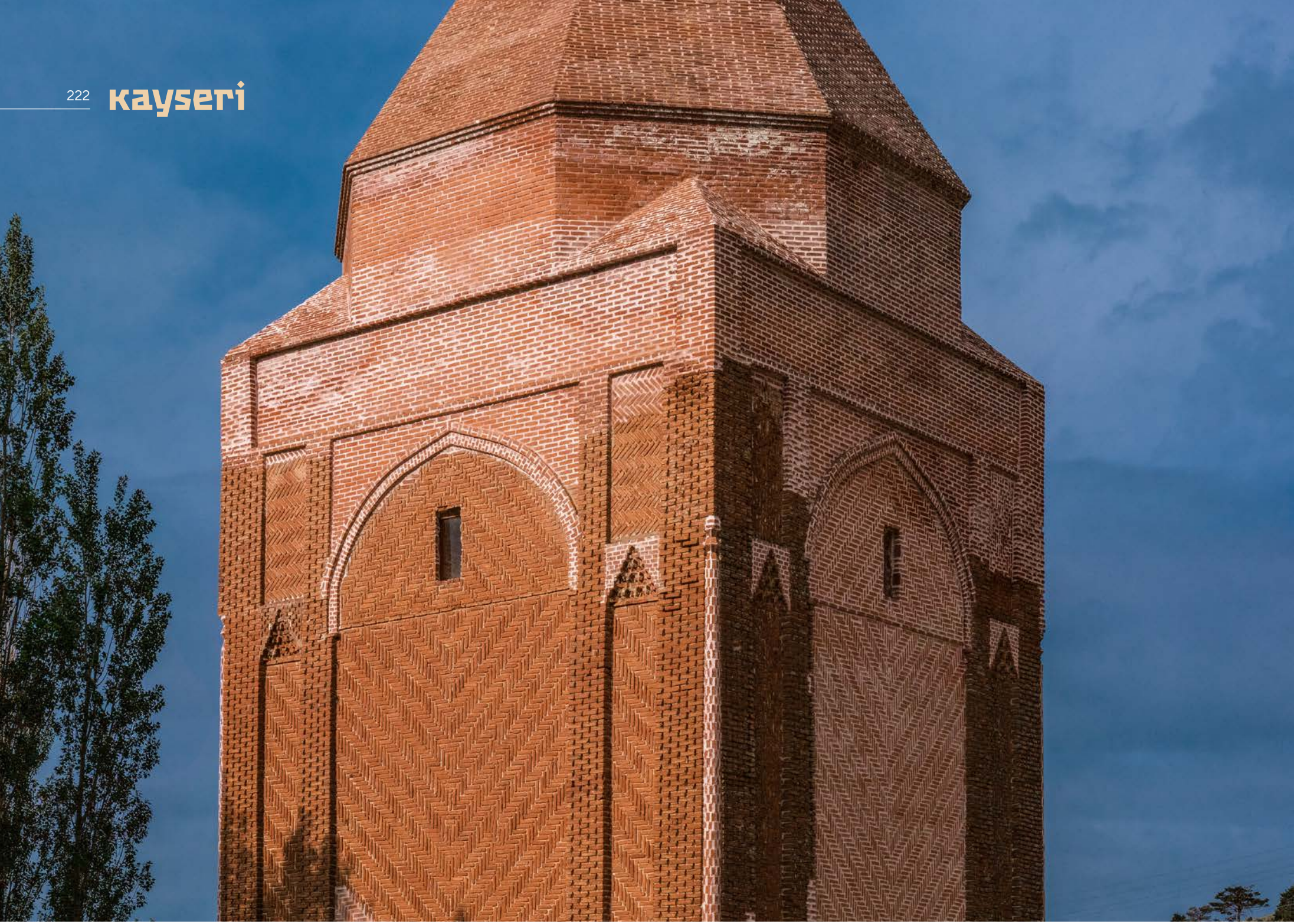

Ancak ağızdan ağza yayılarak, bu türbenin Melik Gazi'ye ait olduğu günümüze kadar gelmiştir. Orhan Cezmi Tuncer, türbenin olduğu köyün Danişmendliler zamanından kaldığını ama türbenin Melik Gazi'ye atfedilemeyeceğini belirtir.

Mahmut Sarıkaya, Erciyes yöresinden iki menkıbe derler. Bunlardan birisi de, Melik Emir Gazi hakkındadır. 1984 yılında türbeyi ziyaret eder ve yöre halkının türbeyle ilgili bildiği menkıbeyi yerinde öğrenir.

"Melikgazi Türbesi, yörede karşılaşılan en muhteşem tarihi eserlerden birisidir. Tuğla ve Horasan harcıyla yapılan türbe, değerli bir sanat eseri olup, çok sağlam bir yapıdır. Türbenin yanında bulunan dağın arkasında Geyik (Geyip) Pınarı varmış. Melik Gazi Hazretlerinin geyikleri varmış ve

where the tomb was the Danishmends remained, but that the tomb could not be attributed to Melik Ghazi.

Mahmut Sarikaya, collects two epic stories from the Erciyes region and one of them is about Melik Emir Ghazi. In 1984 he visits the tomb and learns what locals know about the tomb.

"The Melikgazi Tomb is one of the most spectacular historical sites in the area. The tomb, made of bricks and Khorasan soil, is a valuable work of art and very strong structure. Behind the mountain next to the tomb was Geyik (Geyip) Pınarı. Melik Ghazi's has gotten deer and he had milk from them. He mixed egg smolder, goat hair and stone Khorasan soil. The deer or the gazelles come with the wisdom of Allah, asking them to take care of the three

bu geyiklerin sütünü sağarmış. Yumurta akını, keçi kılı ve taş kirecini Horasan harcı ile karıp, bu türbeyi yaptırmış. Geyikler ya da ceylanlar Allah'ın hikmetiyle gelip, üç öğün sütünün sağılıp, harca katılmasını istemişler. Türbenin dışında ve eteğinde iki ayrı mezar var. Biri "Sancaktarın mezarı" diğer "Bayraktar Mezarı". Türbenin içinde boş sandukalar ve namaz kılma yerleri mevcut olup, asıl sandukalar alt bölmededir. Küçük bir camekanda bir "kesik baş" bulunur. Bu kesik baş yine camekanlı olan asıl Melik Gazi sandukasının ayak ucundadır ve bozulmamıştır.

Anlatıldığına göre; Horasan erenlerinden Melik Gazi, dört kardeşiyle birlikte Anadolu'nun fethine memur olur. Her biri bir kaleyi almakla memurdurlar ve Melik Gazi'nin kısmetine, türbenin kuzeyinde bulunan dağın üstündeki "Kuş Kalesi" düşmüştür. Bu civarda kâfirler yaşar, büyükleri, keşişleri de kalede otururmuş. Melik Gazi Hazretleri önce bu kaleye mensup çobanların yanına girer. Temizliği, çalışkanlığı, dürüstlüğü ile sevilir ve nihayet kale hâkiminin özel hizmetçisi olur. Kale hâkiminin hizmetinde iken; "sıradan biri olmadığını her haliyle gösterir, çeşitli hizmetleri hâkimin dikkatinden kaçmaz. Hanımına da durumu anlatır ama hanımı inanmaz. Kale hâkimi aynı zamanda keşişmiş ve her yıl Kudüs'te hem hac ziyareti yapar, hem de Hristiyan büyükler ile siyaset konuşurlarmış. Keşişin canı Kudüs'te bir akşam helva çekmiş, Melik Gazi'ye ayan olmuş. Keşişin hanımına helvayı yaptırmış, hemen Kudüs'te hâkime sunmuş ve helva sahanını geri istemiş. Hâkim de sahanı kendisinin getireceğini (hanımının kıymetli bir sahanıymış) söylemiş ve dönüşte de sahanı getirmiş. Hanımına, bu keramet ehli kişiye teslim olmalarını istemiş ama hanımı reddetmiş. Keşiş, Kelime–i Şehadet getirmiş ve Melik Gazi'ye kaleyi Türklere teslim edeceğini, teslim eder etmez de pis sakaklarından kurtulmak için berbere koşacağını, kendisini orada bulmasını, eğer terslik olur da ölürse ayakucunda bile olsa makamının (mezarın) yanında kendisine yer ayırmasını rica eder.

Türk Ordusu hücuma geçer ve bayraktarını, sancaktarını şehit verir ama kaleyi de ele geçirirler. Ganimet toplamaya başlayan Türk Ordusu'na karargahtan emir gelir: "Derme, sür, salma, kır" diyerek, dağılan düşmanın takip edilmesi istenir. Düşmanın geri toplanıp tekrar savaşması üzerine Türk Ordusu tekrar ikinci bir hücumla onları bozguna uğratır. O yüzden ovanın adı "Dermesür Ovası", aşağıdaki vadinin adı da "Salmağır Vadisi" kalmış. Bu savaşta şehit düşen bayraktar ve sancaktar, düştükleri yere defnedilir.

Melik Gazi Hazretleri, savaştan sonra kale hakimini arar bulamaz. Bir yüzü traşlı, bir yüzü sakallı bir kesik baş bulur ve kesik başın keşişe ait olduğunu anlayarak, onun kendi makamında defnedilmesini vasiyet eder. Melik Gazi Türbesi'nde Melik Gazi sandukasının ayak ucunda camekanda bulunan kesik başın sağ yanağında hâlâ sakal var." der.

meals and join the mortar. There are two separate graves on the outskirts of the tomb. One is the 'Sancaktar Tomb' and the other is 'Bayraktar Tomb'. There are empty chests and prayer places in the turban, and the main chests are in the lower section. A small screen shows a 'cut head'. This cut head is at the foot of the original Melik Ghazi sarcophagus, which is again covered with glass, and is not distorted.

According to the description; Melik Ghazi, one of the Khorasan eren, became the conqueror of Anatolia with his four brothers. Each of them took a vineyard, and the "Bird Castle" on the top of the mountain, north of the tomb, is for Melik Ghazi. Unbelievers live in this town, their elders and monks are sitting at the top. Melik Ghazi enters the shepherds belonging to this castle first. He is loved with cleanliness, hard work, honesty and finally becomes the special servant of the castle judge. While in the service of the castle judge; "He shows in any case that he is not a radish, his various services do not escape the attention of the judge. The wife will not tell the lady to believe. The castle judge also made a pilgrimage to Jerusalem every year, and also talked politics with the Christian elders. The monk took an evening of halvah in Jerusalem and Melik Ghazi was a devotee. The wife of the monk had made halvah, immediately offered the judge in Jerusalem and asked for the halvah plate back. The judge also said that the plate would be brought by him (a precious plate of his wife), and in the turn brought the plate. To my lady, I do not want them to surrender, but she refused. The monk asks for the castle to be brought to the Turks and if not, he will run in order to get rid of his filthy beards. If he is dead, he asks for a place of grave.

The Turkish Army passes the attack and sees the flag, many soldiers die but seizes the castle. The commander of the Turkish Army, which started collecting booty, It is demanded that the enemy that is scattered be followed up by saying "Derme, sür, salma, kır". When the enemy recovers and fights back again, the Turkish army makes again a second attack to corrupt them. Because of that, the name of the ovary is "Plateau of Desert" and the name of the following valley is "Salmagır Valley". The martyrs and benevolent martyrs in this war are buried where they fall.

Melik Ghazi can not find the judge after the war. A face has a shaved head, with a beard and a willingness to be buried in his own position, realizing that the cut head belongs to the monk. In the Melik Ghazi Tomb, there is still beard on the right side of the cut head, which is shown on the foot of the Melik Ghazi sarcophagus. "

ZAMANTI KALESİ

Melik Gazi Kalesi

Pınarbaşı'nın Pazarören kasabasına bağlı, Melikgazi köyünde çevre araziye hâkim bir konumda, Zamantı Kalesi olarak da bilinen Melikgazi Kalesi, Zamantı ve Elbistan yollarını kontrol altında tutmak amacıyla, Bizans Dönemi'nde yapılmıştır.

Melikgazi Türbesi'nin devamındaki tepelik alanda kurulmuştur. Bizanslıların bölgedeki hakimiyetini kaybetmesinden sonra, sırasıyla Danişmendliler, Selçuklular ve Osmanlılar zamanında kullanılarak onarıldığı, üzerindeki izlerden anlaşılmaktadır. Bu kale bulunduğu yerdeki kalkerli kayalar ile bütünleşmiş bir yapıdır. Bizans Dönemi'nde yapılan kale, daha küçük ölçüde kesme taştan yapılmıştır. Dış kısımları kesme kırmızı ve beyaz taşlar ile işlenmiştir. İç kısımları ise Selçuklu tekniğinde olup, Horasan harçlı dolgular halindedir. Danişmendliler ve Selçuklular bu kaleyi iri kesme taşlarla güçlendirmiş ve genişletmişler. Selçuklu Dönemi'nde yapılan onarım ve eklemelerdeki taşlar üzerinde, Selçuklular'ın çok sık kullandıkları taşçı işaretlerine rastlanmaktadır. Kalenin burçlarına yakın kısmında, siyah taştan bir şerit kaleyi boydan boya çevirmektedir. Kalenin irili–ufaklı boyutlarda dokuzu yuvarlak, biri köşeli, üçü de düz olmak üzere toplam 13 kulesi vardır. Kalenin kuzeyindeki büyük ve yuvarlak burç sonradan eklenmiştir.

ZAMANTI CASTLE

Melik Ghazi Castle

Melik Ghazi Castle, also known as Zamantı Castle, was built during the Byzantine period in order to keep the Zamantı and Elbistan roads under control, in a position dominated by Melikgazi Village, connected to the Pazarören town of Pınarbaşı.

The hilly area on the continent of the Melikgazi Tomb was established. After the Byzantines losing their dominance in the region, it is understood from the traces that they have been repaired using the time of Danishmend, Seljuk and Ottoman respectively. It is an integrated structure with calcareous rocks at the place where the castle is located. The castle built during the Byzantine period was made of cut stone in a smaller scale. The outer parts are cut with red and white stones. The inner parts are in Seljuk technique and Horasan is in mortar fillings. The Danishmends and the Seljuks strengthened this fortress with large cutting stones and enlarged it. During the repair of the Seljuk period and the stones in the joints, there are stonemark signs which are frequently used by the Seljuks. Near the bastions of the castle a strip of black stone is cast from the neck. There are a total of 13 towers of which nine are round, one is angular and the other are flat. The large, round bush in the north of the castle was added later.

KARATAY KERVANSARAYI

Celâleddin Karatay, Türkiye Selçukluları Devri'nde yönetici sınıf içerisinde yer almış, Sultanın onayıyla toplumda bir çok kamu hizmetinin sağlıklı yürütülebilmesi amacıyla, çeşitli alanlarda vakıflar kurmuştur. Karatay Kervansaray'ı (Zaviyesi) onun vakıf eserlerinden birisidir ve en erken tarihlisidir (1240–1241)

Kayseri–Elbistan arasında, Bünyan kazasının Zamantı nahiyesine bağlı ve bugün vâkıfının (vakıf kuran kişi) adıyla anılan "Karadayı" yani "Karatay" köyü sınırları içinde yer almaktadır. Karatay Kervansarayı, ön ve arka olmak üzere iki kısımdan meydana gelmektedir. İç ve dış kapılarının

KARATAY CARAVANSERAI

Celâleddin Karatay was included in the ruling class during the Seljuk period of Turkey and established foundations in various fields with the approval of the Sultan in order to carry out many public services in the society. Karatay Caravanserai is one of his foundation works and is the earliest date (1240–1241)

It lies within the boundaries of the village of "Karadayı" (Karatay), which is called by the name of the foundation founder in Bunyan. The Karatay Caravanserai is divided into two parts, front and rear. On the inner and outer doors are two cattle fattening. According to this; The rear part was built before 1237 during the time of Alaeddin Keykubad II. It is understood that other part

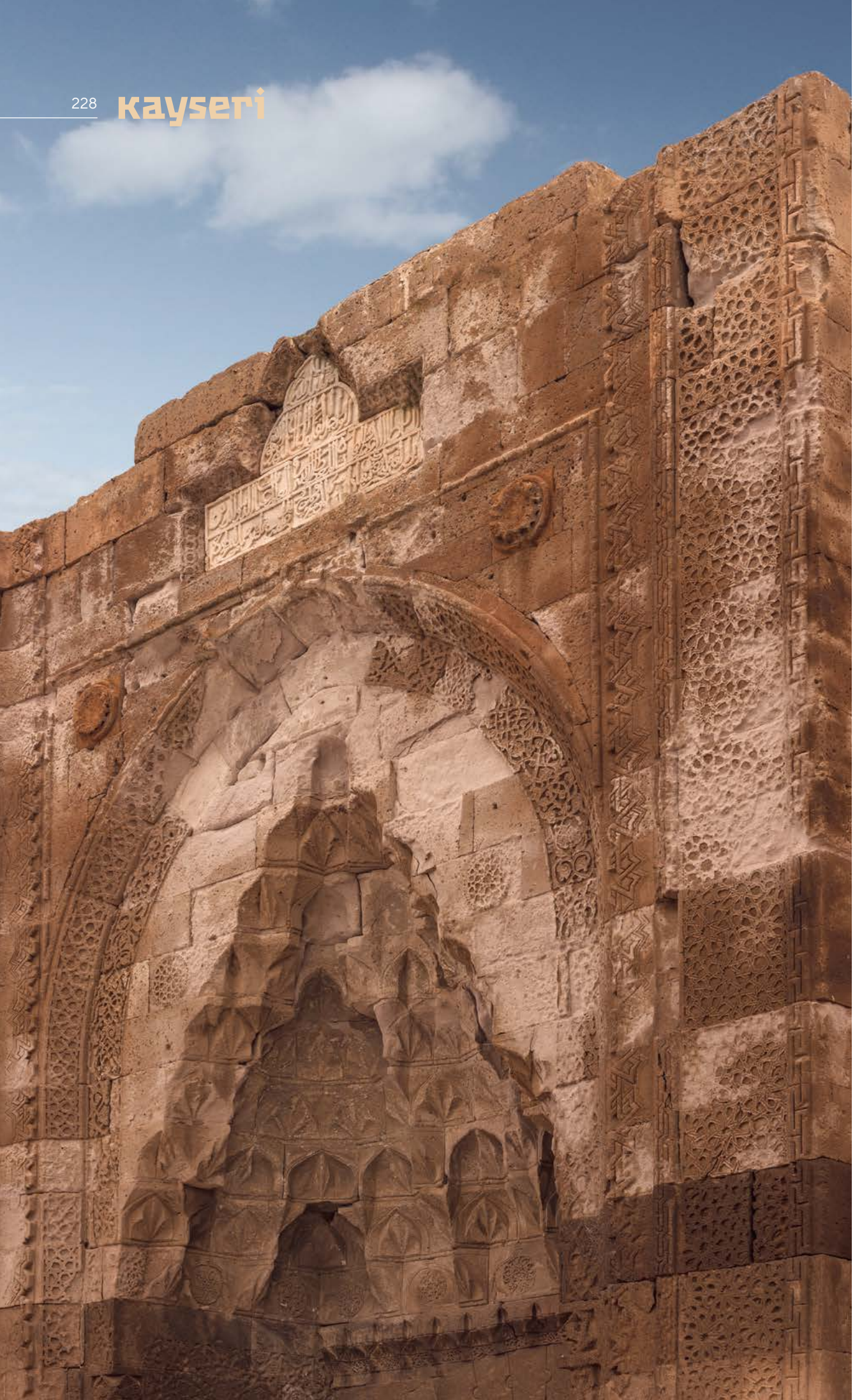

üzerinde iki kitabesi bulunmaktadır. Buna göre; arka kısmın 1237 yılından önce ve Alaeddin Keykubad zamanında, ön kısmının ise II. Gıyaseddin Keyhüsrev döneminde 1240–1241 yılları arasında inşa edildiği anlaşılmaktadır. Her iki kitabede de, tevazu eseri olarak Celâleddin Karatay'ın adı geçmemektedir.

Karatay Kervansarayı, döneminde çeşitli bölgelerden gelen yolcular ile üst düzey devlet adamlarının ağırlandığı yer idi.

Karatay Hanı'nda cepheden dışa taşkın ve yüksek tutulan avlu taçkapısı, geometrik ve bitki motifli bordürlerin yanı sıra özellikle insan ve hayvan tasvirleriyle dikkat çekmektedir. Dekoratif olmalarının ötesinde, bitki kıvrımları arasına gizlenen bu figürler, Orta Asya şaman geleneklerine kadar uzanan bereket getirici ve kötülüklerden koruyucu sembolik anlamlar taşımaktadır. Kapının

was built between 1240–1241. In both incriptions, the title of Celâleddin Karatay is mentioned.

Karatay Caravanserai was the place where the high–ranking state officials were welcomed with passengers from various regions during the period.

In the Karatay Inn, the courtyard portal overflowed from the front and kept very high attention with its geometric and plant motif borders as well as especially human and animal portraits. Beyond the ornaments, these figures, concealed in the folds of plants, bear symbolic meanings that protect them from the evil and the evil that extend to Central Asian shamanic traditions. On one end of the plant–motifed bordery that surrounds the mukarnas culmination of the door, there are mutually two lions and two female reliefs, and on the other end are bulls and

mukarnaslı* kavsarasını kuşatan bitki motifli bordürün bir ucunda karşılıklı olarak iki aslan ve iki kadın kabartması, diğer ucunda üst üste boğa ve insan başları bulunmaktadır. Köşe sütunçelerinin iki yüzüne kuş ve aslan kabartmaları, nişin iç yüzündeki iki panoya da rûmî kıvrımların arasında ikişer siren kabartması işlenmiştir. Giriş cephesindeki iki çörtenden biri, kanatlı aslan, diğeri ise iki boğa kabartması ortasında çömelmiş bir insan tasviri şeklindedir.

Tarihi kaynaklarda, kervansarayın içersinde yazlık–kışlık mekanlar, hamam, hastane, ilaç, yatak ve yemek takımları, ahırlar gibi konaklayanların ihtiyacına cevap veren yerler vardı. XIV. yüzyılda bile tüccarlar ile Avrupalı seyyahlar bu hanı süslü cümlelerle övmüşlerdir.

Karatay Kervansarayı diğer Selçuklu hanları gibi, ticaretin gelişmesine önemli katkıda bulunmuştur. Kervansarayın inşasından sekiz yıl kadar sonra çevresinde 15 dükkan ile kira getiren evler inşa edilmiştir. Selçuklu kervansaraylarının iskan için altyapı oluşturduğu bilinmektedir. Bugünkü Karadayı köyünün temelini, inşa edilen bu ev ve dükkanlar oluşturmuştur.

KARATAY SULTAN ZAVİYESİ

Anadolu'da Osmanlı öncesi döneme ait olup, günümüze intikal etmiş olan çok az zaviye bulunmaktadır. Bunların en eski tarihli olanlarından biri, mimari öneme de sahip olmasına rağmen, belki de yapısal değişikliklerden dolayı pek de tanınmayan Karatay Sultan Zaviyesi'dir.

Türkiye Selçukluları Dönemi'nden sonra, özellikle Dulkadir Beyliği'nin son dönemlerinden itibaren kervansaray ve ribatların eski iktisadi ve askeri özelliklerini kaybederek içlerinde derviş ve tarikat erbabının barındığı dinî ve sosyal görünümü ağırlık kazanan yapılar haline geldikleri bilinmektedir. Aynı durum Karatay Kervansarayı için de geçerlidir. Osmanlı arşiv belgelerine de "Karatay Sultan Zaviyesi" olarak geçen yapı, aslında kervansaray olarak inşa edilmiş olan eserin devamı niteliğindedir. Zaviye, XIX. yüzyıl başlarında yalnızca cami olarak kullanılmıştır. Karatay Kervansarayı içinde yer alan mescid muhtemelen XVII. yüzyıldan itibaren camiye dönüştürülmüştür. Mescid ve zaviyenin iç içe olması, Dulkadir Eyaleti'nde gelenekselleşmiş bir uygulama idi. Karatay Kervansarayı, zaviye haline getirilmiş olmasına rağmen, tamamen ıssız bir köy yolu üzerinde kaldığı düşünülmektedir. Tüm problemlere karşın, Beylikler Dönemi'nde zaviyenin bulunduğu köyün o dönemde bölgenin bir kültür merkezi konumunda olduğu dikkat çekmektedir. XVI. yüzyılda Karatay köyünde Alaüddevle Bey (1481–1515) tarafından yaptırılmış bir medrese de bulunmaktaydı. Bugün aynı adla anılan köyde, bu medrese ile ilgili bir kalıntı bulunmamaktadır.

* **Mukarnas**: (Yakut Türkçesinde çıkıntı, burun) Düşey bir yüzeyden, üzerinde bulunan daha taşkın bir yüzeye geçmek ve ona bindirmelik görevi yapmak için taş veya tuğladan küçük prizmalar şeklinde, birbiri üzerine oturan bindirmeliklere verilen ad. İstelatt. Mimar Sinan çağında bunları tekil olarak mukarnas, çoğul olarak da, mukarnesat denirdi. Çeşitli bölümlerine; asaba, pah, badem, pes, kanat, yırtmaç, diş, püskül, gibi adlar verilmiştir.

human heads. On both sides of the corner pillars were decorated birds and lion bowls, two boards on the inner side of the niche, and two sirens embossed between the rim folds. One of the two cherubs on the entrance floor is a winged lion, and the other is a human figure crouching in the middle of two bull embossments.

In historical sources, there were places in the caravanserai that responded to the needs of the residents such as summer–winter spaces, baths, hospitals, medicines, bed and dinner sets, stables. Even in the XIV century, merchants and European travelers praised this inn with ornate rumors.

Karatay Caravanserai, like other Seljuk inns, has made a significant contribution to the development of trade. About eight years after the construction of the caravanserai, houses were built that brought rent with 15 shops around. It is known that the Seljuk caravanserais constitute the infrastructure for the settlement. The foundation of today's Karadayı village is the inhabited houses and shops.

KARATAY SULTAN ZAWIYA

Anatolia, belonging to the pre–Ottoman turnover, has very few zawiyas that have been transferred to daily life. One of the earliest of these is the Karatay Sultan Zawiya, which, although possessing architectural features, is perhaps not well known for its spatial changes.

It is known that after the Seljuk period of Turkey, especially since the last period of Dulkadir Principality, the caravanserais and siblings have lost their former economic and military characteristics and become the constructions of dervish and religious sects that have earned their religious and social appearance. The same applies to Karatay Caravanserai. The Ottoman archival documents referred to as "Karatay Sultan Zawiya" are actually the continuation of the work built as a caravanserai. It was used only as a mosque in the beginning of the 19th century. The mosque in the Karatay Caravanserai has been transformed into a gallery since the 17th century. The inclusion of the masjid and zawiya was a customary practice in Dulkadir State. The Karatay caravanserai is thought to have remained on a totally deserted village road, although it has been turned into a mystery. In spite of all the problems, it is noteworthy that the village where he was living in the period of Beylik was in that period a cultural center of the region. There was also in a madrasah built in the village of Karatay in the 16th century by Alaüddevle Bey (1481–1515). Today there is no relic of this madrasah in the village which is mentioned with the same name.

SULTAN HANI KERVANSARAYI

Kayseri ili Bünyan ilçesi Tuzhisar beldesi Sultanhanı köyünde bulunan Sultan Hanı, Kayseri–Sivas kervan yolu üzerinde yer almaktadır. Sultan Hanı, I. Alaeddin Keykubad tarafından 1232–1236 yılları arasında yaptırılmıştır. Kervansaray, ortasında köşk mescid yer alan, açık avlulu ve beş sahınlı, kapalı kısımdan oluşmaktadır.

Kapalı bölümün taç kapısı üzerinde, oldukça tahrip olmuş durumda bulunan yazıtında, I. Alaeddin Keykubad'ın adının geçtiği belirlenebiliyor. Plan yönüyle kapalı ve açık bölümlerinden oluşan örnekler içerisinde yer alan han, önemini doğrudan Sultan tarafından yaptırılan hanlardan birisi olması ve figürlü bezemelerinden alır. Yapıya bağlantılı ya da yakınında mescid, hamam, tuvalet gibi mekanlar yoktur. Sultan Hanı, güneyden kuzeye doğru çok az meyillenen bir araziye inşa edilmiştir. Han; yolcu, yük ve hayvan üçlüsünün konaklaması esnasında ihtiyaçlarının karşılanacağı barınak ve servis mekanlarını kapsayan iki bölüm olarak tasarlanmıştır. Kuzey taraftaki bölüm avlu kısmı olup, güney taraftaki kapalı barınak bölümünden daha büyük olarak tasarlanmıştır. Yüksek ve farklı biçimde payanda ve kulelerle desteklenmiş duvarıyla yapı, küçük bir kale kimliği kazanmıştır. Dış cephede duvar yüzeyinde stilize arslan başı şeklinde düzenlenen çörtenler

SULTAN INN CARAVANSERAI

Located in the village of Sultanhan, Tuzhisar district of Bunyan province, is located on Kayseri–Sivas caravan road. The Sultan Inn was built by Alaeddin Keykubad in 1232–1236. The caravanserai consists of a lid with open courtyard and five nave, in the middle of which is a pavilion masjid.

On the crown door of the sealed section, it can be determined that the name of I. Alaeddin Keykubad passed in the inscription, which was in a very damaged state. The inn, which is included in the examples consisting of closed and open sections in the direction of the plan, is one of the caravanserais built directly by the Sultan and taken from the figurative ornaments. The closed section of the caravanserai reached our day. There are no places like mosques, hammams, toilets in connection with or near the building. The inn was built from a south–to–north direction with a slightly inclined land. Inn; It is designed as two sections that cover accommodation and service spaces to meet the needs of passengers, cargo and animals during their stay. The section on the north side is the part of the courtyard, designed to be larger than the enclosed shelter section on the south side. The building has gained a small castle identity with its wall, supported by high and different supports and supports. On the exterior wall there are dots arranged in the form of a

(çatılarda saçak yüzeyine yerleştirilen kısa oluk) bulunmaktadır. Hamama, batı cephesinden kuzey cephesine açılan kapıdan geçilmektedir. Soyunma, soğukluk, sıcaklık, su deposu ve külhan bölümlerinden oluşan hamamın avlusunun ortasında köşk mescid yer alır. Mescid mekanına kuzey cephede iki katlı olarak düzenlenen basamaklı merdivenle çıkılmaktadır. Güney cephede iki ejder betimlenmiştir. Kemer kilit taşına, profilinden

stylized lion's head on the surface of the wall (a short groove placed on the surface of the fringe). The bathhouse is crossed from the west gate to the north gate. There is a pavilion masjid in the middle of the courtyard of the house, which consists of dressing, coldness, temperature, water storage, and ashtrays. The mosque is located on the northern facade with a two–storey stepped staircase. Two dragons are depicted on the south facade. The dragon

Kapalı bölümün taç kapısı günümüze sağlam biçimde ulaşmıştır. Kapıyı iki meander* dizisi içine yerleştirilen on bir kollu yıldız sistemler ve onları birbirine bağlayan kırık hatlı geçmelerden oluşan geometrik süsleme bordürü çevrelemektedir.

Han, Kayseri Büyükşehir Belediyesi bünyesinde Sultan Hanı Kafe-restoran sosyal tesis olarak hizmet vermeye başlamıştır.

* Meander: Antikçağ sanatına geometrik dönemde giren, İonya kökenli ve köşeli geometrik kıvrımlardan oluşan dolgu ve süsleme motifleridir. Kökenleri İonya'nın Menderes Irmağı'nın geçtiği bölgelere dayanır ki, yöre halkının sanat konusunda oldukça başarılı olduğu biliniyor. Motifin Menderes Irmağı'nın akışının ve kıvrımlarının gözlemlenmesinden olduğu söylenir ve ismi de buradan gelir. Etkisi daha sonraki dönemlere de yansımış ve Antikçağ'ın en çok el üstünde tutulan motiflerinden olmuştur.

The closed section of the crown door has reached our day. The gate encloses an eleven–armed star system placed in two meander rows and a geometric embellishment border consisting of broken–line passages connecting them.*

The inn started to serve as a social facility, a cafe-restaurant in the Sultan's Inn, under the Kayseri Metropolitan Municipality.

* *Meander: Filling and ornamentation motifs of geometric folds of Ionic origin and angular geometry that entered antique aged art. Their origins are based on the region of the Iberian Menderes Ridge where it is known that the local people are very successful in art. The motif is said to be the flow of the Menderes Ridge and its curves, and the name comes from it. Its influence was reflected in later periods and it was one of the motifs of Antiquity that was kept on hand*

◆ F.: Abdullah Koç

İNCESU MERZİFONLU KARA MUSTAFA PAŞA KÜLLİYESİ

Osmanlı Devleti'nin en meşhur sadrazamlarından olan Merzifonlu Kara Mustafa Paşa bürokraside edinmiş olduğu gücü, Osmanlı topraklarında da birçok yere inşa ettirmiş olduğu vakıf eserlerle meşrulaştırmaya başarmıştır. İdamı üzerine (25 Aralık 1683) Paşa'nın bütün mal varlığına devlet tarafından müsadere uygulandı.

Kara Mustafa Paşa'nın Vakıflar Genel Müdürlüğü Arşivi'nde yer alan H.23 Safer 1089/M.16 Nisan 1678 tarihli vakfiyesine göre; Amasya/Merzifon, Kayseri/İncesu, Çorum, İstanbul ve Kamaniçe'de vakıf eserleri bulunmaktadır. Paşa'nın Halep, İzmir, Mudanya ve Cidde'de yer alan vakıflarının, bu vakfiyede yer almamış olması, buralarda yer alan hayratın M.1678 tarihinden sonra inşa edildiklerini göstermektedir.

İNCESU MERZIFONLU KARA MUSTAFA PASHA KULLIYE

Merzifonlu Kara Mustafa Pasha, one of the most famous Grand Viziers of the Ottoman Empire, has accomplished the power he has acquired in bureaucracy and the foundation works he has built many times in the Ottoman lands. Upon his execution (December 25, 1683), the entire property of Pasha was confiscated by the state.

According to the foundation of H.23 Expedition in Kara Mustafa Pasha's General Directorate of Foundations Archives dated April 1678, 1089 / M.16; Amasya / Merzifon, Kayseri / Incesu, Çorum, İstanbul and Kamaniçe. The fact that the foundations of Pasha in Aleppo, Izmir, Mudanya and Jeddah were not included in this foundation demonstrates that they were built after the date of M.1678.

◆ F.: Abdullah Koç

XVII. yüzyıl, Anadolu'da eşkıyalık hareketlerinin yoğun olarak yaşandığı bir dönemdir. Celâlî İsyanlarının en şiddetli bir şekilde hissedildiği İç Anadolu Bölgesi'ndeki yerlerden birisi de, İncesu'dur. Önemli bir yol güzergâhında bulunan İncesu beldesine Merzifonlu Kara Mustafa Paşa tarafından geniş programlı bir menzil inşa ettirilmiştir. Külliyenin inşası ile belde canlanmış ve önemli bir merkez haline gelmiştir.

Osmanlı Devleti Celâli İsyanları sonrası merkezi otoritenin zayıfladığı, kervan yolları ve halkın güvenliğinin sağlanamadığı bu dönemde, ticareti canlandırmak, terk edilen yerleri tekrar iskana açmak için "menzil külliyeleri" denen yapıların yapılmasına hız verilmiş, halk vergi ve benzeri yükümlülüklerden muaf tutularak ekonomik ve sosyal ayrıcalık tanınmıştır.

Menzil külliyelerinde ticari işlevli kervansaray ön plana çıkmıştır. İncesu'daki Merzifonlu Kara Mustafa Paşa külliyesi, geniş kapsamlı ve çok işlevsel plan şemasıyla XVII. yüzyılın üçüncü çeyreğinde yapılan büyük

XVII. Century is a period in Anatolia where the banditry movements are intense. One of the places in the Central Anatolian Region where the Celalî revolts are felt most severely is İncesu. A large programmed range has been built by Merzifonlu Kara Mustafa Pasha in the İncesu township which is located on an important road route. With the construction of the Kulliye the town has been revitalized and has become an important center.

In the period when the central authority weakened after the Celali Rebellions of the Ottoman State and the caravan routes and the security of the people were not provided, economic and social privileges were granted by exemption from public taxes and similar obligations and to speed up the construction of so called "range complexes".

The commercial complex caravanserai has come to the forefront in halting place complex. Merzifonlu Kara Mustafa Pasha complex in İncesu, with its comprehensive and multi functional plan scheme, It is a large building community built in the third quarter of the century. It is programmed to

bir yapı topluluğudur. Bir yerleşim yeri ve ticari merkez oluşturmak için külliyeye gelen insanların çeşitli ihtiyaçlarına cevap verecek şekilde programlanmıştır.

Külliye; kervansaray, arasta (çarşılarda aynı ürünü satan dükkanların bulunduğu bölüm), cami, medrese, sıbyan mektebi, dükkanlar ve hamamdan oluşması, arastanın iki avlu arasında birleştirici bir unsur olarak kullanılması gibi temel özellikleriyle XVI.–XVII. yüzyıllarda inşa edilen bazı menzil külliyeleriyle benzerlik göstermektedir. Ancak Anadolu'da hiçbir menzil külliyesinde karşılaşılmayan "külliyenin doğu cephesinin tamamen bir sur gibi tahkim edilmiş olmasıyla" diğer menzil külliyelerinden ayrılmaktadır.

Külliyenin inşasında yöreye has kırmızıya yakın renkte kesme taş kullanıldığı gibi, cami, hamam, kervansaray ve medresenin dershane hücresinin örtülerinde de kaplama malzemesi olarak kesme taş kullanılmıştır. Yine külliyeyi ayrıcalıklı kılan bir başka özellik, Anadolu'ya özgü olmayan kaburgalı haç tonozun yer yer kullanılmış olmasıdır. Külliyenin tüm yapılarında süsleme sade tutulmuştur.

İncesu Deresi yanında az engebeli bir alanda, İncesu şehir merkezinde yer alan bu külliye H.1081/M.1670 tarihinde inşa edilmiştir. Külliyeyi oluşturan mahkeme binası, bezirhane, tabakhane, iki göz boyahane, hazire, beş çeşme, çok sayıda meşruta evi (lojman, vakıf görevlilerinin oturduğu ev) ve ambar günümüze ulaşamamıştır. Külliyenin mimarı belli değildir.

Külliyenin ana yapısını, kervansaray teşkil eder. Yapı topluluğunun doğu cephesini tamamen kaplayan kervansaray, revaklı açık avlulu bölüm ile kapalı bölümlerden oluşur. Yapının revaklı avlusuna, doğu ve batı cephelerinin ortasına yakın yerlere açılan basık kemerli kapılardan girilir.

Külliyenin arastası, caminin avlu duvarı ile kervansaray arasında düz bir çizgi haline yerleştirilmiş olup, külliyenin ana eksenini belirlemektedir. 11,5 m genişliğindeki sokağın her iki tarafına yerleştirilen sıra dükkânlardan oluşan batı kanadını oluşturan dükkanların arka duvarlarında moloz, diğer bölümlerin tamamında ise kesme taş kullanılmıştır. Vakfiyede bahsedilen 32 dükkandan 31'i günümüze ulaşmış, fırın ise kısmen yıkılmıştır.

Kalıntılara ve çevre sakinlerinin anlattıklarına göre arastanın güney cephesinde bir kapının olduğu anlaşılmaktadır. Arastanın kuzey cephesi açıktır. Arastanın doğu cephesinin yaklaşık ortalarına gelecek şekilde açılan kapı ile kervansarayın revaklı avlusu ile de cami avlusuyla irtibatı sağlanmıştır. Arastanın doğu cephesi hemen hemen orijinalliğini muhafaza etmektedir.

Külliyenin batısında geniş avlunun merkezinde, kubbeli bir hamam ile kuzey yönde yer alan üç bölümlü son cemaat mahallinden oluşan bir cami bulunur. Tek şerefeli minare, hamamın kuzeybatı köşesinde yükselir.

Medrese, cami avlusunun batı cephesinde yer alır. Medrese öğrencilerinin hücrelerinin batı duvarı, yakın tarihte yapılan onarımlarda tamamen yenilenmiştir. Medreseden günümüze yedi öğrenci hücresi ile bunun kuzeyine yerleştirilen dershane hücresi ulaşabilmiştir. H.1089/M.1678 tarihli vakfiyeye göre, on beş öğrenci hücresine sahip olduğu yazılıdır.

Külliyenin batı sınırında, medresenin kuzeyinde Sıbyan Mektebi yer alıp, günümüze orijinal haliyle ulaşamamıştır. İki odalı Sıbyan Mektebi önünde yer alan revaklı bir bölüm, caminin olduğu geniş avluya açılmak-

respond to the various needs of the inhabitants coming to the municipality to create a residential and commercial center.

The complex has some of the old mausoleums built 15–17th centuries, such as the caravanserai, arasta, the mosque, the madrasah, the mosque, the shops and the baths are used as a unifying element between the two courtyards (the part where the shops selling the same products in the bazaars). However, the other range is separated from the complexes by the fact that "the eastern ceiling of the kulliye" has been fortified like a fortification, which is not seen in Anatolia at all.

In the construction of the mausoleum, cut stone was used as a cover material in the cover of the mosque, bath, caravanserai and madrasah classroom cell as well as the cut stone in the color close to the locality. Yet another feature that sets itself apart is the fact that a vaulted crucifix not unique to Anatolia was used in some places. Decorations are kept simple in all structures of the Kulliye.

The Kulliye was built in H.1081 / M.1670, located in the center of the town of İncesu, with a slightly rugged area beside the İncesu River. The courthouse, the nursery, the tannery, the two eye dyes, the jugular, the five fountains, the houses of many constitutional residences (the house where the residents and

tadır. Medrese ile Sıbyan Mektebi'nin (geleneksel ilkokul) arasında 1,5 m ölçülerinde dar ve ince bir koridor yer almakta ve koridorun batı ucuna açılan kapı, külliyenin sokak ile irtibatını sağlamıştır.

Külliyenin batı cephesinin kuzey ucunda yan yana sıralanan üç dükkanın üzeri, tüm tavanla örtülü olup, dükkanların ve Sıbyan Mektebi'nin üzerinde yer alan ikinci katla birlikte aşağıdaki dükkanlar, Mustafa Denktaş'a göre 1860 yılındaki büyük onarım esnasında inşa edilmiş olmalıdır.

Hamam, külliyenin kuzeyine geleneğe uygun olarak ana kompozisyonun dışında, ayrı bir yapı olarak düşünülmüştür. Tek hamam olarak inşa edilen eser, kuzey güney yönünde dikdörtgen bir kütle teşkil etmektedir. Güneyden kuzeye doğru sırasıyla soyunmalık, ılıklık, tuvaletler, sıcaklık, su deposu ve külhan yer alır.

foundation officials are located) and the warehouse did not reach the daily building. The architect of the Kulliye is uncertain.

The main structure of the Kulliye is the caravanserai. The caravanserai, which completely covers the eastern edge of the building community, consists of closed courtyard and closed sections. The portico is entered through the narrow arched doors that open near the center of the eastern and western facades.

The research of the mosque is placed in a straight line between the courtyard wall of the mosque and the caravanserai, and determines the main axis of the mosque. On the back walls of the shops forming the western wing of the 11.5 m wide street shops located on both sides of the street, rubble was used, and all the other parts were cut with stone. 31 of the 32 shops mentioned at the Foundation reached today, while the oven was partially destroyed.

According to what the residents and surrounding residents have described, it is understood that there is a door on the southern edge of the building. The north side of Arastan is open. The door that opened to the middle of the eastern ceiling of Arastan and the portico of the caravanserai were also contacted by the courtyard of the mosque. The eastern face of Arastan maintains almost its originality.

To the west of the Kulliye, in the center of the large courtyard is a mosque consisting of a domed bath and a three–parted communal area in the north. The single–honored minaret rises at the north–western corner of the bath.

The madrasah is located on the west side of the mosque courtyard. The western wall of the cells of the madrasah students was completely renovated with recent repairs. The madrasah had access to a seven day student cell and a classroom cell to the north. According to the foundation of H.1089 / M.1678, it is written that it has fifteen student cells.

On the western border of the Kulliye, there is the Children's School in the northern part of the madrasah and it can not be reached with its original form. There is a portico section in front of the two–room Children's School, a large courtyard with a glass window. There is a narrow corridor 1.5 m wide between the madrasah and the Sıbyan Mektebi (traditional elementary school), and the door opening to the western end of the corridor provides the connection of the Kulliye to the street.

The following shops, along with all the ceilings and the second floors of the shops and the Children's School, had been built during the major repairs of 1860, according to Mustafa Denktaş, over the three shops lined up side by side on the north end of the Kulliye west pavement.

The bath is considered to be a separate structure, except for the main composition, according to tradition, to the north of the mausoleum. Built as a single bath, the work forms a rectangular mass in the north–south direction. From south to north respectively descent, warmth, toilets, temperature, water reservoir and cinder.

SEYYİD BURHANEDDİN TÜRBESİ

Gültepe Mahallesi'nde, Seyyid Burhaneddin Mezarlığı'nın doğusunda bulunmaktadır.

Seyyid Burhaneddin Hazretleri, 1244 yılında Kayseri'de vefat etmiş ve mezarı üzerinde bir türbe yapılmamıştı. Kendisi daha çok ziyarete ve dolayısıyla Fatihalar'a sebep olur düşüncesiyle hocaların, şeyhlerin kabri üzeride göz okşayıcı türbeler yapılmasını istemiştir. Ancak kendisi için: "*Kabrinin toprağı yıldızların altında, ağaçların gölgesinde olsun isterim. Sultanu'l–ulema Baha Veled gibi zatların türbelerine mukabil, benim üzerime türbe yapılmasından haya ederim*" demiştir.

1894 yılında Kayseri'nin bağlı bulunduğu Ankara Vilayeti'nin Valisi Abidin Paşa teftiş maksadıyla Kayseri'ye gelir. Abidin Paşa üst makamlara yazı göndermiş, Sultan II. Abdülhamid'in talimatıyla H.1312/M.1894 yılında

SEYYID BURHANEDDIN TOMB

This tomb is located to the east of the Seyyid Burhaneddin Cemetery in Gültepe neighborhood.

Seyyid Burhaneddin died in Kayseri in 1244 and there was no tomb on the grave. He asked for more visit places and consequently to make eye–catching specimens on the graves of the Sheiks. But for himself: "I want my grave to be in the shade of the trees, under the stars. After Sultanu'l–Ulema, I will be ashemed to have a tomb."

In 1894, the governor of the province of Ankara, to which Kayseri is affiliated, came to Kayseri for the purpose of inspecting Abidin Pasha. Governor Abidin Pasha sent letters to the upper authorities, in accordance with Sultan II. Abdulhamid's instructions H.1312 / M.1894, the tomb was built with the foundation budget and the sultan gave a chandelier here as a gift. Ali Emiri Effendi wrote the monunment of the work.

◆ F.: Abdullah Koç

SEÇİMLE KAYSERİYE İLK
BELEDİYE BAŞKANI OLAN

◆ F.: Abdullah Koç

vakıf bütçesi ile türbe yapılmış, Padişah da buraya bir avize hediye etmiştir. Kitabesini Ali Emiri Efendi yazmıştır.

Türbe; ortası kubbeli, giriş hariç üç tarafı kubbeye bağlı, kısa yuvarlak tonozlu olup, girişte küçük kapı önü revağı bulunmaktadır. Güneyinde, binaya bitişik H.749/M.1348 tarihli Eretna Dönemi emirlerinden Emir Erdoğmuş'un tek tonozlu türbesi bulunmaktadır. Bu yapı, Selçuklu tarzında olup, içinde dört adet taş sanduka yer almaktadır.

Türbe girişinin solunda duvar dibindeki Mevlevî kavuklu mezar taşlarından duvar tarafında olanı, Kayseri Mevlevî Şeyhi Süleyman Türabî (H.1251/M.1835 tarihinde vefat etmiştir), onun yanında yine Mevlevi Şeyhi olan oğlu Ahmed Remzi Efendi'ye ait kabirler bulunmaktadır.

Türbenin etrafındaki odalar ve çevre düzenlemesi, belediyenin yardımıyla kurulan bir dernek tarafından sonradan yapılmıştır. Türbenin idaresi, Mayıs 1981 tarihinden itibaren Kayseri Müzesi Müdürlüğü'ne, 1993 yılından itibaren de Seyyid Burhaneddin Hazretleri Hizmet Vakfı'na verilmiştir. Türbe etrafındaki mezarlığa, cenaze defnedilmemektedir. Tarihi mezar taşları toplanmış, müzeye nakledilmiştir.

Tomb having a three sides dome, with a short round vault, except the entrance. There is a small door–front mosque on the entrance. In the south, there is the only vaulted tomb of Emir Erdoğmuş from the orders of the Revolutionary era of the Emirates dated H.749 / M.1348 adjacent to the building. This structure is in Seljuk style and contains four stone chests inside.

Kayseri Mevlevi Sheik Süleyman Turabi (died in H.1251 / M.1835), who is on the wall side of the wall to the left of the tomb entrance and the wall side of the Mevlevi tombstone, has his tombs belonging to his son Ahmed Remzi Effendi, who is the new Mevlevi Sheik.

The rooms around the tomb and the landscaping were made later by an association founded with the help of the municipality. The administration of the tomb has been made by the Kayseri Museum since May 1981 and the Seyyid Burhaneddin Service Foundation since 1993. The land around the tomb is used as a cemetery. Historical gravestones were collected and transported to the museum.

SAHABİYE MEDRESESİ

Sahip Ata Medresesi

Anadolu Selçuklu taş işçiliğinin önemli örneklerinden olan Sahabiye Medresesi, Selçuklu Veziri Sahip Ata Fahreddin Ali tarafından 1267 yılında inşa ettirilmiştir. Sahabiye Medresesi olarak bilinmesine rağmen asıl adı Sahip Ata Medresesi'dir.

Yapı tamamen kesme taş malzemelerden inşa edilmiştir. Ancak restorasyonlar neticesinde duvar örgüleri bozulmuştur. Taş dışında görülen farklı malzeme, taç kapı üzerindeki beyaz mermer kitabedir. Bu kitabenin üzerinde iki satır halinde yazı bulunmaktadır. Kitabede;

"*Bu mübarek medresenin yapılmasını Kılıçarslanoğlu, yüce Sultan, sultanlar Sultanı, din ve dünyanın koruyucusu, fetihler sahibi Keyhüsrev (III. Keyhüsrev) zamanında –Allah mülkünü daim kıla– 666 (1276) yılı aylarında (?) Allahü Teala'nın rahmetini uman kul, Hüseyin oğlu Sahip Ali– Allah şanlarını iyi eyleye– emretti*" yazılıdır.

SAHABIYE MADRASAH

Sahip Ata Madrasah

Sahabiye Madrasah, one of the important associations of Anatolian Seljuk stone art, was built in 1267 by Ata Fahreddin Ali, the Seljuk Vizier. Despite being known as the Sahabiye Madrasah, the real name is the Ata Madrasah. The structure was built entirely from cut stone materials. However, in the case of restorations, wall braids are broken. The different material seen outside the stone is the white marble statue on the crown door. There are two lines of text on this monument. It says:

"This madrasah was built in the time of Kılıçarslanoğlu, glorious Sultan, protector of the religion an the World, conquerer Keyhüsrev (III. Keyhüsrev) –God save his belongings– in (1276) by Sahip Ali the son of Huseyin –God make them famous–.

◆ F.: Abdullah Koç

RAŞİD EFENDİ KÜTÜPHANESİ

I. Abdülhamid ve III. Selim dönemlerinin tanınmış devlet adamlarından Reisü'l–Küttâb Mehmed Raşid Efendi, Gesi'ye bağlı Isbıdın köyünde H.1167/M.1753 yılında doğmuştur. Raşid Efendi; zeki, kültürlü, vakur, iyiliksever, doğruyu ve dürüstlüğüyle tanınmış, devlet adamları arasında özel bir mevki ve itibara sahip, hızlı yazı yazmakta usta bir kâtiptir. Ölümünden sonra bile Padişah III. Selim tarafından daima hürmetle anıldığı bilinmektedir.

Rivayete göre, kütüphanenin yaptırılmasına şu hadise sebep olmuştur:

Kütüphanenin ilk hafız–ı kütüblerinden Bahçecizâde Mehmed Efendi, İstanbul'a gittiğinde hemşehrisi Reisü'l Küttâb Mehmed Raşid Efendi'yi ziyaret eder. Raşid Efendi memleketi Kayseri'de bir mescid veya cami yaptırmak istediğini, bunu hangi semtte daha uygun olacağı ile ilgili Bahçecizâde ile fikir alışverişinde bulunurken, Bahçecizâde ona:

"*Kayseri'de mescid ve cami çoktur; Allah–u Teala yapanların sevabını bol, tamir edenlerini ve namaz kılanlarını çok eylesin, bu bakımdan bugün başka bir cami ve mescid yaptırmaya ihtiyaç yoktur. Fakat bu şehir ilim ve irfan diyarı, alimler yatağı olduğu halde bunların çoğu, belki tamamı çeşitli konularda aradıkları kitapların büyük bir kısmını bulamadıkları gibi, müspet fenlere ait belgeleri araştırıp, ihtiyaçlarını giderecek bir kütüphaneleri yoktur. Bu sebeple sizin şanınıza lâyık ve münasip olarak, yapılacak en doğru iş, ilim sahiplerinin aradıklarını bulabilecekleri bir kütüphane yaptırmanızdır*" der.

Yüce Allah katında bu kütüphaneden meydana gelecek sevabın, bir cami mescid sevabından daha az olmayacağını tefekkür ederek, Raşid Efendi'yi iknaya çalışmıştır. Raşid Efendi de bu fikri kabul ederek işe başlamış, adını daima yaşatacak ve eserini ebedi kılacak olan bu kütüphaneyi yaptırmıştır.

Raşid Efendi, amcası Koca Ağa nezaretinde yaptırdığı kütüphane binasını H.1211/M.1796 yılında tamamlamıştır. Binanın tamamlanmasından sonra amcasına gönderdiği teşekkür mektubu, tarihi değeri bakımından çerçeveletilerek kütüphanede muhafaza edilmektedir.

Raşid Efendi Kütüphanesi'ne 925 cilt el yazması ve 18 cilt İbrahim Müteferrika baskısı olmak üzere 943 cilt kıymetli kitap vakfetmiştir. Bu kitapların hepsi de ciltli olup, özel kılıflar (zarflar) içerisine konulmuş ve vakfın mührü ile mühürlenmiştir.

Raşid Efendi'nin ilk gönderdiği kitaplar kadar, ikinci parti olarak çok miktarda kitap bağışladığı, bunlara da mührünü bastığı ama ani ölümü sebebiyle İstanbul Laleli Kütüphanesi'ne konulduğu söylenmektedir.

2002 yılından itibaren, ihtisas kütüphanesi olarak hizmet veren kütüphanede 834 günümüz Türkçesi ile yazılmış eser, 75. Yıl İl Halk Kütüphanesi'ne devredilmiştir. Kütüphane 2,052'si el yazması, 18'i İbrahim Müteferrika baskısı, toplamda 8,520 eser ile araştırmacılara hizmet vermektedir.

RAŞID EFFENDI LIBRARY

Reiasü'l–Küttâb Mehmed Raşid Effendi, who is one of the well–known statesmen of the I. Abdulhamid and III. Selim era, was born in H.1167 / M.1753 in Isbidin village of Gesi. Raşid Effendi; Intelligent, cultured, dignified, benevolent, truthful and honest, a master clerk who has a special position and reputation among the statesmen and who is known by writing fast. Even after his death, it is known that he was also remembered with thankfulness by the Sultan III. Selim.

According to claims, the following thing made the building of the library happen:

Bahçecizâde Mehmed Effendi, who is one of the library's first officials, visited Istanbul and visited the Reisü'l–küttâb Mehmed Raşid Effendi. Raşid Effendi wants to build a mosque in Kayseri, and he talks with Bahçecizade about where it will be more suitable, he tells him:

"There are many mosques in Kayseri; there is no need to make another mosque. There is not a library to investigate the needs of the positive science documents and to find their needs, although this city has many scholars they cannot find the books they are looking for in various topics. For this reason, as appropriate to your glory, the right thing to do is to build a library where scientists can find what they are looking for."

Saying that this library will not be less than the reward of a mosque for the Almighty God, he tried to convince Raşid Effendi. Raşid Effendi also accepted this idea and started to build this library which will be eternal for his name and his work.

Raşid Effendi completed his library building under the supervision of his uncle, Koca Ağa, in H.1211 / M.1796. The thank–you letter sent to his uncle after the completion of the building is kept in the library framed in terms of historical value.

He has devoted 925 volumes of manuscripts to the Raşid Effendi library and 943 volumes of precious books, including 18 volumes of Ibrahim Müteferrika. All of these books are hardcovered, placed in special envelopes and sealed with the foundation seal.

It is said that Raşid Effendi donated books as much as the first books he sent, as a second party, and put them in the Istanbul Laleli Library due to sudden death, but they also stamped with his seal.

Since 2002, the library, which serves as a specialized library has 834 works written in contemporary Turkish transferred to the 75th Year Provincial Public Library. There are 2,052 manuscripts in the library, 18 prints by İbrahim Müteferrika, 8,520 works in total and it serves to the researchers today.

ŞAHRUH KÖPRÜSÜ

Uzunluğu 114,5 ve eni 5,6 m olan Şahruh Köprüsü, Dulkadiroğulları Dönemi'nden kalma bir eserdir. Kızılırmak üzerine inşa edilen köprünün bânîsi ve inşa tarihi belli olmamakla birlikte, H.897/M.1492 tarihli bir vakfiyesi olduğu için, 1492 yılından önce inşa edilmiş olmalıdır.

Köprü, Sarıoğlan ilçesi Karaözü kasabasında bulunmakta olup, hâlen kullanılmaktadır. Düzgün kesme taşla yapılmıştır ve süslemesi yoktur. Sivas Müzesi'nde bulunan kitabelerinden 1538 ve 1570 yılında onarılmış olduğu anlaşılmaktadır.

Şahruh Bey, Dulkadiroğlu Alaüddevle Bey'in dört oğlundan biridir. Şahruh Bey'in kızkardeşi Ayşe Hatun Sultan, II. Bayezid'in eşi, Yavuz Sultan Selim'in annesidir. 1480 yılında, amcası Şah Budak Bey tarafından gözlerine mil çektirilmiştir.

Yörede, "Köprünün korkuluk taşları arasında bulunan 'çukur taşı'na sırt verilerek dilek tutulursa, dileğin gerçekleşeceğine inanılır."

ŞAHRUH BRIDGE

Şahruh Bridge, which is 114.5 length and 5.6 m width, is a work from the time of the Dulkadirogullari. The construction date of the bridge built on the Red River is not certain but it may be before 1492, since it is a foundation record of H.897 / M.1492.

The bridge is located in Sarıoğlan District of Karaözü town and is still used. It is made of regularly cut stone and has no decoration. It is understood that it was restored in 1538 and 1570 from the records found in Sivas Museum.

Şahruh Bey is one of the four sons of Dulkadiroğlu Alaüddevle Bey. Şahruh Bey's sister, Ayşe Hatun Sultan, is the mother of Yavuz Sultan Selim, wife of II. Bayezid. While in 1480, his uncle Shah Budak Bey her eyes burnt.

Regarding the bridge, there is a saying around the area: if you make a wish leaning to the "pit stone" located between the stones of the bridge it will come true.

◆ **Tekgöz Köprüsü** | F.: Caner Başer

TEKGÖZ KÖPRÜSÜ

Sultan II. Rükneddin Süleyman Şah zamanında 1202–1203 tarihinde Kayserili Hacı Ali Şîr bin Hüseyin tarafından yaptırılmıştır. Kayseri'nin Kocasinan ilçesi Yemliha beldesi sınırları içinde, Kayseri–Ankara karayolunun 35. kilometresinden batıya sapılarak ulaşılmaktadır ve sağlam haldedir. Köprü 120 m uzunluğundadır. Yapıldığı dönemde Kırşehir–Kayseri arasındaki ulaşımı sağlaması amaçlanmıştır. Kızılırmak Nehri'nin üzerinde bulunan köprü, kesme taştan 27 m çapında ve 18 m yüksekliğindedir. Köprü 11,5 m çapında ve 7,5 m yüksekliğinde büyük kemer ve daha küçük bir kemerden meydana gelmiştir. Bu büyük kemerden dolayı, halk arasında "Tekgöz /Yalnızgöz" ismi ile anılmaktadır.

TEKGÖZ BRIDGE

It was built in 1202–1203 by Hacı Ali Şir bin Hüseyin in the time of Sultan II. Rükneddin Süleyman Shah. It is reached within the boundaries of Yemliha town in Kocasinan district by turning to the west from the 35th kilometer of Kayseri–Ankara road and is still in a solid state. The bridge is 120 m long. It was aimed to provide transportation between Kırşehir and Kayseri during the period of construction. The bridge, located on the Kızılırmak river, is 27 m in diameter and 18 m high from the cut stone. The large rim is a small arch with a diameter of 11.5 m and a height of 7.5 m. Because of this great arch, it is called among the people with the name "Tekgöz, Yalnızgöz".

ZEYNEL ABİDİN TÜRBESİ

Rufaî tarikatının ileri gelenlerinden Zeynel Abidin'in XV. yüzyılda Kayseri'de bir tekkesi, camisi ve çeşmesi olduğu, XVI. yüzyılda Boyacıoğlu Üstad Abdi'nin bu tesisler için bir vakıf kurduğu bilinmektedir (1544). Es–Seyyid Ali Zeynel Abidin el–Kayseranî adıyla anılan ve 29. karında Fatmatü'z–Zehra'yla bileşen bir silsile yakıştırılan bir kişidir. Medine'de doğması sebebiyle Medenî, Kayseri'de yaşaması sebebiyle de Kayseranî olarak bilinir.

Medine'deki ilim adamlarından ilim tahsil eden Zeynel Abidin, babasının 1369 yılında vefatıyla, halkı aydınlatmak amacıyla bir çok memleket gezmiş ve nihayet Anadolu'ya gelerek 1397'de Kayseri'ye yerleşmiştir. Kayseri halkı tarafından çok sevilen ve kendisi de Kayseri'yi çok sevdiği için buraya yerleşen Zeynel Abidin'e Kayseri'de çok hürmet edilmiş ve bir tekke tahsis edilerek ev yapılmış, kendisi de burada yaşayarak sohbetlerine devam etmiştir.

Zaman içerisinde tekke, cami, çeşme, ortadan kalkmıştır. 1867 yılında II. Abdülhamid tarafından Zeynel Abidin'in mezarının bulunduğu yere bugünkü türbe yaptırılmıştır. Cumhuriyet Dönemi'nde türbelerin kapatılmasından sonra, önce spor salonu, sonra da kütüphane olarak kullanılmış, 1994 yılında ise bugünkü hâline çevrilmiştir.

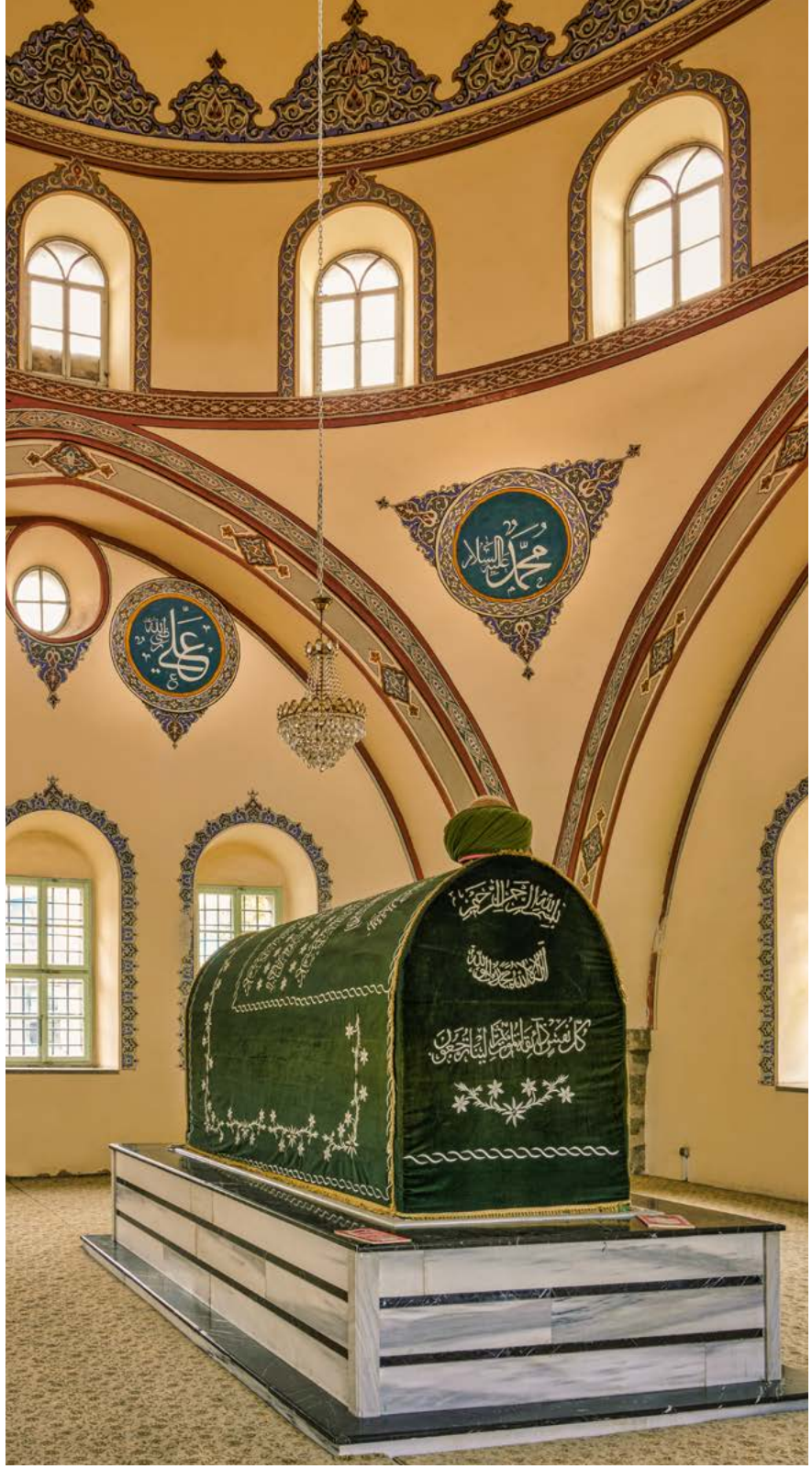

ZEYNEL ABIDIN TOMB

Zeynel Abidin, one of the elders of the Rufai community; had a mosque and a fountain in Kayseri in the XV. Century and that Boyacıoğlu master Abdi built a foundation for these facilities in the XVI. Century (1544). Called by the name Es–Seyyid Ali Zeynel Abidin al–Kayseranî and merged with Fatmatü'z–Zehra in the 29th verse. Because of his birth in Medina, Medeni is also known as Kayserani because of his life in Kayseri.

Having collected material and spiritual knowledge from the scholars in Medina, Zeynel Abidin traveled to many cities in order to enlighten the people and finally settled in Kayseri in 1397 after his father's death in 1369. Zeynel Abidin, who was very popular with the Kayseri people and settled here because he loved Kayseri so much, was revered in Kayseri and was given a dervish lodge.

Over time, the lodge, the mosque, the fountain disappeared. In 1867 the tomb of Zeynel Abidin was built by II. Abdülhamid where it is today. After the closure of the tombs in the Republican period, it was first used as a gym and then as a library, and in 1994 it was turned into tomb again.

◆ **Zeynel Abidin Türbesi** | F.: Elanur Karadağ

ŞEYH CAMİİ

Şıh Camii, Şeyh İbrahim Tennûrî Türbesi ve Camisi

Kayseri'nin eski Emir Sultan, şimdiki ismiyle Cumhuriyet Mahallesi'nde halk arasında "Şıh Camii" diye anılan, eski vakfiyelerde "Çardak Mescidi" diye geçen bir cami ve buna bitişik bir türbe bulunmaktadır ki bu cami ve türbe, Fatih'in hocası Akşemseddin'in halifelerinden olup, fıkıha ve tasavvufa dair "Gülzar–ı Manevî" ve "Gülşen–i Niyaz" adlı iki manzum eserin sahibi Şeyh İbrahim Tennûrî'ye aittir.

İbrahim Tennûrî: Amasya'da doğmuş, Konya'da Mevlana Sarı Yakub'dan tahsil görmüş, H.842/M.1438 yılında Kayseri'ye gelerek Hunad Hatun Medresesi'nde müderris olmuştur. Daha sonra Akşemseddin'e intisab ederek, ondan hilafet ve icâzet alıp, tekrar Kayseri'ye dönmüştür. Burada vefat tarihi olan H.887/M.1482 yılına kadar mensubu bulunduğu Bayramiye Tarikatı'nın (Tennûrî'nin şeyhi Akşemseddin, Hacı Bayram–ı Velî'nin müridi idi) halifesi olarak faaliyette bulunmuştur. İstanbul'un fethinden üç ay kadar önce tamamladığı "Gülzar–ı Manevi" isimli eserini Fatih'e ithaf eden Tennûrî, Fatih Sultan Mehmed'ten de kendisinin ve evladının

SHEIK MOSQUE

Şıh Mosque, Sheik İbrahim Tennûrî Tomb and Mosque

Kayseri's former Emir Sultan, now called "Şıh Mosque", among the people in the Cumhuriyet neighborhood, and is called "Çardak Masjid" in old foundations has tomb adjacent to this mosque, belongs to Sheik Ibrahim Tennûrî, who is one of the caliphs Akşemseddin, the master of Fatih and has works on religion called "Gülzar–ı Manevî" and "Gülşen–i Niyaz".

İbrahim Tennûrî: He was born in Amasya, studied in Mevlana Sarı Yakub in Konya. He came to Kayseri in H.842 / M.1438 and became a teacher in Hunad Hatun Madrasah. Later, appointed by Aksemseddin to take caliphate and returned to Kayseri. Here, he was active as the Caliphate of the Bayramiye Sect (Tennûrî's Sheik Aksemseddin, who was the disciples of Hacı Bayram–i Veli), until he died in H.887 / M.1482. Tennûrî, who dedicated the work titled "Gulzar–i Manevi" which was completed about three months before the conquest of Istanbul to the conqueror, Fatih Sultan Mehmed has also received an order that he and his children will be exempt from taxation. Other sultans who came after Fatih have accepted and endorse this promise.

vergilerden muaf olacağına dair bir ferman almıştır. Bu fermanı, Fatih'ten sonra gelen diğer padişahlarda kabul ve tasdik etmişlerdir.

Şeyh İbrahim Tennûrî Türbesi, altıgen planlı ve tek katlı olup, üzeri içten kubbe, dıştan altıgen külahla örtülüdür.

Kümbetin alt kısmında 3, üst bölümünde 4 pencere bulunmaktadır. Kuzeye bakan kapısı bugün pencere haline getirilmiş olup, etrafı kitabeyi de içine alacak şekilde çerçevelenmiştir. Kapı üzerinde bulunan kitabenin soluna sekizgen, sağına altıgen yıldız oyulmuş, bu oyuklar içine yerleştirildiği anlaşılan çini veya renkli taşlar dökülerek yerleri boş kalmıştır.

Türbe genel olarak tezyinatsız (süssüz) ve sadedir. Selçuklu tipi türbelerden, Osmanlı tipi türbelere geçişin ilk örneklerinden olan (Selçuklu tipi türbelerin son temsilcisidir). Şeyh İbrahim Tennûrî Türbesi'nin etrafı önce mezarlık iken, sonradan kaldırılarak yeri cami ve türbeye bahçe olarak bırakılmıştır.

Türbenin, Şeyh İbrahim Tennûrî'nin halifesi İskilipli Şeyh Yavsî'nin Sultan Bayezid'e tavsiyesi üzerine, Tennûrî'nin ölümünden 2 yıl sonra

The Sheik Ibrahim Tennûrî Tomb is a hexagonal plan and single storey, covered with a dome on the inside and a hexagonal cone on the outside.

At the bottom of the hill there are 4 windows in 3 upper part. The north–facing gate is now windowed and framed. To the left of the inscription on the door is an octagon, to the right a hexagon star was carved, and tiles or colored stones, which were understood to have been placed in these cavities, were poured out and left empty.

The tomb is generally plain and simple. It is one of the earliest examples of the transition from Seljuk type tombs to the Ottoman type tombs and is the last representative of Seljuk type. While Sheik Ibrahim Tennûrî tomb was around the cemetery, it was removed from the site and left as a mosque and a tomb.

It is reported that the Tomb was built in 1485–1486, two years after the death of Tennûrî, on the advice of the Sheik Yavsi of the Caliphate of Sheik Ibrahim Tennûrî to the Sultan Bayezid. Because Sultan Bayezid is a disciple of Sheik Yavsi and naturally Sheik Ibrahim Tennûrî is his teacher.

1485–1486 yılında yaptırıldığı rivayet edilir. Çünkü Sultan Bayezid Şeyh Yavsî'nin müridi olup, doğal olarak Şeyh İbrahim Tennûrî'de hocası olmaktadır.

Türbeye bitişiğindeki cami içinden ve sonradan açılan bir kapıdan girilmektedir. Ortada birbirine bitişik, basit, tezyinatsız ahşap üç sanduka bulunmaktadır. Sandukalardan birinin Şeyh İbrahim Tennûri'ye diğerlerinin evladına ait olduğu sanılmaktadır.

Türbeden sonra yapıldığı anlaşılan cami, XVI. yüzyıl ve daha sonra Kayseri'de çok görülen ahşap örtülü, önü açık son cemaat mahalli cami–mescidlerindendir. Dikdörtgen planlı asıl cami mekanı, yuvarlak dört ahşap sütun üzerinde uzanan köşeli ahşap direklerle örtülmüştür. Direkler üzeri yine ahşap kaplamadır. Dam toprakla örtülmüş olup, sonradan kiremit çatı yapılmıştır.

It is entered from the mosque at the end and from a door that was opened later. In the center there are three simple, plain wooden chests. It is believed that one of the chests belongs to Sheik Ibrahim Tennûrî and the others to his sons.

The mosque, apparently built after the tomb is one of the wood–covered, open–front community of the last mosques seen in Kayseri in XVI: century and later. The actual mosque site with a rectangular plan is covered with square wooden posts extending over four round wooden columns. The posts are covered with wood again. The roof was covered with soil and later a tile roof was built.

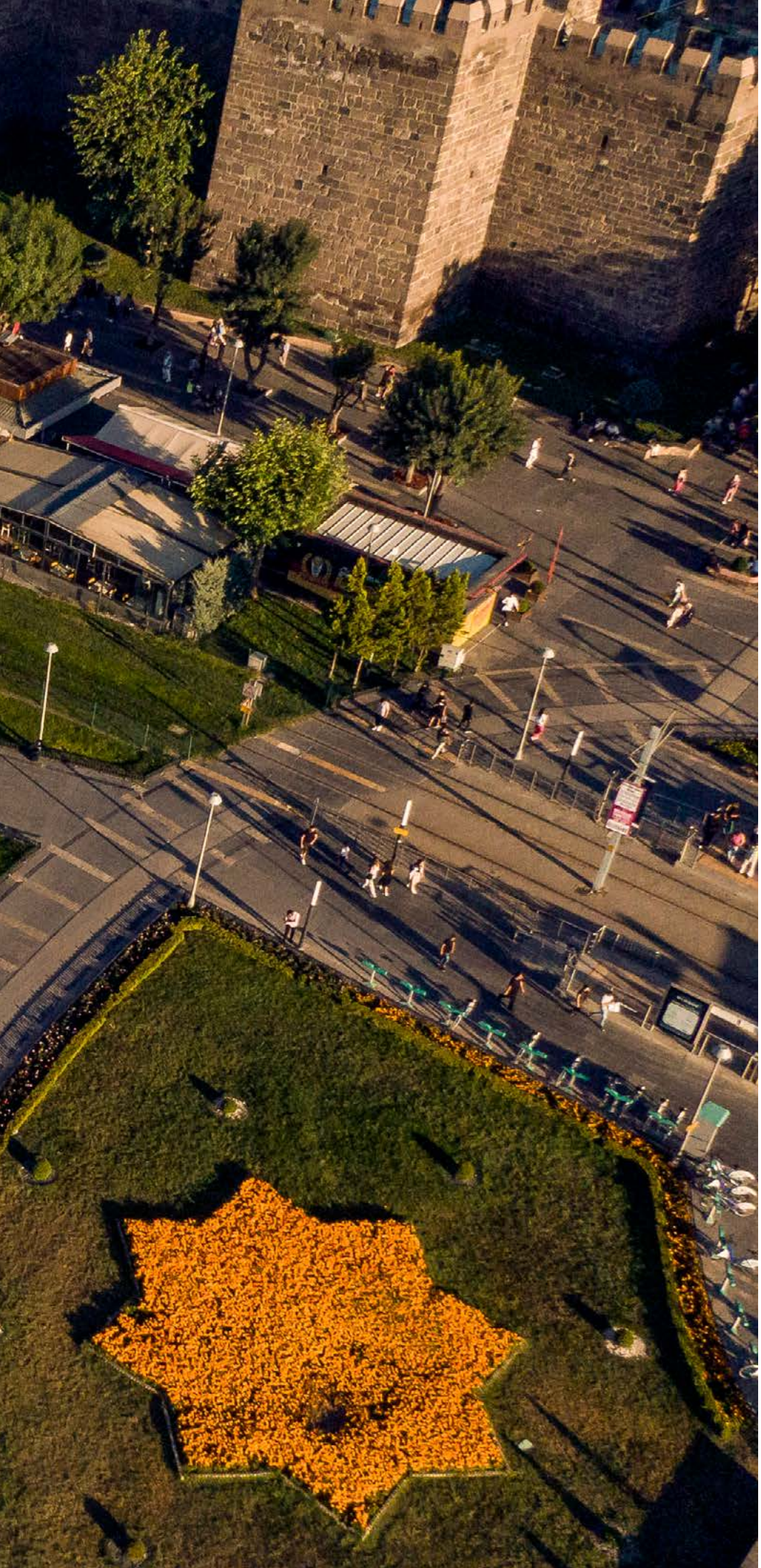

KAYSERİ SAAT KULESİ

Saat, Doğu'da geliştirilmişse de kule saati yapma geleneği Batı'da ortaya çıkmış ve ilk defa kilise ve saray kulelerinde uygulanmıştır. XIII. yüzyıldan itibaren görülen bu yapıların ilk örnekleri de, İngiltere Westminster ve İtalya Paduer'daki saat kuleleridir. Avrupa da XIV. yüzyılda yaygınlaşan saat kulesi yapma geleneğinin, Osmanlı topraklarında XVI. yüzyılın sonlarında başladığı kabul edilir. Kiente'in bu fikrini, Banaluka Ferhat Paşa Camii Saat Kulesi (1577) ve Üsküp Saat Kulesi destekler. Osmanlı Devleti'nde XVII. ve XIX. yüzyıllarda batıdan doğuya doğru giderek, saat kulesi yaygınlaşmıştır. II. Abdülhamid'in tahta çıkmasının 25. Yılında (1901) valilere saat kulesi

KAYSERI CLOCK TOWER

Although the watch was developed in the East, the tradition of making a tower clock appeared in the West and was first applied to churches and palace towers. The earliest examples of these structures, which have been seen since the beginning of the 13th century, are the clock towers in Westminster, England and Padua, Italy. In Europe, the tradition of making clock tower, which became popular in the 15th century is considered to have begun in the end of the 14th century. This idea of Kientz supports the Banaluka Ferhat Pasha Mosque Clock Tower (1577) and Skopje Clock Tower. In the Ottoman Empire in XVII and XIX. Centuries, from west to east, the clock tower became widespread. At the 25th anniversary of II. Abdulhamid's ascension to the throne (1901), clocks

yapımıyla ilgili olarak gönderdiği emir üzerine, saat kuleleri Anadolu içlerine ve Osmanlı Devleti coğrafyasının tamamına yayılmıştır.

Şehirleri ve kasabaları süsleyen birer sembol olarak en yüksek tepelere, her yerden görülen meydanlara dikilen saat kuleleri bulundukları mevkilere göre üçe ayrılır: Meydanlarda yer alanlar, yamaç ve tepelerde yer alanlar, bir yapı üzerinde yer alanlar.

Saat kuleleri genel olarak kaide, gövde ve köşk kısımlarından oluşur. Kaide kısmında bir oda ve oda içinde kulenin üzerine çıkmak için bir merdiven yer alır. Bu oda bazen muvakkithane* olarak düzenlenir. Bazen de kaidenin üzerinde bir çeşme bulunur. Saat kulesinin en son katı olan köşkte, saat mekanizması vardır.

Kayseri Saat Kulesi, muvakkithaneli saat kulelerindendir. Cumhuriyet Meydanı'nda (eski Sarayönü) bulunmaktadır. Kule ve saatin yapıldığı tarih H.1322/M.1906 yılıdır ve o tarihte Kayseri Mutasarrıfı Haydar Bey'in desteği ile yapımına başlanmıştır. Ustası, Tavlusunlu Salih Usta'dır.

Başlangıçta vakit tayini için muvakkithane olarak kullanılan oda, daha sonra Anadolu ve Rumeli Müdafaa–i Hukuk Cemiyeti Kayseri Şubesi Merkezi olarak, Heyet–i Temsiliye'nin toplantı yeri olarak kullanılmıştır.

Son yıllarda çeşitli kuruluşlara tahsis edilen muvakkithane odası, önceki yıllarda Milli Mücadele'ye ait resimler ve malzemelerin teşhir edildiği küçük bir müze haline getirilmiştir. Atatürk'ün Kayseri'ye ikinci gelişinde (13 Ekim 1924) eşi Latife Hanım'la birlikte muvakkithanede oturmuş, halkın sorunlarını dinlemiştir.

* Muvakkithane: Muvakkitlerin namaz saatini ve vaktini tespit ettikleri, küçük çapta astronomi çalışmaları yaptıkları mekan. Muvakkit ise bu işi yapan, zamanı ayarlayan vakitten sorumlu kişi

spread to the interior of Anatolia and to the entire territory of the Ottoman state on the will he sent about the construction of the clock tower.

As a symbol embodying the cities and the towns, the clock towers erected on the highest hills, the squares seen from everywhere and they are classified according to their place: the ones in the squares, the ones in the slopes and the hills, the ones on a building.

Clock towers generally consist of base, trunk and pavilions. There is a room in the pedestal and a ladder in the room to climb over the barn. This room is sometimes arranged as a muvakkithane Sometimes there is a fountain on top. In the mansion, which is the last floor of the clock tower, there is a clock mechanism.*

Kayseri Clock Tower, located in Cumhuriyet Square (old Sarayönü). The date on which the tower and clock were built was H.1322 / M.1906 and the construction started with the support of Governor Haydar Bey. Master is Tavlusunlu Salih Usta.

In the beginning, the room used as a muvakkithane for the appointment of time was later used as meeting place of the Delegation of Representative in Kayseri Branch Center of Anatolia and Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti Kayseri Branch Center.

The muvakkıthane room, which has been allocated to various institutions in recent years, has been transformed into a small museum where the paintings and materials belonging to the National Struggle were exhibited in the previous years. Atatürk, in his second coming to Kayseri (October 13, 1924), sat in Muvakkithane with his wife, Latife, and listened to the problems of the people.

* *Muvakkithane: Timekeepers pray, where they do small–scale astronomy studies, Muvakkit is the person responsible for the time.*

TALAS PANAYA RUM KİLİSESİ

Yaman Dede Camii

Kayseri'nin Talas ilçesi Tablakaya Mahallesi'nde bulunmaktadır. Eserin giriş cephesindeki kemerlerden birinin üzerindeki yazıya göre; 1886 yılında Reşadiyeli Yuvan Kalfa yapmıştır. Bugün cami olarak kullanılmaktadır. Kilisenin 1997 yılına kadar kapı girişinde olan kitabesi günümüze ulaşamamıştır.

Yerinden sökülmüş olan bu kitabede, Sultan II. Abdülhamid'e bir teşekkür yazısı bulunmaktaymış.

Yaman Dede (1887–1962)

Cami'ye ismi verilen Yaman Dede, 1887 yılında Talas'da doğan Karamanlı Türklerinden Hristiyan bir ailenin çocuğudur. "Yaman Dede, Yanar Dede, Yamandi Molla, Molla Bey" lakaplarıyla bilinir. Asıl adı, Diamandi'dir. Babası iplik tüccarı Yuvan Efendi, annesi Afurani Hanım'dır. Niğde Bor Kütüphanesi'nde bulduğu bazı belgelerden, içinde yer aldığı Rum Ortodoks Camiası'nın aslen Türk olduğunu öğrendiğini söylemektedir. Henüz küçükken, ailesi Kastamonu'ya taşındı. Rum Ortodoks Mektebi'nde, daha sonra Kastamonu İdadisi'nde okudu. Bu yıllarda, gayrimüslim çocuklarının din derslerine katılma zorunluluğu olmadığı halde, hocalarının izniyle Arapça ve Farsça gibi derslere girdi.

1909 İstanbul Darülfünün Hukuk Mektebi'ne girdi. 1913'de mezun oldu. 1932 yılına kadar Beyoğlu I. Hukuk Mahkemesi Zabıt Katipliği görevinde bulundu. Bir yandan Galata Mevlevihânesi'nde Ahmed Celaleddin Dede ve Ahmed Remzi Dede (Akyürek)'nin Mesnevi derslerine katıldı. Ahmed Remzi Dede onun çalışmasını ve gayretini takdir ederek, kendine "Yaman Dede" adını verdi.

Bu dönemde Müslüman gibi yaşamaya, Mevlânâ'yı anlatmaya başladı. Paskalya Yortusunda cami imamları, şeyhlerin kendisini ziyarete geldiğini, dini sohbetler yanında ilâhiler okunduğunu yazmaktadır. Öte yandan Mason Locası'na da üye olup, 13. dereceye kadar yükseldi. İslam'a duyduğu yakınlık sebebiyle çıkartıldığını ifade etmektedir.

Yaman Dede, mektuplarında; gençlik yıllarından itibaren İslamiyeti benimsemekle birlikte, ailevi sebepler yüzünden bunu açıkça söylemekten çekindiğini, İslami eserleri gizlice okumayı sürdürdüğünü, kiliseye ailesiyle gittiğini ama dua okumadan çıktığını, tam kırk yıl boyunca ailesinin haberi olmadan bazen sahura kalkmadan, iftar etmeden oruç tuttuğunu ifade etmektedir. Şubat 1942'de Nakşibendi–Halidî Şeyhi Ahmed Hilmi Efendi'nin teşvikiyle, İslamiyet'i kabul ettiğini resmen bildirdi ve Mehmed Abdülkadir Keçeoğlu adını aldı. Yaman Dede, İslamiyeti kabul etikten sonra, ihtidasından rahatsızlık duyan Patrikhane'nin baskısıyla eşinden ayrıldı. Bu durum kendisini üzmüş, özellikle kızı Belma'ya karşı özlemini mektuplarında dile getirmiştir. Bir süre sonra, ilkokul öğretmeni Hatice Hanım'la evlenir. Avukatlık yaptı, bazı okullarda öğretmenlik yaptıktan sonra da avukatlığı bırakıp tamamen öğretmenliğe yöneldi.

Saint Benoit, Notre Dame gibi yabancı okullarda, İstanbul İmam Hatip Okulu, İstanbul Yüksek İslâm Enstitüsü'nde Türkçe, Edebiyat, Farsça, Arapça dersleri verdi. 3 Mayıs 1962 yılında vefat etti. Karacaahmet Mezarlığı'na defnedildi.

TALAS PANAYA GREEK CHURCH

Yaman Dede Mosque

It is located in Tablakaya neighborhood of Talas District of Kayseri. According to the writing on one of the arches in the entrance gate of the work, in 1886 Yuvan from Reşadiye built it. Today, the Greek church used as Yeni Mosque was later turned into a mosque. The inscription which was at the entrance of the gate until 1997, did not reach today. This inscription, which has been dismantled, has a letter of thanks from Sultan II Abdulhamid. Talas was the birthplace of St. Savas and was built in 1886 by Metropolitan Ionnis with the permission of Abdulhamid II. This church was used as a mosque for a period of time until the year 1926, and then it was hit by a lock on its door.

Yaman Dede (1887–1962)

Yaman Dede, whose name was given to the mosque, was born in Talas in 1887 and is a child of a Christian family of Karaman Turks. Known as "Yaman Dede, Yanar Dede, Yamandi Molla, Molla Bey" nicknames, the real name was Diamandi. His father is textile trader Yuvan Effendi, her mother Afurani Hanım. Some documents found in the Niğde Bor Library say he learned that the Greek Orthodox Mosque in which he belonged was originally Turkish. When he was young, his family moved to Kastamonu. He studied here in Greek Orthodox School, later in Kastamonu High School. In these years, non–Muslim children entered lessons such as Arabic and Persian with the permission of their teachers, even though they were not obliged to attend religious lessons.

In 1909 he entered Istanbul Darülfünün Law School. He graduated in 1913. Until 1932, he served as a member of the Beyoğlu I. Court of Justice. At the same time he attended Ahmed Celaleddin Dede and Ahmed Remiz Dede (Akyürek) Mesnevi lessons in Galata Mevlevihânesi. Ahmed Remzi Dede named himself "Yaman Dede" by appreciating his work and effort.

In this period he says he adopted the life of the Muslims, talking about the Mevlânâ, the shaykhs and imams came to visit him and he continued reading the hymns beside the religious conversations. On the other hand, he was a member of Mason Lodge and rose to the 13th rank. It expresses that it is removed because of the closeness to Islam.

Yaman Dede, in his letters says that he adopted Islam from his youth, but he was afraid to express it clearly because of family reasons, that he continued to read Islamic works secretly, went to the church with his family but did not read the prayer and fasted for forty years without knowing his family sometimes without iftar. In February 1942, with the encouragement of Naqshbandi–Khalidî Sheik Ahmed Hilmi Effendi, he officially announced that he accepted Islam and Mehmed Abdulkadir took Keçeoğlu's name. Yaman Dede, after accepting Islam, is separated from his spouse by the pressure of the patriarch who is uncomfortable with his will. This situation has upset him, especially in his letters to his longing for her daughter Belma. After a while he marries a primary school teacher named Hatice. He was a lawyer, after he had taught in some schools, he left his lawyership and turned to teaching.

He gave lectures in Saint Benoit, Notre Dame, Istanbul Higher Islamic Institute in Turkish, Literature, Persian and Arabic. He died on May 3, 1962 and is in Karacaahmet Cemetery.

DEVELİ ULU CAMİİ

Sivasî Hatun Camii

Develi Ulu Camii, Göç (güç) Erarslan oğlu Nasrullah ve eşi Sivasti Hatun (Sivasti Hatun halk arasında ve kaynaklarda Sivastî, Sova Sitti, Sivasî Hatun olarak geçmektedir.) tarafından H.680/M.1282 tarihinde inşa ettirilmiştir. Nasireddin Nasrullah bin Göçerarslan, IV. Kılıçarslan ile kardeşi II. İzzeddin Keykavus arasındaki taht mücedelesinde, II. İzzeddin Keykavus'un tarafında yer almıştır. Daha sonra Mayıs 1262 yılında, Keykavus tarafından Memlûk Sultanı Baybars'a elçi olarak gönderilmiştir. Asıl görevi subaşılık olan Göçerarslan, II. Keykavus'un Baybars'a yazdığı mektupta "İnanç Kutluğ Bilge" ünvanıyla takdim edilmektedir.

Mehmet Çayırdağ'ın konuyla ilgili makalesinde belirttiğine göre; "*1272 yılı tarihli Arapça–Moğolca Nureddin Cacaoğlu vakfiyesinde, Göçerarslan şahid olarak geçmektedir. Vakfiyede, Göçerarslan Göçersalur şeklinde okunmuş, aynı baba ismi ile anılan Nasrullah'ın kardeşleri olabilecek başka şahidlerde bulunmakta, dedesinin isminin Edhem ve Iraklı oldukları anlaşılmaktadır.*" der.

Caminin mimarı bilinmemektedir. Bugün Yukarı Develi Cami–i Kebir Mahallesi Selçuk Sokak'ta bulunur. Cami tamamen kesme taştan inşa edilmiş olup, mihraba dış beş sahından oluşmaktadır. Caminin mihrap önünde kubbe, diğer bölümlerin tamamında sivri tonoz üst örtü elemanı olarak kullanılmıştır.

Develi Ulu Camii H.680/M.1281 yılında inşa edilmiş olup, üstün sanat değerlerine sahip ahşap minberi müzeye nakledilmek üzere cami görevlileri ve cemaatin karşı çıkmasına rağmen yerinden zorla çıkarılmış, parçalara ayrılarak müze yetkililerine teslim edilmiştir. Ancak minber parçası, müzeye getirildiğinde hemen kaydedilmemiş, karıştıktan sonra veya neyin nereye ait olduğu unutulduktan sonra kayda alınmıştır.

1938 yılında Kayseri Müzesi'nde bulunan Taşkın Paşa Camii mihrabı (*Ürgüp Damsa köyü Taşkın Paşa Camii minberi 1933 yılında sökülüp, Kayseri Müzesi'ne yine açıklayıcı envanter bilgileri yazılmadan kaydedilmiş*), Develi Ulu Camii'ne ait ahşap minberlerin parçasıyla karıştırılmıştır. 30 Aralık 1980 yılında Ankara Etnoğrafya Müzesi'nden, Kayseri Etnografya Müzesi'ne geri gönderilen minber parçası, Mehmet Çayırdağ'a göre, müzenin deposunda uygun bir şekilde muhafaza edilmekteydi.

Develi Ulu Camii birçok defa onarım görmüştür. Osmanlı Dönemi'nde en son H.1316/M.1896 tarihli bir belgeye göre, mahalle sakinleri tarafından yapının tamir masraflarının karşılanamayacağı ve masrafın hazineden karşılanması istirham edilmektedir. Vakıflar Genel Müdürlüğü tarafından cami 1963–1968 ve 1973 tarihlerinde ciddi onarıma tabi tutulmuştur.

DEVELI ULU MOSQUE

Sivasî Hatun Mosque

Develi Ulu Mosque, Göç (Güç) Erarslan son of Nasrullah, and his wife Sivas Hatun (Sivas Hatun among the people and Sivas in the source, Siva Sitti, Sivas Hatun on the receiver) by H.680 / M.1282 was built on. Nasireddin Nasrullah bin Göçerarslan, on the throne of the army between IV. Kılıçarslan and his brother II. İzzeddin Keykavus, II. Izzeddin was on the side of Keykavus. Later on May 1262, the Mamluk sultan was sent to Baybars as an ambassador by Keykavus. Göçerarslan, who is the main secretary, Keykavus wrote in his letter to Baybars that "İnanç Kutluğ Bilge" was introduced.

According to Mehmed Çayırdağ's article on the subject, "In the Arabic–Mongolian Nureddin Cacaoğlu foundation dated 1272, Göçerarslan is witnessed. The endowment was read as Göçerarslan and the siblings Nasrallah referred to by the same father name may be other witnesses in this–is lunar, it is understood that they are Iraqi and the name of the grandfather is Edhem.

The architect of the mosque is unknown. Today, the Upper Develi Cami–i Kebir Neighborhood is located in Selçuk Sokak. The mosque is built entirely of cut stone, and the mihrab consists of five outer areas. The dome in front of the mihrab of the glass was used as a top vaulting covering element in the other sections.

Develi Ulu Mosque was built in H.680 / M.1281, despite the mosque officials and oppose the congregation for transport to the wooden pulpit museum with outstanding artistic value dislocated force, was handed over to pieces leaving museum officials. However, the pulpit piece was not recorded immediately when it was brought to the museum, and was taken after it was mixed or when it was forgotten where it belonged.

Located in Kayseri Museum in 1938, Taşkın Pasha Mosque niche (Ürgüp Damsa village dismantled in 1933. Taşkın Pasha Mosque pulpit again, Kayseri museum saved from writing descriptive inventory information), Develi is mixed with part of the wooden pulpit of the Great Mosque. According to Mehmet Çayırdağ, the pulpit piece sent back to the Kayseri Ethnography Museum from the Ankara Ethnographic Museum on December 30, 1980, was properly preserved in the museum's warehouse.

Develi Ulu Mosque has been repaired many times. According to a recent document from H.1316 / M.1896, during the Ottoman period, residents were asked to pay for the cost of the renovation and the cost of the building. The mosque was seriously repaired in 1963–1968 and 1973 by the General Directorate of Foundations.

KAYSERİ LİSESİ

Milli Mücadele Müzesi, Derece–yî Ûlâ Mekteb–î Mülkiye İdadisi

II. Abdülhamid zamanında, 1904 yılında inşa edildiği kabul edilir. Eserin tamamında, düzgün kesme taş kullanılmıştır. Revak kemerlerinde ise kahverengi taş tercih edilmiştir.

Eğitim–öğretim ilk olarak Kapan Mahallesi'nde Seyfullah Efendi konağında başlamıştır. Lisenin ilk bölümü olan ortaokul (Rüştiye), Kayserili Kaptan–ı Derya olan Ahmed Paşa tarafından 1870 yılında yaptırılmıştır.

Bugünkü Kayseri Lisesi'nin 1. katı, H.1322/M.1904 yılında Kiçikapı Mahallesi'nde yapılmıştır. Binanın 2. katı 1915–1916 yılında tamamlanmış, ismi de "Sultanî" olmuştur. 1927 yılında "Kayseri Lisesi" adını almış ve faaliyete geçmiştir. İki katlı binanın ihtiyaca cevap vermemesi üzerine, 1927'de ek bina yapılmıştır. Aynı yıl lisenin 20 m güneydoğusuna konferans salonu, yemekhane ve kütüphane eklenmiştir.

Kayseri Lisesi, kuruluşundan itibaren bölgedeki tarihi eserlerin toplandığı müze görevini de yaparak, Kayseri müzeciliğinin temelini oluşturmuştur.

2014 yılında İl Milli Eğitim Müdürlüğü ve Kayseri Büyükşehir Belediyesi arasında imzalanan protokol ile 50 yıllığına Kayseri Büyükşehir Belediyesi'nin tahsisine karar verildi. Şu anda Milli Mücadele Müzesi ismi ile halkın hizmetine açılmıştır.

Müzede mevcut olan bölümler ve detayları şöyledir:

KAYSERI HIGH SCHOOL

National Struggle Museum, Derece–yî Ûlâ Mekteb–i Mülkiye İdadi

It is considered to have been built in 1904, during the time of Abdulhamid II. On the whole of the work, properly cut stone is used. Brown stone is preferred on the porch arches.

Education first started at Seyfullah Effendi house in the vicinity of Kapan. The first part of the high school was a secondary school (Rüştiye) was built in 1870 by Ahmed Pasha, the Commander of the Seas.

Today's Kayseri High School 1st floor was built in the neighborhood of Kiçikapi in H.1322 / M.1904. The second floor of the building was completed in 1915–1916 and the name became "Sultani". In 1927, it was named "Kayseri High School" and began the activity. When the two–storey building was not seen as enough, the additional building was built in 1927. In the same year, the conference hall, dining hall and library were added to the 20 m south east of the library.

Since its foundation, Kayseri High School has also served as a museum for the collection of historical artifacts in the region, forming the foundation of the Kayseri museum.

A protocol was signed between provincial directorate for national education and Kayseri Metropolitan Municipality and with this protocol it

1. Milli Mücadele Dönemi'nde Kayseri
Milli Mücadele Dönemi'nde Kayseri'de halkın durumu.

2. Video Odası
1919–1923 yılları arasında Kayseri ve diğer Anadolu şehirlerindeki Milli Mücadele Dönemi anlatılmaktadır.

3. Milli Mücadele Dönemi 1919
Kayseri Müdafaa–i Hukuk Cemiyeti'nin kuruluşu.

4. Milli Mücadele Dönemi 1921
Savaş devam ederken Ankara meclisinin güvenli bir bölgeye taşınması gündeme gelmiştir. Mustafa Kemal Paşa güvenli bölgenin "Kayseri" olduğunu belirtmiştir. Bunun üzerine önemli evrak ve eşyalar Kayseri'ye taşınmaya başlamıştır.

5. Milli Mücadele Dönemi'nde Basın
Milli Mücadele Dönemi'nde gazetelere önemli bir görev düşmektedir. Baskılara karşı halkı doğru bilgilendirmek için uğraş verdiler. Ankara basını savaş sırasında tehlike altına girince güvenli bölge olarak Kayseri'ye bir süreliğine taşındı. Anadolu'da Yenigün ve Sebilürreşad gazeteleri otuz bir sayı boyunca bu şehirde kaldı.

6. Milli Mücadele Dönemi 1923
İtilaf Devletleri'nin karşılıklı ateşkes talebinde bulunması sonucunda ülkenin büyük bölümünde egemenlik güvence altına alındı. Yıllarca süren Milli Mücadele'nin tamamlayıcı adımı ise 29 Ekim 1923'te Cumhuriyet'in resmen ilan edilmesiyle atıldı.

7. Milli Mücadele'nin Kayseri Lisesi Kahramanları
1920–1921 yılları arasında Kayseri Lisesi mezun veremedi. O dönemin son sınıf öğrencileri Sakarya Savaşı için cepheye katılmış ve şehit düşmüşlerdi.

8. Mezunlar Sınıfı
Lise Anadolu'daki modern eğitim kurumları arasında hep ilk sırada yer aldı. Önemli isimlerin öğretmenlik yaptığı Lise bir çok siyasi adamı, sanatçılar, iş adamları mezun etti.

9. Sözlü Tarih Kayıt Odası
Kayseri Lisesi mezun öğrenci ve öğretmenlerinin hatıralarını kayıt altına alan kayıt odası yer alır. Sözlü Tarih odasında yayınlanır.

10. Kayseri Lisesi Tarihi
Modern eğitim anlayışı ve eğitim sistemi ile her zaman birinci sırada yer aldı. Kayseri; gramofonu, fotoğraf makinesini, film makinesini ve sinemayı Kayseri Lisesi ile tanıdı.

11. Sözlü Tarih
Kayseri Lisesi'nin diğer okullardan farklı kılan bir ayrıcalığı da her pazartesi ve cuma günleri İstiklal Marşı ile birlikte okunan bir marşa sahip olmasıdır. Faruk Nafiz Çamlıbel'in yazdığı marş Lise'ye özel bir marştır.

12. Çocuk Atölyesi
Ziyaretçilerin, çocuklarını atölyeye bırakıp kendilerinin daha rahat zaman geçirmeleri için düşünülen eğlenceli bir odadır. Çocuklar kitap okuyarak eğlenirler.

was assigned to Kayseri Metropolitan Municipality for 50 year. Now, it came into service by name of the National Struggle Museum. Until 2016 September; in four months, it had 30,000 visitors.

1–Kayseri In National Struggle Period

2–Video Room

The National Struggle period between 1919–1923 in Kayseri and other Anatolian cities is explained.

3–National Struggle Period 1919

4–National Struggle Period 1921

While the war was going on; moving the assembly of Ankara became the main topic of conversation and Mustafa Kemal stated that "Kayseri" was a safe region for this. There with; all significant documents and equipments were transferred to Kayseri. With the attendance of enlistees from all quarters of Anatolia, the Greek troops withdrew and this victory was a big morale for our country.

5–Printed Media During The National Ordeal

During the National Ordeal; the newspapers played a significant role. Ankara printed media moved to Kayseri once Ankara became threatened during the battle of Sakarya. Kayseri temporarily hosted two important newspapers during the National ordeal: Sebilürreşad and Anadolu'da Yenigün (A New Day in Anatolia). It remained in Kayseri to publish 31 issues.

6–National Struggle Period 1923

As a result of cease firing demand of Allied powers; the independence of country was guaranteed. The last step of National Struggle period was completed with the proclamation of the republic in 29 October 1923.

7–National Heroes From Kayseri High School

All the High School seniors had volunteered to fight in the Battle of Sakarya and all had died on the battlefront. Therefore between 1920–1921 the school has no graduates.

8–Alumni Classroom

Kayseri High School was always in the first ranks as a modern educational Institution in Anatolia. Countless scientists and men/women of letters were graduated from Kayseri High School where important names were also involved in teaching.

9–Oral History Recording Room

There is a recording room where the memories of Alumni students and their teachers are recorded. And it is featured in Oral History Room.

10–History Of Kayseri High School

It was always in the first ranks with its modern educational system. Kayseri; recognized the gramophone, camera, cinematograph and cinema with Kayseri High School.

11–Oral History

What makes Kayseri High School different is, it has a special School Anthem and the students read both the Turkish National Anthem and their school Anthem on Mondays and Fridays. Faruk Nafiz Çamlıbel wrote this Anthem for this School.

12-Child Workshop

It is a fun place for visitors to leave their children in the workshop and spend their time more comfortable. Children have fun reading books.

HACI KILIÇ CAMİİ

HACI KILIÇ CAMİİ VE MEDRESESİ

Bir Selçuklu Devri eseri olan Hacı Kılıç Camii, H.647/M.1249 yılında II. Keykavus'un emriyle Ebu'l–Kasım et–Tûsî tarafından yaptırılmıştır. Külliyenin adının nereden geldiği bilinmemektedir. Hacı Kılıç'ın Ebu'l–Kasım et–Tûsî'nin lakabı olabileceği düşünülmektedir.

Mihrap önü kubbesi ve kıble duvarına paralel beş neften ibaret bir plan gösteren caminin avlusu, medrese olarak düzenlenmiştir. Yapı dışarıdan bir kale görüntüsüne sahip olup, minaresi geç tarihlidir. Cami ve bitişiğindeki medresenin bitişiklik özelliği, Gevher Nesibe yapı topluluğu ile örtüşür. Özellikle her iki yapının da ortak olan doğu cephelerinde taç kapılarının bulunması bu etkileşime işaret eder. Taç kapılar, kullanıcı açısından akılcı bir

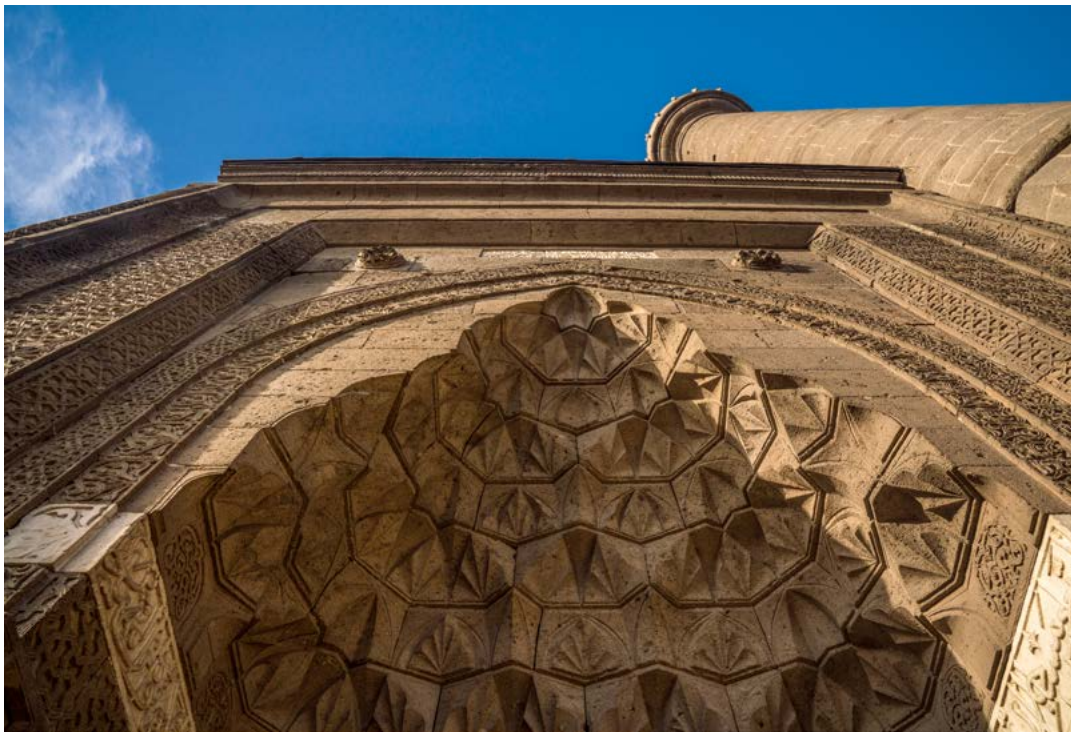

HACI KILIÇ MOSQUE AND MADRASAH

Hacı Kılıç Mosque, a Seljuk monument, was founded in H.647 / M.1249. It was built by Ebu'l–Kasım bin Ali al–Tûsî on the order of II. Keykavus. It is not known where the name of the Kulliye comes from. Hacı Kılıç is thought to be the nickname of Ebu'l–Kasım et–Tûsî.

The courtyard of the mosque, which has a plan consisting of five naves parallel to the wall of the mihrab and the qibla wall, is arranged as madrasah. The building has a castle view from the outside, and the minaret is a late date. The adjoining characteristic of the mosque and the medieval to its end overlaps with the Gevher Nesibe building community. In particular, the

yaklaşımla ele alınmıştır. Dıştan kapıları ile ayrılan yapılar, içten bir avlu ile organik bağlanır. Selçuklu Dönemi'nin siyasi olarak en yoğun, en hareketli bir döneminde İlhanlıların Anadolu'ya hakim oldukları yıllarda inşa edilen bu külliye yeni arayışlar ortaya koyar. İlhanlıların varlığı, Anadolu'daki sanatçı alışverişini hızlandırmıştır. Yapıların bânisi Ebu'l Kasım komşu kültür çevresi İran'dan Horasan yakınlarındaki Tus şehrinden, Anadolu'ya gelerek inşa ettirdiği eseri ile adını duyurmuştur (Tus'lu sanatçıların bu örnek dışında Konya ve Tokat'da da çalıştıkları bilinmektedir.)

Hacı Kılıç Camii ve Medresesi'nin ortak avluyu kullanması, örnek bir kurgudur. Buradaki ortak bir avluyu sınırlayan cami ve medrese kurgusu, daha sonra Osmanlı Dönemi'nde sadrazam ve vezirlerin bânîliğinden inşa edilen bir plan olarak karşımıza çıkar.

Cami XVI. yüzyılın ortalarında Kayseri Mirlivası Hüseyin Bey tarafından tamir ettirilmiş, fakat fena kullanma ve bakımsızlık yüzünden tahribata uğramıştır.

presence of crown gates on the eastern fronts, which are common to both buildings, indicate this interaction. Crowns have been dealt with a rational approach from the user's point of view. The buildings separated by external gates are connected organically with a courtyard inside. Built in years when the Ilkhanids dominate Anatolia in the politically most active and most active period of the Seljuk period, this complex offers new pursuits. The presence of Ilkhanids accelerated the exchange of artists in Anatolia. Ebu'l Kasım, the neighbor of the structures, announced his name from his Iranian town of Tus, near Khorasan, with his work which he built by coming to Anatolia (it is known that Tusian artists also worked in Konya and Tokat).

The use of the common courtyard of the Hacı Kılıç Mosque and the Madrasah is an exemplary fiction. The mosque and madrasah fiction, which limits a common hunt there, comes out as a plan built in the Ottoman period from the grand vizier and the viziers.

Mosque was repaired by Kayseri Mirliva Hüseyin Bey in the middle of the XVI. Century, but it was destroyed because of bad use and negligence.

KÖLÜK CAMİİ VE MEDRESESİ

Gülük Camii

Kayseri'de dış kale surlarının dışında; güneybatı Kölük Camii ve Medresesi, kuzeybatıda Gevher Nesibe Darü'ş–Şifası Medresesi, kuzeyde Hacı Kılıç Camii–Medresesi, kuzeydoğuda Hunat Hatun Külliyesi, sur kapıların açıldığı meydanlarda inşa edilerek Selçuklu kent dokusunun oluşumuna katkı sağlar. Özellikle Gevher Nesibe ve Hacı Kılıç Külliyeleri'nin yakınına Afgunu (Avgunlu) ve Sahibiye Medreselerinin (1267–1268), Hunat Hatun yapılarının güneyine Seraceddin Medresesi'nin (1238–1239) yapılması, şehrin farklı yönlerden gelişmesinin planlandığını gösterir.

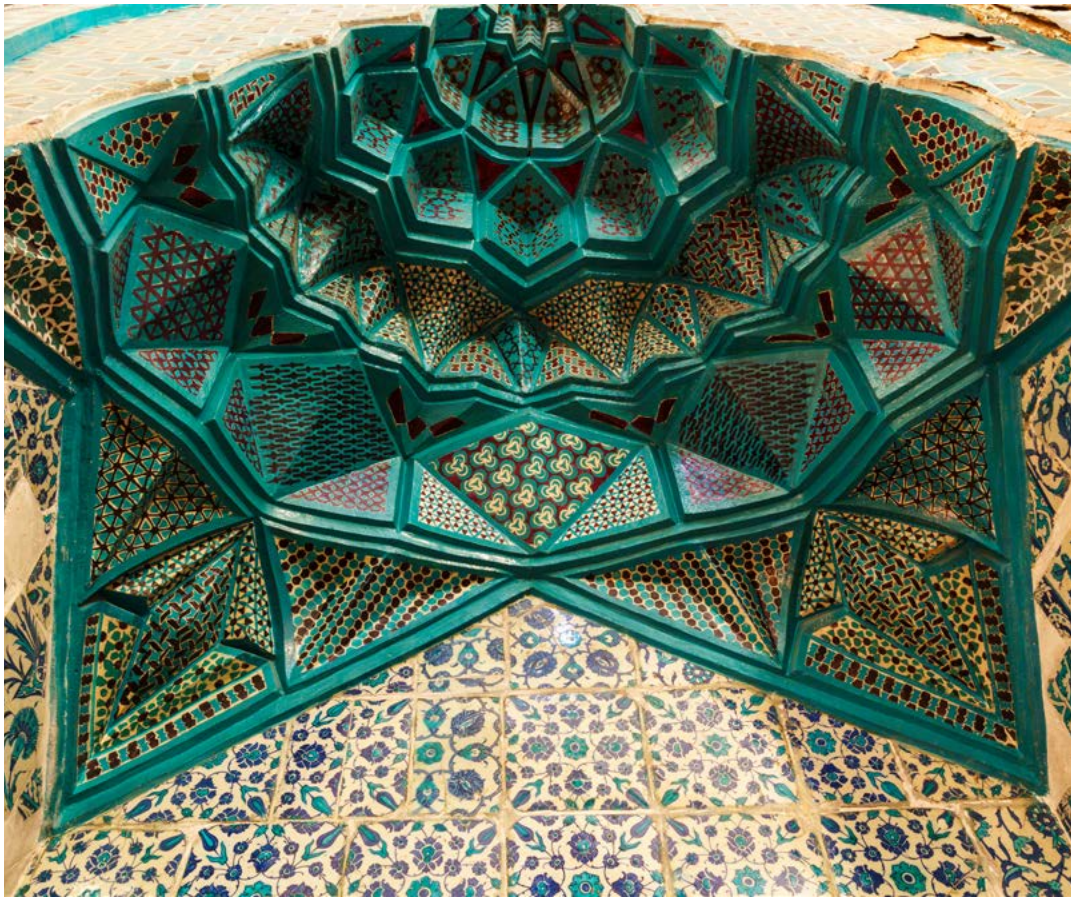

KÖLÜK MOSQUE AND MADRASAH

Gülük Mosque

Outside of the fortress walls of Kayseri; southwest Kölük Mosque and Madrasah, in the northwest Gevher Nesibe Darüşşifası Madrasah, north Hacı Kılıç Mosque–Madrasah, northeast Hunat Hatun Complex, was built in the square that opened the city gates contribute to the formation of the Seljuk urban fabric. Especially Gevher Nesibe and Hacı Kılıç Complex close to Afgunu the (Avgunlu–XIII. The first half of the century) Owner Madrasah (1267–1268), Hunad Hatun Madrasah in the south (1238–1239) is made, it shows that it is planned for the development of different aspects of the city.

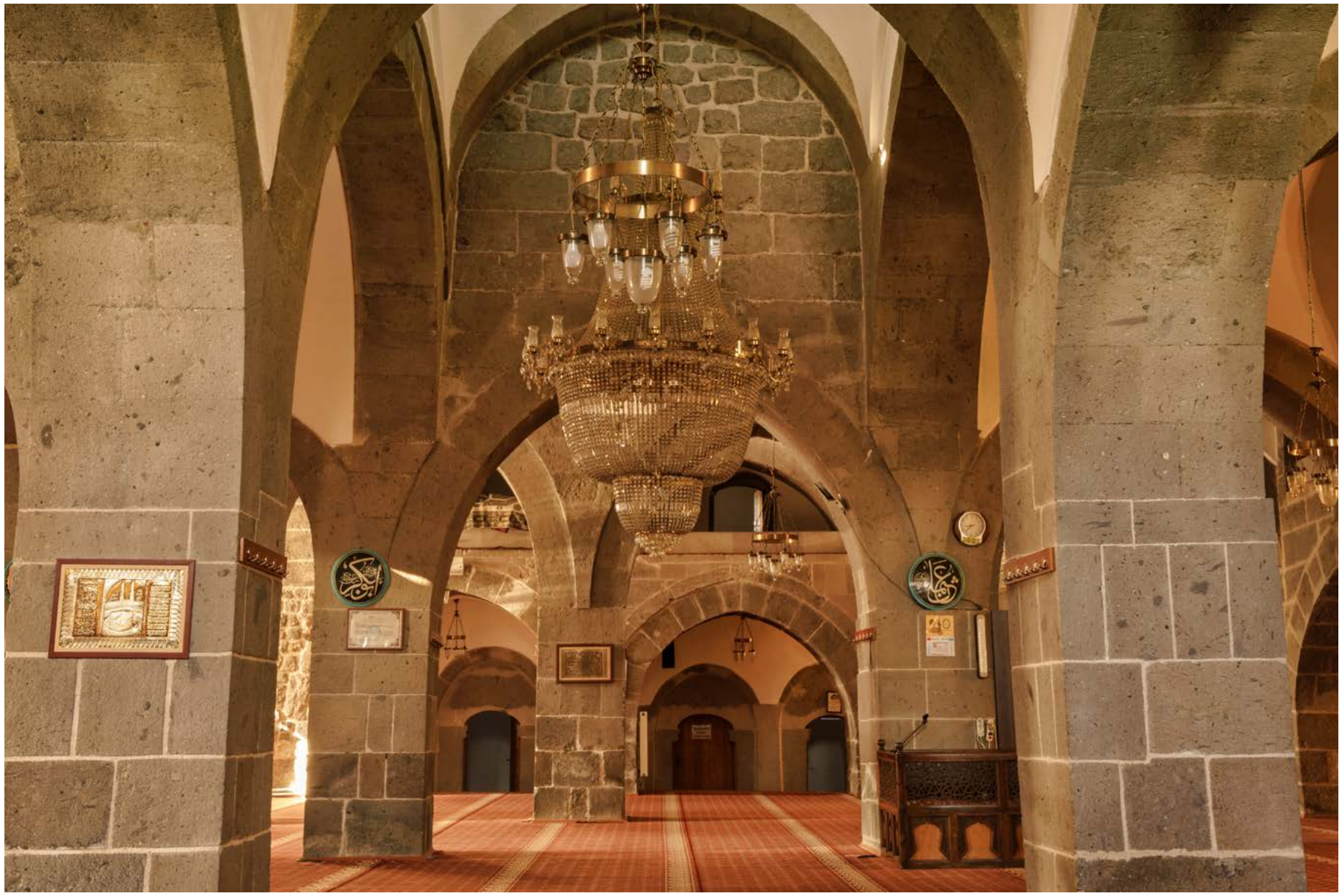

Kölük (Gülük) Camii, Medresesi ve Hamamı, Danişmendli Dönemi'nde inşa edilmiştir. Kayseri'de sur dışında, kentin güneybatısında Gülük Mahallesi'nde bulunan Kâlük Camii yapı topluluğudur. Külliye H.735/M.1334 tarihindeki depremden sonra yıkılarak Alemüddin oğlu Külek Şemseddin tarafından onarıldığı için "külük" adıyla tanınmaktadır. Caminin kuzeydoğu köşesindeki taçkapısı üzerinde yer alan kitabesine göre, I. İzzeddin Keykavus (1211–1220) döneminde H.607/M.1211 yılında Mahmud bin Yağıbasan kızı Atsız Elti Hatun tarafından tamir ettirildiği anlaşılmaktadır. Caminin özgün araştırmacılarından Erol Yurdakul'un belirttiği üzere, caminin Kayseri'nin Danişmendliler'in başkenti olduğu 1135–1142 tarihleri arasında inşa edilmiş olabileceği düşünülmektedir.

Kölük Camii; doğu–batı yönünde, dikdörtgen planlı, çok destekli, mihraba paralel beş şahinli, sivri tonoz örtülü, mihrap önü kubbeli ve avlusuz bir yapıdır. Cami ve medresenin kaynaşık olması, eşsiz bir uygulamadır.

Kölük (Gülük) Mosque, Madrasah and Baths were built in Danishmends period. Outside the city walls in Kayseri, on the south–west of the city is the Kölük Mosque building community located in the Gülük neighborhood. The complex H.735 / M.1334 demolished after the earthquake in the history of the tower by Şemseddin because her son did Alemüddin "servant" is known by name. According to the portal on the northeast corner of the mosque located, Keykavus I (1211–1220) during H.607 / M.1211 Mahmud bin Yağıbasan is understood to be repaired by the daughter of Atsiz Elti Hatun. As noted by the original investigator Erol Yurdakul stated, the mosque is thought to be built between 1135–1142 when Kayseri was the capital of Danishmends.

Kölük Mosque built in east–west direction, rectangular, multi–support, and five naves parallel to the mihrab, pointed vaulted, domed and there is an altar in front of the building. It is a unique application that the mosque and the madrasah are united. Abdullah Kuran explains the difference of

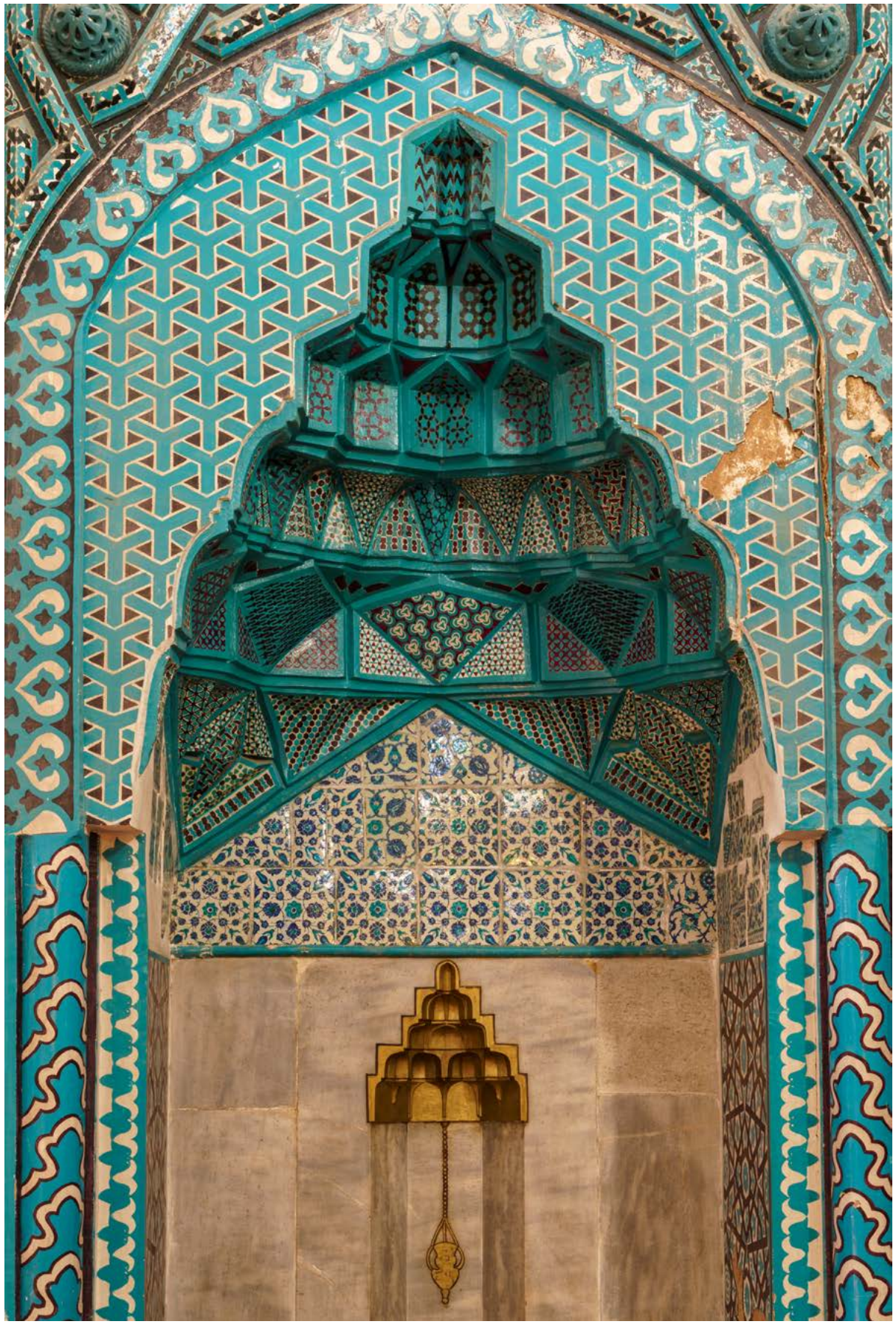

Medresenin farklılığını Aptullah Kuran; "*Bu medrese eyvansız ilkel bir plana sahip, mütevazi bir binadır. İlkel karakterini erken bir devrede olduğu gibi plansız acelece yapılan bir ilave oluşuna bağlamak mümkündür*" diye betimler. Yapıdan bağımsız konumlanan hamam, son yıllarda yapılan kazılarda ortaya çıkarılmıştır.

Hamamın, cami ve medresenin inşasından kısa bir süre sonra, XII. yüzyılın ortalarında yapıldığı kabul edilmektedir. İlk önce tek hamam olarak ele alınıp, muhtemelen XVI. yüzyılın ilk yarısında yapılan ilavelerle çifte hamama dönüştürülmüştür.

Caminin doğusunda külliyeye sonradan ilave edilen çeşme, kesme taştan kareye yakın bir cephe içinde yuvarlak kenarlı, derin bir nişe sahiptir. Üzerindeki on iki mısralık tamir kitabesi, H.1135/M.1723 tarihini verir. 1887'de tekrar onarım görmüş olan çeşme, 1905'de yerinden sökülerek bugünkü yerine monte edilmiş, son olarak 1988–1989 yılındaki onarımlarla tamamen yenilenmiştir.

the Madrasah; "This madrasah is a modest building with a primitive plan without an hall. It is possible to link the primitive character to an ad–hoc addition as in an early period." The bath, which is independent from the building, was unearthed in recent years.

Shortly after the construction of the bath, the mosque and the madrasah, it is considered to have been made in the middle of the XII. Century. It was first considered as the only bath, probably the additions made in the first half of the XVI. Century were converted into double hammam.

The fountain, which was later added to the mound to the east of the mosque, has a deep nose with rounded edges in a facade close to the square of cut stone. The twelve–part repair inscription on it gives the history of H.1135 / M.1723. The fountain, which had been repaired in 1887, was disassembled in 1905 and installed in its present location, and finally completely renovated with repairs from 1988–1989.

KÖŞK MEDRESE KÜMBETİ

Bir süre medrese olarak da kullanılan ve bu nedenle bir gelenek sonucu bugüne kadar yanlış olarak "Köşk Medrese" adı verilen Kayseri "Köşk Hangâhı", Kayseri şehir surları dışında, şehir merkezinin 1,5 km güneydoğusunda "Köşk Dağı" olarak adlandırılan tepe üzerinde yer alır.

Vakıflar Genel Müdürlüğü arşivinde yapının vakfiyesi yoktur. Kayseri Şer'i Mahkeme Sicillerinde, yapının Melik Eretna tarafından Şeyh Evhadüddin–i Kirmânî sûfîlerine ait bir tekke olarak kurulmuş olduğu ve vakıfları bulunduğu kayıtlıdır.

Tarihi kaynaklarda yapının mimarî durumu hakkında fazla bir bilgi edinilememiş, Eretna ve ailesi hakkında bilgi veren kaynaklarda ise sadece aile fertlerinin ölüm tarihleri ve mezarlarının yeri verilmiştir.

KÖŞK MADRASAH TOMB

Kayseri "Köşk Hanghāh", which is also used as a madrasah for a while and is a result of this tradition and is so wrongly called "Köşk Madrasah"; is located 1.5 km south east of the city center on the hill called "Köşk Mountain" outside the city walls.

In the archives of the General Directorate of Foundations, there is no foundation of the building. It is registered in Kayseri Sherî Court Records that the structure was established by Melik Eretna as a dervish lodge belonging to Sheik Evhadüddin–i Kirmani sûfîs and foundations.

There is not much information about the architectural state of the construction of historical sources, but the sources of information about Eretna and his family are devoted only to the death dates and graves of family members.

Ahmed Nazif Efendi, "Kayseri Tarihi"nde, yapının Evhadüddin–i Kîrmânî sûfîleri için 1339'da Hangâh (hânikâh) olarak yapıldığını, önündeki tarım arazisinin Hangâhın vakfı olduğunu belirtir.

Köşk Medrese, Vakıflar Genel Müdürlüğü tarafından tescili yapılmış, korunması gereken anıt olduğuna dair karar verilmiş, aralıklarla tamiri yapılmış, 1987–1988 yılı onarımından sonra imaret olarak kullanılmaya başlanmıştır.

Anadolu'da inşa edilen yapı planları incelendiğinde, bu yapıların tarikatın ibadet ve yaşayış biçimi ile kurulduğu yere bağlı olarak uygun bir planda inşa edildikleri görülmektedir.

Yapı kuzeydeki iki katlı dikdörtgen odalar ile kare planlı revaklı avludan oluşmaktadır. Avlu ortasında sekizgen planlı türbe yer alır. Revaklar çapraz eksenlerde kırılarak, sekizgene dönmüş ve bu kısımlarda eyvan tarzında farklı revak birimleri oluşturulmuştur. Yapıda yönlendirme, ortadaki türbeye doğrudur.

Yapıyı yaptıran Eretna Bey'in Uygur Türklerinden olması da, Orta Asya geleneklerinin yapıda etkili olmasının bir nedenidir.

Köşk Hangâhı; planı ile Anadolu'da bilinen tek hangâh örneğidir. Gerek plan, gerekse işlevsellik açısından en yakın benzer örneği, Develi ilçesi Havadan köyündeki, Fatih dönemi vakıf kayıtlarında geçen Şeyh Hacı İbrahim Tekkesi'dir.

Köşk Hangâhı'nda avlu ortasında bulunan kümbet üzerinde kitabe bulunmamaktadır. Halil Ethem "Kayseri Şehri" adlı kitabında, Kayseri Mutasarrıfı tarafından türbenin ve lahitlerin kendi ikametgâhında havuz yaptırmak için söküldüğünü, ancak Ahmed Nazif Efendi'nin bu kitabeleri sökülmeden önce kopya ettiğini ve kendisinin de Ahmed Nazif Efendi'den bu kopyaları aldığını ifade etmektedir. Ahmed Nazif Efendi'nin aldığı kopyadan, türbenin H.739/M.1339 yılında Alaeddin Eretna Bey'in eşi Suli Hatun için yaptırıldığı öğrenilmektedir.

Türbede medfun olanların; Suli Paşa Hatun, Alaeddin Eretna, oğulları Gıyaseddin Mehmed ve onun oğlu Alaeddin Ali oldukları tarihi kayıtlarda yer almaktadır. Medresenin 1339'dan çok önce var olduğu ve Ahi Evran'ın hocası Evhadüddin–i Kîrmânî'nin burada 23 sene ders verdiği rivayet edilir.

Suli Paşa Hatun, Türk tarihinde ilk kadın vali olarak anılmaktadır. Alaeddin Eretna Bey, beyliğinin merkezini Sivas yapmış eşi Suli Hatun'da Kayseri'de kendi adına şehri idare etmiştir. İbni Batuta, Suli Paşa Hatun'a "Ağa" dendiğini yazar.

Suli Paşa Hatun; Kayseri'de "10 yıl kadar valilik yapmış, Ahiliğin teşkilatlanmasında Evhaddüddin–i Kîrmânî'nin kızı ve Ahi Evran'ın hanımı Fatma Bacı kadar etkili olmuş, ticaretle uğraşan esnafın işlerini düzene koymuştur.

Ahmed Nazif Effendi states in the "History of Kayseri" that the agricultural land in front of the building was built in 1339 for the Evhadüddin–i Kîrmânî sûfîs as the hanghāh (hānikāh).

Köşk Madrasah was registered by the General Directorate of Foundations and it was decided that it should be a monument to be preserved and it was repaired with intervals and after 1987–1988 year it was used as almshouse.

When the building plans built in Anatolia are examined, it is seen that these buildings are constructed in accordance with the way of life of the cult and the place where it is founded.

The building consists of two rectangular rooms in the north and a courtyard with a square plan. The courtyard is a mausoleum with an octagonal plan in the middle. The porches were broken on the cross axes and different portico units were formed in these episodes. Orientation of the construction is through the tomb in the middle.

The fact that Eretna Bey, the builder, is one of the Uighur Turks is also a reason for the influence of Central Asian traditions.

Köşk is the only known hangâh in Anatolia with the Hangah plan. The plan, similar in terms of functionality, is the Sheik Hadji Ibrahim Tekkesi, which is included in the foundation records of the Fatih period in the village of Havadan Village of Develi.

In Köşk Hangah there is no inscription on the tomb in the middle of the courtyard. Halil Ethem states in his book "City of Kayseri" that Kayseri official had disassembled the tomb and stones in order to have a pool at his residence, but that Ahmed Nazif Effendi copied these writings on the monuments before they were dismantled and that he also received these copies from Ahmad Nazif Effendi. It is learned from the replica of Ahmed Nazif Effendi that the tomb was built for Suli Hatun, wife of Alaeddin Eretna Bey in H.739 / M.1339.

Suli Pasha Hatun, Alaeddin the sons of Eretna are known in historical records as Gıyaseddin Mehmed and his son Alaeddin Ali. It is reported that the Madrasah existed long before 1339, and the teacher of Ahi Evran, Evhaduddin Kirmani, taught here for 23 years.

Suli Pasha Hatun is known as the first female governor in Turkish history. Alaeddin Eretna Bey made the center Sivas and Suli Hatun, his wife, ruled the city of Kayseri on behalf of his husband. İbn Batuta writes that Suli Pasha Hatun is called "Aga".

Suli Pasha Hatun served as a governor in Kayseri for ten years and has been effective in the organization of Ahi as much as Evhaddüddin Kîrmânî's daughter and Ahi Evran's wife Fatma Bacı, arranged the business of merchants.

◆ F.: Abdullah Koç

TARİHİ KAYSERİ MAHALLESİ

Kayseri Büyükşehir Belediyesi'nin Kültür Yolu projesi içinde yer alan Tavukçu Mahallesi'nde bulunan "Kayseri Mahallesi"nde 50'ye yakın konak restore edildi. Geleneksel Kayseri mahallesine has bakkal, fırın, kasap, aktar gibi esnafların olacağı mahallede, butik, otel, restoran, kafe gibi turizme dönük tesisler de bulunmaktadır. Sosyal yaşamdan, geleneksel mimariye, yemek kültüründen musikiye kadar eski Kayseri yaşantısına ait birçok unsuru içinde barındırması hedeflenmiştir. Dış cephelerindeki onarımla birlikte, iç teşrifat ve tezniyat geleneksel mimariye uygun yapılmıştır. Bu mimari; taş işlemeciliği, ahşap süslemeciliği ve sütun başlarını içermektedir. Belediye Konservatuarı'nın Setenönü Kurs Merkezi adıyla yeni şubesi burada hizmete açılmıştır. Tarihi konaktaki odalara Aşık Veysel, Hacı Arif Bey, Neşet Ertaş, Ahmet Gazi Ayhan gibi Türk müziğinin temel taşları olmuş sanatçıların isimleri verilmiştir.

Sosyal hayattan geleneksel mimariye, yemek kültüründen sanata kadar eski Kayseri yaşantısına ait birçok unsuru içinde barındıran mahallede ikinci etap restorasyonların planlaması yapılmıştır.

Kayseri Büyükşehir Belediyesi konservatuarının da bir şubesi bulunan tarihî mekânda, birçok konağın restorasyonu hâlihazırda tamamlanmış olup son aşamaya geldiğinde tarihî yapısına uygun olarak hizmet verecektir.

KAYSERI HISTORICAL NEIGHBORHOOD

Nearly 50 mansions were restored in "Kayseri Mahallesi", which is located in Tavukçu neighborhood, which is located within the Culture Road project of Kayseri Metropolitan Municipality. In the neighborhood there are traditional Kayseri local grocery store, bakery, butcher shop, transfer shop, boutique hotels, restaurants, cafe, etc., There are also facilities for tourism. It is aimed to accommodate many elements of old Kayseri life from social life, traditional architecture, food culture and music. Along with the repairs on the facades, interior furnishings and ornaments were made to fit traditional architecture. This architecture includes stone processing, wood ornamentation and column heads. Municipality Conservatory Setenönü Course Center was opened to serve new branch. The names of the artists who have been the foundation stones of Turkish music such as Aşık Veysel, Hacı Arif Bey, Neşet Ertaş and Ahmet Gazi Ayhan have been given the rooms in the historical place.

In the historical place, which has a branch of the Conservatory of Kayseri Metropolitan Municipality, the restoration of many mansions has already been completed and will serve in accordance with its historical structure when it reaches the final stage.

TÜRK TARİH KURUMU

AĞIRNAS MİMAR SİNAN EVİ

Mimar Sinan'ın Kayseri'nin Ağırnas Kasabası'nda bulunan doğduğu ev, Kültür Bakanlığı'nın katkıları ve Ağırnas Belediyesi işbirliğiyle restore edilerek bir "müze ev" şeklinde düzenlenmiştir. Mimar Sinan'ın 419. ölüm yıldönümü olan Nisan 2007'de tamamlanarak ziyarete açılan Mimar Sinan Evi'nde etnografik eserlerin yanı sıra Mimar Sinan'ın eserlerine ait resim ve fotoğraflar da sergilenmektedir.

Mimar Sinan Evi olarak düzenlenen yapının yer altında kalan kısmında bulunan ve uzun koridorlarla birbirine bağlanan mağara şeklindeki eski yaşam alanları da oldukça ilgi çekicidir. İç içe geçmiş biçimde Roma, Bizans, Selçuklu, Osmanlı dönemlerinin izlerini taşıyan ve Mimar Sinan Evi ile birlikte ziyaret edilebilen bu bölümdeki kültürlerarası birliktelik ziyaretçilerde bambaşka bir etki yaratmaktadır. Ev, yöreye has taş ustalığının ve mimari özelliklerin güzel bir temsilidir.

AĞIRNAS MIMAR SINAN HOUSE

The house in which Mimar Sinan was born in Ağırnas Town was restored with the collaboration of the Ministry of Culture and the Municipality of Ağırnas and organized as a "museum house". Mimar Sinan House, which was opened in April 2007, was completed in April 2007, on the 419th anniversary of the architect Sinan, is displaying ethnographic works as well as pictures and photographs of Mimar Sinan's works. The cave–like old habitats in the underground part of the structure, which is designed as Mimar Sinan House, and connected to each other by long corridors are also very interesting. The inter-cultural unity in this part of the interior that has been traced back to the Roman, Byzantine, Seljuk and Ottoman eras along with the Mimar Sinan House creates a completely different effect. The house is a fine example of stone craftsmanship and architectural features unique to the region.

◆ F.: Abdullah Koç

LÂLA PAŞA CAMİİ

Lala Muslihiddin Camii / Lale Camii

Halk arasında Lale Camii olarak bilinmekte, tarihi kayıtlarda ise Lala Muslihiddin Camii olarak geçmektedir. Caminin inşa tarzı olarak tipik bir XIII. yüzyıl Selçuklu Dönemi eseri olduğu anlaşılmaktadır. İnşa tarihi hakkında kesin bir bilgi yoktur.

Ahmed Nazif Efendi, "Mirât–ı Kayseriyye" adlı eserinde; caminin tamir edildiğini, vakıf gelirinin olduğu, bitişiğinde bir sıbyan mektebi ve çeşmesinin bulunduğunu belirtir. Çeşme bugün hala ayakta olup, sıbyan mektebi yok olmuştur. Caminin güneydoğusunda camiye eklenen bir türbe mevcuttur.

LÂLA PASHA MOSQUE

Lala Muslihiddin Mosque / Lale Mosque

It is commonly known as the Lale Mosque, and it is passed to the historical records as Lala Muslihiddin Mosque. A typical Seljuk period as the style of building, it is understood that it is the work of the XIII. Century. There is no definite information about the date of construction. Ahmed Nazif Effendi, in his book "Mirât–ı Kayseriyye" says the mosque is being repaired, there is foundation income and there is a school for kids and a fountain at the end. The fountain is still standing today, but the school has disappeared. There is a tomb added to the south–east of the mosque.

HATIROĞLU CAMİİ

(Toprak Minare)

Caminin bânisi Selçuklu emirlerinden Hatıroğlu Şerafeddin (bazı kaynaklarda Hatunoğlu) olduğu bilinmektedir. Yine bazı kaynaklarda 1222, bazı kaynaklarda da 1271 yılında inşa edildiği söylenmektedir. Hatıroğlu Şerafeddin Bey, Niğde Beyliği'nde bulunmuş, Moğollara isyan ederek, Mısırlılar'ın tarafını tutmuştur. 1835 yılında, meydana gelen depremde caminin minaresi yıkılmış, 1867 yılındaki tamirat sırasında yeniden inşa edilmiştir. Kitabesinden 1912 yılında Sultan Reşad zamanında yeniden onarılmış olduğu anlaşılmaktadır. Caminin XVI. yüzyılda Kayseri eşrafından Katıroğlu tarafından yaptırılmış olduğu da iddia edilmektedir.

HATIROĞLU MOSQUE

Soil Minaret

It is known that the person who made the mosque is Hatiroğlu Şerafeddin Bey (some sources Hatunoğlu) one of the Seljuk rulers. It is said that in some sources that it was built in 1222 and in some sources in 1271. Şerafeddin Bey, who served in Kayseri Principality and rebelled against the Mongols and was kept captive by the Egyptians. In 1835, the minaret was destroyed in an earthquake and rebuilt in 1867. It is understood that it was restored in 1912 in the time of Sultan Reşad.

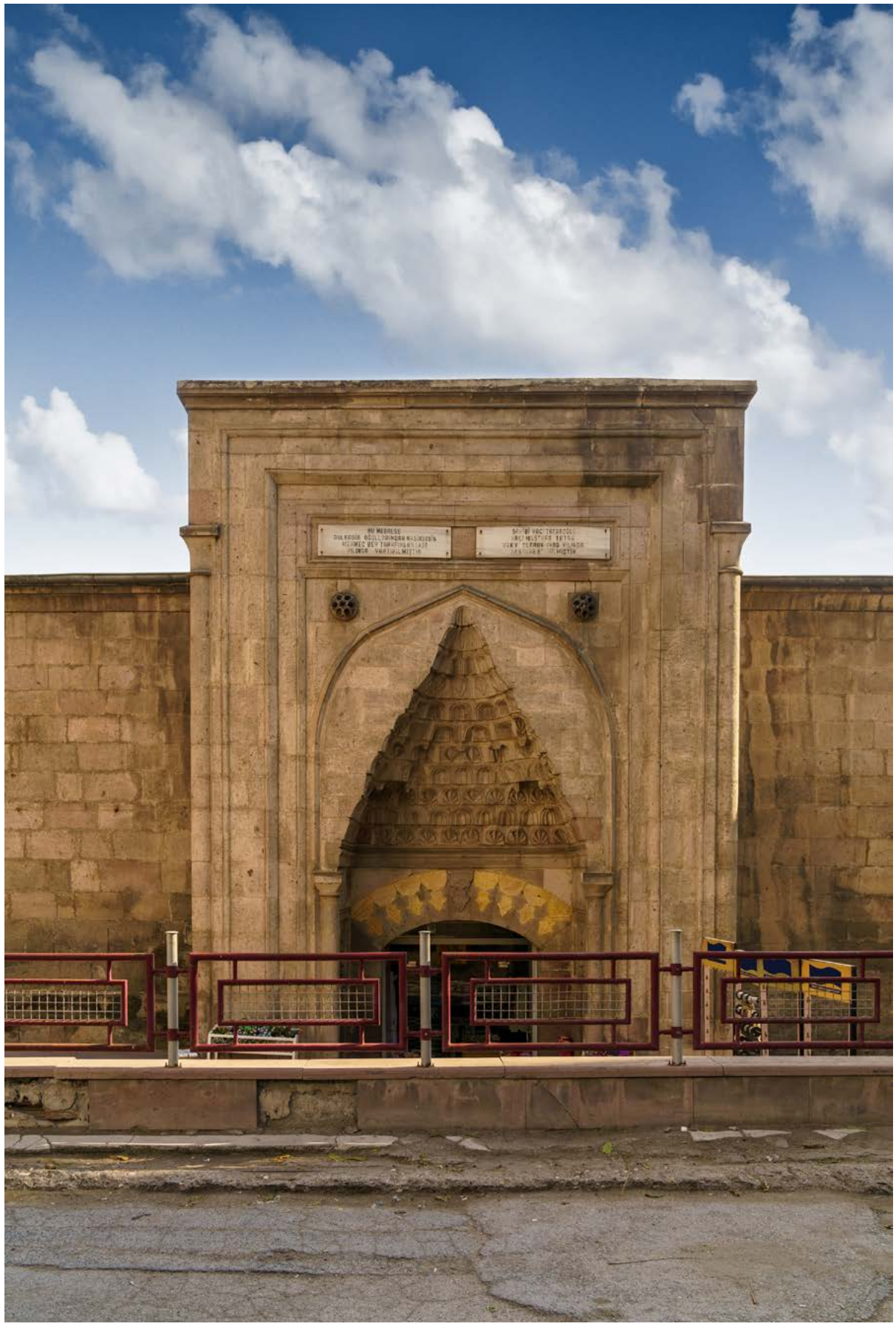

HATUNİYE MEDRESESİ

Dulkadiroğulları'ndan Nasreddin Mehmed inşa ettirilmiş olup, mimarı belli değildir. Medrese tek katlı, açık avlulu ve iki eyvanlı olarak tasarlanmıştır. Diğer adı; "Şamîler Medresesi"-dir. Anadolu'da Selçuklu medrese mimarisine uygun, simetrik planlı ve önündeki çeşmesiyle klasik hatlarını korumaktadır. Karamanlı medreseleriyle paralel bir gelişme gösterir.

HATUNIYE MADRASAH

It was built by Nasreddin Mehmed of Dulkadir Dynasty and the architect is not certain. The madrasah is designed as a single storey, open courtyard and two halls. Other name is the "Shamîler Madrasah". In Anatolia, the madrasah is suitable for architecture style of Seljuks and preserves its classical lines with its fountain in front and its symmetrical plan. It shows an improvement parallel to the Karamanic madrasahs.

HAN CAMİİ

Talas yolu üzeride, Kayseri şehir surlarının güneydoğu kalıntısına bitişik olarak yapılmıştır. Uzun yıllardan beri cami olarak kullanılmasına rağmen, tipik bir Selçuklu hanı olduğu, mimarî planın Selçuklu hanı planları ile örtüşmediğinden dolayı çoğu uzman ilk yapıldığında "cami" değil "han" olduğu görüşünde birleşirler. Kitabesi olmayıp, hanın ne zaman camiye çevrildiği ve ne zaman yapıldığı konusunda kesin bilgi yoktur. XIII. yüzyılın ilk çeyreğinde (mimari yapısı göz önüne alınırsa) yapıldığı düşülmektedir. Han Camii; kubbesiz, altı pencereli, orta tonozun hâkim olduğu iç mimarisiyle dikkat çeker. Han Camii'nin ilk yapılışında, şehrin kale surlarına dayandığı ve şehir kapıları kapandıktan sonra gelen yolcuların kaldığı sanılmaktadır.

HAN MOSQUE

It was built on the Talas road, adjacent to the southeastern remains of Kayseri city walls. Although it has been used as a mosque for many years, it is a typical Seljukian inn, and since the architectural plan overlaps with the plans of the Seljuk inns, most experts agree that it is not "mosque" but "inn". It does not have a monument,(Kitabe) and there is no exact information about when the inn was turned into a mosque and when it was built. It is deduced that it was built in the first quarter of the XIII. Century (if the architectural structure is taken into consideration). Han Mosque; without a dome, with six windows, the middle vault is dominated by the interior architecture. In the first construction of the Han Mosque, it is believed that the building leaned on the walls of the fortress and the guests who came after the gates of the city is closed stayed there.

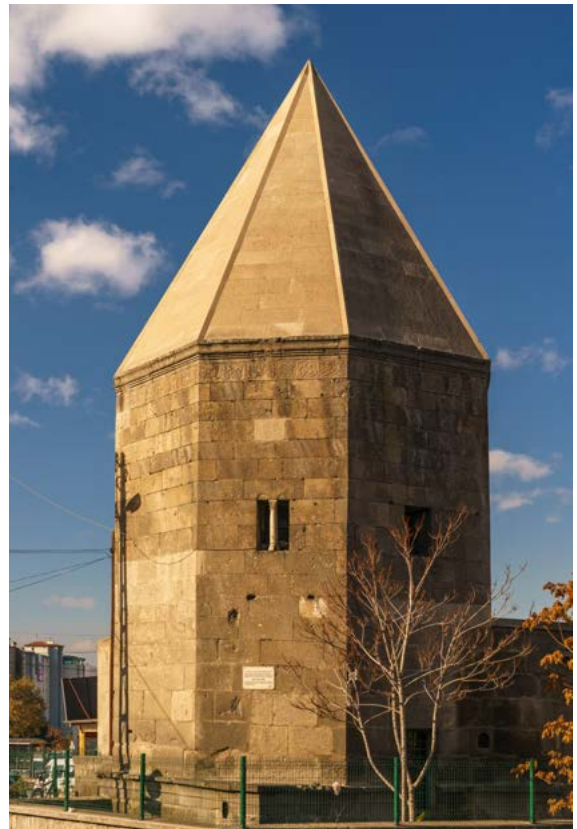

◆ **Han Kümbeti**

ÇİFTE KÜMBET

Melike Adile Kümbeti, Gaziye Hatun Kümbeti

Sivas Caddesi üzerinde, Konaklar mevkiinde, sağlam ve işlevine uygun olarak kullanılmaktadır.

Daha çok mimari özellikleriyle dikkat çeken Kayseri'deki 1247 tarihli Melike–i Adiliyye Kümbeti, aynı zamanda devrin siyasi hadiselerine ışık tutmaktadır. Kitabesi yanında, şehrin fizikî dokusundaki yeri de yapının 1237 tarihinde meydana gelen iktidar mücadelesini protesto eden bir anıt mahiyetinde olduğunu göstermektedir.

Alaeddin Keykubad'ın öldürülmesinden sonra tahta çıkan II. Gıyaseddin Keyhüsrev kendisine rakip olarak gördüğü için diğer erkek kardeşini ve üvey annesi Melike–i Adiliyye'yi Ankara'da boğdurttu (Melike–i Adiliyye, Eyyûbilerden Melik Adil'in kızıdır) ve kızlarını da Anadolu'dan uzaklaştırdı. Melike'nin kızlarından biri evlilik yoluyla Halep'e, diğerlerinin Kahire'ye gitmiş olmaları, saltanat mücadelesinin boyutlarını göstermek açısından önemlidir. II. Gıyaseddin Keyhüsrev'in ölümünden sonra af sonucu, kızlar tekrar Anadolu'ya gelerek anneleri için türbe inşa ettirmişlerdir.

Melike–i Adiliyye Sultanın kızlarının türbe inşa ettirmesi, hele 10 yıl önce ölmüş birinin naaşının Ankara'dan alınıp, Kayseri'ye getirilmesi bazı uzmanlara göre bir protesto niteliği taşımaktadır. 1247 yılında yapılan bu kümbet, XII. yüzyılın Kayseri'si için şehrin oldukça dışındadır. Osmanlı Devri dahil olmak üzere bu kümbetten sonra inşa edilen eserler şehir merkezinde iken, bu kümbet şehrin dışında kalma özelliğini korumuştur ki bu durum 1970'lere kadar da devam etmiştir. Uzak olmakla birlikte şehrin her yerinden rahatlıkla görülebilen bu eserin, her zaman dikkat çekmesi için şehir dışına inşa edildiği düşünülmektedir.

İbni Bibi, veliahdın annesi olmaktan başka hiçbir suçu olmayan ve feci şekilde hayatını kaybeden Melike–i Adiliyye Hanım'dan övgüyle bahsetmekte, "dünya iffetlisi bir kadın" diye anmaktadır.

Yer seçimi de oldukça manidardır. Kümbet, Kayseri'yi Eyyûbi sahasına bağlayan tarihi Sivas–Malatya karayolunun hemen yanında inşa edilmiştir. Kitabede 1247 tarihinde kimler tarafından inşa edildiğini yazar ama usule aykırı olarak devrin Sultanının ismi geçmez. O tarihte Sultan II. İzzeddin Keykavus'tur ve Sultan'ın bir suçu olmasa da babası Gıyaseddin Keyhüsrev olduğu için adına yer verilmemiştir.

Kitabede şunlar yazılıdır:

"*Burası Eyüboğlu Melik Adil Ebu Bekir'in–Allah onların kabirlerini nurlu, ruhlarını ve kokularını güzel kokulu eylesin–kızı, uğur ve bereketlerin kaynağı, melikeler melikesi, dünya ve ahretin hatunu, üstün hasletlerin sahibi, zamanın Zübeydesi, dünyada kadınların efendisi, İslam'ın ve Müslümanların yüz akı, din ve dünyanın koruyucusu, takva sahibi, güzel ahlâklı, saadetli Melike'nin şehitliğidir. Bunun yapılmasını–Allah onları emellerine ulaştırsın ve hallerini güzel kılsın– 645 yılında emretti.*"

Kitabede dikkati çeken başka bir husus da; Melike'nin Selçuklularla akrabalığıyla ilgili bir ibare olmamasıdır.

ÇIFTE TOMB

Melike Adile Tomb, Gaziye Hatun Tomb

On Sivas street, at the Konaklar location, it is solid and used suitable to its function.

Melike–i Adiliyye dated 1247 in Kayseri, which draws attention with its architectural features, also sheds light on the political events of the age. In addition to the inscription, the place in the physical texture of the city shows that this is a monument protesting the struggle for power that took place in 1237.

After the murder of Alaeddin Keykubad, Gıyaseddin Keyhüsrev II, who saw his brother as his rival, drowned his brother and his stepmother Melike–i Adiliyye in Ankara with a bow (Melike–i Adiliyye is the daughter of melik Adil from Ayyubis) And took the girls away from Anatolia. One of Melike's daughters went Aleppo, and the other to Cairo by marriage and this shows dimensions of the struggle for the sultanate. After the death of Gıyaseddin Keyhüsrev II, as a result of general amnesty, the girls came back to Anatolia and built a mausoleum for their mothers.

The construction of a tomb by the Sultan's daughters, the removal of someone who had died 10 years ago from Ankara and bringing it to Kayseri, according to some experts, is a protest. This cluster built in 1247, and is quite outside of the city for the Kayseri of the XII. Century. While the works built after this, including the Ottoman period, were in the center of the city, this vault maintained its characteristic of staying outside the city, which continued until the 1970s. It is thought that this work, which can be seen easily from everywhere in the city with being distant, was built out of the city in order to draw attention.

Ibn Bibi tells of the murder of "a woman of worldly chastity", with no accusation other than being the mother of the crown prince and losing her life in a disastrous way, mentions her with praise.

The choice of location is also very meaningful. The Tomb was built right next to the historic Sivas–Malatya highway, which connects Kayseri to the Ayyubid area. It is written that it was built in 1247 but the name of the sultan of the age is not included. This is very unusual for that age. At that time Sultan was İzzettin Keykavus II and although he is not included in the matter his name is missing just because his father is Gıyaseddin Keyhüsrev.

The following are written in the monument:

"This is the tomb of Eyuboğlu Melik Adil Ebu Bekir's daughter –Allah is the master of their graves, the spirits of their souls and fragrances, the source of the fragrant– luck and blessings, the sultan, leader of the women, women of the world and the other world, pride of the Muslims, taqwa owner. God ordered them to do so and make them good."

Another thing that attracts attention in the monument is; there is no mention of Melike's connection with the Seljuks.

AVGUNLU MEDRESESİ

Yalman Mahallesi'nde Çifte Medrese diye anılan Gevher Nesibe Medresesi'ne güneybatı köşesinden 30 m uzağında bulunmaktadır. Aynı zamanda 1987 yılında onaylanan imar planındaki Mimar Sinan Parkı'na ait peyzaj planlamasının da içinde yer almaktadır. Bu peyzaj düzenlemesi çerçevesinde, istimlak edilen binaların yıkılmasıyla Avgunlu Medresesi'nin kalıntıları kuzeyde ve güneyde iki parça halinde meydana çıkmıştır. Vakıflar Genel Müdürlüğü tarafından 1988 yılı onarım programına dahil edilmiştir.

Medrese, mimarı özelliklerine dayanılarak XIII. yüzyılın ilk yarısına ait bir Selçuklu medresesidir. Açık avlulu medreseler grubu içinde, üç eyvanlı plan şemasına bağlı tek katlı olarak kesme ve moloz taştan inşa edilmiştir. Devşirme hiçbir malzeme kullanılmamıştır.

1989 yılına kadar harabe halinde olan bu medrese onarılmaya başlanmış, onarıldığı tarihte sadece ana eyvanıyla girişin yanındaki kümbet sağlam olarak bugüne gelmiştir. Diğer bölümleriyle temel seviyesine kadar yıkılmıştır. 1990 yılında yapılan restorasyon çalışması sonucunda, yapının bütün bölümleri tamamlanarak ayağa kaldırılmıştır. Medrese içindeki kümbetin kime ait olduğu ve yapım tarihi belli değildir. Medrese hemen yakınında bulunan Çifte Medrese ile bir bağlantısı olduğu, Kayseri'nin XIII. yüzyıl başlarından itibaren dışarı doğru bir açılıma başladığı, bu yüzyılın başlarındaki ilk yapıların surların dışında inşa edildiği görülür. Medresenin yapım tekniği ve kümbetin üst örtüde sekizgen olarak belirtilmesi gibi hususlar dikkate alınırsa, Çifte Medrese ile benzerlik taşıdığı görülebilir.

Medresenin isminin nereden geldiği belli değildir. Osman Eravşar'a göre; "Avgun, Abgın" kelimeleri Kayseri çevresinde "su kaynağı, su kulesi" anlamında kullanılmaktadır. Buradan hareketle, yapının bulunduğu alanda bugün kurumuş su kaynağı olduğunu, yapıya da bu sebeple "Avgunu" isminin

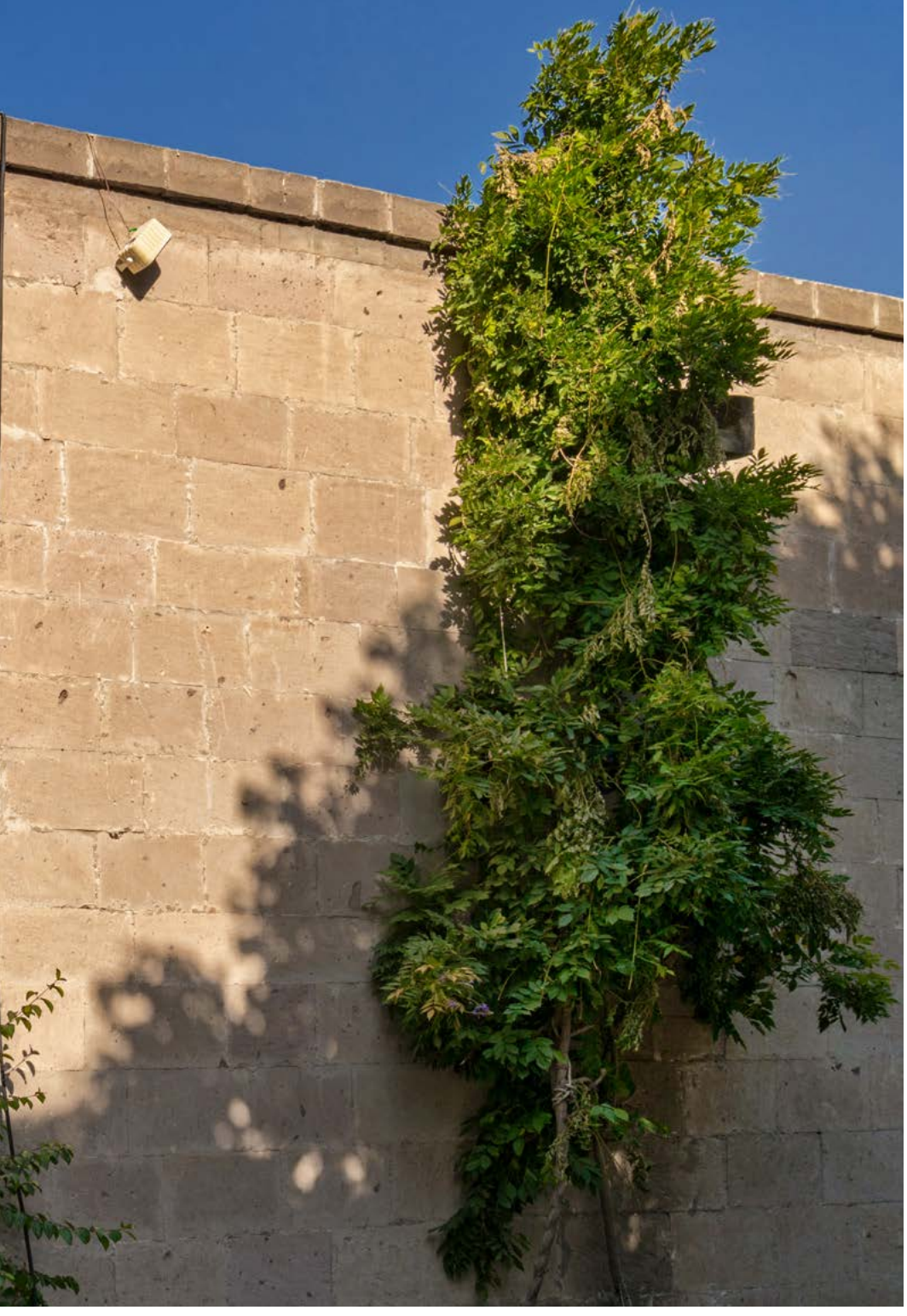

verildiğini bazı araştırmacılar belirtir. Bu iddiayı doğrulayacak herhangi bir iz yoktur. Albert Gabriel, yapının ismiyle "Argın–Argıncık" adı arasında ilişki kurar. Argın ve Argun'un kelime anlamı bilinmemekle birlikte, XIII. yüzyıl sonlarında Anadolu'da emirlik yapan Moğol emirlerinden Argun Han ile aynı adı taşımaktadır. Ancak bu kişi ve medrese arasındaki ilişkiyi doğrulayan bir bulgu yoktur.

AVGUNLU MADRASAH

It is located 30 m from the southwestern corner of the Gevher Nesibe Madrasah, which is known as the Double Madrasah in Yalman Quarter. Also included in the landscaping planning belonging to Mimar Sinan Park, which was approved in 1987. In the framework of this landscaping, the residences of the Avgunlu Madrasah, which resulted from the demolition of the expropriated buildings, were in two parts in the north and south.

The General Directorate of Foundations urgently included the building in the 1988 repair program and the decision was taken by the Kayseri Protection Board.

The madrasah is based on architectural characteristics of Seljuks madrasahs belonging to the first half of the 13th century. It is built in a group of open courtyard groups, cut and rubble stone in single storey, connected to three planes plan. No transferred material was used.

This madrasah, which had been in ruins until 1989, has begun to be repaired. It was demolished to the basement level with the other parts. As a result of the restoration work in 1990, all parts of the building were completed and removed. Who built the mosque in the madrasah and the date of construction is not clear. There is a connection with the Çifte Madrasah near the madrasah. It is seen that the first structures of the beginning of this century, which started to open outwards from the beginning of the century, were built outside the city walls. If it is taken into consideration that the construction technique of the Madrasah and the octopus in the upper veil are mentioned as the octopus, it can be seen that it has a similarity with the Double Madrasah.

It is not clear where the name comes from. According to Osman Eravşar; The words "Avgun, Abgın" are used around Kayseri for "water source, water tower". Moving from this point, some researchers indicate that the area in which the structure is built is now a dried–up water source and that the structure is also given the "Avgunlu" name for this reason. There is no sign to confirm this assertion. Albert Gabriel associates the name of the structure with the name "Argin–Argincik". Although the meaning of Argun and Argun is unknown, the same name as the Argun Khan of Mongol orders, which emirates in Anatolia in the late 13th century. However, there is no evidence confirming the relationship between this person and the madrasah.

ATATÜRK, HEYET-İ TEMSİLİYE
REİSİ OLARAK 19-30 EYLÜL'DE
KAYSERİ'Yİ TEŞRİFLERİNDE BU
EVDE MİSAFİR KALMIŞLARDIR.

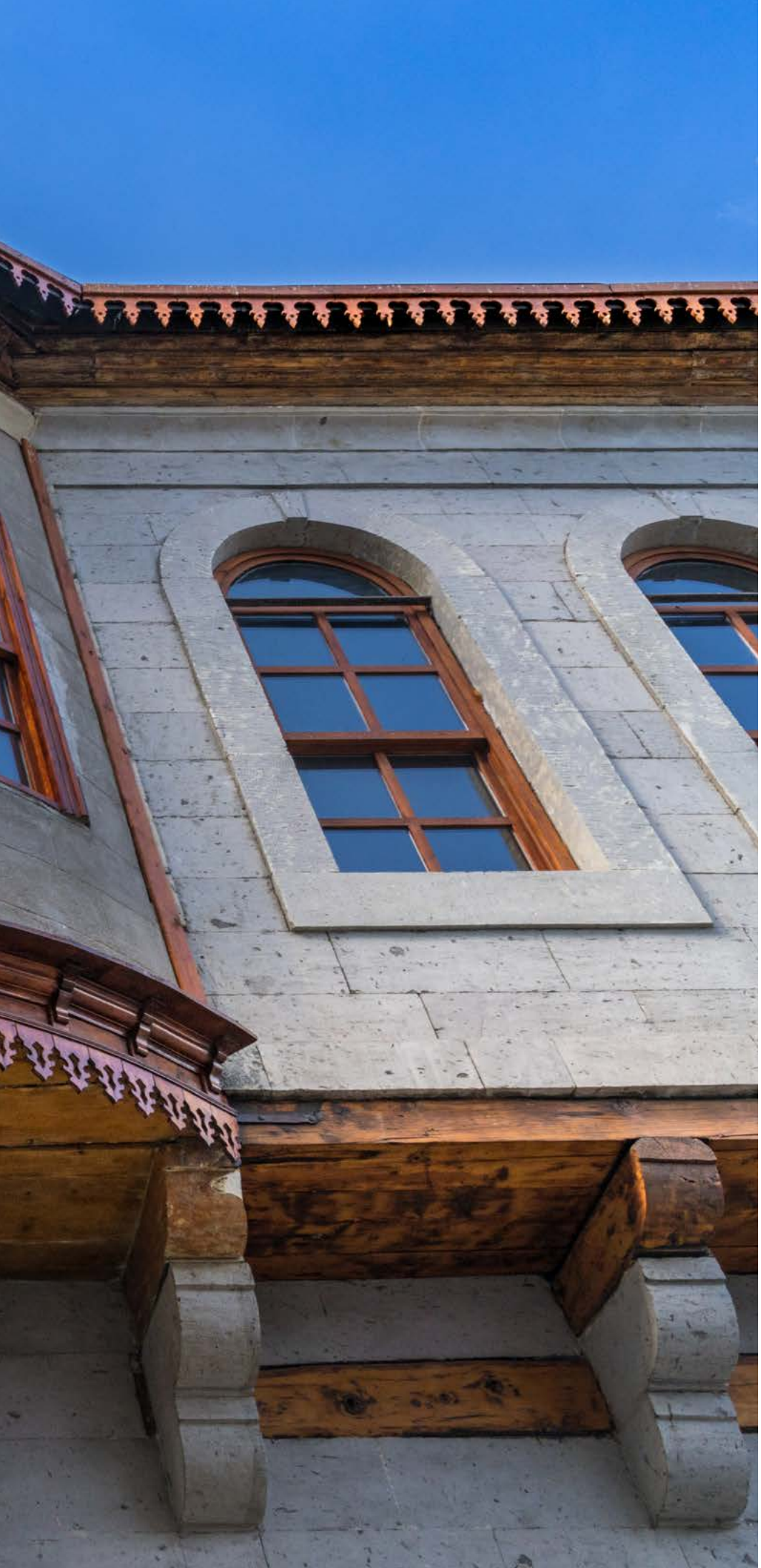

KAYSERİ ATATÜRK MÜZESİ

İmamzade Raşid Ağa Konağı, sivil mimarinin ve Kayseri evlerinin güzide örneklerinden biri olmasının yanı sıra, Mustafa Kemal Atatürk'ün ilk Kayseri ziyaretinde (19 Aralık 1919) burada ağırlanmasıyla, ev yakın tarihin önemli mekanlarından birisi olmuştur.

Melikgazi ilçesi Cumhuriyet Mahallesi'nde yer alan, XIX. yüzyıl Geç Osmanlı Dönemi'ne ait eski bir Türk evidir. 1976 yılında Korunması Gerekli Taşınmaz Kültür Varlığı olarak tescil edilmiş, 1978 yılında da Kültür Bakanlığı'nca kamulaştırılmıştır. Daha sonra konak restore edilmiş, 1983 yılında "Atatürk Evi" olarak ziyarete açılmıştır. 19 Aralık 1988 günü de binanın ikinci katı tekrar düzenlenerek "Atatürk Müzesi" olarak hizmet vermeye başlamıştır. Birinci katta Kültür Bakanlığı'nın Galeri Müdürlüğü'nün yönetim büroları ve sergi salonu yer almaktadır.

Aynı malzeme ve işçilikle yapılmış bir çok Kayseri evinin, bugün ayakta kalabilen birkaç örneğinden birisi olan bina, ilginç mimari özelliklere sahip, el işçiliği fazla olan, yerel özelliklerin etkisinde kalarak yapılmış bir sivil mimarlık yapısıdır. Orta Çağdan beri süregelen, çevresel yapı geleneğinin son örneklerinden birisidir.

KAYSERI ATATÜRK MUSEUM

Imamzade Raşid Ağa Mansion was one of the most important examples of recent civilizations and Kayseri houses as well as being a host for Mustafa Kemal Atatürk's first visit to Kayseri (19 December 1919).

It is located in the Cumhuriyet neighborhood. House is an old Turkish house belonging to the Late Ottoman Period. It was registered as Immovable Cultural Existence in 1976 and it was expropriated by the Ministry of Culture in 1978. Then the mansion was restored and opened in 1983 as "Atatürk House". On December 19, 1988, the second floor of the building was arranged again and started to serve as "Atatürk Museum". On the first floor there are the administrative offices and the exhibition hall of the Gallery Directorate of the Ministry of Culture.

The building, which is one of the few houses that can survive today from many Kayseri houses built with the same materials and workmanship, is a civil architecture structure with interesting architectural features, handcrafted and influenced by local characteristics. It is one of the last examples of environmental tradition since the Middle Ages.

T.C.
MELİKGAZİ MÜFTÜLÜĞÜ
EMİR SULTAN CAMİİ

HÜVEL_BÂKİ
HİCRİ SEKİZYÜZDE HOCA İZZEDDİN / KAVUŞTU FEHADAN DAR_I BEKAYA
EMİR SULTAN İDİ ANIN LAKABI / MUHTAÇ DEĞİL İDİ NEDHÜ SENAYA
KAYSERİ O KUTBU UNUTMADI HİÇ / ZAVİYESİN AÇTI SUNDU HÜDAYA
TÜRBESİ TEKKESİ HARABE İKEN / HAYIR EHLİ HİMMET İTDİ İHYAYA
TAMİRAT TARİHİN NAKKAŞI YAZDI / DEYİP EMİR SULTAN MUİN UHRAYA
SENE 1400 H_1980 M.

EMİR SULTAN MESCİDİ VE TÜRBESİ

Emir Sultan Mescidi ve Türbesi, Cumhuriyet Mahallesi Tennuri Sokak'ta bulunmaktadır. Türbenin üzerinde kitabe yoktur ve plan itibariyle Kayseri'deki Ali Cafer ve Ulu Hatun türbelerine benzerliğinden hareketle, XIV. yüzyılın ortalarına tarihlendirilmektedir. Türbe, giriş eyvanı ve onun gerisinde bulunan kare bir mekandan oluşmaktadır. Cenazelik kısmı bulunmayan yapının üst örtüsü içten yelpaze dilimli tromplarla* güçlendirilen kubbe, dıştan sekizgen bir kasnak üzerine oturan piramidal bir külahla kapatılmıştır. Türbe, batı ve güney beden duvarlarında bulunan iki adet mazgal pencere ve kasnak üzerinde güney, doğu ve batı yönünde yer alan üç adet dikdörtgen pencereyle aydınlatılmaktadır. Ayrıca güney beden duvarı üzerinde bulunan bir pencere de sonradan kapatılmış ve bugün bir niş şekline dönüştürülmüştür. Türbenin doğu duvarı üzeride yer alan kapı, mescid kısmına geçit vermektedir. Türbe içerisinde bulunan sandukanın kime ait olduğu bilinmemekle birlikte, Emir Sultan'a atfedilmektedir.

Emir Sultan Mescidi türbenin doğu duvarına bitişik olarak yapılmıştır. Yapının inşa tarihi ve bânisi bilinmemekle birlikte, türbe ile aynı zamana tarihlendirilmektedir. Yapıda inşa malzemesi olarak kesme ve moloz taş kullanılmıştır. Cami ismini yanında gömülü olan Emir Sultan ismiyle tanınan Hoca İzzeddin Efendi'den almıştır. Kitabesi bulunmadığından, ne zaman yapıldığı kesinlik kazanmamıştır.

1970'li yıllara kadar harap bir halde gelen mescid, 1979–1980 yıllarında yapılan bir restorasyonla yenilenmiştir.

Mescidin türbe giriş kapısı üzerinde minber minaresi bulunmaktadır. Bu minare 1980 yılında onarılmıştır. Minare taş kaide üzerinde dört ayaklı olup üzeri düz bir çatı ile örtülmüştür. Kayseri'deki diğer minber–minarelerden farklı olarak minarenin içerisinde kubbe ve küçük pencereler bulunmamaktadır.

* Tromp: Mimarlıkta kare planlı bir mekanın üzerinden kubbeyle örtülmesi durumunda köşelerde kalan boşlukların kapatılması için kullanılan üç temel geçiş öğesinden biri.

EMIR SULTAN MOSQUE AND TOMB

There is Emir Sultan Masjid and Tomb in Tennûrî Street in Cumhuriyet District. There is no inscription on the tomb and based on plan similarity to Ali Cafer and Ulu Hatun species in Kayseri, it is dated to the middle of the 14th century. The mausoleum consists of an entrance hall and a square behind it. The reinforced dome is enclosed by a pyramidal cone that sits on an octagonal outer pulley, with the upper mantle of the structure without the funeral part. The tomb is illuminated by two rectangular windows on the west and south body walls and three rectangular windows on the south, east and west sides of the pulley. In addition, a window on the southern body wall was later closed and converted into a niche shape today. The door on the eastern wall of the turban gives way to the part of the mosque. It is attributed to the Emir Sultan, along with the not knowing who belongs to the sarcophagus in the tomb.

Emir Sultan Masjid was built adjacent to the eastern wall of the tomb. Although the construction date and the building of the building are unknown, they are dated at the same time as the tomb. The building was constructed with cutting and rubble stone as the building material. The mosque was taken from Hoca Izzeddin Effendi, who was known by the name of Emir Sultan who was buried beside his name. Since inscription was not found, the certainty of when it was made was not clear.

The Masjid, which had been ruined until the 1970s, was renovated with a restoration made in 1979–1980.

There is a pulpit minaret on the entrance to the mosque's tomb. This minaret was repaired in 1980. The minaret has four legs on the stone pedestal and is covered with a flat roof. Unlike other minber–minarets in Kayseri, there is no dome and small windows in the minaret.

BATTAL GAZİ CAMİİ VE KIRKKIZLAR TÜRBESİ

Battal Gazi ve Kırkkızlar (Kırk Nisa) adıyla anılan eser, il merkezinin güneydoğusunda, Kayseri'ye 2 km uzaklıktaki Mazaka veya Eusebeia olarak bilinen eski yerleşim yerinin kuzeybatı yamacında bulunmaktadır.

Battal Gazi, Seyyid Gazi veya Seyyid Battal Gazi olarak da anılan VIII. yüzyıl Emevi komutanlarından biri olup, bu dönemde Bizans'a karşı yapılan İstanbul ve Anadolu seferlerinde görev almış, adı özellikle Türkler arasında efsaneleşmiş İslam kahramanlarından birisidir. Evliya Çelebi bu camiden bahsederken"Seyyid Battal Cafer Gazi Tekkesi'nin bir Bektaşi yeri olup, bütün fukarası âşıktır. Gelip geçen canlara nimeti boldur" şeklinde bahsetmektedir.

Destanlara göre; 726–740 yılları arasındaki Arap–Bizans muharebeleri esnasında Kayseri'yi fethederek bir süre buraya sahip olmuştur. Adı verilen cami, bugün Eskişehir denilen eski yerleşim yerindedir ve burada Roma–Bizans Dönemi'nden kalma yapı kalıntıları bulunmaktadır. Battal Camii, orijinal duvarları 15 cm yüksekliğinde sıralı kefeki yonu taşları ile inşa edilmiş bir Bizans yapısı olma ihtimali yüksektir. Aynı taş duvar kaplamaları, yakınlardaki Roma Hamamı ve Emir Ağa kalıntılarında da görülür. Aşağıdaki Roma binaları, Battal Camii'nden daha eskidir. Zira caminin ilk yapısı, onların su yolları üzerine inşa edilmiştir. Mehmet Çayırdağ'a göre; Battal Gazi'nin Kayseri'yi zapt etmesi sonrasında askerler ve orada yaşayan Müslümanlar için bir cami zorunluluk olmuş, Bizanslı ustalara bu bina inşa ettirilmiş veya burada bulunan bir bina camiye dönüştürülmüştür. Selçuklular geldiğinde şehir artık ovaya gelmiş, şimdiki surlar içindeydi ve bu cami de şehrin oldukça dışında kalmıştı. Ancak Battal Gazi'nin hatırasına hürmeten Danişmend torunları ve ondan sonra gelenler, ata yadigarı eserleri restore ettirmişlerdir. Mesela; 1204–1210 yılları arasında bu caminin ciddi bir tamir geçirdiği kayıtlarda geçer. Battal Gazi Camii'nde çeşitli Selçuklu taş ustalarının taşçı işaretleri vardır.

Osmanlılar Dönemi'nde de tamirat gören cami, zamanla gecekondu bölgesinde kalmış, bakımsızlık ve ilgisizlikten harabiyeti devam etmiştir. Çevredeki gecekonduların, cami çevresindeki mezarlıkta bulunan mezar taşlarına kadar bütün malzemeyi taşıyıp yapılarda kullandıkları bilinmektedir.

2002 yılında Kayseri Müftülüğü organizasyonunda ve Vakıflar Genel Müdürlüğü kontrolünde cami yenilenmiş ve hizmete açılmıştır. Kayseri'de en eski ve hatırası bakımından anlamlı olan bu camii şehir halkının bugün önemli bir ibadetgâhı ve ziyaretgahıdır.

Kırkkızlar Türbesi olarak geçen türbenin bugün çok az bir kısmı ayakta kalmış, yapılan araştırmalar türbenin XII. yüzyılda yapıldığını ortaya koymuştur.

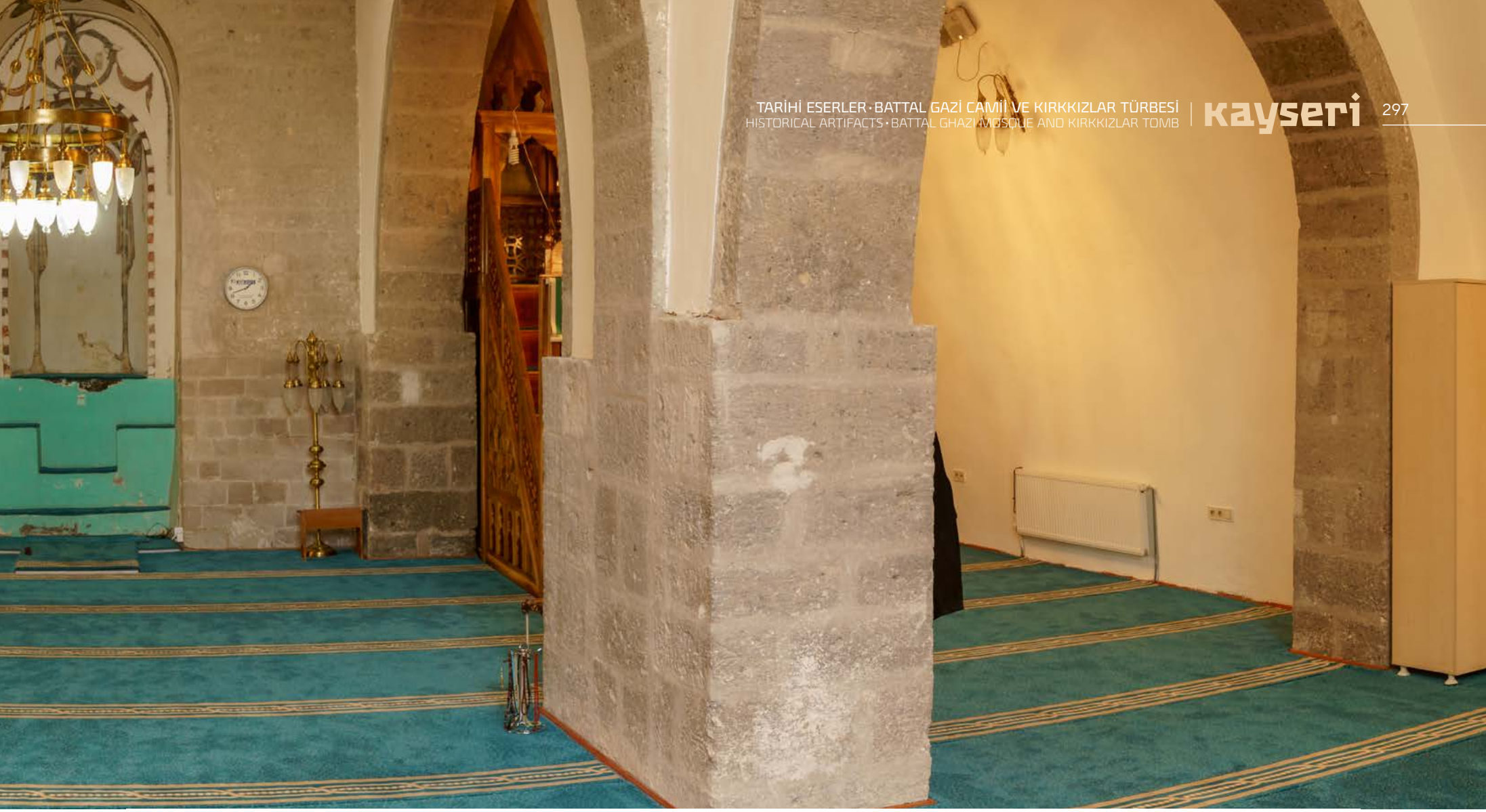

BATTAL GHAZI MOSQUE AND KIRKKIZLAR TOMB

The work known as Battal Ghazi and Kırkkızlar (Kırk Nisa) is located in the southeast of the city center, 2 km from Kayseri, known as Mazak or Eusebeia, on the northwest slope of the old residential place.

Battal Ghazi, Seyyid Ghazi or Seyyid Battal Ghazi was one of the Umayyad commanders of the eighth century and served during the campaigns of Istanbul and Anatolia against Byzantium in this period and is one of the legendary Islamic heroes especially among the Turks. As Evliya Çelebi mentions this mosque, "Seyyid Battal Cafer Ghazi Dervish Lodge is a Bektashis place, it offers much to those who come and go ".

According to epics; during the Arab–Byzantine battles between the years of 726–740, he conquered Kayseri and dominated here for a while. The mosque, which is named after him, is in the old settlement called Eskişehir today and there are building remains from the Roman–Byzantine period. The Battal Mosque is more likely to be a Byzantine structure with its original walls built in 15 cm high rows of bifurcated stones. The same stone wall facades are also visible in the nearby Roman Baths and Emir Aga ruins. The other Roman buildings are older than Battal Mosque. Because the first structure of the glass was built on their waterways. According to Mehmet Çayırdağ; After Battal Ghazi conquered Kayseri, a mosque became a necessity for Muslims and this building was converted into a mosque from a building located here or he got it built to Byzantine workers. When the Seljuks arrived, the city had come to the plain, it was in the present city walls and this mosque was far out of the city. However, the grandchildren of Danishmend who remembers Battal Ghazi's memories and those who came after him restored the artifacts that he had loved. For example during the years 1204–1210, this mosque undergoes a serious repair. Battal Ghazi Mosque has stone markers of various Seljuk stone masters.

The mosque, which had been repaired during the Ottoman period, remained in the rural district over time and continued to suffer from lack of care and indifference. It is known that the surrounding slums are used to carry all the materials up to the gravestones found in the cemetery around the mosque.

In 2002, the mosque was renovated and opened to service under the supervision of the Kayseri Mufti organization and the General Directorate of Foundations. This mosque, which is the oldest and most significant in Kayseri, is an important place of worship and visit today.

Kırkkızlar Tomb today survived as a small place and the researches reveal that the tomb was built in XII. Century.

◆ Kale Camii (Fatih Camii)

KALE CAMİİ

Fatih Camii

Kayseri İç Kalesi'nin güney kapısı üzerindeki H.870/M.1465 tarihli Farsça kitabeye göre; kaleyi tamir ettiren kişi, Fatih Sultan Mehmed'in hakimiyetini tanıyan Karamanoğlu Pir Ahmed'dir. Pir Ahmed, H.871/M.1466 yılında Akkoyunlular'a iltica etmiş, Fatih de bu devlete karşı aynı yıllarda sefer hazırlamış ve Kayseri'yi de üs olarak kullanmıştır. Bizzat Fatih Sultan Mehmed Kayseri Kalesi'nin tamir edilmesini emretmiştir. Bu ilave tamirler, Osmanlı Devri'nin özelliklerini yansıtmaktadır.

Kale içerisindeki kitabesiz caminin Fatih Sultan Mehmed tarafından yaptırıldığına dair rivayetler bulunmaktadır. Fatih Sultan Mehmed'in H.883/M.1478 tarihli bu camiye ait vakfiyesi, Vakıflar Genel Müdürlüğü kütük defterinin 2/1189 numarasıdan "Ebulfeth Sultan Mehmed Camii Şerifi Vakfı" olarak kayıtlıdır. Dört duvar üzerine oturtulmuş, tek kubbeden ibaret caminin mimarisi bu rivayetleri doğrulayacak şekilde erken Osmanlı stilindedir. Caminin güneybatısında yüksek bir bahçe duvarı ve kemerli bir kapıdan avluya girildiği, yine aynı bölümde bir minber minare ile çeşmenin bulunduğu eski fotoğraflardan anlaşılmaktadır.

KALE MOSQUE

Fatih Mosque

According to the Persian inscription of H.870 / M.1465 on the southern gate of Kayseri inner castle Karamanoğlu Pir Ahmed, who had the fortune of Sultan Mehmed the Conqueror. Pir Ahmed refused to Akkoyunlu in H.871 / M1466 and Fatih prepared a chief against this state in the same years and used Kayseri as a base. Fatih Sultan Mehmed himself ordered the repair of Kayseri Castle. These additional repairs reflect the characteristics of the Ottoman period.

There are rumors that the unspecified glass inside the castle was built by Sultan Mehmed the Conqueror. The foundations of Fatih Sultan Mehmed, dated H.883 / M.1478, are registered as "Ebulfeth Sultan Mehmed Cami-i Şerifi Foundation" from 2/1189 of the General Register of Foundations General Directorate. The architecture of the one–domed mosque, built on four walls, is in the early Ottoman style, to confirm these rumors. It is understood from the old photographs that the minber, minaret and fountain were found in the same section that the courtyard was entered from a high garden wall and arched door on the southwest side of the glass.

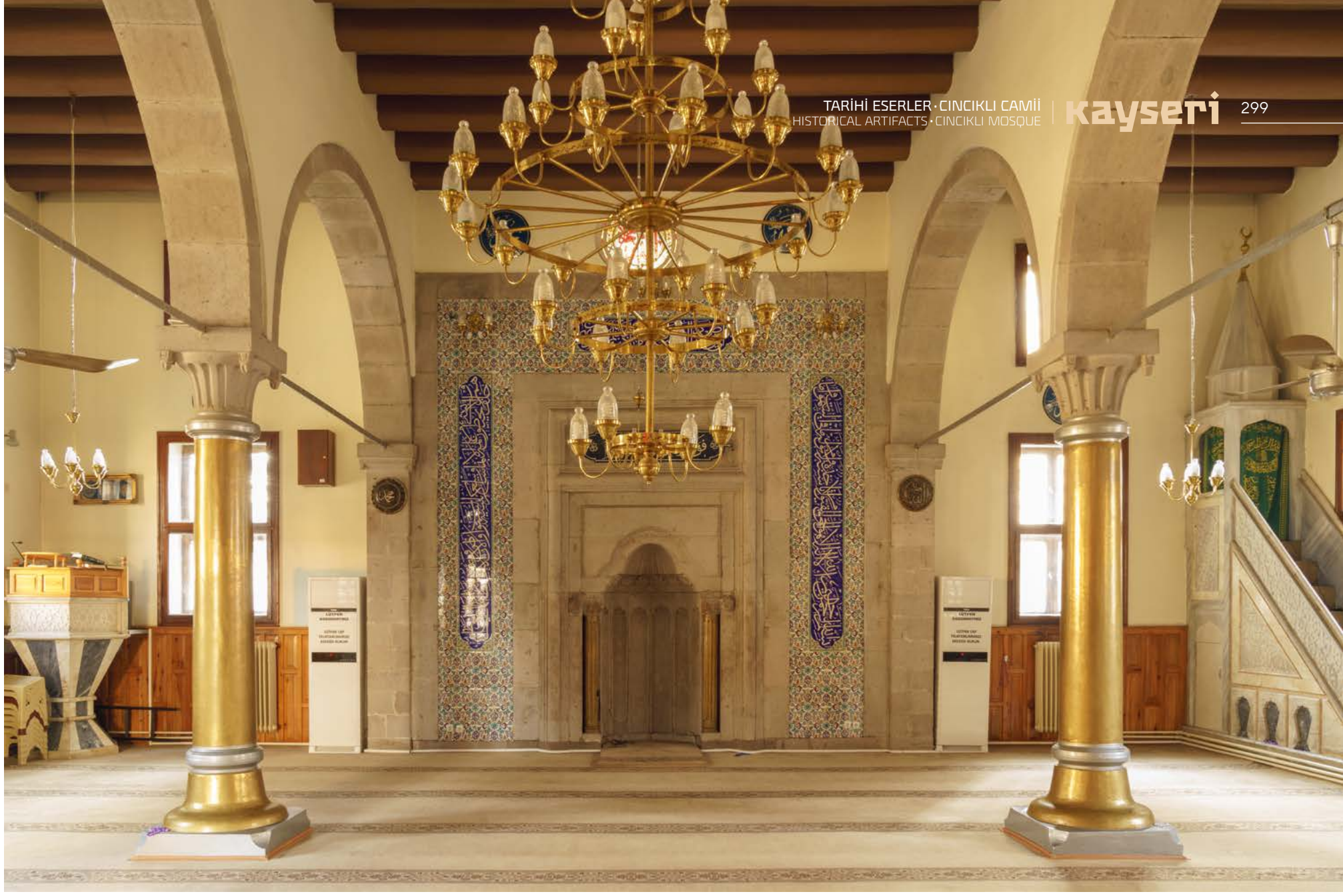

CINCIKLI CAMİİ

Çiğdeli Camii

Cıncıklı Camii, Cumhuriyet Mahallesi Tennûrî Sokak'ta, Sivas Kapısı tarafındadır. Halk arasında Çiğdeli Camii olarak bilinir. Cami, debbağ esnafından Çiğdelizâde Hacı Ahmed Ağa tarafından H.1075/M.1664–1665 tarihinde genişletilerek inşa edildi. Hacı Ahmed Ağa, Kepe İlyas Mahallesi'ndeki Çiğdeli Bahçe'nin yarı hissesini kendi camisine, bazı çeşme ve camilere vakfeylediğini, H.1062/M.1652 tarihli vakfiyesinde belirtir. Bu mahalledeki Çifteönü Çeşmesi de Hacı Ahmed Ağa'nın yaptırdığı bir eserdir.

Hacı Ahmed Ağa H.1080/M.1669 tarihinde vefat etmiş ve özel kabrine gömülmüştür.

Çiğdeli Camii H.1128/M.1715 tarihinde Hacı Ahmed Ağa'nın kızı Ayşe Hanım tarafından, 1923 senesinde de Seyide Hanım tarafından tamir ettirilmiştir. Son olarak Hacı Mehmed Katartaş tarafından 4–5 m geriye çekilerek ve eski yapısı dikkate alınarak yeniden yaptırılmış, içi döşenerek 1985 yılında ibadete açılmış olduğu bilinir.

CINCIKLI MOSQUE

Çiğdeli Mosque

Located in Cumhuriyet Neighborhood, the mosque known as Çiğdeli Mosque is the Cıncıklı Mosque on the side of the Sivas Gate in Tennûrî Street. The mosque was built by Çiğdelizâde Hacı Ahmed Aga from the foot of the bridge in H.1075 / M1664–1665. Hacı Ahmed Aga states in the foundation of H.1062 / M.1652 that half of the Çiğdeli in the neighborhood of Kepe İlyas is dedicated to his own mosque, to some fountains and camellias. The Çifteönü Fountain in this neighborhood is a work done by Hacı Ahmed Aga. Hacı Ahmed Aga died on H.1080 / M.1669 and was buried in a special cabinet. The Çiğdeli Mosque was repaired by Ayşe Hanım, the daughter of Hacı Ahmed Aga, on H.1128 / M.1715, and by Seyyide Hanım in 1923. Finally, Hacı Mehmed Katartaş retreated by 4–5 m and was rebuilt considering the old structure, and worship was opened in 1985.

AHİ EVRAN ZAVİYESİ

Şehir merkezinin güneyinde, Talas Caddesi üzerinde, Döner Kümbet ve Emir Ali Türbesi'nin yakınında yer almaktadır.

Bütün prensiplerini "Dinin asıl kaynağından alan, ahlâkla sanatın, konukseverlikle yardımseverliğin uyumlu bir terkibi halinde, yardım temeli üzerinde kurulmuş olan, asırlarca bütün esnaf, sanatkâr ve meslek erbâbına yön vererek onların çalışmalarını düzenleyen Ahilik Teşkilatı'nın kurucusu olan ve "Ebu'l–Hakayık" unvanıyla da anılan Ahi Evran, Kayseri'de de Ahilik Teşkilâtı'nın kurulmasına öncülük etmiştir. Bu yönüyle Türk Kültür tarihinde ilk esnaf teşkilatının kurucusu olan Ahi Evran'ın Kayseri'deki faaliyetleri, kendisinin ölümünden sonra da esasları belirlediği sistem üzerinde asırlarca devam etmiştir.

Yaşadığı yıllarda adına inşa edilen "Ahi Evran Zaviyesi", Osmanlı Devleti'nin son asrına kadar varlığını muhafaza etmiştir. Bugün Talas Caddesi'nde bulunan zaviye, bu anlamda önem taşımaktadır.

Anadolu'da XIII. yüzyılda zaviyelerde uygulanan plan şeması ile benzerlik göstermektedir. Zaviyenin duvar örgüsüne, plan şemasına bakmak XIII. yüzyılda yapılmış olduğu kanaatini uyandırır.

Ahi Evran Zaviyesi; bugün Röleve ve Anıtlar Kurulu tarafından eski eserler kapsamına alınmış, onarımı Kayseri Büyükşehir Belediyesi tarafından yaptırılarak, Esnaf ve Sanatkârlar Odaları Birliği'ne "Ahi Evran Zaviyesi Esnaf ve Sanatkârlar Müzesi" olarak kullanılması amacıyla tahsis edilmiştir ve 2002 yılından beri müze olarak kullanılmaktadır.

AHI EVRAN ZAWIYA

It lies on the Talas Street, south of the city center, in the vicinity of Döner Tomb and Emir Ali Tomb.

Ahi Evran who based all the principles on "the main source of religion, the morality of art, hospitality, helpfulness, which was established on the basis of aid for centuries, giving directions to all tradesmen, artisans and professional people, founder of the Organization of Ahi and called "Abul–Hakayık" title has been the pioneer in the establishment of the Ahi Organization in Kayseri. In this respect the history of the founding of the first Turkish Culture Organization Ahi Evran's activities in Kayseri, it has continued for centuries on the basis of the system as determined after his death.

The "Ahi Evran Zawiya" built in his name during years in which he lived, preserved its existence until the last century of the Ottoman State. Today the zawiya in Talas Street is important in this sense.

The plan of the building is similar to the plan applied in the XIII. Mid–century in Anatolia. To look at the scheme of the wall–to–wall masonry, makes one think that it was built in the XIII. Century.

Ahi Evran Zawiya; was taken to the historical monuments class today by Roleve and Monuments Council, repaired by Metropolitan Municipality and given to the usage of Tradesmen and Craftsmen Chambers Union with the name "Ahi Evran Zawiya Tradesmen and Craftsmen Museum" since 2002.

AHİ EVRAN ESNAF VE SANATKÂRLAR MÜZESİ

Anadolu Selçuklu Dönemi'nde esnaf ve sanatkârlarca kurulan teşkilata "Kardeşim" anlamına gelen "Ahi" kelimesinden türetilen "Ahilik" adı verilmiştir. Ahilik felsefesi Ahi Evran'ın İslam tasavvufu öğretisine bağlı Ahiler tarafından Anadolu'ya yayılmıştır. Osmanlı Devleti'nin kuruluşuyla da ahilik teşkilatı işlevini korumuştur. Kuralları, nizamı ve yazılı yaptırımları ile ahilik, birlik kavramını başlatan sivil toplum kuruluşlarının öncülerindendir.

Ahi Evran'ın yaşadığı mahalle ve hizmet verdiği yapı olarak kabul edilen zaviye, Kayseri Büyükşehir Belediyesi tarafından 2002 yılında onarımı tamamlanmış olup Kayseri Esnaf ve Sanatkârlar Odaları Birliği tarafından Ahi Evran Esnaf ve Sanatkârlar Müzesi olarak kullanılmaya başlanmıştır.

Kayseri Büyükşehir Belediyesi tarafından 2022 yılında yeniden onarımı ve teşhir tanzimi yapılan müze; on iki farklı zanaatın anlatıldığı ve dönem eserlerinin sergilendiği modern müze olarak yeniden ziyarete açılmıştır.

Bakırcılık, kalaycılık, bıçakçılık, demircilik, berberlik, halıcılık, urgancılık, terzilik, ayakkabıcılık, dericilik, eyercilik, marangozluk başlıkları altında teşhir edilen eserler mevcuttur.

AHI EVRAN ARTISANS AND CRAFTSMEN MUSEUM

The word "Ahilik," which is derived from the word "Ahi," which means "my brother," was given to the organization founded by craftsmen and tradespeople during the Anatolian Seljuk Period. The Ahi Community, who were devoted to the Islamic mysticism of Ahi Evran, brought the Ahi philosophy to Anatolia. With the establishment of the Ottoman Empire, the Ahi organization preserved its function. The Akhism is one of the first non-governmental organizations to introduce the idea of unity with its rules, regulations, and written sanctions.

The zawiya, which is accepted as the neighborhood where Ahi Evran lived and the building he served, was repaired by the Kayseri Metropolitan Municipality in 2002 and started to be used as the Ahi Evran Craftsmen and Craftsmen Museum by the Kayseri Chamber of Craftsmen and Craftsmen.

The museum, which the Kayseri Metropolitan Municipality restored and put on display in 2022, was reopened as a contemporary museum in which twelve different crafts are explained and artwork from the time is displayed.

The categories of cutlery, blacksmithing, barbering, carpet and rope making, tailoring, shoemaking, leatherworking, saddle making, and carpentry are represented by works on display

AHİ EVRAN ZAVİYESİ
XIII. YY.
ESNAF VE SANATKARLAR MÜZESİ
2002

ESMA HATUN TÜRBESİ

Talas ilçe merkezinde, Kiçiköy Mahallesi'nde, Cemil Baba Mezarlığı'nda bulunan eser, sekizgen gövdeli ve kubbeyle örtülü, tamamen düzgün kesme taştan inşa edilmiştir.

H.1307/M.1890 yılında (H.1282/ M.1865–66 senesinde vefat eden) Esma Hatun için oğlu Ali Saib Paşa tarafından yaptırıldı. Ali Saib Paşa, Talas Kiçiköy Mahallesi'nde doğdu. Sultan Abdülaziz ve II. Abdülhamid döneminde Seraskerliğe kadar yükseldi. Özellikle, 1876'da Sırbistan Harbi'nde gösterdiği üstün başarılarından dolayı Mareşalliğe terfi etti. Manastır ve İşkodra Valiliği, Tophane Nazırlığı ve iki defa da Seraskerlik (*Bugünkü Milli Savunma Bakanlığı–Genelkurmay Başkanlığı görevine denk*) yapmıştır. Bu arada doğum yeri olan Talas'ta; ilkokul, cami, hamam gibi eserler yaptırmıştır. *(İstanbul'da 1891 yılında vefat etti. Türbesi II. Mahmud'un türbesinin yanındadır.)*

ESMA HATUN TOMB

The work is in Cemil Baba Cemetery, in the district of Talas, in Kiçiköy area and is constructed of completely cut stone with octagonal body and covered with dome. It was built by Ali Saib Pasha for Esma Hatun, who died in H.1307 / M.1890 (H.1282 / M.1865–66). Ali Saib Pasha was born in Talas Kiçiköy district and rose to main commander during Sultan Abdülaziz and II. Abdülhamid period. In particular, he was passed in 1876 due to its outstanding achievements in Serbia's war. He served as Monastery and Shkodra Governorate, Tophane Ministry and two times commandership (equivalent to today's Ministry of National Defense – General Staff). In the meantime primary schools, mosques, baths were built in Talas, to his place. (He died in Istanbul in 1891, his tomb is near the tomb of II. Mahmud.

SIRÇALI KÜMBET

Talas yolu üzerinde Endüstri Meslek Lisesi'nin bahçesinde bulunan kümbetin, XIV. yüzyılın ortalarında yapıldığı tahmin edilmektedir. Yapıya "Sırçalı" denmesinin sebebi Albert Gabriel'e göre yıkılan külahının firuze çinilerle süslü olması ya da saçak kornişi altında çini plaklarla kaplanmış bir yazı şeridinin bulunmasıdır. Ancak günümüze herhangi bir bakiyesi ulaşmamış olan çini süslemenin yeri araştırmacılar için bir tartışma konusu olmuştur. Bazıları çini süslemenin iç mekanda, kimisi de yapının dışında, külâhında bulunduğunu ileri sürerler.

Sırçalı Kümbet, uzun yıllar harap kaldıktan sonra, Yüksek Mimar Macit Kural tarafından 1940 yılında restore edilmiş, Mehmet Akok'a göre yıkılmış üst örtüsü de yarım kubbe şeklinde düzenlenmiştir.

SIRÇALI TOMB

On the way to Talas, situated in the garden of the Industrial Vocational High School, Sırçalı Tomb is estimated to have been made in the middle of the XIV. Century. According to Albert Gabriel, the reason why it is called as Sırçalı Tomb is the flared cone is decorated with turquoise tiles or the presence of a writing lane covered with tile plaques under the fringed cornice. However, researchers are discussing the place of the tile ornament, which has not reached to our day. Some argue that the ornament of the tile is found in the interior, while others think it is found outside of the building. Sırçalı Tomb has been restored by the High Architect Macit Kural in the 1940s and destroyed upper part has been arranged in half dome according to Mahmet Akok.

ALACA KÜMBET

Şehir merkezinde Talas Caddesi üzeride bulunan yapının, kare gövdesinin üzeri çokgen bir külahla örtülüdür. Kare gövdesinin üst köşeleri pahlanmış (pah: mühendislikte yüzey kesişim çizgisinde oluşan dik açılı birleşim yerinin, çarpma sonucu kırılmasını önlemek amacıyla eğimli hale getirilerek yumuşatılmasıyla oluşan bölge) durumundadır. Kuzeydoğu köşesinde bulunan, yana kaydırılmış girişle yapının içine geçmek mümkün. Gövdede yer alan ikiz kemerli pencereler ve geometrik süslemeler yapının diğer özelliklerindendir. Taçkapıda beş sıralı mukarnas dizisinden çekik gözleri, burnu, ağzı ve başlığı ile yine bir insan yüzü belirlenebiliyor. Yapının kesin yapım yılını verecek herhangi bir yazı ya da belge bulunmuyor. Bu nedenle Mahmud Akok XIII. yüzyıl içerisini, H. Önkol XII. yüzyıl sonlarını Cezmi Tuncer ise XIV. yüzyıl ortalarını öneriyorlar. M. Çayırdağ, kitabesine göre Emir Cemaleddin bin Muhammed adına 1280 yılında yaptırıldığını belirtiyor.

ALACA TOMB

The building on Talas Street in the city center is covered with a polygonal pavilion over the square of the square. The upper corners of the square are chamfered. In the northeastern corner, it is slipped into a sidewalk entrance. The twin arched windows and geometric ornaments located at the body are other features of the building. At portals, a human face can be determined with its pulled eyes, nose, mouth and head in five rows of mukarnas. There is not any article or document that will give the exact year of construction. For this reason Mahmud Akok XIII. Century, H. Önkol XII. in the end of the century Cezmi Tuncer is XIV. Centuries. It is stated that the sources were usually built in 1280 on behalf of Emir Cemaleddin bin Muhammed.*

* **Chamfered**: *the area formed by softening by sloping to prevent collapse of the right–angled joint formed in the right–angled joining line in the line of the joist in engineering.*

MEMLEKET HASTANESİ

Günümüzde Devlet Hastanesi'nin temelini oluşturan ilk hastane olan Memleket Hastanesi'nin zemin katı 1910 yılında yapılmıştır. O yıllarda Kayseri'de çıkartılan Türk gazetesinin sahibi Turanlı Yunus Bekir, hastanenin inşası için halktan yardım toplamıştır. Vali Muammer Bey'in himayesinde, birinci katı 1924 yılında bitirilip, hizmete açılmıştır.

Cumhuriyet öncesi "Memleket Hastanesi" adı altında halen Arkeoloji Müzesi'nin bulunduğu yerde 25 yatak kapasitesi, ameliyathanesi ve doğum salonu ile kurulmuş bir hastanedir. 14 Ekim 1924 yılında Mustafa Kemal tarafından açılmış olup, Cumhuriyet Dönemi'nin ilk yapılarındandır. Kayseri Devlet Hastanesi yaptırıldıktan sonra, bir süre Tekel tarafından depo ve ispirto satış merkezi olarak kullanıldı. Tekel'in binayı boşaltmasının ardından uzun süre atıl vaziyette kalan tarihi binada, boş durduğu dönemde iki kez yangın çıkıp, binanın tavanı ile çatısı yandı ve çöktü. Bina Acıbadem Sağlık Grubu tarafından restore edilerek, 23 Mart 2009 tarihinde özel hastane olarak yeniden hizmete açıldı.

COUNTRY HOSPITAL

According to historical records, the first medical school and the hospital was opened in 1205 during the reign of Gıyaseddin Keyhüsrev on the legacy of the Seljuk ruler II. Kılıçarslan's daughter Gevher Nesibe Hatun. It is understood that the medical faculty of the hospital has many physicians and has treated various diseases.

Today, the first hospital to form the basis of the state hospital was built in 1910 (the ground floor). Yunus Bekir, owner of the Turkish newspaper in Kayseri in 1910, collected help from the people for the construction of the hospital. Under the control of Governor Muammer Bey, the first floor was completed in 1924 and began service. It is a hospital established with a bed capacity of 25, an operating room and a delivery room where the Archaeological Museum is still under the name of "Country Hospital" before the Republic. It was opened by Mustafa Kemal on October 14, 1924 and is the first structure of the Republican era. After Kayseri State Hospital was built, it was used by Tekel as a warehouse and alcohol sales center for a while. After the Tekel's evacuation of the building, the old building, which had been idle for a long time, burned twice during the empty period and the roof of the building burned down and collapsed. Building was restored by Acıbadem Health Group and reopened as a hospital on March 23, 2009.

◆ **Surp Krikor Lusavoriç Kilisesi** | F.: Suna Erdoğan Çolak

SURP KRİKOR LUSAVORİÇ ERMENİ KİLİSESİ

Kayseri'de bilinen ilk Ermeni Kilisesi olan Surp Krikor Kilisesi'nin temelleri 1191 yılında atılmıştır. Yüzyıllar boyunca onarılarak ve yeniden inşa edilerek günümüze kadar ulaşmıştır.

Kilisenin bulunduğu Caferbey Mahallesi, XIX. yüzyılda Dışaşar Selaltı Mahallesi olarak bilinmekteydi. Yapı büyük bir avlu içinde; Gümüşyan Kız (1899) ve Erkek (1868) okulları ile birlikte yer alıyordu. Kilise 1859'da Karamercan Ermeni Okulu'nun arsası üzerine ikinci kez inşa edilmiştir. 1883–1889 yıllarında geçirdiği büyük onarımın iki kitabesi bulunmaktadır. 1902–1903 yıllarında ise, kilisenin içi sıvanarak altın yaldızlı bezemelerle kaplanmış ve kadınlar kısmı ile üst kat koro ve ibadet yerleri genişletilmiştir. 1878'e kadar Surp Sarkis Kilisesi Mütevelli Heyeti'nce yönetildikten sonra Gümüşyan Okulu ile ayrı bir mahalle oluşturmuştur. I. Dünya Savaşı sırasında kullanılmayan yapı, 1929'da tekrar açılmıştır.*

Surp Lusaroviç Kilisesi halk ibadethanesi iken, Surp Asdvadzadzin ve Surp Sarkis Kiliseleri şehrin aristokrat sınıfının ibadethanesiydi.

Surp Krikor Lusavoriç Kilisesi, İç Anadolu'daki Ermeni Kilisesi olmasından dolayı, bölgedeki tüm Hristiyan Ermeni Cemaati'nin de ruhanî merkezidir.

Kilise 1996'da Kayseri Zadig ve Penyamin Toker kardeşlerin hayırseverliğiyle yenilendi. Kilise son kez 2009'da onarım görerek, Patrik Genel Vekili Başpiskopos Aram Ateşyan tarafından ibadete açıldı.

* 1859'daki inşaat işinde herkes tarafından sevilen bir zat olan Kevork Ağa Mındıgyan önemli rol oynar ve arkadaşları ile beraber kilisenin gereksinimlerini adilane bir şekilde karşılar. Türk pastırma tüccarları, zanaatkârlar ile esnaf başlıca destekçilerdir. Büyük bir şevkle çalışarak kısa sürede işi bitirirler. 1875'de vefat eden Kevork Ağa, avluya gömülür. Kilisenin iç sıvası ve altın varak kaplaması ise, 1903'te yapılır.

SURP KRIKOR LUSAVORICH ARMENIAN CHURCH

The first known Armenian church in Kayseri was known as Surp Krikor in 1191. Protected its existence till XVII. Century, this church, which has preserved up to a hundred years, appears the same in 1653. It has been restored and rebuilt for centuries, reaching today.

*Caferbey neighborhood where the church is located, was known as Dışaşar Selaltı neighborhood in XIX. Century. The building is in a large courtyard together with the Gümüşyan Female (1899) and Male (1868) Schools. The first foundation date of the church is 301 but it was built in 1859 again on the Karamercan Armenian School. There are two inscriptions on the great repair that it spent between 1883–1889. In 1902–1903, the inside of the church was plastered with gold gilded ornaments and the women's section and upper floor choir and places of worship were expanded. Until 1878, the Church of Surp Sarkis was established under a board of trustees and then formed a separate neighborhood with the Gümüşyan School. The structure, which was not used during World War I, was reopened in 1929.**

While Surp Lusarovsch Church is a public worship place, Surp Asdvadzadzin and Surp Sarkis are the worship places of the aristocratic class of the city.

Surp Krikor Lusavorich Church is the spiritual center of the whole Christian Armenian Community in the region because it is the Armenian Church in Central Anatolia.

The church was renewed in 1996 with the charity of Kayseri Zadig and Penyamin Toker brothers. The church was repaired last time in 2009 and worship was opened by Patriarch General Deputy Archbishop Aram Ateşyan.

* Kevork Aga Mindigyan, a person who is loved by everyone in the construction work of 1859, plays an important role and satisfies the needs of the church with his friends in a fair way. Turkish bacon traders, artisans and artisans are the main supporters. They work with great enthusiasm and finish the job shortly. Kevork Aga, who died in 1875, is buried in the courtyard. The church's inner sanitary ware and gold leaf cover are made in 1903.

MERYEM ANA KİLİSESİ

Melikgazi ilçesi Kiçikapı semtinde bunan Surp Asdvadzadzin Kilisesi'nin yapım tarihi bilinmemekle birlikte, 1830–1879 yılları arasında yapılan ilave ve onarımlarla bugünkü şeklini almış olduğu ileri sürülmektedir. Yapıda düzgün kesme taş ve batıdaki sütunlarda mermer malzeme kullanılmıştır.

Cumhuriyet Dönemi'ne kadar kilise olarak kullanılmış olan bina 1961 yılına kadar değişik amaçlarla kullanıldıktan sonra Beden Terbiyesi'ne devredilmiştir. Beden Terbiyesi tarafından 40 yıl kadar spor salonu olarak kullanılmıştır.

Kayseri Büyükşehir Belediyesi, Eylül 2016 tarihinden itibaren Kilisenin restorasyonunu yaptırıp şu an "Şehir Kütüphanesi" olarak hizmet vermektedir.

MARY CHURCH

It is suggested that it took its present form with additions and repairs and the name is Surp Asdvadzadzin church (830–1879), which is located in the district of Melikgazi Kiçikapı district. Correctly cut stone on the structure and western columns were used as marble material.

It was used as a church until the Republican era. It was used for various purposes until 1961, and then transferred to Body Functions Directorate. It has been used as a sports hall for 40 years by this directorate.

Kayseri Metropolitan Municipality has restored the Church since September 2016 and it currently serves as the "City Library".

SETENÖNÜ HAMAMI

Tarihi Setenönü Hamamı, bugünün kentsel sit alanında sergi alanı olarak restore edilmiştir.

Sıcaklığı dört eyvanlı, dört köşe halvet hücreli olarak biçimlendirilen hamam, güney–kuzey doğrultusunda dikdörtgen bir kütle arz etmekte olup, tek hamam olarak inşa edilmiştir.

Güneyden–kuzeye doğru soyunmalık, soğukluk, sıcaklık, su deposu ve su deposunun kuzeydoğu köşesinde bulunan bölümlerden meydana gelmektedir.

Kayseri'ye gelen Evliya Çelebi, hamamdan Yeni Hamam adıyla bahsetmekte ve bir müftü tarafından yaptırılmış olduğunu belirtmektedir. Hamamın bu bilgi ve soyunmalık mekanındaki geniş pencere açıklarından dolayı XVII. yüzyılın başlarında inşa edilmiş olabileceği düşünülmektedir.

SETENÖNÜ HAMMAM

The historic Setenönü Bath was restored as an exhibition area in today's urban conservation area. The bath, which is shaped like a four–cornered building with four rooms, presents a rectangular mass in the south–north direction and is built as a single bath. From south to north it includes the changing room, cold place, hot place, and water deposit. Evliya Çelebi, who came to Kayseri, refers to the bath as the Yeni Hammam and says it was built by a religion officer. Due to the wide window openings of this bathing area. It is thought to have been built at the beginning of the XVII. Century.

KADI HAMAMI

1559 tarihli vakfiyesine göre, 1542 yılında Kadı Bedreddin Mahmud tarafından yaptırılmıştır. Kadın ve erkekler için çifte hamam olarak inşa edilmiştir. Camii Kebir Mahallesi, Ulu Camii Sokağı üzerinde bulunmaktadır. Günümüze sağlam olarak gelen eser, hamam olarak kullanılmaktadır.

KADI HAMMAM

According to 1559 records, it was built in 1542 by Kadi Burhaneddin Mahmud. It was built as a double bath for males and females. It is situated in Cami-i Kebir area, Ulu Mosque street. The building is still used as a public bath today.

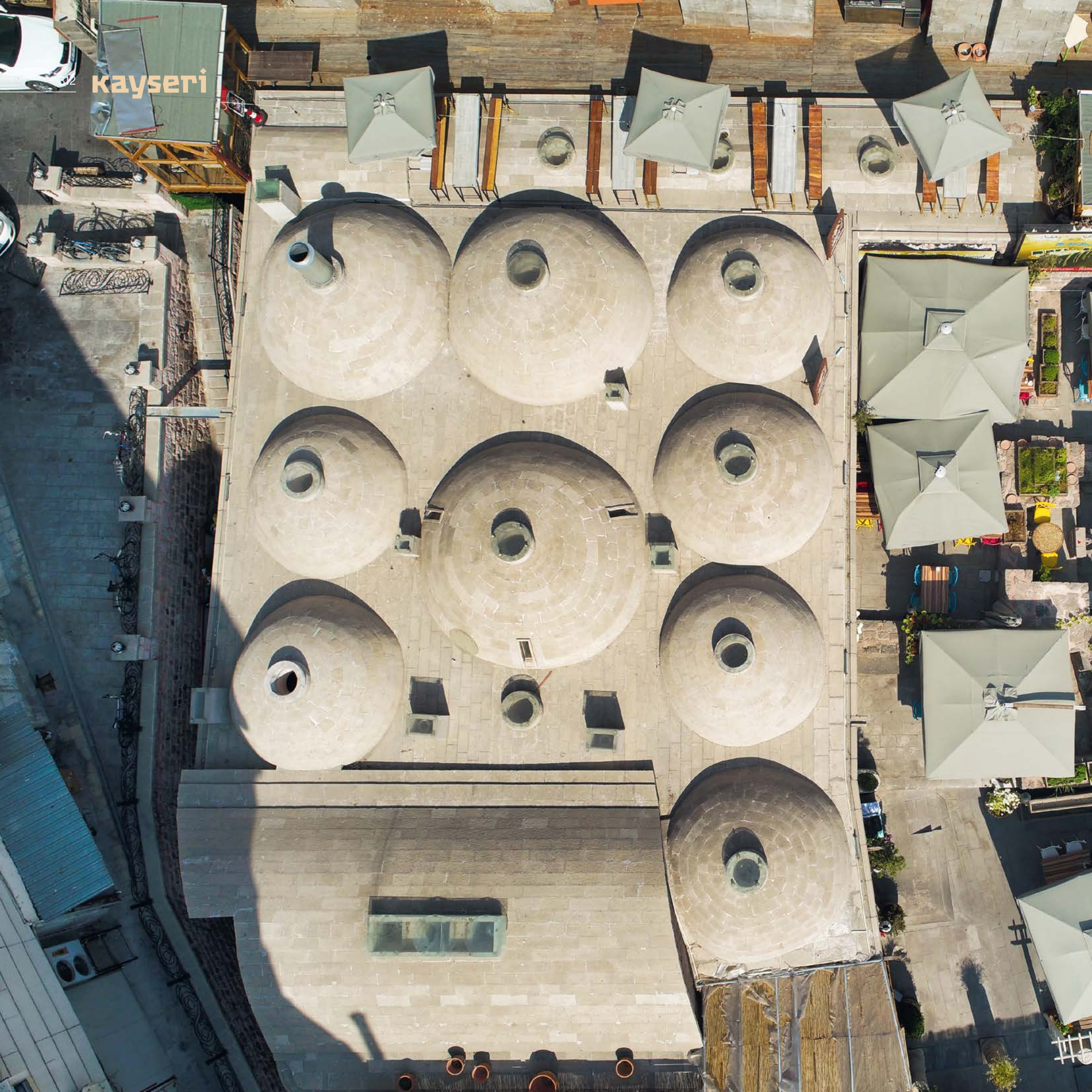

SULTAN HAMAMI

Bugün Cumhuriyet Mahallesi Sultanhamamı Sokağı'nda bulunan Sultan Hamamı'nı Gevher Nesibe Hatun yaptırmıştır. II. Kılıçarslan'ın kızı için 1206 yılında inşa edilen Darü'ş–Şif'anın evkafından olduğu için hamamın bu tarihlerde yapıldığı düşünülmektedir.

Sultan Hamamı, 1989 yılında etrafında yapılan temizlik çalışmaları sırasında ortaya çıkarılmış, çifte hamam olduğu anlaşılmıştır. Halen ayakta olan kısmın erkekler bölümü, güneydeki bölümün ise kadınlar hamamı olduğu varsayılmaktadır. Pek çok onarıma tabi olduğundan, orijinal planın nasıl olduğu tam bilinmemektedir. Mehmet Çayırdağ, eski Pamukçular Hamamı'nın Sultan Hamamı olduğunu tahmin etmektedir. Çünkü bu hamamın etrafı, eskiden beri Pamukçular Çarşısı'dır.

2014 yılında sahibi tarafından restore ettirilerek kafe ve restoran olarak hizmete açılmıştır.

SULTAN HAMMAM

Today, Sultan Hamam (public bath) located in the Cumhuriyet neighborhood Sultanhamam Street was built by Gevher Nesibe Hatun. It is thought that the bath was built in these days because it was connected to the school built in 1206 for the daughter of II. Kılıçarslan.

Sultan Hammam was unearthed during the cleaning work around 1989 and it was understood that it was a double bath. It is assumed that the part still standing is the men's section, and the southern section is the women's bath. As many repairs are involved, it is not known exactly how the original plan works. Mehmet Çayırdağ estimates that the old Pamukçular Hammam is the Sultan Bath. Because around this bath, it is the Pamukçular Bazaar from the old days.

It was restored by the owner in 2014 and reopened as a café and restaurant.

TALAS AMERİKAN KOLEJİ

Amerika Birleşik Devletleri'nin New England bölgesinde örgütlenen bazı Protestan gruplar tüm insanları protestanlaştırmak fikrini temel alarak yeni ve örgütlü misyonerlik cemiyetleri kurdular. 1812 yılında Boston'da kurulan American Board of Commissioners for Foreign Misions (American Board) çok geçmeden oldukça geniş bir saha üzerinde misyonerlik faaliyeti başlattı. Bu faaliyetten XIX. yüzyılda Osmanlı toprakları da nasibini aldı.

Kurulduğu tarih itibariyle Board'un Ermeni Misyonu olarak adlandırdığı örgütlenme şeması içerisinde yer alan Kayseri, 1860'ta Merkezi Türkiye Komisyonu adıyla yeniden taksim edilmiş olan örgütlenme sahası içerisinde yer almıştır.

Talas'ta daha ziyade Ermeni (ve Rum) çocuklara yönelik olarak önce kız, sonra da erkek okulu olarak açılan Talas Amerikan Koleji'nin kuruluşu 1889 olarak kabul ediliyor. Bu okulun I. Dünya Savaşı'na kadar varlığını sürdürdüğü anlaşılmaktadır.

Talas Amerikan Kız Koleji 1871 yılında açılmıştır ve ilkokuldan sonra yedi yıllık bir eğitim süresine sahiptir. Okutulan dersler aritmetik, coğrafya, Ermenice gramer ve tercüme, Rumca gramer, alfabe, Osmanlıca gramer olup, okulda ayrıca psikoloji eğitimi, vokal ve enstrümantal müzik dersleri de verilmiştir. 1894 yılından itibaren İngilizce yeni sınıflar için zorunlu hale gelmiştir. Talas Amerikan Kız Koleji'nde okuyanlar ağırlıklı olarak Ermeni ve Rum ailelerin çocuklarıydı.

Yaklaşık 18 yıl kiralık bir binada eğitimini sürdürmek zorunda kalan Talas Amerikan Kız Koleji'nin öğrenci ve öğretmenleri 1889 yılında yukarı Talas bölgesinde bulunan, 1874 yılında yapılmış olan taştan bir binayı satın almışlardır.

1916 yılında Talas Amerikan Kız ve Erkek Kolejleri'ne ait bütün binalar Osmanlı Devleti tarafından askeri hastane olarak kullanılmaya başlanmıştır. Talas'ta bulunan Amerikan Kız Koleji, I. Dünya Savaşı'ndan sonra bir daha açılmamış, binaları 1930 yılında Amerikan Board'a iade edilmiştir. 1930-1967 yılları arasında söz konusu binalar Amerikan Hastanesi'nin ve Talas Amerikan Erkek Koleji'nin ek binaları olarak kullanılmıştır. 1967 yılında Talas Amerikan Erkek Okulu da kapanarak eğitim çalışmaları son bulmuştur.

Binayı 1974 yılında Beden Terbiyesi satın alarak restore ettirmiş ve Milli Takım kamp yeri olarak hizmete açmıştır. Talas Belediyesi tarafından; Talas Gücü Belediyespor Kamp Merkezi ve Sporcu Fabrikası Eğitim Merkezi olarak hizmet vermektedir.

1978 yılından beri Erciyes Üniversitesi Sosyal Tesisleri olarak kullanılan yapı kompleksi, Büyükşehir Belediyesi tarafından restore ettirilerek Talas Gençlik Merkezi olarak hizmete açılmıştır.

TALAS AMERICAN COLLEGE

Some Protestant groups in the New England region of the United States establish new and organized missionary societies, based on the idea of proselytizing the Protestantism. The American Board of Commissioners for Foreign Missions (American Board), founded in Boston in 1812, soon began its missionary activity on a very large geography. Undoubtedly, that activity was active in the Ottoman lands in the 19th century.

Included in the organizational scheme called the Armenian Mission since the foundation of the Board, Kayseri was mentioned in the organizational scheme with the name of Central Turkey Commission in 1860.

Talas American College, which was first opened a school for girls and then converted to a school for boys, was established in 1889, for particularly Armenian (and Greek) children. It is understood that this school continued its existence until World War I.

Talas American Girls' College was opened in 1871 and offers seven years of education after primary school. The courses included arithmetic, geography, Armenian grammar and translation, Greek grammar, alphabet, Ottoman grammar in addition to the courses of psychology, vocal and instrumental music. Since 1894, English has become compulsory for new classes. Particularly Armenian and Greek families send their children to Talas American Girls' College.

The students and teachers of the Talas American Girls' College, who continued their education for about 18 years, have bought a stone building in 1889 in the Talas region and that building was built in 1874.

Due to the measures taken during World War I the American's activities were stopped and after 1916 during the war, the buildings of Talas American Girls' and Boys' College were used as a military hospital. The American College of Girls in Talas has never been operational after World War I, and the buildings were returned to the American Board in 1930. Between 1930 and 1967, the buildings were used as additional buildings of the American Hospital and Talas American Boys' College. In 1967, the Talas American Boys' School closed down and the school stopped providing education services.

In 1974, Physical Training Board bought the building, restored it and opened it as a National Team campsite. By Talas Municipality; Talas Power Belediyespor Camp Center and Sports Factory serves Training Center.

The campus has been in use since 1978 as a social activities center by the Erciyes University. The building has been restored by Metropolitan Municipality and opened Talas Youth Center.

İNCESU MOZAİKLERİ

Kayseri'nin İncesu ilçesi, Örenşehir Mahallesi'nde yapılan kazılarda Geç Roma- Erken Bizans Dönemi'ne ait olduğu düşünülen İç Anadolu'nun en büyük mozaik yapısı ortaya çıkarıldı.

MS IV. yüzyıla ait olduğu düşünülen ve sivil konut mimarisi olarak değerlendirilen 300 m2'lik yapıda 10'dan fazla oda açıldı.

Kazının danışmanlığını yapan Prof. Dr. Kutalmış Görkay'ın verdiği bilgiler göre: "Antik dönemde Roma İmparatorluğu'nun Kappadokia eyaleti başkenti olan Caesarea'nın (Kayseri) sınırları içinde yer alan ve bugün Kayseri'nin İncesu ilçesine bağlı, Örenşehir Mahallesi'nde bulunan antik yerleşimde, 2010-2012 yıllarında Kayseri Arkeoloji Müzesi tarafından yürütülen kazılar ile Kayseri'nin tarihine ışık tutacak önemli kalıntılar ve buluntular gün yüzüne çıkmaya başlamıştır.

Yaklaşık 45x60 m boyutlarında, doğu-batı doğrultusunda konumlandırılmış olan yapının girişi doğudan büyük bir kapı ile sağlanmaktaydı. Bu kapıdan tabanları mozaikle kaplı sütunların yer aldığı portikolarca çevrelenen 30x35 m ebatlarına bir bahçe şeklinde tasarlanmış bir avluya geçiş sağlanmaktadır. Bu avlunun kuzey kanadındaki portikoya bağlanan odalar daha çok depo, kiler, mutfak ve çamaşırhane şeklinde servis odaları işlevine sahiptir. Güney kanadı henüz kazılmadığı için bu mekânların işlevi henüz belli değildir. Üzeri açık bu geniş avludan sonra girişin tam karşısında merkezî aks üzerinde yer alan bir ön kabul odası yer alır. Bu odanın tabanı MS 4. yy'a tarihlenen geometrik desenli mozaik döşeme ile kaplıdır. Bu kabul odasından sonra ise yapının en prestijli mekânı olan ana kabul salonu veya yemek salonu olarak işlev görmüş protokol kabul salonuna geçilir. Oldukça gösterişli, genişliği yaklaşık 3.5 m'ye varan bir kapıyla girilen bu salonun tabanı da oldukça zengin geometrik dekorasyona sahip bir mozaik tabanla süslüdür. Dört adet büyük dairesel geometrik desen şeması içinde tasarlanmış olan protokol salonuna ait bu mozaik üzerinde odanın tam ortasında yer alan ve ana kapıdan girenlerin düzgün okuyabileceği tarzda konumlandırılmış ve bir çelenk deseni içinde tasarlanmış orta dairedeki Latince yazılmış mozaik yazıt, yapının işlevi, dönemi ve ne amaçla yazıldığı konusunda bize çok değerli bilgiler verir. Kazı çalışmalarının devam ettiği alan, tespiti yapılan İç Anadolu'daki en büyük mozaikli yapı olarak dikkati çekiyor.

Yapıda, kurtarma kazıları sonucu iki mozaik yazıt da ortaya çıkarıldı. Latince yazı bulunan mozaik, dikdörtgen planlı bir yapının tabanında yer alırken, Grekçe yazı bulunan diğer mozaik ise kısmen korunmuş olan duvarla çevrili bir başka binanın tabanında bulundu.

Latince mozaikte "30. yıl dönümü vesilesiyle ve 40. yıla ulaşması için dualarımızla. Bu bina (Fabrica), dostu (Comes) Hyacinthos'un önderliğinde inşa edildi. Sen, ey bina, şimdi en görkemli düzeye ulaştın." ifadeleri yer alıyor.

Tabanı oldukça gösterişli bir mozaik ile dekore edilmiş kabul salonunun duvarları da mermer kaplamalarla dekore edilmiştir. Bu kaplamalara ait bazı parçalar burada yapılan kazılarda mekân içinde ve bazı duvarlarda ele geçmiştir. Bu ana yemek salonunun yan mekânlarındaki özel dinlenme odalarından birindeki mozaikli taban döşeme üzerinde, bu sefer antik Yunanca yazılmış bir diğer mozaik yazıtı yer alır. Yazıtta "Sağlıkla gir!" veya "Sağlıklı gir!" şeklinde bir ibare yer alır. Yazıtın ait olduğu odanın işlevi tam olarak bilinmese de olasılıkla bir dinlenme odası veya eve ait özel bir hamama geçiş odası olabileceği düşünülebilir. Kazı çalışmalarında ortaya çıkarılan bir diğer mozaikli mekânın giriş kapısının eşiğinde ise "Kurucu yoldaş Hyakinthos'un" ibaresiyle bir diğer mozaikli yazıt yer alır.

Örenşehir'de yer alan bu önemli yapıda ileride gerçekleştirilecek kazılar yapının tüm planı ve işlevinin ortaya çıkarılmasını sağlayarak bölgenin arkeoloji ve tarihine büyük katkılar sağlayacaktır.

İNCESU MOSAICS

During the excavations carried out in the Örenşehir neighborhood of the İncesu district of Kayseri, the largest mosaic structure in Central Anatolia, which is thought to date to the Late Roman-Early Byzantine Period, was discovered.

More than 10 rooms were reached in the 300 m2 building, which is thought to belong to the 4th century AD and is considered as a civil housing architecture.

According to the information given by Prof. Dr. Kutalmış Görkay, who was the consultant of the excavation : "The site is located within the borders of Caesarea (Kayseri), which was the capital of the Cappadocia province of the Roman Empire in ancient times, in the ancient settlement located in the Örenşehir District of the İncesu district of Kayseri today, with the excavations conducted by the Kayseri Archeology Museum between 2010 and 2012, significant remains and finds that will illuminate Kayseri's past have started to surface.

A large gate from the east served as the building's entrance, which was located in the east-west direction and measured roughly 45 by 60 meters in size. Through this gate, you can enter a courtyard that is 30 by 35 meters in size and is surrounded by porches with mosaic-covered columns. The north wing of this courtyard has rooms connected to the porch that serve as storage, pantry, kitchen, and laundry facilities. Because the south wing hasn't been excavated yet, the purpose of these spaces is still unclear. A pre-reception room is located on the central axis directly across from the entrance after this large open courtyard. The floor of this room is covered with a geometric patterned mosaic floor dating back to the 4th century AD. The protocol reception hall, the most prestigious location in the building and serving as the main reception hall or dining hall, is the next reception room after this one. This hall's floor is decorated with a mosaic floor with a very rich geometric decoration and is entered through a very ostentatious door that is about 3.5 meters wide. On this mosaic belonging to the protocol hall, there is a mosaic inscription designed in four large circular geometric pattern schemes, positioned in the middle of the room so that those entering through the main door can read it properly, anddesigned in a wreath pattern and written in Latin in the middle circle which gives us very valuable information about the function, period and purpose of the building. The area where excavations continue, attracts attention as the largest mosaic structure in Central Anatolia.

In the structure, two mosaic inscriptions were also discovered through salvage excavations. The mosaic with the Latin script was found at the base of a rectangular structure, and the mosaic with the Greek script was discovered on the floor of another walled structure that was only partially preserved.

The Latin mosaic contains the words "On the occasion of its 30th anniversary and in hopes that it will live to see its 40th. This building (Fabrica) was built under the leadership of his friend (Comes) Hyacinthos. You, building, have now attained the highest honor."

The reception hall's walls are covered in marble and its floor is decorated with a very flamboyant mosaic. During the excavations here, some pieces of these coatings were discovered on some walls and inside the hall. On the mosaic floor of one of the private restrooms on the side of this main dining hall, there is another mosaic inscription in ancient Greek. In the inscription, there is a phrase such as "enter with health!" or "enter healthy!". Although the exact purpose of the room to which the inscription belongs is unknown, it is possible that it served as a resting area or as a passageway to a home's private bathroom. On the threshold of the entrance door of another place with mosaics unearthed during the excavations, there is another mosaic inscription with the inscription "Belongs to the Founding Comrade Hyakinthos".

Future excavations at this significant building in Orensehir will make significant contributions to the archaeology and history of the area by illuminating the structure's entire layout and purpose.

GÜPGÜPOĞLU KONAĞI-ETNOGRAFYA MÜZESİ

Melikgazi ilçesine bağlı Cumhuriyet Mahallesi'nde yer alan konağın 1419 yılında inşatına başlanarak 1497 yılında yapımı tamamlanmıştır. Kayseri'nin en eski evlerinden biri olan bu konak, 1998 yılından itibaren Etnografya Müzesi olarak kullanılmıştır.

525 yıllık konak, Kültür ve Turizm Bakanlığı Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü tarafından yapılan; 3 yılı restorasyon, 2 yılı da teşhir ve tanzim olmak üzere 5 yıllık bir çalışmanın ardından ziyarete açılmıştır.

Tarihi yapı, içerisinde sergilenen çeşitli silahlar, ahşap ve madeni eşyalar, yazma eserler, halı-kilimler, dönem kıyafetleri, takı ve süs eşyaları ile tarihimize ışık tutmaktadır.

GÜPGÜPOĞLU MANSION-ETHNOGRAPHY MUSEUM

The mansion, which is located in the Cumhuriyet Mahallesi of the Melikgazi district, was started to be built in 1419 and completed in 1497. Since 1998, this mansion, one of Kayseri's oldest homes, has served as an ethnography museum.

The General Directorate of Cultural Heritage and Museums of the Ministry of Culture and Tourism completed 5 years of construction work, 3 years of restoration, and 2 years of exhibition and arrangement before opening the 525-year-old mansion to the public.

The historical structure illuminates our past by displaying a variety of weapons, wooden and metal objects, manuscripts, carpets and rugs, period clothing, jewelry, and ornaments.

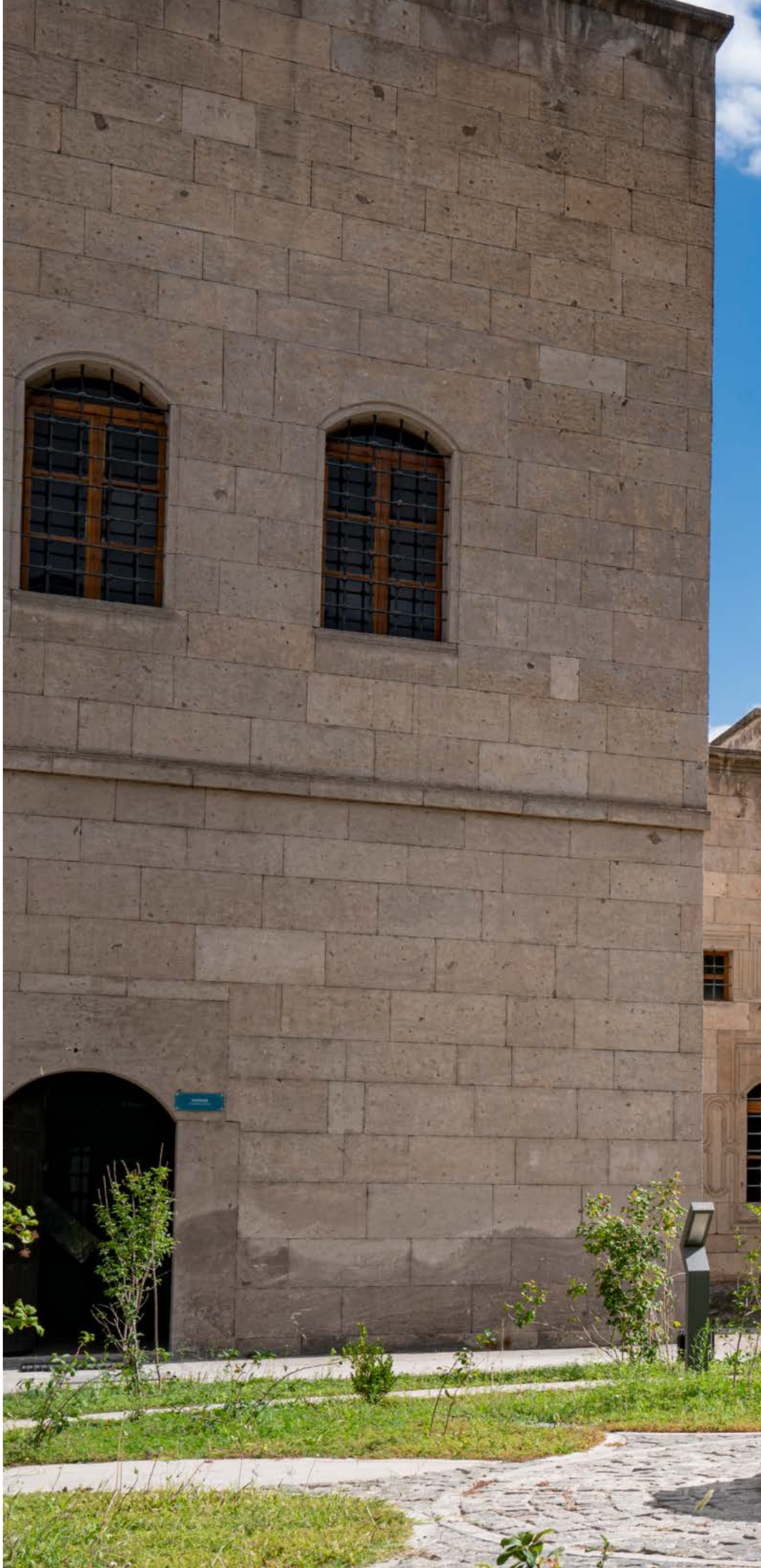

KAYSERİ PALEONTOLOJİ MÜZESİ VE MİLLET KIRAATHANESİ

Kayseri'ye Türkiye'nin tek ve dünyanın sayılı müzelerinden birisi olması hedeflenen Paleontoloji müzesi ilerleyen zamanlarda hizmete açılacaktır.

Kayseri ilinin Yamula Barajı çevresinde yer alan Taşhan mevkinde 7.5 milyon yıllık fosillerin bulunmasıyla paleontoloji alanında devasa potansiyeli açığa çıkan Kayseri'ye bu eserlerin sergileneceği bir müze kurma çalışmaları başlamıştır.

4 yıldır süren kazılarda ortaya çıkan dünyada eşi benzeri bulunmayan örneklerin sergileneceği mekân ihtiyacını karşılamak üzere Kayseri Büyükşehir Belediyesi tarafından içerisinde Millet Kıraathanesi'ni de barındıracak müzenin yapımına başlanmıştır. Müzenin, Millet Kıraathanesi ile yanyana olması da ayrı bir güzellik katacaktır.

Eski Arkeoloji Müzesi'nin hemen yanına yeni bir binayla kurulacak olan Paleontoloji ve Fosil Müzesi'nin alanı 4 bin 500 metrekare olacaktır.

KAYSERI PALEONTOLOGY MUSEUM AND NATIONAL COFFEEHOUSE

The Paleontology museum, which will be the only museum in Turkey and one of the few in the world, will be opened in Kayseri in near future.

A museum is being built in Kayseri to house these artifacts after the discovery of 7.5 million-year-old fossils in Taşhan, a region near Yamula Dam in Kayseri province.

The Kayseri Metropolitan Municipality has begun construction of a museum, which will also be a national coffeehouse, to meet the need for a place where the unique examples in the world unearthed during the excavations that have been ongoing for four years. It is also advantageous that the museum is right next to the National Coffeehouse

The Paleontology and Fossil Museum, which will be housed in a new building next to the Old Archeology Museum, will cover an area of 4,500 square meters.

TAŞHAN FOSİLLERİ

Kayseri'nin Yamula Barajı çevresinde yer alan Taşhan Mahallesi'nde 7.5 milyon yıla tarihlenen hayvan fosilleri bulundu.

Bine yakın fosilin içerisinde 3.5 metrelik boyuyla bütüne yakın halde bulunan fil fosilinin dünyada en iyi korunmuş tek örnek olduğunun ortaya çıkması ile dünya bilim çevrelerinin ilgisi bölgeye yoğunlaştı.

Fillerin atası olarak tesmiye edilen "Chereolophedon" fosilinin yanı sıra bölgede "Cornivor" türü yırtıcı-etçil hayvanlara ve boynuzlugiller familyasına ait fosillerin yanı sıra üç toynaklı at, zürafa ve gergedan fosilleri de çıkarıldı.

Bölgedeki kazı çalışmaları, Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü'nün izniyle Kayseri Müzesi tarafından, Kayseri Büyükşehir Belediyesi sponsorluğunda ve Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Arkeoloji Bölümü Öğretim Üyesi Prof. Dr. Okşan Başoğlu'nun kazı başkanlığında yürütülmektedir.

Arazideki çalışmalar sonucu, Proboscidealar (hortumlugiller-filler), Bovidae (keçi, antilopgiller), Hipparion (3 toynaklı at), Carnivora (etciller), Giraffidae (zürafalar), Rhinoceratidae (gergedanlar) familyalarının Yamula faunasını oluşturduğu ortaya çıktı.

Bulunan fosiller özenli bir çalışma neticesinde, Kayseri Paleontoloji Müzesi inşaatı tamamlanana kadar geçici olarak kalacakları Kayseri Bilim Merkezi'ne taşındı.

TAŞHAN FOSSILS

Around the Yamula Dam in Kayseri's Taşhan District are animal fossils that date to 7.5 million years ago.

After it was revealed that the elephant fossil, which was discovered close to the whole with a length of 3.5 meters in Taşhan District, located around the Yamula Dam in Kayseri, was the best preserved specimen in the world, interest from the international scientific community in the area increased.

The "Chereolophedon" fossil, which is thought to be the ancestor of elephants, was discovered alongside fossils from the hornbill family, "Cornivor" species of predatory-carnivorous animals, three-hoofed horses, giraffes, and rhinoceroses. With the permission of the General Directorate of Cultural Heritage and Museums, the 4th season of the works carried out by the Kayseri Museum with the sponsorship of the Kayseri Metropolitan Municipality and carried out by Ankara Hacı Bayram Veli University, Faculty of Literature, Archeology Department Lecturer Prof. Dr. Okşan Başoğlu , has been completed.

As a result of the studies in the field, it was revealed that the families of Proboscidea (horserae-elephants), Bovidae (goats, antelopes), Hipparion (3 ungulates), Carnivora (carnivores), Giraffidae (giraffes), Rhinoceratidae (rhinoceroses) constitute Yamula fauna.

The fossils found were moved to the Kayseri Science Center with meticulous efforts, where they would stay temporarily until the construction of the Kayseri Paleontology Museum was completed.

KIZILKÖŞK KAZILARI

Talas Billur Bağları'nda bulunan, Selçuklu Dönemi'ne ait olan köşk; Kayseri'nin 1 km kadar güneydoğusunda Melikgazi Belediyesi sınırları içinde Kızılköşk mevkiinde yer almaktadır. Köşke, bağ evleri arasından bir patika yol ile ulaşılmaktadır. Çevredeki kalıntıların bazıları Batılı seyyahların da dikkatlerini çekmiştir. XIX. yy'da bölgeye gelen seyyah Texier yapıyı görmüş ve yapının gravürünü yayımlamıştır.

Kızılköşk, Billur Bağları'nı oluşturan ve derin vadi ile ayrışan bir tepenin vadiye bakan manzaraya hâkim en uç noktasına yerleştirilmiştir. Yapının üst örtüsünde düzgün moloz taş ya da bölgede "kevek" taşı da denilen plaka örgüler kullanılmıştır.

Yapı, süsleme bakımından bugün herhangi bir değer taşımamaktadır. Ancak orijinalinde zengin çini kaplamalarının olduğu, çevreden toplanılan bol miktardaki firuze renkli çini parçasından anlaşılmaktadır.

Kızılköşk neredeyse bütün özellikleriyle Anadolu Selçuklu saray ve köşkleriyle benzerlikler taşımaktadır. Özellikle Kayseri çevresindeki köşklerle benzer yönleri çok fazladır.

Yapının Kayseri'ye dönük konumuna ve plan düzenlemesine bakarak burasının konut olarak kullanılmış bir köşk olduğuna karar vermek doğru olur. Bunun yanı sıra yapının köşk olarak kullanıldığını gösteren birtakım bilgi ve belgeler de bulunmaktadır.

Kızılköşk'ün 1246 yılından önceki bir döneme tarihlendiği hem vakfiye kaydıyla hem de tahrir defteri kaydıyla ortaya çıkmaktadır. Ayrıca vakfiye kaydının Selçuklu sultanına ait olması ve suyun çıktığı yeri tarif ederken herhangi bir kişinin adının anılmamış olması köşkün Selçuklu Saltanatına ait olabileceği fikrini vermektedir.

Yok olmaya yüz tutan Kızılköşk'ün yeniden ayağa kaldırılması için Kayseri Büyükşehir Belediyesi tarafından 2020 yılında çalışmalar başlatılmıştır. Kurtarma kazıları sona eren ve temizleme çalışmaları tamamlanan köşk, en kısa zamanda restore edilerek hizmete açılacaktır.

KIZILKÖŞK EXCAVATIONS

The Seljuk period mansion is located in Talas Billur Vineyards, about a kilometer southeast of Kayseri, in the Kızılköşk neighborhood of Melikgazi Municipality. A walkway runs between the homes in the vineyard and the mansion. Travelers from the West have also become interested in some of the nearby ruins. Texier, a traveler who visited the area in the 19th century, saw the building and had an engraving of it published.

Kızılköşk is situated at the highest point of the hill that makes up the Billur Vineyards and is divided from it by a narrow valley with a view of the valley. On the upper cover of the building, smooth plate weaves or rubble stone, also known as "kevek" stone in the area, was used.

The building has no value today in terms of decoration. However, it is clear from the vast quantities of turquoise-colored tiles that have been collected from the area that they once had luxurious tile coverings.

In almost every way, Kızılköşk resembles the palaces and mansions of the Anatolian Seljuks. It resembles the mansions in the area of Kayseri in many ways.

If we consider the plan arrangement and the position of the building facing Kayseri, we can conclude that this was a mansion that was used as a residence. In addition, data and records demonstrate that the structure served as a pavilion.

Both the charter record and the cadastral register show that the Kızılköşk dates to a time before 1246. Additionally, the Seljuk sultan's name is not mentioned while describing the location of the water's source, which raises the possibility that the mansion is associated with the Seljuk sultanate.

The Kayseri Metropolitan Municipality began work in 2020 to restore the Kızılköşk, which is on the verge of disappearing. The pavilion, whose rescue excavations have been completed and the cleaning works have been completed, will be restored and put into service.

KEYKUBADİYE SARAYI

Anadolu Selçuklu Dönemi'nin en önemli saraylarından biri olan Keykubadiye Sarayı, Kayseri şehir merkezinden yaklaşık 10 km uzaklıkta, Keykubad Dağı eteklerinde, Keykubad (Şeker) Gölü'nün doğusunda, Kayseri Şeker Fabrikası arazisi içerisindedir. Kaynaklarda sarayın ismi çoğunlukla Keykubadiye veya Kubadiye olarak geçmektedir.

Sarayın yapım tarihi kesin olarak bilinmemekle birlikte 1220'li yılların ortalarında (1224-1226) I. Alaeddin Keykubad tarafından yaptırıldığı kabul edilmektedir. Alaeddin Keykubad'ın 1237 yılında zehirlenerek öldürülmesi sonrasında saray, yerine geçen oğlu II. Gıyaseddin Keyhüsrev zamanında da bir süre daha kullanılmış ve 1243 Kösedağ Savaşı'ndan sonra Moğolların Kayseri'yi istilası sırasında yakılıp yıkılmıştır. Özellikle 13. yy. kaynaklarında Keykubadiye Sarayı'na dair bazı bilgiler yer almakla birlikte, daha sonraki süreçte sarayın yeri dahi unutulmuş, bu durum 1950'li yılların başlarına kadar devam etmiştir. 1953 yılında rahmetli Zeki Oral'ın Kayseri'de oluşturduğu bir ekiple sarayın yerinin tespiti amacıyla yaptığı çalışmalar olumlu sonuçlanmış ve Oral aynı yıl makalesini yayımlayarak, sarayı ilim alemine tanıtmıştır.

Oral, Keykubadiye Sarayı'nın yerini tespit amacıyla oluşturduğu ekiple birlikte Kayseri'de belli yerleri dolaştıktan sonra, Kiybad (Keykubad) Dağı'na çıkarak etrafı incelediğini ve dağın batı yönünde: "… 30 kadar gözden çıkan ve kocaman bir çay olup akan büyük bir menba vardır. Menbaın başında ve suya muvazi olarak 510 m uzunluğunda 200 m genişliğinde bir ören sahası dikkati çeker. Hükümdara, vezirlere mahsus saraylar, mescitler, hamam ve hasahurlar buradadır. Hakiki vaziyet burada yapılacak kazılar neticesinde meydana çıkacaktır. Menbaın etrafı hakikaten çayırlık, çimenlik cennet gibi bir yerdir." diyerek bahsettiği alanın Keykubadiye Sarayı olduğunu belirtir.

Saray yerleşkesinde, büyük ölçüde tahribata uğramış şekilde günümüze kadar ulaşabilen, Dört Kemerli Yapı (Küçük Köşk) ve Tonozlu Yapı (Büyük Köşk) şeklinde isimlendirilen iki yapının korunmasına yönelik olarak Kayseri Şeker Şirketi yönetimi tarafından bir girişimde bulunulmuş, Kayseri Müzesi denetiminde ve Prof. Dr. Ali Baş'ın bilimsel danışmanlığında, Arş. Gör. Şükrü Dursun'un ise arazi sorumluluğunda 07.04.2014-17.04.2014 tarihleri arasında her iki yapının çevresinde sondaj çalışması gerçekleştirilmiştir. Bu dönemde ortaya çıkan önemli kültür varlıkları alanda bilimsel amaçlı kazı yapmayı gündeme getirmiş olup bundan hareketle 2014 yılında Kültür ve Turizm Bakanlığına müracaatta bulunulmuş, 2015 yılında Bakanlar Kurulu onayı ile Prof. Dr. Ali Baş başkanlığında kazı çalışmalarına başlanmıştır. 2021 yılında kazı çalışmaları, yılın 12 ayı devam eden kazılar içerisine dahil edilmiştir.

Kazılarda bulunan 35 adet envanterlik ve 39 adet etütlük olarak kategorize edilen, toplamda 74 adet seramik ve çini eser, Mayıs 2022'de açılan bir sergiyle Selçuklu Uygarlığı Müzesi'nde ziyaretçilerine sunulmuştur.

KEYKUBADIYE PALACE

One of the most significant palaces from the Anatolian Seljuk Period, Keykubadiye Palace is located about 10 km from Kayseri's city center, on the eastern shore of Keykubad (Sugar) Lake and adjacent to the Kayseri Sugar Factory. It is located on the eastern slopes of Keykubad Mountain. In the sources, the palace's name is frequently mentioned as Keykubadiye or Kubadiye.

Although Alaeddin Keykubad I built the palace in the middle of the 1220s, the precise date of its construction is unknown (1224-1226). After his poisoning death in 1237, the palace was used briefly After his poisoning death in 1237, the palace was used briefly during the rule of Alaeddin Keykubad's successor, Gyaseddin Keyhüsrev II, but it was burned and destroyed in 1243 during the Mongolian invasion of Kayseri following the Battle of Köseda. Even though the palace's location was forgotten in the later process, this situation persisted until the early 1950s, despite the fact that there is some information about the Keykubadiye Palace, particularly in sources from the 13th century. Positive results from the late Zeki Oral's work with a team in Kayseri to locate the palace in 1953 led to the publication of his article that same year, which introduced the palace to the scientific community.

Oral said that after visiting certain places in Kayseri with the team he formed to locate the Keykubadiye Palace, he went up to Kiybad (Keykubad) mountain and examined the surroundings and said: "… There is a big spring that comes out of 30 eyes and becomes a huge stream. " At the beginning of the upstream, a ruin area of 510 m length and 200 m width, in line with the water, draws attention. Here are the palaces, mosques, baths, and hasahurs set aside for viziers and rulers. The excavations that will be done here will shed light on the actual situation. The area around the spring is truly a meadow and grassy paradise." He states that the area he refers to is Keykubadiye Palace.

For the protection of two structures in the palace campus, which have survived to a great extent, namely the Four Arched Structure (Small Mansion) and the Vaulted Structure (Big Mansion), an attempt was made by the management of Kayseri Sugar Company, and under the supervision of Kayseri Museum, under the scientific consultancy of Prof. Dr. Ali Baş, and under the responsibility of the Research Associate Şükrü Dursun for the land, drilling work was carried out around both structures between 07.04.2014 and 17.04.2014. As a result of the significant cultural discoveries made during this time, a request was made to the Ministry of Culture and Tourism in 2014, and excavations began in 2015 with the Council of Ministers' approval under the direction of Prof. Dr. Ali Baş. The excavation work took place during the 12-month-long excavations in 2021.

The Seljuk Civilization Museum opened an exhibition in May 2022 that featured 74 ceramic and tile artifacts from the excavations, which were divided into 35 inventories and 39 studies.

◆ F.: Abdullah Koç

Kayseri'nin Doğa Turizmi Değerleri

Natural Tourism Values of Kayseri

◆ F.: Abdullah Koç

Kayseri; eski yerleşim ve medeniyet merkezlerinden biri olması, doğal güzellikleri, tarihi eserleri, coğrafi konumu itibariyle ülkemiz turizmi açısından ayrıcalıklı bir konumda bulunmaktadır. Yazın dağcılık ve doğa yürüyüşü, kışın kayak keyfi yapılabilen Erciyes, yüzlerce kuş türünün barındığı Sultan Sazlığı, Aladağlar Milli Parkı, bir doğa harikası olan Kapuzbaşı Şelalaleri ve Soğanlı Vadisi şehrin başlıca doğa turizmi potansiyelidir.

"Kültür ve Turizm Bakanlığı Türkiye Turizm Stratejisi 2023"te Kayseri, "Kapadokya Kültür Turizmi Gelişim Bölgesi" içinde yer almaktadır.

ERCİYES DAĞI MASTER PLANI VE KIŞ SPORLARI

Ülkemizin en yüksek beşinci dağı olan Erciyes Dağı, geçmişten günümüze dağcılık ve kış sporları konusunda ilgi alanı olagelmiştir. Kayseri'de dağcılık ve kış sporları alanında önder ve emek sahibi olarak Miralay Cemil Cahit Bey, Dr. Bozkurt Ergör, Muharrem Barut, İzzet Bey, Aziz Bey, Rıza Nadir Bey, Muvaffak Uyanık Bey, Mr. Nelson, Osman Taşkın, Alaeddin Güneş ve birçok gönüllünün ismi sayılabilir. Adı geçen kişilerin çalışmalarıyla kış sporları ve dağcılık alanında temeller atılmıştır. Bu alandaki çalışmaların son ve en önemli halkası Kayseri Büyükşehir Belediyesi tarafından yürütülen; ülkemiz ve Kayseri için büyük önem taşıyan "Erciyes Master Planı Projesi"dir.

Master Plan'ın tasarlanması için ATC şirketiyle sözleşme imzalanırken amaç Kayseri Büyükşehir Belediyesi ve Erciyes Dağı için turizm ve kış sporlarının geliştirilmesidir. Proje resmi olarak 16 Şubat 2006 tarihinde başlamıştır.

Master Plan çerçevesinde yapılan çalışmalarda ortaya şunlar konmuştur:

- Erciyes Dağı, uluslararası düzeyde rekabet edebilecek bir kayak merkezi yapabilmek için mükemmel bir arazi ve topografya sunmaktadır. Dağın durumu ve iklim koşulları, yapay kar hizmetleriyle en az 5 aylık kış sezonunu garanti etmektedir. Dağda tüm kayak alanını yeterli karla kaplayacak miktarda su rezervi bulunmaktadır. Uzun bir kış sezonunu garantilemek kayak merkezleri için en önemli unsurlardır ve bu durum Erciyes Dağı'nda sağlanabilir.
- Şehir merkezine yakın konumu, Türkiye'nin diğer büyük şehirlerine olan rahat uçak ve otobüs bağlantısından ve diğer uluslararası şehirlerden Kayseri'ye olan uçak ve otobüslerden dolayı Erciyes Dağı geniş potansiyelli bir pazara hizmet verebilir.
- Kayak ve diğer kış sporları, Türkiye'de henüz çok popüler değildir. Fakat Doğu Avrupa'daki ya da Arap Yarımadasındaki yüksek ekonomik büyüme oranına sahip gelişen ülkelerde kayak ve kış sporlarına artan bir ilgi gösterilmektedir. Bu nedenle, Türkiye'de de kayak keyfi artarak insanlar üzerinde etkisini gösterecektir.
- Uluslararası pazarlara geçmek için tüm unsurlarda misafirlerin deneyimlerinde etki bırakmak ve mükemmel bir kalite sunmak önemlidir.

Kayseri; being one of the old settlement and civilization centers is in a privileged position in our country with its natural beauty, historical monuments, geographical position in terms of tourism. In Kayseri, during summer, mountain and nature hikes, in winter, Erciyes Ski Center, with hundreds of bird species Sultan Marshes, Aladağlar National Park, a natural wonder Kapuzbaşı Waterfalls and Soğanlı Valley are the main natural tourism potentials."Ministry of Culture and Tourism Turkey Tourism Strategy 2023" states Kayseri as located in "Cappadocia Cultural Tourism Development Region".

MOUNT ERCIYES MASTER PLAN AND WINTER SPORTS

Mount Erciyes, the fifth highest mountain in our country, has been a subject of interest in our day for mountaineering and winter sports. Among the people who are the leaders and who worked for mountaineering and winter sports in Kayseri are Miralay Cemil Cahit Bey, Bozkurt Ergör, Muharrem Barut, Izzet Bey, Aziz Bey, Rıza Nadir Bey, Muvaffak Uyanık Bey, Mr. Nelson and Osman Taşkın, Alaeddin Güneş and many other volunteers can be mentioned. With the activities of the named people; there has been much development in the fields of winter sports and mountaineering. The last and most important group of the studies in this area is the "Erciyes Master Plan Project" which is very important for our country and Kayseri which is being carried out by Kayseri Metropolitan Municipality and this project made a great contribution to the development in this area.

The purpose of designing the Master Plan is to develop tourism and winter sports for the Kayseri Metropolitan Municipality and Erciyes Mountain. The project officially began on February 16, 2006.

In the work done in the Master Plan framework, the following are stated:

- *Erciyes Mountain offers excellent ground and topography to make it an internationally competitive ski resort. Mountain conditions and climatic conditions guarantee at least 5 months winter season with artificial snow services. There is enough water reserves to cover the entire ski area with enough snow in the mountain. Guaranteeing a long winter season is the most important thing for ski resorts and this situation can be provided on Mount Erciyes.*
- *Erciyes Mountain can serve a wide range of potential bazaars due to its location close to the city center, convenient airplane and bus links to other big cities of Turkey and airplanes and buses to Kayseri from other international cities.*
- *Skiing and other winter sports are not very popular in Turkey yet. However, there is growing interest in skiing and winter sports in developing countries with high economic growth rates in Eastern Europe or the Arabian Peninsula (eg, Dubai). For this reason, skiing enjoyment in Turkey will also increase and affect people.*
- *It is important to make a difference in the experiences of the guests in all the elements and to provide excellent quality in order to move to the international markets. This effect; High–quality ski instructors who speak foreign languages, safe ski rental services to international safety rules, residential services to meet customer expectations, restaurants, mountain*

Bu etki; eğimlerin kusursuz temizlenmesini, iyi organize edilmiş sıra sistemlerini, yabancı dil bilen yüksek kaliteli kayak eğitmenlerini, uluslararası güvenlik kurallarına sadık kayak kiralama servislerini, müşterilerin beklentilerini karşılayan kalacak yer hizmetlerini, restoranları, dağ kulübelerini, çeşitli alternatif aktivitelerini ve diğer cazip unsurları içerir.

Master Plan kapsamında planlanan kış sporları aktiviteleri şunlardır:

Alp tarzı kayak, snowboard (kar sörfü), telemark (dönüş kayağı), serbest stil kayak, kayak turları, helikopter kayağı, cross country (kuzey disiplini kayağı), biathlon, kar uçurtması, kar kızağı, snow tubing (şişme plastik kızak), kar raftingi, kar motoru, buz pateni, kar ayakkabılı arazi yürüyüşü.

Master Plan kapsamında planlanan yaz sporları aktiviteleri:

Golf, dağ yürüyüşü/trekking, tırmanma, dağ bisikleti, paragliding ve hang–gliding (uçurtma), paraşüt, at sırtında gezinti, yaz toboggan (kızak) yolu, dağ planörü, uçurtma sörfü.

Bu plan çerçevesinde 8 Aralık 2005 tarihinden beri büyük yatırımlar yapılarak rekreatif ve sportif alanların büyük ölçüde tamamlandığı, İç Anadolu'da mutlaka gezilmesi, görülmesi gereken önemli bir turizm merkezi haline gelen Erciyes Dağı'nda birçok sportif faaliyet (yukarıda adı geçen) yapılmakta, her geçen gün de yeni aktivite alanlarının açılması planlanmaktadır.

Dağcılık ve kış sporları için ideal bir yer olan Erciyes Kayak Pisti, dünyanın en iyi kayak pistlerinden birisidir. Erciyes yayla turizmi açısından günden güne değer kazanmaktadır. Yurtiçi ve yurtdışından gelen konuklar ve il halkı için önemli bir dinlenme yeri oluşturmaktadır.

◆ **F.: Abdullah Koç**

clubs, a variety of alternative activities and other appealing elements.

The winter sports activities planned in the Master Plan are:

Alpine skiing, snowboarding, telemark, free style skiing, skiing tours, helicopter skiing, cross country, biathlon, snowflakes, snow tubing, snow rafting, snow motor, ice–skating, snow–shoe field walk.

Summer sports activities planned under Master Plan:

Golf, mountain trekking, climbing, mountain biking, para-gliding and hang–gliding, parachute, horseback riding, summer toboggan way, mountain glider, kite surf.

Since December 8, 2005, many sports activities (mentioned above) have been carried out in Erciyes Mountain, which has become an important tourism center that must be seen and visited in Central Anatolia, where recreational and sportive areas have been completed to a great extent. Day by day, it is planned to open new activity areas.

An ideal place for mountaineering and winter sports, Erciyes Ski Resort is one of the best ski slopes in the world. Erciyes Plateau gains value from day to day in terms of tourism. It constitutes an important resting place for the guests coming from national level and abroad and the people of the province.

LEITNER
ropeways

◆ F.: Abdullah Koç

SPOR MERKEZİ ERCİYES

Erciyes Kayak Merkezi 26 milyon km² alan üzerine kurulu olup mülkiyeti tamamen Kayseri Büyükşehir Belediyesi'ne aittir. Belediye tarafından "dağ yönetim modeli" üzerine kurulan Erciyes A.Ş., kayak merkezinin global çapta tanıtım ve pazarlanması için yurt içi ve yurt dışı fuarlar, seminerler, sunumlar, organizasyonlar, etkinlikler yaparak, hem Kayseri'nin hem de ülkemizin ismini yaz turizmi-kış turizmi-kayak turizmi açısından tanıtmakla, olayı milli bir kalkınma meselesi olarak da görmektedir.

Kayseri Büyükşehir Belediyesi; "Yüksek İrtifa Kamp Merkezi" adında yeni bir projeyi hayata geçirmeyi amaçlamaktadır. Erciyes'e farklı bir vizyon katacak bu projede; yerli ve yabancı turistleri yazın da Erciyes'e çekebilecek, kayak, futbol, basketbol, atletizm, yüzme gibi spor dallarında takımların "irtifa kamplarını" yapabilecekleri bir spor kompleksi yer almaktadır. İçerisinde birçok spor dalı için saha ve antrenman merkezleri bulundurması planlanan kompleks, tesis yetersizliğinden yurt dışını tercih eden yerli spor

SPORTS CENTER ERCIYES

Erciyes Ski Resort is founded on an area of 26 million km² and is entirely owned by Kayseri Metropolitan Municipality. Erciyes A.Ş., founded by the municipality according to the "mountain management model", has been organizing domestic and international fairs, seminars, presentations, organizations, events for the promotion and marketing of the ski center for winter tourism-ski tourism on an international level. This promotion is considered as a national development issue.

Kayseri Metropolitan Municipality aims to realize a new project called "High Altitude Camp Center". This project that will provide Erciyes a different vision; there is a sports complex in Erciyes so that the "altitude" camps for various sports branches such as skiing, football, basketball, athletics, swimming can be organized and so that the center will attract the local and foreign tourists in summer as well. The complex, which is planned to have many fields and training centers for many sports, will be the first address for domestic sports teams, which prefer to go abroad due to the lack of facilities

takımlarının ilk adresi olacağı gibi, ülke dışından da birçok takımı Erciyes Dağı'na getirmek için etkili olacaktır.

Kayseri Büyükşehir Belediyesi tarafından 132 bin m² alana inşa edilecek olan bu spor kompleksinin 16 bin m² kapalı alan, SPA merkezleri, futbol sahaları, spor salonları, yüzme havuzları ile her türlü sporun yapılabileceği bir kamp merkezi olacaktır.

Erciyes Kayak Merkezi'ne İstanbul, İzmir, Ankara başta olmak üzere Türkiye'nin birçok yerinden yerli ve yabancı misafirler gelirken, yurt dışından da Hollanda, Almanya, Fransa, Rusya, Çin ve Kore gibi ülkelerden misafir

and will be effective for bringing many teams from outside the country to Mount Erciyes.

This sports complex, which will be constructed by Kayseri Metropolitan Municipality in 132,000 sqm area, will consist of a camp center hosting 16,000 m² closed area, SPA centers, football fields, sports halls, swimming pools and many areas for many other sports.

While many local and foreign guests that are coming from many cities in Turkey including Istanbul, Izmir, and Ankara are visiting Erciyes Ski Center; the center also welcomes many guests coming from the Netherlands,

gelmektedir. Ortadoğu ülkelerinden Kuveyt, Katar, Suudi Arabistan başta olmak üzere Malezya, İran, Irak, Türkmenistan, Bulgaristan gibi ülkelerden az sayıda olsa da turist gelmektedir.

Rusya'da yapılan tanıtım çalışmaları sonucu, 29 Aralık 2017 itibari ile tarihte ilk defa Moskova-Kayseri arasında charter seferleri başladı. Her hafta cuma günleri Moskova-Kayseri arasında yapılan uçuşlarla Rus turistler kafilelerle Kayseri'ye gelip bölgenin tarihi-kültürel güzelliklerini keşfederek memnun bir şekilde şehrimizden ayrılmışlardır.

Erciyes'te bunlara alternatif olarak 2,200 m irtifada 54 bin m²'lik Çadır Kamping alanı ile misafirlere yazın sıcağından kurtulup, serin ve keyifli vakit geçirebilecekleri bir ortam sunuluyor. Profesyonel ve amatör bisikletçiler için hazırlanan birbirinden farklı bisiklet parkurları ile başta dağ bisikleti olmak üzeren onlarca sportif faaliyetin yapılabileceği devasa bir ortam hazırlanmış durumda.

Germany, France, Russia, China, and Korea. Fewer tourists come from the Middle East countries such as Kuwait, Qatar, Saudi Arabia, Malaysia, Iran, Iraq, Turkmenistan, and Bulgaria.

Thanks to the promotion activities that are held in Russia, charter flights between Moscow and Kayseri started for the first time in history as of December 29, 2017. Thanks to the flights between Moscow and Kayseri on Fridays every week, Russian tourists came to Kayseri and discovered the historical and cultural beauty of the region.

As an alternative, there is a tent camping area of 54 thousand m² at an altitude of 2,200 m in Erciyes and the guests can have a cool and pleasant time in the cold air during the summer. With the different bicycle tracks prepared for professional and amateur cyclists, there is a huge area dedicated for sports activities including the mountain bike.

Erciyes A.Ş. built the first Downhill trails in Turkey for creating a venue for downhill biking adventure, which became popular in the recent years.

F.: Abdullah Koç

Son yıllarda önemi artan Downhill bisiklet macerasına katılmak için Türkiye'de ilk Downhill (iniş) parkurları, Erciyes'te, Erciyes A. Ş. tarafından oluşturulmuştur. Türkiye dünya Downhill haritasına Erciyes'le girmiştir. Her yıl düzenlenen Downhill Türkiye Şampiyonası, Uluslararası Erciyes MTB Kupası Yarışları, Erciyes'in dağ ve bisiklet sporları açısından markalaşması sürecine önemli katkılar sağlamaya başlamıştır.

Erciyes'te alternatif turizmin çeşitlendirilmesi ve Yüksek İrtifa Bisiklet kamp olanaklarının dünya çapında tanıtımının yapılması amacıyla 2017 yılında gerçekleştirilen bilgilendirme gezileri ile bölgeye getirilen yabancı bisiklet antrenörleri, bisiklet federasyon başkanları, kulüp yöneticileri yerinde yapılan bu gibi tanıtımlar sonucu takımlarını irtifa kampları için Erciyes'e göndermeye başladı. Daha önce neredeyse tüm dünya bisikletçileri

Turkey has been placed in the world map of Downhill thanks to Erciyes. Downhill Championship is held in Turkey every year. In addition, Erciyes International MTB Cup Races greatly contributed to the branding of Erciyes for the mountain bike sport.

Promotion tours were organized in 2017 for promoting the facilities of High Altitude Bicycle camp and diversifying the alternative tourism facilities. Foreign bicycle coaches, bicycle federation presidents, and club administrators visited the place and started to send the teams to the altitude camps in Erciyes. Previously, almost all the world cyclists were going to Italy-Livigno or Spain-Tenerife Mountain, now they are coming to Kayseri Erciyes as well.

While advancing to become a winter sports center at a global level, Erciyes organized the first European Cup in Turkey in 2015. With the experience gained in that organization, we have organized the Snowboard World Cup,

◆ F: Abdullah Koç

İtalya-Livingo veya İspanya-Tenerrife Dağı'na giderken, artık rotalarını Kayseri Erciyes'e çeviriyorlar.

Global ölçekte bir kış sporları merkezi olma yolunda emin adımlarla ilerleyen Erciyes, 2015 yılında Türkiye tarihinin ilk Avrupa Kupası'nı gerçekleştirdi. Burada elde ettiği organizasyonel başarı neticesinde kazandığı tecrübeyle, ülkemiz tarihinde ilk kez kış sporlarının en önemli müsabakalarından biri olan Snowboard Dünya Kupası'nı gerçekleştirdi ve dünyanın en iyi snowboard sporcularını Kayseri'de ağırladı. Uluslararası spor kamuoyu ve spor otoriteleri tarafından takdirle karşılanan bu başarı, 2017 yılında da hem ülkemizin hem de Erciyes'in ikinci Dünya Kupası'nı getirdi.

Dünya standartlarındaki pistlerimiz, konaklama ve ulaşım imkanlarımızın kolaylığı, eğitimli ve tecrübeli insan kaynağı, organizasyonel kabiliyet

one of the most significant winter sports events in our country for the first time, and we hosted the world's best snowboard athletes in Kayseri. Thanks to this achievement, which has been greatly appraised by the international sports public and sports authorities, Second World Cup was held in 2017 in Erciyes.

International Ski Federation (FIS) has chosen Erciyes for the third time in 2018 thanks to our world-class ski trails, accommodation, and transport facilities, trained and experienced human resources, organizational capability, and capacity.

The Snowkite World Cup Final, which was held for the first time in the world, was held in Erciyes.

Although the mountain is managed by Erciyes A.Ş. Kayseri Metropolitan Municipality carries out many infrastructure services related to Mount Erciyes through its affiliated units. Services such as cleaning, repair, maintenance, road safety, sewerage, and transportation are carried out by the

ve kapasite, Erciyes'i Uluslararası Kayak Federasyonu (FIS) tarafından 2018 yılında üçüncü kez tercih sebebi yaptı.

Yine dünyada ilk olarak düzenlenen Snowkite Dünya Kupası Finali, Erciyes'te yapıldı.

Dağ Kayseri Erciyes A.Ş. tarafından yönetilmesine rağmen, Kayseri Büyükşehir Belediyesi Erciyes Dağı ile ilgili birçok altyapı hizmetini, kendisine bağlı birimler vasıtasıyla yürütmektedir. Temizlik, tamir, bakım, yol güvenliği, kanalizasyon, ulaşım gibi hizmetler ilgili dairelerce yerine getirilmektedir. Belediye hafta sonları, Kayseri Havaalanı-Erciyes tarifeli otobüs seferleriyle hem halkı, hem de misafirleri Erciyes'e taşımaktadır. Ayrıca Hacılar ve Develi Kapılar olan iki uç noktadan saatlik ring seferler konulmak suretiyle misafirler Erciyes Kayak Merkezi içerisinde de Belediye tarafından ücretsiz taşınmaktadır.

Bununla birlikte kayağa başlangıç noktası olan Hacılar, Hisarcık, Tekir ve Develi Kapılar'da çocuk oyun alanları, anne bakım odaları, günübirlik ziyaretçiler için kiralık dolaplar, sağlık ve ilkyardım üniteleri gibi fonksiyonlar, Kayseri Erciyes A.Ş. tarafından ücretsiz veya çok cazip bedellerle ziyaretçilerin hizmetine sunulmuştur.

Uluslararası Yarışmalar

Son 3 yıldır Erciyes ulusal ve global sportif yaşam stili organizasyonları ile dünyadaki en prestijli kış sporları merkezleri ile birlikte anılmaya başlandı.

Snowboard Avrupa Kupası ve Snowboard Dünya Kupaları, snowboard sporunun en önemli yıldızlarını Erciyes'te ağırlarken, yapılan canlı yayınlarla dünyanın Erciyes'le ve Erciyes'teki pistleri, doğası, sunduğu yüksek standartlardaki kış kondisyonları ile tanışmasına vesile olmuştur.

3 Mart 2018'de Ford Snowboard Dünya Kupası'ndan sonra, IKA Dünya Kupası Finali, 22-25 Mart 2018 tarihleri arasında Ford Snowkite Dünya Kupası Erciyes'te gerçekleşti.

2018 kış sezonunda Ford Türkiye'nin kış sezonu aktivasyonları ve tüketici etkileşimi adına büyük ilgi gösterdiği Erciyes'te, sezon başından bu yana Ford Winter Lounge kurgusu ile kış tutkunlarına her gün sürprizler yaşatılırken, test sürüş deneyimleri, Drift Extreme şov etkinliği ve Ford Snowboard Dünya Kupası ile oldukça renkli bir kış sezonu deneyimleniyor.

Hem denizde hem de dağlarda yapılabilen son yılların popüler sporu kiteboard sporunun deniz versiyonu adına ülkemizde ve dünyada çok sayıda global organizasyon düzenleyen Uluslararası Kiteboard Federasyonu (IKA), bu yıl ilk kez Snowkite Dünya Kupası serileri gerçekleştirilmeye başladı.

Dünya kupası serisinin final etabı, 22-25 Mart 2018 tarihleri arasında Erciyes Develi Kapı'da Playmaker Sports & Entertainment tarafından organize edilerek Kayseri Büyükşehir Belediyesi Erciyes A.Ş. himayesinde ve Ford isim sahipliğinde gerçekleşmiştir.

- Erciyes A.Ş. 18-19 Şubat 2017 tarihinde düzenlenen Kar Voleybolu Avrupa Kupası'nda ilk kez (Türkiye'de ilk) ev sahipliği yapıp, ikinci kez 2018 kış sezonunda da heyecan devam etti.

relevant departments. The municipality transfers both the public and the guests to Erciyes by scheduled shuttle buses to Kayseri Airport-Erciyes during the weekends. In addition, the guests are transported free of charge by the Municipality within the Erciyes Ski Center by organizing two ring trips from Hacılar to Develi Doors.

The services such as playgrounds, maternity care rooms, rental cupboards for daily trips, health and first aid units in Hacılar, Hisarcık, Tekir and Develi Kapılar, which are the starting points of skiing, are provided free of charge or at very affordable prices by Kayseri Erciyes A.Ş.

International Competitions

For the last three years, Erciyes is among the most prestigious winter sports centers in the world thanks to the organizations of national and global sporting lifestyle organizations.

Snowboard European Cup and Snowboard World Cups hosted the most prominent stars of snowboarding sport in Erciyes. Thanks to the live broadcasts, the world has been informed on Erciyes and Erciyes tracks, its nature as well as the high standard winters conditions that Mount Erciyes provides.

After the Ford Snowboard World Cup organized on March 3 2018, the IKA World Cup Final took place on March 22-25 2018 as well the Ford Snowkite World Cup was organized in Erciyes.

Erciyes draws attention with Ford Turkey's winter season activities during the winter season of 2018 in terms of consumer interaction. Ford Winter Lounge prepares surprises to the winter enthusiasts every day while a colorful winter can be experienced with Drift Extreme Show and Ford Snowboard World Cup.

The International Kiteboard Federation (IKA), which organizes a number of global events in the world and in the world on for the popular kiteboard sport, which can be done both in the sea and in the mountains, has started to organize its first Snowkite World Cup series this year.

The final round of the World Cup series will be organized by Playmaker Sports & Entertainment at Erciyes Develi Kapı between 22 and 25 March 2018 and in the charge of Kayseri Metropolitan Municipality Erciyes A.Ş. and Ford held the name ownership of the organization.

- *Erciyes A.Ş. Snow Volleyball European Cup was held between 18 and 19 February 2017 for the first time (first in Turkey). The organization was held for the second time in 2018.*
- *During the winter season of 2016 -2017-2018, people had a great time at Red Bull Jump and Freeze events in Mount Erciyes.*
- *The 8th International Barrier-Free Erciyes Days took place between 30 March and 1 April 2018.*
- *Koç Sports Fest Winter Games 2017 and 2018 were organized as a sport, music and entertainment festival for college youth during the winter season.*
- *Downhill trail created in Erciyes was used to organize Turkey's first and only race.*
- *Every year, Salcano Bicycle Days and Velo Erciyes (Gran Fondo) competitions are held.*
- *For mountain bike (MTB) users, special bicycle tracks in Erciyes and areas for professional cycling athletes are created.*
- *You can enjoy ATV safari activity as well.*

- 2016 -2017-2018 kış sezonunda Red Bull Jump and Freeze çeşitli şovlar ve eğlenceli sporlarla kış sporlarında Erciyes'e renk kattı.
- 8. Uluslararası Engelsiz Erciyes Günleri 30 Mart-1 Nisan 2018'de gerçekleşti.
- Koç Spor Fest Kış Oyunları 2017 ve 2018 yılları kış sezonunda üniversiteli gençlerin spor, müzik ve eğlence festivali olarak düzenlendi.
- Erciyes'te oluşturulan Downhill parkuru ile Türkiye'de ilk ve tek yarışlar düzenlenmektedir.
- Erciyes'te her yıl Salcano Bisiklet Günleri ile Velo Erciyes (Gran Fondo) müsabakaları yapılmaktadır.
- Dağ bisikleti (MTB) kullanıcılarına Erciyes'te özel bisiklet parkurları ve profesyonel bisiklet sporcuları için alanlar oluşturulmuştur.
- Erciyes'te ATV Safari aktivitesi düzenlenmektedir
- Cumhurbaşkanlığı himayelerinde, Kayseri Büyükşehir Belediyesi ve Kayseri Valiliği'nin destekleriyle Türkiye'de ilk kez gerçekleştirilen **Dünya Kar Motosiklet Şampiyonası**'nın Türkiye etabı SNX 2023 yılı Mart ayında Erciyes'te düzenlendi.

YAMAÇ PARAŞÜTÜ

Yamaç Paraşütü sporu, ilk bakışta serbest atlama paraşütüne benzeyen bir paraşüt ile uçak yerine, yüksek bir tepeden koşmak suretiyle havalanarak yapılmaktadır. Eğimli ve yüksek bir tepeye açık olarak serilen paraşüt, pilotun koşmaya başlaması ile hava dolar ve pilotla havalanır. Uçuşların süresi kullanılan malzemenin performansı ve pilotun tecrübesine bağlı olarak kilometrelerce/saatlerce sürebilir. Tek kişi olabileceği gibi, iki kişilik (tandem) kanatları da vardır.

Ülkemizde yamaç paraşütü 1990 yılı başlarında Fethiye Ölüdeniz-Babadağ'ın keşfedilmesi ile tanınmış, ilk olarak üniversite kulüplerinde aktif olarak başlamıştır. Bugün Ölüdeniz-Babadağ, Denizli-Pamukkale,

PARAGLIDING

The paragliding is a sport in which a wide canopy resembling a parachute is attached to a person's body by a harness in order to allow them to glide through the air after jumping from or being lifted to a height. The parachute is attached to the person, and the person glides through the air as the person is being lifted to a height. The duration of flights can last for kilometers/hours depending on the performance of the material used as well as the pilot's experience. As it can be for one person, there are also wings for two people (tandem).

Paragliding in our country was discovered at the beginning of 1990 in Fethiye Ölüdeniz-Babadağ region, and first, the university clubs paid a great interest to this sport. Today, Ölüdeniz-Babadağ, Denizli-Pamukkale, Ankara-Gölbaşı, Bolu-Abant, Eğirdir, Kayseri-Ali Mountain, Eskişehir İnönü and Antalya-Aksu regions are the most preferred places.

In addition, Kayseri-Mount Ali region is a suitable track for paragliding and Civil Aviation Vocational School organizes training flights to Mount Ali on weekends.

There are two departure tracks; one is suitable for south wind, and the other for north wind, their altitude varies between 600-750. Stable winds are suitable for sailing with steep and smooth slopes, it is necessary to be careful in the turbulent weather.

- *Air Sports Federation and Talasgücü Belediyespor Club organized Turkey Paragliding Championship 1st Phase Kayseri Competition between 30 March and 1 April 2018.*
- *The International Paragliding Championship was held for the 8th time between 25-31 July 2017 by the Municipality of Talas.*

◆ F.: Abdullah Koç

Ankara-Gölbaşı, Bolu-Abant, Eğirdir, Kayseri-Ali Dağı, Eskişehir İnönü, Antalya-Aksu bölgeleri en çok tercih edilen yerlerdir.

Kayseri-Ali Dağı bölgesi, yamaç paraşütü için uygun bir pist olup, Sivil Havacılık Meslek Yüksekokulu hafta sonları Ali Dağı'na eğitim uçuşları düzenlemektedir.

Kalkış pisti 600-750 irtifa farkına sahip biri güney, diğeri kuzey rüzgarına uygun iki kalkış pisti mevcuttur. Stabil rüzgarlarda tepenin dik ve düzgün eğimi yelken yapmaya elverişli, ancak türbülanslı havalarda dikkatli olmak gerekir.

- Türkiye Hava Sporları Federasyonu ve Talasgücü Belediyespor Kulübü tarafından organize edilen Türkiye Yamaç Paraşütü Hedef Şampiyonası I. Etap Kayseri Yarışması 30 Mart-1 Nisan 2018 günü yapılmıştır.
- Uluslararası Yamaç Paraşütü Şampiyonası 25-32 Temmuz 2017 tarihlerinde Talas Belediyesi'nin ev sahipliğinde 8. kez yapılmıştır.

- *Mount Ali Track first hosted the World Cup in 2004. It continues to host the championships for paragliding and hang-glider. Mount Ali is the second most preferred place for this sport after Ölüdeniz-Babadağ.*
- *The Turkish stage of the World Snowmobile Championship, which was held for the first time in Turkey under the auspices of the Presidency and with the support of Kayseri Metropolitan Municipality and Kayseri Governorship, was held in Erciyes in March 2023.*

◆ Zamantı Irmağı ülkemizde rafting sporunun yapıldığı önemli alanlardan birisidir

- Ali Dağı Parkuru ilk olarak 2004 yılında Dünya Kupasına ev sahipliği yapmıştır. Yamaç Paraşütü ve yelkenkanat şampiyonlarına ev sahipliği devam ediyor. Ali Dağı Ölüdeniz-Babadağ'dan sonra en çok uçuş yapılan ikinci dağdır.

SU SPORLARI

Zamantı Irmağı geçmiş yıllardan bugüne rafting sporunun yapıldığı önemli alanlardan birisidir. Yamula Baraj Gölü'nde yelken, sörf, kano ve göl bisikleti sporları yapılabilir. Yine Yemliha-Beydeğirmeni-Küllü-Bayramhacı-Sarıhıdır-Avanos güzergâhında (57 km) üç günlük kano safari turları düzenlenmektedir.

WATER SPORTS

Zamantı River is one of the significant areas to practice rafting sports for a long time. Sailing, surfing, canoe, and lake bike sports can be practiced at Yamula Dam Lake. On the Yemliha-Beydeğirmeni-Küllü-Bayramhacı-Sarıhıdır-Avanos route (57 km), three-day canoe safari tours are held.

ERCİYES YÜKSEK İRTİFA KAMP MERKEZİ

Kayseri Büyükşehir Belediyesi tarafından şehre kazandırılan ve 25 Ağustos 2020'de yaklaşık 1850 metre rakımda 2 futbol sahası ile hizmet vermeye başlayan Erciyes Yüksek İrtifa Kamp Merkezi bölgesinde olimpik yüzme havuzu, 2 adet kapalı spor salonu, altı adet futbol sahası, atletizm pisti ve fitness merkezlerinden oluşmaktadır. Hizmete giren iki sahaya ilave olarak 6 adet çim sahanın ve teknik birimlerin inşaatına başlanılmıştır.

Erciyes Dağı'nı 12 ay boyunca sporun merkezi yapmak vizyonuyla yola çıkılan projede yer alan tesisler halkın hizmetine sunulmuştur.

Hem Hacılar, hem Melikgazi hem de Develi ilçelerinden kolaylıkla ulaşılabilen Erciyes Yüksek İrtifa Kamp Merkezi şehir merkezine 20, hava limanına 25 dakika uzaklıkta yer akmaktadır.

2021 yılında Irak A Milli Futbol Takımı'nı da ağırlayan tesis, misafirlerinden büyük övgüler aldı. Yeni sezona en iyi şekilde hazırlanmak isteyen Süper Lig takımlarından Kayserispor, Alanyaspor ve MKE Ankaragücü ile TFF 1. Lig ekiplerinden Gençlerbirliği ve Yılport Samsunspor, kamp çalışmalarını burada gerçekleştirecektir. Merkezde kamp yapan ilk takım Samsunspor olmuştur.

ERCIYES HIGH ALTITUDE CAMPING CENTER

Erciyes High Altitude Camp Center, which was brought to the city by the Kayseri Metropolitan Municipality, began operating on August 25, 2020, with two football fields at a height of roughly 1850 meters. The camp center includes an olympic swimming pool, two indoor sports halls, six football fields, an athletics track, and fitness centers. Six grass fields and technical units are currently being built in addition to the two fields that have already been put into use.

The project's facilities, which had as its goal to make Mount Erciyes the hub of sports for a full year, were made available to the general public.

The Erciyes High Altitude Camp Center is 20 minutes from the city center and 25 minutes from the airport, and is easily accessible from the Hacılar, Melikgazi, and Develi districts.

Hosting the Iraqi National Football Team A in 2021, the facility received great praise from its guests. The Super League teams Kayserispor, Alanyaspor, and MKE Ankaragücü, as well as the TFF 1st League teams Gençlerbirliği and Yılport Samsunspor, will conduct their training camp activities here in an effort to get the most out of their upcoming season. The first team to have camp in the center was Samsunspor.

RCİYES YÜKSEK İRTİFA KAMP MERKEZ

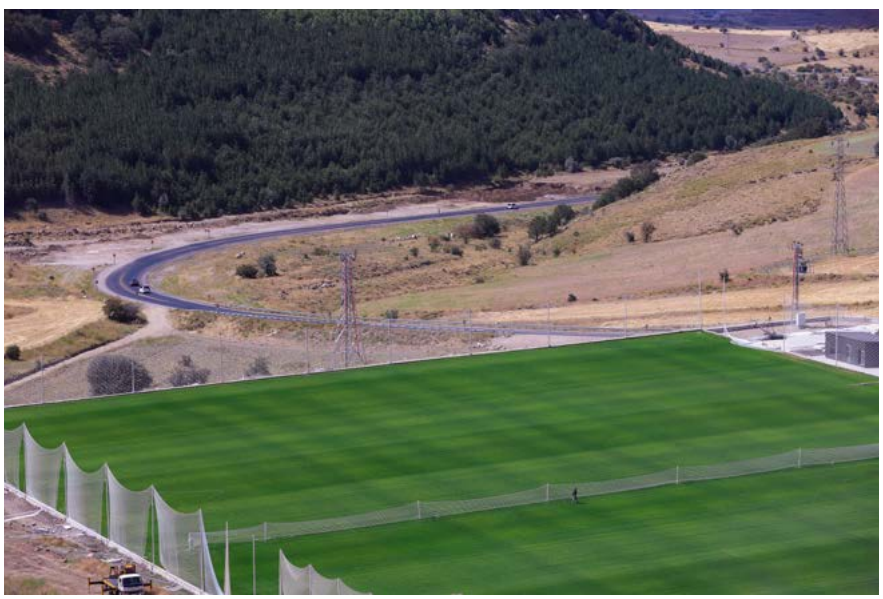

◆ F.: Leyla Emektar

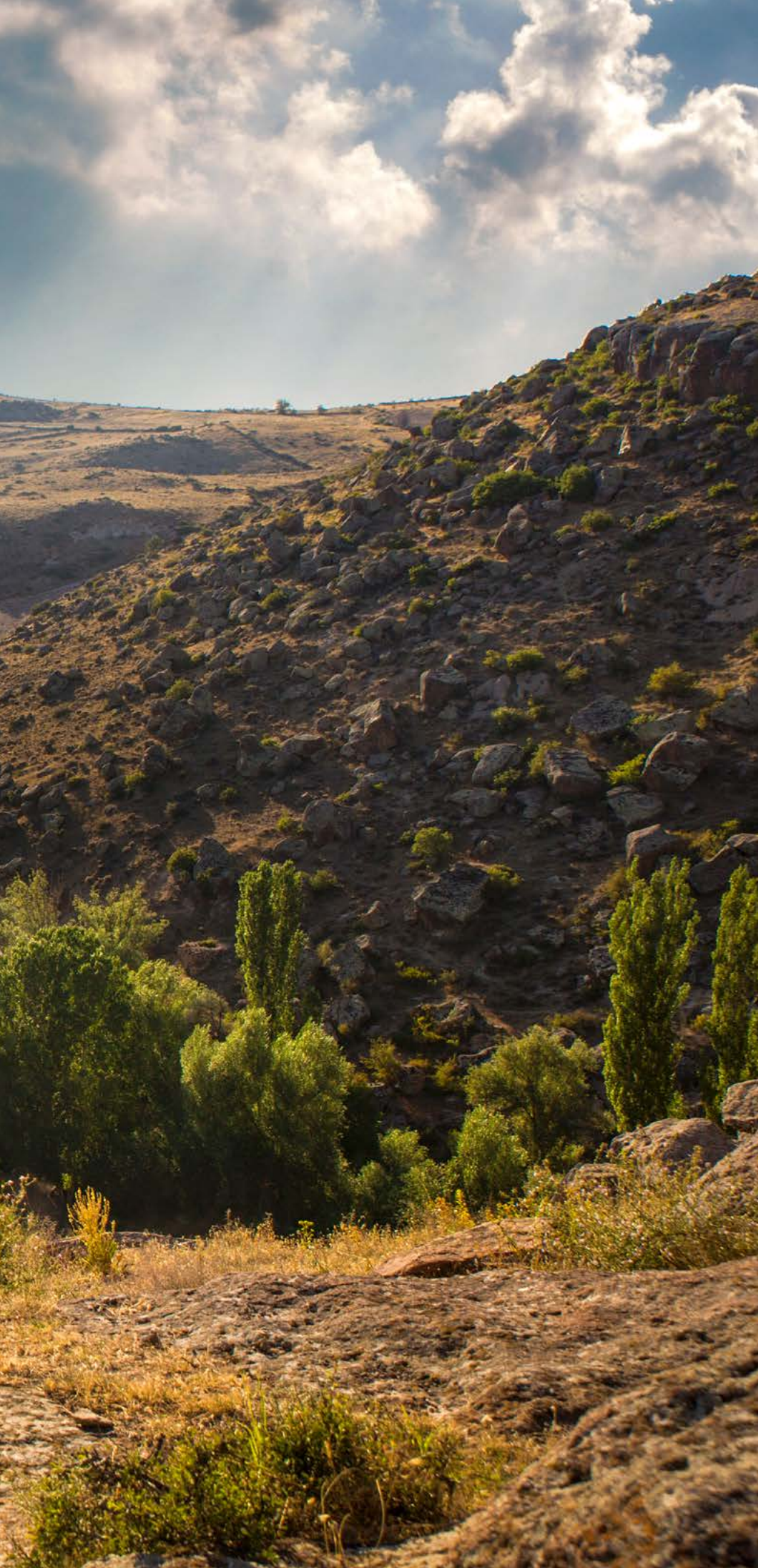

KORAMAZ VADİSİ

Koramaz Bölgesi Kayseri'nin güneyinde yer alan Erciyes Dağı ile bunun kuzeyinde bulunan Hınzır Dağı arasında; yerleşim yeri olarak da Bünyan ile Tomarza arasında kalan bir bölge olup ismini de Koramaz Dağı'ndan almaktadır.

Koramaz isminin Kapadokya dilinden geldiği ve "Korama" olduğu, Helenistik dönemde "S" eki olarak Koramas'a dönüştüğü, zaman içerisinde de Koramaz olarak söylendiği düşünülmektedir. Yine Kapadokya'da bulunan "Göreme" ile aynı kelime olduğu da iddia edilmektedir.

Doğu'dan batıya doğru kıvrılan 12 km uzunluğunda eşsiz bir doğa harikası olan bölgede, yeraltı şehirleri, kaya kiliseleri ve güvercinliklerin yanı sıra harika sivil mimari örneklerine de rastlamak mümkündür.

Değişik medeniyetlere ev sahipliği yapmış olan Koramaz Vadisi, Kayseri Büyükşehir Belediyesi ve Çekül Vakfının çalışmaları sonucunda, Nisan 2020'de UNESCO Geçici Dünya Mirası listesine alınmıştır.

İçlerinde Mimar Sinan'ın doğduğu yer olan Ağırnas dahil 8 beldeyi barındıran bu bölge, Türkiye'nin en büyük ve en uzun yeraltı şehirlerine de ev sahipliği yapmaktadır.

KORAMAZ VALLEY

The area known as Koramaz Region, which derives its name from Koramaz Mountain, is situated between Erciyes Mountain, which is to the south of Kayseri, and Hınzır Mountain, which is to the north of it.

The name Koramaz is believed to have originated as "Korama" in Cappadocian, changed to "Koramas" with a "S" suffix during the Hellenistic era, and eventually became known as Koramaz. Additionally, it is asserted that it is the same word as the Cappadocian word "Göreme".

The area is a singular natural wonder with a length of 12 km, curving from east to west, and is home to wonderful examples of civil architecture as well as underground cities, cave churches, and dovecotes.

Thanks to the efforts of Kayseri Metropolitan Municipality and Cekul Foundation, the Koramaz Valley, which has been home to numerous civilizations, was added to the UNESCO Temporary World Heritage list in April 2020.

The largest and longest underground cities in Turkey are located in this region, which is made up of 8 towns, including Arnas, the birthplace of Mimar Sinan.

◆ F.: Ahmet Burak Güralp

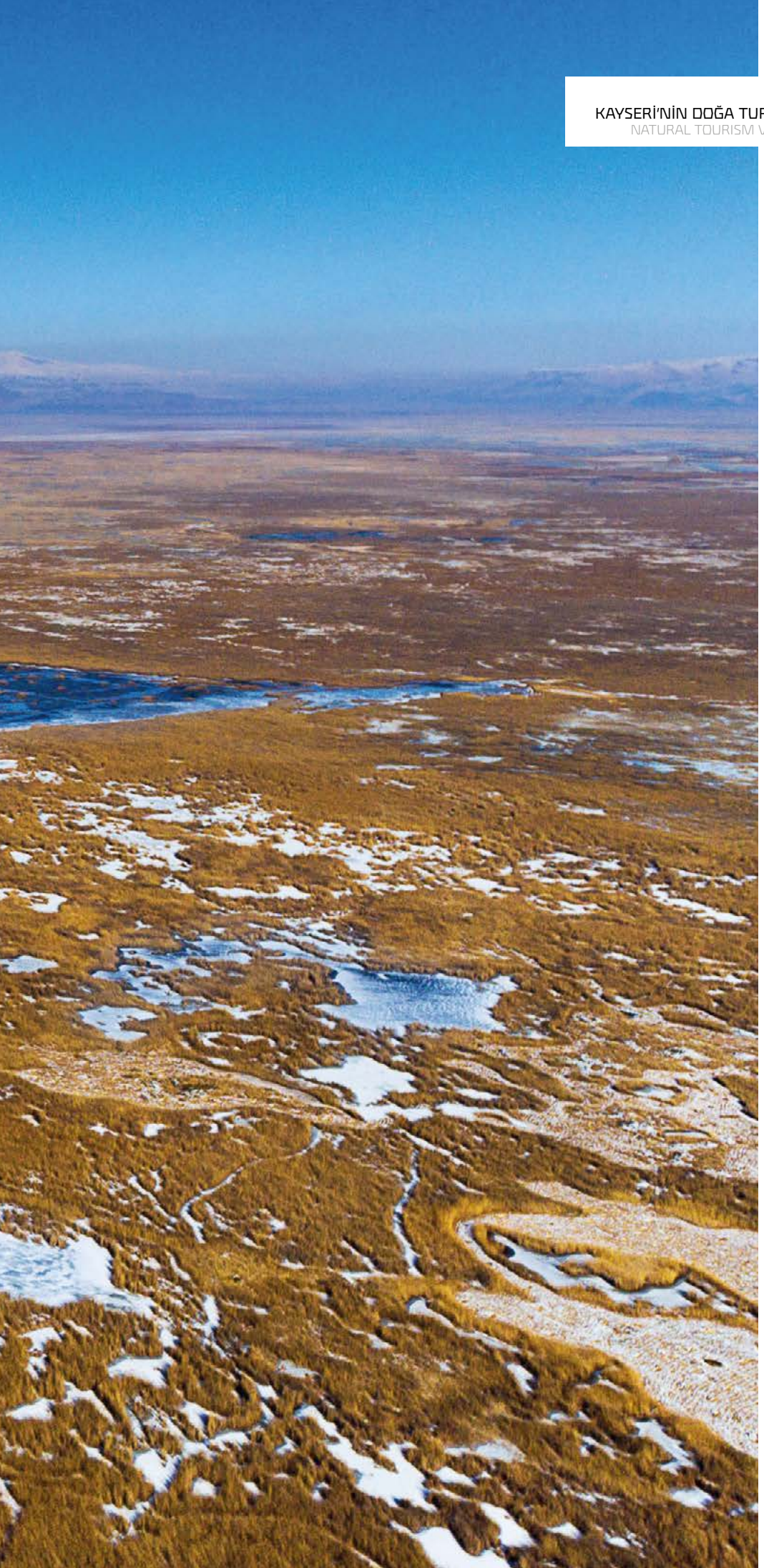

SULTAN SAZLIĞI MİLLİ PARKI VE RAMSAR ALANI

Yahyalı, Develi ve Yeşilhisar ilçeleri sınırları içerisinde Kayseri'ye 70 km mesafede 1,074 m rakımlı Sultan Sazlığı'nı, 1993 yılında Kayseri Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu doğal sit alanı ilan ederken, alanın tamamı 1994 yılında Ramsar sözleşmesi listesine dahil edilmiştir.

Sultan Sazlığı'nın önemi: Afrika, Asya ve Avrupa kıtaları arasında süregelen iki kuş göç yolu üzerinde bulunması, step ekosisteminde eşine az rastlanan tatlı ve tuzlu su ekosistemlerini bir arada bulundurması, kayda değer miktarda nadir, nesli tehlikeye düşebilir, tehlike altındaki bitki ve hayvan türlerini barındırması, flora ve fauna özellikleri ile step ekosistemi içerisindeki bu sulak alanın ekolojik ve genetik çeşitliliğini sürdürebilecek değere sahip olması, 20 binin üzerinde su kuşunu düzenli barındırması, sahip olduğu ekosistem çeşitliliği ile kuşlar için farklı kuluçka beslenme, üreme, konaklama ve sığınma yerini sağladığından, Avrupa'da turna, flamingo, akbalıkçıl, kaşıkçı kuşlarının bir arada kuluçkaya yattığı tek alan olması, tespit edilen 48 endemik bitki türü içerisinde yer alan "Puccinellia Bulbosa (Grossh) Subsp–Ceasaria Kit Tan türünün ise dünyadaki tek yayılış alanının Sultan Sazlığı olması.

SULTAN MARSHES NATIONAL PARK AND RAMSAR AREA

Yahyalı, Develi and 70 km from Kayseri in Yeşilhisar district boundaries 1,074 m altitude there is Sultan Marshes, with the 1993 Kayseri Cultural and Natural Heritage Protection Board entire area was declared a natural protected area in 1994 and was also included in the Ramsar Convention list.

Sultan marshes importance: *Africa, Asia and ongoing two birds on the migration path between Europe, steppe ecosystem wife rare freshwater and saltwater ecosystems to be kept together, considerable amounts of rare, extinction may be compromised, the plant and animal species endangered hosting, flora and fauna, with features steppe ecosystem in which to have ecological and value that will keep the genetic diversity of these wetlands, 20 regular host of water birds over a thousand, owned by different hatching nutrition for birds and ecosystem diversity, reproduction, it provides accommodation and shelter, the European at pike, flamingo, white heron, the only area or kaşıkçı to one hatching of birds located in embodiment 48 endemic plant species identified "puccinellia bulbosa (grossh) Subsp–Ceasaria Kit Tan kind of world single distribution area is Sultan Marshes.*

◆ **Accipiter gentilis**
Büyük Atmaca / Goshawk

◆ **Acrocephalus schoenobaenus**
Kındıra Kamışçını / Sedge Warbler

◆ **Alauda arvensis**
Tarla Kuşu / Skylark

◆ **Alcedo atthis**
Yalıçapkını / Common Kingfisher

◆ **Alectoris chukar**
Kınalı Keklik / Chukar

◆ **Anas acuta**
Kılkuyruk / Northern Pintail

◆ **Haematopus ostralegus** / **İstiridye Kuşu** / Eurasian Oystercatcher

◆ **Anser albifrrons** / **Küçük Tarla Kazı**
Greater White–fronted Goose

◆ **Merops apiaster**
Arı Kuşu / European Bee–eater

◆ **Anser brachyrhynchus**
Gillik / Pink–footed Goose

◆ **F.: İsmail Develioğlu**

- Sultan Sazlığı Milli Parkı ve Ramsar Alanı Uzun Devreli Gelişme Planı ve Yönetim Planı'nın olması.
- Yöresel mimari ile uyumlu Kayseri taşı ve çatıda saz bitkisi uygulaması ile yapılmış olan Ziyaretçi Tanıtım Binası, Kuş Rehabilite Merkezi, ahşap yürüyüş patikası ve kuş gözlem kulübeleriden oluşan İdare ve Ziyaretçi Tanıtım Merkezi Kompleksinin faaliyete geçmiş olması.
- Su kuşlarının yoğun bulunduğu üç noktaya yerleştirilen CCTV kamera sistemi ile alınan alan içinin canlı görüntüleri yansıtılarak interaktif projeksiyon ile de zeminde sulak alan sanal olarak ziyaretçilere yaşatılır.
- Ahşap yürüyüş patikaları (1,056 metrelik) ile gelen ziyaretçilerin, su kuşlarının yoğun bulunduğu Eğrigöl ve Bağınaltı göllerinin kenarında iki adet kuş gözlem kulübesine sazlık ve bataklık alan içerisinde ulaşımının sağlanmasıdır.
- Dört mevsim ekoturizm imkanı, yerel pansiyonların konaklama imkanı sunmuş, Kapadokya bölgesinin içerisinde yer alması turizm değerini arttırmaktadır.
- Sultan Sazlığı ile ilgili bir çok bilimsel çalışmanın yapılmış ve halen yapılmakta olması.

- *Sultan Marshes National Park and Ramsar Field Long Run Development Plan and Management Plan.*
- *Operation and Visitor Information Center Complex consisting of Visitors Presentation Building, Bird Rehabilitation Center, wooden walking path and bird watching clubs built with Kayseri stone and rhizome plants in harmony with the local architecture.*
- *With the CCTV camera system installed in three places where the water birds are concentrated, live images for the area are reflected and the wet area on the ground is virtually kept alive with the visitors by interactive projection.*
- *Walking with wooden walking patrols (1,056 meters), the visit is to provide access to two bird watching clubs in the reed and swamp area on the edge of Eğrigöl and Bağınaltı lakes where the water birds are concentrated.*
- *Four seasons Eco-tourism opportunity, offering accommodation in local pensions, and being in the Cappadocia region increases the value of tourism.*
- *There are many scientific studies about Sultan Marshes and they are still being done.*

◆ **Anthus cervinus** / **Kızıl Gerdanlı İncir Kuşu** / Red–throated Pipit

◆ **Aquila clanga** / **Büyük Orman Kartalı** / Greater Spotted Eagle

◆ **Aquila rapax** **Yırtıcı Kartal** / Tawny Eagle

◆ **Ardea purpurea** **Erguvani Balıkçıl**

◆ **Ardeola ralloides** / **Alaca Balıkçıl** Squacco Heron

◆ **Arenaria interpres** / **Taş Çeviren** Ruddy Turnstone

◆ **Asio otus** / **Kulaklı Orman Baykuşu** / Long–eared Owl

◆ **Aythya ferina** / **Elmabaş Pakta** Common Pochard

◆ **Branta ruficollis** / **Sibirya Kazı** Red–breasted Goose

◆ **Circaetus gallicus** / **Yılan Kartalı** Short–toed Eagle

◆ **Platalea leucorodia**
Kaşıkçı / Eurasian Spoonbill

◆ **Plegadis falcinellus**
Çeltikçi / Glossy Ibis

◆ **Podiceps cristatus** / **Bahri**
Great–Crested–Grebe

◆ **Pyrrhocorax pyrrhocorax** /**Kırmızı Gagalı Karga** / Red–billed Chough

◆ **Recurvirostra avosetta** / **Kılıçgaga (Avoset Kuşu)** / Pied Avocet

◆ **Tringa totanus** / **Kızılbacak**
Common Redshank

◆ **Turdus merula** / **Karatavuk**
Common Blackbird

◆ **Turdus pilaris** /**Tarla Ardıç Kuşu**
Fieldfare

◆ **Upupa epops** /**Çavuşkuşu–İbibik**
Hoopoe

◆ **Vanellus vanellus** / **Kız Kuşu**
Northern Lapwing

- Sahip olduğu olağanüstü doğal yaşam değerlerinin yanı sıra bitki örtüsü, iklimli (jeopolitik ortamı sayesinde ekoturizm, doğa fotoğrafçılığı ve doğa araştırmacıları için önemli bir yere sahip olması.

Sultan sazlığı fauna türleri;

Fitaplankton, zooplankton, omurgasızlar (sucul omurgasızlar–karasal omurgasızlar), omurgalılar (balıklar, iki yaşamlılar, sürüngenler, memeliler ve kuşlar) açısından oldukça zengindir.

Sazlığın içinde çok sayıda oda ve gölcükler vardır. En önemlileri; Eğri Sarp ve Camız gölleridir. 3,190 km² lik kapalı su toplama havzasının ortasında yer alan Sultan Sazlığı'nda; tatlı, tuzlu ve hafif tuzlu açık su yüzeyleri, geniş sazlık ve bataklı alanlar ile bunları çevreleyen sulak çayırlar yer almaktadır. Genel olarak tüm bu küçük ve büyük göllerin kapladığı alan, Sultan Sazlığı olarak adlandırılmaktadır. Kurak mevsimlerde Sultan Sazlığı'nı oluşturan göl ve bataklıklar buharlaşmadan dolayı küçülürken, yağışlı mevsimlerde Orta Toros ve Erciyes'ten inen sularla beslenerek genişlemektedir.

Ovanın yarı kurak ve karasal bir iklimi vardır. Alanı besleyen Yahyalı, Yeşilhisar, Dündarlı dereleri ile Develi Çayı, Ağcaşar yakınlarından çıkan su sayılabilir. İlkbaharda yağışların artmasıyla genişleyen Sultan Sazlığı, fazla suyunu kuzeydeki Yırtnak mevkiinden Yay Gölü'ne boşaltmaktadır. Havzanın kuzey bölümünde yer alan su rejimi düzgün Soysallı ve Çayırözü

- *It has an important place for Eco-tourism, nature photography and nature researchers thanks to its geopolitical environment.*

Sultan reed fauna species;

It is also quite rich in terms of phytoplankton, zooplankton, invertebrates (aquatic invertebrates–terrestrial invertebrates), vertebrates (fishes, reptiles, mammals and birds).

There are many rooms and ponds in the marsh. The most important ones are; Eğri Sarp and Camız lakes. Sultan Marshes, located in the middle of the closed water collection basin of 3,190 km²; sweet, salty and slightly salty open water surfaces, large reeds and marsh areas, and wetland meadows surrounding them. In general, the area covered by all these small and large lakes is called Sultan Marshes. The lakes and marshes forming the Sultan Marshes in the dry seasons are shrinking due to evaporation, while the rainy seasons are expanding by feeding on the waters descending from Middle Toros and Erciyes.

The plain has a semi–arid and continental climate. Yahyalı, Yeşilhisar, Dündarlı rivers, Develi river and water from Ağcaşar streams feed the entire area. Sultan Marshes, which expands with increasing rainfall in the spring, discharges excess water to Yay Lake from Yırtnak district in the north. The water regime in the northern part of the basin, which is properly sprayed by Soysallı and Çayırözü springs towards Yay Lake, forms the Kepir Marshes.

◆ F.: Resul Çelik

pınarları da Yay Gölü'ne doğru yayılarak, Kepir Sazlığı'nı oluşturur. Bu sazlıktan sulama mevsimi dışında Yay Gölü'ne tatlı su geçişi olmaktadır. Sazlıklardaki suların yükselerek, Yay Göl'üne geçmesi, kendi başına fazla üretken olmayan bu ekosistemi organik madde yönünden zenginleştirmekte ve bu durum alanda kalabalık kuş topluluklarının beslenmesine imkan vermektedir. Tatlı ve yarı tuzlu sulu ortamlarda sucul vejetasyonun suları çekilmiş olduğu tuzcul alanlar ile topraktaki tuz oranının azaldığı alanlarda ise karasal vejetasyonun hakim olduğu görülür.

- Kireç, toprak ve sazdan yapılan yöredeki evlerin büyük çoğunluğu kültürel değerini muhafaza etmektedir.
- Yöre halkı tarafından kontrollü bir şekilde otantik bir yöntemle saz kesimi yapılmaktadır.
- Sultan Sazlığı'nda bu zamana kadar yapılan kuş sayımlarında en fazla 301 kuş türü sayılmıştır. Bu durum, sulak alan ekosistemindeki su seviyesinin değişmesine ve aylara bağlı olarak değişiklik göstermektedir. Kuşlar bulundukları döneme göre; yerli, yaz göçmeni, kış göçmeni, geçit ve düzensiz olarak 5 ana grup altında toplanmaktadır.

Apart from this irrigation season, there is a fresh water transition in the spring lake. The rising water in the marsh and the passing to the spring lake enrich this ecosystem which is not very productive by itself in terms of organic matter, and this allows the crowded bird communities to feed on the field. It is observed that in the areas of sweet and semi–saline aquatic vegetation where the aquatic vegetation is drained and terrestrial vegetation is dominated by terrestrial vegetation.

- *The preservation of the cultural value of the vast majority of houses in the province built of lime, earth and salvage.*
- *Large plant cut made by an authentic method controlled by local people.*
- *Up to 301 birds have been counted in the bird counts made up to this time in Sultan Marshes. This varies depending on the level of water in the wetland ecosystem and on the monthly basis. According to the birds turn around; there are 5 main groups as domestic, summer migrant, winter migrant, crossover and irregular.*

◆ F.: Eser Paşa

F: Abdullah Koç

ALADAĞLAR MİLLİ PARKI

Tabiat yapısı, bitki örtüsü, yaban hayatı bakımından üstün estetik değere ve manzara bütünlüğü sağlayacak ölçüde yeterli büyüklüğe sahip yerli ve yabancı ziyaretçilerin dinlenmesine ve eğlenmesine uygun son derece çekici bir alandır. Yüksek dağ özelliği ile dağcılıkla uğraşanların ihtiyaç ve zevklerine yeterince cevap verebilen birçok zirveye sahiptir. Aladağ'ların kendine özgü karstik yapısının yanı sıra, güneyinde ve doğusunda orman vejetasyonunun çok güzel manzaralar oluşturduğu görülmektedir. Aladağlar Milli Parkı içerisinde doğal güzelliklerden Kapuzbaşı Şelaleleri, Hacer Ormanı, Pos Ormanları, Emli Vadisi, Cımbar Vadisi, Yedigöller, Acıman Yayla (Acısu), Narpuz Vadisi yeryüzünde benzerleri pek olmayan son derece ilginç yerlerdir.

Aladağlar Milli Parkı olmadan önce de birçok yerli–yabancı araştırmacılarının dikkatini çekmiştir. Bitkileri, kuşları, memelileri (özellikle dağ keçisi) ile birçok araştırmacının araştırma konusu olmuştur.

Milli Park alanı gerek coğrafi gerekse jeomorfolojik yapısı itibariyle değişik bitki topluluklarının oluşturduğu vejetasyona sahiptir. Orman

ALADAĞLAR NATIONAL PARK

Aladağlar National Park is an attractive area suitable for resting and enjoying domestic and foreign sightseeing with sufficient size to provide aesthetic value and landscape integrity in terms of natural structure, vegetation and wildlife. With its high mountain features, it has many summits that can adequately respond to the needs and tastes of mountaineers. Aladağlar unique karstic structure, as well as southern and eastern forest vegetation, are seen to form beautiful landscapes. Within the Aladağlar National Park, Kapuzbaşı Waterfalls, Hacer Forest, Pos Forests, Emli Valley, Cımbar Valley, Seven Lakes, Acıman Plateau (Acısu) and Narpuz Valley are very interesting places with not much similar in the world.

Before the Aladağlar become a National Park, it attracted many domestic and foreign researchers. It has been the research topic of many researchers with plants, birds, mammals (especially mountain goats), at the same time many domestic and foreign scientists plant plants.

The National Park area has vegetation formed by different plant communities, both geographically and geomorphological. Forest vegetation, step

◆ F.: Sultan Koç

vejetasyonu, step (alçak dar stepi) vejetasyonu, yüksek dağ stepi, alpin kat vejetasyonu mevcuttur. Alan; Yahyalı (Kayseri), Aladağ (Adana), Çamardı (Niğde) olmak üzere üç ayrı kesimden oluşur ve doğal olarak, sahip olunan bitki örtüsüyle de belirgin farklılıklar gösterir. Örneğin; Yahyalı–Kapuzbaşı arasının vejetasyonu alçak dağ stepidir. Maden yolu 3,100 m'ye kadar çıkar. 3,000 m'lerde derin topraklı yerlerde yüksek dağ stepi, çayır ve kır (alpin kat) denilen kısım başlar. Ulupınar tarafında tahrip edilmiş ormanlar vardır ve alçak dağ stepi hakimdir. Güneydoğuda 750 m en düşük rakımlı Büyükçakır köyünde Akdeniz maki taksonlarına rastlanır. Niğde kesiminde bozkır ve kır vejetasyonu hakimken, Adana kesimi Aladağ ilçesi yakınlarında Pos ormanları serisi, Kapuzbaşı'ndan itibaren Şamada, Yapraklı, Hizar, Trak, Eğni, Hamidiye orman şeritleri vardır.

Bu özellikleri ile Aladağlar Milli Parkı; derin vadileri, eşsiz zirveleri, dik ve sarp buzul kayalıkları, görkemli kanyonları, yaban hayatı, ormanları, yüksek platoları, yaylaları, akarsuları, pınarları, doğal manzarası, debisi ve düşüş yüksekliği ile Türkiye'nin en büyük ve ilgi çekiçi pınar takım

(low narrow step) vegetation, high mountain step, alpine floor vegetation are available. Area shows distinct differences from the three different sections of Yahyalı (Kayseri), Aladağ (Adana), Çamardı (Niğde) and the naturally occurring vegetation cover.

E.g; the vegetation between Yahyalı and Kapuzbaşı is the low–steppe. The mine road goes up to 3,100 m. At 3,000 m deep ground, high mountain steppe, meadow and prairie (alpine floor) starts. Ulupınar has destroyed forests and low mountain steppe dominates the area. Mediterranean scrub taxa are found in Büyükçakır village, which has the lowest altitude of 750 m in the south–east. There are forests of Pos forest near Aladağ county in Adana and trees, Shamada, Yapraklı, Hızar, Trak, Eğni, Hamidiye forest sherds starting from Kapuzbaşı.

Aladağlar National Park with these features is important with deep valleys, unique peaks, cliffs and glacial cliffs, majestic canyons, wildlife, forests, high plateaus, springs, rivers, springs, natural scenery, flow and with a drop height of the largest and most interesting springs team cascades of,

şelalelerini, şifalı bitki ve suları ile dağcıların, tur kayıkçılarının rafting, kano, dağ bisikleti, yamaç paraşütü, jeep safari yapanların, doğa yürüyüşü meraklılarının, fotoğraf sevdalılarının, manzara aşıklarının, doğa ile ilgili her aradıklarını en kolay şekilde bulabilecekleri tek "Alternatif Turizm ve Doğa Cenneti" olması nedeniyle önemlidir.

Yörede yaşayan av ve yaban hayvanlarının başında dağ keçisi, su samuru, vaşak, kurt, yaban domuzu, tilki, tavşan, keklik, karga, kartal gelmektedir.

Florasında ise karaçam, ardıç, köknar, titrek, kavak, meşe, sedir, ağaç türleri ile yabani yonca, ayrık, keven, papatya, sütleğen, sığır kuyruğu, kekik, menekşe, devedikeni, gibi otsu bitkiler vardır.

medicinal plants and climbers with juices, tour boatman rafting, canoing, mountain biking, para-gliding, those who jeep safari, trekking lovers, photo enthusiasts the landscape of love, only they can find the easiest way they are looking for any related nature "Alternative Tourism and Nature's Paradise".

There are mountain goats, aquamarine, lynx, wolf, wild boar, fox, rabbit, partridge, crow and eagle live at the beginning of hunting and wild animals living in the region.

In the flora of pine, juniper, fir, aspen, poplar, oak, cedar, with tree species, wild clover, discrete, astragalus, daisies, spurge, mullein, thyme, violets, thistles that are like herbaceous plants can also be found.

KAPUZBAŞI ŞELALESİ

Kayseri'nin Yahyalı ilçesi sınırları içinde Kapuzbaşı, Yeşilköy ve Derebağ şelaleleri yer almakta olup, bu şelalelerin en önemlisi Kapuzbaşı şelaleleridir. Bir vadide yükselen kayalıklara Eski Türkçe'de "kapuz" adı verildiği rivayet edilerek şelaleler bu adla anılagelmiştir. Başka bir rivayette; eski Türklerin bahar mevsiminde baharı kutladıkları toy eğlencesinde şelale başında kopuz çaldıkları için bu adı aldığını nakledenler vardır.

Kapuzbaşı köyü yakınında 500 m^2 bir alan içerisinde beş tanesi büyük, ikisi küçük olmak üzere yan yana dizili 7 adet şelaleden ibaret olup doğal çatlayan kayalıkların arasından fışkıran 60–76 m yüksekliklerden çok büyük su debisi ile dökülen ayrıca yaz ve kış aylarında sürekli akan kaynak şelaleleridir. Suları Aladağ'ın Aksu suları ile birleşerek Zamantı Irmağı'na, oradan da Seyhan Nehri'ne karışır.

Aladağ zirvelerinde bulunan kar ve buzulların erimesiyle beslenen debisi çok büyük olan sular gürültülü, dehşetli ve ihtişamlı bir manzara arz ederler.

Dünyanın en yüksek ikinci şelalesi olan Kapuzbaşı Şelaleleri; irtifa akışı itibariyle Victoria Çağlayanı (100 m) hariç, Niagara Şelalesinden (55 m), Finlandiya İmarot'dan (25 m), Erzurum Tortum (50 m), Antalya Düden (5 m) şelalesinden daha büyük olup, aktığı yerin rakımı 700 m'dir.

KAPUZBAŞI WATERFALLS

Kapuzbaşı, Yeşilköy and Derebağ waterfalls are located within the borders of Kayseri's Yahyalı district, and the most important of these waterfalls is the Kapuzbasi waterfalls. It is reported that the rocks rising in a valley are called "kapuz" in Old Turkic, and the waterfalls are mentioned with this name. Another saying indicates there are those who convey the fact that the ancient Turks took this name because they played at the beginning of the waterfall at the beginning of the water festivities celebrated during the spring season (at the same time the state affairs were also discussed).

Near the village of Kapuzbasi there are seven waterfalls, five of which are large and two of which are side by side. The waterfalls spill between 60–76 m high and are constantly flowing in summer and winter. The waters are merged with the Aksu waters of Aladag and confused with the River of Zamantı and the Seyhan River from there.

The large waters of the Aladag summit, where the snow and glaciers are nourished, present a noisy, horrific and spectacular view.

The second highest waterfall in the world, Kapuzbaşı Waterfalls is higher than the waterfall of Finland Imarot (25 m), Erzurum Tortum (50 m), Antalya Düden (5 m) except for Victoria Waterfall (100 m) in altitude flow and the altitude of the activity is 700 m.

YEDİGÖLLER

Yahyalı ilçesine 80 km mesafede, 3,500–3,756 m rakımlı bir vadide, Aladağlar Milli Parkı'nın Hacer Ormanı ve Kapuzbaşı Takım Şelaleleriyle birlikte en önemli bölümünü Aladağlar'ın en yüksek ve en geniş platosunu oluşturur.

Fiziki coğrafyası nedeniyle Türkiye'nin en önemli doğa yürüyüşü alanlarından birisidir. Yedigöller doğusundaki Hacer Boğazı'ndan itibaren yükselti kaybederek Hacer Vadisi'ne ve ormanına oradan da Kapuzbaşı Şelaleleri'ne kadar uzanır. Türkiye'nin en güzel peyzaj alanlarından birisi olan Yedigöller, dağ–buzul gölleri, yüksek dağ bitkileri, yaban hayatı, buzul ve buzul kayalıklar ile, özellikle Temmuz ayında eşsiz bir manzara sunar. Temmuz'un ilk haftasında göl sayısının 80'e ulaştığı, karlar eriyip azaldıkça suların çekildiği ama 7 tanesinin sularının hiç eksilmediği için bu göllere "Yedigöller" denmiştir.

Yahyalı'nın güneyinde yer alan bu harika doğa parçası; yaylacılık, buzul ve kaya tırmanışı, doğa yürüyüşü, yamaç paraşütü, balon etkinlikleri, kamp alanı ile turizm açısından çok güçlü bir potansiyel değer taşır.

YEDIGÖLLER (SEVEN LAKES)

The most important part of the Valley of Yahyalı is the highest and widest plateau of the Aladağlar with an altitude of 3,500–3,756 m at an altitude of 80 km, the Hacer Forest of Toros Aladağlar National Park and the Kapuzbaşı Team Waterfalls.

Due to its physical geography, it is one of the most important nature walking areas of Turkey. The Yedigöller loses its altitude from the Hacer Bosphorus eastward and extends to the Hacer Valley and the forest and then to the Kapuzbaşı Falls. Yedigöller, one of the most beautiful landscapes of Turkey, offers a unique landscape especially in July with mountain–glacier lakes, high mountain vegetation, wildlife, glaciers and glacial rocks. It was called "Yedigöller" because the number of the lakes reaches to 80 in the first week of July, the waters melt and decrease as the waters decrease, but the waters of 7 lakes do not decrease at all.

This wonderful piece of nature, located in the south of Yahyalı has a very strong potential for highland, glacier and rock climbing, nature walk, para-gliding, balloon activities, camping and tourism.

◆ F.: Dursun Çiçek

PALAS TUZLA GÖLÜ

Palas Tuzla Gölü, çöküntü ovası karakterinde olup Palas Ovası kendisini çevreleyen Kırkkız ve Işıl Tepesi, Göztepe ve Elmalı Dağı gibi önemli yükseltiler sebebiyle kapalı havza olma özelliğindedir. Ovanın batısında yer alan göl, kuzey–güney yönünde ince uzun bir görünüme sahiptir. Gölün en önemli su kaynaklarını Değirmenderesi, Yertaşpınar, Körpınar, Başpınar ve Soğukpınar oluşturur. Yer altı yağmur ve kar sularının yanı sıra, gölün doğusunda bulunan ıslak çayır alanlarının taşkın suları ise gölü besleyen diğer su kaynaklarıdır. Kuzeyinde bir set gibi duran tepeleriyle Kızılırmak Nehri'nden ayrılan Tuzla Gölü'nün çevresinde sazlıklar, ıslak çayırlar, tuzcul bitki bozkırları, mera ve tarım arazileri yer alır.

Yaz aylarında yağışın azalması ve buharlaşmanın da artmasına bağlı olarak göl alanı daralmakta ve suyun içindeki tuz, gölün kenarına çökelmektedir. Göl suyunun çekildiği alanlarda, 10–15 cm kalınlığında tuz tabakası oluşmaktadır. Yöre halkı, geleneksel yöntemlerle bu tuzu çıkarır. Tarihi İpek Yolu üzerinde yer alan göl çevresinde Sultan Hanı gibi bir çok han, kervansaray, cami ve külliye bulunur.

Geniş ve farklı ekosistemlerin bir arada bulunmasıyla Tuzla Gölü, zengin bir biyolojik çeşitliliği barındırmaktadır. Türkiye Kuşları Kırmızı Listesi ve IUCN Kırmızı Listesi'ne göre; nesli tehlike altında olan türler arasında olan "Toy (Olis tarda), Büyük Çılıbıt (Charadrşius Alexandrinus), Angıt (Tadorna Ferruginea), Mahmuzlu Kışkuşu (Hoplopterus Spinosus), Küçük Kerkenez (Falco Naumanni) gibi kuş türlerinden bazıları

TUZLA PALAS LAKE WATERY AREA

Tuzla Lake Palas, is a closed basin surrounded by Plain Kırkkız and Işıl Hill; Göztepe and Elmalı mountains. The lake, located to the west of plain, has a long view in the north–south direction. The most important water resources of the lake are Değirmenderesi, Yertaşpınar, Körpınar, Başpınar and Soğukpınar. In addition to underground rain and snow, the flood waters of wet meadow areas in the east of the lake are other water sources that feed the waters. North reeds around the Tuzla Lake separated from Kızılırmak, its peak stands as one set, wet meadows, halophytic plant prairie, pasture and farmland is located.

As the precipitation decreases and evaporation increases in the summer months, the lake area narrows and the salt in the water is deposited on the edge of the lake. In the areas where the lake water is drawn, a salt layer forms at a thickness of 10–15 cm. The people of the region take this salt by traditional methods. Around the lake on the historical Silk Road, there are many inns, caravanserais, mosques and complexes like Sultanhan.

With its wide and diverse ecosystem, Tuzla Lake has a rich biological diversity. According to the Red List of Turkey Birds and the IUCN Red List; generation who were among the endangered species "Toy (Olis tarda), Greater Sand Plover (Charadrşius Alexandrinus), Ruddy Shelduck (Tadorna ferruginea), spurred Kışkuş of (Hoplopterus spinosus), Lesser Kestrel (Falco naumanni), are some of the types of observed migration period in the region. It is possible to see Işıl Lalesi (Tulipa Armena Boiss), an endemic plant species in the region, on the northern hills of the region. Located in

bölgede göç döneminde görülmekte, bazıları ise bölgede üremektedir. Bölgeye endemik bir bitki türü olan Işıl Lalesi'ni (Tulipa Armena Boiss) bölgenin kuzey tepelerinde görmek mümkün. Dünyada sadece Sultan Sazlığı'nda ve Tuzla Gölü'nde bulunan Eylmus Elongatus (Host) Runemark ise gölün doğu ve kuzey kıyılarına yayılmış durumdadır.

Önemli kuş ve bitki türlerinin yanında Ala Kokarca (Vormela Peregusna), Arap Tavşanı (Allavtaga Williamsi), Gelengi (Spermophilus Xanthoprypmnus), Tilki (Vulpes Vulpes), Kurt (Canis Lupus) gibi memeli hayvan türlerinin bölgede üremesi ve barınması, bölgenin yaban hayatı için önemini daha da artırmaktadır.

Palas Gölü, kuş göç yolları üzerinde bulunup, 200'ün üzerinde kuş türüne ev sahipliği yapar ve birçok yerli–yabancı kuş ve kelebek gözlemcisi bilim adamı ile doğaseverler gözlem yapmak için Tuzla Gölü ve çevresine gelmektedir.

Göl çamurunun İstanbul Üniversitesi tarafından yapılan incelemeleri sonucunda, romatizmaya, bazı deri ve kadın hastalıklarına iyi geldiği tespit edilmiştir. Haziran–Ağustos ayları arasında yapılabilen çamur banyosu için gölün batısındaki kıyı şeridi tercih edilmektedir.

Göle bir kilometre uzaklıktaki Kızılırmak ise eğim ve akım koşulları bakımından botculuk, kano ve olta balıkçılığı sporlarının gelişmesini sağlamıştır.

the world and only in Sultan marshes Tuzla Lake Eylmus elongatus (Host) Runemark has spread to the eastern and northern shores of the lake.

As well as important bird and plant species, the reproduction and sheltering of mammal species such as Ala Kokarca (Vormela Peregusna), Arab Rabbit (Allavtaga Williamsi), Gelengi (Spermophilus Xanthoprypmnus), Fox (Vulpes Vulpes) and Wolf (Canis Lupus) increase its importance.

Palas Lake, located along bird migration routes, is home to over 200 bird species and many bird and butterfly watchers of domestic and foreign scientists, nature lovers come for observation to Tuzla Lake and the surrounding areas.

As a result of the studies made by Istanbul University, the lake mud has been found to be good for rheumatism, some skin and gynecological diseases. For the mud bath that can be made between June and August, the shoreline west of the lake is preferred.

One kilometer away from Göreme, Kızılırmak has been developed for sport, canoe and angling in terms of tilt and current conditions.

ZAMANTI IRMAĞI

Zamantı Irmağı; Seyhan Nehri'nin en büyük kolu olup nehrin batısında yer alır. Pınarbaşı ilçesine bağlı Uzunyayla'nın Şerefiye köyünden doğup Pınarbaşı, Tomarza, Develi, Yahyalı ilçelerinden geçerek Adana'ya 80 km mesafedeki Aladağ ilçesinin Akinet Dağı yamaçlarında Göksu Irmağı ile birleşerek Seyhan Nehri'ne uzanır. Seyhan'a ulaşıncaya kadar dar ve derin vadilerden akarak Kayseri'nin Tahtalı Dağları'nı bir baştan bir başa geçer. Bu uzun yolculuğu, onu Türkiye'nin rafting yapılan sayılı nehirleri arasına sokar. Deli–dolu akan, yüksek su taşıma kapasitesi, geçtiği alanlara hayat veren, çevresinin doğal zenginliğini artıran Zamantı Nehri'ni, kendisi de ayrı bir doğal güzellik olan Kapuzbaşı Şelaleleri besler. Akışı boyunca Zamantı'ya katılan küçük dereler; Boran, Çermişek, Kuş, Tahtacık, Bercan, Tahtalımezar, Kuru Alagöz çay ve derelerdir. Aynı zamanda Zamantı Nehri'nde, sadece burada yaşayan Türkiye'nin en nadir akarsu balıklarından "Barbatula Sementica, Barbatula Seyhansis ve Salmo Platyecephelus" türleri vardır. Zamantı'nın kuşları, balıkları, ormanları, yüksek dağ çayırları hem görülmeye hem de araştırılmaya değer zenginliklerdir.

Nisan – Eylül ayları arasında Zamantı Irmağı'nda yaklaşık 15 km'lik bir güzergahta rafting yapılabilmektedir. Rafting güzergahı Aladağlar Milli Parkı içerisine girmemekte fakat Milli Park'la bir bütünlük oluşturmaktadır.

Rafting 15 yaş üzeri ve sağlık problemi olmayan herkes için elverişli bir spordur. Su yüzeyinin yüksek olduğu bahar aylarında yerli–yabancı raftingseverlerin ilgi odağıdır. Kayseri Valiliği de her yıl rafting şenliği düzenliyor. Rafting parkuru Yeşilköy'den başlar ve Kapuzbaşı Şelalesi'nde son bulur. Adı geçen parkurun 4–5–6 derece zorluğunda olduğu ifade edilmektedir. Zamantı Vadisi'nde 10 km'lik çok dik yamaçlarla çevrili bir alan da doğa yürüyüşü yapmak için uygundur.

ZAMANTI RIVER

Zamantı River is the largest branch of the Seyhan River and is located to the west of the river. It comes from the Uzunyayla, Şerefiye Village of Pınarbaşı and passes through Pınarbaşı, Tomarza, Develi and Yahyalı districts and reaches Seyhan River on the Akinet Mountain slopes of Aladag district 80 km away from Adana by merging with Göksu River. The Tahtalı Mountains of Kayseri go from beginning to end by flowing from narrow and deep valleys until reaching Seyhan. This long journey puts it among the rafting rivers of Turkey. The Zamantı River, which is filled with high water carrying capacity, which gives life to the past areas and increases the natural richness of its surroundings, is itself a separate natural beauty and feeds Kapuzbaşı Waterfalls. The tributaries that join Zamantı along the stream; Boran, Çermişek, Bird, Tahtacık, Bercan, Tahtalımezar, Kuru Alagöz. At the same time, in the Zamantı River, only the most rare river fishes of Turkey live such as "Barbatula Sementica, Barbatula Seyhansis and Salmo Platyecephelus" species. Zamantı's birds, fishes, forests, high mountain meadows are both spectacular and explorable.

Between April and September, rafting can be done on a route of approximately 15 km in Zamantı River. The rafting route does not enter the Aladağlar National Park but forms an integral part of the National Park.

Rafting is a suitable sport over 15 years old and for anyone without a health problem. The high water surface is the focus of local and foreign rafting fans in the spring. The Kayseri Governorship also organizes a rafting festival every year. The rafting park ends at Kapuzbaşı Waterfall starting from Yeşilköy. The area is said to be 4–5–6 degrees in difficulty and the area surrounded by very steep slopes of 10 km in Zamantı Valley is also suitable for nature walk.

◆ Abdullah Koç

DEREBAĞ ŞELALESİ

Yahyalı'ya 10 km mesafede, Derebağ Kasabası Çağlayan Mahallesi sınırları içerisindedir. Yayvan akışlı kaynak çağlayanlardan olan Derebağ Şelalesi 15 m yüksekliğindedir. İki mağara içinden çıkan temiz ve berrak kaynak suları, daha sonra dar bir vadiden akarak Yahyalı'ya ulaşır. Çevresi piknik alanı olarak düzenlenmiştir.

DEREBAĞ WATERFALL

It is within 10 km distance of Yahyalı, Derebağ Town, Çağlayan Neighborhood. The Derebağ Waterfall, which is one of the high–flowy source waterfalls, is 15 m high. Clear and clear spring waters from the two caves flow into a narrow valley, reaching Yahyalı. The surrounding area is organized as a picnic area.

YEŞİLKÖY ŞELALELERİ

Yahyalı'nın Yeşilköy köyünde 3 km mesafedeki ziyaret mevkilerinde bulunan şelaleler Zamantı Irmağı'nın iki yakasından akmakta olup Antalya Düden Şelalesi'nin benzeri niteliğindedir. Zamantı Irmağı'nın üstünü kapatan tabii bir kopmanın baş kısmında yer alan şelalelerin büyüğü 20 m, küçüğü 10 m yüksekliktedir. Günün belirli saatlerinde dönüşümlü olarak çekilen ve geri gelen sularıyla halk arasında birtakım efsanelerin doğmasına sebep olmuştur.

Yeşilköy Şelaleleri'nin döküldüğü yer ile bu yerin biraz yukarısında doğal olarak meydana gelmiş iki adet doğal yer köprüsü mevcut olup bu yerlerde Zamantı Irmağı kaybolup tekrar ortaya çıkmaktadır.

YEŞILKÖY WATERFALLS

The waterfalls located at 3 km distance from Yeşilköy village of Yahyalı are flowing on both sides of the Zamantı River and are similar to Antalya Düden Waterfall. The waterfall in the head of a natural bridge that closes the upper part of the Zamantı River is 20 m in height and 10 m in height. It caused some legends to be born among the people with alternating water taken back and returning at certain times of the day.

There are two natural ground bridges that naturally float up a little bit above the place where the Yesilkoy Waterfalls are laid, and the Zamantı River disappears and reappears in these places.

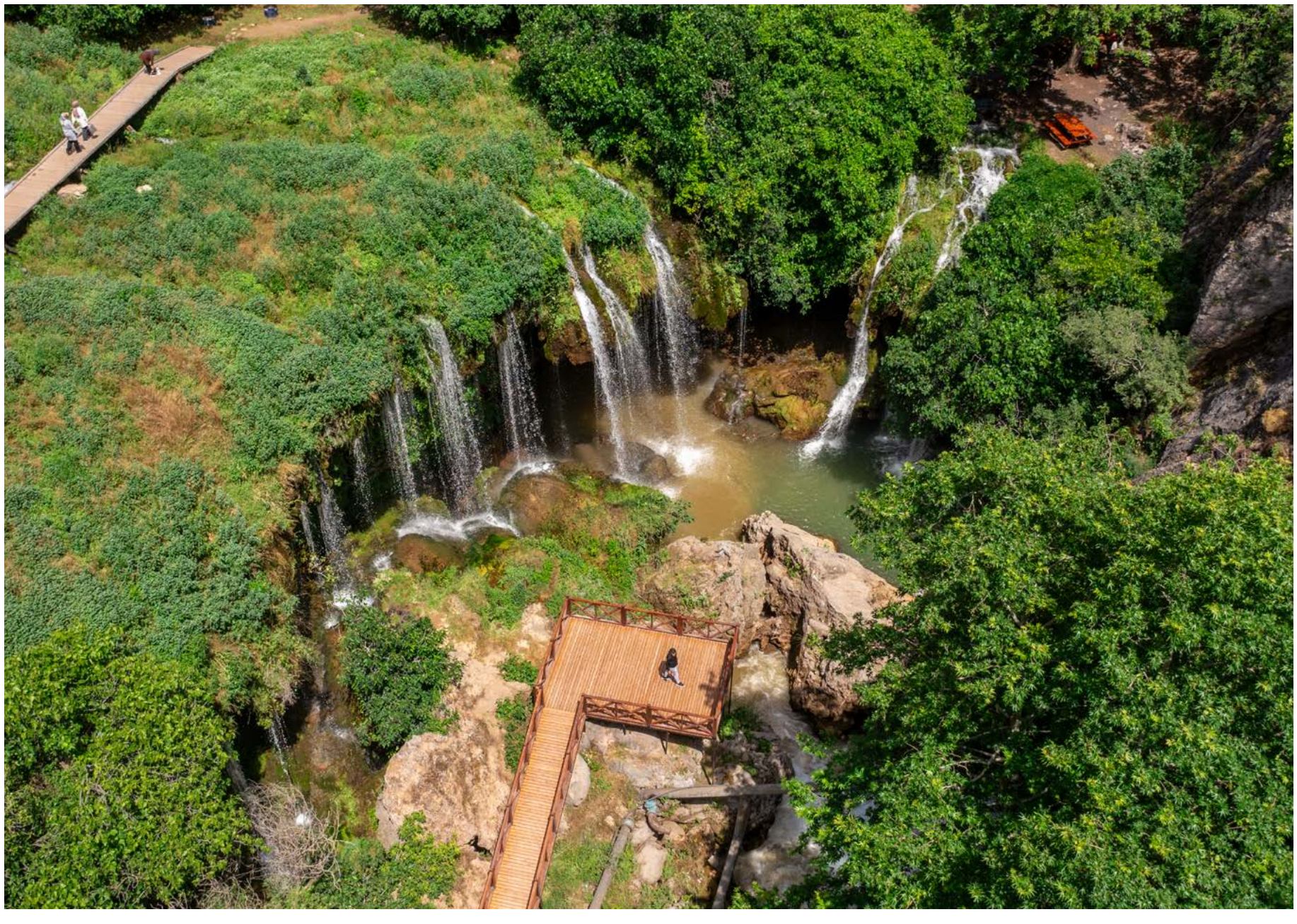

HACER ORMANI

Yahyalı ilçesinin Ulupınar köyünün sınırları içerisinde yer alan ve deniz seviyesinden 200 m yükseklikte bulunan Hacer Ormanı'nı kuzey ve güneyden son derece dik ve yüksekliği 3,000 metrenin üzerinde genç buzul kayalıkları çevirir.

HACER FOREST

The Hacer forest, located 200 m above sea level, within the boundaries of the Ulupinar village of the Yahyalı district, surrounded by young glacial cliffs above 3,000 meters in height and extremely steep from the north and south.

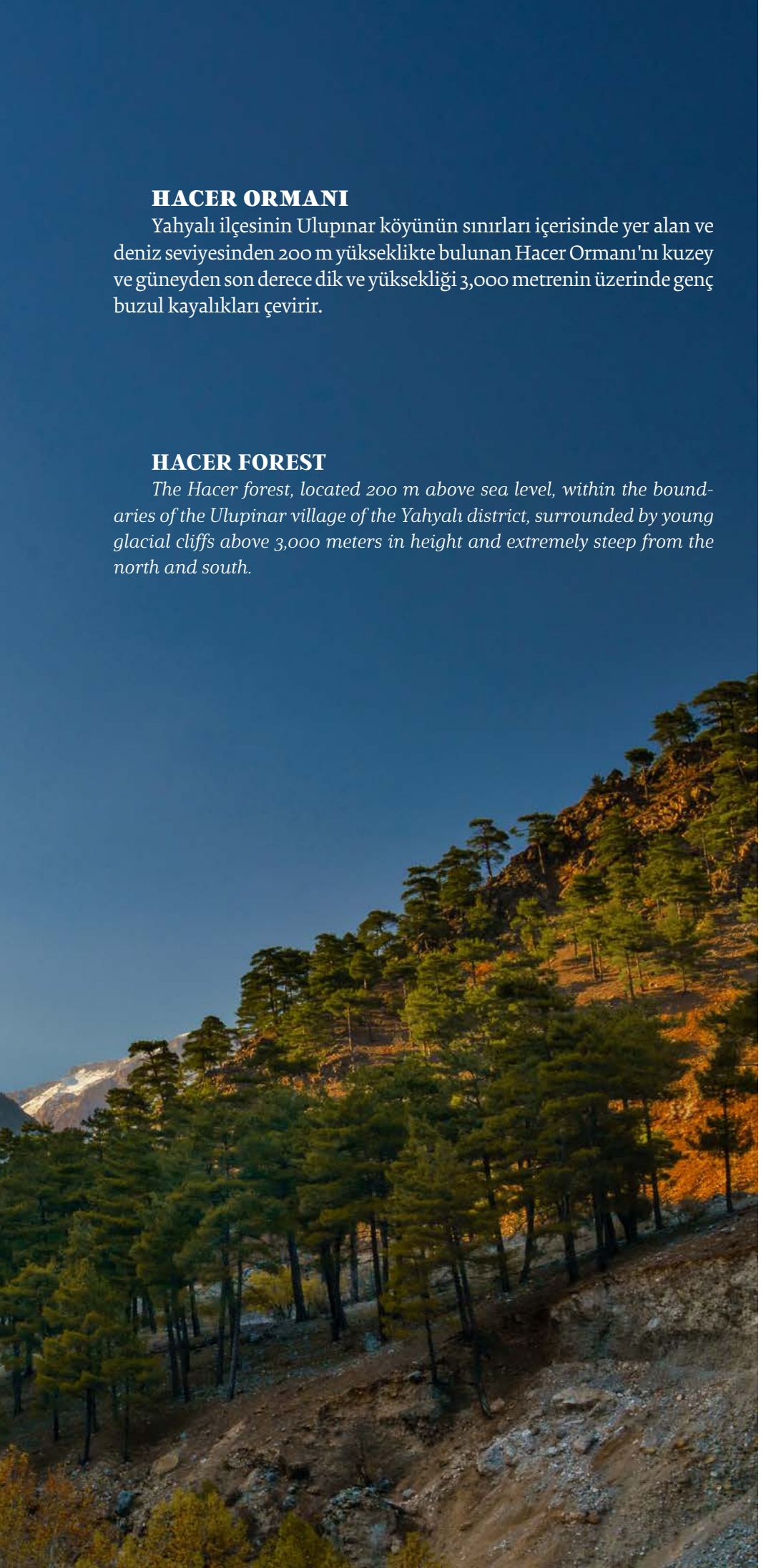

Türkiye'nin en güzel peyzaj alanı olarak nitelendirilen Aladağlar Milli Parkı içinde Kapuzbaşı Şelalesi'ne yakın dağın doğu kısmındaki Hacer Vadisi ve Hacer Ormanı, Türkiye'nin en iyi post ormanı özelliği taşımaktadır. Hacer Vadisi, yukarı kesimlerinde geçmiş jeolojik dönemlerde buzulların yerleştiği bir "tekne vadi" özelliğindedir.

Etrafı çok dik yamaçlardan oluşmuş Yedigöller'e giriş ve çıkışın gerçekleştiği yaban hayatının var olması, helikopter iniş pistinin bulunması, Hacer Ormanı'nı önemli kılan faktörlerdir. Burası İç Anadolu Bölgesi'ne doğru sokulan sağlıklı bir orman alanıdır.

Hacer Ormanı'nın florası köknar, meşe, sedir, ardıç, gürgen, titrek, kavak ve karaçamdan oluşmaktadır. Ayrıca çok dik ve genç buzul kayalıklarının arasında oluşan basamak katlarda yaban keçileri yaşar. Hacer Ormanı'nda bulunan dört su kaynağından en önemlisi; orman merkezinde bulunan ve çevresi kamp alanı olarak değerlendirilen Soğukpınar'dır.

Aladağlar'a yapılan dağ yürüyüşlerinde ana rota olarak kullanılan Hacer Vadisi, civardaki köylülerin de yaz aylarında çıktıkları yaylalardır. Doğa tutkunları için doğa yürüyüşü, mağaracılık ve dağcılık gibi outdoor sporlarında ilgi çeken merkezlerden biri haline gelen Hacer Ormanı ve vadisinde hala keşfedilmeyi bekleyen veya bilinen birçok mağara vardır. Bunlardan en önemlisi Ulupınar köylüsü tarafından "soğuk hava deposu" olarak kullanılan Topraktaş Mağarası ve sarkıtlarıyla ilgi çeken Büyükdik Mağarası'dır.

Hacer Valley and Hacer Forest in the eastern part of Kapuzbaşı Waterfall in Aladağlar National Park, which is considered as the most beautiful landscape area of Turkey, is the best post forest feature of Turkey. Hacer Valley is a "boat valley" with glaciers in the upper geological periods. The existence of the wild life, very steep slopes and helicopter landing track make this place important. This is a healthy forest area that is pushed into the Central Anatolia Region.

Hacer Forest's flora consists of fir, oak, cedar, juniper, hornbeam, wobbly, poplar and black pine trees. In addition, there are wild goats on the stairs that are formed between very steep and young glacial cliffs. The most important water resource in the Hacer Forest is Soğukpınar which is located in the forest center and also used as a camping area.

The Hacer Valley, which is used as the main route for mountain hikes made to the Aladağlar, is the spring of the villagers in the summer months. Hacer Forest, which has become one of the centers of interest for outdoor sports such as trekking, caving and mountaineering for nature lovers and there are many caves still waiting to be discovered in the valley. The most important of these is the Büyükdik Cave which attracts tourists with catalactites, and Topraktaş cave which is used as "cold storage" by the Ulupınar peasantry.

GÜVERCİNLİKLER

XIX. yüzyılın ortalarında endüstri devrimini tamamlayan bazı Batılı devletlerin sanayi hammaddelerine olan yoğun talepleri nedeniyle Kayseri ve civarında klasik tahıl üretimi terk edilerek tarlalara alışagelmiş ürünler yerine ticari alanda daha çok kazanç sağlayan alaca boya, geven otu, cehri gibi ticari tarım ürünleri ekilmeye başlanmıştır. Ticari açıdan en değerli olan ise cehridir. Kayseri'nin iklimi bu bitkinin yetişmesi için ideal bir ortam yarattığından dolayı, Kayseri cehrisi pazar içerisinde önemli bir konuma yükselmiştir.

XVIII. ve XIX. yüzyıl Avrupa boya piyasasına tamamen hakim olan cehri için alıcı olan İngiltere, Hollanda ve Fransa gibi sanayileşmiş ülkeler, yüksek kalitesi nedeniyle Kayseri cehrisi ile yakından ilgilenmiş, hatta İngiltere bu dönemde Kayseri'de cehri alışverişini denetlemek ve düzenlemek için ticari bir konsolosluk dahi kurmuştur.

Kent için önemi bir gelir kaynağı olan bu bitkinin en iyi şekilde yetiştirilmesi ve bakılması için gereken gübrenin elde edilmesi noktasında devreye giren güvercinlikler, yapıldıkları dönemin fiziki koşullarının orijinalitesi ile onları üreten toplumun o günkü sosyal, ekonomik, teknik, estetik daha genel tanımla kültürel boyutunu açığa vuran özelliklerle yüklüdür.

Güvercinlere zarar verebilecek sürüngen ve böceklerin içeri girmemesi amacıyla bacalar yüksek tutulurken sansar, gelincik, tilki gibi hayvanların ayaklarını kaydırarak yuvaya ulaşımını engellemek için dış duvarın yüzeyi bir karışım ile sıvanmıştır.

Ritmik bir düzen içerisinde bir grup oluşturacak şekilde baca, havuz, yuvalar, yem toplama platformu ve güneşlenme saçakları gibi ana ünitelerden oluşmaktadır.

PIGEON LOFTS

In the middle of the nineteenth century, due to the intense demands of the industrial raw material of some western states that completed the industrial revolution, commercial crops such as alaca paint, geven otu, and buckthorn were started to be harvested in Kayseri and its vicinity. The most valuable in terms of commercial is the buckthorn. Kayseri's buckthorn has become an important product for the market because the climate of Kayseri creates an ideal environment for this plant to grow.

Industrialized countries such as England, Holland and France, which are the buyers of buckthorn and fully dominant in the European painting market in the 18th and 19th century, have been closely interested in the Kayseri merchandise due to its high quality and even Britain established a commercial consulate to supervise and regulate shopping in Kayseri.

The pigeon lofts that are introduced at the point where this plant, a source of prosperity for the city, is best cultivated and the necessary fertility is gained for its care have the originality of the physical conditions of the period in which they are created, and the society that produces them that open the cultural dimension of social, economic, features.

The surface of the outer wall is coated with a mixture to prevent access to the rock by shifting the feet of animals such as martens, poppies and foxes while the reptiles and insects which may harm the pigeons are kept high. It consists of main units such as a chimney, a pool, a yard, a feed collection platform and a sunbathing fringe to form a group in a rhythmic pattern.

DOKUZPINAR-HÜRMETÇİ SAZLIĞI

Erciyes Dağı'nın eteğinde iki büyük sazlık vardır. Bunlardan birincisi ve büyük olanı Develi-Yahyalı-Yeşilhisar bölgesinde olan Sultan Sazlığı'dır. Sultan Sazlığı kadar bilinmemesine rağmen, son zamanlarda Yılkı Atları ile gündeme gelen diğer sazlık, Hürmetçi-Dokuzpınar Sazlığı'dır.

Çevre ve Orman Bakanlığı tarafından 2004 yılında RAMSAR kriterlerini taşımasından dolayı "Uluslararası Öneme Sahip Sulak Alan" olarak tanımlanmıştır. Avrupa-Asya-Afrika kuş göç yolu üzerinde bulunmasından dolayı da, dünya ölçeğinde küresel öneme sahiptir.

Bird Life International tarafından "Avrupa Ölçeğinde Korumada Öncelikli Kuşlar" sınıflandırılmasına ve IUCN "Red Data Book"a göre nesli tehlike altında olan türler arasında bulunan toy, turna, kara leylek, angıt, kaşıkçı, bıyıklı sumru, mahmuzlu ve sürmeli kızkuşu türlerinden kimisi bölgede göç döneminde görülmekte, kimileri ise bölgede üremektedir.

Hürmetçi Sazlığı, Bird Life International ve Doğu Derneği tarafından güncellenen Türkiye'nin önemli Kuş Alanı listesinde ve 2003 yılında belirlenen Türkiye'nin Önemli Doğa Alanları listesinde yer almaktadır.

Hürmetçi Sazlığı'nı besleyen ana kaynaklar Vanvanlı Çayı ve Dokuzpınar yarı kapalı bir havza olan Karasaz Ovası'nın bir parçası olup, sazlıklar, bataklıklar ve ıslak çayırlar gibi önemli sulak alan ekosistemlerinden oluşmaktadır. Hacılar ilçesine bağlı Hürmetçi, Gelbula (Karpuzsekisi köyünü mezrası, Karpuzsekisi (Orman köyü ile İncesu ilçesine bağlı Dokuzpınar ve Hanyeri köyleri, Hürmetçi Sazlığı'nın mera alanları olarak değerlendirilmektedir.

Hürmetçi Sazlığı'nda sulak alanın özellikle orta bölümlerinde yer alan su kaynakları, drenaj ve tahliye kanalları, durgun su yüzeyleri, sulu çayırlık ve sazlık-bataklık alanları su kuşları açısından önemli üreme, beslenme ve geceleme alanları oluşturmaktadır.

DOKUZPINAR-HÜRMETÇI REEDS

There are two large reeds on the foothills of Mount Erciyes. The first and greatest of these is the Sultan Reed in the Develi-Yahyalı-Yeşilhisar region. Although it is not as well-known as the Sultan Reed, the other reed that became popular in the recent years is called Hürmetçi-Dokuzpınar Reed.

It has been defined by Ministry of Environment and Forestry in 2004 as "Wetland with International Importance" since the area fulfills the RAMSAR criteria. Since it is located on the European-Asian-African bird migration route, it is also important on the global level.

Some endangered species according to IUCN "Red Data Book" classified by Bird Life International as "Priority Birds Species in European Scale Conservation" such as toy, crane, black stork, ruddy shelduck, kaşıkçı, whiskered tern, anthus ricardi and sociable lapwing are observed in the region during the migration or they are reproduced in this region.

Hürmetç Reeds is included in Turkey's Important Nature Protection Zone List that is defined in 2003 and also included in Turkey's Important Birds List that is updated by Bird Life International and Eastern Association.

The main sources that feed Hürmetçi Reed are the Vanvanlı Small Stream and Dokuzpınar Stream, which is a semi-enclosed basin. It consists of significant wetland ecosystems such as reeds, marshes, and wet meadows. Hürmetçi Reeds are regarded as pasture areas of Hürmetçi, which is a part of Hacılar district, Gelbula (Karpuzsekisi village), Karpuzsekisi (forest village) and Dokuzpınar and Hanyeri villages of İncesu district.

Water sources, drainage and discharge channels, slack water areas, irrigated meadows and reed-swamp areas that are particularly located in the middle parts of the wetlands in Hürmetçi Reeds, are important areas to be used by water birds for breeding, feeding, and sleeping.

Bu bölgede öne çıkan su kuşlarının başlıcaları; flamingo, turna, angut, sürmeli kızkuşu, gri balıkçıl, büyük ak balıkçıl, küçük ak balıkçıl, alaca balıkçıl, çeltikçi karabatak, çeşitli ördek türleri, uzunbacak sakarmeke, su tavuğu, yalıçapkını olup, bunların alandaki varlığı önem arz etmektedir. Öte yandan bu doğal alanlardan özellikle durgun su yüzeylerinin kıyı bölümlerinde ve sulak alan ortasında kuruyan bölümlerde gözlenen tuzcul bozkırlarda ise daha çok martı türleri, sumru türleri, kıyı kuşları ve toygarlar gözlenmektedir.

Sulak alanın güney-güneybatısındaki tampon bölge sınırlarında uzanan bozkırlarda, ötleğenle, kirazkuşları, örümcek kuşları, sinekkapanlar, baştankaralar, ispinozlar gibi daha çok ötücü kuş grupları yoğunlaşmaktadır. Yapılan arazi çalışmaları ve literatür taramalarında alan ve yakın çevresinden 129 kuş türü kaydedilmiştir.

Havzadaki tarım alanları olarak oldukça fazla yer kaplayan çeltik tarlaları ile bahçeler ve ekilmeyen araziler göze çarpmaktadır. Bu bölgede daha çok tarla kuşları, kuyrukkakan, ak kuyruksallayan, örümcek kuşları, bıldırcın, ak leylek, kara leylek, balıkçıl türlerinin genellikle beslenme, dinlenme ve geceleme amacıyla kullandığı habitatlar bulunmaktadır.

Hürmetçi Sazlığı Sulak Alanı ve çevresinde böcekçiller, yarasalar, tavşanlar, kemiriciler, yırtıcılar ve toynaklılar gruplarına dahil olan türler tespit edilmiştir. Anadolu Yer Sincabı-Gelengi, sulak alan içerisinde bozkırların baskın ve sembol türü olarak ön plana çıkmaktadır. Sulak alanın sembol türü ise manda ve yılkı atları-rahvan sembol türlerdendir.

Anadolu'nun birçok bölgesinde olduğu gibi, Kayseri civarında da rastlanan yılkı atları Develi sınırlarında Sultan Sazlığı bölgesinde, Erciyes Dağı eteklerinde Sarıgöl civarında ve yoğun olarak da Hürmetçi Çiftliği ve Dokuzpınar bölgesinde yaşamaktadır.

Hürmetçi Çiftliği-Dokuzpınar bölgesinde yaşayan yılkı atlarının sayısı 400 civarındadır. Şehir merkezine yaklaşık 15 km mesafede olan bölgede yaşayan atlar, bugün neredeyse Organize Sanayi Bölgesi ile birleşen bir alanda yaşamak zorundalar. Daha önce sazlık olarak bilinen bölge aynı zamanda flamingoların geçiş bölgesi ve yaşam alanıdır. Fakat günümüzde sanayinin ve fabrikaların gitgide bu alanda yapılaşmaları sonucunda hem kuşlar, hem de atlar için yaşam alanları daralmaktadır. Hürmetçi Çiftliği'nde bu atların bakımını yapan, ihtiyaçlarıyla ilgilenen kişiler vardır. Aynı zamanda köyün erkekleri atları binek hayvanı olarak yoğun biçimde kullanıyorlar. Fotoğraf meraklılarının sık uğradığı yılkı atları, Erciyes'in özgür çocukları olarak nitelendiriliyor.

Hürmetçi Sazlığı Sulak Alan sınırları ve yakın çevresinde 48 familyaya ait 120 cins ve 160 damarlı bitki taksonu tespit edilirken, 17 adet endemik bitki taksonu varlığı tespit edilmiştir.

Alan civarındaki tepeler ve köy yerleşimleri civarında daha çok buğday, arpa gibi tahıl ürünlerinin yetiştirildiği tarım arazileri bulunmaktadır. Sulak çayırlarda manda otlatılmaktadır. Aynı zamanda, Hürmetçi Sazlığı, Kayseri Büyükşehir Belediyesi'nin içme suyu havzasıdır.

Main water birds existing in this region are as follows; flamingo, crane, ruddy shelduck, sociable lapwing, gray heron, great white heron, little egret, squacco heron, glossy ibis cormorant, various duck types, Eurasian Coot, water hen, European kingfisher and their existence is very important in the area. On the other hand, in these natural areas, particularly in the coastal parts of the slack water surfaces and in the dry parts of the wetland; seagull species, common tern species, coastal birds, and skylarks are more observed.

On the steppes and on the buffer zone at the south-southwest of the wetlands, following singing birds are mostly observed; slyvias, ortolans, butcherbirds, flycatchers, parus, oscines. 129 bird species were recorded in the area and its surroundings according to the field studies and literature searches.

The paddy fields, which occupy a great space as agricultural fields in the basin, and the gardens and unplanted fields, are very common. Hence, in this area, there are habitats mostly used for feeding, resting and sleeping by skylarks, wheatears, pied wagtails, butcherbirds, quails, white storks, black storks, herons.

In addition, many species from insectivores, bats, rabbits, rodents, predators, and unguals are observed in Hürmetçi Reed Wetlands and its surroundings. Anatolian ground squirrel (Gelengi) is the dominant and symbolic type of species existing in the wetland. In addition, water ox, jade, and ambles are also very well-known species.

As it is valid in many regions of Anatolia, the jades, which are also found in Kayseri, live in the Sultan Reeds region on the Develi borders, Sarigöl on the foothills of Mount Erciyes and in the Hürmetçi Çiftliği and Dokuzpınar regions.

Hürmetçi Çiftliği - The number of jades living in the district of Dokuzpınar is around 400. Jades living in the area about 15 km away from the city center have to live on an area that is almost integrated with the Organized Industrial Site today. Previously known as Reeds, the area is also the transition area and habitat for flamingos. However, nowadays, since the region is industrialized and the number of factories is increasing, the habitats for both birds and jades are narrowing. There are people in Hürmetçi Çiftliği to care about these jades and fulfill the needs of the jades. At the same time, the village men are using the jades intensely as a mount. The professionals frequently photograph the jades and the jades are described as the "free children of Erciyes".

While 120 species from 48 families and 160 vascular plant taxons are observed in Hürmetçi Reeds and its surroundings, 17 endemic plant taxons are also observed.

In the surrounding hills and village settlements around the area, there are more farming areas where cereal crops such as wheat and barley are grown. Water ox feed in wetland meadows. At the same time, Hürmetçi Reeds are the drinking water basin of Kayseri Metropolitan Municipality.

KAYSERI UNDERGROUND SETTLEMENTS

According to the experts, Erciyes and the 68 volcanoes in the surroundings are believed to have hidden 11 underground cities and 3 rock settlements. Kayseri Metropolitan Municipality, ÇEKÜL Foundation, and OBRUK cave

◆ Ali Dağı Yeraltı Şehri

KAYSERİ YERALTI YERLEŞİMLERİ

Uzmanlara göre Erciyes ve çevredeki 68 volkanın hediye ettiği, işlemesi kolay kayalarda 11 yeraltı şehri ve üç kaya yerleşiminin gizli olduğu düşünülüyor. Kayseri Büyükşehir Belediyesi, ÇEKÜL Vakfı ve OBRUK mağara araştırmacılarının ortak yaptığı çalışmalarla, Kayseri'deki yeraltı yapıları haritalandırılmış ve envanteri çıkarılmıştır.

Buna göre Ali Dağı Yeraltı Şehri ve Ali Saip Paşa Yeraltı Şehri, Talas ilçesinde yer almaktadır. Ali Saip Paşa Yeraltı Şehri (XIX. yüzyılda inşa edilmiş bir evin içinden giriliyor ve bulunduğu mahallenin Talas Belediyesi tarafından restorasyonu devam etmektedir.

Kaya yerleşimine ve güvercinliklere ev sahipliği yapan Gesi ve Değirmendere Vadisi, eski bir kültürün izini taşır.

researchers have worked together, they mapped the underground structures in Kayseri and prepared an inventory.

According to this, Mount Ali Underground City and Ali Saip Paşa Underground City are located in the underground city of Talas. Ali Saip Paşa Underground City (entered through a house built in the 19th century) and the restoration of the neighborhood will be completed by Talas Municipality.

The Gesi and Değirmendere valley, which hosts the rock settlement and the tombs, reveal an old trace of an ancient culture.

An example of a rock settlement in the Melikgazi district of Kayabağ Quarter is an old mansion carved with rocks along with the Ötedere Valley, which is a continuation of the rock formation.

Butterfly Valley on Mount Erciyes road; It is an eight-storey rock settlement with a height of 55 m, with a length of kilometers, waterfalls, revealing

Melikgazi ilçesi Kayabağ Mahallesi'ndeki kaya yerleşimine bir örnek Belağası devamında olan Ötedere Vadisi ile birlikte kayalara oyulmuş eski bir köye ev sahipliği yapar.

Erciyes Dağı yolu üzerindeki Kelebek Vadisi; kilometrelerce uzunlukta, şelaleleri, yemyeşil doğası, dimdik kaya duvarına kazılmış, 55 m yüksekliğe sahip, sekiz katlı bir kaya yerleşimi olup, üstteki asma katın penceresi, eşsiz bir manzaraya açılmaktadır.

Ağırnas Yeraltı Şehri, neredeyse yer üstünden kalabalıktır. Her evden yeraltı geçitlerine bağlantılar, depolar, mahzenler, tünelleriyle birlikte bu örgü tüm yerleşimin altını kapsıyor.

KAYSERİ YÜRÜYÜŞ ROTALARI

Kayseri yürüyüş rotalarının ilk bölümü; Aladağlar Milli Parkı'nda oluşturulmuştur. Bu bölge yerli-yabancı doğaseverlerin özellikle tercih ettiği bir yürüyüş destinasyonudur. Klasik "Aladağlar Trans Geçişi Rotası"nın yanı sıra Yahyalı ilçesi köy ve yaylalarından Aladağlar'a uzanan yürüyüş parkurları veya bazı köylerin Yahyalı ilçesindeki pazara gitmek için kullandıkları eski göç yolları vardır. Profesyonel dağcılar için de çok önemli olan bu bölgede Kızılkaya ve Demirkazık dağlarında zirve tırmanışları yapmak mümkün.

Aladağlar dışında Kayseri çevresinde yer alan en önemli yürüyüş bölgeleri:

Erciyes Dağı çerçevesinde, Kayseri Büyükşehir Belediyesi Erciyes A.Ş. tarafından hazırlanan yürüyüş parkurları,

Soğanlı Vadisinde Derbentbaşı-Başköy-Güzelöz-Avla Kanyonu-Soğanlı-Akkoy Baraj Göleti-Keşlik-Erdemli hattında uzanan yürüyüş parkuru,

Derevenk Vadisi, Bünyan-Gesi arası ve Kızılırmak Havzası yürüyüş parkurlarıdır.

Bu bölgeler Kayseri Büyükşehir Belediyesi tarafından güzergâh yönlendirme tabelalarıyla donatılmış ve GPS koordinatları belirlenerek haritaları hazırlanmıştır.

ŞEHİR MERKEZİ VE CİVARINDAKİ PARKURLAR

ROTA	UZUNLUK (KM)
Alidağı yürüyüş rotası (Talas Yeraltı Şehri - Tekçakıl Tepesi - Yediçakıl Tepesi	3
Tekir Göleti - Zincidere (Alaçayır - Zincidere Kilisesi)	8
Derevenk Vadisi (Tavlusun - Germir)	13
Büyükçayır - Bünyan Santral	74
Bünyan Santral - Pınarbaşı	74
Bünyan -Pınarbaşı - Büyükbürüngüz	14
Turan - Ağırnas - Hacet Pınarı	5
Ağırnas - Bağpınar	9
Güzelköy - Gesi	5
Kayabağ - Bahçeli	3
Kuruköprü - İldem	14
Tekgöz Köprüsü - Tahirini	9

a lush nature together with the waterfalls. The window of the mezzanine opens to a unique view.

Ağırnas Underground City is almost overcrowded than the above-ground. Each house is connected to underground passages, warehouses, cellars, tunnels, and this passage covers the entire settlement.

KAYSERI WALKING TRACKS

The first part of the walking tracks was formed in Aladağlar National Park. This region constitutes a walking destination, particularly preferred by domestic and foreign nature lovers. In addition to the classic "Aladağlar Transit Pass Route", there are hiking trails that pass the villages and highlands of the town of Yahyah to Aladağlar, or old ways of migration that some villagers use to go to the bazaar in the town of Yahya. It is possible to climb peaks in the Kızılkaya and Demirkazık mountains in this region, which is very significant for professional mountaineers.

Apart from Aladağlar, the most essential walking tracks around Kayseri are:

Around Mount Erciyes, there are hiking trails prepared by Kayseri Metropolitan Municipality Erciyes A.Ş,

Walking track in Derbentbaşı-Başköy-Güzelöz-Avla Canyon-Soğanlı-Akkoy Dam Reservoir-Keslik-Erdemli line in Soğanlı valley,

Derevenk Valley, Bünyan-Gesi, and Kızılırmak Basin walking trails.

These regions are equipped with route guidance boards prepared by Kayseri Metropolitan Municipality, GPS coordinates are determined, and maps are prepared.

CITY CENTER AND THE TRACKS NEARBY

ROUTE	LENGTH (KM)
Alidağı walking route (Talas Underground Settlement-Tekçakıl Hill-Yediçakıl Hill)	3
Tekir Pond-Zincidere (Alaçayır-Zincidere Church)	8
Derevenk Valley (Tavlusun-Germir)	13
Büyükçayır-Bünyan	74
Bünyan -Pınarbaşı - Büyükbürüngüz	14
Turan-Ağırnas-Hacet Spring	5
Ağırnas-Bağpınar	9
Güzelköy-Gesi	5
Kayabağ-Bahçeli	3
Kuruköprü-İldem	14
Tekgöz Bridge-Tahirini	9
Kızık-Gereme	5
Erciyes Hotels-Hisarcık Valley-Tekir Plateau	15
Erciyes Hotels-Hisarcık Valley-Urban Forest	9
Hacılar Door- Lifos-Tekir Plateau	7
Aksu Fountain-Gereme	9

ROTA	UZUNLUK (KM)
Kızık - Gereme	5
Erciyes Oteller - Hisarcık Vadisi - Tekir Yaylası	15
Erciyes Oteller - Hisarcık Vadisi - Kent Ormanı	9
Hacılar Kapı- Lifos - Tekir Yaylası	7
Aksu Çeşmesi - Gereme	9
Sarıgöl - Eski Şeyhşaban	10
Hitit Tepe - Sütdonduran - Aksu Çeşmesi	13
Kum Ocağı - Su Deposu - Sarıgöl	11
Hisarcık Kapı - Teleferik - Hitit Tepe - Hacılar Kapı	13
Hitit Tepe - Sütdonduran - Sarıgöl	13
Tatar Gölü (Kızık - Aksu Çeşmesi)	13
Sarıgöl - Kızık	15
Tatar Gölü - Tekir Göleti	16
Erciyes Oteller - Ponza Taşı Ocağı - Gereme	18

ROUTE	LENGTH (KM)
Sarıgöl-Eski Şeyhşaban	10
Hitit Hill-Sütdonduran-Aksu Fountain	13
Sand Quarry-Water Tank-Sarıgöl	11
Hisarcık Door-Lift-Hitit Hill-Hacılar Door	13
Hitit Hill-Sütdonduran-Sarıgöl	13
Tatar Lake (Kızık)-Aksu Fountain	13
Sarıgöl-Kızık	15
Tatar Lake-Tekir Pond	16
Erciyes Hotels-Ponza Stone Quarry-Gereme	18

◆ F.: Abdullah Koç

SOĞANLI VADİSİ PARKURLARI

ROTA	UZUNLUK (KM)
Derbentbaşı - Güzelöz - Kilise	7
Güzelöz - Avla Kanyonu - Soğanlı Vadisi (Kanyon Geçişi)	9
Gözelöz - Soğanlı	11
Soğanlı - Akköy Göleti	9
Akköy - Keşlik - Erdemli	15

YAHYALI-ALADAĞLAR PARKURLARI

ROTA	UZUNLUK (KM)
Bostanlık - Meryem Ana Mağarası - Ana Yol	5
Bozarmut - Güney Şelalesi	5
Hamaylı - Divrik Bağı Zirve - Hamaylı	5
Gücüksu Yaylası - Emin Kadı Köprüsü	7
Emin Kadı Köprüsü - Taştekne Yangın Kulesi	8
Gücüksu Yaylası - Taştekne Yangın Kulesi	8.5
Çamlıca - Çavdaruşağı	9
Emin Kadı Köprüsü - Ulupınar	10
Geleri - Kayapınarı - Çamlıca	10
Mazarın Gediği - Belen - Büyükçakır	10
Kapuzbaşı - Karanlıkdere - Köristan - Kapuzbaşı	10
Zebil - Zebilin Üstü - Dömbere	10
Taştekne - Hamaylı	11
Aksu Kanyonu (Gökoluk Yaylası - Kanyon - Emin Kadı Köprüsü)	12
Gökoluk Yaylası (Maden - Ceviz - Dömbere)	13

KAMPLI YÜRÜYÜŞ PARKURLARI

ROTA	UZUNLUK (KM)
Acısu Yolu - Bozarmut - Güney Şelalesi	14
Kapuzbaşı - Köristan - Hamaylı - Divrik Dağı - Hamaylı - Köristan	20
Kapuzbaşı - Karanlıkdere - Hamaylı - Divrik Dağı - Hamaylı - Köristan	20
Sarıgöl - Aksu Çeşmesi	22
Sarıgöl - Tekir Göleti	22
Derbentbaşı - Güzelöz - Soğanlı Vadisi - Soğanlı - Akköy - Keşlik - Erdemli	42
Gökoluk Yaylası (Maden - Aksu Kanyonu - Emin Kadı Köprüsü - Geleri Akgeven - Ceviz - Suna Yaylası)	33
Aladağlar Trans Geçişi (Demirkazık - Yedigöller - Ulupınar)	35
Suna Yaylası (Maden Yolu - Ceviz - Akgeven - Taştekne - Hamaylı - Kapuzbaşı)	40
Kürsiyan Yaylası (Maden Yolu - Gücüksu - Geleri - Taştekne - Hamaylı - Kapuzbaşı)	40
Gökoluk Yaylası Maden - Aksu Vadisi - Hastahocanın Yaylası - Yedigöller Demirkazık Köyü	42
Gökoluk Yaylası (Maden - Aksu Kanyonu - Teke Kalesi - Hacer Boğazı - Ulupınar)	44
Erciyes Circle (Oteller - Sarıgöl - Tekir Göleti)	46
Ulupınar - Aksu Kanyonu - Aksu Deresi Kaynağı - Teke Kalesi - Hastahocanın Yaylası - Yedigöller - Hacer Boğazı - Ulupınar	57

ERCİYES DAĞI ZİRVE TIRMANIŞI ROTALARI

Zirve çıkışı için dağın doğu yüzünden Tekir Yaylası, kuzey yamacından ise Sütdonduran Yaylası başlangıç noktasıdır. Her iki tırmanış için,

SOGANLI VALLEY TRACKS

ROUTE	LENGTH (KM)
Derbentbaşı-Güzelöz-Church	7
Güzelöz-Avla Canyon -Soğanlı Valley	9
Gözelöz-Soğanlı	11
Soğanlı-Akköy Pond	9
Akköy-Keşlik-Erdemli	15

YAHYALI-ALADAĞLAR TRACKS

ROUTE	LENGTH (KM)
Bostanlık-Virgin Mary’s Cave-Highway	5
Bozarmut-South Waterfall	5
Hamaylı-Divrik Bağı-Hamaylı	5
Gücüksu Plateau-Emin Kadı Bridge	7
Emin Kadı Bridge-Taştekne	8
Gücüksu Plateau-Taştekne	8.5
Çamlıca-Çavdaruşağı	9

Buzul, Kar-Buz, Şeytan Boğazı, Sırt ve Sol Kulvar gibi farklı rota seçenekleri kullanılabilir.

BİSİKLET PARKURLARI

ROTA	UZUNLUK (KM)
Kızık - Gereme - Aksu Mesire Alanı	20
Develi - Kızık - Gereme - Aksu Mesire Alanı - Develi	37
Kayseri Merkez - Germir - Tavlusun - Talas - Hisarcık - Hacılar	39
Kayseri Merkez - Hisarcık - Hacılar - Kayseri Merkez	40
Hacılar - Sarıgöl - Kızılören - Hacılar	45
Tekgöz Köprüsü - Yuvalı - Bayramhacı Avanos	45
Yeşilhisar - Erdemli Gülbayır - Kavakköy - Güzelöz - Soğanlı - Akköy - Kaleköy - Yeşilhisar	46
Tekir Göleti - Zincidere - Endürlük - Hisarcık	46
Ağırnas - Bağpınar - Gesi - Gürpınar - Kuruköprü - Başakpınar - Talas	49
Hacılar- Sarıgöl - Kızık - Aksu Mesire Alanı (Singletrack)	52
Yahyalı - Gökoluk Yaylası - Delikkaya Maden - Yahyalı	60
Yahyalı - Çamlıca - Yeşilköy - Delialiuşağı - Dikme - Yahyalı	69

ROUTE	LENGTH (KM)
Emin Kadı Bridge-Ulupınar	10
Geleri-Kayapınarı-Çamlıca	10
Mazarın Gediği-Belen-Büyükçakır	10
Kapuzbaşı-Karanlıkdere-Köristan-Kapuzbaşı	10
Zebil-Dömbere	10
Taştekne-Hamaylı	11
Aksu Canyon (Gökoluk Plateau-Canyon-Emin Kadı Bridge)	12
Gökoluk Plateau (Maden)-Ceviz-Dömbere	13

HIKING TRAILS INCLUDING CAMPING

ROUTE	LENGTH (KM)
Acısu Road-Bozarmut-South Waterfall	14
Kapuzbaşı-Köristan-Hamaylı-Mount Divrik-Hamaylı-Köristan	20
Kapuzbaşı-Karanlıkdere-Hamaylı-Mount Divrik-Hamaylı-Köristan	20
Sarıgöl-Aksu Fountain	22
Sarıgöl-Tekir Pond	22
Derbentbaşı-Güzelöz-Soğanlı Valley-Soğanlı-Akköy-Keşlik-Erdemli	42
Gökoluk Plateau (Maden)-Aksu Canyon-Emin Kadı Bridge-Geleri Akgeven-Ceviz-Suna Plateau	33
Trans Aladağlar (Demirkazık-Yedigöller-Ulupınar)	35
Suna Plateau-Ceviz-Akgeven-Taştekne-Hamaylı-Kapuzbaşı	40
Kürsiyan Plateau -Gücüksu-Geleri-Taştekne-Hamaylı-Kapuzbaşı	40
Gökoluk Plateau -Aksu Valley-Hastahocanın Plateau-Yedigöller Demirkazık Village	42
Gökoluk Plateau-Aksu Canyon-Teke Castle -Hacer Boğazı-Ulupınar	44
Erciyes Circle (Hotels-Sarıgöl-Tekir Pond)	46
Ulupınar-Aksu Canyon-Aksu Stream-Teke Castle-Hastahocanın Plateau-Yedigöller-Hacer Strait-Ulupınar	57

ERCIYES MOUNTAIN PEAK CLIMBING ROUTES

For climbing the peak, the starting point is Tekir Plateau from the eastern side of the mountain while it is Sütdonduran Plateau from the northern side of the mountain. For both climbs, different route options are available, such as Glacier, Snow-Ice, Şeytan Boğazı, Crest and Left Lane.

BICYCLE TRAILS

ROUTE	LENGTH (KM)
Kızık-Gereme-Aksu	20
Develi-Kızık-Gereme-Aksu-Develi	37
Kayseri-Germir-Tavlusun-Talas-Hisarcık-Hacılar	39
Kayseri-Hisarcık-Hacılar-Kayseri	40

ROTA	UZUNLUK (KM)
Kaltepe - Akın - Kuşçu - Yamula Baraj Gölü - Çevril - Taşhan - Emmiler - Erkilet	72
Kapuzbaşı - Ulupınar - Çamlıca - Yeşilköy - Çavdaruşağı - Bayakçakır - Kapuzbaşı	75
Hacılar - Kızılören - İncesu - Yeşilhisar - Soğanlı	75
Pazarören - Cinahmet - Kurttepe - Arslanbeyli - Artmak - Mezgitli - Değirmentaş - Küçük Kabaktepe - Büyük Kabaktepe - Eğrisöğüt - Pınarbaşı	84
Kapuzbaşı - Acısu - Aladağ Yolu - Kapuzbaşı	89
Sultan Sazlığı Circle (İncesu - Çayırönü - Soysallı - Sindelhöyük - Yeni Hayat - Senirköy - Yeşilova - Ovaçiftlik - Sulan Sazlığı - İçmeler - Yelişhisar - İncesu)	90
Yahyalı - Dikme - Mansurlu (Adana - Burhaniye - Balcıçakırı - Çavdaruşağı - Yeşilköy - Delialiuşağı - Dikme - Yahyalı)	97
Hacılar - Sarıgöl - Kızık - Anayol - Develi - Erciyes - Hacılar	101
Şahruh Köprüsü - Yerlikuyu - İğdeli - Karapınar - Kızılpınar - Küpeli - Özvatan - Kayapınar - Felahiye - Mollahacı - Hasancı - Kuşçu - Çevril - Taşhan - Emmiler - Ebiç - Yemliha - Tekgöz Köprüsü	117
Erciyes Circle I. (Kayseri Merkez - Hisarcık - Erciyes Kayak Merkezi - Develi - Soysallı - Çayırönü - Şeyhşaban - Kızılören - Hacılar - Kayseri)	128
Erciyes Circle II. (Kayseri - Hisarcık - Erciyes Kayak Merkezi - Develi - Soysallı - Çayırönü - Subaşı- İncesu - Kayseri)	129
Yahyalı - Çamlıca - Ulupınar - Kapuzbaşı - Büyükçakır - Çavdaruşağı - Yeşilköy - Delialiuşağı - Dikme - Yahyalı	145
Pınarbaşı - Gebelek - Kırkgeçit - Damızlık - Örtülü - Kırkkısrak- Tavlaköyü - Ördekli - Dayıoluk - İncemağara - Fattahdere - Değirmentaş - Mezgitli - Artmak - Arslanbeyli - Cinahmet - Karapınar - Pazarören	166
Zamantı Irmağının İzinde (Şerefiye - Örenşehir - Üçpınar - Yahyabey - Tahtaköprü - Kaynar - Pınarbaşı - Pazarören - Tavlaklar - Kötüören - Çaybaşı - Avşar - Söğütlü - Melikören - Tatarköy - Akmezun - Köprüköy - Bostanlık - Şıhburak - Böke - Culha - Tahtakemer - İmamkulu - Köseler - Taşçı - Gümüşören - Süleymanfakılı - Taşhan - Sazak - Dikmen Delialiuşağı - Yeşilköy - Çavdaruşağı - Büyükçakır - Kapuzbaşı)	287

JİP SAFARİ PARKURLARI

ROTA	UZUNLUK (KM)
Araplı - Akköy Barajı Gölü	26
Hacılar - Sarıgöl - Kızılören - Eski Şeyhşaban - Kulpak - Kızık - Gereme - Aksu Mesire Alanı	52

ROUTE	LENGTH (KM)
Hacılar-Sarıgöl-Kızılören-Hacılar	45
Tekgöz Bridge-Yuvalı-Bayramhacı Avanos	45
Yeşilhisar-Erdemli Gülbayır-Kavakköy-Güzelöz-Soğanlı-Akköy-Kaleköy-Yeşilhisar	46
Tekir Pond-Zincidere-Endürlük-Hisarcık	46
Ağırnas-Bağpınar-Gesi-Gürpınar-Kuruköprü-Başakpınar-Talas	49
Hacılar- Sarıgöl-Kızık-Aksu (Singletrack)	52
Yahyalı-Gökoluk Plateau-Delikkaya Maden-Yahyalı	60
Yahyalı-Çamlıca-Yeşilköy-Delialiuşağı-Dikme-Yahyalı	69
Kaltepe-Akın-Kuşçu-Yamula Pond-Çevril-Taşhan-Emmiler-Erkilet	72
Kapuzbaşı-Ulupınar-Çamlıca-Yeşilköy-Çavdaruşağı-Bayakçakır-Kapuzbaşı	75
Hacılar-Kızılören-İncesu-Yeşilhisar-Soğanlı	75
Pazarören-Cinahmet-Kurttepe-Arslanbeyli-Artmak-Mezgitli-Değirmentaş-Küçük Kabaktepe-Büyük Kabaktepe-Eğrisöğüt-Pınarbaşı	84
Kapuzbaşı-Acısu-Aladağ Road-Kapuzbaşı	89
Sultan Marshes Circle (İncesu -Çayırönü-Soysallı-Sindelhöyük-Yeni Hayat-Senirköy-Yeşilova-Ovaçiftlik-Sultan Marshes-İçmeler-Yelişhisar-İncesu)	90
Yahyalı-Dikme-Mansurlu (Adana)-Burhaniye-Balcıçakırı-Çavdaruşağı-Yeşilköy-Delialiuşağı-Dikme-Yahyalı	97
Hacılar-Sarıgöl-Kızık-Anayol-Develi-Erciyes-Hacılar	101
Şahruh Bridge-Yerlikuyu-İğdeli-Karapınar-Kızılpınar-Küpeli-Özvatan-Kayapınar-Felahiye-Mollahacı-Hasancı-Kuşçu-Çevril-Taşhan-Emmiler-Ebiç-Yemliha-Tekgöz Bridge	117
Erciyes Circle I. (Kayseri Merkez-Hisarcık-Erciyes Ski Center-Develi-Soysallı-Çayırönü-Şeyhşaban-Kızılören-Hacılar-Kayseri)	128
Erciyes Circle II. (Kayseri-Hisarcık-Erciyes Ski Center-Develi-Soysallı-Çayırönü-Subaşı- İncesu-Kayseri)	129
Yahyalı-Çamlıca-Ulupınar-Kapuzbaşı- Büyükçakır-Çavdaruşağı-Yeşilköy-Delialiuşağı-Dikme-Yahyalı	145

ROTA	UZUNLUK (KM)
Kapuzbaşı - Ulupınar - Çamlıca - Yeşilköy - Çavdaruşağı - Büyükçakır - Kapuzbaşı	73
Sultan Sazlığı Turu	75
Yahyalı - Çamlıca - Ulupınar - Kapuzbaşı	89
Kapuzbaşı - Acısu - Aladağ Yolu - Kapuzbaşı	89
Yahyalı - Suna Yaylası - Gökoluk Yaylası - Suna Yaylası - Dömbere - Çamlıca - Ulupınar - Kapuzbaşı	139

KAPLICALAR

Volkanik bir bölgede yer alan Kayseri'de beslenme bozuklukları, böbrek ve idrar yolları, deri, kalp ve kan dolaşımı, romatizma ve solunum yolu hastalıklarının tedavisinde yararlanılan kaplıcalar mevcuttur. Bayramhacı Kaplıcaları (65 km, Yemliha kasabasında Tekgöz (33 km), Himmetdede yerleşiminde Çiftegöz (35 km) ve Boğazköprü'de Hacı Veli (16 km) kaplıcaları sağlık turizmi açısından değerlendirilmektedir. Bayramhacı ve Hacı Veli kaplıcalarında konaklama tesisleri de vardır.

ROUTE	LENGTH (KM)
Pınarbaşı-Gebelek-Kırkgeçit-Damızlık-Örtülü-Kırkkısrak-Tavlaköyü-Ördekli-Dayıoluk-İncemağara-Fattahdere-Değirmentaş-Mezgitli-Artmak-Arslanbeyli-Cinahmet-Karapınar-Pazarören	166
Following The River Zamantı (Şerefiye-Örenşehir-Üçpınar-Yahyabey-Tahtaköprü-Kaynar-Pınarbaşı-Pazarören-Tavlaklar-Kötüören-Çaybaşı-Avşar-Söğütlü-Melikören-Tatarköy-Akmezun-Köprüköy-Bostanlık-Şıhburak-Böke-Culha-Tahtakemer-İmamkulu-Köseler-Taşçı-Gümüşören-Süleymanfakılı-Taşhan-Sazak-Dikmen Delialiuşağı-Yeşilköy-Çavdaruşağı-Büyükçakır-Kapuzbaşı)	287

JEEP SAFARI TRAILS

ROUTE	LENGTH (KM)
Araplı-Akköy Pond	26
Hacılar-Sarıgöl-Kızılören-Eski Şeyhşaban-Kulpak-Kızık-Gereme-Aksu	52
Kapuzbaşı-Ulupınar-Çamlıca-Yeşilköy-Çavdaruşağı-Büyükçakır-Kapuzbaşı	73
Sultan Marshes Route	75
Yahyalı-Çamlıca-Ulupınar-Kapuzbaşı	89
Kapuzbaşı-Acısu-Aladağ Road-Kapuzbaşı	89
Yahyalı-Suna Plateau-Gökoluk Plateau-Suna Plateau-Dömbere-Çamlıca-Ulupınar-Kapuzbaşı	139

HOT SPRINGS

Located in a volcanic region, Kayseri owns hot springs used for the treatment of nutrition diseases, kidney and urinary tract, skin, heart and blood circulation, rheumatism and respiratory diseases. Bayramhacı Hot springs (65 km), Tekge (33 km) in the town of Yemliha, Çiftegöz (35 km) in Himmetdede settlement and Hacı Veli (16 km) in Boğazköprü are used for health tourism. Bayramhacı and Haci Veli hot spring facilities also have accommodation facilities.

BALON TURİZMİ

Kayseri-Niğde-Nevşehir üçgeninde yer alan Soğanlı köyü, Yeşilhisar ilçe merkezine 15 km mesafede kaya kiliseleri ve mağaralarının bugünkü evlerle iç içe girdiği bir vadi içerisinde yer almaktadır. Yılanlı Kilise, Geyikli Kilise, Karabaş Kilisesi ve Tahtalı Kilise gibi muhteşem kaya kiliselerine ev sahipliği yapan vadi görülmeye değer bir manzara sunmaktadır.

Tarihin ve doğanın bu muhteşem buluşmasını artık havadan da izlemek mümkündür.

Kayseri Büyükşehir Belediyesi ve Kayseri Valiliği'nin öncülüğünde hayata geçirilen Soğanlı Balon Turları Turizmi ile sıcak hava balonları, Soğanlı Vadisi üzerinde uçmaya devam etmektedir. Balon turizminin hem Kayseri hem de ülke turizmine katkı sağlanması hedeflenmektedir.

AIR BALLOON TOURISM

Soğanlı village, which is 15 kilometers from the heart of the Yeşilhisar district, is situated in the Kayseri-Niğde-Nevşehir triangle in a valley where cave churches and caves are intertwined with modern homes. The valley, which is home to magnificent rock churches such as Yılanlı Church, Geyikli Church, Karabaş Church and Tahtalı Church, offers a sight worth seeing.

This magnificent blending of nature and history can now be seen from the air.

Hot air balloons continue to rise over Soğanlı Valley thanks to the Soğanlı Balloon Tours tourism program, which is being carried out under the direction of the Kayseri Metropolitan Municipality and Kayseri Governorship. The primary objective is for balloon tourism to boost travel to Kayseri as well as the entire nation.

Kayseri Ekonomisi

Kayseri Economy

Hasat Zamanı | F.: Kayseri Büyükşehir Belediyesi Arşivi

KAYSERİ'DE EKONOMİNİN GELİŞİMİ

XV. yüzyıl ortalarında Osmanlı Devleti yönetimine geçen Kayseri, iktisadi ve ticari yönden önemini devam ettirdi. Kervan ticaretinin önemli uğrak yerlerinden birisi olan şehirde, büyük çaplı pazaryerleri ve ticaret hanları kuruldu.

Deri işletmeciliğinin ana merkezlerinden biri durumuna gelirken paralelinde hayvancılık da gelişti. Bedesten ve Kapalı Çarşı, Pempe Han (Pamuk Han–Kapan Han) şehrin ticari hayatının zenginliğinin göstergesidir. Zeyrek ve keten tohumlarının işlenerek yağlarının çıkarıldığı 36 adet bezirhane (XVI. yüzyıl) imalathanesi, dokumacılıkla ilgili zanaatlar arasında en çok boyacılıktan bahsederken Kayseri'de bu işe ayrılmış sokak ve avlular vardı. Kayseri ekonomisinde önemli bir yeri olan "cehri" bitkisi boyaların kalıcı olmasını sağlardı. Boyahanelerde çeşitli yün, kumaş, deri ve sahtiyan gibi maddeler boyanırdı.

XVII. yüzyılda Celâlî İsyanları sırasında boya sıkıntısı çekildiğinden, boyahaneler bir süre kapatıldı. Tekrar açıldığında ise uzun süre eski ihtişamına kavuşamadı. Bu asırda bağcılık, bostancılık, arıcılık önemli bir yere sahiptir. Cullah (Çul dokuyucusu), hallaç, kasap, taşçı, zaviyedâr, hattat, türbedâr, nalbant, kaşıkçı, muytâb, tellal, yapucu (duvar ustası), külahdûz (külah yapıcı), hergeleci (binek hayvan sürücüsü), gülcü gibi mesleklere rastlanmaktadır.

Kayseri'de pastırma ve sucuk imalatı, çarşaf ve yazma dokumacılığı, halıcılık, kilimcilik, demircilik, bakırcılık önemliydi ve bu imalat dalları XIX. yüzyıla kadar önemlerini korudu. Kayseri'de değirmen, mumhane ve şaphane gibi işletmeler de faaliyet göstermiştir.

XVI. yüzyılın sonraki dönemde merkezi devletin zayıflamasıyla şehrin çıkarlarını temsil eden esnaf, Kayseri'de son derece etkili oldular. Bu esnaf, hoşlanmadıkları herhangi bir valiyi şikayet ederek ayrılmaya zorlayabilirlerdi, onların onayı ve aracılığı olmadan hiçbir yönetici görevini tam olarak yerine getiremezdi.

Bazı Batılı seyyahlar Kayseri ve Saraybosna gibi şehirleri "özgür kentler–kent cumhuriyetleri" olarak gördüler. Zira bu tür şehirler; bazı vergilerden muaf olma, şehre asker girişinin yasaklanması gibi önemli ayrıcalıklar elde etmişlerdir.

Kayseri XVII. yüzyılda da Türkiye'nin idari, iktisadi ve kültür merkezlerinden biri olmaya devam etti. Üsküdar–İzmit yolu Ankara–Kırşehir üzerinden Kayseri'ye bağlanırken Kayseri Adıyaman–Antep üzerinden Halep'e bağlandı. Bu asırda, İran kervanları Kayseri üzerinden İzmir'e ipek getirmeye devam ettiler. Ulaşımda kullanılan yük ve binek hayvanları, Türkmen aşiretleri tarafından yetiştirilirdi.

Kayseri şehir planı düzenli olup, çarşılar sur kapıları etrafında teşekkül etmiştir. XVII. yüzyıl Kayseri'si hakkında bilgi veren seyyahlardan Polonyalı Simeon, şehirde terzilik ve kaftancılığın geliştiğinden, bedestenlerden, hanlardan, kuyumcu dükkanları, çarşı ve pazarlardan bahseder. Evliya Çelebi de benzer şekilde iki büyük kapalı çarşının bulunduğunu söyler.

ECONOMY IN KAYSERI

Kayseri, which passed to the Ottoman state administration in the mid–15th century, continued its importance from the economic and commercial point of view. In the city, which is one of the most important places of caravan trade, large marketplaces and trade centers were established.

Livestock has also developed in line with the fact that it is one of the main centers of leather operations. Bedestan and Grand Bazaar, Pempe Inn (Pamuk Inn–Kapan Inn) is an indication of the richness of the commercial life of the city. There were 36 workshops (16th century) where the oil of Zeyrek and flax seeds were processed and the most of the crafts related to weaving were mentioned while the streets and courtyards were reserved for this work in Kayseri. The "buckthorn" plant, which has an important place in the economy of Kayseri, enabled the dyes to be permanent. In the painting ateliers, various wool, fabrics, leather and fraud were painted.

The dyeing ateliers were closed for a while, as the lack of paints occurred during the Celalî revolts in the 17th century. When they opened again, they did not get to its former glory for a long time. In this century viticulture, basketry, beekeeping has an important place. There were professions like çullah, butler, butcher, stalker, calligrapher, tellal, türbedar, muytab, builder, cone maker, hulking man and rose seller.

In Kayseri, pastramy and sausage production, sheet and scarf weaving, carpeting, ironing, copper processing were important and these production branches were important till 19th century. Kayseri also hosts businesses such as mills, candle holders and winery.

Trades representing the interests of the city with the weakening of the central state in the later period of 16th century were very effective in Kayseri. These traders could force a governor to complain to any goverment they did not like, and without full approval and no intermediary, no administrator could fulfill his duty.

Some western travelers regard cities such as Kayseri and Saraybosna as "free cities–city republics," because such cities have obtained important privileges, such as exemptions from certain taxes and the prohibition of soldiers entering the city.

Kayseri continued to be one of the administrative, economic and cultural centers of Turkey in the 17th century as well. Üsküdar–Izmit road was connected to Kayseri via Ankara–Kırşehir while Kayseri was connected to Aleppo via Adıyaman–Antep. In this century, Iranian caravans continued to bring silk to Izmir through Kayseri. The cargo and passenger animals used in transport were raised by Turkmen tribes.

The city plan of Kayseri is organized and bazaars are formed around the walls of the city. From the travelers who inform us about the 17th Century Kayseri, the Polish Simeon refers to the advance situation of tailorship, inns, jewelery shops, castles and bazaars. Evliya Çelebi speaks in a similar way, saying that there are two large covered bazaars.

Kayseri shopkeepers continued their production and sales activities through representatives such as "sheikh, yiğitbaşı, kethüda" in the direction of Ahi culture in this century and the market price was determined by narh method.

◆ **Kayseri OSB** | F.: Kayseri Büyükşehir Belediyesi Arşivi

Kayseri esnafı bu yüzyılda da Ahilik kültürü doğrultusunda "şeyh, yiğitbaşı, kethüda" gibi temsilcileri vasıtasıyla üretim ve satış faaliyetlerini sürdürdüler. Bu dönemde çarşı–pazar fiyatı narh usulü ile belirlenmekteydi.

Kayseri'de bulunan Güherçile İmalathanesi bu dönem ve sonraki dönemlerin önemli tesislerinden biriydi. Yine kredi veren sayısız küçük kurum ve kişilerin varlığı da dikkat çekicidir.

XVIII. yüzyılda; Osmanlı Devleti hem toprak kaybetmiş hem de ekonomisi bozulmuştur. Kayseri, devletin içinde bulunduğu bu buhranlı dönemden çok etkilendi. Şehirde merkezi otoritenin zayıflığı, ayan ve esnafın gücünü arttırdı. Ekonomik güce sahip bu kişilerin, idari yönden de güçlenmesi halkı korku ve endişeye sevk etmiştir.

Nevşehirli Damat İbrahim Paşa, 1723'te Vezir Hanı'nı yeniden yaptırdı ve ilk başta "kuyumcu, abacı, kumaşçı" gibi dönemin itibar gören esnaflarına dükkan açma izni verdi.

1849'da Kapalı Çarşı'da yangın çıktı ve çarşı onarımdan geçti, yeni dükkanlar ilave edildi. 1884'te Kapalı Çarşı'ya ek olarak Hacı Efendi Çarşısı yapıldı.

1800–1830 yılları arasında dış ticaret Fransa ile, 1830'dan sonra ise İngiltere ile gelişti. Özellikle tekstil malları Kayseri'de büyük ilgi gördü. 1850'li yıllarda Kayserili Rum ve Ermeni tüccarlar yabancı ticaret kuruluşlarıyla

Saltpeter Manufacturing in Kayseri was one of the important facilities of this period and later periods. It is also remarkable that the existence of countless small institutions and people who give credit.

In 18th. Century; The Ottoman Empire lost both land and economic stability. Kayseri was very influenced by this depression period in the state. The weakness of the central authority in the city has increased the fortune of the ayan and the tradesmen. The economic strength of these people, the administrative direction of the people in fear and anxiety as well as the movement have prepared the ground.

Copper brought from the Kozan Mountain in this century was collected in the cellars in Kayseri, and glue production was also carried out while being sent to Istanbul.

Nevşehirli Damat İbrahim Pasha rebuilt the Vezir Inn in 1723 and gave permission to opening of shops at the first time, such as "jeweler, garment seller, clother".

In 1849 a fire broke out in the Grand Bazaar and the bazaar was overhauled and new shops were added. In 1884, Hacı Effendi Bazaar was built in addition to the Grand Bazaar.

Foreign trade between 1800 and 1830 was with France, and after 1830 with Britain. Especially textile goods attracted great interest in Kayseri. In

ortaklık kurup onların himayesine girdiler. İthal mallardan düşük vergi alınması, Kayserili Ermeni ve Rum tüccarları zenginleştirirken Müslüman tüccarları ikinci plana itti.

XIX. yüzyılın sonuna gelindiğinde 60 debbağhane ile Kayseri'de debbağlar önemini korumaya devam etti. Bir diğer sanayi faaliyeti ise dokumacılıktı. Kayseri ve İncesu'da yerel talebi karşılamak üzere, küçük çapta halı dokumacılığı yapılırdı. Başta ipek ve yün halılar olmak üzere kilim, cicim, yazma, yemeni, alaca bez, havlu, keçe için yünlü ve pamuklu üretimi, dericilik, keten tohumu yağı, bağırsak ve boya üretimi vardı. Boya madde üretiminde kullanılan cehri bitkisinin üretimi ve ticareti Kayseri ve civarında 1825–1911 yılları arasında halka göreceli olarak bir refah yaşattı. Kayseri'de üretilen cehri, Osmanlı ülkesinde üretilen cehrinin 2/3'sini oluştururken, kalite olarak en iyisiydi.

1834 yılında, 37 tane "güherçile kârhanesi" vardı ve barut yapımında kullanılan güherçilenin imalatında Kayseri önemli bir yere sahipti. 1864 yılında "Güherçile Fabrika–yı Hümâyunu" Devlet Güherçile Fabrikası haline getirildi. Güherçile fabrika civarındaki topraklardan yöre ahalisince elde edilir ve okkası 2,5–3 kuruştan devlete satılırdı.

Gesi'de işletmecilerinin Rum olduğu bir alçı üretim işletmesi vardı. Faraş köyü yakınında demir bulunmaktaydı ve köylüler bu demiri (yumu-

the 1850s, Kayseri Greek and Armenian merchants formed partnerships with foreign trade organizations and entered into their protection. Taking low taxes from imported goods, while enriching Kayseri Armenian and Greek merchants, pushed Muslim traders to second plan.

By the end of the 19th century with 60 tanners in Kayseri continued to maintain their importance. Another industrial activity is weaving. In Kayseri and İncesu, small carpet weaving was done to meet local demands. There were wool and cotton production, leather, linen seed, oil and paint production for silk and wool carpets, especially for rugs, jewels, scarfs, headscarf, loose cloths, towels and felt. The production and trade of buckthorn plant used in the production of pigments has been relatively prosperous to the public between 1825 and 1911 in and around Kayseri. While the buckthorn produced in Kayseri constituted 2/3 of the buckthorn produced in the Ottoman country, it was the best quality.

In 1834, there were 37 "saltpeter manufacturing" and Kayseri had an important place in the manufacture of the saltpeter used in making gunpowder. In 1864, the "Güherçile Fabrika–yı Humayunu" became the State Saltpeter Factory. This is obtained from the soil around the Saltpeter Plant in the local lands of people and it is sold to the state between 2.5–3 kuruş.

◆ **Mimarsinan OSB** | F.: Kayseri Büyükşehir Belediyesi Arşivi

şak bir demir) eriterek satmaktaydı. Bu yüzden şehirde çok sayıda demirci, tenekeci ve bakırcı dükkanları vardı.

XIX. yüzyıl sonu XX. yüzyıl başında diğer bir ekonomik gelişme, bankacılık alanında oldu. Sermayesi Kayseri kazasında her çift öküzden alınan 15 kuruşluk vergiden elde edilerek tarımla uğraşanlara destek amacıyla Ziraat Bankası açıldı ve zamanla köylülerden başka diğer gruplar da yararlandı. Osmanlı Bankası'nın bir şubesi, Kayseri'ye 1910 yılında açıldı.

Devletin, köylüleri tefecilerin elinden kurtarmak için açtığı Ziraat Bankası, çiftçiye yeterince yardımcı olamadı. (Şehrin ticaretini elinde tutan Gayrimüslümler, çiftçiye büyük faizlerle borç veriyorlardı) Bu gelişmeler karşısında Türk girişimciler bir araya gelerek, 1911 yılında "İslam Suhulet Şirketi"ni ve "Kayseri Terakki Maarif Kitapçı Şirketi"ni kurarak milli ekonominin ilk temellerini attılar.

In Gesi there was a gypsum production operation where the operators were Greek. There was iron near Faras village and the villagers were selling it by melting this iron (soft iron). Because of this, there were many blacksmiths, tinkers and copper shops in the city.

Another economic development in the beginning of the 19th century and the beginning of the 20th century was in the field of banking. Ziraat Bank was opened in order to support those who worked agriculture by obtaining a tax of 15 kuruş taken from each pair of oxen in the capital Kayseri, and other groups other than the villagers were used in time. A branch of the Ottoman Bank opened in Kayseri in 1910.

The Ziraat Bank, which the state has opened to get rid of the peasants' moneylenders, has not helped enough farmers. In the face of these developments, Turkish entrepreneurs came together to establish the "Islam Suhulet

Kayseri Mutasarrıfı Zekai Bey'in girişimiyle "Meclis–i Umumiyye–i Liva Köy İktisat Bankası" adında köylülerden zahire toplanarak bir şirket oluşturuldu. 1918 yılında Osmanlı Devleti'nin köylüden zahire toplanarak şirket kurmayı yasaklaması üzerine "Kayseri Çiftçiler Bankası Ortaklığı Anonim Şirketi" adıyla 1920'de tekrar kuruldu. Kurtuluş Savaşı'ndan sonra tekrar faaliyete geçirilmeyen şirket, 1928'de kapatıldı.

Kayseri Ticaret ve Sanayi Odası ilk olarak 1896 yılında kuruldu ama 1906 yılına kadar faaliyette bulunmadı.

XX. yüzyıl başında Kayseri'de ihracatta pastırma birinci sıradaydı ve şehirde sekiz fabrika üretim yapıyordu. Yün ticareti önemli bir yere sahip olup pastırmadan sonra ikinci sırayı almaktaydı. Yün daha çok Avrupa'ya ihraç edilirken, pastırma yurt içine satılıyordu.

Company" and the "Kayseri Terakki Maarif Bookstore Company" in 1911 and set the foundations of the national economy first.

Kayseri entrepreneur Zekai Bey initiated the "Meclis–i Umumiyye–i Liva Köy İktisat Bankası", a group of villagers gathered to form a company. However, in 1918 the Ottoman State was rebuilt in 1920 under the name of "Kayseri Farmers' Bank Partnership Incorporation Company" on the ground that the villagers had to gather and form a company. However, after the War of Independence the company could not get to operation again and was closed in 1928.

The Chamber of Commerce and Industry of Kayseri was first established in 1896 but operated not until 1906.

At the beginning of the 20th century, pastramy was first in exports in Kayseri and eight factories were producing in the city. The wool trade has

Ülke ekonomisine katkı sağlayan halıcılık, Kayseri'de gittikçe gelişen bir sektör haline geldi. Dericilik de önemli sektörlerin arasındaydı. Kayseri'nin diğer ihraç ürünleri arasında şunlar vardı:

Kitre (zamk), cehri, çekirdek içi, yonca tohumu, salep, afyon, haşhaş tohumu, çöğen kökü, iç yağı, sade yağ, bezir, buğday, çavdar, arpa, fasulye, zeğrek, yumurta, ceviz, kuru vesair yapılmış gönler, yün ipi, bağırsak, balmumu, güherçile, soğan, sarımsak.

XX. yüzyılın başından itibaren iyi kazanç getiren güherçile, cehri ve debbağcılık artık eski önemini kaybetmiştir.

1921 yılında türünün tek örneği olan İspirto İmalathanesi açılmış ve Sivas Oteli'nin bir bölümünde faaliyetini sürdürmüştür.

1924–1925 Türk Ticaret Salnamesi'nde şehirde dükkan, fırın, mağaza, hamam, cami, kilise, çeşme, hastane, kışla sayısı verilirken Askeri Mensucat Fabrikası, Müstahzarat Fabrikası, Yerli Bez Dokuma Fabrikası, Un Fabrikası (3 adet), Yerli dokuma imalathaneleri, halı imalathaneleri (4 adet) olduğu belirtilir. Bunun yanında Ziraat Bankası şube ve sandıkları, Osmanlı Bankası Milli Anonim Şirketi, Bünyan İplik Fabrikası Anonim Şirketi de kayıtlarda mevcuttur.

Tayyare Fabrikası (1926'da açıldı ve 1950'den itibaren Hava İkmal ve Bakım Merkezi oldu), 1935'te Kayseri Sümer Pamuklu Mensucat Fabrikası ve daha sonra faaliyete geçen Anatamir Fabrikası Kayseri sanayisi için adeta bir okul oldu. Kayseri'de ikinci kuşak (1950–1980) sanayicilerinin büyük çoğunluğu, bu fabrikalardan yetişti.

1923–1930 yılları arasında uygulanan "Liberal ekonomi" politikaları sonucunda; 1926'da Türkiye'nin ilk özel şirketi olan "Kayseri ve Civarı Elektrik Türk A.Ş." tarafından elektrik üretmek amacıyla kurulan Bünyan Hidroelektrik Santrali, 1924 Bünyan Halı İpliği Fabrikası (özel sektör) 1932 yılında yerli girişimciler tarafından kurulan, günümüzde de faaliyetini sürdüren modern anlamda Kayseri'nin ilk un fabrikası özelliğini taşıyan Değirmencilik İşletmesi'yle Kayseri'de önemli üç özel sektör yatırımına tanık olmaktayız.

Bu dönemde başlıca ihraç ürünleri; halı, kilim, pastırma, sucuk, buğday, arpa, çavdar, yonca tohumu, fasülye, nohut, mercimek, cehri, kitre, bal, balmumu, haşhaş, koyun, keçi, kavurma, pekmez, kuru meyve, kavun, karpuz, deri, bağırsak, don yağı, tiftik yapağı, keçi kılı, battaniye, yünlü kumaş, kaput bezi, acı çekirdek ve av derileridir.

1950–1960'lı yıllarda özel sektör yatırımları olarak Birlik Mensucat Fabrikası, Orta Anadolu Mensucat Fabrikası ve yarı kamu nitelikli Şeker Fabrikası sayılabilir. 1950'den sonra Kayseri sanayisinde özel sektörün ağırlığı giderek arttı. 1960'dan sonra Taksan ile Çinkur (özel hisseler de var) dışında İmalat Sanayisi'nde kamu yatırımı pek görülmez.

1950'lerde Küçük Sanayi Sitesi ya da Eski Sanayi Bölgesi'nin kuruldu. 1963'te Kayseri Ziraat Odası, 1965'te Ticaret Borsası, 1966'da Kayseri Sanayi Odası, 1967'de Kayseri Anadolu Fuarı açıldı. 1968'de pek çok özel banka şubesinin yanında, Merkez Bankası Kayseri Şubesi açıldı. 1970'li yıllardan itibaren imalat sanayinin çeşitlendiğini ölçeklerin büyüdüğünü, fabrikasyon üretime geçildiğini, çoğunun tüzel kişilik kazandığını görmekteyiz.

an important place and it takes the second order after the pastramy. While wool was exported to Europe, pastramy was exported to the country.

Carpet weaving contributing to the country's economy has become a growing sector in Kayseri. Leather was among the most important products. Other exported products of Kayseri were: buckthorn, sunflower seeds, corn, kernel, alfalfa seed, salep, opium, poppy seed, çöğen root, inner oil, plain oil, bezir, wheat, rye, barley, beans, fennel, eggs, walnuts, wool rope, intestines, beeswax, saltpeter, onion, garlic.

From the beginning of the 20th century, saltpeter, buckthorn and tanners which brought much money before have lost their former significance.

In 1921, the only example of its kind, the Spirit Manufacturing, was opened and operated in a part of the Sivas Hotel.

1924–1925 city records give the number of bakery, shop, bath, mosque, fountain, hospital, military station numbers and it is stated that there are Military Textile Factory, Manufacture Factory, Local Fabric Weaving Factory, Flour Factory (3 in total), Domestic Weaving Manufacture, And carpet manufacturing (4 in total). In addition, Ziraat Bank branches and funds, Ottoman Bank National Incorporated Company and Bunyan Yarn Factory Incorporated Company have also been recorded.

Tayyare factory (opened in 1926 and has been Air Supply and Maintenance Center since 1950), Kayseri Sümer Cotton Textile Plant in 1935 and later Anatamir Plant which became operational became a school for Kayseri industry. The majority of the second generation (1950–1980) industrialists in Kayseri came from these factories. Working in these industrial establishments brings a privilege to the people.

As a result of "liberal economic policies" applied between 1923–1930; Bunyan Hydroelectric Power Plant, 1924 Bunyan Carpet Yarn Plant (private sector), which was established by the first privately owned company of Turkey in 1926 to produce electricity by "Kayseri and Civari Elektrik Türk A.Ş.", were established by domestic entrepreneurs in 1932, we are witnessing three important private sector investments in Kayseri with the milling operation which is the first flour mill of Kayseri in modern sense.

Main export products in this period; carrot, kilim, pastramy, sausage, wheat, barley, rye, clover seed, bean, chickpea, lentil, bowel, frost, mohair, goat hair, blanket, woolen fabric, bonnet cloth, bitter seed, hunting skin.

In the years 1950–1960, as private sector investments, Birlik Mensucat Factory, Orta Anadolu Mensucat Factory and semi–public quality Sugar Factory. After 1950, the weight of the private sector in Kayseri's industry increased gradually. After 1960, except for Taksan and Çinkur (there are private shares), there is not much public investment in Manufacturing Industry.

Establishment of small industrial site or old industrial zone in 1950, Kayseri Chamber of Agriculture in 1963, Trade Exchange in 1965, Kayseri Chamber of Industry in 1966 and Kayseri Anatolia Fair in 1967 were opened. In 1968, besides many private bank branches, the Central Bank Kayseri Branch opened. From the 1970s onwards, we see that the manufacturing industry has diversified, scaled up, fabrication has been overtaken, and most of them have gained a legal entity.

In the 1970s, the metal goods–machinery industry was in the first place followed by the textile and food industry.

1970'li yıllarda metal eşya–makine sanayi birinci sırada iken bunu dokuma ve gıda sanayi takip etmiştir.

1980'li yıllarda ekonomi politikasının değişimi ve 1985 sonrası uygulanan teşvik sistemi, çok sayıda büyük işletmelerin artışı; sanayinin, ticaretin ve doğal olarak ekonominin hızla gelişmesine sebep oldu.

Kayseri Organize Sanayi Bölgesi'nin kurulması, alt yapısının tamamlanması, 1989 yılında bu bölgeye teşvik sistemi içerisinde "İkinci Derecede Kalkınmada Öncelikli Yöre" statüsünün verilmesi, Kayseri'de büyük işletme sayısının artmasına sebep oldu.

Bugün Kayseri, geçmişinde ve bu gününde esas itibariyle ticaret ve sanayi sektörleriyle önem arz eden bir il olup; enerji, imalat ve madencilik alt sektörleri itibariyle ele alınabilir. Coğrafi özellikleri ve tarihi birikimiyle her devirde ticaret ve sanayinin gelişmesine müsait bir yerleşim yeri olmuştur. Şehrin çok farklı medeniyetlere ev sahipliği yapması, toplumsal hayatının farklı kültürlere açık olması, ekonomik hayatın hep canlı kalmasını sağladı. Farklı medeniyetlerden dünya standartlarında yaşam tarzı öğrenen Kayserili Türk Müslüman Medeniyeti'nin öncelikleriyle de şehrin gelişmesini ve bugünkü müteşebbis insan tipinin oluşmasını sağladı.

KAYSERİ SANAYİSİ

1990'lardan bugüne Anadolu'nun yaşadığı değişimden, ekonominin dinamikleşmesinden, bu dinamizmin yarattığı "yeni orta sınıf" olgusundan söz edilirken, değişim sürecini simgeleyen "*Anadolu Kaplanları*" kavramına referans gösterilen ve akla ilk gelen yerlerden birisi Kayseri'dir.

Kayseri, küresel rekabette ayakta kalmayı başarmak için devlet desteğinden ziyade, teknoloji alanındaki gelişmeleri takip etmiş ve öz kaynaklara dayalı girişimciliği ön plana çıkarmış; bu süreçte de dayanışma ve yardımlaşma gibi muhafazakar değerlere sahip çıkmayı benimsemiştir. Bu açıdan bakıldığında; tarihte Ahiliğin merkezi olarak bilinen bölgede bugün yaşanan hızlı kalkınmada girişimcilik ruhu ve ticari zekanın yanında, hayırseverlik ve yerel değerlerin de rolünü hesaba katmak gerekir.

Kayseri, Yozgat, Sivas gibi illerin de ekonomilerini olumlu yönde etkileyen Kayseri'yi sadece kentsel ölçekte yıldızı parlayan bir mekan olarak değil, aynı zamanda bir kent havzası ya da bir bölgesel kent ekonomisi olarak görmek gerekir.

Kayseri sanayi üretimi temel olarak Kayseri OSB, İncesu OSB, Mimarsinan OSB olmak üzere 3 organize sanayi bölgesinde ve Kayseri Serbest Bölgesi'nde yapılmaktadır. Kayseri sanayi üretiminin esas merkezi, şehir merkezine 15 km mesafede, 22 milyon m² alan üzerine kurulu olan ve ölçek olarak Türkiye'nin en büyük organize sanayi bölgesi konumunda olan Kayseri Organize Sanayi Bölgesi'dir.

1976 yılında kurulan Kayseri OSB, 1,175 fabrika, 70 bin çalışan, yaklaşık 25 bin araç giriş-çıkışı ile ülkemizdeki 300 civarındaki OSB'ler arasında yatırım, üretim, istihdam ve ihracat ile ilk 10 sırada yer alan, lokomotif konumuna önemli üretim ve cazibe merkezlerinden biridir.

The change of economic policy in the 1980s and the post–1985 incentive system led to the rapid growth of the industry, trade and economy naturally, with the increase of many large enterprises.

The establishment of the Kayseri Organized Industrial Zone and the completion of its substructure and the granting of the "Priority Region in Second Grade Development" status within the incentive system in 1989 resulted in a large number of large enterprises in Kayseri.

Today Kayseri is a province that is important in the past and on this day mainly with trade and industry sectors and can be considered by energy, manufacturing and mining sub–sectors. With its geographical features and historical accumulation, it has become a residential area suitable for trade and industrial development at every period. The fact that the city is home to very different civilizations and that its social life is open to different cultures has made the economic life always alive.

Kayseri people who learned world–class lifestyles from different civilizations enabled the development of the city with the priorities of the Turkish Muslim civilization and the formation of today's entrepreneur human type.

KAYSERI'S INDUSTRY

Kayseri is one of the first places that comes to mind while talking about the "new middle class" and referred to the concept of "Anatolian Tigers", which symbolize the process of the transformation and economic dynamism since the 1990's.

Kayseri has principally followed the developments in the field of technology and managed an entrepreneurship based on the own funds, in order to survive in the global competition rather than depending on the government's support. Hence, the city embraced the conservative values such as solidarity and contribution. From this perspective, in this region known as the center of Ahi-order in the history, the entrepreneurship spirit and business intelligence accompanied the local values and charitableness for the rapid development of the city.

While affecting positively the economies of other cities such as Yozgat and Sivas, Kayseri is not observed as a shining star on the urban scale, but also as a city basin or a regional urban economy.

Kayseri industrial production carried out in 3 organized industrial zones, namely Kayseri Organized Industrial Zone (OSB), İncesu OSB, Mimarsinan OSB, and Kayseri Free Zone. Kayseri Organized Industrial Zone, as the city's main industrial production center, is the largest organized industrial zone in Turkey, occupies an area of 22 million m², located 15 km away from the city center.

Established in 1976, Kayseri OSB is one of the most significant productions and attraction centers in the region, with its 1,175 factories, 70 thousand employees, approximately 25 thousand vehicles visiting. Kayseri OSB ranks among the top 10 in terms of investment, production, employment, and exports capacity among around 300 Organized Industrial Zones in our country.

The Kayseri Free Zone (KAYSER) is located on the 15th kilometer away from Kayseri-Ankara highway at the end of the Kayseri OSB, at the midpoint

Kayseri OSB'nin bitişiğinde, Kayseri-Ankara karayolunun 15. kilometresi üzerinde, Adana-Ankara kara ve demiryolu bağlantılarının orta noktasında, havaalanına 15 km uzaklıkta 6,905,000 m²'lik bir alan üzerinde 1998 yılında faaliyete başlayan Kayseri Serbest Bölgesi yer almaktadır (KAYSER).

Türkiye'nin en geniş serbest bölgesi konumunda olan KAYSER, 4,100 kişiye istihdam sağlamaktadır. Bölgenin en önemli tesisleri; ofis büro mobilyaları, sac boru ve profil, elektrostatik toz boya, yatak-baza, dayanıklı tüketim malları, alüminyum iletken tel tesisleri, beyaz eşya üretim fabrikası gibi üretim ağırlıklı tesislerden oluşmaktadır.

Bütün bu sanayi bölgelerinde yapılan üretim geneli değerlendirildiğinde, Kayseri'nin oldukça gelişmiş ve çeşitlenmiş bir üretim yapısına sahip olduğu görülür.

KAYSO verilerine göre; Kayseri'nin geleneksel olarak güçlü olduğu metal eşya sektörünün imalat sanayiinde başı çektiğini, onu mobilya ve ağaç eşya sektörünün izlediği görülür. Metal eşya sektörü, Kayseri'de ilk gelişen imalat sektörlerinden birisidir. 1950'li yıllardan itibaren basit teknoloji ve el emeği ile elektrikli fırın, alüminyum mutfak eşyaları, yayık ve soba üretimine başlanmış, daha sonra emaye soba ve mutfak eşyalarının üretimine geçilmiş, özellikle son dönemde çelik kapı, metal mobilya (ofis mobilyaları, raf vb.) üretimi öne çıkmıştır. Yurt dışına yapılan ihracatın

of the Adana-Ankara land and railroad, and 15 km away from the airport and covering an area of 6,905,000 m².

As being the largest free trade zone in Turkey, KAYSER employs 4,100 people. The most significant facilities of the region manufacture following items office furniture, sheet metal pipe and profile, electrostatic powder paint, bed base, bed, durable consumer goods, aluminum conductive wire facilities, white goods production factory.

It is observed that Kayseri has a highly developed and diversified production structure if we consider all the production in these industrial zones.

It is observed that Kayseri has a highly developed and diversified production structure if we consider all the production in these industrial zones. The metalsmith sector is one of the first manufacturing sectors in Kayseri. Since the 1950s, the producers started to manufacture or crafted electric ovens, aluminum kitchenware, churns and stoves with simple technology, then they started to manufacture the enamel stoves and kitchenware, particularly steel doors, metal furniture (office furniture, shelf etc.) production has been very popular later on. A significant portion of exports consists of copper wire, steel wire, steel spring, steel rope, etc.

In the wood furniture sector, home and office furniture such as sofas, armchairs, panel furniture are dominant. In recent years, Kayseri became a furniture-manufacturing center in Turkey since it manufactures 70% of the

◆ **Türkiye'nin en geniş serbest bölgesi konumunda olan KAYSER, 4,100 kişiye istihdam sağlamaktadır**

önemli bir bölümünü; bakır tel, çelik tel, çelik yay, çelik halat vb. üretiminden kaynaklanmaktadır.

Ağaç eşya sektöründe ise kanepe, koltuk, panel mobilya gibi ev ve ofis mobilyaları başı çekmektedir. Son yıllarda bir mobilya üretim merkezi haline gelen Kayseri'de, Türkiye'deki üretimin %70'i yapılmaktadır. Bu sektörde hem eğitimli bir işgücü, hem de yan sanayi oluşmuş durumdadır.

Kayseri, Türkiye'deki önemli tekstil üretim merkezlerinden birisidir. Gerek dokumacılık gerekse iplik ve kumaş üretimi alanlarından çok ciddi bir tarihi tecrübesi bulunmaktadır. Şehir, 1990'lardan beri denim kumaş alanında Levi's, Wrangler, Rifle Diesel ve Mavi gibi dünyadaki önemli birçok kot firmalarının tedarikçisi durumuna gelmiştir. Örneğin; 2005 yılında 100 tanesi dünyanın önde gelen jean markalarına satılan yıllık 300 prototip üzerinden üretim gerçekleştiren Orta Anadolu Mensucat Fabrikası'nın yıllık jean üretim kapasitesi, dünya toplam üretiminin %1'ini oluşturan 45 milyon m²'ye ulaşmış durumdadır.

Diğer taraftan, mobilya sanayiinin gelişmesine paralel olarak, son dönemlerde koltuk ve kanepe kumaşı, döşemelik kumaş, keçe, elyaf, yatak kumaşı gibi sektörlerde de ciddi bir yan sanayi oluşumu göze çarpmaktadır.

El halısında üretim azalmakla birlikte, Atlas Halı Fabrikası ile başlayan makine halısı üretimi Saray Halı, Atlantik Halı gibi birçok fabrika tarafından devam ettirilmektedir. KAYSO verilerine göre; Avrupa'da teknik üretiminde 1. sıradayken, Kayseri Türkiye'nin 8. büyük tekstil ihracatçısıdır.

Son zamanlarda giderek gelişen sektörlerden birisi de, kimyasal plastik ürünler ve tanıtım malzemeleridir. Poşet, ambalaj naylonu, PVC ambalaj malzemeleri gibi sektörler gelişirken, asıl atak 2000'li yılların başında toz ve sıvı deterjan sektöründe yapılmıştır.

Kayseri denince akla gelen sucuk ve pastırmada beklenilen ölçekte markalaşma sağlanamamıştır. Çok yakın zamana kadar, Kayseri'nin ulusal pazarda tanınan bir pastırma veya sucuk markası yoktu. Üretim daha ziyade yerel ve geleneksel yöntemle yapılırken, son yıllarda hem yurt içi, hem de yurt dışı pazarlarda bir üretim ve pazarlama hamlesi göze çarpmaktadır.

Türkiye'nin en yüksek kapasiteli şeker fabrikası olma özelliğine sahip Kayseri Şeker Fabrikası, gıda sektöründe kentin en dinamik aktörü durumundadır.

Bunun dışında bölgeden elde edilen hammaddeye dayalı gıda sanayiinin de oldukça eski bir geçmişi vardır. Un, makarna, irmik, bisküvi, meyve suyu gibi ürünler üretilirken, öte yandan et ve yumurta tavukçuluğu, süt ve süt ürünleri imalatı da yapılmaktadır.

Elektrikli ev aletleri alanında 1950'lerden beri üretim yapılmakta olup, 1974'te HES Kablo'nun kurulmasıyla haberleşme, elektrik, elektronik iletişim kablolarına dayalı bir ihracat söz konusu olmuştur.

Sektörel payı fazla olmayan makine üretimi genellikle bölgedeki tarımsal üretiminin ve sanayi kuruluşlarının talepleri doğrultusunda bakım ve onarım ihtiyaçları ekseninde şekillenmiştir.

Kayseri maden yönünden zengin bir il sayılabilir. Ancak 2000'li yıllara kadar hem Türkiye, hem de Kayseri'de madencilik alanında bir ilerleme sağlanamamıştır. Kayseri ekonomisi açısından en önemli maden çinkodur.

furniture production in Turkey. In this sector, both an educated workforce and a subsidiary industry have been formed.

Kayseri is one of the most significant textile production centers in Turkey. The region has a serious historical experience in weaving and the production of yarn and fabric. Since 1990, the city has become a denim fabric's supplier of many of the most significant jeans companies in the world such as Levi's, Wrangler, Rifle, Diesel, and Mavi. For example; Orta Anadolu Mensucat Factory produces 300 prototypes annually and 100 of them were sold to the world's leading jean brands in 2005. The annual jean production of the company reaches 45 million m², which constitutes 1% of the world's total production.

On the other hand, in parallel with the development of the furniture industry, the formation of a serious subsidiary industry is also very dominant for the sectors that manufacture the seat and sofa cloth, upholstery fabric, felt fiber, and bedding.

Although the production of hand-made rug decreases, the production of machine carpets that started with Atlas Carpet Factory continues with many factories such as Saray Carpet and Atlantik Carpet. According to KAYSO data; while Europe leads the technical production, Turkey is the 8th largest textile exporter.

One of the increasingly developing sectors in recent years is the chemical plastic products and promotional materials. While the sectors such as bags, packaging nylon, PVC packaging materials are developing, the main production started with a sector of powder and liquid detergent at the beginning of 2000's.

Although the first thing that comes to mind when speaking about Kayseri is the pastrami and sujuk, the branding hasn't been successful as it was expected. Until very recently, Kayseri had no sujuk or pastrami brand known nationally. While the production is mostly done with local and traditional methods, in recent years, there has been a production and marketing initiative for both domestic and foreign markets.

Kayseri Sugar Factory, as being the sugar factory with the highest production capacity, is the city's most dynamic actor in the food industry.

Apart from that, the food industry based on the raw materials obtained from the region is also quite old. Products such as flour, pasta, semolina, biscuits, fruit juice are produced while meat and egg poultry, milk and dairy products are also produced.

Domestic appliances are produced since the 1950s, and in 1974 HES Cable was established to export the electrical, electronic and communication cables.

Machinery production, which does not have a large share as a sector, is mainly shaped by the needs of the agricultural production in the region and the industrial companies in terms of maintenance and repair.

Kayseri is a rich city in terms of mine. However, until the 2000s, there wasn't any progress in mining In Kayseri and in Turkey. The most significant mineral is the zinc in terms of Kayseri economy. In 1968, a publicly traded company Çinkur A.Ş. was established on a 1,800 decare land on Kayseri-Adana highway for zinc production. Çinkur, which was privatized in 1996, continued to produce until 1999 and was sold to the private sector in 2004. The factory, which has not been operational for 5 years, has been reprocessed with necessary maintenance and repair due to the increase of zinc prices in the world.

1968 yılında çinko üretimi için Kayseri-Adana karayolu üzerinde 1,800 dekarlık bir arazi üzerinde halka açık anonim şirket olarak Çinkur A.Ş. kurulmuştur. 1996 yılında özelleştirilen Çinkur, 1999 yılına kadar üretme devam etmiş, 2004 yılında özel sektöre satılmıştır. 5 yıl çalışmayan fabrika, dünyada çinko fiyatlarının yükselmesinden dolayı gerekli bakım ve onarımı yapılarak tekrar üretime geçirilmiştir.

TEKNOPARK

Erciyes Teknopark 2007 yılında faaliyetlerine başlamış, Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanunu'na tabi olarak faaliyet gösteren bir Teknoloji Geliştirme Bölgesi'dir. Bölgenin yönetiminden sorumlu tüzel kişilik olan Erciyes Teknopark A.Ş., Erciyes Üniversitesi, Abdullah Gül Üniversitesi, Nuh Naci Yazgan Üniversitesi, Kayseri Organize Sanayi Bölgesi; Kayseri Ticaret Odası ortaklığı ile hizmet vermektedir.

Teknoparklar; üniversiteler / araştırma kurumları ve sanayi kuruluşlarının aynı ortam içerisinde araştırma, geliştirme ve inovasyon çalışmalarını sürdürdükleri, birbirleri arasında bilgi ve teknoloji transferi gerçekleştirdikleri; organize araştırmalar ve iş geliştirme ekosistemleridir.

Erciyes Teknopark; teknopark yönetimi, teknoloji transfer ofisi hizmetleri, nitelikli ön kuluçka ve kuluçka hizmetlerini sunmaktadır. Avrupa birliği IPA Projesi, Avrupa İşletmeler Ağı, Tübitak 1,513 TTO Desteği, Tübitak 1,512 Uygulayıcı kuruluş Projelerini başarıyla yürütmektedir.

Erciyes Teknopark bugün itibariyle 180'den fazla işletmeyi ve kuluçka firmasını bünyesinde barındırmaktadır. Katma değeri yüksek, ihracat potansiyeli bulunan ürünlerin geliştirildiği Erciyes Teknopark'ta 300'den fazla Ar-Ge Projesi aktif olarak yürütülmektedir. Tarihsel girişimcilik kültürü taşıyan Kayseri'de, girişimcilerin eğitimi ve başarılı işletmelere dönüşümü için Sera adlı önemli bir ön kuluçka programı yine Teknopark'ta yürütülmektedir.

Erciyes Teknopark, TÜBİTAK tarafından desteklenmeye hak kazanan ilk 20 TTO arasına girerek, bölgenin en büyük Teknoloji Transfer Ofisini kurmuştur. Erciyes Teknoloji Transfer Ofisinde (ETTO) proje destekleme ve rehberlik faaliyetleri, üniversite-sanayi işbirliği faaliyetleri, kuluçka hizmetleri, patentleme, patent araştırma ve teknoloji pazarlama hizmetleri sunulmaktadır.

TECHNOPARK

Erciyes Technopark is a Technology Development Zone, which started its activities in 2007 and operates based on the Technology Development Zones Law. Erciyes Teknopark A. Ş, which is the legal entity responsible for the management of the region, operates in cooperation with Erciyes University, Abdullah Gül University, Nuh Naci Yazgan University, Kayseri Organized Industrial Zone and Kayseri Chamber of Commerce.

Technoparks constitute the organized research centers and business development ecosystems for the universities/research institutes and industrial establishments to carry out research, development and innovation studies in the same environment, where they can transfer knowledge and technology among each other.

Erciyes Technopark provides technopark management, technology transfer office services, qualified pre-incubation and incubation services. The Technopark successfully implements European Union IPA, European Business Network, TUBITAK 1513 TTO (Technology Transfer Offices Support) Support, TUBITAK 1512 Implementing Agencies Projects.

Erciyes Teknopark now includes more than 180 companies and incubation companies. More than 300 R&D projects are actively carried out in Erciyes Teknopark, where products with high value and with high export potential are developed. In Kayseri, which owns a historical entrepreneurial culture, a significant pre-incubation program called Sera is carried out in Teknopark for the training of the entrepreneurs and for the transformation to the successful businesses.

Erciyes Teknopark has been selected among the first 20 TTOs, which were granted support from TUBITAK. Hence, Erciyes Teknopark established the biggest Technology Transfer Office of the region. Project support and guidance activities at Erciyes Technology Transfer Office (ETTO), university-industry cooperation activities, incubation services, patenting, patent research and technology marketing services are provided.

ASPİLSAN ENERJİ

1974 yılında Kıbrıs Barış Harekâtı sonrası yaşanan tecrübelerden yola çıkılarak ASELSAN'ın ihtiyaçlarını gidermeye yönelik kurulan ASPİLSAN Enerji, her türlü Nikel-Kadmiyum, Nikel-Metal Hidrit, Lityum-İyon, Lityum Polimer Pil ve Bataryalar ile yakıt pili, şarj cihazları, pil/ batarya laboratuvar test sistemleri, her cins akü ve benzeri ihtiyaçlar için üretim yapmaktadır. Savunma sanayi ve özel sektör taleplerini karşılamak için 02 Nisan 1981 tarihinde Kayseri Organize Sanayi Bölgesinde 2.830 m²'si kapalı olmak üzere toplam 16.000 m²'lik bir alan üzerinde hizmet vermeye başlamıştır. Kayserili hayırseverlerin bağışlarıyla kurulmuş olan ASPİLSAN Enerji, zaman içinde enerji çözümleri ile ilgili üretim ve proje geliştirme yetenekleri kazanmıştır. Yeni binası 2021 yılı itibarıyla Kayseri Mimarsinan Organize Sanayi Bölgesinde 25.000 m²'si kapalı olmak üzere 24.000 m²'lik alan üzerine inşa edilen firma, Avrupa'nın ve Türkiye'nin ilk Lityum İyon Silindirik Pil Üretim Tesisi ile lityum iyon pillerin yerli üretimini sağlamak konusunda ulusal düzeyde dışa bağımlılığı azaltmayı hedeflemiştir.

ASPILSAN ENERJI

ASPİLSAN Enerji, which was founded with respect to the experiences of 1974 Cyprus Peace Operation to meet the needs of ASELSAN, offers several types of Nickel-Cadmium, Nickel-Metal Hydride, Lithium-Ion, Lithium Polymer Cells and Batteries, fuel cells, chargers, battery/cell laboratory test systems, accumulators, and similar needs. In order to meet the demands of the defense industry and the private sector, it started to serve on a total area of 16.000 m², of which 2,830 m² is closed, in Kayseri Organized Industrial Zone on April 02, 1981. Owing to the donations of the benefactors from Kayseri, it has gained production and project development capabilities related to energy solutions throughout the following years. The company, with its new building built on an area of 24.000 m², of which 25.000 m² is closed, in Kayseri Mimarsinan Organized Industrial Zone as of 2021, aims to reduce the dependency on foreign markets by providing domestic production of lithium ion batteries with the first Lithium Ion Cylindrical Battery Production facility of Europe and Turkey.

KAYSERİ YENİLENEBİLİR ENERJİ POTANSİYELİ

Son yıllarda sanayileşme, nüfus artışı, teknolojik gelişmeler ve yaşam standardının artması ile birlikte enerjiye olan ihtiyaç her geçen gün artmaktadır. Dünyada ve ülkemizde enerji üretiminde en çok fosil kökenli yakıtlar kullanılmaktadır. Fakat fosil kökenli yakıtlar birçok çevresel probleme neden olmaktadır. Fosil yakıtların kullanılması sonucunda, karbondioksit (CO_2), metan (CH_4), azot oksit (N_2O) ve kloroflorokarbon (CFC) gibi gazlar oluşmaktadır. Bu zararlı gazlar hem havayı kirletmekte hem de küresel ısınmayı artırmaktadır. Ayrıca fosil kaynakların rezervleri sınırlıdır ve yakın gelecekte tükenecektir.

KAYSERI'S RENEWABLE ENERGY POTENTIAL

The demand for energy has been rising steadily in recent years due to industrialization, population growth, technological advancements, and rising living standards. Fossil fuels are mostly used in energy production in the world and in our country. Fossil fuels, however, contribute to a host of environmental issues. Gases like carbon dioxide (CO_2), methane (CH_4), nitrous oxide (N_2O), and chlorofluorocarbon (CFC) are created as a result of the use of fossil fuels. These toxic gases both pollute the air and increase global warming. Moreover, there are only a finite number of fossil resource reserves, and they will soon run out.

Güneş Enerjisi Potansiyeli

Türkiye'nin güneş enerji potansiyeli atlası incelendiğinde Güneydoğu Anadolu, Akdeniz ve Doğu Anadolu Bölgeleri'nin ön plana çıktığı görülmektedir. Kayseri'nin güneşlenme süreleri ve global radyasyon değerleri dikkate alındığında oldukça yüksek potansiyele sahip olduğu görülmektedir.

Kayseri ilinin güney kesimleri; Pınarbaşı, Hacılar, Yahyalı, Sarız, Develi ve Tomarza'nın bazı kesimleri güneş enerjisi açısından yüksek potansiyele sahiptir. Bu ilçelerin toplam güneş radyasyon değerlerinin 1650-1750 KWh/m2-yıl arasında değiştiği görülmektedir. Kayseri'nin özellikle yaz aylarında güneş ışığını daha fazla alması nedeniyle güneş enerjisinden elektrik üretimi en fazla yaz aylarında yapılır. Üretilen enerjinin fazlası depolanarak güneş enerjisinden kış aylarında da yararlanılabilir.

Güneş Enerji Santralleri	Kurulu Güç (MW)	Türkiye Güneş Enerjisi Kurulu Gücü İçindeki Oranları (%)
Kayseri Çiftlik Güneş Enerji Santrali	8,40	0,990
Edikli GES	10	
Entar Enerji Güneş Enerjisi Santrali	8,00	0,943
Kayseri OSB Güneş Enerji Santrali	50	0,707
Erciyes Enerji Üretim Güneş Enerji Santrali	4,00	0,471
Has Çelik Güneş Enerji Santrali	4,43	0,522
Kayseri Şeker Fabrikası Güneş Enerji Santrali	1,43	0,168
Ventis Solar Park	7,92	

Rüzgâr Enerjisi Potansiyeli

Kayseri İlinin kurulabilecek rüzgâr gücünün toplam 1.885,28 MW olduğu verilmiştir.

Rüzgâr Enerji Santralleri	Kurulu Güç (MW)	Türkiye Rüzgâr Enerjisi Kurulu Gücü İçindeki Oranları (%)
Kayseri Yahyalı Rüzgâr Santrali	83	1,44
Aksu Rüzgâr Santrali	80	1,25
Sancak Rüzgâr Santrali	53	0,91
Kurtkaya Rüzgâr Santrali	45	0,78
Zincirli Rüzgâr Santrali	12	0,21

Hidroelektrik Enerjisi Potansiyeli

Kayseri, Kızılırmak ve Yeşilırmak su havzaları içinde yer almaktadır. Kızılırmak Sivas İl sınırları içinde doğmakta, Sivas ve Kayseri illerini geçtikten sonra Yozgat'ın batısından Karadeniz'e yönelmektedir. Her iki ırmak da içinden geçtiği bölge illerinden doğan çok sayıda dere ve akarsuyu içine alarak Karadeniz'e dökülür. Bu bağlamda Kayseri'nin de hidroelektrik potansiyeli açısından zengin olduğu söylenebilir.

Hidroelektrik Enerji Santralleri	Kurulu Güç (MW)	Türkiye Hidroelektrik Enerji Santrali Kurulu Gücü İçindeki Oranları (%)
Yamula Barajı HES	100	0,374
Çamlıca1 HES	84	0,314
Çamlıca 3 HES	27,6	0,103
STS-1 Regülatörü ve HES	11	0,041
Bahçelik HES	4,17	0,015
Molu HES	3,25	0,012
Bünyan HES	1,36	0,0051
Kayseri Akıncı HES	6,16	

Solar Energy Potential

The Southeastern Anatolia, Mediterranean, and Eastern Anatolia Regions stand out when the solar energy potential atlas of Turkey is examined. Kayseri has a very high potential when the sunshine duration and global radiation values are taken into account.

Solar energy potential is greatest in the southern regions of Kayseri, Pınarbaşı, Hacılar, Yahyalı, Sarız, Develi, and some parts of Tomarza. It has been observed that these districts' total annual solar radiation values range from 1650 to 1750 KWh/m2. Since Kayseri receives more sunlight overall and more so in the summer, summer is when solar energy is primarily used to generate electricity. Solar energy can be used in the winter and any extra energy generated can be stored.

Solar Power Plants	Installed Power (MW)	Ratios in Turkey's Solar Energy Installed Power (%)
Kayseri Çiftlik	8,40	0,990
Edikli GES	10	
Entar Enerji	8,00	0,943
Kayseri OSB	50	0,707
Erciyes Enerji Üretim	4,00	0,471
Has Çelik	4,43	0,522
Kayseri Şeker Fabrikası	1,43	0,168
Ventis Solar Park	7,92	

Wind Energy Potential

It is given that the total wind power that can be installed in Kayseri Province is 1,885.28 MW.

Wind Power Plants	Installed Power (MW)	Ratios in Turkey's Wind Energy Installed Power (%)
Kayseri Yahyalı	83	1,44
Aksu	80	1,25
Sancak	53	0,91
Kurtkaya	45	0,78
Zincirli	12	0,21

Hydroelectric Energy Potential

The water basins of Kızılırmak and Yeşilırmak are in Kayseri. The Kızılırmak originates within the boundaries of Sivas Province, and after passing through Sivas and Kayseri Provinces, it travels west of Yozgat in the direction of the Black Sea. Both rivers enter the Black Sea by ingesting numerous streams, some of which come from the provinces they pass through. In this regard, Kayseri is also considered to have a wealth of hydroelectric potential.

Hydroelectric Power Plants	Installed Power (MW)	Ratios in Turkey Hydroelectric Power Plant Installed Capacity (%)
Yamula Barajı HES	100	0,374
Çamlıca1 HES	84	0,314
Çamlıca 3 HES	27,6	0,103
STS-1 Regülatörü ve HES	11	0,041
Bahçelik HES	4,17	0,015
Molu HES	3,25	0,012
Bünyan HES	1,36	0,0051
Kayseri Akıncı HES	6,16	

KAYSERİ HAVAALANI YENİ TERMİNAL BİNASI

Yapımı Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı DHMİ Genel Müdürlüğü tarafından gerçekleştirilen Kayseri Havalimanı Yeni Terminal Binası hizmet vermeye başladı. Kayseri'de hem Kapadokya'ya hem Erciyes Kayak Merkezi gibi bir değerimize ayrıca kültürün ve gastronominin kenti Kayseri'ye iç ve dış hatlar olarak hizmet verecektir.

51 bin metrekare üzerine kurulan terminalle, yolcu kapasitesinin artacağını; otopark, ulaşım gibi alanların da bölgenin potansiyeline katkı sağlayacaktır.

Erciyes ve Kapadokya'nın turizm talebi, bölgenin ticaret hacmi de dikkate alınarak başta Kayseri olmak üzere bölgenin hava trafiğe, ulaşıma, sanayisine, ticaretine ve turizm potansiyeline katkı sağlayacak bir proje ortaya konuldu.

Yeni terminal binasıyla yıllık 2,5 milyon olan yolcu kapasitesini 6 milyona, uçak park kapasitesini 9'dan 16'ya çıkarıldı. Yeni terminal binasındaki 6 köprü sayesinde yolcular, yeni iç ve dış hatlar terminal binasına kesintisiz ulaşabilecekler. Yeni yapılan açık ve kapalı otopark alanlarıyla, 831 araçlık ilave kapasite oluşturulmuş olup aynı zamanda otoparktan 1311 araç faydalanabilecek.

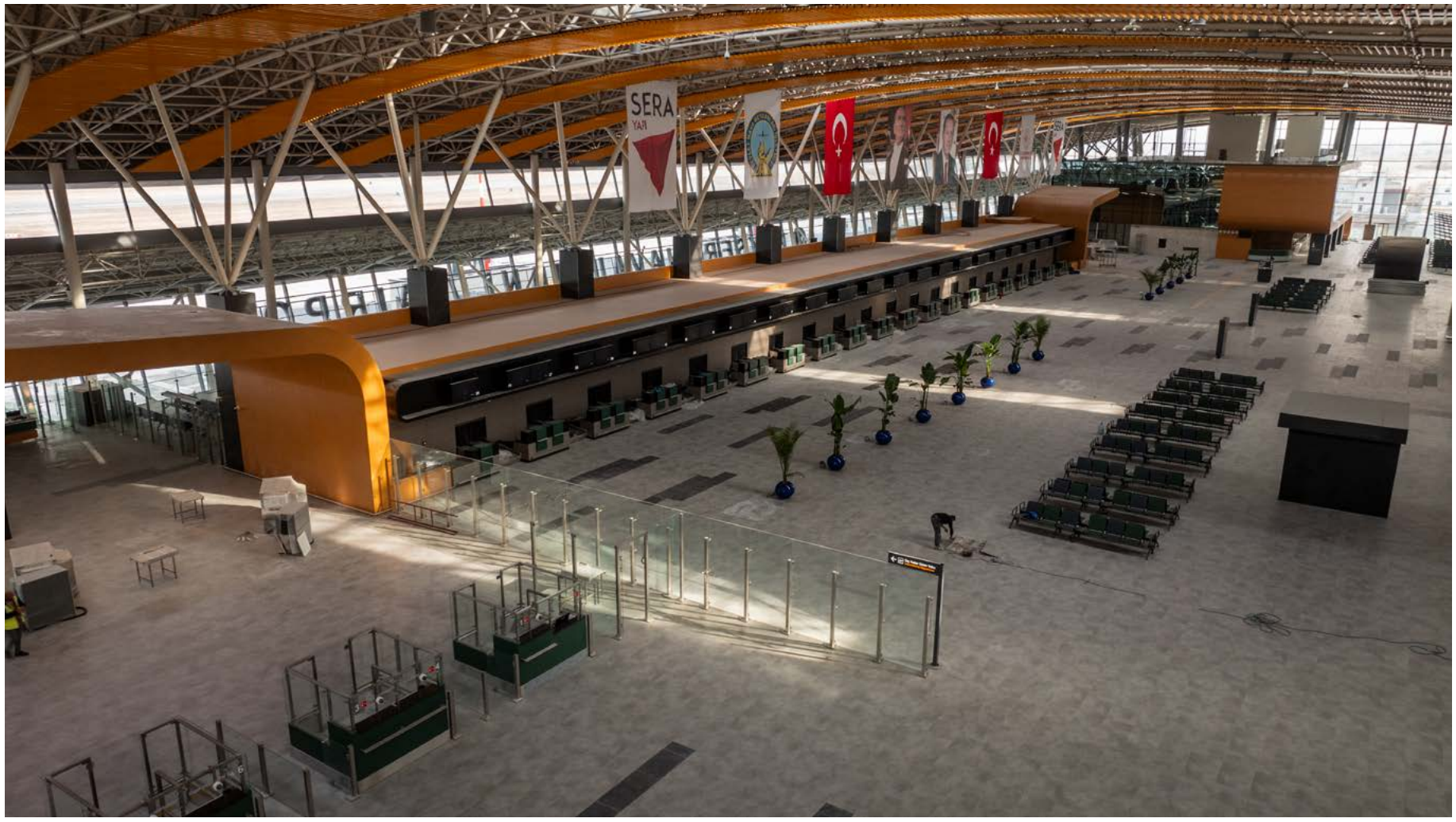

KAYSERI AIRPORT NEW TERMINAL BUILDING

Kayseri Airport New Terminal Building, the construction of which was carried out by the Ministry of Transport and Infrastructure - DHMI General Directorate Of State Airports Authority started to serve. Kayseri Airport will serve both domestic and international flights to Cappadocia, Erciyes Ski Center and Kayseri, the city of culture and gastronomy.

With the terminal built on 51 thousand square meters, passenger capacity will increase and areas such as parking and transportation will contribute to the potential of the region.

Taking into account the tourism demand of Erciyes and Cappadocia and the trade volume of the region, a project that will contribute to the air traffic, transportation, industry, trade and tourism potential of the region, especially Kayseri, has been put forward.

With the new terminal building, the annual passenger capacity has increased from 2.5 million to 6 million and the aircraft parking capacity from 9 to 16. Thanks to the 6 bridges in the new terminal building, passengers will have uninterrupted access to the new domestic and international terminal building. With the newly built open and closed parking areas, an additional capacity of 831 vehicles has been created and 1311 vehicles will be able to benefit from the parking lot at the same time.

◆ **Yahyalı Halısı** | F.: Caner Başer

SOSYO–EKONOMİK SIRALAMA

Kayseri, geçmişte ve günümüzde pek çok bakımdan ama özellikle de ekonomik bakımdan Orta Anadolu'nun en önemli çekim merkezlerinden biri olarak bilinir. Hinterlandında Yozgat, Sivas, Nevşehir, Kırşehir, Niğde, kısmen Aksaray ve Adana'nın kuzey bölgeleri bulunmaktadır. DPT'nin yaptığı bir araştırmaya göre bölge ve çevre iller içerisinde birinci, ülke genelinde 19. sırada yüzölçümü itibariyle Türkiye'nin 9.sırasında, nüfus bakımından 16. sırada, şehirleşme oranı bakımından 9. sırada, şehirlerde yaşayan nüfus bakımından 11.sırada olduğu görülmektedir.

Kamu yatırımları açısından 18. sırada olması, ildeki eğitim ve sağlık gibi temel yatırımların Kayserili hayırsever iş adamları tarafından yapıldığını gösterir. Yaklaşık son 20 yıldır il genelinde ilköğretim ve üniversite binalarının neredeyse tamamı Kayserili iş adamları tarafından yaptırılmıştır.

Dış ticaret hacmi bakımından 11., ithalat açısından 12., ihracat açısından 11., kişi başına ithalat 10., kişi başına ihracat bakımından 12. sırada yer almaktadır.

SOCIO–ECONOMIC RANKINGS

Kayseri is known as one of the most important attraction centers of Central Anatolia in many areas both in past and today, but especially in economic terms. In the Hinterland there are the northern regions of Yozgat, Sivas, Nevşehir, Kırşehir, Niğde, partly Aksaray and Adana. According to a survey conducted by the DPT, it is seen that the region and the periphery are the first, the country is the 19th, Turkey is the 9th, the population is the 16th, the urbanization is the 9th and the cities are the 11th.

18th place in terms of public investments shows that basic investments such as education and health are done by Kayseri philanthropic businessmen. Almost all of the primary and university buildings in the province have been built by Kayseri businessmen for the last 20 years.

Foreign trade is in terms of volume ranks as 2nd, import 12th, export 2nd, per capita 10th, export 12th.

◆ **Bünyan Halısı** | F.: Ümmü Kandilcioğlu

YAHYALI HALISI

Yahyalı halısı, ülkemizde üretilen el halılarının en ünlülerinden birisidir. Halıcılık ilçe ekonomisinin en önemli unsurlarından birisi olmasına rağmen ekonomik kriz, hammadde ve işçilik maliyetinin artması, makine halılarının çoğalması, üretimde hızlı bir düşüşe ve gün geçtikçe halı tezgahlarının azalmasına sebep olmuştur.

Yahyalı halıları %100 yünden yapılması, boyasının kökboyası olması, ilmik sayısının sıklığı ve modelleri ile tanınmaktadır.

Halıcılık yöre halkının eskilerden beri gelen kültürlerinden birisidir. Kadınlar yapağı yünü (işlenmemiş) alıp akarsularda temizleyerek yünlerini çıkrık ve kirmen ile eğirirler, ip haline getirirler.

Bunları gelep (yün çilesi) haline getirerek doğada bulunan kökboyaları ile boyarlar. Gelepler yeşil asma yaprağı, kahverengi ceviz kabuğu, ceviz yaprağı, kırmızı cehri, narpuz otu, gri ve siyah balçık çamuru, sütleğen otu, boyaşili otuyla boyanır ve Yahyalı halı ve kilimleri kullandıkça parlar ve ipeksi bir görünüme kavuşur.

YAHYALI CARPET

The Yahyalı carpet is one of the most famous of the handicrafts produced in our country. Although the carpet production is one of the most important elements of the district economy, the economic crisis, the increase in the cost of raw materials and labor, the increase in machine conditions, the rapid decrease in production cause decrease of carpet looms day by day.

Yahyalı carpets are known for their 100% wool, the root paint, the frequency stitches and unique models.

Carpet weaving is one of the cultures of the local people since the old days. Women take fleece wool (untreated) and clean it in streams, spin their wools and spin them to create rope.

These are made into gelep (wool spools) and they are dyed with the root paints found in nature. The geleps are painted green with vine leaves, brown with walnut shells, walnut leaves, red, arthropods, gray and black clay mud, and sütlegen plant. Yahyalı kilims and carpets shine as they used and transform into a silky view.

BÜNYAN HALISI

Kayseri'nin ilçesi Bünyan'ın halıcılıkta adını duyurması, Bünyan'ın yerleşim yeri olarak büyümesiyle başlar. XVIII. ve XIX. yüzyıllarda nüfusun artmasıyla halı üretimi artarken halıcılığın atılım yapması XX. yüzyılda (1914–1916 yıllarında) gerçekleşmiştir. Bundan önce, Bünyan'da kilim, ipek halı dokumacılığı, yünlü halı dokumacılığı birlikte yapılırken bu tarihlerde kilim tezgahları tamamen halı dokumasına uygun hale getirilmiş, kilim ve ipek halı dokumacığı ise kaybolmuştur. Kök boya kullanımı bir süre daha devam etmiş 1926 yılında Bünyan Halı İpliği Fabrikası'nın kurulmasıyla da artık önemini kaybetmiştir.

Bünyan halıcılığının temeli Orta Asya kökenli olup, Anadolu'daki zaman içerisindeki sosyal, ekonomik, kültürel değişimlerin zorlamasıyla gelişim evresini tamamlamıştır. 1908–1909 yıllarından itibaren Bünyan halılarında malzeme olarak suni boyalarla boyanmış fabrikasyon yün ipliği ile pamuk ipliği kullanılmaya başlanmıştır.

Bünyan halılarında cm^2'sinde ortalama 16–30 ilmek bulunmaktadır. Halının cm^2'sinde ilmek sayısı ne kadar fazla olursa, kalitesi o nispette iyi olur.

Bünyan halılarında Türklerin en sevdiği renk olarak bilinen kırmızı rengin zenginlik ve asalet sembolü olması, bu rengin sık kullanılmasına neden olmuştur.

KAYSERİ'DE DOKUMACILIK

Kayseri, dokumacılık yönünden önemli bir merkezdir. Yörede havlı (halı) dokumalara, düz dokumalara, elde dokunmuş kumaşlara, hasır dokumalara, sepet örücülüğüne, çarpana (kolon) dokumalara rastlanır.

Düz Dokumalar

Düz dokumalar, genellikle "yaygı" şeklinde ifade edilir. Halı dışında kalan, enine ve dikey, iki veya daha çok iplik grubunun birbiri arasından değişik şekillerde geçerek meydana getirdikleri dokuma türleridir. Düz dokumalar; kilim, cicim, zili, sumak şeklinde dört gruba ayrılır.

Düz dokumalarda desenlerin dokumaya aktarılması halıyla kıyaslandığında daha özgürcedir. Sıra takibi söz konusu değildir. Geleneksel tarzda yapılan düz dokumalarda da desenler tasarlanıp çizilmez. Dokuyucu ya içinden geldiği gibi ezberlediği motifleri dokur ya da önceden dokunmuş bir dokumayı ters çevirerek onu dokumaya aktarır. Motifler, dokuma tekniğinin gerekliliğinden ötürü geometriktir.

Sarız ilçesi ve köylerindeki dokumalarda kullanılan iplikler; iğ, öreke, kirman, çıkrık gibi büküm aletleri kullanılarak elde edilir ve elde edilen bu yün iplikler toz boya veya doğal boyalarla boyanır. Günümüzde pamuk iplikler de boyanırken mordan maddesi olarak sap (seğ) kullanılır.

Sarız dokumalarında yeşil (yeseni), gri (boz), beyaz (anamalı), turuncu (kınalı sarı), sarı (çiğ sarı), pekmez rengi, kahverengi ve tonları, kırmızı, pembe (şayak), siyah ve mor renk kullanılır.

İplerin boyanmasında elma yaprağı, cevizin yeşil kabuğu ve yaprağı, karamık kökü, sütleğen, çapla gibi bitkiler kullanılır. Boyandıktan sonra renklerinin akmaması ve solmaması için boyama işlemi sırasında karışıma kezzap ve ekşi (sumak) atılmaktadır.

Sarız'da uzun yıllar dokunan kilimler, desen ve motif özelliklerine göre seleser kilim, kuşlu kilim, sandıklı kilim, zincirli kilim olmak üzere 4 gruba

CARPETS OF BÜNYAN

Bünyan district of Kayseri declares its name in carpet weaving beginning with the growth of the settlement of Bünyan. XVIII and XIX centuries, carpet production increases with the increase in population Carpet making is a breakthrough in the 19th century (1914–1916). Prior to that, while kilims, silk carpet weaving, wool carpet weaving were made together in Bunyan, kilim benches were completely made to carpet weaving, kilim and silk carpet weaving were lost. Root paint usage continued for a while and in 1926, with the establishment of the Bunyan Carpet Thread Factory, it lost its importance.

It is based on the Middle Asia carpet culture and carries on its developmental phase by forcing of the social, economic and cultural changes in time in Anatolia. Beginning from 1908–1909, using fabric wool yarn dyed artificial dyes to be materials in the state of the production, cotton yarn started to be used.

On average, there are 16–30 stitches per cm^2 in Bünyan carpets. The higher the number of stitches in cm^2 of the carpet, the better quality it is.

The fact that the red color which is known as the favorite color of the Turks in the world is symbol of wealth and nobility makes this color frequently used. Gordes traditional knots are preferred while traditional motifs called "fine flower, wheat, grape, turn, cuff" are used. The weft and warp of the body is made from cotton yarn and the weaving parts are made from wool. It is double knotted and it is not possible to dismantle. There are 20 knots in width and length (it is painted with root paint).

WEAVING IN KAYSERI

Kayseri is an important center for weaving. In the region, there are pile (carpet) weaving, plain weaving, hand woven fabrics, wicker weaving, basket weaving, multiplier (column) weaving.

Plain Weaving

Plain weaves are usually expressed in the form of "yaygı". They are the types of weaving that are left outside the carpet, transverse and vertical, passing through two or more yarn forms. Plain weaves are classified in four groups: kilim, cicim, zili and sumak.

The transfer of patterns to plain weave is more creative when compared to the carpets. It does not follow an order. Patterns are not designed and drawn on plain weaves made in traditional style. The weaver either touches the motifs they memorize as they come in or turns it into a pre woven weave. The motifs are geometrical as a result of weaving technique.

Yarns used in the woven fabrics of Sarız and its villages are spindles, yarns, crests, reels, etc., and these woolen yarns obtained are painted with powder paint or natural dyes. Nowadays, cotton yarns are also used as mordant material when they are painted.

Green (yeseni), gray (boz), white (anamalı), orange (reddish yellow), yellow (raw yellow), molasses, brown and tones, red, pink (şayak), black and purple are used İn Sarız weavings.

In the painting of the yarns, plants such as apple leaf, walnut green crust and leaf, karamık root, sütleğen, çapla are used. After dyeing, the mixture is smeared and sour (sumac) is thrown during the dyeing process for the non–flowing of the colors.

ayrılır. Özellikle kilim ve cicim dokuma tekniklerinde oldukça zengin dokumalar mevcuttur.

Sarız'ın Kemer köyü, çuval dokuma örneği ile tanınan bir köydür.

Pınarbaşı yöresi dokuma özellikleri Sarız yöresi dokumalarına benzer ama yörede kilim tekniği daha çok yaygındır. Kilimlerde motif olarak doğadan desenler, hayvan figürleri ve dokuyan kişinin düşünceleriyle bütünleşmiş motifler yer alır.

Felahiye Kuruhüyük köyü de kilim dokumalar yönünden zengindir. Kilim–cicim zili, sumak teknikleri yörede bilinmelerine rağmen genelde kilim tekniğinde dokunmaktadır. Namazlık, pano, çuval, yer yaygısı, çanta biçiminde dokumalar mevcuttur.

Akkışla ilçesi Gömürgen yöresi de, kilim dokumacılığıyla ün salmıştır. Genellikle çeyiz için dokunan dokumalar yastık veya yer kilimi türündedir.

Tomarza yöresi de, düz dokuma merkezidir. Geleneksel dokumada doğal boyalar kullanılır. Karamuk kökü, soğan kabuğu, ceviz kabuğu, sütleğen, cehri, çöven otu, meşe yaprağı, ebelik otu doğal boyama yönteminde farklı renklerin elde edilmesi için kullanılan bitkilerdir. Bu bitkilerin dışında kızıl toprak, meşe kökü ve baca isinden de boyama maddesi olarak yararlanır. Boyama kazanlarına "küpeli" denir. İpler boyanırken kazanın altında saman yakılır. İplerin renginin solmaması, yumuşaklığının sağlanması için kirece yatırılır. Kırmızı, siyah, beyaz, yeşil, sarı ve kahverengi renkler yörede hakimdir.

Develi ilçesi Şıhlı yöresi düz dokumaları, geleneksel özelliğe sahip dokumalardır. Siyah, beyaz, kırmızı ve kahverengi renkler hakimdir. Şıhlı kasabası geleneksel yaygılarının ebatları çok büyüktür. Koyun ve keçi kılı dokuma için geleneksel yöntemler elde edilir ve boyanır. Yine kilim, cicim, sumak, zili tekniklerinde zengin çeşitler mevcuttur.

Hacılar yöresi kumaş bez dokuma sanatı, geçtiğimiz yüzyılın başında Hacılar ekonomisinde önemli bir yere sahiptir. Eski çulha tezgahlarında dokunan kumaş, bir zamanlar hemen hemen her evde tezgahların olduğu bir dokuma çeşididir.

Hacılar bezi olarak nam salmış olan çulha dokumacılık (bez dokumacılık), uzun yıllar ilkel tezgahlarda dokunmuştur. 1950'lerden önce Sümer Bez Fabrikası'ndan alınan pamuk ipliklerle kumaşlar el tezgahlarında genellikle erkekler tarafından dokunurdu. Kadın ve çocuklar ise masura sarma işleminde çalışarak dokuma yapan kişinin daha fazla kumaş dokuması sağlanırdı.

Hacılar'da daha çok "kaput ve tırpani" adı verilen kumaşlar dokunur ve bunlar da yorgan içi, iç giyim kumaşları olarak kullanılırdı. Renkli kumaşlar daha çok emek ve vakit demek olduğu için genellikle beyaz kumaş dokunurdu. Kara boya ile hazırlanan iplerden "kırzet" adı verilen kumaşlar; okul önlükleri, erkek pantolonları kumaşları olarak dokunurdu. Değişik renklerden ise daha çok "tiril" adı verilen gömleklik kumaşlar, savanlar, kadınların bir zamanlar çok kullandığı "makarna çar" adı verilen siyah–beyaz (lacivert–beyaz) karışımlı küçük kareli kumaşlar dokunurdu.

Tekstil fabrikalarının kurulmasıyla el dokuma tezgahları gündemden düşmüştür. Kumaş dokumacılığı yerini halı dokumacılığına bırakmış ve zamanla neredeyse dokunmaz hale gelmiştir.

Develi ilçesine 12 km uzaklıktaki Sindelhöyük Kasabası, hasır dokumacılığı ve bitkisel örücülüğün yapıldığı bir yerdir. Sultan Sazlığı'nda haziran–ekim ayları arasında, kasabada yaşayan erkekler tarafından orak ile hasır otu ve kamış biçilir. Damlarda, bahçelerde kuru hasır dokumalar, üst kısmından seleler dokunur. Yörede sele dokumacılığı erkekler, hasır dokumacılığı kadınlar tarafından yapılır ve her mevsim hasır dokunur. Önceki yıllarda desenli ve desensiz dokunan hasırlar, son yıllarda sadece desensiz olarak dokunmaktadır.

Rugs, pattern and motif characteristics of the kilims that have been woven in Sarız for many years can be analyzed in 4 groups, including seleser kilims, bird kilims, sandıklı kilims and chain kilims. This area is rich in weaving techniques.

Kemer village of Sarız is a village where there is an example of a sack weaving.

Pınarbaşı regional weaving characteristics are similar to those of Sarız region but the kilim technique in the region is more common. The motifs on the kilims include patterns from nature, animal figures, and motifs integrated with the feelings of the weaver.

Felahiye Kuruhüyük village is also rich in kilim weaving. Kilim–cicim zili and sumac technique are generally known in the region. Prayer kilim, board, sack, floor spread, bag–shaped weaving are available. Akkışla district Gömürgen region has also become famous with kilim weaving. Typically, woven fabrics for dowry are of the type of pillow or floor kilim.

Tomarza region is also the center of plain weaving. Traditional textiles use natural stains. There are plants used for obtaining different colors in natural dyeing such as karamuk root, onion skin, walnut shell, sparrow, buckthorn, çöven plant and oak leaf. Apart from these plants; red soil, oak roots and chimney dust are used as painting material. Boilers are called "küpeli" and straw is burnt under the boiler. Strings are laid down to lime in order to provide softness and stop fading of colours. Red, black, white, green, yellow and brown colors dominate the region.

Develi district Şıhlı region plain weaves are textiles with traditional characteristics. Black, white, red and brown colors dominate the products. The size of the traditional shoals of the Şıhlı town is very large. Traditional methods for sheep and goat weaving are obtained and dyed. There are also rich varieties in kilim, cicim, sumak, zili techniques.

Hacılar region cloth weaving art has an important place in Hacılar economy at the beginning of the past century. The fabric that is woven in the old countertops is a kind of weaving where the stalls are once in almost every house.

Known as çulha weaving (cloth weaving), Hacılar cloth is woven for many years with primitive looms. Before the 1950s, cotton fabrics from the Sümer Cloth Factory were often woven by men in hand benches. Women and children worked in the process of spooling, allowing men to do more weaving.

In Hacılar, the so–called "kaput and tırpani" fabrics are woven which are also used as quilt and underwear fabrics. Because colored fabrics mean more effort and time, white fabric is woven more often. The fabrics called "kırzet" from the yarns prepared with black dye and used for school aprons and men's trousers. In different colors, shirting fabrics called "tiril", savans, black and white (navy–white mixed small squares) fabrics called "pasta czar", which women sometimes used very often, woven.

With the establishment of textile factories, hand weaving looms have fallen from the agenda. The fabric weaving left the place to carpet weaving and became almost lost over time.

The village of Sindelhöyük, 12 km from Develi, is a place where straw weaving and botanical weaving are made. Between June and October in Sultan Marshes, sickle and straw are harvested by men living in the town. In the drips, the dry woven textiles in the gardens are woven. In the region, basket weaving is done by men, straw weaving by women and every season straws are woven. In recent years, straws are woven without pattern.

Eğitim ve Sağlık

Education and Health

◆ **Erciyes Üniversitesi** | F.: Kayseri Büyükşehir Belediyesi Arşivi

EĞİTİM

İlde 77 anaokulu, 336 anasınıfı, 52 kreş, 392 ilkokul, 348 ortaokul, 217 ortaöğretim okulu; özel okul öncesi 27 anaokulu–anasınıfı, 16 ilkokul, 17 ortaokul, 32 Anadolu Lisesi, 10 Fen Lisesi, 16 temel lise, 3 tane Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi vardır.

Özel ortaöğretim yurdu 31 tane, özel yükseköğretim yurdu 18 tane, özel motorlu taşıt sürücüleri kursu 63 tane, özel öğretim kursu 17, özel eğitim ve rehabilitasyon merkezi 24, özel öğrenci etüt eğitim merkezi 18, muhtelif kurslar olmak üzere 47 tane yaygın eğitim kursları vardır.

ÜNİVERSİTELER

Üniversiteler ve yüksekokullar, kalkınmanın kaynağını oluşturur. Bilginin en üst düzeyde bilimsel yöntemlerle üretildiği, toplandığı ve yayıldığı kurumlar olan üniversiteler, ülke kalkınmasında gereksinim duyulan yeni teknolojilerin ve insan gücünün üretildiği yerler konumundadır. Ayrıca yükseköğretim kurumları toplumun üyelerine, eğitim–öğretim sürecinin doğal bir sonucu olarak daha yüksek yaşam standartları, gelişme ve ilerleme olanaklarını sağlayabildikleri için kişisel amaçlara ulaşmada da belirli bir rol oynamaktadır.

EDUCATION

There are 77 kindergartens, 336 infant schools, 52 nurseries, 392 elementary schools, 348 middle schools, 217 secondary schools, 27 kindergarten–nursery, 16 primary school, 17 secondary school, 32 Anatolian High School, 10 Science High School, 16 basic high school and 3 vocational and technical Anatolian High Schools.

There are 47 non–formal education courses, 31 private secondary education dormitories, 18 private higher education dormitories, 63 private motor vehicle courses, 17 special education courses, 24 special education and rehabilitation centers, 18 special student study centers, various courses.

UNIVERSITIES

Universities and higher education institutions constitute the source of development. Universities, where information is produced and disseminated at the highest level of scientific methods, are places where new technologies and human power are needed for the development of the country. In addition, higher education institutions play a particular role in the attainment of personal goals to the members of the society as they can provide higher living standards, development and advancement opportunities as a natural consequence of the education–training process.

At the same time, societies, aside from education and research activities, seem to be areas where higher education institutions can be effective in collecting service, such as solving social problems, increasing cultural activities, industrialization, economy, defense, environmental health and protection.

◆ **Abdullah Gül Üniversitesi** | F.: Kayseri Büyükşehir Belediyesi Arşivi

Aynı zamanda toplumlar, eğitim–öğretim ve araştırma faaliyetleri dışında, toplumsal sorunların çözümü, kültürel etkinliklerin arttırılması, endüstrileşme, ekonomi, savunma, çevre sağlığı ve korunması gibi alanlar yüksek öğretim kurumlarının topluma hizmette etkili olabilecek alanları olarak gözükmektedir.

İşte Kayseri şehrinde de; Erciyes Üniversitesi (1969), Abdullah Gül Üniversitesi (2010), Nuh Naci Yazgan Üniversitesi (2009), Kayseri Üniversitesi (2018), 3 devlet, 1 özel 4 üniversitenin varlığı, Türkiye'de ve Kayseri'de son yıllarda giderek artan yüksek öğretime verilen değerin göstergesidir.

Erciyes Üniversitesi'nde 19 fakülte, 3 yüksekokul, 7 enstitü, 10 meslek yüksekokulu, 42 araştırma merkezi, 6 bölüm ve 1,311 yataklı gelişmiş bir uygulama hastanesi ile birlikte; Mehmet–Yılmaz Öztaşkın Kalp Damar Hastanesi, Semiha Kibar Organ Nakli–Diyaliz Hastanesi, Kemal Dedeman Onkoloji Hastanesi, Diş Hekimliği Fakültesi, Mustafa Eraslan ve Fevzi Mercan Çocuk Hastanesi vardır. Erciyes Üniversitesinin toplam öğrenci sayısı 50,020'dür.

Abdullah Gül Üniversitesi'nde 5 fakülte, 2 yüksekokul, 3 enstitü ve 2022–2023 eğitim– öğretim yılında toplam 3745 öğrenci vardır.

Nuh Naci Yazgan Üniversitesi'nde 8 fakülte, 1 meslek yüksekokulu, 3 enstitü vardır ve 2022–2023 eğitim–öğretim yılında toplam öğrenci sayısı 3,358'tür.

18 Mayıs 2018 tarihinde Erciyes Üniversitesi'ne bağlı çeşitli eğitim kurulumlarının birleştirilmesi ve yeni eğitim kurumlarının açılmasıyla kurulmuş olan Kayseri Üniversitesinde 2022-2023 eğitim öğretim yılında kayıtlı 17.594 öğrenci bulunmaktadır.

In Kayseri city there are Erciyes University (1969), Abdullah Gül University (2010), Nuh Naci Yazgan University (2009), Kayseri University (2018) 3 state, 1 private and in total 4 universities are showing the increasing value of higher education in Turkey and Kayseri in recent years. Erciyes University has 19 faculties, 3 higher education units, 7 institutes, 10 vocational colleges, 42 research centers, 6 departments and an advanced practice hospital with 1,311 bed together with Mehmet–Yilmaz Öztaşkın Cardiovascular Hospital, Semiha Kibar Organ Transplantation–Dialysis Hospital, Kemal Dedeman Oncology Hospital, Faculty of Dentistry, Mustafa Eraslan and Fevzi Mercan Children's Hospital.

The total number of students at Erciyes University is 50,020.

Abdullah Gül University has a total of 3745 students in 5 faculties, 2 higher education units, 3 institutes as for 2022–2023 academic year.

Nuh Naci Yazgan University has 8 faculties, 1 vocational college, 3 institutes and the total number of students in the academic year of 2022–2023 is 3,358.

Kayseri University, which was established on May 18, 2018 with the merging of various educational establishments affiliated with Erciyes University and the opening of new educational institutions, has 17.594 students enrolled in the 2022-2023 academic year.

◆ **Nuh Naci Yazgan Üniversitesi** | F.: Kayseri Büyükşehir Belediyesi Arşivi

SAĞLIK

Kayseri'de sağlık hizmetleri Sağlık Bakanlığı'na bağlı kurumlarda, Erciyes Üniversitesi'nde ve özel sağlık kuruluşlarınca yürütülmektedir. İl genelinde toplam sağlık personeli 21,763 kişidir.

Özellikle aile içi şiddet sonucu sokağa atılan kadınlarla ilgili hizmetler başta olmak üzere 18–60 yaş arası gruba giren kadınlar için 2012 yılı sonunda 20 kişilik kadın konukevi hizmete girmiştir. 2013 yılında da yeni yerine taşınarak, 30 kişilik bir kapasiteye çıkarılmıştır. Eski hizmet binası da, ilk adım istasyonu olarak hizmet vermeye devam etmektedir.

Erciyes Üniversitesi 1,311 yatak kapasiteli, Sağlık Bakanlığı'na bağlı 30 hastane, 113 sağlık evi, 108 aile sağlığı merkezi, 494 aile hekimliği, 10 toplum sağlığı merkezi, 4 KETEM binası, 3 AÇSAP binası, 7 sağlıklı yaşam merkezi, 4 göçmen sağlığı birimi, 1 seyahat sağlığı birimi bulunmaktadır.

Kayseri'de 13 özel hastane (1,173 yatak kapasitesi), 2017 yılında acil sağlık hizmetleri araç durumu sayısı özel ambulans 19, kamu ambulans sayısı 93, helikopter ambulansı 1 adet, 2 UMKE aracı, Acil sağlık Hizmetleri Şubesi ambulans sayısı 62, yedek ambulans 15, istasyonlarda kullanılan aktif ambulans sayısı 39, paletli ambulans 4, 4 sedyeli nakil ambulansı, 2 yoğun bakım ve obez ambulansı ve 1 tane de motosiklet ambulans vardır.

HEALTH

Health services in Kayseri are carried out by Erciyes University, private health institutions and institutions that are under the rule of Ministry of Health. The total health staff in the province is 21,763 people.

Especially for women entering the age group of 18–60, services related to women who are thrown into the streets as a result of domestic violence are provided and a female guesthouse of 20 persons began to service at the end of 2012. In 2013, it was moved to its new place and it was increased to a capacity of 30 people. The old service building continues to serve as the first step station.

Erciyes University consists of 30 hospitals with 1,311 bed capacity, 113 health houses, 108 family health centers, 494 family doctors, 10 community health centers, 4 KETEM buildings, 3 MCHFP buildings, 31 health center, 4 immigrants, 1 travel health unit.

There are 13 private hospitals in Kayseri (1,173 bed capacity), 2017 emergency medical services, 19 special ambulance, 93 public ambulance, 1 helicopter ambulance, 2 UMKE vehicle, 62 Emergency Health Services Ambulance, 15 back up ambulances, 39 active ambulances used in the stations is, 4 ambulances with cradle, 4 ambulances with carriage, 2 the intensive care and obese ambulance, and 1 ambulance with motorcycle.

ŞEHİR HASTANESİ

Yozgat, Mersin, Isparta ve Adana'nın ardından Türkiye'nin 5. Şehir Hastanesi 5 Mayıs 2018'de Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan tarafından Kayseri'de açıldı. 464 bin 69 m² kapalı alana kurulan Kayseri Entegre Sağlık Kampüsü 1,607 yatak kapasitesine sahiptir. 499 tek kişilik, 259 çift kişilik oda yer alan hastenede 361 poliklinik, 43 ameliyathane, 241 yoğun bakım yatağı, 26 diyaliz yatağı mevcuttur.

Genel hastanede 480, Kadın Doğum ve Çocuk Hastanesi'nde 261, Kalp ve Damar Hastalıkları Hastanesi'nde 412, Psikiyatri Hastanesi'nde 120, Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Merkezi'nde 200, Yüksek Güvenlikli Adli Psikiyatri Merkezi'nde 100 yatak kapasitesi bulunan Kayseri Entegre Sağlık Kampüsü, Türkiye'nin en büyük şehir hastanesi olma özelliğini taşıyor.

5 yıldızlı otel konforunda olan odaları ile çevre illere de sağlık hizmeti verecek olan hastane; akıllı teknolojik sistemlerle donatılmış olup gerektiğinde acil hastaların ambulans helikopterle getirilip, doğrudan ameliyathaneye veya yoğun bakım ünitesine ulaşabileceği modern bir tesistir.

CITY HOSPITAL

After Yozgat, Mersin, Adana, and Isparta, the 5th City Hospital was opened in Turkey in Kayseri on May 5, 2018, by President Recep Tayyip Erdoğan. The Kayseri Integrated Health Campus, established on 464 thousand 69 m² closed area, has a bed capacity of 1,607 beds. There are 361 outpatient clinics, 43 operating theaters, 241 intensive care beds and 26 dialysis beds as there are 499 single and 259 double rooms in the hospital.

Kayseri Integrated Health Campus, which has a bed capacity of 480 in General Hospital, 261 in Maternity and Children Hospital, 412 in Cardiovascular Disease Hospital, 120 in Psychiatric Hospital, 200 in Physiotherapy and Rehabilitation Center and 100 in High-Security Forensic Psychiatric Center Health Campus, is certainly Turkey's the largest city hospital.

Thanks to the rooms that provide a 5-star hotel comfort, the hospital will provide the health services to the surrounding cities. This is a modern facility equipped with smart technological systems, the emergency patients can be brought to the ambulance helicopter, and they may be directly sent to the operating room or intensive care unit, if necessary.

SAĞLIK BİLİMLERİ ÜNİVERSİTESİ
KAYSERİ TIP FAKÜLTESİ
DEKANLIK

KAYSERİ'YE İKİNCİ TIP FAKÜLTESİ

Gevher Nesibe Darüşşifası gibi döneminin ilk tıp fakültesine ev sahipliği yapan Kayseri'ye, Erciyes Tıp Fakültesi'nden sonra kurulan ikinci bir tıp fakültesidir. Mekteb-i Tıbbiyye-i Şâhâne'nin ilk kuruluş misyonuna uygun olarak "Geçmiş ile Geleceğe" köprü olmak hedefiyle açılan Sağlık Bilimleri Üniversitesi'ne bağlı olarak kurulan Kayseri Tıp Fakültesi, Kayseri Şehir Hastanesi Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon merkezi binasında 2021-2022 yılı öğrenim döneminde 62 öğrencisiyle eğitim ve öğretim hayatına başlamıştır.

SECOND FACULTY OF MEDICINE

It is the second medical school to be founded after Erciyes Faculty of Medicine in Kayseri, which once housed the Gevher Nesibe Hospital and the first medical school of its era. Kayseri Faculty of Medicine, which was established under the University of Health Sciences, which was opened with the aim of being a bridge between the "Past and the Future" in accordance with the first founding mission of Mekteb-i Tıbbiye-i Şahane, begin its education and training with 62 students in the 2021-2022 academic year in the Kayseri City Hospital Physical Therapy and Rehabilitation Center building.

RECEP TAYYİP ERDOĞAN MİLLET BAHÇESİ

Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı, TOKİ ve Kayseri Büyükşehir Belediyesi iş birliğinde yapımı tamamlanan Recep Tayyip Erdoğan Millet Bahçesi 1 milyon 260 bin metrekarelik alandan oluşmaktadır. 1 milyon metrekare yeşil alanıyla dikkat çeken Millet bahçesi, Cumhuriyet'in 100'üncü yılında hizmete girdi.

Millet bahçesinde 15 farklı noktada 20 farklı özellikte tasarıma sahip, içerisinde yetişkin oyun grubu, engelli oyun grupları ve çocuk oyun alanı yer almaktadır. Ayrıca vatandaşlar, kapıların girişlerinde yer alan özel tasarım meydanlarında bulunan belediyenin hizmeti olan KAYBİS bisikletlerinden de faydalanabilecekler. Aynı alanda 3 kilometrelik bisiklet yolu ve koşu parkuru bulunmaktadır.

Spor faaliyetleri yönünden de tam donanımlı tesisler ile hizmet verecek olan Millet Bahçesi'nde; 2 adet futbol sahası, 5 adet tenis kortu, 8 adet basketbol sahası, 2 adet plaj voleybolu sahası, açık alan fitnes grupları, yoga-plates alanları vatandaşların kullanımı için hazır durumdadır.

Kış mevsiminde ya da kapalı alanda spor yapmak isteyenler vatandaşlarımız için Sağlıklı Yaşam Merkezi içerisinde yer alan bay-bayan yarı olimpik yüzme havuzu, fitness salonu, spinning alanı, plates salonu ve sauna bulunmaktadır. Alanın farklı yerine konumlandırılmış 15'şer adet bay-bayan wc, bay-bayan mescit ve yine aynı sayıda engelli bay-bayan wc de yer almaktadır.

Alanda yer alan Millet Kıraathanesi; ders çalışmak ve kitap okumak isteyen ziyaretçilere sıcak çorba, çay hizmeti vermektedir. Yapımı tamamlanmak üzere olan İl Halk Kütüphanesi ve sanat galerisi sanatseverlerin hizmetine girecek.

Türkiye'nin en büyük biyolojik gölet özelliğine sahip olan ve 39 bin metrekarelik alanıyla gündüz ayrı gece ışıklı aerotorları ile ayrı bir görsel şölen sunan ve aynı zamanda 16 bin 500 adet su bitkisiyle biofiltrasyonu sağlayan gölet alanında; 10 farklı tasarıma sahip heykel, köpek eğitim parkı, hayvanlar için su ve mama kabı olan çeşmeler bulunuyor.

Gölette ayrıca üzerinde farklı tasarımlarda 4 adet köprü, Türkiye'nin 2'nci büyük BMX parkuru, 2 adet kaykay pisti, 326 adet çatılı kamelyalı piknik alanı ve vatandaşların Kayseri lezzetlerini tatma imkânı bulabileceği Büyükşehir Belediyesi işletmesinde olan Kayseri Mutfağı da Recep Tayyip Erdoğan Millet Bahçesi'nde Kayseri'nin ve tüm Türkiye'nin hizmetine sunuldu.

RECEP TAYYİP ERDOĞAN NATIONAL GARDEN

Recep Tayyip Erdoğan National Garden, which was completed in cooperation with the Ministry of Environment, Urbanization and Climate Change, TOKİ (Housing Development Administration) and Kayseri Metropolitan Municipality, consists of an area of 1 million 260 thousand square meters. Attracting attention with its 1 million square meters of green area, the National Garden was put into service on the 100th anniversary of Turkish Republic.

There are adult playgrounds, disabled playgrounds and children's playgrounds with 20 different designs at 15 different points in the national garden. In addition, citizens will be able to benefit from KAYBIS bicycles, a service of the municipality, located in special design squares at the entrances of the gates. In the same area, there is a 3-kilometer bicycle path and a jogging track.

In the National Garden, which will serve with fully equipped facilities in terms of sports activities; 2 football fields, 5 tennis courts, 8 basketball courts, 2 beach volleyball courts, outdoor fitness groups, yoga-plates areas are ready for use of citizens.

For our citizens who want to do sports in the winter season or indoors, there is a men's and women's semi-Olympic swimming pool, fitness center, spinning area, plates hall and sauna in the Healthy Living Center. There are 15 male and female WCs, male and female prayer rooms and the same number of disabled male and female WCs located in different parts of the area.

The Millet Kıraathanesi (People's Coffee House), located in the area, serves hot soup and tea to visitors who want to study and read books. The Provincial Public Library and art gallery, whose construction is about to be completed, will be put into the service of art lovers.

In the pond area, which is the largest biological pond in Türkiye and offers a visual feast with its 39 thousand square meters of area with day and night lighted aerotors and also provides biofiltration with 16,500 water plants; there are 10 sculptures with different designs, a dog training park, fountains with water and food bowls for animals.

In the pond, there are also 4 bridges with different designs, Türkiye's 2nd largest BMX track, 2 skateboard tracks, a picnic area with 326 roofed camellias, and Kayseri Cuisine, which is operated by the Metropolitan Municipality, where citizens can find the opportunity to taste Kayseri flavors, was also offered to the service of Kayseri and all of Türkiye in Recep Tayyip Erdoğan National Garden.

ŞEHİR KÜTÜPHANESİ

Tarihî Meryem Ana Kilisesi kapsamlı bir restorasyonun ardından 2019 yılının sonundan itibaren Şehir Kütüphanesi olarak hizmete başlamıştır. Yapı ile ilgili ne zaman yapıldığına dair bilgiler elimize bulunmamaktadır. Kilisenin adı ilk defa, 1618 yılında Kayseri'yi ziyaret eden Polonyalı Seyyah Simeon'un seyahatnamesinde geçmektedir. Dini hatıralarda ve Osmanlı arşivlerinde yapıyla ilgili çok sayıda kayıt mevcuttur. Yapıya ait 2 adet kitabe bulunmaktadır. Giriş kitabesinde 1830 yıllarında Garabet ağa Zartanyan tarafından ermeni cemaati yardımı ile tadilat gördüğü, altta yer alan kitabede ise Sultan Mahmut zamanında verilen fermanla binanın büyük bir tadilat gördüğü yer almaktadır. Birinci Dünya Savaşı'na kadar dinsel işlevini sürdüren yapı daha sonra sergi salonu, belediye hizmet binası ve zabıta karakolu olarak kullanılmıştır. 1981 yılında yapılan onarımla Gençlik ve Spor İl Müdürlüğüne bağlı spor, resim, dil kursları, müzik, yabancı dil eğitimi veren kültür merkezi haline getirilmiştir. Bina 2012 yılında Kayseri Büyükşehir Belediyesine devredilmiştir. 2019 yılının sonunda kütüphane olarak hizmet vermeye başlamıştır.

Kayseri'nin en büyük kütüphanelerinden birisi olan tarihî bina akademik bir kütüphane olup geniş bir koleksiyona sahiptir. Kaynak kitaplar, ansiklopediler, araştırma kitapları olmak üzere 28 bini basılı, 26 bin elektronik ve 3 bini sesli toplam 57 bin kitap bulunmaktadır. Kütüphane 300 kişilik bir alana sahiptir.

CITY LIBRARY

After a comprehensive restoration, the Historical Virgin Mary Church started to serve as the City Library as of the end of 2019. We do not have information about when the building was built. Its name is mentioned for the first time in the travel book of the Polish traveler Simeon, who visited Kayseri in 1618. We do not have any inscriptions or official documents stating the church's construction date, despite the fact that it was built prior to 1618 and that even earlier datings have been based on claims about the building. Additionally, religious archives and Ottoman archives contain a wealth of information about the structure. There are 2 inscriptions about the building. According to the inscription at the entrance, Garabet Agha Zartanyan renovated it in 1830 with the assistance of the Armenian community. The building underwent a significant renovation with the edict issued during the reign of Sultan Mahmut, according to the inscription at the bottom of the structure. The building underwent extensive repairs in the 19th century, judging by the inscriptions found there. The structure, which served as a place of worship up until the start of World War One, was later utilized as an exhibition space, a municipal service facility, and a police station. After being restored in 1981, it now serves as a cultural hub for the Youth and Sports Provincial Directorate, offering classes in painting, music, sports, and foreign languages. It was given to Kayseri Metropolitan Municipality in 2012. It began operating as a library at the end of 2019.

One of Kayseri's largest academic libraries, the historical structure has a sizable collection. There are a total of 57 thousand books, including reference books, encyclopedias, and research books, of which 28 thousand are printed, 26 thousand are electronic, and 3,000 are audiobooks. The library has an area of 300 people.

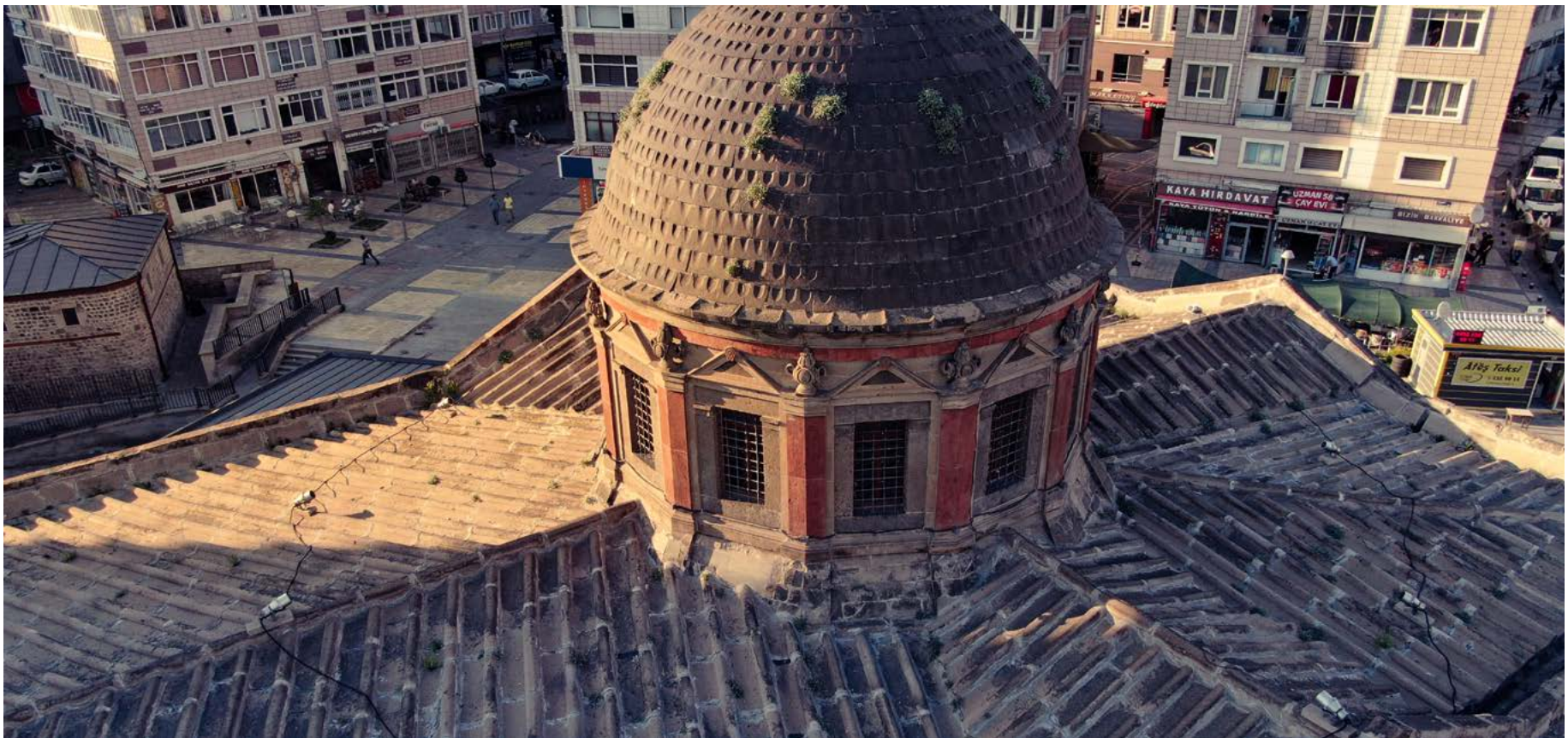

ENGELSİZ YAŞAM MERKEZİ

Hayırsever Özderici ailesi ve Kayseri Büyükşehir Belediyesi işbirliği ile yapılan Besime Özderici Engelsiz Yaşam Merkezi, donanım ve fonksiyonellik açısından Türkiye'nin en kapsamlı merkezi olma özelliğini taşımaktadır.

Toplam 8700 m² proje alanı içerisinde 3200 m² kapalı alana kurulan merkez, 3 ayrı eğitim bloğuyla hizmet vermektedir.

0-18 yaş arası zihinsel, bedensel, işitme ve görme engelliler ile özel öğrenme güçlüğü çeken, yaygın gelişimsel bozukluklar yaşayan bireylerin eğitim ve rehabilitasyonu için yapılan tesiste; 11 adet grup eğitim odası, 3 atölye, 3 yaşam evi, 8 bireysel eğitim odası gibi temel birimlerin yanı sıra çok amaçlı salon, yemekhane, oyun alanları, sera ve hobi bahçesi, spor salonu ve kum havuzu gibi destekleyici üniteler de bulunmaktadır.

ACCESSIBLE LIVING CENTER

The Metropolitan Municipality and the charitable Özderici family collaborated to build the Besime Özderici Accesible Life Center, which is the most complete center in Turkey in terms of amenities and functionality.

The center has three distinct training blocks and was built on a closed area of 3200 m² within an 8700 m² project area.

In the facility built for the education and rehabilitation of mentally, physically, hearing and visually impaired individuals aged 0-18, and individuals with special learning difficulties and pervasive developmental disorders, In addition to basic units such as 11 group training rooms, 3 workshops, 3 living houses, 8 individual training rooms, there are also supporting units such as a multi-purpose hall, dining hall, playgrounds, greenhouse and hobby garden, gym and sandbox.

◆ F.: Elanur Karadağ

GELENEKSEL SPORLAR BİNİCİLİK VE OKÇULUK TESİSİ

Geleneksel Sporlar Binicilik ve Okçuluk Tesisi; Anadolu Harikalar Diyarı kampüsü içerisinde, Bilim Merkezi'nin yanında, Kayseri Büyükşehir Belediyesi ve Spor Toto iş birliğiyle hayata geçirilerek hizmete açılmıştır.

Tarihi çok eskilere dayanan, Türkler için hem millî hem manevi değerleri açısından büyük önem taşıyan okçuluğa yeniden can verecek olan tesiste ata sporlarımız arasında yer alan atlı cirit, atlı okçuluk, kökbörü, aba güreşi, kuşak güreşi, mas güreşi, yabusame, yağlı güreş, yaya okçuluğu yanında olimpik okçuluk, güreş, fitness gibi sporların da yapılabileceği açık, yarı açık ve kapalı alanlar yer almaktadır. Geleneksel Sporlar Binicilik ve Okçuluk Tesisinde 44 bin 500 m^2 arsa alanı, 5 bin m^2 kapalı inşaat alanı ve 17 bin m2 açık inşaat alanı bulunmaktadır.

TRADITIONAL SPORTS HORSERIDING AND ARCHERY FACILITY

With the support of Spor Toto and the Kayseri Metropolitan Municipality, the Traditional Sports Horse riding and Archery Facility was operational on the Anatolian Wonderland campus, close to the Science Center.

In the facility, which will revive archery, which has a very old history and which is of great importance for the Turks in terms of both national and spiritual values, there are open, semi-open and closed areas where sports such as olympic archery, wrestling and fitness can be practiced besides equestrian javelin, equestrian archery, buzkashi, aba wrestling, belt wrestling, mas wrestling, yabusame, oil wrestling, pedestrian archery, which are among our ancestral sports. A total of 44,500 square meters of land, 5,000 square meters of closed construction area, and 17,000 square meters of open construction space make up the Traditional Sports Equestrian and Archery Facility.

Geleneksel Kayseri Evi, Bağ Kültürü ve Kış Hazırlıkları

Traditional Kayseri House, Vineyard Culture and Winter Preparations

GELENEKSEL KAYSERİ EVİ

Bir ya da iki katlı inşa edilen geleneksel Kayseri evlerinin altlarında birer bodrum (zerzembi) katı yer alırdı. İki katlı evlerin üst katları ve varsa köşkleri çoğunlukla bahar ve yaz aylarında, alt katları ise kışın kullanırlardı. Bodrum katı evin bir bölümünün veya tümünün altını kaplar, servis ve depolama işleri için kullanılırdı. Bu katın ayrılmaz parçası olan ahır, çoğunlukla samanlığa bağlı olarak düzenlenirdi. Bodrumda tahıl, un ambarları, tane ve kuru yiyeceklerin depolandığı bir hacim bulunurdu.

Avlu veya Kayseri ağzı ile havlu/hayat evin ayrılmaz parçasıdır. Evlerin bir bölümü, birden fazla avluya sahipti. Haremlik kısmındakine içeri hayat, selamlık kısmındakine dışarı hayat denilirdi. Ayrıca avlularda atlık, arabalık olarak kullanılan veranda, sundurma gibi üstü korunmuş mekanlar oldukça yaygındır. Bu yaklaşım şekli, 1950'lere kadar Kayseri'de egemen olmuştur.

Geleneksel evler, ilke olarak içe dönüktür. Avlu, evin geometrik merkezi ve bir anlamda hayatıdır. Her birinin, yüksek avlu veya bina duvarları ile çevrilmiş sokağa ve diğer evlere kapatılarak mahremiyet sağlanırdı.

Soğuk kış günleri dışında çamaşır, bulaşık yıkama, yemek pişirme, salça kaynatma, halı-kilim dokuma, kış için yiyecek hazırlama gibi günlük faaliyetlerin çoğu avluda yaşanılmıştır.

Odalar avluya yönlendirilmiştir. Mutfak, kiler, abdesthane, varsa hamam gibi servis mekanları avlu çerçevesinde yer alır.

Geleneksel evlerin avlusunda her zaman taşla kaplanmış bir yüzey, bitki yetiştirilecek bir toprak parçası, ocak, kuyu bazen de çeşme veya havuz yer alır. Birkaç meyve ağacı, üzüm asması, çiçek, sebze kaseleri avluya renk ve hareket getiren ögelerdir. Ayrıca sarmaşık, hanımeli ile kapatılan çardak ve kameriye gibi gölgelikler, sıcak günlerde oturma ve ev işlerini yapmak için uygun ortamlar sağlardı. Avluya bakan bina cepheleri özenle işlenir, korkuluklar, yer döşemeleri bazen de cepheler süslenirdi.

Evlerin bazılarında su kuyusu bulunurdu. Kayserililer içme sularını mahalle çeşmelerinden getirirlerdi. Evdeki suyun içilmemesinin nedeni tuzlu oluşu ve helanın avluda olmasından dolayı foseptik suyundan olumsuz etkilenme ihtimalidir. Bazı aileler özellikle bağlarda avlu ve damlara yağan karı, avlu altına kazılmış kar kuyularına doldurur, yazın sıcaklarda kullanırdı.

Yukarıda genel özellikleri ile tanımlanan avlu etrafında konumlandırılan kapalı mekanlar ise, oda-sofa-oda veya oda-sofa-tokana üçlüsünün belirlediği çekirdekten oluşmakta olup, sofa olarak adlandırılan büyük oda avluya açılmaktadır. Sofa, evin merkezidir. Bir yanında harem bölümü olarak kullanılan odalar, diğer yanında yörede tokana olarak adlandırılan mutfak bölümünün yer aldığı, misafirin ağırlandığı bütün ailenin bir araya geldiği, avluya bağlı olarak gelişen ev planının asıl belirleyici ögesidir.

Sofanın avlu ile bağlantısının kurulduğu ve diğer odalara geçişin sağlandığı seki altı sirkülasyon görevini üstlenirken, seki üstü tamamen oturma, dinlenme, konuk ağırlama gibi işlevleri üstlenen ana birimdir.

Haremlik-selamlık şeklinde ayrılan evlerin bu bölümlerinden haremlik kısmını kadınlar, selamlık kısmını ise erkekler kullanmaktadır.

Kayseri'deki Müslüman evlerinin en belirgin planlama özelliği; geniş aile düzenine bağlı olarak başka bir odaya ihtiyaç duyulduğunda evin ana

TRADITIONAL KAYSERI HOUSE

There was a basement (zerzembi) floor under the traditional Kayseri houses, built with one storey or two storeys. The upper floors of two-storey houses and their villas, if used, were mostly used in spring and summer, while the lower floors were used in winter. The basement covers a section of the house or the whole of the house, and it was used for the services and storage. The stall, which is an integral part of this floor, was built mostly in connection to the hayloft. The basement was large enough to store the cereals, flours, grains and dry foods.

The yard, or mostly known in Kayseri as havlu/hayat, is an integral part of the house. Some houses had more than one courtyard. The courtyard dedicated to the women is called as the "interior life" while the courtyard dedicated to the men is called as the "exterior life". In addition, the closed areas such as shelters and veranda are quite common and they are mostly used as garage or stable. This approach was dominant in Kayseri until the 1950s.

Traditional houses are turned inward in principle. The courtyard is the geometric center of the house and life is very vibrant there. The privacy is ensured by closing the walls with a high courtyard or with a street surrounded by the buildings' walls.

Apart from cold winter days, most daily activities such as washing, dishwashing, cooking, preparing tomato paste, weaving a carpet or rug, preparing food for winter, are carried out in the courtyards.

The rooms were directed to the courtyard. Service spaces such as kitchens, storeroom, water closet, and baths are located within the frame of the courtyard.

In the courtyard of traditional houses, a surface covered with stone, a piece of soil to be planted, a furnace, a well, sometimes a fountain or pool are located. With some fruit trees, grape vines, flowers, vegetable pots, the courtyards are always so colorful. Shades or pergolas covered with ivy and honeysuckle provided a suitable place for living and doing daily housework. The facades of the building facing the courtyard are carefully crafted and decorated with handrails, flooring and sometimes with facades.

Some of the houses had a water well inside the house. The local people would bring their drinking water from the fountains located in the region. The water in the house was not potable since it was salty and it may be negatively affected because of the cesspool located in the courtyard. Some families, especially in the vineyards, fill snow that falls on the courtyard and dams into snow pits dug into the courtyard and they use them in the summer.

The enclosed spaces located around the courtyard, of which the general characteristics are defined above, are composed of a core consisting of a room-sofa-room and a room-sofa-kitchen (tokana), the long room that is called "sofa" leads to the courtyard. The sofa is the center of the house. The rooms that are dedicated to women are on one side while the kitchen part called "tokana" is on the other side. The tokana part constitutes the main element of the home plan since it is connected to the courtyard and it is where all the family gathers together with the guests.

The section under the terrace undertakes the circulation function and enables the passage to the other rooms while it connects the sofa to the

◆ F.: Erdal Ayhan

çekirdek kütlesine yeni bir oda birimi eklenerek geliştirilebilen organik bir düzene sahip olmasıdır.

Kayseri evlerinde sokağa ve komşunun mülkiyetine bakan tarafta kapalılık, avlu yönünde açıklık ilkesine bağlı bir biçimlenme söz konusudur.

Geleneksel Türk evi olgusu ile büyük benzerlik içinde olan Kayseri evleri, yakaladığı mimari oranları, taş cumbaların hareketlendirdiği cephe düzeni, kendine özgü yapım sistemi, özenli ve düzgün taş işçiliği, sağlamlığı, estetik ve sanat değeri yüksek mimari ögeleri, oluşturduğu sokak dokuları ile son derece özgün bir görünüme sahip, sade ve mistik etkili ev tipleri olarak hafızalarda yerini almıştır.

MUTFAK (TOKANA)

Geleneksel Kayseri ev mimarisinde avlu, sofa, tokana ve oda gibi bölümler bulunmakta ve evlerin planı kişinin ekonomik durumuna göre

courtyard. Above the terrace, the main unit is located for seating, resting and hosting guests.

Since there are sections dedicated for the use of women and men, the haremlik section is used by women while the men use the selamlık section.

The most prominent planning characteristics of the Muslim houses in Kayseri is that the house has an organic layout that can be improved by adding a new room unit to the core an additional room is needed.

In Kayseri houses, the facade facing the street and the property of the neighbor cannot be seen from outside while it is entirely open towards the courtyard.

The Kayseri houses, which are very similar to the traditional Turkish house, are very original with the architectural proportions, the layout attractive by the stonebow window, the unique construction system, the meticulous and proper stone workmanship, the stability, the aesthetic and artistic elements,

değişmektedir. Ekonomik durumu iyi olanların evi daha teferruatlı iken, diğer ailelerin evi bir sofa, tokana ve bir küçük odadan oluşmaktadır.

Tokana denilen mutfak, sofanın seki altındaki bölümündedir ve tokanadan zerzemine (kiler) inilir. Zerzemin, besin saklamaya elverişli soğuk hava deposu olup, burada kurutulmuş sebze ve meyve, salça, salamur yaprak, pekmez, reçel, üzüm (parmak üzümü, karalık, buludu) cinslerinden hevenk asılır.

Odaların kapıları dışarı açılıyorsa mutfak evin boş kısmında yer alır. Mutfakta genellikle ocak, dolaplar, raflar yer alırken, kiler de bulunur. Önceleri evin dışında yer alan mutfak 1940'lardan sonra içeri alınmıştır. Avluda ayrıca su ihtiyacının karşılandığı kuyu bulunur.

Kayseri mutfağının önemli ve işlevsel bölümlerinden birisi de, şerbetliklerdir. Şerbetlikler; sofa, oturma odası ve köşk gibi bölümlerde duvara gömülü şekilde yarım silindirik yapıda inşa edilen, yan taraflarına bardak ve cam eşyaları konulan, alt kısımlarında ise silme taş bulunan bölümlerdir. Kahve burada pişirilerek ikram edildiği gibi, şerbet ve içecekler de buradan servis edilir. Ayrıca aydınlatma araçları da buraya konur.

Geleneksel Kayseri evlerinde, evliğe girildiği zaman tam karşısında kocaman bir ocak görülür. Ocak önceleri taş, daha sonra kerpiç, şimdilerde ise pişmiş tuğladandır. Ocak, bir adam boyu yükseklikte olup geniş ağızlıdır. Önünde "kantarma" denen örme veya oyma taştan yapılan ve ocağı bir çıkıntı gibi kuşatan bir çıkıntı vardır. Bu kantarma denilen çıkıntı ile ocak, "pınara" denen bütünü oluşturur.

Ocakların içinde yatay olarak yerleştirilmiş demir çubuk üzerinde hareket halinde çengelli zincirler yer alır. Çengelli zincirlere asılan kaplarda et, süt ve pasta pişirilir. Yakacak olarak odun, çalı-çırpı, tezek kullanılır. Ocağın altında bir tandır vardır.

BAĞ KÜLTÜRÜ

Kayseri halkı için bağ ve bağcılık büyük önem taşıyor olup, sosyo–ekonomik kültürel ve bir gelenektir. Yaşam koşullarının ve değerlerinin değiştiği günümüzde bile bağa göçme âdeti hala devam etmektedir.

Kayseri'de bağcılığın ve yazları bağa göçme âdetinin ne zaman başladığı kesin olarak bilinmiyor. XVI. yüzyıl Erciyes Dağı bölgesinin sosyal ve ekonomik durumunu inceleyen Jennings; Erciyes'in önemine değinirken dağın eteklerindeki bağ ve bahçelerde çok bol, kaliteli sebze–meyve, üzüm yetiştirildiğini, herkesin durumuna göre yakın–uzak/büyük–küçük muhakkak bir bağa, meyve ağacına, küçük de olsa bir kulübeye sahip olduğunu ve zenginlerin Talas, Hisarcık gibi köyleri tercih ettiğini söyler. Aynı zamanda 1500–1584 yılları arasında bağ ürünlerinden alınan verginin, Kayseri çevresinde üretilen tüm tahıllardan daha fazla olduğunu ifade eder.

Evliya Çelebi de Kayseri'de 103 adet gezinti ve sefa yeri olduğunu, bunlardan Hisarcık mesiresinin "ab–ı hayat sulu, çimenzarlı bir yer" olduğunu söylemiştir.

Selçuklu Sultanı Alaeddin Keykubad'ın Kayseri'deki yazlık köşk kalıntısı, Erciyes eteklerindeki bağlarda bulunan diğer benzer kalıntılar, Selçuklular zamanında bile bağ–bahçe kültürünün olduğunun bir kanıtıdır.

street texture and they are always remembered as the simple, mystical and influential house types.

KITCHEN (TOKANA)

In traditional Kayseri house architecture, there are sections such as courtyard, sofa, tokana, and room, and the plan of houses varies according to the economic status of the person. If the house owner is a rich person, the layout is well elaborated. If not, the house generally consists of a sofa, a tokana, and a small room.

The kitchen, called Tokana, is located in the lower part of the sofa, and it is possible to reach the cellar (zerzemine) from the tokana. Zerzemine constitutes a cold storage facility suitable for food storage. The dried vegetables and fruits, tomato paste, salted leaves, molasses, jams, grapes (small grapes, karalık, buludu) are stored in this section.

If the doors of the rooms are opened to the outside, the kitchen is located in the empty section of the house. Kitchens usually have stoves, cabinets, shelves, and cellars. While the kitchen used to be placed on the outside, they started to build the kitchen in the inside after the 1940s. There is a well to fulfill the need for water in the courtyard.

One of the important and functional parts of Kayseri kitchen is the area called "şerbetlik". Şerbetlik is constructed as embedded in the walls with half-cylindrical structure in the sections such as sofa, living room and pavilion. It is possible to place glasses and glassware on the sides while the bottom sections are covered with stones. Coffee is served here as well as sherbet and other drinks. There are also lighting fixtures.

In traditional Kayseri houses, you can see a very big furnace when you enter the house. The furnace used to be made by stone, then by puddled clad while it is made of fried brick nowadays. While the furnace is high as a man and the spout is very wide. In front of the furnace, there is a bump called "kantarma", surrounding the furnace and it is made of stone masonry or engraved stone. This bump called "kantarma" forms the entire part called "pınara".

There are some hooked chains in motion on the iron bars placed horizontally in the furnace. Meat, milk, and cake are cooked in the cups hanging on the hooked chains. Brushwood, wood and dried dung are used for firing the furnace. There is a tandoori under the furnace.

VINEYARD CULTURE

For the people of Kayseri, vineyards and vineyard culture are of socio–economic and cultural importance. Even today, when the living conditions and values have changed, the practice of immigration to the vineyards still continues.

It is not known exactly when the vineyard and summer migration culture in Kayseri started. Jennings who examined the social and economic situation of the Erciyes Mountain region in the 16th century; says as far as the importance of Erciyes is concerned, that high quality vegetables, fruits and grapes are grown and that everybody has a close–distant / big–small vineyard, fruit tree, small or big house or even a hut. He says people prefer areas like

◆ Sakar Bağları

◆ **Tandır** | F.: Alüze Dökmeci

Kayseri bağları hem bağ, hem de bahçe gibi düşünülmelidir. Her bağın içinde üzüm kütükleriyle birlikte mutlaka meyve ağaçları da bulunur. Ana ürün üzüm olmakla birlikte, kiraz, vişne, elma, armut, erik, kayısı, şeftali, badem gibi meyveler de yetiştirilir. Sonbaharda olgunlaşan iğde, ceviz, ayva, kışlık elma, armut, muşmula gibi meyveler de vardır. Bunlardan bir kısmı da kurutulur.

Aileler bağdan kente göçerken, tüm ürünleri bir şekilde değerlendirir ve bağda hiçbir meyve–sebze bırakmazlar.

Kayseri'de bağların büyük bir bölümü, Erciyes Dağı'nın kuzey eteklerine yerleşmiştir. Serin kuzey rüzgârlarına açık olan bu bağlar yüksekte, kent manzarasına nazır, gerek konumları, gerekse tasarım biçimleriyle oldukça ilginç yerleşim birimleridir. Ali Dağı, Hasan Dağı ve Yılanlı Dağ gibi dağların, Kızıltepe, Küçük Kızıltepe gibi tepelerin üstlerine veya eteklerine

Hisarcik and Talas. At the same time, between 1500 and 1584, the taxes taken from the vineyard products are more than grains produced around Kayseri.

Evliya Çelebi also said that there were 103 places to visit and enjoy in Kayseri, and that the fountain of Hisarcık was "a place with a watery, fertile place".

Seljuk Sultan Alaeddin Keykubad's summer mansion remains in Kayseri and other similar remnants in the skirts of Erciyes skirts are a proof that even in the Seljuk period a vineyard cult existed.

Kayseri vineyards should be considered as both a vineyard and a garden. In every vineyard there are fruit trees with grape logs. The main product is grape but fruits such as cherries, sour cherries, apples, pears, plums, apricots, peaches and almonds are also grown. There are also fruits such as spruce, walnut, quince, winter apple, pear, medlar which are matured in autumn. Some of these are also dried.

kurulan bağlara ek olarak Erkilet, Gesi, Germir gibi yerleşim yerlerinden de bağlar vardır.

Kayseri bağlarının kuzeyden güneye/batıdan–doğuya doğru adım adım sıralaması kabaca şöyledir:

Ambar Bağları, Saz Bağları, Yılanlı, Yazı, Mahrumlar, Akkaya, Kulaklı, Kuyucak, Çağşak (Çaarşak), Çaldıran, Kayadibi, Kargah, Eğribucak, Eskişehir, İnecik, Selbaş, Gavurçukuru, Karakaya, Beyendik, Kösebeyendik, Akyazı (Ağyazı), Hacıoğlu, Armutluk, Hasandağı, Hacılar, Karacaören, Dörtkuyu, Kelyazı, Eşekmeydanı, Sakar, Karşı Bağlar, Eşmecik, Poturarası, Gediris, Merdivenli, Çay Bağları, Küçük Billur, Büyük Billur, Dutludere (Tutdere), Talas, Derevenk, Karadere, Gürle, Haymana, Hisarcık (Asarcık), Kıranardı, Endürlük, Dereburnu, Reşadiye, İğdeli, Akçakaya (Ağcakaya), Zincidere.

Bu bağların bazıları bugün yok olmuştur. Kentin hızlı büyümesi, yeni imar planları ve projeleri, yeni yollar bazı bağları yok etmiştir. Bazıları da yok olma tehlikesi altındadır.

1960–1970'li yıllara kadar Kayseri halkı için yıl içindeki en önemli faaliyetlerden birisi yaz başında bağa gitmek, sonbaharda geri dönmektir. Bağlarda fazla eşya bırakıldığı için, götürülecek eşyalar önceden toplanır. Bakır eşyalar kalaylanır, fırın olmadığı için önceden kete, peksimet, kurabiye, baklava, börek gibi yiyecek ve tatlılar mahalle fırınında pişirtilir, mutfak erzağı hazırlanır, yatak yorgan denk haline getirilir ve taşıma arabasına yüklenir.

1950'li yıllara kadar at, eşek, kağnı yardımıyla göçülürken, bu tarihten sonra pikap ve kamyonlarla göçülmeye başlanmıştır. Bağa varınca yüksek bir kenara yığılır, ev iyice temizlendikten sonra yavaş yavaş yerleştirilirdi.

Aileler yaz boyunca vaktini bağda geçirir, kışlık yiyeceğini burada hazırlar, çalışanlar ise günlük gidiş–geliş yapardı. Göçerken de aileler birleşir, bir hafta içinde bağdan kente göçerlerdi.

Kayseri kentinin oldukça yoğun olan geleneksel yerleşim dokusu içindeki evlerde kışı geçiren halk, baharla birlikte bağ işlerine dalar, yaz boyunca kentten uzak bir yaşamın tadını çıkarırdı. Kentin tutucu denilebilecek örf ve adetleri, sosyal ve kültürel gerekleri, bağlarda arka plana itilir ve aile bireyleri daha özgür bir ortamda doğanın tadını çıkartırdı.

KIŞ HAZIRLIKLARI

Eski deyimle Kayseri'de bağlar, bir bakıma "fakir–fukaranın geçim kaynağı" idi. Birçok aile kış hazırlığını orada yapar, yakacağını bağdan elde ederdi. Bağlardan elde edilen sebze–meyveler yaz boyunca kurutulur, pestil, reçel, marmelat, konserve yapılırdı. En son bağ bozumundan sonra da pekmez kaynatılır, kış hazırlıkları son bulurdu.

Kış hazırlıkları evden eve değişmekle beraber; gül suyu, koruk suyu, sirke, yaprak, biber–domates salçası, turşu yapılır, satın alınan peynirler çömleklere basılırdı. Kışın yenecek yağlar da (tereyağı) sızdırılır ve kış için hazır edilirdi. Bir çok evde kuskus dökülür, bulgur kaynatılır, nişasta yapılırdı.

Çorba, aş makarna, erişte kesilirken, bu işler imece usulü ile yapılır. Biber, kabak, fasulye, bezelye, nane kurutulur; bağda yetişiyorsa bağdan, yetişmiyorsa Argıncık'tan gelen keleklerle turşu kurulurdu. Kış aylarında

When families move from vineyards to town, they treat all products in one way and leave no fruits or vegetables in the vineyard.

Most of the vineyards in Kayseri are located on the northern skirts of Mount Erciyes. These vineyards, which are open to the cool northerly winds, are very interesting settlements at high, with a view to the cityscape, their location, and their design patterns. Mounts such as Ali Mountain, Hasan Mountain and Yılanlı Mountain had vineyards as well as settlements such as Erkilet, Gesi and Germir in addition to the vineyards established on the tops or skirts of the hills like Kızıltepe, Küçük Kızıltepe.

The step–by–step sequence of Kayseri vineyard areas from north to south / west–east roughly follows:

Ambar Bağları, Saz Bağları, Yılanlı, Yazı, Mahrumlar, Akkaya, Kulaklı, Kuyucak, Çağşak (Çaarşak), Çaldıran, Kayadibi, Kargah, Eğribucak, Eskişehir, İnecik, Selbaş, Gavurçukuru, Karakaya, Beyendik, Kösebeyendik, Akyazı (Ağyazı), Hacıoğlu, Armutluk, Hasandağı, Hacılar, Karacaören, Dörtkuyu, Kelyazı, Eşekmeydanı, Sakar, Karşı Bağlar, Eşmecik, Poturarası, Gediris, Merdivenli, Çay Bağları, Küçük Billur, Büyük Billur, Dutludere (Tutdere), Talas, derevenk, Karadere, Gürle, Haymana, Hisarcık (Asarcık), Kıranrdı, Endrlük, Dereburnu, Reşadiye, İğdeli, Akçakaya (Ağcakaya), Zincidere.

Some of these vineyards have disappeared today. The city's rapid growth, new development plans and projects, new roads have destroyed some of them and some are in danger of extinction.

One of the most important activities for the people of Kayseri during the year from 1960 to 1970 is to go to the vineyard at the beginning of summer and return in the autumn. Since too many items are left in the vineyards, the goods to be taken are collected in advance. Copper goods are tinned, and as there is no oven, food, such as kete, rusks, cookies, baklava, patty, and baked goods are cooked in the neighborhood oven, the kitchen supplies are prepared, the bed is made into a duvet and loaded on the transport vehicle.

Until 1950, with the help of horses, donkeys, and cattle, they began to migrate with pickups and trucks after this date. As soon as the house was thoroughly cleaned, it was slowly placed.

The families spend time during the summer, preparing their winter meals here, and the employees making daily trips. As they migrated, the families would unite, and within a week they would migrate to the city.

The people who spend the winter in the houses in the traditional settlement structure of the city of Kayseri, dine with the spring and enjoy the distant life away from the city during the summer. The customs of the city can be called conservative, social and cultural necessities are pushed to the background and the family members enjoy the nature in a more free environment.

WINTER PREPARATIONS

An old saying in Kayseri states that vineyards are in a way "the money source of the poor people". Many families make their winter preparations there and they get their burning materials from the vineyard. Vegetables–fruit obtained from the vineyards were dried during the summer, pulp, jam, marmalade are made and canned. After the last grape harvest, molasses was boiled and winter preparations ended.

◆ F.: Şaban Ok

◆ | F.: Derya Yazar

et bulmak zor olduğu için küçükbaş–büyükbaş hayvanlar kesilir, kavurma, sucuk, pastırma yapılırdı.

Pekmez kaynatılırken üzüm pestilleri, köfterler yapılır, daha önceden ipe dizilen badem ve cevizlerden tatlı sucuklar yapılır, kuruması için asılırdı.

Winter preparations change from house to house; rose water, cornstarch water, vinegar, leaves, pepper–tomato paste, pickles, the cheeses bought were printed in pots. The oils to be used in winter were also prepared (butter) and ready for winter. In many houses couscous was poured, bulgur was boiled, starch was made.

These things are done in "help each other" way while soup, pasta, noodles are cut. Pepper, pumpkin, bean, pea, mint dried; if it grows in the vineyard it will be used from there, if it does not grow up, pickles come out from the vineyards from Argıncık. In the winter months it was difficult to find meat, so the cattle and bovine animals were cut, roasted and sausage and pastramy were made.

When the grape molasses is boiled, grape pestle, meatballs are made, sweet sausages are made from almond and walnut which were previously spelled with ropes and hanged for drying.

Kayseri Yemek Kültürü

Kayseri Food Culture

◆ F.: Uğur Aydın

KAYSERİ YEMEKLERİ

Her toplumun kendine has bir yeme alışkanlığı vardır. Bireylerin yaşam sürelerini ve kalitesini, genetik miraslarını, yaygın hastalıklarını, fiziksel yapılarını bu alışkanlıklar belirler. Bu nedenle, her toplumda farklı yeme-içme alışkanlıklarını, yemek çeşitlerini, farklı lezzetleri, farklı yemek pişirme ve saklama yöntemlerini görmek mümkündür.

Birçok kültürel zenginliğe ve binlerce yıllık geçmişe sahip olan Anadolu'nun kadim şehri Kayseri, kültürel zenginliğini yemek ve mutfak kültürüne yansıtmayı başarmıştır. Kayseri mutfağı, bölgenin Türk mutfak kültüründeki temel karakteristiklerin betimlenmesinde ve yemeklerin kültürel kökenlerinin ortaya çıkarılmasında belirleyici bir özelliğe sahiptir.

"Evvela has ve beyaz ekmeği, lavaş yufkası, katmer çöreği, katmerli baharatlı böreği, lahm-ı kadid (kurutulmuş et) adıyla meşhur kimyonlu ve baharatlı sığır pastırması ve kokulu et sucuğu yeryüzünde yoktur. Padişahlara hediye gider."

"There is no similar thing to its unique and white bread, thin pita bread, katmer, spicy börek, dried meat, spicy pastrami and meat sausage famous for its smell. These are served as gifts to the sultans."

Evliya Çelebi

KAYSERI FOODS

Every society has its own eating habits. These habits determine the lifespan and quality of individuals, their genetic heritage, their common diseases, and their physical structures. Hence, it is possible to observe different eating and drinking habits, different types of food, different tastes, different ways of cooking and storing in each society.

Having a rich culture and a history of thousands of years, Kayseri, the archaic city of Anatolia, has managed to reflect its cultural richness in the food and culinary culture. The Kayseri cuisine has a decisive character in

◆ F.: Ahmet Şahinbaş

Kayseri'de varlığını devam ettiren Çerkez, Avşar, Uygur ve Muhacir kültürü de Kayseri mutfağının zenginleşmesinde önemli bir yere sahiptir. Çerkez mantısı, Kayseri'deki yerlilerin mantı kültürü ile Çerkezlerin anavatanlarından getirdiği yemek kültürünün birleşmesi sonucu ortaya çıkan sentezin varlığını göstermesi bakımından bir örnektir.

Kayseri'ye iç göçler nedeniyle köy ve kasaba kültürü, dış göçler nedeniyle çeşitli illerden kültürler taşınmış, bu durum Kayseri mutfağını zenginleştirmiştir.

Kayseri mutfağı ağırlıklı olarak unlu ve etli besinlerden oluşur. Ünü herkes tarafından bilinen mantı çeşidi etli mantıdır. Kayseri mutfağının başlıca beslenme malzemelerini buğday, ekmek, bulgur, ev makarnası, erişte, yufka, mantı, un çorbası, kuskus, mercimek, fasulye, nohut, bakla, meyve ve sebzeler oluşturur.

Kayseri'ye has lezzetlerden olan pastırma, sucuk ve mantı özellikleri itibariyle Kayseri ekonomisine önemli katkılar sağlamaktadır. Pastırma, sucuk, mantı ve gilaburu suyu; işlenmiş gıda sektöründe ulusal-uluslararası piyasalarda ticari değeri olan tescilli markalar olarak yerini almıştır.

Kayseri yemekleri lezzetli olduğu kadar, beslenme ve sağlık açısından da dengeli bir mutfaktır. Yemeklerde çeşitli besin gruplarını aynı anda barındırması, ona üstünlük kazandırmıştır.

Kayseri yaşayagelen kültürünü Kayseri ağzı ile "Yilli" (yerli) ismiyle tanımlayarak kültürünü bu isimle markalaştırmıştır. Bir Kayserili nerede

describing the basic characteristics of the region in Turkish culinary culture and in revealing the cultural origins of food.

Circassian, Avşar, Uyghur and Muhajir cultures, which are still present in Kayseri, play a prominent role to enrich the Kayseri cuisine. Circassian ravioli (mantı) is an example of a synthesis and the combination of the food culture with the ravioli culture of Kayseri's locals and the Circassian culture.

Due to internal migrations in Kayseri, the rural and village culture came to Kayseri while the other cultures influenced the Kayseri cuisine due to the external migration.

Kayseri cuisine consists mainly of floury and meaty foods. The meat ravioli is well known to everybody. The main nutritional ingredients of Kayseri cuisine consist of wheat, bread, bulgur, homemade pasta, noodles, yufka (a thin sheet of dough), ravioli, flour soup, couscous, lentils, beans, chickpeas, broad beans, fruits, and vegetables.

Pastrami, sujuk, and ravioli constitute the special flavors of Kayseri and they provide significant contributions to the economy of Kayseri. Pastrami, sujuk, ravioli and highbush cranberry juice; have taken their place as a registered trademark in the processed food sector at the national and international markets.

Kayseri cuisine offers a balanced diet in terms of health and nutrition and it is delicious. Since it includes many food groups in the one meal, Kayseri cuisine is superior.

Kayseri defines its culture by the name of "Yili" (local) and created this brand for promoting its culture. Someone that comes originally from Kay-

◆ F.: Mehmet Özçelik

yaşarsa yaşasın yemeklerine duyduğu özlemi; "*Kursak, kavurgasını ister.*" diyerek dile getirir.

Mutfak geleneği dün olduğu gibi bugün de Kayseri'de ve Kayseri dışında yaşayan Kayserililer tarafından bir kültür olarak devam ettirilmektedir. Kayseri ketesi, Kayseri içlisi, pastırmalı yumurta, keşkek, lahana ve patlıcan dolması, Kayseri köftesi, sulu ve sini mantı, un köftesi, çılbır, mumbar dolması gibi Kayseri'ye has yemekleri Karamanlı Ortodokslar tarafından bilinen ve hala Yunanistan'da yapılan yemeklerdir. Aynı husus Ermeniler için de geçerlidir.

Kayseri ilçelerinin hepsinin hem ortak hem de kendine has mutfak kültürleri bulunmaktadır.

Akkışla: Asker kömbesi, boğmaç, Türkmen pilavı, halüz (halis), haside, hüvelemeç, kuymak, lebeç, omaç, tuzlu sütlaç, sütlü köfte, gavur pancarı çorbası, piçik burnu dolması, çiriş aşı gibi yemekler yapılmaktadır.

Bünyan: Gendime, bulgur pilavı ve ekmek mantısı önemli yemekler arasındadır.

Develi: Develi cıvıklısı, pırtımpırt (kurtumburt) önemli yemeklerdendir.

Pınarbaşı: Çerkez ve Avşar yemekleri ünlü olup, patatesi meşhurdur. Patatesli mantı, halive, velibah, sips-paste ve Avşarların mercimekli bulgur pilavı önemli yemekler arasındadır.

İncesu: İncesu ilçesinde üzüm önemli bir besin ve gelir kaynağıdır. Üzüm ve pekmezden yapılan tatlılar meşhurdur. Dolaz tatlısı, ayva dolması

seri always misses the food of Kayseri; "S/he always wants the kursak or the kavurga (roasted wheat, corn, or chickpeas)".

The culinary tradition continues today as a culture by the locals living in Kayseri or out. Kayseri dishes such as Kayseri kete, Kayseri içlisi, eggs with pastrami, keşkek (a dish of mutton or chicken and coarsely ground wheat), stuffed eggplants and stuffed cabbage leaves, Kayseri meatballs, ravioli served in broth, dumplings, poached eggs with yogurt and stuffed sheep sausages are dishes that are very common among the Orthodox people coming from Karaman and still living in Greece. This is also valid for the Armenians.

All Kayseri districts reveal both common and unique culinary cultures.

Akkışla: Meals such as asker kömbesi, boğmaçi Turkmen pilaf, halüz (halis), haside, hüvelemeç, kuymak, lemeç, omaç, salty rice pudding, milky meatballs, gavur pancarı soup, piçik burnu dolması, çiriş (sansevieria) aşı.

Bünyan: Gendime, bulgur pilaf, and bread ravioli constitute the signature dishes of the region.

Develi: Develi şıklıklı, pırtımpırt (kurtumburt) are important dishes.

Pınarbaşı: Circassian and Avşar dishes are very famous as well as the potato. Potato ravioli, halibe, velibah, sips-paste and lentil bulgur pilaf of Avşars are among the prominent dishes.

İncesu: Grape is an important source of food and income in the town of İncesu. Sweets made with grapes and grape molasses are very famous. Dolaz dessert, stuffed quince, and poliza constitute the desserts made with

ve poliza, pekmez ile yapılan tatlılardır. Üzümlü yahni, gendime, bulamaç çorbası ve tandır en önemli yemeklerdendir.

Hacılar: Tandır ekmeği, tandır böreği, yaş tarhana çorbası, aside, sütlü çorba ve kabak çiçeği dolması en çok yapılan yemeklerdendir.

Yahyalı: İlkbaharda çıkan dağ bitkilerinden çiriş, cırtlık ve övelek toplamak Yahyalı halkı için büyük bir gelenektir. Sonbaharda kuşburnu ve kızılcık toplanır. Arabaşı, borani, bulamaç, bulgur aşı, çiriş, erişte pilavı, et bezdirme ve köfter ilçenin önemli yemekleri arasındadır.

Sarıoğlan: Mumbar dolması, halis, çullama, güveç, kete, cılbır, mercimekli pilav, keşkek, etli köfte, bulgur aşı, tutmaç, kabak kabuğu, oğmaç ve üzümlü sütlaç en çok yapılan yemeklerdendir.

Tomarza: Toga (toyga) çorbası, karışık çorba, mercimekli Avşar pilavı, köylü pilavı, bulgur köfte, hıngel mantı, yağlı kömbe ve dolaz ilçenin önemli yemeklerindendir.

Yeşilhisar: Kayısı hoşafı, kayısı pestili, dolaz, köfter, halvater, çömlekte pakla, tava ve tahinli pide en çok yapılan yemeklerdendir.

Özvatan: Köfte çöreği, kete tenekede tavuk, cimcik aşı ve yoğurt tatlısı önemli yemeklerdendir.

Sarız: Tirşik çorbası, kömbe, yağlambaç, çoban aşı, bulamaç ve soğanak en çok yapılan yemeklerdendir.

Çerkezlerin mutfağında; Çerkez mantısı (psihalive), etli Çerkez mantısı, halive, hengel, kırnış (gınnış), etli börek, sips-paste, gubate, velibah, nış ve maramisa önemli bir yer tutar.

Avşar mutfak kültüründe; mercimekli pilav, çiriş çorbası, çiriş aşı dinamik bir şekilde yaşamaktadır.

Uygur mutfağında daha çok et ve et ürünleri, hamur ve sebzeye dayalı bir mutfaktır. Kayseri mutfak kültüründe; çöçüre, buhurda et mantısı, etli mantı kavurması, etli havuçlu pilav ve sebzeli makarna ile yer alır.

Ahıska yemek kültürü bugün Kayseri'de Ahıska Türkleri ve 93 (1877-1878 Osmanlı-Rus Harbi) Muhacirleri tarafından yaşatılmaktadır. Günümüzde; feselli, patatesli ve etli yahni, kete, bişi, mafiş, sarığburma, poğaç, külleme, bazlama, içli ve yağlı poğaç, hıngel, peynirli ve yoğurtlu kayıtme, gurut, papa, hasıl, helle, pursuk çorbası, nuğul, gagala, kaymak- kuymak, tarhana, ayran aşı, kaygana, dolaz, aşure, kımıl, armut ve lahana turşusu yapımına devam edilmektedir.

Bazı Kayseri Yemekleri

Çorbalar: Ayran aşı (soğuk çorba), geberti, börek aşı (kulak çorbası), çiriş çorba, düğürcük çorbası, (bulgur aşı), çöçüre, yeşil mercimekli erişte çorbası, ekşili çorba, arabaşı, gendime çorbası, gözü deneli un çorbası, köfte çorbası, kurşun aşı, kuru bamya çorbası, tarhana çorbası, toyga çorbası, tuzlu sütlaç (sütlü çorba) ve yoğurtlu çorbadır.

Sebze Yemekleri: Borani, çiriş aşı, ıspanak kavurma, kabak çıtması, yeşil fasulye, ayva dolması, biber dolması, kabak dolması, etli lahana sarması, pırasa dolması, havuçlu pilav ve zeytinyağlı yaprak sarmasıdır.

Dereotu, maydanoz, nane ve reyhan birçok yemekte servis yapılırken kullanılır. Yılan pancarı, çörek otu, susam, cacıran, madımak, kuzukulağı, dağ armudu, alıç, yemlik, dedem sakalı, kangal, kenger, dağ gilaburusu,

molasses. Stew with grapes, gendime, bulamaç soup, and tandouri are the most significant dishes.

Hacilar: Village bread, tandoor pie, wet tarhana soup, aside, milky soup and stuffed squash blossoms are among the famous dishes.

Yahyalı: It is a great tradition for the locals of Yahyali to collect plants such as çiriş, cırtlık, and övelek during spring. Rosehips and cranberries are collected in the autumn. Arabaşı, borani, bulamaç, bulghur meal, çiriş, noodle pilaf, et bezdirme, and meatballs can be named among the famous dishes of the region.

Sarıoğlan: Stuffed sheep sausages, halis, çullama, stew, kete, çılbır, rice with lentils, keşkek, meatballs, bulghur meal, tutmaç, kabak kabuğu, oğmaç and rice pudding with grapes are the most common foods.

Tomarza: Toga (toyga) soup, mixed soup, Avsar pilaf with lentils, peasant pilaf, bulgur meatballs, hıngel ravioli, fatty kömbe and dolaz are the signature dishes of the town.

Yeşilhisar: Apricot compote, apricot fruit roll-up, dolaz, köfter, halvater, pakla in the pot, pan and pitta with tahini are the most usual dishes.

Özvatan: Meatballs cake, chicken with kete, cimcik aşı and yogurt are the most significant dishes.

Sarız: Tirşik soup, kömbe, yağlambaç, shepherd meal, bulamaç, and soğanak are the most common dishes.

Circassian ravioli (psihalive), meaty Circassian ravioli, halive, hengel, kırnış (gınnış), meat pie, sips-paste, gubate, velibah, nış and maramisa have an important place in the cuisine of the Circassians.

Pilaf with lentils, çiriş soup, çiriş meals are very common in Avşar culinary culture in a dynamic way.

Uyghur cuisine consists of mainly a cuisine based on meat and meat products, dough and vegetables. Çöçüre, meaty ravioli cooked with steam, fried meaty ravioli, meaty pilaf with carrot and vegetable pasta are very common in Kayseri culinary culture.

Ahiska culinary culture still alive today in Kayseri by Meskhetian (Ahiska) Turks and 93 (1877-1878 Ottoman-Russian War) emigrants. Today these dishes are still very common; feselli, potato and meaty stew, kete, bişi, mafiş, sarığburma, poğaç, külleme, bazlama (flatbread), stuffed and fatty pastry, hıngel, kayıtme with yogurt and cheese, gurut, papa, haısl, helle, pursuk soup, nuğul, gagala, kaymak-kuymak, tarhana, ayran aşı, kaygana, dolaz, ashoura, kımıl, pear and cabbage pickles.

Some Kayseri Dishes

Soups: *ayran aşı (cold soup), geberti, börek aşı (kulak soup), çiriş soup, düğürcük soup, (bulghur meal), çöçüre, green lentil noodle soup, sour soup, spicy chicken soup, gendime soup, gözü deneli flour soup, meatball soup, kurşun aşı, dried okra soup, tarhana soup, toyga soup, salty rice pudding (milky soup) and yoghurt soup.*

Vegetable Dishes: *Borani, çiriş aşı, fried spinach, kabak çıtması, green bean, stuffed quince, stuffed green pepper, stuffed zucchini, meaty stuffed cabbage leaves, stuffed leek, pilaf with carrot and stuffed grape leaves with olive oil.*

yabani muşmula, çiris, karagöz, yaban eriği, sıyırma, purçalık, çiğdem, nevruz, keçi meme, çekek otu ve ebelik birçok yemekte kullanılır.

Et Yemekleri: Bayram yahnisi, fırın ağzı, güveç, kırnış (gınnış), pehli, pöç, sac kavurma, sips-paste, üzümlü gerdan ve karın dolması önde gelen et yemeklerindendir.

Etin kullanıldığı köftelerin başında; et bezdirmesi, hüverlemeç, içli köfte, köfte çöreği, kuru köfte, ekşili köfte ve sulu köfte gelir.

Börekler: Açma börek, etli börek, kol böreği, muska böreği, paçanga böreği, pastırmalı börek, tandır böreği, su böreği etin yer aldığı börek ve çörek çeşitleridir.

Tatlılar: Açma baklava, aside, aşure (tatlı aşı), kabak tatlısı, güllü baklava, kayısı kavurması, incir tatlısı, tel kadayıf, maramisu, nevzine, omma, un kurabiyesi ve un helvasıdır. Süt aşuresi Kayseri'ye özgü bir düğün tatlısıdır. Yoğurtlu, sebzeli ve tahıllı yemeklerin üzerine dökülerek yenildiği gibi, üzerine pekmez veya bal konularak tatlı gibi de tüketilebilir.

İçecek ve Hoşaflar: Gilaburu suyu, gül şerbeti, kakule çayı, kalmuk çayı, kayısı hoşafı, üzüm hoşafı.

Dill, parsley, peppermint, and basil are used when serving many foods. Also, these vegetables are used in many dishes: yılan beet, sesame, cacıran, madımak, kuzukulağı, dağ armudu, alıç, yemlik, dedem sakalı, kangal, kenger, wild highbush cranberry, wild medlar, çiris, karagöz, sloe, sıyırma, purçalık, çiğdem, nevruz, keçi meme, çekek out and ebelik.

Meaty Dishes: *Festival stew, fırın ağzı, stew, kırnış (gınnış), pöç, diced lamb fried on an iron plate, sips-paste, chuck with grapes and karın dolması.*

Et bezdirmesi, hüverlemeç, stuffed meatballs, köfte çöreği, dry meatballs, meatballs with rice in egg and lemon sauce and sauce meatballs are among the most significant meaty dishes.

Pastries: *Açma pie, meat pie, rolled pastry, pastry with cheese filling, deep fried phyllo pastry with pastrami and tomato filling, pastry with pastrami, tandoor pastry, pasta with cheese parsley filling are the pastries that contain meat.*

Desserts: *Homemade baklava, aside, ashoura, pumpkin with syrup and walnuts, rosy baklava, fried apricot, fig dessert, shredded wheat in syrup, maramisu, nevzine, omma, Turkish shortbread and flour halva. Milky ashoura is an original taste of Kayseri, commonly served in weddings. As it can be poured over the dishes made with yogurt, vegetable, and grain, it may be consumed as a dessert by adding molasses or honey on it.*

◆ **F.: Veli Dölek**

SUCUK

Ünlü gezgin Marko Polo'nun anlattıklarına göre; at üzerinde çok uzun yolculuklar yapan Türkler ve Moğollar, bu yolculuklarda yanlarına kurutulmuş et, içecek olarak da at sütünden kımız alıyorlardı. Hatta sütü bile kurutarak katı bir yiyeceği dönüştürüyorlardı.

Kaşgarlı Mahmud, bağırsakla yapılan iki türlü yiyecekten söz eder. Bunlardan biri, pirinç ve et ile doldurulup, sugut adı verilen bağırsak sucuğudur. Diğeri ise, suktu adı verilen karaciğer, et ve baharatlar ile doldurulup, pişirilip yenen bağırsak sucuğudur. Bu iki yiyecek, bugünkü sucuğa yakın yiyeceklerdir.

Günümüzde sucuk kelimesi iki farklı ürün için kullanılmaktadır. Birincisi baharatla karıştırılan kıymanın, kurutulmuş bağırsağa doldurulmasıyla yapılan et sucuğudur. İkincisi ise; bir ipliğe dizilmiş ceviz ve badem içi gibi kuruyemişlerin, nişasta ile koyulaştırılmış kaynar üzüm şırasına batırılmasıyla yapılan tatlı sucuğudur.

XVII. yüzyıl metinlerinde sucuk "sücük" şeklinde geçmekte ve "kan sucuğu bağırsak dolması, bumbarlık, bumbar, dolma, börek" anlamlarında kullanılmaktadır.

Evliya Çelebi Kayseri pastırması ve sucuğundan bahsederken, XIX. yüzyılda yazılan yemek kitaplarında normal sucuğun yanında sucuk içi, sucuklu yumurta, sucuk ve pastırma külbastıları, dökme sucuk, udi sucuk, çerkez ve frenk sucuğu gibi sucuk çeşitlerinden bahsedilir.

Kaliteli bir sucuk üretimi için; orta yaşlı ve kasaplık hayvanların eti kullanılmalı, et yağdan ve sinirden arındırılmış olmalı, etler iyice soğutulmuş olmalı, sert kıvamlı sığır, koyun ve kuyruk yağı dışında yağ kullanılmamalıdır.

Sucuk üretimine uygun olduğu belirlenen soğutulmuş etler, baharat, tuz ve sarımsak ilavesiyle çekilerek, 0-4°C'lik soğuk depoda 8-12 saat bekletilerek dinlendirilir. (etler kuşbaşı halinde olmalı) Daha sonra kuşbaşı halindeki bu karışım, yağ ile beraber çekilerek kıyma haline getirilir. Kıyma, sucuk içi yoğurma makinesinde biraz sıvıyağ eklenerek sığırın ince bağırsaklarına veya yapay kılıflara doldurulur. Dolum yapılırken mümkün olduğu kadar sıkı doldurulmalı, hava boşluğu bırakılmamalıdır. Dolumdan sonra sucuklar, beşli-altılı birimler halinde birbirine değmeden kuruması için asılır. Yüzeyleri basınçlı su ile yıkanır ve olgunlaştırılmak üzere olgunlaştırma odalarına alınır.

Drinks and Compotes: *Highbush cranberry juice, rose compote, cardamom tea, calmuc tea, apricot compote, grape compote.*

SUJUK

According to the famous traveler Marco Polo, the Turks, and the Mongols, who were making very long journeys on the horse, carried dried meat with them and drank kumiss (fermented mare's milk) as the drink. They even turned the milk into a solid food by drying it.

Mahmud al-Kashgari mentions two dishes made with the intestines. One of these dishes is the dish called "sugut" made by stuffing rice and meat. The other is the intestinal sujuk, which is stuffed with liver, meat and spices and the sujuk is cooked before it is eaten. These two dishes are very similar to the current version of sujuk.

Today, sujuk name is used for two different products. The first one is prepared by mixing the spices with the minced meat and stuffing the meat into the dried intestines. The second one is prepared as follows; the dried nuts like walnuts and almonds are arranged in a string and they are mixed with the boiling grape syrup together with starch. This is a dessert.

We can observe that the texts of 17th-century mention sujuk as "sücük" and it is used to mean, "blood sausage, stuffed intestines, stuffed mutton intestines, stuffed, patty".

While Evliya Çelebi mentions Kayseri pastrami and sujuk, the books about food in the 19th-century mention following varieties about sujuk; sujuk meat, sujuk with eggs, sujuk and pastrami cutlet, spilling sujuk, udi sujuk, Circassian and frank sujuk.

For the production of high-quality sujuk, it is necessary to use the meat of a middle-aged and butcher animal, meat should be cleansed from fat and serves, meat should be thoroughly cooled, no fat should be used other than the fat of cattle, sheep, and tail.

The cooled meat selected for the production of the sujuk is mixed with spices, salt, and garlic and rested for 8 to 12 hours at 0-4 ° C (the meat should be cut into morsel sized pieces). Then, the mixture is transformed into ground meat after adding the fat. The ground meat is stuffed into intestines or artificial intestines after adding some oil. When stuffing the meat, it is necessary to fill it firmly as possible; no air space should be left. After stuffing, the sujuk is hung to air-dry in five or six units without touching each other. The surfaces

PASTIRMA

Moğolistan bozkırlarından Orta Avrupa'ya kadar uzanan toprakları birkaç kez boydan boya geçen Türkler, besin maddelerini kurutarak koruma ve uzun yol azığı hazırlama konusunda uzmanlık sahibiydiler ve yerleşik hayata geçtikten sonra da bu kültürü devam ettirdiler.

Pastırma, bu gelişme sürecine bağlı olarak ortaya çıkmış bir tür et işleme tekniğidir.

Orta Asya'da yaz aylarında beslenen hayvanların eti ve yetiştirilen sebze ve meyveler kurutularak uzun kış ayları için hazırlık yapılmıştır. Eski Anadolu Türkçesi'nde (XIII-XV. yüzyıllar) kak, "elma, armut, kayısı gibi meyvelerin kurusu ve kurutulmuş et" anlamlarına gelirken, Memlûk Kıpçak Türkçesi metinlerinde de kok aynı anlamlara gelmektedir.

Bazı araştırmacılar "kak et" sözünü "pastırma" şeklinde açıklamışlardır. Divan-ı Lûgati't-Türk'te "yazok veya yazuk et" şeklinde geçen ve "sonbaharda çeşitli baharatlarla kurutulan ve yazın yemek için saklanan et" olarak açıklanan bir söz vardır. Kak et sadece "bölünerek kurutulmuş et" anlamına gelirken, yazuk et "sonbaharda düzlenerek ve çeşitli baharatlarla kaplanarak kurutulan et" anlamına gelmektedir. Bu sebeple "yazuk etin" "kak ete" göre daha fazla işlem gören ve belli bir amaca yönelik olarak kullanılan bir yiyecek olmasından dolayı, bugünkü pastırmaya "kak etten" daha yakın olduğu düşünülerek bazı kaynaklarda "yazok et" "pastırma" veya "baharatlı pastırma" olarak açıklanmaktadır.

Bugünkü şeklide pastırma yapımına ne zaman başlandığı konusunda kesin bir yargıya varmak zordur.

XVI. yüzyıla ait olduğu tahmin edilen bir belgede yer alan yemek listesinde kış mevsiminde yenecek yemekler arasında "pasdırma" olarak geçer. Yine Evliya Çelebi'ye göre pastırma, XVII. yüzyılda padişahtan cephedeki askere kadar herkesin tükettiği ve ekonomik değere sahip bir gıdadır. Evliya Çelebi, pastırma hakkında oldukça ayrıntılı bilgi verir. Ayrıca padişahlara hediye olarak Kayseri pastırmasının götürüldüğü, Kayseri sucuğunun da çok kıymetli olduğu bilinmektedir.

Daha sonraki dönemlerde de Anadolu'da pastırma yapımı giderek gelişir ve çeşitlenir. XIX. yüzyıla ait bir yemek kitabında pastırmalar; Kayseri pastırması, çemenli Kayseri pastırması, rumeli pastırması, çerkes pastırması, tavuk pastırması olmak üzere beş farklı çeşidiyle sıralanır.

Böyle bir geçmişe dayanan Kayseri pastırmasının iyi olmasının ve tanınmasının en önemli sebepleri; Kayseri'nin havası, imalat yapılan yerdeki suyun pastırma üzerindeki olumlu etkileri, iyi işçilik, seçilen pastırmalık hayvanların Kars, Erzurum, Ağrı gibi vilâyetlerden getirilmesidir.

Halk arasında "pastırma sıcağı" denilen sıcaklar, Eylül ayının ortasında başlayıp, sonbahar sonuna devam eder. Hava açık, güneşli, rüzgarsız ve nemsiz olduğu için, pastırmanın kuruması ve olgunlaşması için gereken koşullar sağlanır. Nemsiz ve açık havada kuruyan pastırma nemlenmez. Gece ve gündüz sıcağını alan pastırma, gece soğur ve dengeli olarak bozulmadan kurur.

Kayseri'de pastırma imalatı yapan Karpuzatan mevkiindeki yeraltı sularında, nitrat denilen bir kimyasal madde vardır. Bu madde, pastırma

are washed with pressurized water and the sujuk placed in the maturation chambers for maturing.

PASTRAMI

The Turks, who crossed the lands from Mongolian steppes to Central Europe several times, had been the experts in drying and preserving food for long travels, and they continued this culture after they settled down.

Pastrami is a type of meat processing technique that has emerged due to this development process.

In Central Asia, the meat of the animals fed in the summer months is dried together with vegetables and fruits and prepared for long winter months. In ancient Anatolian Turkic languages (13th-15th centuries), while "kak" means "dried fruits such as apples, pears, apricots and fruits and dried meat", "kok" means the same thing in the texts of Mamluk Kipchack Turks.

Some researchers have described the word "kak et" as "Pastrami". In Dīwān Lughāt al-Turk, there is a word described as "yazok or yazuk et" and it means "meat dried in the autumn with various spices and stored for eating in the summer". Kak meat only means "split-dried meat", which means "meat cut in the autumn and mixed with various spices". Therefore, since "yazuk et" is used for a certain purposed in comparison to "kak et", it is thought that it is closer to today's pastrami, more than "kak et". Hence, "yazok et" is described as "pastrami" or "spiced pastrami".

It is difficult to come to a definite conclusion about when current production of pastrami started.

A document from the 16th century that looks like a food list contains a food called "pasdırma" as a food to be served in the winter season. Again, according to Evliya Çelebi, pastrami is a food consumed by everyone including the sultan and soldier and it has an economic value. Evliya Çelebi gives very detailed information about the pastrami. It is also known that Kayseri pastrami was presented as a gift to the sultans and Kayseri sujuk is very precious.

In later periods, the production of pastrami in Anatolia gradually develops and diversifies. The pastramis are classified in 5 types in a food book of the 19th century as follows; Kayseri pastrami, Rumelia pastrami, Kayseri pastrami with fenugreek, Circassian pastrami, chick pastrami.

Having a long history, Kayseri pastrami is so famous and promoted for following reasons; the air of Kayseri, the positive effects of water on the pastrami where it is manufactured, the good workmanship, the selected pastrami animals are brought from provinces like Kars, Erzurum, Ağrı.

The hot weather called "Indian summer" starts in the middle of September and continues at the end of autumn. Because the weather is clear, sunny, windless and moisture free, the favorable conditions required for drying and maturing of pastrami are provided. The pastrami does not get moisture when the pastrami is dried in weather moisture-free. The pastrami, which lets in the heat during the night and day, it cools and dries at night.

There is a chemical called "nitrate" in the underground waters of Karpuzatan, where the pastrami is produced in Kayseri. This substance ensures that the products get its unique color of the pastrami.

manın kendine has olan renginin meydana gelmesini ve doyunmasını sağlamaktadır.

Yıllardır pastırma imalatı ile uğraşan işçiler, bu sanatın inceliklerini öğrenmişler ve kazandıkları tecrübe ile pastırmanın iyi yapılmasını sağlamaktadırlar.

Pastırmalık inekler Kayseri pastırmacılar tarafından Doğu Anadolu bölgesindeki Kars, Ağrı, Erzurum gibi vilayetlere gidilerek satın alınır ve oradaki yaylalarda yaydırırlar. Sonbahar mevsimi gelince, inekler Kayseri'ye nakledilir ve eylül ayında kesimlere başlanır.

Etlerin sökümü, kesimden 1-4 saat sonra yapılmalıdır. Söküm işi tamamlandıktan sonra, etlerin sertleşmesi beklenir. Açım işi yazın 6-8 saat, kışın 4-6 saat beklendikten sonra yapılır. İki kol, iki but, iki arka, iki döş, bir gerdan ile bel olmak üzere kesilmiş olan hayvanın gövdesi parçalara bölünür. Her parçadan farklı pastırma elde edilecektir. Mesela buttan kuş gömü, bohça ve but takımı pastırması yapılır. Sırttan mehle pastırması kürek kemiğinin dış etlerinden bacak pastırması, kürek kemiğinin iç tarafındaki etlerden kürek pastırması, omurga kemikleri etlerinden omuz, bez pastırması (oti) elde edilir. Butun arka tarafından öne doğru elde edilen pastırmalık etlerin isimlerine şekerpare, but dilmesi, kapak ve kenar denir. Göğüs kafesinin üzerindeki etlerden, etek pastırmalık et elde edilir.

Pastırmalık etlerin söküm ve açım işlerini her kasap yapamaz. Bu iş üzerinde bir müddet çalışıp tecrübe sahibi olunması gerekir.

Bıçakla kesilip ayıt edilen ve kenarları düzeltilen pastırma eti parçaları, uç kısımlarından birbirlerine sağlam iplerle bağlanır ve aynı çeşit pastırma eti karıştırılmadan askılıklara asılır. Her pastırma eti çeşidinin ip bağlanacak ucu vardır. Bu uç kısmına delik açılır, delikten ip geçirilir. Pastırma eti parçalarının hangi uçlarına ip takılacağı tecrübeli işçiler tarafından yanılmadan yapılır.

Tuzlama için bıçakla kesik atılan etlerin bir tarafı tuzlanır ve üst üste konur. Havanın sıcaklığına göre 24-30 saat tuzda yatırılır. Sonra etlerin diğer tarafı normal ve sıcak havalarda 12-18 saat soğuk ve karlı havalarda 6-8 saat kalırlar. İkinci tuzlamadan çıkarılan etler kurumaları için açık, normal ve sıcak havada 3-6 gün, soğuk ve karlı havalarda 7-10 gün bırakılır. Sonra güneşin batma zamanı toplanırlar ve bekletilerek sabaha doğru soğuk vaziyette "birinci denkleme" denilen soğuk denkleme baskısı altına alınırlar. 24 saat bekletilen etler, baskıdan çıkartılarak "terli kurutma" için açık, normal, sıcak havada 1-2 gün tutulur. Terli kurutmadan sonra "ikinci denkleme" denilen sıcak denkleme baskısında 1 saat bekletildikten sonra, gölgede 3-4 gün kadar kurutmaya bırakılır. Gölgede kurutma tamamlanınca, hazırlanmış çemen karışımına (çemen otu, toz kırmızı biber, kıyılmış veya dövülmüş sarımsak, su) yatırılıp, normal, açık ve sıcak havada 10-24 saat bekletilir.

Çemende yatma süresi sona erince, pastırmalar teker teker ele alınarak üzerlerindeki çemen tabakaları düzeltilir ve birbirine değmeyecek şekilde açık havada askılıklarda kurutulmaya bırakılır. 3-4 gün açık, normal havada kuruyan pastırma, satışa hazır hale gelir. Hemen satılmayan pastırmalar, gölgelik ve serin yerlere asılarak bekletilir.

Workers who have been dealing with pastrami production for years have learned the delicacies of this art and they make sure that pastrami is well prepared with the experience they have gained.

The cows to be used for pastrami production are bought by Kayseri pastrami producers from the provinces of Kars, Ağrı, and Erzurum in the Eastern Anatolia region and they are freely going around in the springs there. When the autumn season comes, the cows are transported to Kayseri and they are used for the production of the pastrami in September.

The meat is removed from the animal in 1 to 4 hours after cutting the animal. After removing the meat, it is necessary to wait for hardening the meat. The meat is opened in 6 to 8 hours in summer, 4 to 6 hours in winter. The trunk of the animal, which is cut with two arms, two legs, two backs, two breasts, one chuck, and belly, is divided into pieces. Different pastrami will be produced from each piece. For example, kuş gömü and bohça pastrami produced from the rump. Back mackerel is obtained from leg meat from the outer flesh of the blade bone, blade pastrami from the inside of the blade bone, shoulder from the flesh of the spine bones, and bez pastrami (oti). The name of the bacon meat, which is obtained from the back, is called şekerpare, but dilmesi, kapak, and kenar. From the meat on the breast, etek pastrami is obtained.

Not every butcher can do the cutting and opening of the pastrami meat. You have to work in this business for a while and have experience.

The pieces of bacon meat, which are cut and separated from nerves with a knife and edges are smoothed, are connected to each other with solid ropes at the end parts and the same kind of pastrami is hung on the air. Every type of pastrami has a rope to hang. There is a hole at the end, a rope is passed through the hole. The experienced workers hang the pastrami.

For salting, the salt is poured on the one side of the meat cut with a knife and the meats are placed on top of each other. The meats are in the salt for 24-30 hours according to the temperature of the air. Then the other side of the meat will remain for 12-18 hours in normal and hot weather, for 6-8 hours in cold and snowy weather. Meat removed from the second salting is left open for drying; the meat dries for 3-6 days in normal and hot weather, 7-10 days in cold and snowy weather. The meat is collected when the sun is set, and they are pressed for the first "equilibrium" under the cold. The meats, which are dried for 24 hours, are removed from the press and kept open for 1-2 days in normal, hot weather for "sweat drying". After sweat drying, the meat is left for 1 hour in the hot equilibrium called "second equilibrium", and then the meat is dried for 3-4 days in the shade. When the drying in the shade is completed, the meat is mixed with fenugreek (fenugreek seed, powdered red pepper and chopped or hammered garlic, water) and the meat is stored openly for 10 to 24 hours in hot weather.

When the fenugreek period is over, the pastrami is handled one by one and the fenugreek layers are smoothed and they are hung to dry in the hangers so that they do not touch each other. Pastrami, which is stored for 3-4 days and dry in normal air, becomes ready for sale. Pastrami, which is not sold immediately, is kept hanging in the shade and cool places.

The types of pastrami have individual characteristics. While the height, width, thickness, weight and oil status can vary for each type of pastrami,

Pastırma çeşitlerinin ayrı ayrı özellikleri vardır. Bu özelliklerden boy, genişlik, kalınlık, ağırlık ve yağ durumu her pastırma çeşidinde farklı olduğu gibi, aynı çeşit pastırmada bile farklı olmaktadır. Hayvanın büyüklüğüne göre elde edilen pastırma çeşitleri şunlardır:

- Ekstra pastırmalar: Kuş gömü, sırt
- I. sınıf (seçme) pastırmalar: Bohça (eğrice), kenar, şekerpare, but dilmesi, mehle, omuz, kürek, kapok, potuk bohça eniği, omuz dilmesi, kürek dilmesi, arka baş
- İkinci sınıf (çıkıntı) pastırmalar: Bacak, döş, etek, kavrum, bez, meme, kelle, dil, döş dilmesi, etek, orta etek, orta bez, kanlı bez.

MANTI

Türk mutfak kültüründe mantının Çin kaynaklı olduğuna dair bir kanaat vardır. Eski Türklerin Çin ile komşu olmasından dolayı, mantıyı Çin mutfağından aldıkları değerlendirilmektedir. Çince "man-tou" sözünden gelen mantı, Çin mutfağında "manto" adıyla yaşamaktadır. Çin'e komşu Doğu Türkistan Türklerinin bu kültürden öğrendikleri mantıyı Anadolu'ya getirdikleri görüşü kabul edilir.

Osmanlı döneminde ülke sınırları içinde yaşayan Kırım, Tatar ve Anadolu Türklerince yapılan mantı, birbirinden çok da farklı değildir. Daha XV. yüzyılda Fatih Sultan Mehmed dönemi mutfağında mantının var olduğu, XVI. yüzyıla ait bir belgedeki yemek listesinde arabaşı, mantı ve eriştenin yer aldığı bilinir. Burada mantı, bir sonbahar yemeği olarak anılmıştır. Günümüz Türkiye Türkçesine mantı olarak yerleşen bu yemek, Anadolu ağızlarında Tatar aşı, kulak aşı, kulak çorbası, kulaklı çorba ve kulaklı hamur adıyla da söylenir.

Mantı, zengin bir mutfak kültürüne sahip Kayseri'nin en gözde yemeğidir. Araştırmalara göre 36 çeşit mantı yapılabilmektedir.

Mantının yapılış usulüne göre çeşitleri şunlardır: Kayseri mantısı, yağ mantısı, tepsi mantısı, prov (pirov) mantısı, paşa mantısı, ekmek mantısı, kıymalı buğu mantısı, sade buğu mantısı, ekşili kırpma mantı, üzengi mantısı.

Kayseri mantısının dışında yapıldığı yere göre; Adana, Ürgüp, Maraş mantısı, şekline göre küçük mantı, cimcik mantı ve sol mantı; içine konulan malzemeye göre patatesli, tavuklu, mısır unlu, nohutlu, pastırmalı, pirinçli mantı çeşitleri de vardır.

Kayseri ismiyle özdeşleşmiş mantının yoğurma işlemi uzun sürer ve sert bir hamur hazırlanır. Bezlere bölünen hamur 15-20 dakika dinlendirilir. Ekmek tahtası veya düz bir yerde, oklava ile eşit kalınlıkta 1 -1,2 mm kalınlıkta açılan hamurun üzerine un serpilerek tekrar oklavaya sarılır. Oklavanın ucundan çekilerek çıkartılır ve 1-1,5 cm genişliğinde dikdörtgen parçalar halinde kesilir. Bu parçalar, tahtanın bir köşesine konulup, kurumaması için üzerine un serpilir. Küçük küçük kesilen hamurun içine baharat ve soğanla hazırlanan yağsız kıyma konularak bükülür.

Kayseri mantısının şekli, diğer mantı çeşitlerinden farklıdır. Kayseri mantısı tepesinden bükülür. Kayseri'nin yerlileri bunun nedeninin mantının Kayseri'nin diğer bir simgesi olan Erciyes Dağı'nın zirvesine benzetilmesi olduğunu söylerler. Mantı yapımı zor bir iştir. Kadınlar dayanışma içinde bu işi tamamlarlar.

the same type of pastrami may reveal different characteristics. The types of bacon obtained according to the size of the animal are:

- *Special pastrami: Kuş gömü, sırt*
- *1st class (selective) pastrami: Bohça (eğrice), kenar, şekerpare, but dilmesi, mehle, omuz, kürek, kapok, potuk bohça eniği, omuz dilmesi, kürek dilmesi, arka baş*
- *2nd class pastrami: Bacak, döş, etek, kavrum, bez, meme, kelle, dil, döş dilmesi, etek, orta etek, orta bez, kanlı bez.*

RAVIOLI

According to the consensus, the ravioli that exists in Turkish cuisine has the roots in Chinese culture. Because the ancient Turks were neighbors to China, it is considered that they got inspired by Chinese cuisine for the ravioli. The mantı, which comes from the Chinese word "man-tou", exist in the Chinese cuisine with the name of "manto". It is accepted that the East Turkestan Turks that are neighbors to China brought the ravioli learned from this culture to Anatolia.

During the Ottoman period, the ravioli made in Crimea, Tatar and Anatolian Turks living in the borders of the country are not very different from each other. It is widely known that the ravioli existed during the reign of Sultan Mehmed the Conqueror in the 15th century and the food list of the 16th century includes the following dishes; arabaşı, ravioli, and noodles. Here the ravioli is known as an autumn meal. This dish called as "mantı" in Turkish is also called as Tatar aşı, kulak aşı, kulak çorbası, kulaklı çorba and kulaklı hamur in other Anatolian local languages.

Mantı is the favorite food of Kayseri, which has a rich culinary culture. According to the researches, there are 36 types of ravioli.

The varieties according to the method of making the ravioli are; Kayseri's ravioli, oil ravioli, ravioli baked in a tray, prov (pirov) ravioli, pasha's ravioli, bread ravioli, buğu ravioli with ground meat, simple buğu ravioli, ekşili kırpma ravioli, üzengi ravioli.

The ravioli is cooked differently in Adana, Ürgüp, and Maraş while the ravioli has many types including small ravioli, cimcik ravioli, and sol ravioli. It is possible to stuff the ravioli with potato, chicken, corn flour, chickpeas, pastrami, and rice.

It takes a long time to knead dough for the ravioli and it is necessary to prepare the hard dough. Cut the dough into pieces and wait for 15 to 20 minutes. On a breadboard or flat place, use a rolling pin to obtain dough sheets with a thickness of about 1-1,2 mm., pour some flour on the dough, and roll it with the rolling pin. Cut the sheets to 1-1,5 cm. squares. Place the pieces in a corner of the board and pour some flour on them so that the dumplings are not dried. Fill the dough with lean grounded meat, spices and onions and fold the dumpling.

The shape of the Kayseri ravioli is different from the other types of ravioli. It is necessary to bend the ravioli from the top. The locals of Kayseri argue that they strive to imitate the image of Mount Erciyes, another symbol of Kayseri. Preparing meat ravioli is quite difficult. Women complete this task in solidarity.

◆ **Yağ Mantısı**

◆ **Pöç**

◆ F.: Demet Dökmeci

sinden ileri geldiğini söylerler. Etli mantı oldukça zahmetlidir. Kadınlar bu işi birkaç kişi ile dayanışma halinde, yaparlar.

Hazırlanan mantılar kaynamış suya atılır. Mantı dişe yapışmayacak hale gelince ocaktan indirilir. Burada mantı yapmak kadar, pişirmek de maharet ister. Mantının can suyunun katılması süzüldükten sonra yeterli miktarda sulu bırakılması, yağının ve salçasının ölçülü olması, şişmeden sofraya getirilmesi, sarımsaklı yoğurdunun kıvamında hazırlanması, iyi bir mantı hazırlamanın püf noktasıdır. Öyle ki, eskiden Kayseri'de anneler oğullarına kız beğenirken gelin adayının mantıyı nasıl yaptığına bakıp eğer bir kaşığa kırk mantı sığdırırsa maharetli sayarlarmış.

Mantı hazırlandıktan sonra mantının üzerine sarımsaklı yoğurt dökülür, üzerine isteğe göre sumak, pul biber, nane, kuru reyhan serpmek adettendir.

Son yıllarda Kayseri'de el yapımı mantı yapımı ve dağıtımı hız kazanıp, hazırlanan mantılar vakumlanarak yurtiçi satışa sunulmuştur.

GİLABURU

Kayseri mutfağı ile özdeşleşmiş içeceklerden biri, gilaburu suyudur. Gilaburu, 30-40 tanesi bir arada top gibi yeşil mercimek büyüklüğünde salkımlı bir meyvedir. Ağacı ufak boyda olup, yarı gölgeli-ark kenarlarında ve duvar diplerinde yetişen, bol su isteyen nazlı bir bitkidir. Meyvesi önce yeşil renkte olup, sonbahara doğru kızarmaya başlar. Ekim ayında toplanarak yıkanır, çömleğe konur, üzerine temiz su konularak, ışık almayan loş bir yerde muhafaza edilir. Hafif ekşimsi ve kendine özgü bir lezzeti olan gilaburunun böbrek hastalıklarına iyi geldiği kabul edilmektedir. Taneleri yendiği gibi, istendiğinde kevgirden süzülüp, suyu çıkartılarak şekerle tatlandırılır.

The prepared dumplings are added into boiling water. When the ravioli doesn't stick to the tooth, it means that it is cooked. The cooking is also important as well as the preparation. Here are the tips for preparing a good ravioli; the ravioli should have sufficient amount water, otherwise it is to dry; the sauce prepared with oil and tomato paste should be measured; it should be served before waiting too much; the yogurt prepared with garlic should be sufficient. According to old stories, the mothers select the brides according to their skills of ravioli making. They considered the bride proficient if the bride fills 40 dumplings with one spoon.

After preparing the ravioli, yogurt with garlic is poured into the ravioli. Sumac, chili pepper, peppermint, dried basil are poured on the ravioli.

In recent years, the production and distribution of handmade ravioli in Kayseri has been improved and the prepared dumplings are vacuumed and sold in the domestic market.

HIGHBUSH CRANBERRY

Highbush cranberry juice is one of the specific delicacies of Kayseri cuisine. Highbush cranberry is a bunchy fruit having 30-40 of fruits that look like a ball together. The tree is not high; it is a delicate plant that grows on the side of the semi-shaded arc walls and on the walls. The fruit is green in color first, and it starts to become red in the autumn. The cranberry is collected and washed in October, placed in a jar, poured in clean water on top of it and kept in a dim place. It is accepted that highbush cranberry, which is slightly sour and peculiar in terms of taste, is good for healing the kidney diseases. As the grains can be eaten alone, they can be filtered from the strainer, the cranberry is sweetened with sugar.

KAYSERİ UNESCO TÜRKİYE MİLLİ KOMİSYONU YARATICI ŞEHİRLER AĞI ULUSAL LİSTESİNE GİRDİ

UNESCO Yaratıcı Şehirler Ağı programı, UNESCO tarafından 2004 yılında oluşturulmuş olup, 7 farklı yaratıcı tema etrafında (edebiyat, film, müzik, zanaat ve halk sanatları, tasarım, gastronomi ve medya sanatları) şehirlerin kendi yetenek ve enerjilerini yönlendirecekleri yaratıcı endüstri sektörünü şekillendirmeyi amaçlamaktadır.

Ağ gelişmiş ya da gelişmekte olan ülkelerin şehirlerinin sosyal, ekonomik ve kültürel kalkınmalarına katkı sağlamayı hedeflemektedir.

Zengin bir mutfak kültürüne sahip olan Kayseri ise bu ağa başvurusunu gastronomi dalında yaparak UNESCO Türkiye Milli Komisyonu tarafından 2021 yılında UNESCO Yaratıcı Şehirler Ağı Ulusal Listesi'ne girmeye hak kazanmıştır. Uluslararası Yaratıcı Şehirler Ağı'na dahil olabilmek içinse gastronomi alanında öngördüğü projelerini gerçekleştirmeye devam eden Kayseri, 2023 yılı başvuru süreci için çalışmalarını sürdürmektedir.

KAYSERI'S ENTRANCE TO THE NATIONAL LIST OF THE UNESCO TURKISH NATIONAL COMMISSION CREATIVE CITIES NETWORK

The UNESCO Creative Cities Network program was established by UNESCO in 2004, and it aims to shape the creative industry sector where cities will channel their talents and energies around 7 different creative themes (literature, film, music, craft and folk arts, design, gastronomy and media arts).

The network aims to assist cities in developed and developing nations alike develop on the social, economic, and cultural levels.

Kayseri, which has a strong culinary culture, made its application to this network in the field of gastronomy and was entitled to be included in the UNESCO Creative Cities Network National List by the UNESCO Turkish National Commission in 2021. Continuing to realize its projects in the field of gastronomy in order to be included in the International Creative Cities Network, Kayseri continues its works for the application process for 2023.

GACER EKMEĞİ

Gacer, buğdayın ataları arasında yer almaktadır. Kayseri'de özelikle Develi ilçesinde yetiştiriciliği yapılmaktadır. Kaplıca buğday grubuna giren 28 kromozomlu Gacer Buğdayı, harmanlanıp kavuzları uzaklaştırıldıktan sonra, işlenmiş bulgura ve pirince alternatif iyi bir ürün olmaktadır. Asur metinlerinde geçen kızıl buğdayın Gacer buğdayı olduğu tahmin edilmektedir.

Ekim zorluğu ve verim düşüklüğü nedeniyle üretimi yıllar içinde azalan gacer buğdayının yeniden üretimi için çalışma başlatılmıştır. 2019 yılı itibarıyla İl Tarım ve Orman Müdürlüğü destekleriyle ve Büyükşehir Belediyesi ve Kocasinan Belediyesi iş birliği ile gacer buğdayımın üretiminin şehrin farklı bölgelerinde de yaygınlaştırılması projesine başlanmıştır. Develi ilçesiyle adı özdeşleşmiş olan, yörede pirinç ve bulgurun yerine kullanılan gacer buğdayından pilav, çorba; unundan ekmek ve kek; nişastasından helva yapılmaktadır. Gacer buğdayından yapılan gacer ekmeği buğdayından dolayı kahverengi renktedir. Bu ekmeğin yoğrulması ve pişirilmesi beyaz una kıyasla daha çok zaman almaktadır. Lif ve kepek içeriğinin yüksek, glisemik indeksinin düşük olması özellikleri sebebiyle gacer ekmeği hazmı kolaylaştırmaktadır. Glüten içeriğinin düşük, posa içeriğinin iyi ve protein içeriğinin kaliteli olmasından dolayı gacer ekmeği tercih edilmektedir.

GACER BREAD

Gacer is one of the ancestors of wheat. It is grown in Kayseri, particularly in the Develi neighborhood. After being blended and the husks removed, Gacer Wheat, a variety of hot spring wheat with 28 chromosomes, makes a tasty substitute for processed bulgur and rice. Gacer wheat is thought to be the red wheat mentioned in Assyrian texts.

In order to increase the production of gacer wheat, which has decreased over time due to its challenging planting conditions and poor yield, studies have been initiated. The project to increase the production of gacer wheat in various areas of the city has begun as of 2019, with assistance from the Provincial Directorate of Agriculture and Forestry and with the cooperation of the Metropolitan Municipality and Kocasinan Municipality. Gacer wheat, whose name is associated with the town of Develi, is used in place of rice and bulgur in the region. It is used to make soup, bread, cakes, and halva out of flour and starch. Gacer bread is brown in color because it is made from gacer wheat. Compared to white flour, this bread requires more time to knead and bake. Gacer bread helps with digestion because of its high fiber and bran content and low glycemic index. Gacer bread is preferred because it has low levels of gluten, good levels of fiber, and high-quality protein.

Kaynaklar ve Dizin

Bibliography & Index

KAYNAKLAR / BIBLIOGRAPHY

A. Engin Beksaç
- "Kayseri–Mimari", *DİA*, C.25, 2002, s.103–105.

A. Muhibbe Darga
- *Anadolu'da Kadın*, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 2015.
- *Hitit Sanatı*, Akbank Kültür ve Sanat Kitapları, 1992.
- *Puduhepa: An Anatolian Queen of the Thirteenth Century B.C.*, TTK Yayınları, Ankara 1974 (Ayrı Basım)

Abdullah Satoğlu
- "II. Abdülhamit", *Kayseri Ansiklopedisi*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 2002.
- *Kayseri Pastırmacılığı*, Hâkimiyet Matbaası, Kayseri 1960

Abdülkerim Özaydın
- "Danişmend Gazi", *DİA*, C.8, s.468.
- "Danişmendliler ", *DİA*, C.8, s.489 vd.

Adem Sakarya – Çiğdem İbişoğlu
- "Türkiye'de İllerin Sosyo–Ekonomik Gelişmişlik Endeksinin Coğrafi Ağırlıklı Regresyon Modeli ile Analizi", *Marmara Coğrafya Dergisi*, S.32, Temmuz 2015, s.211– 238.

Adnan Gülerman – Sevda Taştekil
- *Ahi Teşkilatının Türk Toplumunun Sosyal ve Ekonomik Yapısı Üzerine Etkileri*, Ankara 1993.

Afet İnan
- "Kayseri'de Gevher Nesibe Şifahiyesi", *Malazgirt Armağanı*, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Yayınları, Ankara 1993.
- *Kayseri Gevher Nesibe Darü'ş–Şifayesi*, Ankara 1969.

Ahmed Nazif Efendi
- Mir'at–i Kayseriyye (Kayseri Tarihi), Çev.: M. Palamutoğlu, Kayseri 1987.

Ahmet Akgündüz
- *İslâm Hukukunda ve Osmanlı Tatbikatında Vakıf Müessesesi*, Ankara 1988.

Ahmet Akşit
- "Melike–i Adiliye Kümbetinde Selçuklu Devri Saltanat Mücadelesine Dair İzler", *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, C.1, S.11 (2002), s.239–245.

Ahmet Alkan, Orhan Baykan ve Diğerleri
- "Su Yapısı Olarak Anadolu'daki Taş Köprüler", *II. Su Yapıları Sempozyumu 16–18 Eylül 2011*, Diyarbakır.

Ahmet Eflâki
- *Ariflerin Menkıbeleri*, Çeviren: Tahsin Yazıcı, İstanbul 1973.

Ahmet Nazif Efendi
- *Kayseri Meşhurları*, Kayseri 1991.

Ahmet Nedim Kilci
- *Ahmet Hilmi Kalaç (1888–1966)*, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Kayseri 2005.

Ahmet Önal
- "Eski Anadolu'da Feminizmin Öncelerinden Bir Kraliçe Portresi: Kizzuwatnalı Puduhepa", *İDOL Dergisi*, Yıl:7, S.24, Ocak–Şubat–Mart 2005, Ankara, s.5–16.

Ahmet Tahir Dayhan
- *Memalik–i Osmaniyyeyi Keşfe Çıkan Oryantalistler*, Rıhle Kitap, 2011.

Ahmet Ünal
- *Hititler Devrinde Anadolu, C.I*, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul 2002.

Ahmet Yaşar Ocak
- *İslâm–Türk İnançlarında Hızır Yahut Hızır–İlyas Kültü*, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yayınları, Ankara 1990.

Albert Gabriel
- *Kayseri Türk Anıtları*, Çev. Ahmet Akif Tütenk, Güneş Matbaası, Ankara 1954.

Alev Çakmakoğlu Kuru
- *Fatih'ten Osmanlı Dönemine Kadar Kayseri'de Türk Devri Mimarisi*, Ankara 1997.

Ali Aktan–Özen Tok
- *Kayseri'nin 1910'lu Yıllarda Yayınlanan İlk Gazetesi Erciyes (Metin ve Değerlendirme)*, Kayseri Büyükşehir Belediyesi Yayınları, Kayseri 2009.

Ali Baş
- *Kayseri Ticaret Yapıları Üzerine Bir Araştırma*, Kayseri 1996.

Ali M. Dinçol
- *Anadolu Uygarlıkları Ansiklopedisi 1*, Görsel Yayınları, İstanbul 1982.
- "Hitit Yasalarının Ana Çizgileri ve Eski Ön Asya Hukuku ile Etkileşimi", *Anadolu Araştırmaları*, XII, İstanbul Üniversitesi Yayınları, İstanbul 1990, s. 83–100.

Ali Özcan
- "Gâvurkale Hitit Kaya Kabartmaları", *Belleten*, C. LXXVII, S.282, Ağustos 2014, s.273–406, Lev. I–XI.

Ali Tuzcu
- "19.Yüzyılın Başlarından 20.Yüzyılın İlk Çeyreğine Seyyahların Gözüyle ve Konsolosluk Raporlarında Kayseri'nin İktisadi Yapısı", *III. Kayseri ve Yöresi Tarih Sempozyumu Bildirileri*, KAYTAM Yay., Kayseri 2000, s.527–552.
- *Seyahatnâmelerde Amasya*, Amasya Belediyesi Kültür Yayınları, Kayseri 2007.

Ali Yeğin
- *Kayseri'de Tarihi Eserler*, Kayseri 1993.

Alirıza Mukaddem
- "Ahi Evren Veli'nin Doğduğu Şehir Hoyi Arapça ve Farsça Kaynaklara Göre", *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi (The Journal of International Social Research)*, Volume 3/10, Winter 2010, s.470–477.

Amelie Kuhrt
- *Eskiçağ'da Yakındoğu*, Çev.: Dilek Şendil, Yaylacılık Matbaacılık, İstanbul 2011.

Annemarie Schimmel
- *Tanrı'nın Yeryüzündeki İşaretleri*, Çev. Ekrem Demirli, İstanbul 2004.

Aptullah Kuran
- "Klasik Osmanlı Mimarisi Çağının Sonlarında Yapılan İki Külliye", *Vakıflar Dergisi*, S.9, Ankara 1971, s.239–245.
- *"Mimar Sinan'ın Camileri", Mimarbaşı Koca Sinan, Yaşadığı Çağ ve Eserleri* (Neşreden: Sadi Bayram), C.I, Vakıflar Genel Müd. Yay., İstanbul 1988, s.175–214.
- *Mimar Sinan*, İstanbul 1986.
- *Mimar Sinan'ın Külliyeleri", Mimarbaşı Koca Sinan, Yaşadığı Çağ ve Eserleri, C.I* (1998), s.167–173).

Ara Altun
- "Çifte Kümbet", *DİA*, C.VIII, s.311.

Arif Bilgin– Özge Samancı
- *I. Türk Mutfak Kültürü Sempozyumu (Osmanlı Mutfak Kültürü) 14–15 Ekim 2010*, Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi Yay, Bilecik 2010.

Arif Müfit Mansel
- *Ege ve Yunan Tarihi*, TTK Yayınları, Ankara 1988.

Arsen Yarman
- *Osmanlı Sağlık Hizmetlerinde Ermeniler ve Surp Pırgiç Ermeni Hastanesi Tarihi*, İstanbul 2001.

Arslan Terzioğlu
- "Bîmâristan", *DİA*, C.6, s.163–178.

Aslıhan Erdoğan– Ömer Atabeyoğlu
- "Tarihî Yapıların Kentsel Dokuya Etkisi: Kayseri Kent Merkezi Örneği", *Türkiye Ormancılık Dergisi*, 17 (1) 2016, s.83–92.

Atike Nazik
- "Türkiye'de Jeoloji Bilimi", *14.Paleontoloji–Stratigrafi Çalıştayı (27–29 Ekim 2013)*, Kütahya.

Atlaslı Büyük Uygarlıklar Ansiklopedisi
- "Doğu Tapıları Maddesi", *Roma Dünyası*, C.5, İletişim Yay, İstanbul 1988.

Ayşe Denknalbant
- "Sultan Hanı", *DİA*, C.37, s.504–505.

Ayşegül Kuş
- *Batılı Seyyah ve Araştırmacılara Göre 19.Yüzyılın İkici Yarısında Doğu Karadeniz Bölgesi*, Canik Belediyesi Kültür Yayınları, Samsun 2016.

Azra Erhat
- *Mitoloji Sözlüğü*, Remzi Kitabevi, İstanbul 1999.

Baki Asiltürk
- "Edebiyatın Kaynağı Olarak Seyahatnameler", *Turkish Studies*, Volume 4/1–I, Winter 2009, s.912–995
- *Osmanlı Seyyahlarının Gözüyle Avrupa*, Kaknüs Yayınları, İstanbul 2000.

Besim Darkot
- "Kayseri", *İA*, C.6, İstanbul 1993, s.488–489.

C. C. Aktan (Ed.)
- DPT Tarafından Yapılan "İllerin Sosyo–Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması" Araştırmalarının Sonuçları, *Yolsuzlukla Mücadele Stratejileri*, Hak–İş Konfederasyonu Yayını, Ankara 2002.

Carter V. Findley
- *Ahmet Mithat Efendi Avrupa'da*, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul 1999.

Cem Karasu
- "Çivi Yazılı Belgelere Göre Eski Anadolu Kadını Hakkında Bazı Gözlemler", *Çorum Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi (Arkeoloji Özel Sayısı)*, C.15, S.3, 2006, s.45–66.
- "Hititçe ve Hitit Çivi Yazısı", *Hititler: Bir Anadolu İmparatorluğu*, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 2013, s.84–95.

Cenab Şehabeddin
- *Avrupa Mektupları*, Hazırlayan: Sabri Özcan San, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 1986.

Cengiz Bektaş
- *Selçuklu Kervansarayları: Korunmaları ve Kullanımları Üzerine Bir Öneri*, Çev.: Gülşah Özer, YEM Yayınları, İstanbul 1999.

Cenk Demir
- "Amerikan Board Belgelerine Göre Talas Amerikan Kız ve Erkek Kolejleri" *Turkish Studies*, Volume 7/4, Fall 2012, P. 1405 - 1420

Cevdet Çulpan
- *Türk Taş Köprüleri–Orta Çağdan Osmanlı Devri Sonuna Kadar*, TTK Yayınları, Ankara 2002.

Charles Texier
- *Küçük–Asya Coğrafyası, Tarihi ve Arkeolojisi*, Çev.:Ali Suat, Latin Harflerine Aktaran: Kâzım Yaşar Kopraman, Sadeleştiren: Musa Yıldız, C. III, Enformasyon ve Dokümantasyon Hizmetleri Vakfı, Ankara 2002.

Coşkun Alptekin
- "Selçuklular Döneminde Kayseri", *I. Kayseri Kültür ve Sanat Haftası*, Kayseri 1987.

Çetin Aytaç
- *El Dokumacılığı*, İstanbul 1997.

Çiğdem Dürüşken
- *Roma'nın Gizem Dinleri*, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul 2000.

Çiğdem Maner ve Diğerleri
- "Hatice Gonnet Bağma Anadolu Medeniyetleri ve Hitit Digital Kolleksiyonu", *Bilgi Dünyası*, S.17 (2), 2016, s.265–286.

Digenes Akrites
- *Anadolu'nun Büyük Destanı*, Çev. Barış Baysal, Kalkedon Yayınları, İstanbul 2009.

Doğan Hasol
- *Ansiklopedik Mimarlık Sözlüğü*, Yapı Endüstri Merkezi Yayınları, 12.Baskı, İstanbul 2016.

DPT
- *İllerin Sosyo–Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırması*, Ankara 1996.

Dr. Hıfzı Nuri
- *Kayseri Sancağı 1922*, Sadeleştiren: Zübeyir Kars, Kayseri Ticaret Odası Yayını, Kayseri 1984.

Dursun Çiçek
- "Dokuzpınar Hürmetçi Sazlığı", *Şehir Kültür Sanat Dergisi*, S. 8, s.20

Ebu Abdullah Muhammed İbn Battuta Tanci
- *İbn Battûda Seyahatnâmesi*, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 2016.

Edward Said
- *Oryantalizm*, Çev.: N. Uzel, İstanbul 1998.

Ekrem Memiş
- *Eskiçağ Medeniyetleri Tarihi*, Ekin Basım Yayın Dağıtım, Bursa 2012.
- *Eskiçağ Tarihinde Doğu–Batı Mücadelesi*, Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları, Konya 1993.

Ela Yılmaz
- *19.Yüzyılın Seyahatnâme ve Gravürlerinde Osmanlı Çağı Anadolu Konutu Üzerine Bazı Tespitler*, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2012.

Elvan Gülal
- *Halı Dokuma Tekniği*, Eskişehir 1991.

Emre Madran
- "Seyahatnamelerde Anadolu Kenti", *IX. Türk Tarih Kongresi (21–25 Eylül 1981 Ankara)*, III, Ankara 1989.

Engin Eroğlu
- "Ege Göçler ve M.Ö. I. Binde Anadolu", *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, C.I, S.I, 2014.

Erhan Gül–Bora Çevik
- *2013 Verileriyle Türkiye'de İllerin Gelişmişlik Düzeyi Araştırması*, Türkiye İş Bankası Yayınları, Nisan 2015.

Erol Yurdakul
- *Kayseri Külük Camii ve Medresesi*, Ankara 1996.

Eva Cancik– Kirschbaum
- *Asurlular (Tarih–Toplum–Kültür)*, Çev.: Aslı Yarbaş, İlya Yayınevi, İzmir 2004.

Evliya Çelebi
- *Günümüz Türkçesiyle Evliya Çelebi Seyahatnamesi*, Hazırlayan: Seyit Ali Kahraman–Yücel Dağlı, 3.Cilt 1.Kitap, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 2006.

F. Fahir
- "Kayseri Bağları ve Bağcılığı II", *Erciyes–Kayseri Halkevi Dergisi (1945)*, S.31–32, s.20–21.
- "Kayseri Bağları ve Bağcılığı III", *Erciyes–Kayseri Halkevi Dergisi (1946)*, S.36–37, s.32–34.

F. Yavuz Ulugün
- *Seyahatnâmelerde Kocaeli ve Çevresi*, İzmit 2008.

Faruk Pekin
- *Kapadokya–Kayalardaki Şiirsellik*, İletişim Yayınları, İstanbul 2014.

Faruk Sümer
- "Karamanoğulları Devletinin Tanınmış Beyi Alaeddin Bey", *DİA*, C.2, s.321–323.

Feride Sıddıkî Altun
- "Kapadokya Bölgesi Soğanlı Dere Vadisi Karabaş, Gök ve Yılanlı Kiliseleri (Mimari ve Resim)", *Sanat Tarihinde Gençler 2004 Semineri*, İstanbul 2005, s.71–90.

Fernand Braudel
- *Bellek ve Akdeniz*, Metis Yayınları, Ankara 2014.

Fernaz Öncel
- "Osmanlı Bedestenleri Bağlamları Kayseri Hançerli Sultan Vakfı Bedesteni" *MEGARON*, 2014; 9 (1) 55–69.

Füruzan Kınal
- *Eski Anadolu Tarihi*, TTK Yayınları, Ankara 1987.

Frederrick Gustavus Burnaby
- *At Sırtında Anadolu*, Çev.: Fatma Taşkent, İletişim Yayınları, İstanbul 2016.

Fuzuli Bayat
- "Türk Mitolojisinde Dağ Kültü", *Folklor–Edebiyat Dergisi*, S.46, 2006.

Gonca Büyükmıhçı
- "19.Yüzyıl Anadolusu'ndan Günümüze Yansıyan Özgün Bir Tarımsal Ticaret Yapısı: Güvercinlikler", *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, S.21, Yıl: 2006/2, s.97–119.
- *Kayseri'de Yaşam ve Konut Kültürü*, Erciyes Üniversitesi Yay., Kayseri 2015

Gökçe Günel
- "Anadolu Selçuklu Döneminde Anadolu'da İpek Yolu–Kervansaraylar–Köprüler", *Kebikeç Dergisi*, S.29 (2010), s.133–146.

Gönül Cantay
- *Anadolu Selçuklu ve Osmanlı Darü'ş–Şifaları*, Ankara 1992.

Gönül Öney – Zehra Çobanlı (Ed:)
- *Anadolu'da Türk Devri Çini ve Seramik Sanatı*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara 2007.

Gönül Öney
- "İran ve Anadolu Selçuklu Türbelerinin Mukayesesi", *Ankara Üniversitesi İlâhiyât Fakültesi Yıllık Araştırmalar Dergisi*, C.3, Ankara 1981, s.41–66.
- "Kayseri Hacı Kılıç Camii ve Medresesi", *Belleten*, XXX, S.119, s.378–379.
- *Anadolu Selçuklu Mimarisi Süslemesi ve El Sanatları*, Türkiye İş Bankası Yayınları, İstanbul 1978.
- *Beylikler Devri Sanatı*, TTK Yayınları, Ankara 1989.
- *İslam Mimarisinde Çini*, ADA Yayınları, İstanbul 1987.

Guntram Koch
- *Roma İmparatorluk Dönemi Lahitleri*, Çev. Z.Zühre İlkgelen, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul 2001.

Gülgün Köroğlu
- "*İstanbul'daki Bizans İmparatorluk Sarayları*", Osmanlı Bankası Arşiv ve Araştırma Merkezi, http:// www. obarsiv. com/e Voyvoda 0607 html 13 Aralık 2016.

Gülgün Üçel Aybet
- *Avrupalı Seyyahların Gözünden Osmanlı Dünyası ve İnsanları (1530–1699)*, İletişim Yayınları, İstanbul 2010.

Güngör Karauğuz
- *Hitit Devletinin Siyasi Anlaşma Metinleri*, Çizgi Kitapevi, Konya 2002.
- *Hitit Mitolojisi*, Çizgi Kitapevi, Konya 2001.

Gürsel Korat
- *Taş Kapıdan Taçkapıya: Kapadokya*, İletişim Yayınları, İstanbul 2012.

Gürsoy Şahin
- *İngiliz Seyahatnamelerinde Osmanlı Toplumu ve Türk İmajı*, Gökkubbe Yayınları, İstanbul 2007.

H. Hande Duymuş
- "Asur Kaynaklarına Göre Demir Çağı'nda Tabal Krallığı", *Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2 (3), 2011, s.34–46.

H. Sinan Sülüner
- "Yabancı Seyyahların Gözlemleriyle Roma ve Bizans Döneminde Ankara", *Ankara Araştırmaları Dergisi*, S.I, Haziran 2014, s.11–21.

Hakkı Acun (Editör)
- *Anadolu Selçuklu Kervansarayları*, Ankara 2007.

Hakkı Acun
- "Saat Kulesi", *DİA*, C.35, s, 325–326.

Hakkı Fahri Özdemir
- "Demir Çağı: Başlangıcı ve Başlatanları, Anadolu'ya Etkileri Üzerine", *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, C.16, S.1, 2007, s.501–518.

Hakkı Önkal
- *Anadolu Selçuklu Türbeleri*, Ankara 1996.

Halil Demircioğlu
- *Roma Tarihi*, TTK Yayınları, Ankara 1993.

Halil Edhem (Eldem)
- *Kayseri Şehri–Selçuklu Tarihinden Bir Bölüm*, Yayına Hazırlayan: Kemal Göde, Kayseri Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları., Ankara 2011.
- *Kayseri Şehri*, Yayına Hazırlayan: Kemal Göde, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Ankara 1982.

Halil Tekiner
- *Kayseri Eczacılık Tarihi ve Eczacılık İşletmelerinin Kayseri Sosyal Yaşamı ve Ekonomisine Katkıları Üzerine Bir Çalışma*, Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara 2006.

Halit Erkiletlioğlu
- *Geniş Kayseri Tarihi*, Cilt I – II, Belsin Vakfı Yayınları, Kayseri 2016.
- *Kayseri Kitabeleri*, Kayseri Büyükşehir Belediyesi Yayınları. Kayseri 2001.
- *Kayseri Tarihi (En Eski Zamandan Osmanlılara Kadar)*, Kayseri Valiliği Yayınları, Kayseri 1993.
- *Kayseri Yakın Tarihinden Notlar*, Kayseri Ticaret Odası Yayınları, Kayseri 1998.

Halit Erkiletlioğlu, Oğuz Güler
- *Türkiye Selçuklu Sikkeleri*, Erciyes Üniversitesi Yayınları, Kayseri 1996.

Haluk Karamağaralı
- "Erzurum'daki Hatuniye Medresesi'nin Tarihi ve Bânîsi Hakkında Mülâhazalar" *Selçuklu Araştırmalar Dergisi Malazgirt Zaferi Özel Sayısı*, III (1917), Ankara 1971, s.210.
- "Kayseri'deki Hunad Camii'nin Restitüsyonu ve Hunad Manzûmesinin Kronolojisi Hakkında Bazı Mülâhazalar", *Ankara Üniversitesi İlâhiyât Fakültesi Yıllık Araştırmalar Dergisi*, C.21, Ankara 1976, s.199–247.

Hamza Ekmen
- "Yeni Veriler Işığında Başlangıcından M.Ö. II. Binin Sonuna Kadar Anadolu'da Yakarak Gömme (Kremasyon) Geleneği", *Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Yıl: 5, S.1, Haziran 2012, s.23–49.

Hande Günözü
- "Kayseri Sahabiye Medresesi (Sahip Ata Medresesi) Duvar Yapım Malzemesi Araştırmaları ve Konservasyon Önerileri", *Türkiyat Mecmuası*, C.26, S.2, s.197–203.

Hasan Özsoy
- *Kayseri'deki Amerikan Misyoner Faaliyetleri ve Talas Amerikan Koleji*, Talas Belediyesi Kültür Yay., Kayseri 1996

Hasan Şahin
- "Yaman Dede", *DİA*, C.43, s.311–312.

Hayati Uğur
- *Garipler Tümülüsü*, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Konya 2012.

Hayrettin Oğuz
- "Zamanın Durduğu Mekanlar; Vezirhanı", *Gezgin Dergisi*, S.95, Ocak 2015.

Hayrunnisa Gül
- *Tokanadan Sofraya Kayseri Yemekleri*, Alfa Yayıncılık, İstanbul 2015.

Helmuth von Moltke
- *Moltke'nin Türkiye Mektupları*, Türkçesi: Hayrullah Örs, Remzi Kitapevi, İstanbul 2015.

Hikmet Tanyu
- *Türklerde Taşla İlgili İnançlar*, Ankara 1987.

Hrand Der Andreasyan
- Ermeni Seyyahı Polonyalı Simeon'un Seyahatnamesi (1608–1619) *Türkiyat Mecmuası*, C.10 (1953)
- *Polonyalı Simeon'un Seyahatnamesi (1608– 1619)*, Çev: Saro Dadyan, Everest Yayınları, İstanbul 2013.

Hurşit Çalıka
- *Ahmet Rıfat Çalıka'nın Anıları*, İstanbul 1992.

Hüseyin Cömert
- *19.Yüzyılda Kayseri*, Mazaka Yayınları, Kayseri 2007.

Hüseyin Sipahioğlu
- *Kayseri Gevher Nesibe Sultan Tıp Sitesi*, Kayseri 1981.

İbrahim Kafesoğlu
- *Selçuklular ve Selçuklu Tarihi Üzerine Araştırmalar*, Ötüken Neşriyat, İstanbul 2014.
- *Türk Milli Kültürü*, Ötüken Neşriyat, İstanbul 2015.

İdris Yücel
- *Anadolu'da Amerikan Misyonerliği ve Misyon Hastaneleri (1880 - 1934)*, TTK Yayınları, Ankara 2017

İlber Ortaylı
- "Belediye", *DİA*, C5, 1992, s.398.
- *Osmanlı Toplumunda Aile*, İstanbul 2010.
- *Osmanlı'yı Yeniden Keşfetmek*, İstanbul 2011.
- *Tanzimat Döneminde Osmanlı Mahalli İdareleri*, TTK Yayınları, Ankara 2000.

İlhan Özkeçeci
- *Tarihi Kayseri Cami ve Mescidleri*, Kayseri Kocasinan Belediyesi Yayınları, Kayseri 1997.

İlker Koç (Ed.)
- *Hititler*, ODTÜ Yayıncılık, Ankara 2006.

İrfan Birol
- *Kayseri'nin Hafızası Almanak (2007–2012)*, Mazaka Yayıncılık, Kayseri 2012.

İsmail Aka
- *Timur ve Devleti*, TTK Yayınları, Ankara 2000.

İsmail E. Erünsal
- "Raşid Efendi Kütüphanesi", *DİA*, C.34, 2007, s.462–463.

İsmail Evci
- *Kayseri Sofrası*, Mazaka Yay., Kayseri 2007.

İsmail Görkem
- "Hasan Dağı ile Ali Dağı Efsanesinin Kaynakları ve Varyantlarının Değerlendirilmesi", *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, S. 5 (1), 1990, s.55–59.
- Elazığ Efsaneleri Üzerine Araştırmalar, *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi*, Elazığ 1987.

İsmail Hakkı Uzunçarşılı
- "Sivas–Kayseri ve Dolaylarında Eretna Devleti", *Belleten*, 32/126, Ankara 1968, s.170–171.
- *Anadolu Beylikleri ve Akkoyunlu, Karakoyunlu Devletleri*, TTK Yayınları, Ankara 1984.

İsmail Yaman - Gökhan Yaman (Hazırlayanlar)
- *Kayseri Pastırmalarının Üretim Şekli*, Kayseri Enstitüsü Derneği Yay., Kayseri 2016

İsmet İlter
- *Tarihi Türk Hanları*, Ankara 1969.

J. D. Hawkins
- "Hitit Hiyeroglifleri ve Luwice", Hazırlayan: Meltem Doğan Alparslan ve Metin Alparslan, *Hititler: Bir Anadolu İmparatorluğu*, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 2013, s.96–119.

J.G. Macqueen
- *Hititler ve Hitit Çağında Anadolu*, Çev.: Esra Davutoğu, Arkadaş Yayınları, Ankara 1999.

K. Tuncer Çağlayan
- "İngiliz Konsolosluk Raporuna Göre 1841 Yılında Samsun ve Çevresinde Ticaret", *Geçmişten Geleceğe Samsun*, 2.Kitap, Editör: C. Yılmaz, Samsun 2007, s.116–117.

Kadir Dayıoğlu
- *Kuruluşundan Günümüze Kayseri Belediye Başkanları*, Kayseri Büyükşehir Belediyesi Yayınları, Ankara 1998.

Kalkınma Bakanlığı
- *İllerin ve Bölgelerin Sosyo–Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırması (SEGE–2011)*, Ankara 2013.

Kayseri Büyükşehir Belediyesi
- *Stratejik Plan 2015–2019*, Ağustos 2014.

Kayseri Valiliği
- Cumhuriyetin 50. Yılında Kayseri, *Kayseri 1973 Yıllığı*, Kayseri Valiliği Yayınları, Kayseri 1973.

Kemal Beydilli
- "Helmuth von Moltke", *DİA*, C.30, 2005, s.267–268.

Kemal Göde
- "Alâeddin Keykubâd ve Kayseri", *Selçuklu Araştırmaları Merkezi Selçuk Dergisi I. Alâeddin Keykubâd Özel Sayısı*, s.61–65.
- "Eretna Oğulları", *DİA*, C.XI, 1995, s.295.
- "Kayseri ve Yöresindeki Tarihi Gerçeklerin Efsaneleşmesi ve Milli Kültürümüze Katkısı", *Erciyes Yöresi I. Folklor, Halk Edebiyatı ve Etnografya Sempozyumu (Bildiriler)*, Erciyes Üniversitesi Yayınları, Kayseri 1991.
- "Melike Gevher Nesibe Adına Yaptırılan Tıp Fakültesiyle Hastanesinin Dünü ve Bugünü", *Erciyes Dergisi*, S.V/49, s.6–7.
- *Eratnalılar (1327–1381)*, TTK Yayınları, Ankara 1994.
- *Sultan Alaeddin Eretna*, Ankara 1990.
- "Kayseri'de bulunan Eratnalı Yapılar", *Erciyes Dergisi*, C.V/56, s.29–31.

Kemal Gönen
- "Yılkı Atları", *Gezgin Dergisi*, S. 96, 2015

Kemal Saylan
- *Seyyahların Gözüyle Gümüşhane*, (Osmanlı Dönemi), Gümüşhane Üniversitesi Yayınları, Trabzon 2015.

Kemalettin Köroğlu
- *Eski Mezopotamya Tarihi*, İletişim Yayınları, İstanbul 2011.

Kerim Türkmen
- "Develi Tarihine Işık Tutan Kitabeler", *Bütün Yönleriyle Develi I. Bilgi Şöleni 26–28 Ekim 2002*, Develi 2003.
- "Develi'deki Selçuklu Dönemi Kitâbeleri", *Sanatsal Mozaik Dergisi*, İstanbul 2000.
- "Kayseri'ye Özgü Bir Yapı Türü Güvercinlik ", *Sanatsal Mozaik*, İstanbul 202, s.102–105.
- "Talas'ta Türk Devri Yapıları", *Vakıflar Dergisi*, S.26 (1991), s.153–187.

Kolektif
- "Mimar Sinan Hayatı ve Eserleri", *Megaron Dergisi*, I, Haziran–Eylül 2012.
- 16.Türk Tarihi Kongresi, Selçuklu Devleti ve Beylikler Dönemi, 4.Cilt 3. Kısım Osmanlı Tarihi, TTK Yayınları, 20–24 Eylül 2010 Ankara (Kongreye Sunulan Bildiriler).
- *1992 Yılı Anadolu Medeniyetleri Müzesi Konferansları*, Anadolu Medeniyetler Müzesi Yayınları, Ankara 1993.
- Erciyes Yöresi Folklör, *Halk Edebiyatı ve Etnografya Sempozyumu 3–5 Mayıs 1990*, Erciyes Üniversitesi Yayınları, Kayseri 1991.
- *Merzifonlu Kara Mustafa Paşa Uluslararası Sempozyumu 8–11 Haziran 2000*, Ankara 2001.
- *Sanat Tarihinde Gençler 2004 Semineri Bildiriler*, Arkeoloji Sanat Yayınları, İstanbul 2005

Komisyon
- *I. Ulusal Erciyes Sempozyumu (23–25 Ekim 2003) Sempozyum Bildirileri*, Kayseri Valiliği Çevre Koruma Vakfı Yayınları, Kayseri 2005.
- *İnşaat Teknolojisi Geometrik Motifler*, MEGEP (Mesleki Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi), MEB Yayınları, Ankara 2008.
- *Türk Mutfağı Sempozyumu Bildirileri*, Kültür Bakanlığı Yay, Ankara 1982.
- *Hürmetçi Sazlığı - Sulak Alan Revize Yönetim Planı (2018 - 2022)*, Orman ve Su İşleri Bakanlığı Yay., Ankara 2017
- *Kayseri Yürüyüş Rotaları ve Turizm Keşif Rehberi*, Kayseri Valiliği Kültür Yay., Kayseri 2014
- *Kayseri Mutfağı*, Kayseri Valiliği Kültür Yay., Kayseri 2016
- *40. Yılında Kayseri OSB*, Kayseri Organize Sanayi Bölgesi Müdürlüğü Yayını, İstanbul 2017

Koray Özcan
- "Anadolu'da Selçuklu Kentler Sistemi ve Mekansal Kademelenme (I)" *METU JFA*, 2006/2, 25.

Kudret Altun
- "Erciyes ve Efsaneleri", *I. Uluslararası Erciyes Sempozyumu Bildiriler Kitabı (23–25 Ekim 2003)*, Kayseri 2005.

M. Altay Köymen
- *Selçuklu Devri Türk Tarihi*, TTK Yayınları, Ankara 2014.

Marianna Yerasimos
- *Evliya Çelebi Seyahatnâmesi'nde Yemek Kültürü Yorumlar ve Sistematik Dizin*, Kitap Yay., İstanbul 2011

M. Çağatay Özdemir – Yunus Emre Tekinsoy (Ed.)
- *Yabancı Seyahatnamelerde Türkiye*, Türk Yurdu Yayınları, Ankara 2016.

M. Erol Yurdakul
- "Kayseri Erciyes Dağı Eteklerinde Bulunan İki Türbe" *Vakıflar Dergisi*, S.XII, Ankara 1978, s.163–177.

Mehmet Çayırdağ
- "Kayseri Battal Gazi Camisi ve Kırkkızlar Türbesi", *Vakıflar Dergisi*, S.30, s.271–294.

M. Kemal Özergin
- "Anadolu Selçuklu Kervansarayları", *İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Dergisi*, C.15, S.20, İstanbul 1965.
- *Anadolu Selçuklular Çağında Anadolu Yolları*, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Bilimi Doktora Tezi, İstanbul 1959.

Mahmut Akok
- "Kayseri'de Dört Mezar Anıtı", *Türk Etnografya Dergisi*, S.XII, Ankara 1969, s.24–25.

Mahmut Sarıkaya
- "Erciyes Yöresinden İki Menkıbe ve Toprağı Vatanlaştıran Halk Etimolojisi Örnekleri", *Karadeniz Araştırmaları*, S.8 (Kış 2005), s.47–55.

MEB
- *Yahyalı Halısı Dokuma (El Sanatları Teknolojisi)*, Ankara 2012.

Mehmet Ali Hacıgökmen
- "Menâkıb–ı Şeyh Evhadü'd–Dîn–i Kirmânî'de Geçen Selçuklu Tarihi ile İlgili Bilgiler ve Değerlendirilmesi, *TAD (Tarih Araştırmaları Dergisi)*, C.34, S.58, 2015, s.543–562.

Mehmet Altay Köymen
- *Büyük Selçuklu İmparatorluğu Tarihi, 1.Cilt Kuruluş Devri*, TTK Yayınları, Ankara 2011.
- *Büyük Selçuklu İmparatorluğu Tarihi, 2.Cilt İkinci İmparatorluk Devri*, TTK Yayınları, Ankara 2011.
- *Büyük Selçuklu İmparatorluğu Tarihi, 3.Cilt Alp Arslan ve Zamanı*, TTK Yayınları, Ankara 2011.
- *Büyük Selçuklu İmparatorluğu Tarihi, 5.Cilt İmparatorluk Devri* TTK Yayınları, Ankara 1991.
- *Selçuklu Devri Türk Tarihi*, Fasikül I., TTK Yayınları, Ankara 1989.

Mehmet Çayırdağ
- "Develi Ulu Camii Minberi", *Vakıflar Dergisi*, S.XIV, Ankara 1982.
- "Huand Hatun Külliyesi", *DİA*, C.18, s.262.
- "Kayseri Selçuklu ve Beylikler Dönemine Ait Bazı Kitabe ve Mezar Taşları", *Tarih Dergisi*, S.XXXIV, İstanbul 1984, s.514.
- "Kayseri'de Kitâbelerinden XV. ve XVI. Yüzyıllarda yapıldığı Anlaşılan İlk Osmanlı Yapıları", *Vakıflar Dergisi*, C.XIII (1981).
- "Kayseri'de Köşk Medresesinin Hankâh (Buk'a) Olduğu Hakkında 1657 Yılında Alınan Mahkeme Kararları", *VI. Ortaçağ ve Türk Dönemi Kazı Sonuçları ve Sanat Tarihi Sempozyumu (08–10 Nisan 2002) Bildirileri*, (Editörler: M.Denktaş, Y.Özbek, A.Sağıroğlu Arslan), Kayseri 2002.
- "Kayseri'de Selçuklu Beylikler Devri Binalarında Bulunan Taşçı İşaretleri", *Türk Etnografya Dergisi*, S.XVII, 1982, s.79–108.
- "Kayseri'de Zamanımıza Kadar Gelememiş Olan Bazı Mühim Tarihi Binalar", *TTK Bildirileri*, IX (1988), II, s.717–728.
- "Kayseri'nin İncesu İlçesinde Şeyh Turesan Zaviyesi", *Belleten*, XLIV (1980), s.271–278.
- "Kayseri"de Selçuklu Döneminde İnşa Edilen Tekgöz Köprüsü ve Dev Ali Türbesinin Kitabeleri", *Sanat Yazıları Prof. Dr. Zafer Bayburtluoğlu Armağanı*, Kayseri 2011, s.167–172.
- Kayseri Tarihi Araştırmaları, Kayseri Büyükşehir Belediyesi Yayınları, Kayseri 2001.

Mehmet Fatih Müderrisoğlu
- "*XVI. Yüzyılda Osmanlı İmparatorluğu'nda İnşa Edilen Menzil Külliyeleri*", Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Basılmamış Doktora Tezi, Ankara 1993.

Mehmet İnbaşı
- *XVI. YY. Başlarında Kayseri*, İl Kültür Müdürlüğü Yayınları, Kayseri, 1992.

Mehmet İpşirli
- "Kayseri", *DİA*, C.25, s.96–101.

Mehmet Kurt
- *M.Ö.I. Binde Anadolu–Mezopotamya İlişkileri*, Murat Kitabevi, Ankara 2007.

Mehmet Önder
- *Anadolu Efsaneleri*, Ankara 1966.

Mehmet Somuncu
- "Erciyes Dağı", Melikgazi Belediyesi Dergisi, S.3, Yıl:1, Kayseri 1991.
- "Kayseri Şehrinin Kuruluşu ve Gelişmesi", *Türkiye Coğrafyası Dergisi*, S.4, Ankara 1995, s.127–146.
- "Türkiye'nin Yaşayan Buzulları", *TÜBİTAK Dergisi*, C.XIX, S.1–3, Ankara 1986, s.221.
- *Develi Ovası'nın Kuzey ve Batı Bölümünde Rüzgâr Erozyonu Sorunu İle Alınması Gereken Önlemler Üzerine Bir Araştırma*, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Ankara 1987.

Mehmet Yılmaz
- "Battal–Nâme, Sasonlu Tavit ve Digenis Akritas Destanlarındaki Kahramanların Lodr Raglan'ın Geleneksel Kahraman Kalıbına Göre Değerlendirilmesi", *Folklör/Edebiyat*, C.17, S.67, 2011/3, s.89–104.

Merve Oğuz - Şeyma Akkurt
- "Kayseri İlinin Yenilenebilir Enerji Potansiyeli", *Ömer Halisdemir Üniversitesi Mühendislik Fakültesi Dergisi*, C. 6, S. 2 (2017), s. 362 - 374

Metin Tuncel
- "Kayseri–Bugünkü Kayseri", *DİA*, C.25, 2002, s.101–103.

Mikail Bayram
- "Anadolu Selçukluları Dönemi Tababeti ile İlgili Bazı Notlar", *Yeni Tıp Tarihi Araştırmaları*, S.4, İstanbul 1998, s.149–151.
- *Ahi Evren ve Ahi Teşkilatının Kuruluşu*, Konya 1991.

Mine Erbek
- *Çatalhöyük'ten Bugüne Anadolu Motifleri*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 2002.

Moharram Mostafavi
- "Evhadüddin Kirmânî'nin Kirman'dan Çıkışı ve Sûhreverdîyye Tarikatındaki Ebherîyye Koluna Girişi", *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, C.7, S.33, s.351–363.
- *Evhadüddin–i Kirmânî*, Sunuş: Ahmet Yaşar Ocak, Kitap Yayınevi, Eylül 2016 İstanbul.

Muhammed Karakaş
- *XVIII. Yüzyılın İkinci Yarısında Kayseri (1750–1775)*, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora Tezi, Kayseri 1997.

Muharrem Kesik
- "Emîr (Melik) Gazi (1104–1134)", *Avrasya İncelemeleri Dergisi* (AVİD), III/2 (2014), s.154–181.

Muhsin İlyas Subaşı
- *Bu Şehrin Hikâyesi*, Kayseri Ticaret Odası Yayınları, Kayseri 2003.
- *Dünden Bugüne Kayseri*, Geçit Yayınları, Kayseri 1998.

Musa Çadırcı
- *Tanzimat Sürecinde Türkiye Anadolu Kentleri*, Ankara 2001.

Mustafa Aksu
- *Kayseri Vakıfları*, Kayseri 1998.

Mustafa Demirci
- *Yaman Dede Aşkın Bedeli*, Bilge Kültür Sanat Yayınevi, Ankara 2016.

Mustafa Denktaş
- "İncesu Merzifonlu Kara Mustafa Paşa Külliyesi", *Vakıflar Dergisi*, XXVI (1997), s.193–225.
- "Karatay Hanı", *Anadolu Selçuklu Dönemi Kervansarayları* (Ed. Hakkı Acun), Ankara 2007.
- *Kayseri'de Tarihi Su Yapıları (Çeşmeler, Hamamlar)* Kayseri 2000.

Mustafa Işık
- *Eski Kayseri–Evliya Çelebi'nin Dilinden*, Heyamola Yayınları, İstanbul 2014.

Mustafa Kaya
- "Charles Texier'in Seyahatnamesine Göre 19. Yüzyılda Anadolu'nun Sosyal, Kültürel ve Ekonomik Durumu", *Gazi Türkiyat Dergisi*, Bahar 2012, S.10, s.245–262.
- "Kapadokya'nın Bağrındaki Küçük Paris; Potamya", *Peri Bacası Dergisi*, S.5, Mayıs 2010.

Mustafa Kemal Şahin
- "Anadolu'da Selçuklu Dönemi'nde Niğde ve Kayseri Çevresinde Bulunan Taçkapılar Üzerine Bazı Düşünceler, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi Prof. Dr. Hamza Gündoğdu Armağanı*, C.6,S.25, s.474–503.

Mustafa Özdamar
- *Yaman Dede*, Kırk Kandil Yayınları, İstanbul 2008.

Mustafa Özdemir
- *Kayseri'nin Pastırmacılık Sanatı*, Emel Matbaacılık, Kayseri 1981

Mustafa Talas
- "Tarihi Süreçte Türk Beslenme Kültürü ve Mehmet Eröz'e Göre Türk Yemekleri, *Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 2005.

Mükrimin Halil Yinanç
- *Türkiye Tarihi Selçuklular Devri*, I. Cilt, Yayına Hazırlayan: Refet Yinanç, TTK Yayınları, Ankara 2013.

Nazmi Özçelik
- *İlkçağ Tarihi ve Uygarlığı*, Nobel Yayınları, Ankara 2009.

Necmettin Çalışkan
- *Kuruluşundan Günümüze Kayseri Belediyesi*, Kayseri Büyükşehir Belediyesi Yayınları, Kayseri 1995.

Nejat Sefercioğlu
- *Türk Yemekleri (XVIII. Yüzyıla Ait Yazma Bir Yemek Risâlesi)*, KTB Yay., Ankara 1985

Nermin Şaman Doğan
- "Kayseri'deki Selçuklu Külliyeleri", *Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, Bahar (16) 2012, s.191–214.

Neşet Çağatay
- *Ahilik Nedir*, Ankara 1990.

Nevzat Özkan
- "Pastırma Sözü Üzerine", *Dil Araştırmaları*, S. 13 (Güz 2013), s. 45–55.

Nevzat Topal
- "Seyyahların Gözüyle Avanos ve Çevresi", *Avanos Sempozyumu 23–24 Ekim 2014 Sempozyum Bildirileri*, Grafiker Yayınları, Ankara 2014, s.101–111.

Nihat Azamat
- "Evhadüddîn–i Kirmânî", *DİA*, C.11, 1995, s.518–520.

Nihat Karakaya
- *Fotoğraflarla Kayseri (1880–2006)*, Kocasinan Belediyesi Yayınları, Kayseri 2006.

Nihat Kurtoğlu
- *Tomarza ve Çevre Yerleşim Birimlerinde Yer Adları (Toponomi) ve İnanç İlişkisi Üzerine Bir Araştıma*, Erciyes Üniversitesi Yüksek Lisans Tezi, Kayseri 1997.

Nilay Ağırnaslı
- "Anadolu'nun Fethini Kolaylaştıran Faktörler", *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, S.39, Konya 2016, s.171–185.

Nilay Karakaya
- "2002 Yılı Kayseri Yeşilhisar İlçesi Erdemli Köyündeki Kaya Kiliseleri Duvar Resimleri", *25.Uluslararası Kazı, Araştırma ve Arkeometri Sempozyumu 21. Araştırma Sonuçları Toplantısı*, C.2, Antalya 2003, s.17–28.
- "2003 Yılı Kayseri Yeşilhisar İlçesi Erdemli Vadisindeki Kaya Kiliseleri Duvar Resimleri", *26.Uluslararası Kazı, Araştırma ve Arkeometre Sempozyumu 22.Araştırma Sonuçları Toplantısı*, C.2, Konya 2004, s.119–128.
- "2004 Yılı Kayseri'nin Yeşilhisar İlçesi Erdemli Vadisindeki Kaya Kiliseleri", *27.Uluslararası Kazı, Araştırma ve Arkeometri Sempozyumu 23. Araştırma Sonuçları Toplantısı*, C.2, Antalya 2005, s.113–124.
- "2005 Yılı Kayseri'nin Yeşilhisar İlçesi Erdemli Vadisindeki Kaya Yerleşimi Yüzey Araştırması", *Uluslararası Kazı, Araştırma ve Sonuçları Toplantısı*, C.2, Çanakkale 2006, s.501–510.

Nilüfer Yetkin
- *36 Numaralı Tahrir Defterine Göre XVI. Yüzyıl Sonlarında Kayseri*, Gazi Üniversitesi Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2007.

Nimet Özgüç
- *Kaniş Karumu 1b Katı Mühürleri ve Mühür Baskıları*, TTK Yayınları, Ankara 1968.
- *Kültepe–Kaniş/Nesa*, TTK Yayınları, Ankara 2006.

Nimet Özgüç, Önhan Tunca
- *Kültepe–Kaniş/Mühürlü ve Yazıtlı Kil Bullalar*, TTK Yayınları, Ankara 2001.

Nur Ayşe Baykan
- *Kayseri İli Tomarza İlçesi'ndeki Roma İmparatorluk Dönemi Lahitleri*, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kayseri 2010.

Oğuz Tekin
- Eski Anadolu ve Trakya, Ege Göçlerinden Roma İmparatorluğu'nun İkiye Ayrılmasına Kadar (M.Ö.12–M.S. 4. Yüzyıllar Arası), *Anadolu Uygarlıkları Ansiklopedisi*, İletişim Yay, İstanbul 2007.

Oktay Aslanapa
- "Sinan", *İA*, C.X, s.655–661.
- *Anadolu'da İlk Türk Mimarisi, Başlangıcı ve Gelişmesi*, AKM Yayını, Ankara 1991,
- *Selçuklu Sanatı Bibliyografyası*, İstanbul 1971.

Oktay Aslanapa, Ara Altun, Yıldız Demiriz
- *Selçuklu Devri Tarih ve Mimari Anıtları Haritaları*, Yapı Kredi Bankası Yayınları, İstanbul 1971.

Orhan Cezmi Tuncer
- "Anadolu'nun İlk Dört Selçuklu Kumandanı ve Yaptıkları Yapılar", *Vakıflar Dergisi*, S.12, Ankara 1978, s.137–162.
- *Anadolu Kümbetleri*, C.I–III, Ankara 1986.
- *Kayseri Sahip Ata Medresesi*, Ankara 1988.

Orhan Hançerlioğlu
- *Dünya İnançlar Sözlüğü*, İstanbul 1993.

Orhan Yılmaz– Türker Savaş– Mehmet Ertuğrul
- "Güvercin Yetiştiriciliğinin Türk Kültüründeki Yeri", *Nevşehir Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi*. S.2 (2012), s.79–86.

Osman Eravşar
- "Döner Kümbet", *Kayseri Ansiklopedisi*, C.II, s.528–529.

Osman Gürbüz
- "Erzurum Çifte Minareli Medrese'nin Yapım Tarihi ve Bânîsi Hakkında Yeni Bir Yaklaşım", *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, S.25, Erzurum 2004, s.145–160.

Osman Turan
- "Selçuklu Kervansarayları", *Belleten*, X/39 (1946).
- *Selçuklu Tarihi Araştırmaları*, TTK Yayınları, Ankara 2014.
- *Selçuklular Tarihi ve Türk–İslâm Medeniyeti*, Ötüken Neşriyat, İstanbul 2014.
- *Selçuklular ve İslâmiyet*, Ötüken Neşriyat, İstanbul 2005.
- *Selçuklular Zamanında Türkiye*, Ötüken Neşriyat, İstanbul 2004 (Siyasi Tarih Alp Arslan'dan Osman Gazi'ye (1071–1318)
- *Türkiye Selçukluları Hakkında Resmi Vesikalar, Metin, Tercüme ve Araştırmalar*, TTK Yayınları, Ankara 1958.

Orman ve Su İşleri Bakanlığı Doğa Koruma ve Milli Parklar G. M.
- *Kayseri Doğa Turizmi Master Planı*, 2013–2023.

Özen Tok
- "Kayseri Cami–i Kebir (Ulu Cami) Vakfı'nın Rumi 1254 ve 1256 Yıllarına Ait Muhasebesi", *The Journal of Academic Social Science Studies (JASS)*, 25–I, Summer I 2014, p.63–87.

Özgür Yılmaz
- "Osmanlı Şehir Tarihleri Açısından Yabancı Seyahatnamelerin Kaynak Değeri", *Tarih İncelemeleri Dergisi*, XXVIII/2, 2013, s.587– 614.
- "Samsun'da Fransız Konsolosluğu'nun Kurulması ve Fransız Arşiv Belgelerine Göre Şehrin Durumu (1840–1870)", *Karadeniz İncelemeleri Dergisi*, Yıl: 8, S.16, Bahar 2014.

Özlem Sir Gavaz
- "Hitit İmparatorluk Dönemi Krallıklarından I. Suppiluliuma Döneminde Anadolu", *Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, S. I, 2010, s.28–29.

Peter Neve
- "Tanrılar ve Tapınaklar Kenti Hattuşa", *Anadolu Araştırmaları*, XII, Edebiyat Fakültesi Basımevi, İstanbul 1990, s.21–4.

Pierre de Tchihatchef
- *İstanbul ve Boğaziçi*, Çev.: Ali Berktay, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul 2000.

Polonyalı Simeon
- *Polonyalı Simeon'un Seyahatnamesi 1608–1619*, Çev.:Hrant D. Andreasyan, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayını, İstanbul 1934.

Prokopios
- *Bizans'ın Gizli Tarihi*, Çev. Orhan Duru, Hasan Ali Yücel Klasikleri, İş Bankası Yayınları, İstanbul 2015.

Ramazan Adıbelli
- "XIX. Yüzyılda Ermeni Milliyetçiliğinin Doğuşunda Misyonerlik Faaliyetlerinin Rolü Kayseri Örneği", *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, S.26, Yıl 2009/1, s.313–332.

Ramazan Şeşen
- "Mimar Sinan Hakkındaki Kaynaklar", *II. Uluslararası Türk–İslam Bilim ve Teknolojisi Tarihi Kongresi 28 Nisan–2 Mayıs 1986 Bildiriler*, C.II, İstanbul 1986, s.1–12.

Reşat İzbırak
- "Kayseri Şehrinin İşleme ve Gelişmesinde Bağcılığın Etkileri", *A.Ü.D.T.C.F. Dergisi*, F.26, s.401–418.

Richard C. Dietrich
- *Digenes Akrites (Günümüze Ulaşan Tek Bizans Destanı)*, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul 2009.

Rudolf Naumann
- *Eski Anadolu Mimarlığı*, Çev. Beral Madra, TTK Yayınları, Ankara 1991.
- *Eski Anadolu Uygarlığı, Eski Anadolu Mimarlığı*, Çev. Beral Madra, TTK Yayınları, Ankara 1998.

Ruşen Erciş
- *Kayseri Turizm Envanteri*, Kayseri İl Özel İdare Yayınları, Kayseri 1993.

Saim Sakaoğlu
- *101 Anadolu Efsanesi*, İstanbul 1971.

Savaş Özkan Savaş
- "Eski Bir Sorunun Peşinde: Anadolu (Hitit–Luvi) Hiyeroglifli Yazıtlar Işığında "Masa Memleketi'nin Yeri", *VITA–Belkıs Dinçol ve Ali Dinçol'a Armağan*, Yayına Hazırlayan: Metin Alparslan–Meltem Doğan Alparslan–Hasan Peker, İstanbul 2007, s.657–675.
- "Hititlerde "Fırtına Tanrısı" ile "Boğa Kültürü" Üzerine Bazı Gözlemler ve Yorumlar", *Archium Anatolia*, Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara 2002, s.97–171.
- "Kizzuutnalı Büyük Hitit Kraliçesi Puduhepa'nın Evlilik Anıtı ile Ölüm Anıtı", *La Cilicie: Espaces et Pouvoirs Locaux Table Ronde Internationale*, İstanbul 2–5 November 1999, s.95–114.
- "Silahlar: Hitit Tanrılarının ve Krallarının Gücü", II. *Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2014, S (2), s.227–253.
- *Anadolu (Hitit–Luwi) Hiyeroglif Yazıtlarında Geçen Tanrı, Şahıs ve Coğrafya Adları*, Ege Yayınları, İstanbul 1998.

Seda Çalışır Hovardaoğlu
- "Pervane Bey Medresesi Olarak Adlandırılan Yapının ve Kayseri Kapalıçarşısı'nın Korunması Yönünde Alınan Kararlar ve Değerlendirmesi", *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, S.21, Yıl:2006/2, s.415–439.

Sedat Alp
- *Hitit Çağında Anadolu*, TÜBİTAK Yayınları, Ankara 2002.

Sedat Maden
- "Türk Edebiyatında Seyahatnameler ve Gezi Notları", *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, S.38, Erzurum 2008.
- "Türk Edebiyatında Seyahatnameler ve Gezi Yazıları", *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, S.37, Erzurum 2008, s.147–158.

Sedat Tüfekçi ve Diğerleri
- *Aladağlar Milli Parkı'nın Florası (Teknik Bülten)*, Orman Bakanlığı Yayınları, Tarsus 2002.

Selçuk Mülâyim
- "Sinan", *DİA*, C.37, s.224–227.
- *Sinan ve Çağı*, İstanbul 1989.

Selim Kaya
- *I. Gıyaseddin Keyhüsrev ve II. Süleyman Şah Dönemi Selçuklu Tarihi (1192–1211)*, TTK Yayınları, Ankara 2006.

Selim Parlaz
- *Osmanlı Devletinde Siyasi Evlilikler*, Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Denizli 2007.

Selim Pullu
- *Tabal Bölgesi Tarihi (M.Ö. I. Binyılın İlk Yarısında Tabal Krallığının Siyasal ve Ekonomik Tarihi)*, İstanbul Üniversitesi Doktora Tezi, İstanbul 2006.

Semavi Eyice
- "Döner Kümbet", *DİA*, C.9, s.16–17.
- "İki Türk Abidesinin Mahiyetleri Hakkında Notlar, İznik'te Nilüfer Hatun İmareti ve Kayseri'de Köşk Medrese", *Yıllık Araştırmalar Dergisi*, S.2, Ankara 1958, s.112.
- "Mimar Sinan'ın Külliyeleri", *VI. Vakıf Haftası: Türk Vakıf Haftası Çerçevesinde Mimar Sinan ve Dönemi Sempozyumu 5–8 Aralık 1988*, İstanbul 1989, s.169–200.

Semra Germaner – Zeynep İnankur
- *Oryantalistlerin İstanbulu*, İş Bankası Yayınları, İstanbul 2002.

Serdar Hakan Öztaner
- "Kappadokia Bölgesinden Tapınak Planlı Bir Anıt Mezar: Kayseri–Felahiye Mezar Anıtı", *Belleten*, C.LXXVI, 24, s.369–383.

Serkan Demirel
- "Hitit İdari Sistemi İçerisinde Tapınakların Konumu", *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, S.40, Nisan 2014, s.1–8.

Seton Liyod
- *Türkiye'nin Tarihi*, Çev.: Ender Varinlioğlu, TÜBİTAK Yayınları, Ankara 2007.

Sevgi Dönmez
- *Hitit Döneminde Anadolu'da Değişim Aracı Olarak Kullanılan Madenler*, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora Tezi, Ankara 2013.

Seyfeddin Sağlam
- "Türkiye Seyahatnamelerine Dair", *Türk Yurdu Dergisi*, S.310, Haziran (Yıl 102)

Solmaz Karabaşa
- *Kayseri Sultan Sazlığı'nda Kültür–Çevre İlişkisi*, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2006.

Strabon
- *Antik Anadolu Coğrafyası/Geographika (XII–XIV)*, Çev. Adnan Pekman, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul 2000.

Suat Çabuk
- "Evliya Çelebi'nin Gözünden Bir Kayseri Şehir Okuması (8 Levla ile Birlikte)", *Belleten*, C.LXXVI, S.277, Yıl: Aralık 2012, s.817–847.
- "Kayseri'nin Cumhuriyet Dönemindeki İlk Kent Düzenlemesi: 1933 Çaylak Planı", *METU JFA*, 2012/2 (29:2), s.63–87.
- "Vali–Belediye Başkanı Nazmi Toker Dönemi (1932–1936) Kayseri Kentinin Biçimlenişi", *İnönü Üniversitesi Sanat ve Tasarım Dergisi*, C.5, S.12 (12015), s.81–92.

Sultan Topçu
- *Develi'deki Türk Eserleri*, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Kayseri 2005.

Sureyya Faroqhi
- *Osmanlı Kültürü ve Gündelik Yaşam– Ortaçağdan Yirminci Yüzyıla*, Çev.: E.Kılıç, İstanbul 2011.

Süheyl Ünver
- *Anadolu Selçuklularında Sağlık Hizmetleri*, TTK Yayınları, Ankara 1972.

Şebnem Akalın
- "Hacı Kılıç Camii ve Medresesi", *DİA*, C.14, s.488–489.
- "Karatay Hanı", *DİA*, C.24, s.474–475.
- "Kervansaray", *DİA*, C.25, s.299–302.
- "Kölük Camii ve Külliyesi", *DİA*, C.26, s.25.

Şemsettin Günaltay
- *Yakın Şark IV, Perslerden Romalılara Kadar*, TTK Yay. Ankara 1987.

Şeyda Güngör Açıkgöz
- *Kayseri ve Çevresindeki 19. Yüzyıl Kiliseleri ve Korunmaları İçin Öneriler*, İTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü Doktora Tezi, İstanbul 2007.

Şükrü Karatepe
- *Kendini Kuran Şehir*, İz Yayıncılık, İstanbul 2001.

Şükrü Öztürk
- *Cumhuriyetin Kuruluşundan Çok Partili Döneme Kadar Kayseri Belediyesi (1923–1946)*, Erciyes Üniversitesi Yüksek Lisans Tezi, Kayseri 2005.

Tahsin Özgüç
- "Anadolu'da Arkeoloji Araştırmaları", *Belleten*, S.40, s.557–597.
- "Eski Hitit Çağının Eşsiz Bir Eseri", *Belleten*, S.42, s.331–332.
- *Kültepe–Kaniş II. Eski Yakındoğu'nun Ticaret Merkezinde Yeni Araştırmalar: New Researches at the Trading Center of the Ancient Near East*, TTK Yayınları, Ankara 1996.
- *Kültepe–Kaniş/Nesa Sarayları ve Mabetleri*, TTK Yayınları, Ankara 1999.
- *Kültepe*, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 2005.
- *Maşat Höyük Kazıları ve Çevresindeki Araştırmalar*, TTK Yayınları, Ankara 1978.

Tamara Talbot Rice
- *Anadolu Selçuklu Tarihi*, Çev: Tuna Kaan Taştan, Nobel Akademik Yayınları, Ankara 2015.

Tertip Heyeti
- *I. Kayseri ve Yöresi Tarih Sempozyumu Bildirileri (11–12 Nisan 1996)*, Erciyes Üniversitesi Yayınları, Kayseri 1997.
- *II. Kayseri ve Yöresi Tarih Sempozyumu Bildirileri (16–17 Nisan 1998)*, Erciyes Üniversitesi Yayınları, Kayseri 1998.
- *III. Kayseri ve Yöresi Tarih Sempozyumu Bildirileri (06–07 Nisan 2000)*, Erciyes Üniversitesi Yayınları, Kayseri 2000.
- *IV. Kayseri ve Yöresi Tarih Sempozyumu Bildirileri (10–11 Nisan 2003)*, Erciyes Üniversitesi Yayınları, Kayseri 2003.

Thomas R. Martin
- *Eski Yunan*, Çev. Ümit Hüsrev Yolsal, Say Yayınları, İstanbul 2014.

Tolga Ersoy
- *Prokopius'un Yapıtlarında Perslerin Temsili*, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2009.

Tuba Ökse
- "Kızılırmak ve Fırat Havzalarını Birbirine Bağlayan Eski Kervan Yolları", *Bilig*, Yaz/2005, s.34.

Tuncer Baykara
- "Seyyahlar (Gezginler) Yeni Yerler Görmeye Meraklı İnsanlar mı? Devletlerinin Haber–Alma Görevlisi mi? Gözlemler Düşünceler", *Türk Yurdu Dergisi*, S.310, Haziran 2013 (Yıl 102)

Turgut Yiğit
- "Eski Hitit Döneminde ve Sonrasında Bazı Anadolu Kentlerinde Yerleşimin Kesilmesi Üzerine", *Argos Gemicileri*, 7 (2002), s.41–44.
- "Hitit Krallığı'nın Kuruluş Dönemi", *İDOL*, 13 (2002), s.13–17.
- "İlk Tunç Çağı'nın Son Evresinde Anadolu'nun Siyasal Görünümü", *Tarih Araştırmaları Dergisi*, S.33 (2003), s.167–182.
- "Tabal Ülkesinin Politik ve İdari Yapısı", *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, S.23/2010.
- "Tabal", *Ankara Üniversitesi DTCF Dergisi*, S.40/3–4 (2000), s.177–189.
- *Asur Ticaret Kolonileri ve Hitit Çağında Anadolu*, Ankara 2000.

TÜİK
- "*İllerde Yaşam Endeksi 2015*", TÜİK, S.24561, Ankara 22 Ocak 2016.

Uygar Özesmi– S. Özesmi, N. Ateş, F. Dadaşer
- *Sulak Alan Koruması İçin Trans–Disipliner Yaklaşımlar: Sultan Sazlığı ve Tuzla Gölü (Kayseri) Ekosistemlerin Ekolojik ve Sosyo–Ekonomik Modelleşmesi (Yayınlanmamış)*, Erciyes Üniversitesi Çevre Mühendisliği Bölümü, Kayseri, 2002.

Uygar Özesmi
- "Sulak Alanlar; İçimizdeki Deniz", *Yeşil Atlas*, 4; 30–42.
- Sultan Sazlığı Saz Kesim Planı, *Biyolojik Çeşitlilik ve Doğal Kaynak Yönetimi Gef–2 Projesi*, 2002.

Uygur Kocabaşoğlu
- Bir Varmış Bir Yokmuş: Talas Amerikan Koleji, *Kebikeç*, S. 36, 2013, s. 105 - 120
- *Anadolu'daki Amerika*, İmge Kitabevi Yay., Ank 2000

Uygur Kocabaşoğlu/ Murat Uluğtekin
- *Salnamelerde Kayseri*, Kayseri Ticaret Odası Yayını, Kayseri 1998.

Ünver Günay–Harun Güngör
- *Türklerin Dini Tarihi*, İstanbul 2003.

Vacit İmamoğlu
- *Geleneksel Kayseri Evleri*, Ankara 1992.
- *Kayseri Bağ Evleri*, Türkiye İş Bankası Yayınları, İstanbul 2001.

Veli Sevin
- *"Güzel Atlar Ülkesi" Kapadokya*, Ayhan Şahenk Vakfı Yayınları, İstanbul 1998.
- *Anadolu Arkeolojisi*, Der Yayınları, İstanbul 1997.
- *Anadolu'nun Tarihi Coğrafyası*, C.I, TTK Yayınları, Ankara 2007.

W. Von Dünheim
- *"Feldmareşal Moltke'nin Şark Gezisi"*, Çev. Selçuk Ünlü, Erdem Dergisi, C.11, S.5, Mayıs 1986, TTK Yayınları, s.555–579.

William John Hamilton
- *Küçük Asya*, Çev. Kasım Toraman, Midas Kitap, 2013.

Yahşi Yazıcıoğlu
- *El Dokusu Halıcılık*, Ankara 1992.

Yasemin Demircan Özırmak
- *Tahrir ve Evkaf Defterine Göre Kayseri Vakıfları*, Kayseri Vakıflar Bölge Müdürlüğü Yayınları, Kayseri 1992.

Yasemin Er
- *Klasik Arkeoloji Sözlüğü*, Phoenix Yayınevi, Ankara 2004.

Yaşar Yücel
- *Anadolu Beylikleri Hakkında Araştırmalar II: Eretna Devleti, Kadı Burhaneddin Ahmed ve Devleti, Mutahharten ve Erzincan Beyliği*, TTK Yay., Ankara 1989.

Yıldıray Özbek–Celil Arslan
- *Kayseri Taşınmaz Kültür Varlıkları Envanteri*, C. I–II–II, Kayseri Büyükşehir Belediyesi Yayınları, Kayseri 2008.

Yılmaz Önge
- "Anadolu Türk Hamamları Hakkında Genel Bilgiler ve Mimar Koca Sinan'ın İnşa Ettiği Hamamlar", *Mimarbaşı Koca Sinan: Yaşadığı Çağ ve Eserleri*, s.403–412.
- *Anadolu'da 12. ve 13. Yüzyıl Türk Hamamları*, Ankara 1995.

Zafer Bayburtluoğlu
- "Gıyasiye–Şifahiye ya da Çifte Medrese", *Sanatsal Mozaik*, S.15 (1996), s.38–43.

Zehra Odabaşı
- "Karatay Sultan Zaviyesi'nin Malî Tarihinden Bir Kesit (1813–1839)", *Uluslararası Tarih ve Sosyal Araştırmalar Dergisi* Tarihin Peşinde, S.9, (2013), s.357–382.

Zeki Velidi Togan
- *Umumi Türk Tarihine Giriş*, C. I, Enderun Kitabevi, İstanbul 1981.

Zübeyir Kars
- 1900'lerin Başında Kayseri'de Nüfus, Eğitim, Bayındırlık, Ekonomik Hayat ve Hacılar Köyü", *I. Hacılar Sempozyumu (11–13 Mayıs 2007)*, Hacılar Belediyesi Yayınları, 2007.
- *Kayseri ve Sivas'ın Çağdaşlaşmasında Vali Ahmed Muammer Bey*, Erzurum 2008.
- *Milli Mücadelede Kayseri*, Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları, Ankara 1999.

DİZİN / INDEX

AKARSU VE GÖL İSİMLERİ

Ağcaşar Barajı 18
Akköy Baraj Gölü 18
Camız Gölü 18
Çöl Gölü 18
Değirmendere Suyu 18
Deve Gölü 17
Develi Çayı 350
Dicle Nehri 34
Dündarlı Deresi 350
Eğri Sarp Gölcüğü. *Bkz* Yer isimleri: Sultan Sazlığı
Fırat Nehri 17, 34, 44, 115, 122
Kestuvan Suyu 18
Kızılırmak 13, 17, 18, 30, 36, 38, 39, 41, 49, 56, 57, 86, 87, 114, 115, 161, 247, 249, 360, 361
Kovalı Baraj Gölü 18
Kurbağa Gölü 17
Melas (Karasu) 41, 44
Sarıgöl 18, 86
Sarımsaklı Baraj Gölü 18
Sarımsaklı Suyu 18
Sarız Çayı 18
Seyhan Nehri 17, 18, 357, 362
Tohma Çayı 17
Tuzla Gölü 18, 36, 38, 360, 361
Yay Gölü 17, 18, 350, 351
Yeşilırmak 56, 57
Zamantı Irmağı 17, 357, 362, 365

DAĞ İSİMLERİ

Aladağlar 36, 38, 329, 353, 354, 358, 362, 367
Ali Dağı 99, 116, 434
Argaios 40, 44, 86, 95. *Bkz* Dağ isimleri: Erciyes
Aşkaşipa. *Bkz* Dağ isimleri: Erciyes
Aygörmez Dağı 17
Bakır Dağı 17
Bolkar Dağları 36, 38
Bozdağ 99
Eğrikuzey Tepesi 99
Erciyes 13, 17, 40, 41, 46, 85, 86, 87, 89, 91, 93, 94, 95, 97, 98, 99, 101, 102, 103, 107, 113, 114, 115, 116, 117, 118, 119, 120, 121, 122, 124, 125, 137, 138, 165, 329, 330, 350, 431, 434
Büyük Erciyes 99
Küçük Erciyes 99
Gökdağ 99
Gövdeli Dağı 17
Hasan Dağı 57, 88, 434
Hınzır Dağı 17
Karnıyarık Tepesi 99
Kefeli Dağı 99
Kepekli Dağı 17
Keykubad Dağı 112, 324
Koç Dağı 101
Kolanlı Dağı 99
Koramaz Dağı 17
Köşkerli Dağı 17
Lifos Tepesi 99
Seykalan Dağı 166
Soğanlı Dağı 17
Sütdonduran Tepesi 99
Süvegen Dağı 17
Tahtalı Dağı 17
Toros Dağları 17, 38, 41, 124
Yılanlı Dağ 99, 119, 166, 434
Yılband Dağı 99

KAVİM/DEVLET İSİMLERİ

Abbasiler 54, 138
Aioller 33
Akalar 33
Akkoyunlular 68, 298
Aramiler 33
Araplar 13, 54
Asurlular 13, 26, 28, 29, 30, 33, 34, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 133, 134
Bizans İmparatorluğu 13, 49, 51, 52, 54, 56, 57, 61, 62, 108, 121, 137, 138, 154, 161, 162, 163, 165, 166, 169, 172, 220, 224, 281, 296
Danişmendliler 57, 59, 61, 62, 197, 198, 201, 203, 220, 222, 224, 274, 296
Dorlar 33
Dulkadiroğulları 71, 72, 74, 229, 247, 285
Eretnalılar 63, 67, 276
Ermeniler 40, 46, 52, 56, 61, 63, 76, 77, 78, 88, 110, 113, 115, 116, 118, 121, 123, 124, 137, 191, 220, 308, 386, 387
Frigler 13, 33, 37, 39, 40, 41, 134, 137
Hattiler 26, 28, 41
Hititler 13, 26, 28, 29, 30, 31, 33, 34, 36, 37, 39, 41, 46, 94, 95, 133, 134, 137, 142
Hurriler 30, 95
İlhanlılar 63, 67
İonlar 33
Karamanoğulları 68, 70, 71
Kimmerler 38, 39, 40, 137
Lidyalılar 40
Makedonlar 13
Medler 13, 49
Memlûkler 67, 70, 71, 72, 111, 263
Mitanni 30
Moğollar 63, 68, 111, 112, 174, 291
Osmanlılar 13, 47, 48, 49, 56, 68, 70, 71, 72, 74, 75, 87, 108, 109, 124, 165, 179, 180, 197, 198, 200, 203, 205, 209, 210, 213, 224, 229, 234, 235, 254, 257, 259, 263, 270, 281, 289, 293, 296, 298, 301, 385, 386, 387, 388, 389, 390
Peçenekler 56
Persler 13, 37, 40, 41, 46, 52, 137
Pontus 46, 47, 52
Romalılar 13, 46, 95, 119
Rumlar 49, 56, 62, 74, 75, 108, 115, 118, 154, 261, 386, 387
Safeviler 74
Selçuklular 13, 47, 48, 55, 56, 57, 59, 61, 62, 63, 109, 111, 112, 122, 169, 172, 174, 177, 179, 180, 185, 187, 197, 198, 203, 209, 210, 213, 220, 224, 229, 241, 243, 254, 269, 270, 273, 281, 283, 285, 287, 290, 296, 431
Sümerler 25
Traklar 33
Urartular 37

KİŞİ İSİMLERİ

Abdülhamid I. 245
Abdülhamid II. 238, 250, 257, 261, 265, 304

Afşin Bey 56
Ahi Evran 277, 301
Ahmed Celaleddin Dede 261
Ahmed III. 200, 207
Ahmed Nazif Efendi 277, 283
Ahmed Remzi Efendi 241, 261
Ainsworth, William Francis 119
Akok, Mahmut 180
Alaeddin Eretna 67, 113, 277
Alaeddin Keykubad I. 63, 112, 169, 187, 219, 231
Alaeddin Keykubad II. 63
Alaüddevle 62, 72, 229, 247
Alparslan (Sultan) 56, 59
Anitta 28, 29, 30, 133
Archelaus 46, 51
Ariarathes I. 51
Ariarathes, II. 51
Ariarathes V. 41, 47
Artuk Bey 57, 59
Asurbanipal 38
Atatürk, Mustafa Kemal 77, 95, 259, 293
Atsız Elti Hatun 274
Ayhan, Ahmet Gazi 279
Aziz Basileios 52
Barkley, Henry Charles 124
Basileos, III. 137
Baycu Noyan 63
Baydur, Nezahat 40, 94, 95
Bayezid II. 72, 203, 211, 247
Bell, Gertrude Margaret Lowthian 125
Bittel, Kurt 95
Büyük İskender 46, 49, 51, 72
Celâleddin Karatay 226, 227, 228
Cholet, Pierre de 122, 123
Claudius 46
Çalıka, Ahmed Rıfat 77
Çayırdağ, Mehmet 169, 205, 263, 296, 313
Çihaçov (Tchihatcheff), Piyotr Aleksandroviç 119
Danişmend Gazi 57, 59, 62
Doğancı Ahmed Paşa 215
Ebul Gazi Hasan 57
Ebul Hasan el-Herevî 62, 111
Ebu'l-Kasım et-Tûsî 269
Eldem, Halil Ethem 197, 219, 277
Emir Cemaleddin bin Muhammed 306
Emir Çavuldur 61
Emir Erdoğmuş 241
Emir Melik Gazi 57, 61, 62, 220, 222
Emir Porsuk 57
Eumenes 51
Evhadüddin-i Kirmânî 276, 277
Evliya Çelebi 107, 108, 109, 110, 111, 179, 198, 296, 310, 385, 431, 434
Fatih Sultan Mehmed 49, 71, 252, 298
Gabriel, Albert 197, 219, 291, 305
Gaziye Hatun (Melike-i Adiliyye) 187, 191, 289
Gevher Nesibe Sultan 176, 177, 178, 179, 313
Gıyaseddin Keyhüsrev I. 63, 176, 177, 178, 179, 198
Gıyaseddin Keyhüsrev II. 63, 185, 187, 190, 191, 228, 289
Gıyaseddin Mesud II. 63
Gordianus III. 51
Gümüştegin Ahmed Gazi 57, 62
Gürcü Hatun Tamara 187
Hacı Halil Efendi 198
Hamilton, William John 115, 116, 118, 119, 121, 138
Harun Reşid 54
Hatıroğlu Şerafeddin Bey 284
Hattuşili I. 29, 30, 31, 137, 141
Hattuşili III. 137, 141
Heredot 33, 36, 39, 95
Homeros 158
Hunat Hatun (Huand Hatun) 187, 191
Hz. Ali 111
Hz. Osman 53
Hz. Ömer 107, 108
İbni Batuta 67, 113, 277
İbni Bibi 289
İbrahim Tennûrî 252, 254, 255
İmamzâde Ömer Bey 77
İmru'l-Kays 111
İsaak Komnenos 57
İzzeddin Keykavus 63, 169, 263, 274
Julius Caesar 49
Justinianus 52, 110
Kadı Bedreddin Mahmud 211
Kadı Burhaneddin 63, 67, 68, 71, 203, 311
Kadı İbni Abdüzzâhir 111, 112
Kalaçoğlu Ahmet Hilmi 77
Kanuni Sultan Süleyman 74, 203, 215
Kaptan-ı Derya Ahmed Paşa 265
Karakaya, Nilay Prof. Dr. 163
Karamağaralı, Haluk 186, 219
Karamanoğlu İbrahim Bey 71
Karamanoğlu Mehmed Bey 71
Karamete, Kemalettin 86
Karatepe, Şükrü 472
Karayülük Osman 68
Katipzâde Nuh Naci 77
Kavuncu, Osman 203, 205
Keyhüsrev III. 243
Kılıçarslan I. 57, 61
Kılıçarslan II. 62, 63, 176, 178, 313
Kinneir, John Macdonald 114, 115
Konstantin Dukas 148
Köker, Ahmet Hulusi Prof. Dr. 180
Krikor Lusavoriç 308
Kutalmışoğlu Süleyman 57
Kyaxares 49
Labarna I. 30
Lucas, Paul 114, 115
Mahmud, II. 118, 304
Mahperi Hatun 187, 190, 191, 193. *Bkz* Kişi isimleri: Hunat Hatun (Huand Hatun)
Maraşlı Osman Paşa 203
Mehmed Raşid Efendi 245
Melik Muhammed (Mehmed) 61, 62, 198
Mengücek Gazi 61
Merzifonlu Kara Mustafa Paşa 234, 235. *Bkz* Tarihi yapılar: Merzifonlu Kara Mustafa Paşa Külliyesi
Mesud, I. 220
Midas 39, 40
Mikhael Dukas VII. 57
Mimar Sinan 109, 215, 229, 281, 290

Moltke, Helmuth von 116, 118
Muammer Bey 77, 307
Muaviye 54
Muinüddin Pervane 67
Murad I. 67
Murad II. 68, 71
Murad III. 215
Murşili I. 30
Nasreddin Mehmed 70, 71, 285
Naumann, Edmund 121, 122
Nevşehirli Damat İbrahim Paşa 200, 207, 386. *Bkz* Tarihi yapılar: Vezir Hanı
Nikephoros 54
Nizameddin Yağıbasan 62
Nureddin Sultan Şah 62
Octavianus Augustus 41, 46, 49
Önkal, Hakkı 219
Özgüç, Nimet 40
Özgüç, Tahsin 38, 41, 137
Perdikkas 51
Pir Ahmet Bey 71
Pithana 28, 133
Polonyalı Simeon 113, 114, 385
Prokopius 110, 111
Puduhepa 141
Rükneddin Kılıçarslan IV. 63
Sahip Ata Fahreddin Ali 112, 243
Salmanassar III. 37
Saltuk Bey 59
Sargon 39, 41
Seleukos I. 51
Selim II. 215
Selim III. 245
Septimus Severus 46
Severus Alexander 46
Seyyid Battal Gazi 111, 117, 296, 297
Seyyid Burhaneddin 219, 238, 241
Sivasî Hatun 263
Strabon 41, 44, 45, 97, 98, 101, 110, 115, 116, 120, 121
Sultan Abdülaziz 304
Sultan Baybars 67, 71, 111, 112, 263
Sultan Melikşah 57
Sultan Reşad 284
Süleyman bin Hişam 53
Şahen 52
Şah İsmail 72, 74
Şuppiluliuma 30
Taga Hatun 113
Texier, Charles 116
Tiberius Caesar 119
Tigranes 46
Timur 68, 70
Timurtaş 67
Tozer, Henry Franshawe 119, 121, 191
Tuthalya I. 30
Urfalı Mateos 61
Uzun Hasan 71
Vasak Ardzruni 52
William Rubruck 112
Yaman Dede 261
Yavuz Sultan Selim 72, 74, 87, 247
Yıldırım Bayezid 67, 68, 70
Yunus Bekir 307
Zeynel Abidin (Alaeddin Ali Çelebi) 68, 71, 250

MİTOLOJİK İSİMLER

Apollon 95
Asertu 142
Elkunirsa 142
Hazzi 94
Hepat 141
İştar 142
Ma 40
Namni 95
Olimpos Dağı 93
Sausga. *Bkz* Mitolojik isimler: İştar
Teşup 142
Typhus 95
Zeus 40, 93, 95

TARİHİ YAPILAR

Ahi Evran Zaviyesi 301
Ahmet Paşa İlkokulu 77
Alaca Kümbet 306
Ali Dağı Yeraltı Şehri 373
Asmalı Çeşme 210
Avgunlu Medresesi 290
Battal Gazi Camii 111, 296
Bedesten 203, 209, 211, 385
Cami-i Kebir 62, 197, 207
Cıncıklı Camii 299
Çınçınlı Sultan Hanı. *Bkz* Kişi isimleri: Hunat Hatun (Huand Hatun)
Çifte Kümbet 289
Çiğdeli Camii. *Bkz* Tarihi yapılar: Cıncıklı Camii
Develi Ulu Camii 263
Devlethane 108, 109, 112, 169
Döner Kümbet (Şah Cihan Hatun Türbesi) 219, 301
Emir Sultan Mescidi 295
Erdemli Kaya Kiliseleri 161
Esma Hatun Türbesi 304
Fatih Camii. *Bkz* Tarihi yapılar: Kale Camii
Fraktin Yazıtları 31, 137, 141
Gedeme. *Bkz* Tarihi yapılar: Gereme Harabeleri
Gereme Harabeleri 137, 138
Gesi Güvercinlikleri 369
Gevher Nesibe Şifahanesi 174, 180
Geyikli Kilise 147
Gön Hanı 210
Gülük Camii. *Bkz* Tarihi yapılar: Kölük Camii ve Medresesi
Güpgüpoğlu Konağı 195
Hacıahmet Paşa Camii 215. *Bkz* Tarihi yapılar: Kurşunlu Camii
Hacı Kılıç Camii 109, 110, 125, 269, 270
Han Camii 169, 287
Hatıroğlu Camii 284
Hunat Camii 125, 187, 198
Hunat Hatun Türbesi 191
Hunat Medresesi 191
İmamkulu Yazıtı 31, 134, 142
İmamzade Raşid Ağa Konağı. *Bkz* Tarihi yapılar: Kayseri Atatürk Müzesi
Kadı Hamamı 210, 311
Kale Camii 298

Kapan Hanı 213. *Bkz* Tarihi yapılar: Pamuk Hanı
Karabaş Kilisesi 148
Karatay Kervansarayı 112, 226, 228, 229
Karatay Sultan Zaviyesi 229
Kayseri Atatürk Müzesi 293
Kayseri Darü'ş-Şifa'sı 179. *Bkz* Tarihi yapılar: Gevher Nesibe Şifahanesi
Kayseri Kalesi 108, 110, 125, 165, 166, 298
İç Kale 108, 112, 144, 166, 169, 185, 203, 215
Kayseri Kapalı Çarşısı 109, 112, 169, 203, 205, 207, 210, 385, 386
Arpacılar Çarşısı 109
Attarlar Çarşısı 109
Hacı Efendi Çarşısı 203, 205, 386
Kapamacılar Çarşısı 109
Katrancılar Çarşısı 203
Kazancılar Çarşısı 205
Kazzazlar Çarşısı 203
Keçeciler Çarşısı 203
Kuyumcular Çarşısı 203
Neccarlar Çarşısı 203
Papuççular Çarşısı 109
Semerciler Çarşısı 109
Urgancılar Çarşısı 203, 207
Uzun Çarşı 109, 203
Kayseri Lisesi 265
Kayseri Saat Kulesi 257
Kayseri Ulu Camii. *Bkz* Tarihi yapılar: Cami-i Kebir
Kepiç Roma Mezarı 157
Keykubâdiye Sarayı 111, 187
Kölük Camii ve Medresesi 273
Köşk Hangâhı. *Bkz* Tarihi yapılar: Köşk Medrese
Köşk Medrese 276, 277
Kubbeli Kilise 150
Kurşunlu Camii 110, 215
Kurubel Kitâbesi 158
Kuruköprü Su Kemeri 172
Lâla Paşa Camii 283
Lale Camii. *Bkz* Tarihi yapılar: Lâla Paşa Camii
Melike-i Adiliyye Kümbeti. *Bkz* Tarihi yapılar: Çifte Kümbet
Melikgazi Kalesi. *Bkz* Tarihi yapılar: Zamantı Kalesi (Melikgazi Kalesi)
Melik Gazi Medresesi 62, 198, 201
Melik Gazi Türbesi 210, 220, 223
Memleket Hastanesi 307
Meryem Ana Kilisesi 309
Meryem Ana Manastırı 152
Merzifonlu Kara Mustafa Paşa Külliyesi 234
Ok Burcu 169
Pamuk Hanı 210, 213
Raşid Efendi Kütüphanesi 200, 210, 245
Sahabiye Medresesi 112, 144, 179, 243
Selçuklu Uygarlığı Müzesi 174, 180. *Bkz* Tarihi yapılar: Gevher Nesibe Şifahanesi
Setenönü Hamamı 310
Seykalan Kalesi 166
Seyyid Burhaneddin Türbesi 238
Sırçalı Kümbet 114, 305
Sultan Hamamı 313
Sultan Hanı Kervansarayı 193, 231
Surp Krikor Lusavoriç Ermeni Kilisesi 308
Şahruh Köprüsü 247
Şeyh İbrahim Tennuri Camii 252
Şeyh İbrahim Tennûrî Türbesi 252, 254
Şifa Hatun Medresesi 179. *Bkz* Tarihi yapılar: Gevher Nesibe Şifahanesi
Şifaiye ve Gıyasiye Medresesi 178. *Bkz* Tarihi yapılar: Gevher Nesibe Şifahanesi
Şimşekkaya 31, 94, 142
Tahtalı Kilise 148
Talas Panaya Rum Kilisesi. *Bkz* Tarihi yapılar: Yaman Dede Camii
Tekgöz Köprüsü 110, 113, 114, 249
Tomarza Mezar Anıtları 158
Vezir Hanı 200, 207, 210, 213, 386
Yalnızgöz Köprüsü. *Bkz* Tarihi yapılar: Tekgöz Köprüsü
Yaman Dede Camii 261
Yazılıkaya 39, 40, 94
Yılanlı Kilise 147
Yoğunburç 169, 170
Zamantı Kalesi (Melikgazi Kalesi) 224
Zeynel Abidin Türbesi 250

YER İSİMLERİ

Abdullah Gül Üniversitesi 411
Adana 13, 34, 53, 76, 77, 112, 354, 362, 402
Akdeniz 34, 37, 44, 52, 115, 116, 121, 122, 354
Akdölen Ovası 18
Akkışla 78, 405
Aksaray 38, 40, 41, 67, 68, 75, 112, 402
Akşehir 75
Amarat 17
Amasya 39, 54, 57, 61, 67, 72, 234, 252
Ankara 13, 48, 53, 54, 56, 57, 61, 67, 70, 75, 76, 112, 114, 137, 166, 238, 249, 263, 289, 385
Antakya 57, 61
Antalya 52, 53, 357, 365
Argıncık 291, 435
Arnavutluk 33
Avanos 114
Avrupa 31, 39, 52, 118, 131, 257, 329, 347, 369, 389
Azerbaycan 59
Babil 30, 39
Bayramhacılı 18
Bergama 54
Beştepeler 17, 114, 166
Boğazköprü 53, 87
Boğazköy 29, 30, 33
Bor 46, 53, 72, 261
Bulgaristan 33, 124
Bursa 48, 113, 114, 122, 211
Bünyan 18, 76, 78, 226, 231, 390, 404
Cımbar Vadisi 353
Cinniyurt Köyü 25
Cumhuriyet Meydanı 112, 144, 169, 205
Çankırı 54, 61, 75
Çukurova 34, 56, 72
Derebağ Şelalesi 357, 364
Develi 17, 18, 31, 54, 63, 67, 68, 71, 76, 77, 78, 86, 87, 99, 101, 110, 113, 115, 116, 119, 121, 125, 137, 141, 263, 277, 347, 350, 362, 405

Diyarbakır 46, 53, 107, 122, 125
Doryleion 41
Düvenönü 169
Edirne 48
Efkere 18, 78
Eğriköy Höyüğü 37
Elbistan 62, 70, 71, 124, 224, 226
Emli Vadisi 353
Erciyes Üniversitesi 97, 180, 411, 413
Erdemli Vadisi 161, 163. *Bkz* **Tarihi yapılar: Erdemli Kaya Kiliseleri**
Ereğli 38, 46, 61, 124
Erkilet 13, 36, 37, 76, 78, 99, 435
Erzincan 59, 63, 67, 112, 187, 191
Erzurum 59, 63, 122, 187, 191, 357
Eski Sanayi 390
Eusebeia (Kayseri) 41, 44, 45, 46
Everek 77, 78, 116, 119, 121
Gaziantep 34
Germir 109, 435
Gesi 76, 77, 78, 245, 387, 435
Gordion 39, 41, 46, 49
Göksun 53, 57
Gültepe 195, 238
Gümüşören Köyü. *Bkz* **Tarihi yapılar: Fraktin Yazıtları**
Gürcistan 62
Gürpınar köyü 111, 112, 172
Gürün 36, 38, 53
Habur 30
Hacer Ormanı 353, 358, 367
Hacılar 405, 435
Halep 30, 107, 234, 289, 385
Harput 59
Hattuşaş 29, 30
Himmetdede 18
Hisarcık 36, 431, 435
Hörgücük köyü 25
Hürmetçi Sazlığı (Dokuzpınar) 370, 372, 464, 467
İmamkulu köyü 31. *Bkz* **Tarihi yapılar: İmamkulu Yazıtı**
İncesu 18, 76, 78, 115, 116, 119, 234, 235, 236, 387
İncesu Organize Sanayi Bölgesi 391
İsfahan 48, 88
İslahiye 34, 53
İstanbul 48, 49, 52, 53, 54, 72, 76, 118, 119, 122, 172, 191, 205, 211, 213, 234, 245, 252, 261, 296, 304, 361
İzmir 41, 48, 53, 77, 234, 385
İznik 48, 57, 122, 166
Kadeş 30
Kahire 71, 72, 289
Kahramanmaraş 13
Kaisareia (Kayseri) 40, 41, 46, 47, 51, 52
Kaniş 26, 28, 30, 40, 131, 133
Kapadokya 13, 36, 37, 40, 41, 46, 47, 49, 51, 52, 54, 56, 86, 95, 110, 114, 116, 133, 137, 138, 152, 154, 157, 166, 329, 348
Kapuzbaşı Şelalesi 329, 353, 354, 357, 358, 362, 367
Karadayı Köyü 229. *Bkz* **Tarihi yapılar: Karatay Kervansarayı**
Karahıdır Köyü 41
Karaman 70, 71, 72, 74, 75, 108, 109, 191
Karaözü Köyü 247. *Bkz* **Tarihi yapılar: Şahruh Köprüsü**
Kargamış 34
Kars 56, 77
Kayseri Arkeoloji Müzesi 134
Kayseri Organize Sanayi Bölgesi 386, 391, 392, 467
Kayseri Serbest Bölgesi 391, 392
Kemah 59
Kırşehir 40
Kiçikapı 77, 109, 265, 309
Kilikya 13, 41, 95
Kocasinan 144, 249
Kommagene 34
Konya 39, 48, 57, 63, 71, 72, 74, 75, 77, 107, 112, 118, 166, 174, 179, 197, 215, 252, 270
Kudüs 108, 113, 223
Kululu 36, 37, 38, 134
Kültepe 25, 26, 28, 29, 30, 36, 37, 38, 41, 131, 133, 134
Lale Beli 17
Malatya 34, 36, 53, 56, 57, 61, 62, 63, 68, 115, 125, 174, 289
Malazgirt 56, 59, 138
Mandal Ovası 18
Mardin 59, 125, 174
Mazaka (Kayseri) 31, 39, 40, 41, 44, 46, 47, 49, 51, 52, 114, 121, 172, 296
Medine 108, 250
Melikgazi 210, 220, 222, 224, 225, 293, 309
Mezopotamya 26, 30, 33, 34, 36, 53, 62, 131, 134, 157
Mısır 26, 30, 34, 39, 107, 151, 213
Mimarsinan Organize Sanayi Bölgesi 388, 391
Mimar Sinan Parkı 215, 290
Muncusun 76, 78
Neşa 28, 29, 30. *Bkz* **Yer isimleri: Kaniş**
Nevşehir 13, 36, 38, 147, 154, 402
Niğde 13, 36, 37, 39, 53, 67, 71, 72, 75, 88, 125, 147, 161, 261, 354, 402
Niksar 54, 62, 68
Nuh Naci Yazgan Üniversitesi 411
Organize Sanayi Bölgesi 391
Öksüzdere Vadisi 102
Palas 17, 18, 360, 361
Pazarören 224
Pınarbaşı 17, 18, 25, 54, 76, 125, 220, 224, 362, 405
Puruşhattum 28
Rakka 107
Rumeli 75, 77, 259
Salkuma (Gürpınar) 112
Samsun 39, 67
Sarıoğlan 18, 25, 75, 78, 247
Sarız 17, 18, 54, 78, 404, 405
Setenönü 89, 279, 310
Sivas 13, 38, 48, 54, 56, 57, 61, 62, 63, 67, 68, 71, 72, 74, 77, 107, 112, 187, 197, 231, 247, 263, 277, 289, 390, 402
Soğanlı Köyü 17, 147, 148, 150, 154, 161, 162, 163, 329
Sultanhanı Köyü 231. *Bkz* **Tarihi yapılar: Sultan Hanı Kervansarayı**
Sultan Sazlığı 17, 86, 87, 121, 329, 347, 350, 361,

405
Sultansekisi 17
Suriye 26, 33, 34, 36, 51, 61, 134, 174
Şebinkarahisar 54, 61
Tabal 31, 36, 37, 38, 40
Talas 13, 76, 77, 78, 124, 125, 172, 173, 219, 261, 287, 301, 304, 305, 306, 431, 435
Tarsus 53, 56
Tilki Höyük 37
Tokat 57, 61, 62, 67, 68, 71, 211, 270
Tomarza 18, 25, 54, 75, 78, 125, 158, 362, 405
Trakya 33
Tuvana 36, 37, 46
Ulukışla 53, 54
Ur 34
Urfa 107
Uzun Yayla 17
Üçker-Müşker 102
Ürgüp 67, 114, 154, 263
Üzengi Vadisi 154
Yahyalı 17, 18, 77, 78, 347, 350, 354, 357, 358, 362, 364, 365, 367, 370, 374, 376, 377, 378, 379, 402, 403, 444, 468
Yassıhöyük 41
Yedigöller 353, 358, 367
Yeşilhisar 17, 38, 71, 75, 147, 152, 154, 161, 163, 347, 350
Yeşilköy Şelaleleri 365
Yozgat 13, 77, 116, 193, 402
Yunanistan 33, 121
Zalpuura 28
Zamantı Ovası 18
Zincidere 18, 435